

T.C.
NEVŞEHİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**MECMUA-İ GAZELİYYAT,
MİLLİ KÜTÜPHANE, 06 Hk. 319/1
(İNCELEME-ÇEVİRİYAZI)**

Yüksek Lisans Tezi

Cemal ÖZYÖN

Danışman
Yrd. Doç. Dr. Ömer BAYRAM

Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı
Nevşehir
2013

Bütün hakları saklıdır.

Kaynak göstermek koşuluyla alıntı ve gönderme yapılabilir.

© Cemal Özyön, 2013

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Cemal ÖZYÖN

“Mecmu’a-i Gazeliyyat, Milli Kütüphane, 06 Hk. 319/1 (İnceleme-Çevriyazı)” adlı yüksek lisans tezi, Nevşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Tez Kılavuzu’na uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan
Cemal ÖZYÖN

Danışman
Yrd. Doç. Dr. Ömer BAYRAM

Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Başkanı

Yrd. Doç. Dr. Ömer BAYRAM

Yrd. Doç. Dr. Ömer BAYRAM danışmanlığında Cemal ÖZYÖN tarafından hazırlanan “Mecmu’a-i Gazeliyyat, Milli Kütüphane, 06 Hk. 319/1 (İnceleme-Çevriyazı)” adlı bu çalışma jürimiz tarafından Nevşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalında yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

28 / 01 / 2013
(Tez savunma sınav tarihi)

JÜRİ:

Danışman : Yrd. Doç. Dr. Ömer BAYRAM

Üye : Doç. Dr. Tuncay BÜLBÜL

Üye : Yrd. Doç. Dr. Parvana BAYRAM

Ömer Bayram
Tuncay Bülbül
Parvana Bayram

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulu'nun 28.01.2013 tarih ve 2013.03.04 sayılı kararı ile onaylanmıştır.

28.01.2013
T.C.
Doç. Dr. Alper ASLAN
Enstitü Müdürü
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ÖZET

MECMUA-İ GAZELİYYAT,
MİLLİ KÜTÜPHANE, 06 Hk. 319/1
(İNCELEME-ÇEVİRİYAZI)

Cemal ÖZYÖN

Nevşehir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı, Yüksek Lisans, Ocak 2013
Danışman: Yrd. Doç. Dr. Ömer BAYRAM

Klasik edebiyatımızın tanınması ve tanıtılması açısından mecmuaların önemi tartışılmaz. Mecmualar, divanlarda yer almayan şiirlerin ortaya çıkarılmasında önemli bir rol oynamaktadır. Kişisel zevk ve anlayışa göre tasnif edilmiş bu kaynaklar; ayetleri, hadisleri, fetvaları, duaları, hutbeleri, şiirleri, ilahileri, şarkıları, mektupları, ilaç tariflerini, faydalı bilgileri, notları, tarihî belge ve kayıtları ihtiva etmektedir. İncelenen Milli Kütüphane 319/1 numarada kayıtlı olan mecmua, değişik nazım biçimleriyle yazılmış şiirlerden oluşmaktadır. Bu çalışmada mecmualar ana hatlarıyla tanıtıldıktan sonra çalışmaya esas olan mecmua hakkında da bilgi verilmiştir. Mecmua, “Mecmua-i Gazeliyyat” olarak adlandırılrsa da eserde gazellerle birlikte musammatlar bulunmaktadır. Çalışma; şairlerin biyografileri ile metnin çevriyazısından oluşmaktadır. Mecmuada, divanları olmayan şairlerin şiirleriyle birlikte divan sahibi şairlerin, divanlarında yer almayan bazı şiirleri de tespit edilmiştir.

Özellikle tasavvufî şiirlerin çoğunlukta olduğu bu mecmua, edebiyat dünyasının dikkatine sunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Mecmua, gazeliyyat mecmuası, gazel, musammat, biyografi.

ABSTRACT

MECMUA-İ GAZELİYYAT,
MİLLİ KÜTÜPHANE, 06 Hk. 319/1
(ANALYSIS-TRANSCRIPTION)

Cemal ÖZYÖN

Nevşehir University, Institute of Social Sciences
Turkish Language and Literature, M. A., January 2013
Supervisor: Asst. Prof. Dr. Ömer BAYRAM

The importance of journals in terms of recognition and promotion of classical literature is indisputable. Journals have a great role in revealing the sources which are not included in the diwans (collected poems). The resources that are classified according to personal taste and understanding consist verses, hadiths, fatwas, prayers, sermons, poems, hymns, songs, letters, medicine recipes, some helpful information, notes, historical documents and records. The examined journal, which is registered in the Turkish National Library and numbered at 319/1, comprises poems which were written in various types of verses. In this study, the data were given on the basis of the journal after giving an overview of researches on journals. Although it is labelled as “Gazeliyyat Journal” the journal has also musammat lyrics as well as the odes in it. The study includes the biographies of poets and the transcriptions of texts. In the Journal it was discovered the poems of the poets without diwans as well as the poems of the poets with diwans which are not included in their own diwans.

The journal, which largely includes poems sufi literature, is presented to the attention of the literary world.

Key Words: Journal, gazeliyyat journal, ode, musammat, biography.

ÖN SÖZ

Mecmualar, klasik Türk edebiyatının kırkambar niteliği taşıyan ana kaynaklarındandır. Büyük bir özenle oluşturulan mecmualar, hem derleyicilerinin edebiyat zevkine sahip olmaları hem de uzun dönemleri içine alan şiir ve edebiyat anlayışlarını göstermeleri bakımından önemlidir. Hemen her nazım biçimi ile yazılmış şiirlerin bir araya getirildiği mecmualarda ilk sırayı gazeller almaktadır. Gazellerin yanında kasideler ve musammatlar da mecmualarda özellikle yer alan nazım biçimleridir.

Üzerinde durulan mecmuada, her ne kadar “Mecmua-i Gazeliyyat” olarak adlandırılrsa da, musammatlar büyük bir bölümü teşkil etmektedir. Bu durum, klasik edebiyatın çoğu nazım biçiminin daha iyi kavranmasında etkili olacaktır.

Çalışmanın giriş bölümünde mecmualar hakkında genel bilgiler verilerek mecmuanın tanımı, edebiyatımızdaki önemi ve yeri ile sınıflandırılması üzerinde duruldu.

Çalışmanın birinci bölümünde, mecmuada yer alan şairlerin, tespit edilebildiği ölçüde, biyografilerine ve edebî kişiliklerine yer verilmiştir. Aynı mahlasta birden fazla şair ismi olduğunda kesin bir şekilde belirlenen şairin biyografisini vermek uygun görüldü. Aksi bir durumda şairin biyografisi verilmemiş ve bu durum dipnotta belirtilmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde, üzerinde çalışma yapılan mecmua hakkında bilgi verildi. Metin kuruluşunda dikkat edilen hususlar, çevriyazı alfabesi, bu bölümde ele alınmıştır. İkinci bölümün sonunda, metnin çevriyazısı verilmiştir.

Çalışmada, çevriyazılı metinden sonra Sonuç, Kaynaklar ve Şairler Dizini gelmektedir. Çalışma, Tıpkıbasımdan Örnekler'le son bulmaktadır.

Bu çalışmamın ortaya çıkmasında bilimsel açıdan desteklerini esirgemeyen, başta danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Ömer Bayram olmak üzere, Doç. Dr. Tuncay Bülbül, Yrd. Doç. Dr. Sait Okumuş ve Araştırma Görevlisi Volkan Karagözlü'ye teşekkür ederim.

Cemal Özyön

Nevşehir 2013

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
ÖN SÖZ	v
İÇİNDEKİLER	vii
KISALTMALAR	xi
GİRİŞ	1
1. Mecmuanın Tanımı, Edebiyatımızdaki Yeri ve Önemi	1
2. Mecmuaların Tasnifi	5
BİRİNCİ BÖLÜM	
1. ŞAİRLERİN BİYOGRAFİLERİ VE EDEBÎ KİŞİLİKLERİ	11
1.1. Şairlerin Biyografileri ve Edebi Kişilikleri	11
1.1.1. ‘ Abîdî	11
1.1.2. ‘ Ādil	11
1.1.3. Āgehî	11
1.1.4. Aḥmedî	12
1.1.5. ‘ Ālî	12
1.1.6. Ānî	12
1.1.7. ‘ Aṭā	12
1.1.8. ‘ Avnî	12

1.1.9. ‘Azmī	13
1.1.10. Bākī	13
1.1.11. Belīgī	14
1.1.12. Cenābī	14
1.1.13. Emrī	14
1.1.14. Fahrī	14
1.1.15. Fazlī	14
1.1.16. Fehmī	15
1.1.17. Fevrī	15
1.1.18. Figānī	15
1.1.19. Fuzūlī	15
1.1.20. Ğamī	16
1.1.21. Ğubārī	16
1.1.22. Günāhī	16
1.1.23. Ğāfīz	16
1.1.24. Ğāletī	16
1.1.25. Ğātifī	17
1.1.26. Ğayālī	17
1.1.27. Ğayretī	17
1.1.28. Ğuzūrī	18
1.1.29. ‘İşkī	18
1.1.30. İshāk Çelebi	18
1.1.31. ‘İzārī	18
1.1.32. Kābūlī	18
1.1.33. Kāsım	19

1.1.34. Kātibī	19
1.1.35. Lāmi ^c ī	19
1.1.36. Mānī	20
1.1.37. Mesīhī	20
1.1.38. Meşāmī	20
1.2.39. Muḥibbī	20
1.1.40. Muḥyī	21
1.1.41. Nālī	21
1.1.42. Nazmī	21
1.1.43. Necātī	21
1.1.44. Nihānī	22
1.1.45. Nişānī	22
1.1.46. Penāhī	22
1.1.47. Rāhī	22
1.1.48. Raḥmī	22
1.1.49. Resmī	23
1.1.50. Revānī	23
1.1.51. Rızāyī	23
1.1.52. Şādık	23
1.1.53. Sā ^c ī	23
1.1.54. Sırrī	24
1.1.55. Sūzī	24
1.1.56. Sürūrī	25
1.1.57. Şerīfī	25
1.1.58. Tīgī	25

1.1.59. ‘Ulvī	26
1.1.60. Uşūlī	26
1.1.61. Ümīdī	26
1.1.62. Vuşlatī	27
1.1.63. (Taşlıcalı) Yahyā	27
1.1.64. Ża‘fī	27
1.1.65. Zātī	28

İKİNCİ BÖLÜM

2. MECMUA-İ GAZELİYYAT, MİLLİ KÜTÜPHANE, 06 Hk 319/1 (İNCELEME- ÇEVİRİYAZI)	29
2.1. Metin	29
2.1.1. Nüsha Tavsifi.....	29
2.1.2. Metnin Kuruluşunda Dikkat Edilen Hususlar	30
2.1.3. Çevriyazı Alfabesi	31
2.1.4. Çevriyazılı Metin	32
SONUÇ	510
KAYNAKÇA	513
ŞAİRLER DİZİNİ.....	517
EKLER (TIPKIBASIMDAN ÖRNEK VARAKLAR).....	520
ÖZ GEÇMİŞ.....	525

KISALTMALAR

agm: Adı geçen makale

bkz: bakınız

C: Cilt

ev.: Çeviren

d.: doğum

Haz.: Hazırlayan

H.: Hicri Takvime göre

.: Ölüm

MEB: Mill Eğitim Bakanlığı

s.: sayfa

S: Sayı

TDK: Türk Dil Kurumu

TTK: Türk Tarih Kurumu

.: Üniversite

vd.: ve diğerleri

GİRİŞ

Mecmualar, eski Türk edebiyatında tezkireler, divanlar gibi şairlerin şiirlerine ulaşmak açısından önemli kaynaklar olarak ön plana çıkmaktadır. Divan tertiplememiş şairlerin şiirlerini mecmualarda bulmak da ayrı bir öneme sahiptir.

Toplamak anlamında olan mecmua, mecmuayı oluşturan kişinin zevk ve anlayışına göre oluşturulmakla birlikte döneminin kültürel ve sosyal yapısını sergilemek açısından da dikkate değerdir.

Çalışmanın bu bölümünde, mecmualar ana hatlarıyla tanıtılmaya çalışılmıştır. Mecmuanın anlamı, klasik Türk edebiyatımızdaki önemi ve mecmuaların bilimsel sınıflandırılması yer alacaktır.

1. Mecmuanın Tanımı, Edebiyatımızdaki Yeri ve Önemi

Mecmualar, klasik Türk edebiyatımız için önemli kaynaklardır. “Derlenmiş, toplanmış” anlamına gelen mecmua, aynı konuda yazılmış manzum ve mensur edebî ürünleri bir araya getirdiği gibi çeşitli konularda da yazılmış eserleri ihtiva edebilir. Mecmualar, genelde bir veya daha fazla yazar yahut şaire ait çeşitli şekil ve hacimlerdeki dinî, din dışı nesir ya da şiirlerden oluşan kitaplardır: Mecmu’atü’l-ehâdis, mecmu’a-i eş’âr, mecmu’a-i tevârîh, mecmu’a-i fevâid gibi. Mecmua başlangıçta, birçok bakımdan benzediği cönk gibi ayetler, hadisler, fetvalar, dualar, hutbeler, şiirler, ilahiler, şarkılar, mektuplar, lugaz ve muammalarla ilaç tariflerinin ve faydalı bilgilerin, notların, tarihî belge ve kayıtların derlendiği not defteri halinde ortaya çıkmış, zamanla gelişip düzenli bir şekle kavuşarak türlerine göre bazı farklılıklar gösteren bir kitap veya telif çeşidi özelliği kazanmıştır. Bugün mecmua

denince akla hemen hemen aynı konuları ihtiva eden yazılar topluluğu mesela antolojiler, dergiler gelmektedir. Öyle ki Tanzimat sonrası dergiler, mecmua adıyla yayınlanmıştır. (Kut, 1986, ss. 170-174)

Mecmuaların kağıt kalitesi, rengi, boyutları, yazısı, tezhibi, şekli itibariyle birbirlerinden çok farklı olduğu görülmektedir. Bir kısmının özensiz adeta karalama defteri bir kısmının ise itinayla yazılmış sanat eseri özelliği taşıdığı tespit edilmiştir. Mecmuların kaleme alan kişiye göre okunaksız ve istinsah hatalarıyla dolu olduğunu görülmektedir. Ayrıca babadan oğula veya elden ele geçtiği için farklı kişilerin yazısına ve bilgisine göre şekillenmiş metinler olduğu görülmektedir. Bu bağlamda mecmualardaki parçaların kimin tarafından ve hangi tarihte derlendiği genellikle belli değildir. (Uzun, 2006, ss. 265-268) Mecmualar; Arapça, Farsça ve Türkçe olarak kaleme alınmıştır. Özellikle Türkçe ağırlıklı mecmualarda Arapça ve Farsça kısımların da mecmuayı hazırlayan kişilerin bilgileri ölçüsünde eklendiği görülmektedir. Bu kısımlarda Arapçayla hadisler, ayetler, fetvalar, dualar gibi daha çok dini konular kaleme alınmıştır. Farsça ise manzum kısımlarda tercih edilmiştir. Bu arada tabii ki Arapça manzum kısımlar da vardır. Genel özelliklerine baktığımızda mecmualar için dönemin dil, kültür ve sosyal yapısı hakkında bilgi veren kişilerin beğenilerini yansıtan; ayetlerin, hadislerin, fetvaların, duaların, hutbelerin, şiirlerin, ilahilerin, şarkıların, mektupların, ilaç tariflerinin, faydalı bilgilerin (fevaid), tarihi belge ve kayıtların derlendiği not defterleridir, diyebiliriz.

“İslam kültüründe mecmua türü Hz. Muhammed’in hadis yazımına izin vermesiyle ortaya çıkmıştır. Sahabeler Hz. Muhammed’den duyduklarını kendi seçimlerine ve değerlendirmelerine göre bir araya getirince ilk mecmualar doğmuştur. Bunlardan ilk olarak akla gelen Türkçeye “İlk Hadis Mecmualarından Hemmam b. Münebbih’in Sahifesi” adıyla tercüme edilmiş mecmuadır. Hadisleri râvîlerinden

bizzat toplayarak en güvenilir olanlarını bir araya getiren Buharî, Müslim ve Tirmizî'nin eserleri de El- Cāmi'u's-sahih adını taşımaktadır. İlk dönemlerden itibaren çokça karşılaşılan “Mecmua” adlı eserlerin en önemlileri arasında Zeyd b. Ali'nin fıkıh ilmine dair El- Mecmu'u, Halid b. Külsum'un Nu'man b. Beşir'in şiirlerini topladığı Mecmu'u Şi'iri'n-Nu'man'ı, İbnü'l-Hasib Nattaha'nın bazı alimlerden işittiği hadiseleri ihtiva eden El-Mecmu'u'l-Menkul, Mine'r-rikâ'ı, Celudi'nin Mecmu'u Kıra'at'i Ahmed b. Muhammed El-Meydani'nin Arapça atasözlerini topladığı Mecma'u'l-emsal'i önemli mecmualardır. Arap edebiyatındaki seçme şiirleri bir araya getiren günümüz antolojileri niteliğindeki en eski ve önemli mecmualar cahiliye devrinin ünlü yedi şairinin kasidelerini toplayan El-Mu'allakat ile Mufaddal Ed-Dabbi'nin El-Mufaddaliyyat, Asmai'nin El-Asma'ıyyat ve Ebu Temmam'ın El-Hamase adlı derlemeleridir. İlk dönemlere ait mecmua adlı eserlerin en eskisi İbn Abdus El-Kayrevani'nin Malikî fıkına dair kaleme aldığı El-Mecmu'a'sı ile Ahmed b. Hüseyin El-Beyhakî'nin Mecmu'atü kelami's-Safi'i fi ahkami'l-Kur'ân adlı çalışmalarıdır.” (Uzun, 2006, ss. 265-268)

İran sahasında da ilgi gören mecmuaların Osmanlı dönemindeki gelişimine baktığımızda 15. yüzyıldan itibaren dikkat çektiğini 16. yüzyıldan sonra da hem çeşit hem de sayıca arttığını görmekteyiz. Osmanlı kültüründe önemli bir yere sahip olan mecmualar özelliklerine göre “mecmu'atü'l-eş'ar”, “mecmu'a-i ed'iye”, “mecmu'atü'l-münşeat” vb. şekillerde adlandırılmıştır. Fakat bazı mecmualar mürettiblerinin ünlü kişiler olmasından dolayı onların adlarıyla da anılmıştır. Örneğin, Feridun Ahmet Bey'in Münşeatü's-selatin'i Feridun Bey Münşeatı olarak bilinir. Haşim Bey'in düzenlediği Mecmu'a-yı Karha ve Nakşha daha sonrasında Haşim Bey Musiki Mecmu'ası adıyla yayınlanmıştır. Bazı mecmuaların özel adı varken farklı adla basıldığı da görülmektedir. Asıl adı Ezhar-ı Efkâr olan ve Muallim

Naci'ye ait olduğu da öne sürülen Muhammed Muzaffer Mecmu'ası gibi. Bir müellifin çeşitli konulardaki yazılarının başkaları tarafından bir araya getirilmesiyle oluşturulmuş mecmualara “mecmu'atü'r-resail“ denilmiştir. Külliyat olarak adlandırabileceğimiz bu eserler farklı isimler altında neşredildiği gibi daha çok mecmu'atü'r-resail adıyla neşredilir. Mehmet Ali Nüzhet'in Mecami-i Âsâr-ı Nüzhet Şeyhülislam'ı ile İbn Kemal'in Arapça bazı risalelerinin yer aldığı Mecmu'atü'r-resail'i örnek olarak gösterilebilir.

Mecmualarda verilerin kesin olmayacağını göz ardı edilmemekle birlikte titizlikle yapılacak çalışmalar sonucu edebiyat tarihi ve klasik Türk kültürüne dair çok önemli bilgiler elde edilecektir. Mecmualar; dönemin edebî zevkinden folkloruna, tasavvuftan tıbbâ kadar hayata dair her konuda, kaleme alındığı zamana ışık tutan çok değerli belgelerdir. Mecmuaların önemini ortaya koyarken ilk olarak divanı olmayan şairlerin şiirleri, mecmualar vesilesiyle elde edilebilir. Buradan hareketle elimizdeki mecmua kişinin beğendiği ustalara dair ipuçları verir. Dolayısıyla kendisine etki eden edebî kişilikleri bizlere sunar. Mecmualar isimleri ve şiirleri unutulmuş şairler için de çok önemli kaynaklardır. Keza diğer bir işlevi de çeşitli sebeplerle divan metnine girmemiş şiirleri içermesidir.

Mecmualar incelenirken dikkat edilmesi gereken önemli hususlar vardır:

Eğer bir şairin divanında yer almayan şiir veya şiirler mecmuada karşımıza çıkıyorsa bu şairin kendi tercihi olabilir. Şekil ve muhtevası itibariyle beğenmediği şiirlerini divanına almamıştır.

Divan neşirlerinde olmamasına rağmen herhangi bir mecmuada karşımıza çıkan şiir veya şiirler araştırmacının tüm nüshaları yeterince incelememiş olmasından kaynaklanabilir.

Şairin divan tertip ettikten sonra yazdığı şiirler herhangi bir mecmuada karşımıza çıkabilir.

Şairin karalama olarak nitelendirebileceğimiz müsveddeleri başkaları tarafından yayılmış olabilir.

2. Mecmuaların Tasnifi

Mecmualarda konu sınırlamasının olmaması içeriklerini zenginleştirir. Mecmualar tek bir konudan oluşabileceği gibi çeşitli konulardaki manzum, mensur parçaları da içerebilir. Edebiyat tarihimiz açısından önemli bir yere sahip olan mecmuaları incelerken yapılan tasnifler araştırmalara yön verecektir.

Günay Kut, Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi'nin mecmua maddesinde, mecmuaları şu şekilde sınıflandırır:

1) Nazire mecmuaları, seçme şiir mecmuaları (mecmu'a-i eş'ar, 2) Mecmu'a-i devavin), 3) Aynı konu ile ilgili eserlerin bir araya gelmesi ile oluşan mecmualar (Mecmu'a-i edviye, mecmu'a-i ed'iye, mecmu'a-i tevarih, mecmu'a-i muammeyat, 4) Mecmu'a-i münşeât, mecmu'atü'r-resail gibi.), 5) Karışık mecmualar (Bu tür mecmualar nazım-nesir karışık olabilir.) 6) Tanınmış kişilerce veya derleyeni belli kişilerce hazırlanmış mecmualar. (Günay, 1986, ss. 170-174)

Agah Sırrı Levend ise Türk Edebiyatı Tarihi adlı eserinde mecmuaları şu şekilde sınıflandırmıştır:

1) Nazireler mecmuaları, 2) Meraklılarca toplanmış, birer antoloji niteliğinde seçme şiir mecmuaları, 3) Türlü konulardaki risalelerin bir araya getirilmesiyle meydana getirilen mecmualar, 4) Aynı konudaki eserlerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmualar, 5) Tanınmış kişilerce hazırlanmış, birçok yararlı bilgileri, fıkraları ve özel mektupları kapsayan mecmualar.

1) Nazire mecmuaları: Bu gruptaki mecmualar genellikle bir şairin kaside veya gazeline aynı vezin ve kafiyede nazire yazan şairlerin şiirlerini toplayan şiir mecmualarıdır. Nazire mecmuaları sayesinde hiç tanımadığımız şairlerin adlarına rastlamaktayız. Ayrıca nazireler sayesinde bir gazelin aslını bulmak da kolaylaşır. Divan tertip etmemiş şairlerin şiirlerini bulmak da mümkün olmaktadır. En önemli nazire mecmualar şunlardır:

Mecmu'atü'n-nezair : 1487 yılında Ömer b. Mezid tarafından derlenen bu mecmua 84 şaire ait 397 şiir ihtiva eder. Bütün şiirler vezinleri göz önünde bulundurularak altı bahirde toplanmıştır. Mecmua 309 varaktır. Mecmuanın 1. sayfası kayıptır. Bu mecmua akademik dünyaya ilk olarak Sadettin Nüzhet Ergun tarafından 1928 yılında tanıtılmıştır. Fuat Köprülü "Milli Edebiyat Cereyanının İlk Mübeşşirleri ve Divan-ı Türkî-i Basit"inde de bu mecmua üzerinde durur. Kilisli Rıfat Bilge tarafından istinsah edilmiştir. Ancak tam olarak transkripsiyonlu hâli 1982 yılında yayımlanmıştır. Tek nüshası Oxford'da School of Oriental and African Studies Kütüphanesi'nde yer almaktadır.

Cami'ü'n-nezair: Eğirdirli Hacı Kemal tarafından 1512 yılında derlenen bu eser 496 varaktır. 266 şairin şiirlerinden örnekler verilmiştir. İki sayfalık bir ön sözden sonra tevhidler, na'tlar, kasideler, gazeller, müstezatlar sıralanmıştır. Eğirdirli Hacı Kemal kendi şiirlerinden de örnekler vermiştir. Elimizde tek nüsha halinde bulunan mecmua Bayezit Devlet Kütüphanesi'ndedir. Bu mecmua üzerine Mehmet Halit Bayrı (Milli Mecmua,8,1927) ve Fuat Köprülü (Milli Edebiyat Cereyanının İlk Mübeşşirleri ve Divan-ı Türk'î-i Basit,1928) makale yazmışlardır.

Mecma'ü'n-nezair: Edirneli Nazmi tarafından 1523 yılında hazırlanmıştır. 243 şairin şiirini ihtiva eder. Fuat Köprülü bu mecmua hakkında bir makale (Milli Edebiyat Cereyanının İlk Mübeşşirleri ve Divan-ı Türkî-i Basit,1928) yazmıştır.

Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Millet Kütüphanesi gibi bazı kütüphanelerde nüshaları vardır.

Pervane Bey Mecmu'ası: Pervane b. Abdullah tarafından 1560'da derlenmiştir. 641 varaktan oluşan bu mecmuanın ilk varağı eksiktir. Nüshanın kenarına yazılmış I. Ahmed'e ve başka padişahlara ait şiirler bulunmaktadır. Tek nüshası Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi'nde bulunmaktadır.

Metaliü'n-nezair: Budinli Hisali'nin derlediğı bu mecmuada şiirler vezinlere ve kafiyele göre tasnif edilmiştir. Nüshası Nuruosmaniye Kütüphanesi'ndedir. Hisali'nin ayrıca Farsça şiirleri toplayan Leta'ifu'l-hayal adlı bir mecmuası daha vardır. Bir nüshası Süleymaniye Kütüphanesi'ndedir.

2) Meraklılarca toplanmış, antoloji niteliğindeki şiir mecmuaları: Bu tip mecmualarda sadece gazel, kaside, mesnevi, kıt'a vb. nazım şekillerine rastlanmaktadır. Bunlar "mecmua-i eş'ar" adıyla bilinirler. Birkaç şairin divanını ihtiva eden mecmualar ise "mecmua-i devavin" olarak adlandırılır. Seçme şiir mecmuaları en çok karşılaştığımız türlerdir.

En önemlileri şunlardır:

İbrahim Bey Külliyyatı: 153 varaktır. Selim Ağa Kütüphanesi'ndedir.

Mecmua: 16. yüzyılda tertiplenmiş olan bu mecmua şairlerin ilk harfleri sırasına göre tertiplenmiştir. Mecmuanın ilk ve son sayfalarında eksik kısımlar vardır.

Gazellerin başında şairlere dair bilgiler verilmiştir. Nüshası İnkılap Kütüphanesi'ndedir.

Mecmua: Türlü şairlerin manzumeleri özellikle Nef'i, Nev'i ve Ulvi'nin kasideleri vardır. Nüshası Nuruosmaniye Kütüphanesi'ndedir.

Mecmua: 17. yüzyıl şairlerinden Atayi, Yahya, Veysi, Nadiri, Figani'nin manzumelerine yer verilmiştir. Nüshası Nuruosmaniye Kütüphanesi'ndedir.

3) Türlü konulardaki risalelerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmualar:

İçlerinde risalelerle birlikte şiir bulunanları da vardır. En önemlileri şunlardır:

Cami'ü'l-meani: Önemli metinleri ihtiva eden bu mecmua 1533'de derlenmiştir. Farsça Türkçe risaleler, Kaygusuz, Kemal-i Ümmi, Nesimi, Halili, Caferi, Yunus Emre gibi şairlerin şiirleri vardır. Ali Canip ve Fuat Köprülü çeşitli yazılarında bu mecmuayı ele almışlardır. Ancak bu mecmuayı ilim âlemine tanıtan ve Halili ve Caferi'ye ait şiirleri neşreden Muharrem Ergin'dir. Nüshası Nuruosmaniye Kütüphanesi'ndedir.

Mecmua: Dört sütun üzerine yazılmış olan 275 varaklı bu mecmuada Nevizade, Riyazi, Fakiri, Fuzuli, Hayreti, Veysi gibi şairlerin eserlerine yer verilmiştir. Nüshası İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'nde yer almaktadır.

Mecmua: 233 yapraklı bu önemli mecmuada bazı şairler ve eserleri vardır: Şairler şunlardır: Veysi, Okçuzade, Kefevi, Hüseyin, Riyazi, Edirneli Kesbi, Subhi, Nergisi. Nüshası İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'ndedir.

Mecmua: Bu mecmuada Osmanzade Taib'in eserleri vardır. Nüshası Nuruosmaniye Kütüphanesi'ndedir.

Mecmua: Bu mecmuada türlü şiirlerden başka önemli olarak Hikayet-i Elif Abdal, Kaside-yi Cüzdanname, Tarzi'nin Zillename'siyle Vasiyetname-i Tıfli'si vardır. Nüshası Nuruosmaniye Kütüphanesi'ndedir.

Mecmua: Bu mecmuada Nevai, Baki, Zati, Necati, Mesihi'nin eserleri vardır. Mesihi'nin Şehrengiz'i, Nevai'nin Hadis-i Erbain'ini örnek olarak verebiliriz. Nüshası Nuruosmaniye Kütüphanesi'ndedir.

4) Aynı konu ile ilgili eserlerin bir araya gelmesi ile oluşan mecmualar: Lugaz mecmuaları, münşeât mecmuaları, fetva mecmuaları gibi. En önemli örnekleri şunlardır:

Eş'arname-yi müstezad: Hüseyin Ayvansarayı tarafından derlenmiştir. 150 varaktan oluşmuştur. Nüshası İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'ndedir.

Mecmua-i tevarih: Hekimoğlu Ali Paşa'nın 1742 yılında 2. kez sadarete gelmesi ile kendisi için yazılan kaside, gazel, tarih vs. yi Müminzade Hasib Efendi toplamıştır. Süleymaniye Kütüphanesi'nde nüshası bulunmaktadır.

Menahicü'l-inşa: Yahya b. Mehmed Katib tarafından 15. yüzyılda derlenmiş olup özel ve devlet yazışmaları ile ilgili bilgileri içermektedir. Paris nüshası Şinasi Tekin tarafından 1971 yılında Amerika'da basılmıştır. Diğer yazma ise Konya İzzet Koyunoğlu kitaplığındadır.

Mecmua-ı münşeâtü's-selatin: Feridun Bey münşeâtı olarak ün salmıştır. İstanbul'da 1876 ve 1858'de olmak üzere iki kez basılmıştır.

Nuut-ı Nebeviyye Mecmuası: Abdülbaki Bey tarafından toplanmıştır. Cezmi, Seheri, Halili, Zati, Danişi, Riyazi, Nadiri, Naili, Nabi, Fuzuli, Hayali, Zihni, Nef'i, Haleti gibi bazı şairlerin kaside, mesnevi tarzında yazdıkları na'lar yer almaktadır. Süleymaniye Kütüphanesi'nde nüshası vardır.

5) Tanınmış kişilerce derlenen mecmualar:

Müstakimzade Mecmuası: Müstakimzade'nin düzenlediği iki mecmua vardır. Birisi Süleymaniye Kütüphanesi'nde diğeri ise İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'ndedir. Dinî, ahlaki ve felsefi konularda yazıları vardır.

Ayvansarayı Mecmuası: 1765-66 yıllarında kaleme alınan ve her çeşit bilgiyi içine alan bu manzum-mensur eserin derleyicisinin el yazısıyla olan nüshası 148 varaktır. Bir nüshası Deniz Müzesi Kütüphanesi'ndedir.

Süleyman Faik Efendi Mecmuası: Süleyman Faik'in bu mecmuasında nazireler, hikayeler, fıkralar, anılar ve türlü bilgiler vardır. Nüshası İstanbul Üniversitesi'ndedir.

Aşçı İbrahim Dede Mecmuası: Bu mecmuda tasavvufi yazılar, fıkralar, hadisler, çeşitli kişilerle ilgili anekdotlar yer almaktadır. Ayrıca Aşçı İbrahim Dede'nin kendi biyografisi de vardır. Nüshası İstanbul Üniversitesi'ndedir.

Fasih Ahmed Dede Mecmuası: Mevlevî olan şairin kendi el yazısı iledir. Mecmuada şairin Farsça divanı ve Türkçe şiirlerinin yanı sıra tarihler, fıkralar, biyografiler ve yararlı bilgiler bulunmaktadır. Nüshasını Agah Sırrı Levend'in ölümünden sonra Atatürk Üniversitesi almıştır.

Tayyazade Mecmuası: Bu mecmuada biyografiler, tarihî olaylar ve beyitler yer almaktadır. Nüshası Millet Kütüphanesi'ndedir.

Mecmuatü'l-Fevaidi'l-Müteferrika: Bu mecmuada İdris-i Bitlisi'nin Türkçe üç mektubu Baki ve başka şairlerin mektupları, vakıfnameler ve yararlı bilgiler vardır. Nüshası Süleymaniye Kütüphanesi'ndedir.

Hattat Hüseyin ve Salih Namık Mecmuası: Türk hattatlık tarihine ait çok değerli bir mecmuadır. Nefeszade'nin Gülzar-ı savab'ı, Esmâü'l-aklam, Tercüme-i minazü'l-hat ve Bıçakçızade Kara Mehmed Efendi'ye kadar hattatlar silsilesini gösteren bir liste ile Türk hattatlarının imzalı ve tarihli el yazıları bulunmaktadır. Nüshası Süleymaniye Kütüphanesi'ndedir. (Levent, 1998, Cilt I)

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ŞAİRLERİN BİYOGRAFİLERİ VE EDEBÎ KİŞİLİKLERİ

1.1. Şairlerin Biyografileri ve Edebi Kişilikleri

1.1.1. ‘Abîdî

Yapılan araştırma sonucunda, Abidî’yle ilgili fazla bir bilgiye rastlanılmamıştır. Belli başlı biyografik eserlerde de müellifin adı geçmemektedir. Müellifle ilgili kısıtlı çaptaki bilgiler yine kendisinden alınmaktadır. Muhtemelen bu bilgiye dayanarak, nüshasının bulunduğu çeşitli kütüphanelerdeki kataloglara Demirhisarlı Abidî olarak kaydedilmiştir. Çok güvenilir olmamakla birlikte müellifin doğum tarihi 1451 olarak çıkmaktadır. (Dağ, 2002, s. 4)

1.1.2. ‘Âdil

Fatih’le II. Bayezid devirlerinde Karaman’da Mevlevi şeyhi idi. Onun şeyhliği sırasında Karaman, Osmanlı ülkesine katıldı. Konya’da öldü. (İpekten vd., 1988, s. 10)

1.1.3. Āgehî

Vardar Yenicesi’nde doğdu. Asıl adı Mansur’dur. Hoca kayını Mehmed Efendi’den mülazım oldu. Müderrislik ve kadılık yaptı. Kadılıktan mazulken İstanbul’da öldü.

Kaptan Piyale Paşa ile donanmada bulunmuş ve gemici terimleriyle ilgili bir kaside yazmıştır. Agehî, bu şiiriyle edebi çevrelerde dikkat çekti ve kasidesine pek

çok nazire ve tahmisler yazıldı. Şiirlerinin en bariz özelliği lirik ve rindce yazılmış olmasıdır. (İpekten vd., 1988, s. 13)

1.1.4. Ahmedi

Gelibolu'da doğdu. Ahmed-i Rumî sanıyla tanındı. Ahmed Paşa tanınmadan önce Ahmed mahlasıyla yazılı şiirler onundu. Bazen Ahmed bazen Ahmedi mahlasını kullandı. Hayal ve sanattan uzak şiirleri vardır. (İpekten vd., 1988, s. 20)

1.1.5. 'Ālî

İstanbuldur. Asıl adı Mustafa olup Beyzade sanıyla tanındı. Öğrenimini yarıda bırakıp Halvetî tarikatına girdi. Tarih düşürmede ün kazandı. (İpekten vd., 1988, s. 29)

1.1.6. Ānî

Âşık Çelebi Meşa'irü's-su'ara'sında Anî'nin Tireli olduğunu söyler. Güzellik sahibi ve yaşının küçük olduğunu belirtir. Genellikle gazel söylediğini ifade eder. (İpekten vd., 1988, s. 34)

1.1.7. 'Atâ

Üsküp'te doğan Atâ, ünlü mutasavvıf Ahmed Yesevî'nin soyundan gelmektedir. Öğrenimini yarıda bırakıp tasavvufa yönelmiş ve Nakşibendî tarikatına girmiştir. Yavuz Sultan Selim (ö.1520) devrinde ölen şairin Divan'ı ve Tuhfetü'l-uşşak adlı bir eseri vardır. (İpekten vd., 1988, s. 50)

1.1.8. 'Avnî

Asıl adı Yusuf Avnî Efendi olan şairin doğum yeri Tırnova'dır. Öğrenimini tamamladıktan sonra mülazım olmuş, müderrislik ve kadılık görevlerinde bulunmuştur. Şairin ölüm tarihi Salim Tezkiresi'nde 1020/1708-09, Belig'de ise 1021/1709-10 olarak gösterilmektedir. (İpekten vd., 1988, s. 55)

1.1.9. ‘Azmi

Gelibolu ve ardından Kahire Mevlevihanesi’nde toplam 65 sene şeyhlik makamında bulunan, şeyhliğini yaptığı her iki mevlevihāneye de büyük hizmetleri geçen Hüseyin Azmi Dede, âlim, şair, musikişinas, neyzen, naathan, ayinhan olarak ilim, sanat ve kültür hayatımızda derin izler bırakmıştır. Azmi Dede, musiki tarihimizin en büyük üstadı ve bestekarı kabul edilen İsmail Dede Efendi’nin talebesi olup hemen her yıl İstanbul’a geldikçe ondan naat, mi’raciye ve ayinler meşk etmiştir. Gelibolu, İstanbul ve Kahire’de pek çok kimseye ayin meşk ederek Mevlevi ayinlerinin bu şehirlerde yayılmasında önemli katkılarda bulunan Azmi Dede, devrinin en güzel naat ve ayin okuyanlarından biri olduğu gibi ney de üflemiştir.

Azmi Dede’nin değişik konularda kaleme aldığı 16 risalesi vardır, Divan’ı elimize ulaşmamıştır, ancak mevlevihanenin her iki taç kapısında yer alan tarih manzumeleri hala yerinde durmaktadır. (Yazıcı, 2008, s. 756)

1.1.10. Bâkî

1526’da İstanbul’da dünyaya geldi. 1600 yılında İstanbul’da vefat etti. Osmanlı divan edebiyatında şiire biçim ve içerik açısından birçok yenilik getiren ve yaşarken "Sultanü’ş Şuarâ" (şairler sultanı) unvanını alan şairidir. “Asıl adı Mahmud Abdülbaki’dir. Kargazade diye tanındı. Saraçlık yaptı. Şeyhülislam Ebussud Efendi’den mülazım oldu. Müderrislik ve kadılık yaptı. Anadolu ve Rumeli kazaskeri oldu. Dört padişahın iltifatına mazhar oldu. Özellikle Kanuni’den çok yardım gördü. Şeyhülislam beklerken öldü. Türk edebiyatının en büyük divan şairlerinden biridir. Çok güzel gazelleri vardır. Divan sahibidir.” (İpekten vd., 1988, s. 66)

1.1.11. Belîgi

İstanbul'da doğdu. Kuloğullarındandır. Yeniçeri oldu. Sarhoş Bali Efendi'ye bağlanıp tasavvufa yöneldi. Güzel şiirleri vardır. Kahve hakkında yazdığı gazelle tanındı. (İpekten vd., 1988, ss. 74-75)

1.1.12. Cenâbî

Molla İzârî'nin kardeşidir. Sipahi ve tımar sahibi olup Malkoçoğlu Bali Bey'le birlikte katıldığı bir akında şehit oldu. Orta seviyede bir şairdir. (İpekten vd., 1988, s. 88)

1.1.13. Emrî

Edirne'de doğdu. Asıl adı Emrullah'tır. Muhasebe katiplik ve tevliyet hizmetlerinde çalışmıştır. Kaynaklar durumuna uygun görevlerde çalıştırılmadığını belirtir. Muamma ve tarih düşürme alanının gerçek ustalarından biridir. Şiirleri aşıkane olmaktan ziyade muhayyeldir. Ölüm tarihi Hasan Çelebi'de 982/1574-75, Riyazî, Faizî ve Enis'de 983/1575-76 olarak kayıtlıdır. (İpekten vd., 1988, s. 113)

1.1.14. Fahri

Çorlu'da doğdu. Asıl adı Safayî, Salim ve Belîg'de Mehmet; Rıza ve Mucib'de Mahmud olarak geçer. Yanyalı Aslanpaşa oğlu Ali Paşa'ya Rumeli Beylerbeyi iken katiplik ve müezzinlik yaptı. Oradan evlenip orada yerleşti. Yazısının güzelliği ve şairliğiyle tanındı. (İpekten vd., 1988, s. 121)

1.1.15. Fazlî

Şumnu'da doğdu. Asıl adı Seyyid Osman Efendi olan şair, Atpazarı Şeyhi lakabıyla tanındı. İstanbul'da öğrenimini tamamladıktan sonra Şeyh Abdullah Efendi'ye hizmet etti. Sultan Selim Camii'nde Cuma vaizliği yaptı. Bir ara Kıbrıs'a sürüldü. Burada vaktini eser yazmakla geçirdi. Telvih, Tavzih, Muhtasar ve

Mutavvel'e şerh yazdı. Başka eserleri de vardır. Halvetiye'nin önemli şeyhlerinden biri olan şair 1102/1690-91 tarihinde Magosa'da öldü. (İpekten vd., 1988, s. 132)

1.1.16. Fehmî

Sakka-zâde Fehmî Derviş Efendi namıyla tanınan şair Köstendil doğumludur. Öğrenimini tamamladıktan sonra müderrislik yapmış, 1078/1667 tarihinde vefat etmiştir. (İpekten vd., 1988, s. 135)

1.1.17. Fevrî (ö. 978/1571)

Hırvat asıllı olup asıl adı Ahmed'dir. Kühü'l-Ahbâr, İskender Çelebi'nin, diğer kaynaklar ise Nakkaş Alî Bey'in kulu olduğunu belirtirler. Daha sonra azad edilip efendisinin gözetiminde iyi bir öğrenim gördü. Bostan Efendi'den mülâzım oldu. Müderrislik, müftülük ve kadılık yaptı. Şam müftüsü iken orada öldü ve Kubur-ı Salihin mezarlığına gömüldü. (İpekten vd., 1988, ss. 142-143)

1.1.18. Figânî: (ö. 938/ 1531-32)

Trabzon'da doğdu. Asıl adı Ramazan'dır. Tıp öğrenimi gördü. Tabip Şah Mehmed'in öğrencisi oldu. Karabali-zade aracılığı ile İskender Çelebi'ye tanıtıldı. Yazdığı bir beyit yüzünden vezir İbrahim Paşa tarafından idam ettirildi.

Kaynakların hepsi, yaşasaydı divan edebiyatının en büyük isimlerinden biri olacağı konusunda birleşirler. Yeni mazmunlar bulmada usta bir şairdi. (İpekten vd., 1988, ss. 149-150)

1.1.19. Fuzûlî

Divan edebiyatının en büyük şairlerinden biridir (1480-1556). Fuzulî'nin asıl adı Mehmed'dir. Irak'ta Kerbelâ'da doğdu, öğrenimini Bağdat'ta gördü. "Ölünceye kadar şiirle uğraştı. Kanunî, Bağdat'a gelince kasideler sundu. Nevaî tarzında bedii bir üslubu vardır. Türkçeyle yazılmış hamsesi vardır. Özellikle "Leyla vü Mecnun" mesnevisi çok tanınmıştır. Türkçe, Farsça ve Arapça (Arapça divanı elde değil; ama

Arapça şiirleri vardır.) olmak üzere üç divanı vardır.” (İpekten vd., 1988, s. 157) O zamanın sanat ve bilim dili Arapça ve Farsça olmasına rağmen Türkçe ile de mükemmel şiir söylenebileceğini öne sürmüş ve bunu kanıtlamıştır.

1.1.20. Ğami

Konya’da doğdu. Asıl adı Mahmud olup Yazıcı Yahya sanıyla tanındı. Şam’da zeametle uğraştı. Şiirleriyle de dikkati çekti. (İpekten vd., 1988, s. 157)

1.1.21. Ğubārī

Rumeli’de doğdu. Öğrenimini tamamladıktan sonra hatip oldu. Sesinin güzelliği ile tanındı. Kanunî döneminde yaşadı. Şiirleri sade ve güzeldir. (İpekten vd., 1988, s. 163)

1.1.22. Günāhī

Vardar Yenice’sinde doğdu. Asıl adı Hasan’dır. Mevlevi tarikatına girdi ve Yusuf Sineçak tarafından yetiştirildi. Hayretî’nin de yakın dostu idi. Ömrünün çoğunu seyahatlerle geçirdi. Konya ve Tırhala’da bulundu. Sonra Selanik’e yerleşerek Farsça öğretmenliği yaptı.

Kaynaklar şiirlerini manalı, renkli, metin ve belîğ olarak tanımlarlar. (İpekten vd., 1988, s. 164-165)

1.1.23. Hāfız

Konya’da doğdu. Sesinin güzelliği ile dikkat çekti. Çok iyi Farsçası vardır. Mesnevihanlık yaptı. Kaynaklar şiirlerini beğenmezler. (İpekten vd., 1988, s. 167)

1.1.24. Hāletī

Azmizade Haletî, Osmanlı âlim ve şairidir. Pîr Mehmed Azmi Efendi’nin oğlu olduğundan Azmizade diye bilinir. 1570 yılında İstanbul’da doğdu.

Asıl adı Mustafa olan Haletî, iyi bir medrese tahsili görerek yetişti. Birçok medresede ve Sahn-ı Süleymaniye’de müderrislik yaptı. Haletî devrin en dikkate

değer bilgin ve şairlerinden biridir. Kaside, gazel, kıt'a ve rubailerıyla tanındı.

“Divan”ı vardır. “Sakiname” ve “Dürer” şerhi de bulunmaktadır. (İpekten vd., 1988, s. 174) Haletî, tasavvuf konularını, Türk şairleri içinde hemen hemen hiç kimsenin başaramadığı bir ustalıkla rubailer ile ifade etmiştir.

1.1.25. Hâtîfî

Ankara'da doğdu. Asıl adı Abdurrahman'dır. Öğrenimini tamamladıktan sonra kadı oldu. Üç dilde şiiri ve musiki ilminde mahareti vardır. (İpekten vd., 1988, s. 194)

1.1.26. Hayâlî

Vardar Yenicesi'nde doğdu. Asıl adı Mehmet'tir. Tasavvufa yöneldi. Baba Ali Mest'in hizmetinde bulundu. İskender Çelebi'den başlayarak vezir İbrahim Paşa'nın ve padişahın himayesini kazandı. Önce ulufe bağlandı sonra tımar ve zeamet sahibi oldu. Özellikle gazelde en büyük divan şairlerinden biridir. Edirne'de, 1557'de ölmüştür. “Divan”ı vardır. (İpekten vd., 1988, s. 196)

1.1.27. Hayretî

Vardar'da doğduğu yenicesi'nde doğdu. Tanınmış Mevlevî şeyhi Yusuf Sineçak'ın kardeşidir. Kasideleri ile vezir İbrahim Paşa'nın dikkatini çekti ve paşa ona ihsanda bulunmak istedi. Ancak hemşehrisi Hayâlî tarafından tokgözlü ve kimseye baş eğmeyen birisi olarak tanımlanınca kendisine küçük bir tımar verdi. Bunun üzerine Hayretî İstanbul'dan ayrıldı. Ömrünün sonunda kör oldu. Vardar'da, 1534 yılında vefat etmiştir. Hayretî, açık, sade ve lirik şiirleriyle divan edebiyatının önde gelen isimlerinden biridir. (İpekten vd., 1988, s. 200-201) Divanı 1981 yılında Prof. Dr. Mehmed Çavuşoğlu ve M. Ali Tanyeri tarafından yayımlanmıştır.

1.1.28. Huzûrî

Gelibolu'da doğdu. Yavuz Sultan Selim dönemi şairlerindendir. Tasavvufa yönelip uzlete çekilmiş birisidir. Şiirleri tasavvufânedir. (İpekten vd., 1988, s. 218)

1.1.29. ' Işkî

Asıl adı Ahmed Efendi olan şair Zağra doğumludur. Ebussuud Ahmed Efendi'nin oğlu olan Işkî, Mustafa Efendi'den mülâzım olduktan sonra çeşitli kasabalarda kadılık yapmıştır. Şairin ölüm tarihi Faizî'de H. 1026, Mucib'de H. 1030 olarak geçmektedir. Özellikle yazdığı bir terci-bend ile dönemindeki şair ehlinin dikkatini çekmeyi başaran şairin kendine has bir üslubu olduğu Rıza Tezkiresi'nde ifade edilmektedir. (İpekten vd., 1988, s. 48-49)

1.1.30. İshak Çelebi

Üsküp'te doğdu. Kılıç yapmakla geçimini sağlayan İbrahim adlı birinin oğludur. Öğrenimini tamamlayıp Kara Bali'den mülâzım, müderris ve kadı oldu. Bir ara Yavuz Sultan Selim'in musahibi olduysa da yolda öldü. Ölümü Riyazî ve Faizî'de 1537, Hasan Çelebi'de 1541-42 olarak verilir. İshak Çelebi, devrinin büyük bilginlerinden ve dikkate değer gazel şairlerindendir. Kaynaklar, mevkiine yakışmayacak hafifliklerini de özellikle belirtirler. "Divan"ı ve "Selimname"si vardır. (İpekten vd., 1988, s. 230)

1.1.31. ' İzârî

Divan şairi olan Özrî'nin kardeşidir. Üsküplü şairlerdendir. Babaları Karaca Hasan Üsküp kadısı idi. Öğrenim gördüğü sırada genç yaşta öldü. (İpekten vd., 1988, s. 223)

1.1.32. Kabûlî

Kütahya Gediz'de doğdu. Asıl adı Riyazî'de İbrahim, diğer kaynaklarda Ahmet olarak geçer. Öğrenim gördüğü Nazırzade Efendi'den mülâzım oldu ve kadı

oldu. Mısır'dan gelirken boğularak öldü. Şiir ve inşasıyla tanındı. "Divan"ı vardır. (İpekten vd., 1988, s. 237)

1.1.33. Kāsım

Konya'da doğdu. Mevlevî olup Çelebi Arif-i Sanî tarafından yetiştirildi. Mesnevihan oldu. 1640-1641'de ölmüştür. (İpekten vd., 1988, s. 244)

1.1.34. Kātibi

Hadım Sinan Paşa'nın divan katibi olan Katibî Hasan Efendi, Manastır doğumludur. Zeki ve dürüst bir kişi olmasının yanı sıra tarih söylemedeki ustalığıyla da tanınır. (İpekten vd., 1988, s. 247)

1.1.35. Lāmî'î

Lamiî Çelebi (Mahmud Çelebi bin Osman Çelebi bin Nakkaş Ali bin İlyas Ali) (doğ. 1472-öl. 1532): 15. yüzyılın son çeyreği ile 16. yüzyılın ilk yarısında yaşamış, nazım ve nesir türlerinde önemli eserler kaleme almış divan edebiyatının en velut şairlerindendir. Lamiî Çelebi, Bursa'da doğmuştur.

Lamiî Çelebi'nin asıl adı Mahmud'dur. Babasının adı Osman, dedesininki Nakkaş Ali, onun babası da İlyas Ali'dir. Nakkaş Ali, Timur, Bursa'yı muhasara ettiğinde onunla birlikte Semerkand'a gitmiş ve orada nakkaşlığı iyice öğrenmiştir. Bursa'ya döndüğünde Yeşil Cami'in süslemelerini yapmıştır. Bursa'da vefat etmiş ve Bursa Hisarı içerisinde kendi inşası olan camiin yakınına defnedilmiştir. Babası Osman Çelebi ise Sultan Bayezid Han'ın defterdarlığını yapmıştır. Bu durum, Lamiî Çelebi'nin devlet kademelerinde bulunmuş bir aileden geldiğini gösterir. Mustafa adında bir amcası, Nefise Hatun adında da bir halası vardır. Annesinin adı Dilşad Hatun'dur.

Lamiî Çelebi'nin edebî şahsiyeti, İstanbul'da oturan Seyyid Ahmed Buharî (ö.1516)'ye intisapla Nakşibendî tarikatına girdikten sonra tekamül etmeye

başlamıştır. Onun eserlerinin pek çoğu tercüme-telif olup, daha ziyade İran edebiyatından ve özellikle Mevlana Cami (öl. 1492)'den yaptığı çevirilerdir. Cami'nin Şevahidü'n-Nübüvve adlı siyer kitabı ile Nefahatü'l-Üns adlı eserini, Anadolu sufilerini de ilave ederek Türkçeye tercüme ettiği ve Nakşibendî tarikatına mensup olduğu için Cami-i Rum adıyla anılmıştır. (İpekten vd., 1988, s. 260)

1.1.36. Mānī

Asıl adı Mehmed'dir. Babası Çalık Ali sanıyla tanındı. Malul-zade'den mülazım ve müderris oldu. Güzel şiirleri vardır. (İpekten vd., 1988, s. 276)

1.1.37. Mesihî: (ö. 918/1512)

Piriştine'de doğdu. Asıl adı Mesih veya İsa'dır. Hadım Ali Paşa'ya katip oldu. Paşa'nın ölümü üzerine Yunus Paşa tarafından himaye gördü ve bu yolla kendisine Bosna'dan bir tımar verildi.

Mesihî rind yaratılışlı kendisine has bir tavrı olan şairdir. Âşık Çelebi onu Osmanlı şiirinin direklerinden biri sayar. Latifî ise tarzını seçkinlere yönelik olarak tanımlar ve bu yüzden halkın onun şiirini anlayamadığını belirtir.

“Divan”, “Şehr-engiz” ve “Gül-i Sad-berg” adlı eserleri vardır. (İpekten vd., 1988, s. 285)

1.1.38. Meşāmī

Konya'da öldü. Rüstem Paşa'nı kethüdası Mustafa Çelebi'nin oğludur. II. Selim'in musahibi Durak Çelebi'ye bağlanıp bu yolla zeamet aldı. Genç yaşta 1585'te öldü. Tasavvufa meyyaldi. Az ve öz şiir söylerdi. (İpekten vd., 1988, s. 286)

1.1.39. Muhibbî

İmamzade sanıyla tanınmış olup İstanbul'da doğdu. (İpekten vd., 1988, s. 295)

1.1.40. Muhyî (1528-1604)

Edirne’de doğdu. Aslı Acem’dir. Acem Fethizade diye tanındı. Öğrenim gördükten sonra danışment oldu. Tasavvufa yöneldi. Kanunî döneminde yaşadı. Muvahhidane şiirleri çok miktardadır. (İpekten vd., 1988, ss. 299-300)

1.1.41. Nālî

Konya’da doğdu. Asıl adı Mehmed’dir. İstanbul’a gelerek öğrenim gördü. Müderris ve kadı oldu. Selanik kadısıyken öldü. Ölüm tarihi Safayî’de 1674-1675; Belig’de 1675-1676 olarak gösterilmiştir. “Divan”ı, “Tuhfetü’l-Emsal”ı, Miftah-ı Heft-gan” ve “Menasik-i Hacc” adlı eserleri vardır. (İpekten vd., 1988, s. 317)

1.1.42. Nazmî: (ö.955/1548)

Edirne’de doğdu. Asıl adı Mehmed’dir. Kanunî Sultan Süleyman’ın bendezadelerindendir. Ahkam katipliğinden sonra sipahi oldu. 930/1523-24 yılına kadar yazılan nazireleri “Mecmuatü’ n-nezair” adıyla topladı. Kendi nazirelerini de ekleyip Kanunî’ye sundu. Vahib-i Tebrizî’nin “Risale-i aruz”undaki vezinlerden her biri için elif kafiyesinde birer gazel yazdı. Bahirler icat etti. Divan’ı vardır. (İpekten vd., 1988, s. 327)

1.1.43. Necâtî: (ö. 914-1508)

Edirne’de doğdu. Asıl adı kaynaklarda İsa, Beyanî’de ise Nuh olarak geçer. Sailî adlı bir şairin kuldur. Âşık Çelebi ihtiyar bir kadının oğlu olduğunu söyler. Öğrenim gördükten sonra katiplik yaptı. Sultan Bayezid’in şehzadesi Abdullah Han’ın divan katipliğini yaptı. Bu şehzade ölünce Sultan Mahmud’a nişancı oldu. Müeyyedzade’den ders aldı. Muhasiplik yaptı. İstanbul’da öldü. Mezarı Vefa’dadır.

Döneminin büyük şairlerindendir. Şiirlerinde deyimler ve atasözleri bulunur. “Münazara-i Gül ü Hüsrev” (Âşık Çelebi bu eserin “Leylî ve Mecnun” adıyla tamamlandığını belirtir.) “Gül ü Saba”, “Mihr ü Mah” ve “Divan”ı vardır. İmam

Gazalî'nin "Kimya-yı Saadet" ve "Cami'ü'l-Hikayat" adlı eserlerini çevirdi. (İpekten vd., 1988, s. 329-330)

1.1.44. Nihānī

Arnavut soyundandır. I. Selim dönemi şairlerindedir. Medrese eğitimine başladıktan sonra öldü. Sultan Selim'e sunduğu şiirin, Sultan Selim'e ait olduğu sanılmıştır.

1.1.45. Nişānī

Karaman'a bağlı Ereğli'de doğdu. Kadirî Efendi'den mülazım oldu. Mora'da kadılık yaptı. (İpekten vd., 1988, s. 346)

1.1.46. Penāhī

Rumeli'de doğdu. Derviş-meşrep birisidir. (İpekten vd., 1988, s. 356)

1.1.47. Rāhī

Edirne'de doğdu. Kebecizade sanıyla tanındı. Vecdî'nin kardeşidir. Mısır kadısı Mehmed Bey'e danışman oldu. Hocası ile hacca giderken düşmana esir düştüler. Uzun süre sonra kurtulduysa da fazla yaşamadı. (İpekten vd., 1988, s. 361)

1.1.48. Rahmî: (ö. 975/1568)

Bursa'da doğdu. Asıl adı Pir Mehmed olup Nakkaş Bali'nin oğludur. Şair olarak çok genç yaşta üne kavuştu. Sadrazam İbrahim Paşa'nın ve Şehzade Mustafa'nın himayelerini kazandı. Onların öldürülmesi üzerine elinden tutan olmadı. Öğrenimine devam edip Celaleddin Salih Çelebi'den mülazım ve Yenişehir'de müderris oldu. Yenişehir'de öldü. Kaynaklar Rahmî'yi değeri bilinmeyen şairlerden sayarlar. Âlî, onu Bursa şairlerinin en iyisi kabul eder. "Şah u Geda" adlı bir mesnevisi vardır. (İpekten vd., 1988, s. 362-363)

1.1.49. Resmî

Rumeli’de doğdu. Asıl adı İsmail’dir. Halvetiye tarikatine geçti. Şiirleri tasavvufidir. 1679 yılında ölmüştür. (İpekten vd., 1988, s. 380)

1.1.50. Revānî: (ö. 930/1524)

Edirne’de doğdu. Asıl adı Hasan Çelebi’de Şüca; Âşık Çelebi, Riyazî ve Enis’te İlyas’tır. Evi Tunca kenarında olduğu için akan suya telmihen bu mahlası kullandı. Yavuz Sultan Selim’in yanına Trabzon’a gitti. Bir ara gözden düştüyse de tekrar itibarı arttı. Matbah emini oldu. Ayasofya ve Kaplıca tevliyetleri kendisine verildi. İçki düşkünlüğünü ömrünün sonunda bıraktı. İnşa ettirdiği mescidin bahçesine gömüldü. “Divan”ı, “İşret-name” mesnevisi ve Sehî’ye göre “Hamse”si (İşret-namesi) vardır. (İpekten vd., 1988, s. 384)

1.1.51. Rızāyî

Baba Mahmud Efendi namıyla tanınan şair Filibe’de doğmuştur. Yeşilzade diye tanınan bir kadının oğludur. Nakşibendî tarikatına mensup olan şairin Arapça kasidelerinin yanında Türkçe şiirleri bulunmaktadır. Diğer taraftan nesir tarzında eserleri ve tarihleri vardır. Şiir ve inşası güzeldi. Çok sayıda risalesi vardır. (İpekten vd., 1988, s. 388)

1.1.52. Şādık

Edirne’de doğmuştur. Öğrenim görüp katip oldu. Ali, sipahi olduğunu belirtir. Yazısı çok güzel olduğundan kendi şiirlerini kendisi yazdı. Ölüm tarihi Riyazî’de 1589; Enis’te 1591-1592 olarak geçer. Divan’ı vardır. (İpekten vd., 1988, s. 402)

1.1.53. Sā‘î

Ahdî Edirne’de, diğer kaynaklar ise İstanbul’da doğduğunu söyler. Asıl adı Mustafa’dır. Nakkaş olup bu sanatta döneminin en önde gelen adıydı. İstanbul’da, 1596 yılında öldü. Riyazî’ye göre divanı vardır. (İpekten vd., 1988, s. 414)

1.1.54. Sırrî

Vardar Yenicesi'nde doğdu. Asıl adı İsa'dır. Şah Efendi'ye hizmet edip mülazım oldu. Rumeli'nin kenar kazalarında müderrislik daha sonra da kadılık yaptı. Ölüm tarihi Riyazî'de 1582, Kühü'l-Ahbar'da 1585 olarak verilir. Şiirleri az ve özür. Nefis şiirleri vardır. (İpekten vd., 1988, s. 445)

1.1.55. Suzî

Prizren doğumlu olan Suzî Çelebi, ünlü Türk komutanı ve yiğidi idi, Yugoslav milletlerinin tarihinde karayazı ve namı kötü bilinen Mihaloğlu Ali Bey'in kahramanlıklarını 15000 beyitle anlattı.

Kendine şair olarak "Suzî" mahlasını benimseyen, Türk tarihî kaynaklarında Suzî Çelebi olarak bilinen Mevlana Muhammed Efendi İbn Mahmud Abdullah, Prizren'de (Türkçe Perserin) doğdu. Türkler eski dönemde Prizren'i "şairler kaynağı", Priştine'yi "katipler yatağı" olarak sayarlardı. Bilinen şairlerin birçoğu ve bilinmeyenlerin büyük bir kısmı bu şehirde doğmuşlardır. 925/1518 yılında Prizren'de dünyaya gelen ve 979/1572 yılında vefat eden tarih yazarı, şair Âşık Mehmed Çelebi bin Ali "Tezkiret-uş-Şuara" eserinde şu rivayeti kaydetmiş: Prizren'de oğlu doğan her baba, çocuğuna ad koyarken kullanacağı mahlası da verir. Bu rivayet daha geçlerde Prizren'in en büyük şairlerinden ilki olan ve ondan sonra etkisinden yetişen şairlerin etkilendiği Suzî Çelebi dönemine de ait olmuştur. Rivayetlere göre Suzî şair olan ve "Neharî" (Akgün, "Gün gibi kutsal") mahlasıyla bilinen Ramazan Efendi'nin kardeşidir.

Mezardaki baş taşı kitabesine göre Suzî Çelebi 931/ 29 Ekim 1524 günü dünyaya gelmiş. Prizrenliler, Suzî'nin kâfirlerle savaşırken öldüğünü söylüyorlar. Prizren'den birkaç kilometre uzakta Suzî'nin şehit olduğu bir mağara bulunuyor.

Önceleri Prizren Müslümanları bu yeri ziyaret eder ve o gün kayalık önünde mum yakarlarmış.

Suzî, derviş ve mutasavvıf olarak belli bir eğitim de gördü. (Recepoğlu, 2000, s. 92)

1.1.56. Sürurî

16. asrın tanınmış hadis, tefsir ve belâgat âlim ve ediplerinden biri olan Sürurî 897/1491 yılında Gelibolu’da dünyaya gelmiştir. (Reşat, 1312, s. 26) Adı Mustafa, adının lakabı Muslihü’ d-dîn, baba adı Şaban, nisbeti el-Gelibovî ve Rumî, mahlası da Sürurî’dir.

Babası ilme çok meraklı olduğu için oğlunun eğitimine devam etmesini madden ve manen desteklemiştir. Kafiye isimli kitabı ezberlediğinde babası sevincinden hocasını ve kendisini hediyelere boğmuştur. (Atayî, 1989, s. 23)

“Sürurî kameri yıl hesabıyla 72 yaşında iken kısa bir hastalığı müteakip 7 Cemaziyelevvel 969/1561’de kolera salgınında vefat ederek Kasımpaşa semtinin Beyoğlu cihetinde inşa ettirdiği mescidin haziresinde mihrabın önüne rastlayan yere defnolunmuştur.” (Ayvansarayî, 1281, c. 2 s. 4)

1.1.57. Şerîfî

Edirne’de doğdu. Hayatı hakkında bilgi verilmemiştir. (İpekten vd., 1988, s. 479)

1.1.58. Tiğî

Riyazî’ye göre Üsküp’te, diğer kaynaklara göre Edirne’de doğdu. Asıl adı Mehmed’dir. Sarayda yetişmiş ve buradan sipahi olarak çıkmıştır. Daha sonra müteferrika oldu. Edirne’de muhtesip ağalığı yaptı. Enis’e göre 1608-1609; Rıza’ya göre 1611; Faizî’ye göre ise 1618 yılında öldü.

“Divan” ve “Nigaristan” çevirisi vardır. (İpekten vd., 1988, s. 506)

1.1.59. ‘Ulvî: (ö.983/ 1575)

İstanbul’da doğdu. Asıl adı Mehmed olup Derzizade sanyla tanındı. Şair Rayî’nin kardeşidir. Muallimzade’ye Manisa müftülüğü sırasında danışment oldu. Bu yolla Celal Bey ve Turak Çelebi ile tanışarak Şehzade II. Selim’in maiyetine katıldı. Onun padişahlığı sırasında emirle Molla Çelebi’den mülazım oldu.

Hasan Çelebi şiirini çok över. Divan’ı vardır. (İpekten vd., 1988, s. 509-510)

1.1.60. Uşûlî: (ö. 945/ 1538)

Vardar Yenicesi’nde doğdu. Öğrenim gördükten sonra tasavvufa yöneldi. Mısır’a gidip İbrahim Gülşenî’ye bağlandı. Şeyhî’nin ölümü üzerine geri döndü ve bazen Yenice’de bazen de Evrenos oğlu Abdî Bey’in yanında ömrünü geçirdi ve onun yanında öldü. Âşık Çelebi Gülşenîliği Rumeli’de onun yaydığını söyler.

Şiirleri tasavvufidir. Divan’ı vardır. (İpekten vd., 1988, s. 510)

1.1.61. Ümidî

Asıl adı Ahmed’dir. Tezkireler onun İstanbullu olduğunu belirtmektedir. Ahmet Ümidî’nin hayatı hakkında taranan kaynaklarda geniş ve ayrıntılı bilgilere yer verilmemektedir. Doğum tarihi, ailesi ve yakınları hakkında herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Çocukluk yılları ve nerelerde yaşayıp öğrenim gördüğü de bilinmemektedir. Ahmet Ümidî hakkında bilgi veren kaynaklardaki bilgiler kısıtlı olmasının yanında, verilen bilgiler birbirinden pek farklı değildir. Ahdî, onun danışmend taifesi arasında yer aldığını belirtir. Ümidî’yi döneminin yetenekli kişileri arasında sayan Âşık Çelebi, şairi, döneminde ilim erbabınca kabul gören, ilim yolunda başarılı olan kişilerden sayar. (Solmaz, 2005, ss. 214-215)

1.1.62. Vuşlatî

Vuşlatî Sofyalıdır. Öğrenim gördükten sonra Nakip Yahya Efendi'den mülâzım oldu. Kanunî döneminde yaşadı. Yetenekli şairlerden biridir. 1588-89'da ölmüştür. (İpekten vd., 1988, s. 531)

1.1.63. (Taşlıcalı) Yahyâ

Arnavut asıllı olup Taşlıcalıdır. Acemi oğlanı yeniçeri ve yayabaşı oldu. Askerlikten çok ilmî çalışmalara eğildi. Bolayırve Eyüp vakfına, ardından da Bayezid Camii'ne müteveli oldu. Şehzade Mustafa için yazdığı cüretkar mersiyesi üzerine Rüstem Paşa tarafından tevliyetten azledildi. Zeametle İznorvik'e sürüldü. Orada öldü. Mesnevi ve gazelleriyle tanındı. Hamse sahibi şairlerden biridir. Taşlıcalı Yahya'nın hamsesinde bulunan mesneviler şunlardır: Gencine-i Raz, Kitab-ı Usul, Gülşen-i Envar, Yusuf u Züleyha, Şah u Geda. Yahya Bey, aynı zamanda divan sahibidir ve divanındaki şiirleriyle de tanınmıştır. (İpekten vd., 1988, s. 533) Ayrıca, Kanunî'nin büyük şehzadesi Mustafa'nın boğdurulması üzerine yazdığı mersiyesi de ünlüdür.

1.1.64. Za'fî

Za'fî (ö. 1566-1570), Rumeli'den Mısır'a gitmiş, Gülşenî'den hilafet almış, Gelibolu Gülşenî Tekkesi'nde hizmet etmiş, Ahmed Hayalî döneminde Gülşenî asitanesinde vefat etmiş ve orada defnedilmiştir. Tarikat kıyafetleri içinde önemli yeri olan Za'fiyye adlı tacın sahibidir. Müstakimzade ve Şeyh Galip bu tacdan söz etmişlerdir. Mevlevi büyükleriyle kurduğu yakınlık Esrar Dede tarafından Tezkire-i şuara-yı Mevleviyye'de adının geçmesine yetmiştir. Batı Anadolu ve Rumeli'de pek çok şehri dolaştığı şiirlerinden anlaşılmaktadır. Türkçe ve Farsça şiirler söylemiş, divanlar tertip etmiştir. Türkçe Divanı'nda 394 gazeli vardır. Hece ölçüsünü ve koşma biçimini kullanmıştır. Çağatayca mülemmâ söylemiş, Agehî'ye öykünüp

denizcilik terimleriyle örölü Şiirler yazmıştır. Hurufiler gibi Fazlullah adını Şiirlerinde aŐıkŐa söllemekten çekinmemiŐtir. (Adak, 2006, s. 113)

1.1.65. Zâti

Zâti (1471 - 1546), tanınmış bir Divan edebiyatı Şairidir. Balıkesir’de doğdu. Asıl adı İvaz’dır. Sultan Bayezid ve Sultan Selim’e kasideler sunarak hediyeler aldı. Kanuni döneminde pek iltifat görmedi.

Necati’den sonra gelen Osmanlı Şairlerinin üstadı, önderi ve hocasıdır. Özellikle Baki’nin yetişmesinde önemli rol oynamıŐtır. 1700 gazeli ve 400’den fazla kasidesi vardır. Para için yazdığı Şiirleri pek güzel değildir. Bu yüzden çok Şiir yazmış ve tekrara düŐmüŐtür. Ancak çok güzel, muhayyel ve sanatkarane Şiirleri vardır. (İpekten vd., 1988, s. 547)

İKİNCİ BÖLÜM

2. MECMUA-İ GAZELİYYAT, MİLLİ KÜTÜPHANE, 06 Hk. 319/1 (İNCELEME-ÇEVİRİ Yazı)

2.1. Metin

2.1.1. Metin Tavsifi

Milli Kütüphane 319/1'de kayıtlı olan mecmua, 150 varaktan oluşmaktadır. Yazı türü nesihtir. Başlıklar kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Mecmuanın baş tarafında 19. yüzyılda (H.1268) oluşturulduğu tespit edilmiştir. Eserin kim tarafından kaleme alındığı tespit edilememiştir. 16. yüzyıl şairlerine ait şiirlerin çokluğu gözlemlenmiştir.

Mecmuanın birinci bölümünde; murabba, muhammes, müseddes, müsebbâ, müsemmen, müstezat, kaside ve terci-bentler; ikinci bölümünde ise gazeller derlidir. Mecmuada şiirleri derlenmiş olan şairler alfabetik sırayla şunlardır: Abidî, Acizî, Adil, Agehî, (Dukagin-zade) Ahmedî, Alî, Anî, Arifî, İşkî, Avnî, Azmî, Bakî, Beligî, Camî, Cenabî Paşa, Çeşmî, Emrî, Fahrî, Fazlî, Fehmî, Fevrî, Figanî, Fuzulî, Gamî, Gazalî, Gıyasî, Gubarî, Günahî, Hafız, Haletî, Halilî, Hatem, Hatifi, Hayalî, Hayretî, Husrev, (Gelibolulu) Huzurî, Hüdayî, İshak, Kabulî, Kasım, Kaşif, Katibî, Kemalpaşa-zade, Lamiî, Latifî, Makalî, Manî, (Tatar) Mehmed Şah, Meşamî, (Mehmed) Muhibbî, Muhyî, Muidî, Mukimî, Nalî, Naimî, Nazmî, Natıkî, Necatî, Nevî, Nihalî, Nihanî, Nişanî, Rahî, Rahimî, Rahmî, Remzî, Resmî, Revanî, Riyazî, Sadık, Saî, Selimî, Serverî, Sırrî, Sinanî, Siyahî, Suzî, Şahî, Şerifi, Tiğî, Ubeydî, Ulvî,

Usulî, Ümidî, Vahdetî, Vuslatî, Yahya, Za'fî, Zafî, Zihnî. Kenarlarda sonradan eklenme gazeller ve bazı mahlası belirsiz manzumeler vardır. Özellikle Hayretî, Bakî, Haletî ve Hayalî'den birçok şiir derlenmiştir.

Mecmuanın 37b-38a numaralı sayfalarında nesayih ve kavayid bölümü mevcuttur. Ayrıca Arapça ve Farsça şiirlere de mecmuada yer verildiği görülmüştür.

2.1.2. Metin Kuruluşunda Dikkat Edilen Hususlar

Metin oluşturulurken eserin orijinal hâline sadık kalınmıştır.

Çevriyazıda farklı uygulamaları ortadan kaldırmak adına Prof. Dr. İsmail Ünver'in "Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler. C. 10. Ankara: Türkoloji Dergisi. 53-89." makalesi dikkate alınmıştır.

Arapça ve Farsça ifadeler italik gösterilerek dipnotta özellikle ayet ve hadislerin anlamları verilmiştir.

Anadolu Türkçesi gramerine uyulmuştur.

"-y" sesinin belirtme durumu veya izafet y'si olabilmesinde tercih, anlam ölçütüne göre yapılmıştır.

Okunamayan ifadeler üç nokta (...) şeklinde gösterilmiştir.

Zihaf, imale, vasl çevriyazılı metinde gösterilmemiştir.

Şiirlerin ölçüleri, baş taraflarında belirtilmiştir.

Yazma eserde belirtilmeyen atıf vavları anlam ve vezin dikkate alınarak [u], [ü], [vü] şeklinde gösterilmiştir.

Açıklama gerektiren durumlar da dipnotta belirtilmiştir.

Eserin varak numaraları sayfa kenarında gösterilmiştir.

2.1.3. Çevriyazı Alfabetesi

SESLİLER:

A) KISA: أ : a, e ,i ,ı ,u ,ü   ه : a,e   ی : ı,i
                    و : u,ü,o,ö   ء : a, e

B) UZUN: ی, أ : ā   ی : ī   و : ū

SESSİZLER:

ب : b	ص : ş
پ : p	ض : đ, ž
ت : t	ط : ʈ
ث : s̥	ظ : ʒ
ج : c	ع : ʕ
چ : ʧ	غ : ğ
ح : ħ	ف : f
خ : ħ	ق : k̟
د : d	ك : k, g, ñ
ذ : z̟	گ : g
ر : r	ل : l
ز : z	م : m
ژ : j	ن : n
س : s	و : v
ش : ş	ه : h
vāv-ı ma ^ʕ dūle : ˘	ی : y

2.1.4. Çevriyazılı Metin

Mecmū‘a-i Ğazeliyyāt

1

mefā‘ ilün fe‘ ilātün mefā‘ ilün fe‘ ilün

1b Hevā yolında dilā naqd-i ‘ömri itme tebāh

Ṭarīķ-i şer‘ i koyup olma ğülveş ğüm-rāh

Teġāfül eyleme eyle Cenāb-ı Hakk’ı penāh

Huzūr-ı Hakk’da şehādet ide saña her ğāh

Ğüvāh-ı eşhedü en-lāilāhe illa ‘llāh¹

Añılsa hışm-ı Hudā küzeveş ğözün ÷olsun

Nihāl-i naħl-i beden nār-i havf ile şolsun

Hevā ğiyāhını dest-i mücāhide yolsun

Bürehne başına maħşer ğüninde tāc olsun

Külāh-ı eşhedü en-lāilāhe illa ‘llāh

Dilersen uğramaya ħalbe leşker-i şeytān

Elin uzatmaya naqd-i yaķınüñe bir ān

İdin bu ħırz-ı şerīfi hemīşe vird-i zebān

Diyār-ı şekki derūnuñda eylesün vīrān

Siyāh-ı eşhedü en-lāilāhe illa ‘llāh

Olup şadāķat ile sālīk-i tarīķ-i yaķın

Şehādetüñde şaķın şübhe eyleme miskīn

Buyurdı ümmetine Hāzret-i Resül-i Emīn

Hücüm-ı vesveseden ehl-i Hakk’a hışn-ı haşın

Penāh-ı eşhedü en-lāilāhe illa ‘llāh

¹ “Allah’tan başka ilah olmadığına şahadet ederim.”

Şafā-yı kalb ile zıkr idelüm İlāhumuzı
İrişdürüp siper-i çarha tır-i āhumuzı
Sirişk-i dīde yuyup çihre-i siyāhumuzı
Bağışlaya umaruz ‘aşrını günāhumuzı
İlāh-ı eşhedü en-lāilāhe illa ’llāh¹

2

fā’ ilātün fā’ ilātün fā’ ilātün fā’ ilün

2a Yā ilāhī vādī-i ‘işyānda kaldum bī-meded
‘Abd-i ‘aşīyem suçum bī-ḥadd ü cürmüm bī-‘aded
Şimdi şey‘ullāha geldüm kılma biz dervīşi red
Fazluña bel bağladum yā vāhid [ü] ferd [ü] eḥad
Cümlenüñ ma‘būdı sensen dāyimā ḥayyü’l-ebed

Ḥamdüli’lāh buldı nām-ı a‘zam kalb-i selīm

Sālik-i rāha ‘ıyān oldı şırāt-ı müstaķīm

Ba‘dezin kār idemez vesvās-ı şeytān-ı racīm

Oğurum ismüñde çün *bismi’lāhi raḥmāni raḥīm*²

Ey şifātuñdur şifātuñ *kul hüve’lāhü eḥad*³

Çār ismüñde bu şeş kubbeñe bulmazsa sübüt

Pāyidār olmaz bināsı hem-çü beytü’l-‘ankebüt

Feyz-i cüduñdan irişür cisme kuvvet cāna küt

Evvel ü āḥir *hüve’l-ḥayyü’l-lezīsīn lā-yemūt*⁴

Zāhir ü bātın hüve’l-bāķīsīn Allāhü’ş-şamed

Ey ḥarīm-i dergehüñ ḥā’if gönüller me’meni

¹ Şiirin vezni bozuktur.

² “Rahman ve rahim olan Allah’ın adıyla.”

³ “De ki O Allah, tektir.” İhlās suresi, 1. ayet.

⁴ “Sen o ölümsüz ve daima diri olana tevekkül et.”, Furkan suresi, 58. ayet.

Kibriyā öñinde kimdür kim kıla mā' u meni

Vaşf-ı zātuñdur münezzeh zāt-ı pāküñdür ğanī

*Lem yelid*¹ sensen oqurlar ey ve *lem yūled*² seni

*Lem yekün lehü*³ zāt-ı şıfātuñdur senüñ *küfüven ehad*⁴

‘ Ālem-i vaħdetde keşret daħı dutmışdı maķar

Birbirinde münderic şan kim nevā içre şecer

Zāhir olmamış idi ħulķ-i melek ħüsn-i beşer

Ol zamān kim luţf ile bir gevhere kılduñ nazār

Zāhir ol gevherden oldu cümle eşyā lā-yü‘ ad

Nükte-i sırr-ı nefahtüden çün urduñ bir demi

Noķta-i vaħdetde derc itdüñ sevād-ı a‘ zāmı

Ya‘ nī kılduñ nefħa-i kübrā vücūd-ı ādemi

Kāf ile nūndan yaratduñ on sekiz biñ ‘ ālemi

Ķudretüñle erba‘ in günde tamām oldu cesed

Ey **Uşūlī** zātı dāyim Ħaķ’dan özge nesne yoķ

Dillere zikri mülāyim Ħaķ’dan özge nesne yoķ

Zāhir ü bātında ķāyim Ħaķ’dan özge nesne yoķ

Seyyidüñ göñlünde dāyim Ħaķ’dan özge nesne yoķ

2b Hem dilinde bu faķirüñ her dem eydür yā eħad

3

Muħammes Min-kełām-ı Uşūlī Ğazel-i Nesimī

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

Gir göñül mülkini seyr eyle ulu dergāhı gör

¹ “O’ndan çocuk olmamıştır...”, İhlās suresi, 3. ayet.

² “...kendisi de doğmamıştır.” İhlās suresi, 3. ayet.

³ “Hiçbir şey O’na denk değildir.” İhlās suresi, 4. ayet.

⁴ “Hiçbir şey O’na benzer değildir.” İhlās suresi, 4. ayet. Mısranın vezni bozuktur.

Şeş cihāta pertevin şalmış durur ol māhı gör

Zerre-i nāçizden hırşide varan rāhı gör

Her neye kim baķduñ ise anda sen ilāhı gör

Ƙancaru kim ‘azm Ƙılsañ şümme vechu’llāhı gör

Naķş-ı tendür cān cemālinüñ niķābı ref’ Ƙıl

Mihr-i ‘ālem-tāb-ı vechinden seĥābı ref’ Ƙıl

Çeşm-i dilden ğafleti terk eyle h’ābı ref’ Ƙıl

Bu ikilik perdesinden geç ĥicābı ref’ Ƙıl

Gel bu birlik revzeninden baķ bu setru’llāhı gör

Şüret-i Ĥaķķ’ı tavāf itmek dilerseñ rü-be-rü

Şürete baķup girü Ƙalma Ƙadem baş ileru

Zāhiri Ƙo ‘ālem-i ma’ nīye gel gir içeru

Hacc-ı ekber Ƙılmaķ isterseñ gel ey zāhid berü

Mü’minüñ Ƙalbi içinde sen bu sırru’llāhı gör

Ĝam degül eţvār-ı sipinkden özüñ dīvāne Ƙıl

Şem’ -i vaĥdet üzre cān at kendüzüñ pervāne Ƙıl

‘Işķ cāmından dili lā-ya’ Ƙul u mestāne Ƙıl

Geç enāniyyet sözinden göñlüñi vīrāne Ƙıl

Nicesi tīzcek bilürseñ küntü kenzu’llāhı gör

Vācib-i bi’zzāt tölmiş mümkinātuñ ‘aynına

Bu mezāhirden zuhūr iden şifātuñ ‘aynına

Bir nazār Ƙıl evvelā vaşfuñda zātuñ ‘aynına

Cān göziyle baķduñ ise kā’inātuñ ‘aynına

Andan özge nesne var mı ĥasbeten li’llāhı gör

Ehl-i taĥķiķe iriş Ĥaķķ’ı muĥaķķaķ görmegi

Hi' at-1 Manşūr'a baq rāz-1 ene'l-Ḥaḡ görmegi
Şayḡal it mir'āt-1 cānı sırr-1 muḡlaḡ görmegi
Münkir-i rü'yet degülseñ şüret-i Ḥaḡ görmegi
Baḡdugunca her nazarda ' ayn-1 zātu'llāhı gör

3a

Zikru'llāh ile virdüñ ise cāna revnaḡı

Naḡş-1 zulmātın koyup bulduñsa nūr-1 muḡlaḡı

Seyr idüp mi' rāc-1 rūḡānide bulduñsa Ḥaḡ'ı

Levh-i iḡlāş eyledüñse göñlüñi ey müttāḡı

Kürsī-i Raḡmān'a aḡduñ anda ' arşu'llāhı gör

Rāzī ol *naḡnu ḡasemnā'* da yazılan ḡasmüñe

Yokluḡ erḡāmını çek ' ālemde ism ü resmüñe

Tā tecellī eyleye sırr-1 müsem mā ismüñe

Ölmedin nefis öldürürseñ nice tola cismüñe

Nefḡa-i Rūhu'l-Ḡudūs'den maḡz-1 rūḡu'llāhı gör

Ey **Uşūlī** remz-i *mā evḡā'* yı bilmez her la'im

Kim kelāmu'llāh sırrın añlamaz dīv-i racīm

Ḥoş buyurmuşdur sipeh-sālār rāh-1 müstaḡīm

' İlm-i ḡikmetden bilürseñ gel berü gel ey ḡakīm

Sen Nesīmī mantıḡından diñle faẓlu'llāhı gör

4

Muḡammes Min-kelām-ı Kāşif

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

İden naḡḡāş-ı ḡudretdür ḡamu şeyde şuver peydā

Muḡaḡḡaḡ nūr-ı Ḥaḡ'dur eyleyen gözde nazār peydā

¹ "Biz yemin ettik."

² "Böylece Allah kuluna vahyedeceğini vahyetti.", Necm suresi, 10. ayet.

Ki her söz nuṭḡ-ı Hāḡ'dur oldı Hāḡ'dan bu ḡaber peydā

Vücūd-ı muṭlaḡun baḡrine mevci kim ider peydā

Ene'l-Hāḡ sırrını söyler eger maḡfi eger peydā

Cihān bāḡını zeyn ü naḡş iden ādemle mānī bir

Nice nev' itdi ḡayvān cismine illā ki cānı bir

Şoralar dürlü dürlü ise zātında me' ānī bir

Bu bāḡuñ ger ḡaḡīḡatde şuyı bir bāḡbānı bir

Velī olmış ḡaḡāyıḡda nice yüz biñ şecer peydā

Nebīdür kimisi ḡalḡuñ velī kimisi gerçek er

Kimi kibr ü kimi mü'min kimi mevlā kimi çāker

ḡimisi ḡayr ile 'āmil kiminüñ cümle fi' li şer

Nazar ḡıl nev' -i insāna kimi zehr ü kimi şekker

' Aceb ḡikmet bir aḡaçdan olur dürlü şemer peydā

Kimi zühd ü ' ibādetde ki geçmiş seyyi 'ātından

Kimi Deccāl'a uymış biner inmez nefis atından

Budur ḡālī bu ḡalḡuñ bellüdür ḡālī şıfātından

Me' ādındur ḡamu eşyā ider öz kendü zātından

3b

Kimisi sīm ü zer zāḡir kimi seng ü meder peydā

Niceler işbu dünyāya gelüben yine gitmişler

Fenā dārın ḡarāb idüp beḡāsını per itmişler

Kimi yıḡar kimi yapar nedendür bunca bu işler

Düzilür nice biñ işler bozılır bunca cünbüşler

Ne kār-ı bü'l-' acebdür bu kim olmaz kārlar peydā

Cihān sultānları baḡmazlar idi ḡār u ḡāşāke

EsİR olmışlar idi tāc u taḡt u māl ü emlāke

Felek için kelek dönmez bu kânde secde ol hâke
Şu serverler ki tağlar gibi baş egmezdi eflâke
Yaturlar şimdi hâk içre ne tâc u ne kemer peydâ
Diyâr-ı fûrkat içre dil inen çok şehri il geçdi
İrişmez menzil-i vaşla ne çâre cân u dil geçdi
Meded vâ hasretâ hayfâ ‘ömr cânânsız geçdi
Nice gündüz gece oldu nice biñ ay u yıl geçdi
Kaçan olur ‘aceb bilsem şeb-i hicr şehir peydâ
‘Adem mülkine ‘azm idüp nazâr itdüm ben ol yaña
Yitürdüm ‘aql u idrâki ne dirsın bilmezem baña
Yolumuz bir beyâbâna irişdi nâgehân ki aña
Giden gelmez varan kalur ‘aceb sırr bu didüm saña
Girür biñ kârübân olmaz birinden bir eşer peydâ
Ki bu şahrâ-yı hayretde nice yıl yıldî kârihler
Birisi irmedi menzile kaldı cümle ‘âmihler
Nice hal ehli bu yolda olup hayrân yaşlular
Nice şürîde ‘âşıklar gezerler cümle hayrânlar
Butaya bî-nihâyetde ne reh ne râh-ber peydâ
Hâkîkat sırrınıñ keşfin dilerseñ cehd it ey **Kâşif**¹
Ledünnî ‘ilmi fetḥ ola bu sırra olsun vâkıf
Belâ çek ma‘rifet yolunda ‘ömri şarf it ey şârif
Nice zahmet çeker kesb-i kemâl idince bir ‘ârif
Belî çok kan yudar kâr eyleyince bir güher peydâ

---

¹ Kaynaklarda birden fazla bu mahlasta şair vardır. (İpekten vd., 1988, s. 380) Bu şiirin hangisine ait olduğu bilinmediğinden biyografisi de verilmemiştir.

Muhammes Min-Kelām-ı Fazlî

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

Añlayan sırrın bugünüñ dâr-ı dünyâdan geçer

Dâr-ı dünyâdan degül gül-zâr-ı 'uqbâdan geçer

4a Fikr-i nâ-hem-vârı kor bâtıl temennâdan geçer

Hoş görüp müd-ı ganî emrüz ferdâdan geçer

Kendüyi teslîm iden Hâkık'a men ü mâdan geçer

Câm-ı tevhid ile cânın mest ü medhüş eyleyen

Kayd-ı 'âlemden geçüp kendin ferâmüş eyleyen

Şâf-dil olup hum-ı şahbâ gibi cüş eyleyen

Câm-ı 'ışkun şüfiyâ bir cür'asın nüş eyleyen

Gül-şen-i cennetdeki hamr-ı muşaffâdan geçer

Ref' idüp agyârı vahdetde o yâre yâr olan

'Ayn-ı zulmetden çıkup müstağrak-ı envâr olan

Keşf idüp 'ayne'l-yakîni kâşif-i esrâr olan

Bunda her yüzden be-şüfi nâzır-ı didâr olan

Kayd-ı düzahdan çıkar firdevs-i a' ladan geçer

Cân ile ey dil kabûl idüp Hudâ'nuñ kısmetin

Ekl idüp dâyim ziyâfet-gâh-ı dehrüñ ni' metin

Rızık için çekmez cihanda her deninüñ minnetin

Nüş idüp her dem şafâyile kanâ' at şerbetin

Zahmet-i düdını çekmez zevk-i a' ladan geçer

'İşk âteşdür düşerse her ne hırmenden yaña

Küll-i eczâsın yakup eyler kamu varın hebâ

Cān u tenden bil görünmez çeşmine arz u semā

Dem uran āhum gibi ʿ ışk āteşinden **Fazliyā**

Yıldırım gibi toköz kat çarḥ-ı mīnādan geçer

6

Muḥammes Min-Kelām-ı Laṭīfi

mefʿ ūlū fāʿ ilātü mefāʿ ilü fāʿ ilün

Şanma bahār u faşl u zemistān gelür geçer

ʿ Ömrün zamān u sāʿ ati her an gelür geçer

Ten hüccesine cān gibi mihmān gelür geçer

Ġam günlerine olma perīşan gelür geçer

Sen göz yumup açınca bu devrān gelür geçer

Devrān-ı çarḥ kim ise virmez çü mühleti

Devr-i zamānenün katıdur seyr ü sürʿ ati

Vaqt-i ḥayātı hoş göre fevt itme fırsatı

Saʿ y ile cān gözini uyar ҡo bu ğafleti

Sen göz yumup açınca bu devrān gelür geçer

4b Kibr ü gurūr ile ҡo bu nāz u tereffüʿ i

Meclisde germ olup ya bu lāf u teşellüfi

Nerm ile ṭabʿ uñı ҡoma elden telaṭṭufi

Eyyāmı gör ki geçmededür yoķ tevaḳḳufi

Sen göz yumup açınca bu devrān gelür geçer

Arduñcadur şu sāye gibi dāʾimā ecel

Gerçi önünce varmadadır dünyevī emel

Devrān **Laṭīfī**¹ ‘ömre henüz virmedin ḥalel
Terk itmedin cihān seni terk it sen anı gel
Sen göz yumup açınca bu devrān gelür geçer

7

Müsebba‘ min-keḷām²

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

Tāc-dār-ı ‘ışk olan kes tāc-ı Dārā’dan geçer

Faḫr ile faḫr eyleyen zer baḡt ü dībādan geçer

Ziver-i zīnet ḳabül itmez o sevdādan geçer

Dür olup ḥayl ü ḥaşemden cümle ḡavḡādan geçer

Fāriḡ-i āzād olur bu ḳayd-ı dünyādan geçer

Māsivādan el çeküp başdan ser-ā-pādan geçer

Kime cānānı gerekse baş ile cāndan geçer

‘İşk ile yektā olan ḥavf ü recādan el çeker

Bī-vücūd olur vücūdundan anuñ ḳalmaz eşer

Cān göziyle göricek didār-ı yāri bir naḡar

Ḳurtılır zindān-ı tenden kūyına eyler güzer

Mest ü ḥayrān dünye vü ‘uḡbādan olur bī-ḥaber

Benligin terk eyleyen ‘āşık yimez pervā-yı ser

Çāh-ı dūzaḡdan çıkar Firdevs-i a‘lādan geçer

Māyil olmaz arz u terkin uran dil-i şehvete

Yeltenüp itmez heves ‘ālemde ‘ıyş u ‘işrete

Nitekim eṭfāl-i cān virmez ḥalīlüm lezzete

¹ Kaynaklarda birden fazla bu mahlasta şair vardır. (İpekten vd., 1988, s. 380) Bu şiirin hangisine ait olduğu bilinmediğinden biyografisi de verilmemiştir.

² Yazma metinde şairi gösterilmediği gibi mahlası da belli değildir.

Hün-1 dil nüş eyleyen teşne degüldür şerbete
Eyle müstagnî durur bezm-i gam ile ni' mete
Gürleyüp zâhid gibi düşmez na' im-i cennete
Ğuşşanuñ dâdın bilen selvâ vü helvâdan geçer

Künc-i 'uzletde duyan küt-1 kanâ' at lezzetin
Dâr-1 dehrüñ ihtiyâr itmez belâ vü miñnetin
Terk ider iki cihânuñ 'izzeti vü ni' metin
Ölse çekmez baş egüp gerdün-1 dünüñ minnetin
Hiçe şaymaz 'âlemüñ zevk ü şafâ vü 'işretin
Zevk iden keyfiyyet-i 'ışkuñ ol añlar hâletin
Âb-1 kevşerden yur el cām-1 muşaffâdan geçer

5a

8

Muhammes min-Kelâm-i Fazlî

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

Mülk-i istiğnâya şâhuz biş ü kemden fâriğuz
Kevkebe lâzım degül hayl ü haşemden fâriğuz
Kaşr-1 cismânideki nâz u ni' amdan fâriğuz
Cür' a-nüş-1 bezm-i 'ışkuz cām-1 Cem'den fâriğuz
Mest ü bî-hüş olmuşuz şādî vü gamdan fâriğuz

Ehl-i dünyâyı fenâ yolında hem-râh itmezüz
Sırrumuzdan degme bir nādâni āgâh itmezüz
İhtiyâr itdük gedâlık hizmet-i şâh itmezüz
Devlet-i dünyâ için sine dögüp âh itmezüz
Şâh-1 mülk-i 'uzletüz tabl u 'alemdeñ fâriğuz

Biz fenâ bulduğ bu 'âlem olamaz mesken bize

İmtizâc itmezsın itme ihtilâf aşlâ bize
Ger maḥabbet kıl gerek buğz eyle şūfî sen bize
Birlige yitdūñ bir oldı dost u düşmen çün bize
Nef u zarrından beriyüz medḥ u zemden fâriğuz

Şanma ḥavf-ı nârdan zâhid bizi zâr olmuşuz
Yâ hevâ-yı bâğ-ı Firdevs'e hevâ-dâr olmuşuz
Kurtulup ḥavf ü recâdan yâr ile yâr olmuşuz
Ser-be-ser müstağrak-ı envâr-ı dîdar olmuşuz
Kâhrdan gam çekmezüz luḥf u keremden fâriğuz

Kūşe-i faqr ü fenâyı eyledük biz ihtiyâr
Terk-i tecrîdüz bize lâzım degül dâr u diyâr
Benligi terk eyledük tutduğ ikilikden kenâr
Ref idüp varlık ḥicâbın olmuşuz yoklukda var
Maḥv-i külliyüz vücūd ile 'ademden fâriğuz

Sâkiyâ şem' -i şadâsın cân ile gūş eyledūñ
Ol şafâdan bu dil-i âgâhı bî-hūş eyledūñ
Meclis-i 'uşşâka geldūñ mey gibi cūş eyledūñ
Câm-ı mevtâdan temütü cür'asın nūş eyledūñ
Âb-ı ḥayvân içmezüz tiryâk u semden fâriğuz

5b Sūziş-i 'ışk ile nâr-ı âhumuz berķ eyledük
Cümle-i ten mülkini ol bezm ile ḥarķ eyledük
Ka' r-ı deryâ-yı fenâda kendümüz ğarķ eyledük
Terk idüp ey **Fazlî** tâc u ḥırķa-i ḥarķ eyledük
Faḥr idüp faqr ile dînâr-ı diremden fâriğuz

Muhammes Min-Kelām-i Hayretî Gazel-i Merhûm Ahmed Paşa

mef' ulü mefā' ilün mef' ulü mefā' ilün

Yāruñ ruḥ-ı zülfinde bil küfr ile imānı

Vechine nazar kııl baḳ gör āyet-i Qur'an'ı

Dil ḥānesini pāk it gör anda o sulṭānı

Ey tālib olan 'āşık seyr itmege cānānı

Diḳḳatle temāşā kııl her gördüğüñ insānı

Ol peyker-i cānānı kim şüret-i Raḥmān'dur

Vechinde olan ḥaṭlar hep āyet-i Qur'an'dur

*El-mü'minü mir'ātün*¹ Ḥaḳ'dan saña burhāndur

Āyine-i sübhānī çün şüret-i Raḥmān'dur

Bu āyineye gel baḳ gör şüret-i Raḥmān'ı

Şādıklar imiş yāruñ 'āşıkları şādıklar

Cān gözin açup Ḥaḳḳ'ıñ envārına lāyıḳlar

Ger görse 'aceb midür cānānı uyanıḳlar

Şüretde görünmez cān dirlerse münāfiḳlar

Sen cāna nazar kıılsun görmek dileyen anı

Çün aḥsen-i taḳvime nā-ḥaḳḳ dir imiş münkir

Gerçeklere ta'n eyler kūr u ker imiş münkir

İnşāf ide yā İlāh özge ḥar imiş münkir

Maḥbüb temāşāsın men' eyler imiş münkir

Kör gözlerinüñ nūrı yoḳdur göremez anı

Zühde riyā olsa gelmez bu yola zāhid

¹ "Mü'min mü'minin aynasıdır." Hadis-i Şerif.

Şanma bu ‘ amellerle Firdevs bula zāhid

Dīdār şühūdından bī-behre ola zāhid

Sen hüsn-i dil-ārādan göz yumsa n’ola zāhid

Ḥuffāş gözi görmez ḥurşid-i dıraḥşānı

Şol mū-yı miyānuñdan cānā bir eşer duysam

Yā ‘ ayn-ı ‘ ināyetle ben mūra nażar duysam

Ey dil-ber-i rūḥānī cān sırrın eger duysam

Ben ḥātem-i la‘ lūñden bir zerre ḥaber duysam

6a Bir ḥabbeye almazdum şad-mülk-i Süleymān’ı

Ey Ḥayretī yüzüñ sür ḥāk-i der-i cānāna

Emr oldı sücūd ile ol şüret-i Raḥmān’a

Rāz-ı dil-i pür-derdüñ insāna di insāna

Esrār sözini Aḥmed keşf eyleme nādāna

Ḥayvāna maḥal görme sen çeşme-i ḥayvānı

10

Müseddes min-Kelām-i ‘ Azmī

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

Nik-ḥāḥ ol her Müselmān’a Müselmānlık budur

Herkese yeksān nażar kı l ehl-i ‘ irfānlık budur

Zerrece kendüñe zaḥmet virme insānlık budur

Kendi mülküñ şehrine dād ile ḥaḳanlık budur

Geç serir-i ‘ uzlete ‘ ālemde sultānlık budur

Bir ḳarınca ḥātırın yıḳma Süleymānlık budur

Eyleme tül-ı ‘ amel her sūdı yoḳ sevdāyı ḳo

Terk idüp cengi cidāli ḥalḳla da‘ vāyı ḳo

Qılmagil hayl ü haşem fikrin quru gavğayı qo

Ṭumṭurāq-ı ṭāq-ı eyvān ile hū [yu] hāyı qo

Geç serīr-i ‘uzlete ‘ālemde sulṭānlıq budur

Bir qarınca hāṭırın yıqma Süleymānlıq budur

Za‘ f-ı tenle ey gönül çün mäh-ı nev olsañ helāl

H̄ān-ı ğayre göz diküp qalma cihāndan istidāl

Hakq’a tefvīz it özüñ eyle tevekkül mäh-ı risāl

İrmesün dirseñ cefā-yı halkı devrāndan melāl

Geç serīr-i ‘uzlete ‘ālemde sulṭānlıq budur

Bir qarınca hāṭırın yıqma Süleymānlıq budur

Cān-ı pāke ten libāsıdur maqarr-ı āriyet

Hāk ile yeksān olursun bu fenādan ‘ākıbet

Mūr-ı bī-miḳdārı pā-māl itme eyle merḥamet

Cisme çekgil cāme-i faqr ile şāl-ı meskenet

Geç serīr-i ‘uzlete ‘ālemde sulṭānlıq budur

Bir qarınca hāṭırın yıqma Süleymānlıq budur

6b Cāme-i faqr ile faqr itme geyüp tāk ü qabā

Aṭlas-ı zer-bāf-ı dībānuñ yirin tutar ‘abā

‘Asker-i ‘ışkı çeküp qaldur dehānuñdan nevā

Şarq u ğarbı gün gibi tutmaq dilerseñ ‘Azmiyā

Geç serīr-i ‘uzlete ‘ālemde sulṭānlıq budur

Bir qarınca hāṭırın yıqma Süleymānlıq budur

Muhammes min-Kelām-i Günāhī Ğazel-i Ğayretī

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Lāf urup bülbül gibi germiyyet-i da' vāyı қо

Yan maḥabbet şem' ine pervāneveş da' vāyı қо

Çārsū-yı ' ışka gel her sūdi vü sevdāyı қо

Vaḥdet isterseñ ferāgat eyle hūy [u] hāyı қо

Keşret-i dünyādan el çek ey gönül ğavġāyı қо

Zāhid eylersin riyāzet cennet-i a' lāyiçün

Diş bilersin kūşe-i ' uzletde ter-ḥelväyiçün

Mest iseñ şūfi şerāb-ı kevşer-i ferdāyiçün

Gözün aç olma gözi aç yime ğam ferdāyiçün

Ğāv-i ten-perver gibi endişe-i mer' āyı қо

Meskenet meydānına cān evne cān vir server ol

' Ār-ı tablın yire çal başuña başka mehter ol

Riḥlet eylersin gerek Behmen gerek İskender ol

Pāye-i ' ālī dilerseñ ḥāk-i pāy-ı dil-ber ol

Ḷalduñ ayaklarda ey dil manşıb-ı a' lāyı қо

Dil eder şāfi nazar ol māh-ı tal' at naқşına

Kim görürse göz göre naққāş-ı kudret naқşına

Āferin bu nüktede ol ter tabi' at naқşına

Ma' nī-i rengine baқ aldanma şüret naқşına

Naz ile güldi didi al bunı da baġlayı қо

Şems-i zinetle cihānuñ zeyn olup büt-ḥānesi

Mihrüñüñ gencinesidür sīnemüñ vīrānesi

Cān cemālũñ ŧem‘ inũñ pervānesidür yanası

Didüm oldu dil ŧaçũñ zencīrinũñ dīvānesi

Naz ile güldi didi al bunı da bağlayı ҡo

Sersem iden ser ü bālāñı semendũndür senũñ

Pā-yı der-i gül mübtelā-yı der kemendũndür senũñ

Hem **Günāhī** bir kemīne müstemendũndür senũñ

Ĥayretī bī-ħārede bir derdmendũndür senũñ

7a

Қıl nazār aĥvāline luĥf eyle istiġnāyı ҡo

12

Muĥammes min-Kelām-i Laĥfī

fā‘ ilātũn fā‘ ilātũn fā‘ ilātũn fā‘ ilũn

Kimisi ĥandān bu ĥalkũñ kimisi giryāndur

Kim¹ terennũm eylemekde kimisi nālāndur

Bülbül ağlar gül güler ‘ālem buña ĥayrāndur

Gösterür taĥdīr olanı gerdiŧ-i gerdāndur

Her ҡuluñ başına yazılan gelür devrāndur

Yazduğın ħün kātīb-i taĥdīr-i tađyīr eylemez

Ol nũŧını maĥv idüp bir dağı taĥrīr eylemez

Ĥikmete nāzır olan efkārı tekŧīr eylemez

‘Āķil olan bu cihānda hīħ tedbīr eylemez

Her ҡuluñ başına yazılan gelür devrāndur

Her ne kısmet itdi ise saña ҡassām-ı ezel

İriŧür her ҡande ise ol saña ġam yime gel

‘İzzet ü devlet anuñdur ger maĥall ü nā-maĥal

¹ Vezin gereği “kim” ŧeklinde yazılmasına rağmen yazma metinde “kimi” ŧeklidir.

‘ Ārif olan luṭf u ḳahra eylemez aṣlā cedel

Her ḳuluñ başına yazılan gelür devrāndur

Hālden çün ḫāle iletür rüzgāruñ gerdişi

Nice şüret gösterür gerdün-ı gerdān-ı Ḥabeşī

Böyle ḳalmaz dāyimā bir ḫāl üzre bir kişi

Rast gelmez degmede tedbire taḳdīrūñ işi

Her ḳuluñ başına yazılan gelür devrāndur

Bunca demler kim **Laṭīfi** geçdi yoḳ andan eṣer

Ātiye ḫāli bilinmez ḫāledür ancak nazar

Durmadın geçmekdedür aḫvāl-i ‘ ālem ḫayr u şer

Her ne ḫāl ise cihānuñ luṭfi vü ḳahrı geçer

Her ḳuluñ başına yazılan gelür devrāndur

13

Muḫammes min-Kelām-i Şerīfi Ğazel-i Muḫibbī

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

Rāh-ı ‘ ışk içinde cān virgil ki cānānlık budur

Mihnet-i derd ü ḡama yār ol ki yārānlık budur

Gördüğüñ her zülfe dolaşma perişānlık budur

Hāy u hūdan fāriḡ ol ‘ ālemde sulṭānlık budur

Pendini gūş eyle gel mūruñ Süleymānlık budur

7b

Cān ḡidāsın loḳma-i endūh-ı tenden yeg bilüp

Şahbāz rūḫuñı zāḡ u zaḡından yeg bilüp

Kūşe-i künc-i ḡamı bāḡ-ı çemenden yeg bilüp

Her kime ḳılsañ nazar sen anı senden yeg bilüp

Görme kendü kendüzün zīrā ki şeyṭānlık budur

Dehr-i dūn ger zehr u hūn her dem atarsa aua

Seng-i minet bi belā ile yaarsa baua

Sırruı ger merd ise fā eyleme yoldaua

Her ne kim saa anursa an anı ardaua

Fil-aıa szmi g it Mselmānlı budur

Pertev-i nr-ı İlāhı dāyima tābındadır

Nice sultānlar maabbet kapusunda bendedr

Ehl-i ma nā ehl-i dil ande ise efgendedr

 Āil ise istedg iste yine sendedr

ayrı yirden ister ise belki nādānlı budur

Ek-i hūn-bāru **erifi** eylegil  ummān-ıfat

a ame-i derdi n'ola eylegil dermān-ıfat

Bu zen-i dnyādan el ek Ysuf-ı Ken ān-ıfat

Nefs-i azzın ey Muibbı virmegil ayvān-ıfat

abt-ı nefis it  ārif ol  ālemde insānlı budur

14

Muammes min-Kelām-i Ramı azel-i ayālı

mefā iln mefā iln mefā iln mefā iln

Olanlar ūrete māil nedr ma nāyı bilmezler

aıat gzlese māhiyyet-i eyāyı bilmezler

Bu bar ire adefdr ol dr-i yektāyı bilmezler

Cihān-ārā cihān iindedr ārāyı bilmezler

u māhiler ki deryā iredr deryāyı bilmezler

 İbādetden  ubdiyyet durur  ālemde ey ābid

aıı Ka beye secde ider ma nāda her sācid

Ezelden mest kılmışken şerāb u şem' alın şāhid

Harābāt ehline dūzah' azābın añma ey zāhid

Ki anlar ibn-i vaqt' oldı gam-ı ferdāyı bilmezler

Melāmet ba' desin nūş eyleyüp şevk ile fāyıklar

Bu bezme mest olan gelsün yaraşmaz bunda ayıklar

Yağasın şubhveş çāk eyleyüp mestāne şādıklar

Şafağ-gün kan içinde dāğın seyr itse' āşıklar

8a Güneşde zerre görmezler felekde ayı bilmezler

Maḥabbet deştini geşt eyleyüp ḥasretle mecnūnlar

Gedā oldı bu yolda nice Dārā vü Ferīdūnlar

Fenā ser-menzilinde dīdelerden dōkdiler ḥūnlar

Ḥamīde ḳadlerine rişte-i eşki ṭaḳan bunlar

Atarlar tīr-i maḳşūdı nedendür yayı bilmezler

Beḳā yoḳ **Rahmiyā** fānī taşavvur eyle devrānı

Gedā-yı şāh-ı' ālemdür anuñ kim ola' irfānı

Ne söyler gūş-ı hūş ile gül ü dehrūñ sūḥandānı

Ḥayālī faḳr şalına çekenler cism-i' uryānı

Anuñla faḥr iderler aṭlas u dībāyı bilmezler

15

Muḥammes min-Kelām-i' Işķi

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Gāh mir'āt-ı felek rüy-ı sa' ādet gösterür

Gāh döner jeng-i melāl ile felāket gösterür

Bir nefesde' āşıḳda biñ dürlü ḥālet gösterür

İvme ey dil şabr ḳıl ivmek melāmet gösterür

Görelüm āyīne-i devrān ne şüret gösterür

Ey gönül dünya için yok yire çekme ıztırāb
Nice şehlerden girü kalmış serādur bu hārāb
‘Ārife ef’āl-i gerdūndan yaraşmaz inķılāb
Şāhid-i maķşūda çek şabr u taħammülden niķāb
Görelüm āyīne-i devrān ne şüret gösterür

İçme kim zehrlü durur cām-ı sipihrüñ şerbeti
Ādem öldürmek durur cellād-ı çarħuñ ādeti
Şan hayāl-i h’ābdur mülk-i cihānuñ devleti
İhtiyār it gel ķanā‘at birle künc-i ‘uzleti
Görelüm āyīne-i devrān ne şüret gösterür

Hāke şaldı nice serverler seriyle efseri
Dīve aldurdı Süleymān-ı Nebī engüşteri
N’eyledi devr-i felek āyīne-i İskender’i
Sāķiyā devr eylesün bāde-i pür kıl sāğarı
Görelüm āyīne-i devrān ne şüret gösterür

Bī-nişān olur şalan baħr-i fenāya zātını
Ser virüpdür da‘vī-yi ‘ışķuñ iden işbātını
8b Mest-i ‘ışķ ol unudup cān u cihān lezzātını
‘İşķiyā pāk u mücellā kıl gönül mir’ātını
Görelüm āyīne-i devrān ne şüret gösterür

16

Muħammes min-Kelām-i Kātibī

mef’ülü fā’ ilātü mefā’ ilü fā’ ilün

Rağbet ider mi ādem olanlar bu hāneye

Şayd olma ey gönül iñen aldanma dāneye
Sehm-i kazā bilürsin irişür nişāneye
Ceng ü belā vü miñne gam   alemde yāneye
Gördüñ zamāne uymadı uy sen zamāneye

Ney gibi iñleseñ n'ola her dem idüp fiğān
Kānūn idindi kaddüñi çeng itmege cihān
Çün kim senüñ terāneñe raqş eylemez zamān
Güç eyleme uşüle dāyireñ gözet hemān
Gördüñ zamāne uymadı uy sen zamāneye

Baş egme dehre   izzet için olma mübtedel
Her kişiye naşibi gelür budurur meşel
El virmese zamāne şağın eyleme cedel
Budur kabül ider iseñ sözüm esle gel
Gördüñ zamāne uymadı uy sen zamāneye

Dünyā senüñ ola tatalum neyleseñ gerek
  Ākıl odur ki yok yire harc itmeye emek¹

17

Muhammes min-Kelām-i Za' fi Ğazel-i Muķimī

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Dil-berā vechüñ senüñ bildüm kelāmu'llāhdur
Naqş-ı kudret   ilm-i hikmet sırr-ı fazlu'llāhdur
Şāhidüm Haķķ'dur delilüm *ķul kefā-bi'llāh*²dur
Her ne söz kim söylenür   ayn-ı kelāmu'llāhdur
Vāķıf olmayan bu sırra lā-cerem gümrāhdur

¹ Yazma metinde muhammesin bu bölümü eksiktir.

² “De ki Allah yeter.” Ra'd suresi, 43. ayet

9a

Bir şecerdür kâmetüñ şol hüsni-bî-hümmâyile

Gösterdüñ mu' cizātuñı yed-i beyzâyile

Hem dem oldum 'ışk Tūr'ında yine Mūsī ile

Añladum bildüm rümüzı ' alleme'l-esmâyile

Menzil-i insân-ı kâmil bir ulu dergâhdur

Vâ' izâ Hakk' uñ kelâmın halka evşâf itmege

Kendüñi ' irfân içinde ehl-i a' râf itmege

Hakk cevâbın işidüp Haq söze inşâf itmege

Mâye-i taqlidden âyîneñi şâf itmege

Fâzı-lı Haq'dan feyz olan envâr-ı nûru'llâhdur

Ey-peri peyker görünmez vaşfa gelmez işlerüñ

' Âşıka cânlar bağışlar ey melek cünbüşlerüñ

Hoşka-i la' lüñ şadef dürr-i ' Aden'dür dişlerüñ

Hoş müferraḥ ḥatt-ı reyḥândur yazılmış kaşlaruñ

Nice rüşen olmasun kim defter-i Allâh'dur

Hakk'ı gör ḥâk-i siyehde çeşm-i şüret laḥm ider

Münkir-i efserde dil baḫup bu yüzden vehm ider

Ey Muḫîmî Haq cemâlin göre ne Haq raḥm ider

Za' fiyâ şaḫḫu'l-kamer sırrını her kim fehm ider

Âsmâni ' âlem üzre bir münevver mâhdur

18

Gazel-i Nesîmî Taḫmîs-i Za' fi

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

Ey ruḫuñ levḫi ilâhi kânda naḫş olmuş sûtür

' Arızuñ şerḫindedür İncil ü Furḫân u Zebür

Şüret-i insānda Hıksın eyledüñ kendüñ zühür

Ey saçuñ zıll-i ilāhī vey ruhuñ Allāh nūr

Ravzanuñ servi boyuñdur ‘*indehā cennāti hūr*¹

Nice bir fikr ü hayal bu gerdiş-i ğaddārda

Niçe bir sen kalasın sevdā-yı ağ u qarada

Kimdür ol kim bu toköz mīnāyı böyle yarada

Fā‘ il-i mutlağdan özge kimse yokdur arada

Ger sen idrāk eylemezseñ bil ki sendendür kuşūr

Dest-i kudret kendü luğfindan düzetmiş hilkatüñ

Cāme-i teşrīf-i kerremnāyı kılmış hil‘ atüñ

Hayme-i künc-i İlāhīdür tılsım-ı tīnetüñ

On sekiz biñ ‘ālemüñ āyīnesidür şüretüñ

9b

Kim ki şol mir‘atı buldı oldı min-ehl-i sürür

Ey gümān-ı zann ile maħcüb olan ehl-i hicāb

Cānib-i Hıq‘dan işitmedüñ hitāb-ı müsteṭāb

Ve gelürseñ gūş-ı cānıyla budur şāfi h‘āb

Ādemüñ vechidür Allāh’uñ kitābı uş kitāb

Ey kelāmu‘llāh münkir ḥavf min Rabbi‘l-ğafūr

Şüretüñ şānında nāzil oldı çün vech-i cemīl

Bī-zān-ı seb‘a‘l-meşānī añladuğ bī- kāl u kīl

Şafḥa-i ḥaddüñde ḥaṭṭuñ ‘ārife rüşen delīl

İstivāsıdur saçuñ *innā hedeynāhü ‘s-sebīl*²

Cennet anuñdur ki kıldı şol şırāṭ üzre ‘ubūr

‘Ayn ile ‘ayn oluben ol ‘aynı bu a‘yānda gör

¹ “Hurilerin bulunduğu cennetin yanında.”

² “Şüphesiz biz onu yola koyduk.”, İnsan Suresi, 3. ayet.

Vācib-i bi'zzāt zāhir kisvet-i insānda gör
‘Āşık [u] ma‘ şük birdür şüret-i Raḥmān'da gör
‘Ayn şīn ü kâfa baḳ yāruñ cemālūñ anda gör
Kıl tebārek yā muşavvir *leyse fihā min fuṭūr*¹

Pīr-i ‘ışka inkıyād it ṭālibā gel çekme baş
Māsivānuñ naḳşın eyle şafḥa-i dilden tırāş
Ma‘ nā-yı ümmü'l-kitābı şerḥ ider bu göz ü kaş
Küntü kenzen perdesinden ḡāfiru'z-zenbi oldı fāş
Zāhid istiḡfāra geldi her dem ider yā ḡafūr

Gün gibi enver ḳulüb āfākı ol şems-i celī
Bu mezāhirde meḳādir nice olmış müncelī
Her ser ü pāda görinen şüret-i Ḥaḳ'dur belī
Ḳahr-ı luṭfuñ altı ma‘ nāda vāḥiddür dili
Bilmedi şeyṭān bu tevḥīd-i vāḥidden oldı dūr

Bu şifāt-ı lā-yezālī nūr-ı zātuñ ‘aynıdur
‘Āleme tevḥīd hem zāt-ı şifātuñ ‘aynıdur
Bī-cihetdür gerçi ammā şeş-cihānuñ ‘aynıdur
‘Ālemü'l-ḡaybüñ vücūdı kāyinātuñ ‘aynıdur
Ey şehādetden ḥabersiz cānā yevme'n-nüşūr

Ruḥlaruñ ‘uşşāḳa olmışdur naşūḥu'n-nāşīḥa
Vechüñ anı şerḥ ider ḥācet degüldür şāriḥa
Sen kelāmu'llāhsın ḥātırdadır bu lāyiḥa
Ey şifātuñ ḳul hüva'llāh ey cemālūñ fātiḥa
Uşta Tevrat uşta İncil uşta Furḳān [u] Zebūr

10a

¹ “Onda bir çatlaklık yoktur.”

Ža‘ fiyā bir büte ŧatma bu ŧılısım āb-ı kil
İ‘ tidal ile olupdur çār-‘ unŧur-ı mu‘ tedil
İriŧüp fażl-ı ilāhī cism-i cāna muttaŧıl
Rūh-ı ŧudsīdür Nesīmī’ nuñ sözi ey zinde-dil
Ger Mesīhā’ nuñ diriseñ yitme kim çalındı ŧūr

19

Muħammes min-Kelām-i Nāṭıķī

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

Kendüden āgāh olan dānā-yı ehl-i rāhdur
Gerçi ŧüretde gedādur ma‘ nā içre ŧāhdur
Gezme ıraķ iste sen de istegüñ hem-rāhdur
Cümleye zāt-ı ŧerīfüñ ŧübhesiz dil-ḥ‘āhdur
Kim ki bildi kendü zātuñ vāŧıl-ı dergāhdur

Sen seni bil ‘ārifā kim zāt-ı eŧyā sendedür

Ma‘ rifet ‘ummānı sensin dürr-i yektā sendedür

Çatresin gerçi ki ammā küll-i deryā sendedür

‘Ālemī ŧüretde ŧalma zīrā ma‘ nā sendedür

Bilmeyen ma‘ nāyı ey dil ebleh ü gümrāhdur

Maħrem-i ḥaŧ olmak isterseñ var ehl-i ŧefķat ol

Vāķıf-ı eŧyā çü sensin vāķıf-ı her ḥıķmet ol

Ḥāṭıruñ meydānuñ aç teng olma ehl-i vüs‘ at ol

Kūy-ı ma‘ nā çalmaķ isterseñ var ehl-i ŧefķat ol

Bir gönül yıķma ŧaķın kim ḥāne-i Allāh ‘dur

Küntü kenzen kenzi sensin gezme her vīrāneyi

Ol büt-i ra‘ nāyiçün her ma‘ bed ü büt-ḥāneyi

Sendedür hâşıl ço elden mescid ü meyhaneyi

Zātuñı bilseñ bilürsin lâ-cerem cânāneyi

Zirā kim her ma' nāda zātın bilen āgāhdur

Reng-i ' ışık içre boyan ey ' aşık-ı şeydā siyāh

Dutmasun ayruğ anuñ üstinde renk ey merd-i rāh

Vaşl ise kāmilledür ey nā-tüvān pes çekme āh

Hācet-i erni degül ey ' aşık-ı dīdār-ı şāh

Uşta zāhir her cihetden *şemme vechu 'llāh*¹dur

Esfel ü a' lā muṭi' uñdur senüñ ey dīdever

Sen dağı ehl-i itā' at ol şağın gel çekme ser

10b

Olma kendünden teğāfül sensin ol ' āli güher

Olma bu taşvire hayrān ey faķir-i bī-ħaber

Zir-i pāyuñdan ħazer kıl kim öñüñde çāhdur

Nāṭıķı² sırr virme ser vir hāsīd-i āgāh olmasun

Ṭa' ne şahrāsında aña zerrece rāh olmasun

Şerrefüñde çok kevākib ço ki bir māh olmasun

Ayrıldın taşranuñ tekrār-ı efvāh olmasun

Bu naşīħat saña benden *ħasbeten li 'llāh*³dur

20

Ġazel-i Ġayālī Tahmīs-i Meşāmī Konyevī

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Çünkü çarḥ-ı kinedāruñ kārıdur ğaddārılık

Bakmazam mihrine aşlā itse biñ dildārılık

¹ “Meşrik de mağrip de Allah’ındır. Artık herhangi bir yerde yüzünüzü kibleye çevirirseniz vech-i ilāhî oradadır...” Bakara suresi, 115. ayet.

² Şair hakkında bilgi olmadığı için biyografisi verilmemiştir.

³ “Allah rızası için.”

Fāriġam ger yārлық itsün gerek aġyārлық

Hîç kārūm yoġ sipihr ü gerdiş-i devvārлық

Ger yoġ olsa cümlesi ‘ âlemde sensin varлық

Şehsüvāram çünki sürdük ‘ arşa-i hüşne semend

Eyledi ‘ ışkuñ cihān ser-keşlerini der-kemend

Nice Dārā’lardur derdüñde zār u müstemend

Nice serverler seri oldı ser-i zülfüñde bend

Saña virildi serir-i hüşnide serdārлық

Fitne-i ‘ âlem uyanup ḥābdan ƣaldursa ser

Cümle zürriyāt-ı Ādem eylese ƣaşd-ı zarar

Yaġsa ger ƣavs-i ƣazādan üstüme tır-i ƣader

Her ƣarafdan ƣatlüme biñ biñ çekilse tiġler

Ƙal‘ a-i pülād olur sen itseñ baña yārлық

Gerçi nüş itdüm şerāb-ı fūrƣatin cānānumuñ

Terk idem şanma olinca ġayretin cānānumuñ

Ġayre içme zaĥm-ı tiġ-i fūrƣatin cānānumuñ

Kimseye gösterme dāġ-ı hāsetin cānānumuñ

Kimseye gösterme dāġ-ı hāsetin cānānumuñ

Tā ki çekdi sīne sīmīnine dil-ber bir elif

Cism-i şad-çākem Meşāmī eyledüñ yekser elif

Gerçi virdi dāġuma sīnemde zīb ü fer elif

Buldı zīnet ƣanlı dāġumla **Hayālī** her elif

Servler eƣrāfını ġüyā ki itdüm nārлық

11a Muḥammes min-Kelām-i Belīḡī

mef' ūlū fā' ilātū mefā' ilū fā' ilūn

Fānī cihāna günde biñ ādem gelür gider

Her kim gelürse gözleri pür-ğam gelür gider

Nesl-i beşerde kimdür o bī-ğam gelür gider

‘ Ālemde ğam kişiye dem-ā-dem gelür gider

Ādem mi var ki ‘ āleme ḡurrem gelür gider

Tiğ-i ğam ile yāreledi ḡalkı yek bebek

Bir yāre üzre raḡm idüben egmedi nemek

Feryād ḡodı taḡammül ü şabr eylemek gerek

Bār-ı belāyı her kişiye çekdürür felek

Kim var ki bu cihāna müsellem gelür gider

Māl ü menāle baḡma nazār ḡıl mālīke

Miḡdāruñ añla ‘ āḡil iseñ baḡ kemālüne

Yoḡdur beḡāsı ḡılma nazār mülk ü mālīke

Göz yum cihāndan aç gözünü kendü ḡālūne

Sen göz yumup açınca bu ‘ ālem gelür gider

Bildi bahār-ı dehrüñ olur āḡiri ḡazān

Ḳana boyandı gül gibi gül-şende ergüvān

Bülbül çemende eyleyicek derd ile fiḡān

Nergis göz açdı görđi vefāsızdurur cihān

Bāḡuñ yolında gözleri pür-ğam gelür gider

Yitmez mi saña ḡısmet-i ḡassām-ı lem-yezel

Kimseyle itme dirhem-i dūnyāyiçün cedel

Monlā bu beyti gāyet ile didi bī-bedel
Kim bağlamazsa sīm ü zere gonca gibi bel
Bāğ-ı cihāna gül gibi hurrem gelür gider

Nāmuñ **Belîğî** nāmuñı her demde añdura
Halk-ı cihāna şādide vü gamda añdura
Sa‘y-i belîğ eyle ki her femde añdura
Ādem gerekdür ki adını ‘ālemde añdura
Adı kalur kişiye bu ādem gelür gider

22

Ġazel-i Meşāmî Muħammes min-Kelām-i ‘Ulvî

fe‘ ilātün fe‘ ilātün fe‘ ilātün fe‘ ilün

11b Bir zamān ola ki bu gerdiş-i devrān dökine
Düşmeye kaçre yire rahmet-i bārān dökine
Yitmeye sebze-i ter-nehr-i firāvān dökine
Bu şala kīse-i kān kāse-i ‘ummān dökine
Ne gam-i dil ne nem-i dīde-i giryān dökine

Şöyle ğaltān ideyin cism-i gam-ālūdumı kim
Şöyle cüyān ideyin Ka‘be-i maқşūdumı kim
Şöyle mescūd ideyin ol büt-i ma‘būdumı kim
Şol kadar ideyin şāhid-i maқşūdumı kim
Cüst ü cūda t̄alibem raқşana meydān dökine

Göñlüm ol serv-i sehīnūñ olalı pā-mālı
Giryeden seyl-i revān oldu sirişküm ābı
Lāleveş bağruma dāğ oldu hayālî hālî
Dideden hūn-ı ciger olmaya bir dem hālî

Bahrlar pür ola deryâ-yı firāvân dökine

Çeşmüme kühl-i cilâ oldu ğubâr-ı haremün

Almayam ‘aynuma toprağını bâğ-ı İrem’ün

Giryeden dide-i binâ-yı ‘alil itse ğamuñ

Çekmezin ğam çekerin gözüme ħāk-i ħademün

Meger ey kühl-i başar kühl-i Şifāhān dökine

Kesme ey sākī kerem ħıl tolu cāmı elden

Gel dirīğ eyleme bu zevħ u şafāyı dilden

‘Ulviyā ‘ışħ cüdā olalı cān u dilden

Gide mi la‘l-i leb-i yār-i Meşāmī dilden

K’ande hiç ola mey-i la‘l-i Bedaħşān dökine

23

Ġazel-i Nizāmī Tahmīs-i Muħyī Çelebi

fe‘ ilātün fe‘ ilātün fe‘ ilātün fe‘ ilün

Sākīyā şahid-i gül açdı yüzinden çün niħāb

Getüre bāde-i gül rengi ki ref‘ oldu ħicab

Ĥāşa āhenk ide bu perdede ħānün u rebāb

İtmedin meyl-i fenā ‘ömr bināsını ħarāb

Ĥuz mine ‘l-‘ayşü naşīben ve mine ‘l-‘ömri nişāb

Leb-i mey-gün ter-ābāde-i nā-best-i laħab

Zān ki yekşāde be-dil hāy-ı tu der-şād u tarab

Düşdur dār-ı nidā pīr-i muħān rāhuma şeb

Feth-i bāb-ı harem-i ‘ıyş ze-meyħāne taleb

Raħima ‘llāhu limen ‘allemenī fethu ‘l-bāb

12a

İtdi gül-şende naħam ħumrı hezār ile yine

Rağş urur serv-i hevā-yı kaç-i yār ile yine

Cennete döndi çemen āb-ı kenār ile yine

‘Iyş it ey ‘āşık-ı şeydā ki bahār oldu yine

Züyyine ‘r-ravzatü ke ‘l-cenneti bi ‘l-vird ü t̄āb

Māh-ı rüyuña rağş-ı şem‘-i şeb efrüz şüd

Dil-i rindān-ı zemī la‘l-i tū-pīrüz şüd

Rüz-mā ez-meded vaşl-ı tū-nevrüz şüd

Serv-i nāzike-i ruhsāre-i evrüz şüd

Lev tecellā leke fi ‘z-zulmeti min ğayri hicāb

Sen perī-rüya raķīb olalı hem-rāh u raķīb

Dāmenin itdi gözüm girye-i telğ ile raķīb

Düşdi çāh-ı ğama dil ey gözi Hārūt-ı karīb

Baña senden ğam-ı endüh-ı belā oldu naşīb

Қismetī minke belā ‘ün ve ‘inā ‘ün ve ‘azāb

Rāstī serv-i revānı tū-be-cānı çün ülfet

Ey serā perde-i şefkat dil ü cān münkeşifet

Ey hevā-yı tū-bāb u küllü min-mā-telfeset

Künc-i sevdā-yı tū-der-künc-i dilem mu‘tekfiset

Meskenü ‘l-kenzü ve me‘vāhü ğarāb u yebāb

Muhyi’nüñ girye vü zārdan görelı ağladı ebr

Ey cefā-ğū nice bir ide firākuñ baña cebr

Gör nedür ol ki aña Huld civārı ola kaçbr

Mihnet ü hicre Nizāmī nice bir eyleye şabr

Sa‘deti ihtirāku ‘l-ķalbi bi-şevķu ‘l-eşķāb

Ġazel-i Şāhī Tahmīs-i Rızāyī

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

Nār-ı ıŝkuñdan alupdur dil-i rüşen alesi

Şu'le-i şem' -i cemālüñdür anuñ mültemesi

Pertev-i mihrüñ ile yandı hevā-ār u ası

N'ideyin zāyi' idüp tül-ı emelle nefesi

almadı zerre adar dilde bu dūnyā hevesi

Sürmedin zev ü ŝafāsını fenā mafilinüñ

Görmedin zād u zevādını beā mamilinüñ

İrmedin daı kenārına bu am sāilinüñ

Kārbān-ı reh-i ilīm-i 'adem menzilinüñ

12b

Dounur oldu dilā sem' uma bāng-i ceresi

Bir belā kūŝesidür iŝbu cihān ŝabr eyle

Bu yuvadan uar elbetde toan şabr eyle

o degül bir iki ü gün oyalan şabr eyle

İztırābı kogil ey mur-ı revān şabr eyle

Eskiyüp uşta arāba varıyor ten afesi

Ey gönül ŝaa ŝola bama öñüñde yolu gör

Gördüğüñi tehī görme hūner ile tolu gör

Uluları kii görme kiileri ulu gör

Ġāfil olma gözüñ aç dīde-i a-bīn olugör

or görme as u āŝāk ile mūr u mekesi

Ey Rızāyī çü udā ıldı saña feyz-i ikem

ıl azer mülhid-i bī-dīne dime ŝāh-ı kerem

Ġör nice gördi dān bunı elem üzre elem
Şāhī-i bī-dil ü bī-mār-ı günehkāra ne ġam
Sen olursañ eger ey Şāhī kerem-i dest-resi

25

Muħammes min-Kelām-i Nālī

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Ĥağ bu kim 'ālemde ādemden mükerrerrem bulmadum
Āh kim birbirine ammā ki maħrem bulmadum
Her biri bir dürlü ġamda bir müsellemler bulmadum
Ol cihetden isteyüp bir yār-i hem-dem bulmadum
'Uzlet-i ĥalk-ı cihāndan özge 'ālem bulmadum

Olalıdan aşikār 'ālemde sırr-ı kāf u nūn

Kendü gibi kıldı ser-gerdān bu ĥalkı çarğ-ı dūn

Her tarīkuñ 'ilmine bir 'ālem oldı reh-nümün

Didi ammā 'ālemüñ ĥālin bilen bir zū-fünün

'Uzlet-i ĥalk-ı cihāndan özge 'ālem bulmadum

Bir nefesde on sekiz biñ 'ālemi seyrān iden

Ṭāyir-i ġuds ile 'arş-ı Allāh'da cevelān iden

Bu ĥaġıkatle tarīkat müşkilin āsān iden

Böyle fermān itmiş ol derd ile dermān iden

'Uzlet-i ĥalk-ı cihāndan özge 'ālem bulmadum

Ger olursan ġudret ile İsfendiyār töhmetin

Rām olup fermānuña baş egse her leşker-şiken

Çarşuña el bağlayup ger dura biñ nāzük beden

Ey göñül aldanma sen bu 'ālem zīrā ki ben

13a

‘Uzlet-i h alk-ı cih andan  zge ‘  lem bulmadum

Bir iki g n her kimi kend ne  ılsa  hem-ni in

‘  kibet senden c d  oldu da olursın haz n

Geh fig n u n le eylersin gehi  h u en n

Olma ı  n m - a al b yle elemlerden em n

‘Uzlet-i h alk-ı cih andan  zge ‘  lem bulmadum

Didi Mecn n gibi v dilerde idenler ma  m

İztir b-ı r h-ı dil-d r-ı i til t-ı h a  u ‘  m

 ayd-ı ke retten hal   olma la ey nik   n m

‘  lem-i itl k bulma a dolandum Őb  u Ő m

‘Uzlet-i h alk-ı cih andan  zge ‘  lem bulmadum

Ey g n l irmek dilerse  ger ma  m-ı vu lata

D r-ı d ny da Őa ın d  me diy r-ı ke rete

 ohret  fetd r bıra ma kend  kend n  fete

İrmek i  n ‘  lem-i b k de ‘ izz   devlete

‘Uzlet-i h alk-ı cih andan  zge ‘  lem bulmadum

İ bu h alku  kimisi Ő fi kimi Ő fi ge er

Her birisi bir t riki i tiy r itmi  gider

Ya‘ n  kim ‘ ı k-ı ha ik i semtine yollar arar

Lik ‘  lemde ha ik tle Őorarsa  ger haber

‘Uzlet-i h alk-ı cih andan  zge ‘  lem bulmadum

Hamduli’ ll h k lmadı g nl mde hubb-i m -siv 

Mi net   derd   bel  v  gu şadan bulmadum reh 

‘  mr m oldu ca h zur-ı  alb ile  ılma a c 

‘  lemi gezd m aradum k  e k  e **N liy **

‘Uzlet-i halk-ı cihāndan özge ‘ālem bulmadum

26

Ġazel-i Yahyā Muḥammes min-Kelām-i Bākī

mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün

Ne bir ḳaddūñ gibi Ṭübā’ya beñzer bir nihālüm var

Ne bir mūy-ı miyānuñ gibi bir ince ḥayālüm var

Ḳanā‘ at gibi istiġnāya irdüm hoşça ḥālüm var

Ġanīdür ‘ışkuñ ile göñlüm ne māl ü ne menālüm var

Ne vaşl-ı yāre ḥandānum ne hicrāndan melālüm var

13b

Meşāyiḥ silkine sālīk olaldan ḥaz ider cānum

Mürīd-i pīr-i ‘ışkam tesellāmdan gezer ḥālüm

Ecel cāmını bir demde şafāyile çeker cānum

Ne saġ olmaḳ murādumdur ne ölmekden ḳaçar cānum

Cihānda ḥaste-i ‘ışḳ olalı bir hoşça ḥālüm var

Yoluña baş u cānum virmedin hīç itmezem bākī

Merātīb-i ḳaṭ‘ in itmek isteriseñ menzil it ḥākī

Dilā bu zevḳi añla isteme seyr-i nüh-eflāki

Ben ol ḥayrān-ı ‘ışḳum ki yitürdüm ‘aḳl u idrākī

Ne kendümden ḥaberdārum ne ġayriden ḥayālüm var

Varup bir gün bu deşt-i dehri itdüm çün seḥer seyrān

Fenā-ender-fenā olmuş içinde ṭurmadum bir ān

‘Ademden çün vücūda geldügin bildükde bir insān

Ne meyl-i külbe-i aḥzān ne seyr-i şoḥbet-i yārān

Ne ṭa‘ n-ı zāhid-i nādān ne ceng ü ne cidālüm var

Ezel bezmindeki cām-ı maḥabbetden şunup sākī

Anı nüş eyledikde didiler sohbet girü bâkî
Bana **Bâkî** gerekmez cümle bu melek-i âfâkî
Cihân fânidür ey Yahyâ Hüve'l-Hayy ü Hüve'l-Bâkî
Değişmem atlas-ı çarha benüm bir köhne şâlum var¹

27

Müşemmen-i Fevrî Efendi Raḥimehu 'llâh

mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

Mekānum meclis-i miḥnet maḥabbet yār-ı cānumdur
Peri-rü dil-berüm sâkî ḥayāl-i dil-sitānumdur
Elifler şem' -i şevḳum sīnem altun şem' dānumdur
Nevālüm ğuşşa vü ğam dāğ-ı derd-i ' ışḳ nānumdur
Kebābum bağrumuñ başı rebāb āh u figānumdur
Dil-i pür ḥün-ı şürāḥi cām-ı ğuşşa-dānumdur
Şerāb-ı bezm-i ğamda eşk-i çeşm-i ḥün-feşānumdur
Mey ḥamrā diyü nüş itdügüm hep kendü ḳanumdur

Melāmet şāhıyum şehir-i fenā taht-ı sükūnumdur

Başumda tāk-ı zerrīn āteş-i āh-ı derūnumdur

Şafaḳla āteş-i gerdün libās-ı lāle-ğūnumdur

Öñümce tūğı āhum ğam yolında reh-nümündür

Sipāh-ı eşk ü āhumla ḳamu yer gök zebūnumdur

Ġıriv-i ra' d-ı miḥnet na' ra-i ṭabl-i cünūnumdur

14a

Şeh-i ' ışḳum belā-yı çerḫ otāğ-ı bī-sütūnumdur

Şehāb-ı ğam yaşum üzre mu' allāḳ sāyebānumdur

Görelde sen gözi ḳātil dehān-ı āb-ı ḥayvānı

¹ Bu şiir, divanda yoktur. (Küçük, 1994)

omadum bir nefes ldm dirildm h u efgnı
Ser-i kyunda ouyıldm yopurdum aladum anı
Ve likin itmedn hergiz Őıdayum derde dermnı
apunda viricek ir bel-yı  ış ile cnı
Mahallende bulup cn ten-i b-cn-ı  urynı
Seg-i kyun bu cismi a me itdi Şanma dendnı
Dehnında grinen rze rze sthnımdur

Mnevverdr ruun meh-i erg-ı Şems-i rŐenden
Vel mkdr-ı zerre grmedm mihr  vefsından
Firkundan gnl urtulmadı feryd u Ővenden
Cemlnsz cihnı neyleym gedm bu meskenden
Ruun vaşfi uŐandrdı beni ey gl bu gl-Őenden
Dehannı hicri aldı cnmı ey gne-leb tenden
 Adem mlkine gitdm almadı nm u niŐnımdan
İŐidilen hemn Şimdi benim h u fignımdur

lup gerdn bana bir gzleri h in cevri
 bildm Tr-ı vaŐlından cd itmek durur avrı
Kemnı gyreti ben daı aldum destme aylı
Grinen encmi Őanman felek gl-zrnn nr
MŐebbek eyledm tre ttup bu sne-i devri
Őikr itdm felekler tevseni gibi nice Őevri
Felekde grdgn avs-i uzahdur Şanma ey **Fevri**
adenk-endz-ı  ışum ara aŐlmıŐ kemnımdur

Kaşıde-i Āgehī Tahmīs-i Na'īmī

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

Baħr-i 'ışık içre dilā kıble yili gibi esen

Fülk-i dil mevc-i belādan alımaz oldu dümen

Dostum düşmene uyup yüce gitme benden

Çekdürüp fūrķatüñi bizden ırağ olduñ sen

Baħr-i fūrķatde nice furtınalar çekdüm ben

'Ālemi ğarķ ider aķıtma sirişküm nehrin

Nice bir nüş ideyin dür-i firākın dehrin

14b

Şaluban fülk-i dile bād-ı muħālif ķahrın

Sen yıķarsın bu yaķalarda ğöñüller şehrin

Dil ü cān mülkini yağma idici sensin sen

Ey güzeller re'sisin ne iyilik ādemisin

Yemm-i 'ıřıķuñ hep esİR eyledüñ ol ādemisin

Ķadana derdi yiter şalmaya ğam ādemisin

Bād-ı 'ıřıķuñ ilavend eyledi şabrum gemisin

İlvend oldu ğöñül tıflı senüñ derdüñden

Bir benüm gibi 'acīb var mı bu pendı turada

Baħr ü berde sīm-ber cānlar içün cān eride

Palamar tıtmadı başterde sürer lengeride

Baħr-i 'ışık içre yürürsem n'ola yelken tıride

Bir ħarāmı baķıcı yāre esİR oldum ben

İndire tırye elinden mi gelürsin āyā

Bize ispetye emānet piç eylen eħyānā

ırmızı adfe yelek giy melek ol ey ra' nā

Berberiseñ siyeh atlasdan olaldan cānā

Gemici neftilerin ' aşı-ı zār itdūñ sen

Dil ki ha-ı ru-ı zībāda iriūr huūra

anki Mūsi' durur irāda iriūr huūra

Nāgehān dūse bir ūftāde iriūr huūra

Seyr iden yūzūñi deryāda iriūr huūra

adre urar seni bir kerre adargada gōren

Bu zamān hubları alara dimez nādāna

Poalar forsa gidūp hīle dūzer ' irfāna

Āh ile anlı yaum dōnse n'ola tūfāna

Yār ayār ile deryāda ıup seyrāna

' Aşı-ı sādı olan volta ururken yaadan

Bar ū hiddetde erī' at bir emīn ketīdūr

' Āil ol ıma iinden ki metīn ketīdūr

ulzūm-i amda tenūm anki hemīn ketīdūr

Dūd-ı āhum direk oldu bu zemīn ketīdūr

Bir yeñi yelken olupdur aña gerdūn-ı kūhen

Āinā-yı yem-i ' ı oldum idūp terk-i fenā

Geh bīgāne gūzel yādına āk ola ' abā

15a Āleti manca mūheyyā olıca oldu hebā

Cānda our yedūrūr derd ū belā renc ū inā

İstife oldu gōñūl minaları derdūñden

Rūzgārdan yaña o furtına ekdūrdi hevā

Az alıpdur yimege ten ayıın bar-ı fenā

Pirümüñ himmet eli huzûra ire yoksa dilâ
Geldi çatdı dil ü cân zevrakına derd ü belâ
Bizi çignetmege bu fülk-i felek tutdı dümen

Korkulu mârşadurur yatma civân yûri yola
Kıyılâr dökdi seher al demüri tente fora
Gerteden engine şaldı yolumuzı pusula
Rûzgâr oldı muhâlif başuma uşdı belâ
Başladı geldi kırınatı yine başdan kıyan

Bahr-i ıışık içre bu dil filtiyesidür seyyâh
Yolumuz kıble hevâsiyle uçupdur fettâh
Güherin saç o mühîf görmek ey meddâh
Eger olduñsa maħabbet deñizinde mellâh
Pusula şevki gerek harita ğam derd ü mihen

Bu Cezâyir’de levendâne iderseñ aķını
Nefs-i şümüñ keselinden şaķın irü çıkını
Şevk edâsı etegin tut ķo ırağ u yakını
‘Işık deryâsına şalduñsa gönül devri ķını
Bulımazsın bu yaķalarda dilâ sen mesken

Mevsim-i baht dilâ ger saña yâr olmaz ise
Oltaya gelmeyüp ol mâhî şikâr olmaz ise
Volta vir bir nice gün çâr-nâ-çâr olmaz ise
Hûblar forsa kaçup kaçup saña kenâr olmaz ise
Olma anlardan alarğa bir iki gün kıatlan

‘Âşıkun himmeti a‘ lâ vü bülend ey zâhid
‘Işık körfüzleri hep töldı levend ey zâhid

Gelse yaprağdan olursañ ilivend ey zāhid

Baħr-i ʿ işk içre olan ʿ āřika pend ey zāhid

Karadan ālet oñarmağ gibidür gök yağadan

Qandelicede bu gün ol ne serinde ber-dār

Ya belā şükrme kenārında güherdür her kār

Yüz çek ifte kürek tek bizi görme zinhār

Götür argalıyı olma paçarız ey ağıyār

15b Yāri ben baħr kenārında kenār eyler iken

İhtirāz it komağıl lengeri bu meskende

Qanğal it tül-ı emel kendirini sende

Palamar al kayıdın istenife çek bende

Ey gönül nice yitürsin bulmaz tende

Himmetüñ lengerin al mevsimidür aç yelken

Pupada ehl-i dilüñ gitdügi toğrı yolu gör

Pusula ya ʿ nī gönül kıble-nümāsın bulagör

Ursa varma bu fenā enberini kırtarığör

Qorşan ol hāřılı dünyādan alarğa olığör

Bu ħayırsız adada durma dilā ısa seren

Ak deñiz mevcı gelür cüş ile çağlamağla

Ehl-i ʿ iřkuñ gözi kıavurdı kıan ağlamağla

Fülk-i dil menzil alur böyle kıolaylanmağla

Rüzgāruñ pupa olmazsa yüri ulamağla

Yüri deryā yüzinde bir iki gün oyalan

Gitdi şabrum dümeni kıoymadı tākāt bende

Şağ esen kıal gele ey bād-ı ufuk yā sende

Paçarız olma bize müdde' iyā iñende
Alamarğayla yüri yoğ ise yel yelkende
Çünkü ' aşık olımazañ hele bārī yelten

Yemm-i vaħdetde sefer eylemege ' azm eyle
Kaṭreñi dürr-i güher eylemege ' azm eyle
Kulzüm-i ' ışka sefer eylemege ' azm eyle
Kārını cümle hüner eylemege ' azm eyle
Rūzgār ola yüri tente fora aç yelken

Bize çatmağa hevā ҡor seni gözlerüz anca
Geçemez şuya düşürdüñ ne meded bir ҡanca
Koruğı şabır ile helvā ide gör sen anca
İtmek isterseñ eger bāğ-ı cinānda manca
' Amel ü zühd ҡumanyasını vāfir yüklen

Çıkağor yoqluğa yoğ varlığa ey dil yap yap
Himmet-i ' āriyetüñ fūrķateden eyle ħarāb
Furtına ҡopdı deñiz yüzini ҡapladı seħāb
Ursa varsañ çıkmazsın yüce gitse girdāb

16a Nice ҡullansañ atar ҡaraya bu keştī-i ten

Eski derdüm yeñilendi idi bu ҡalyonda
Cānuma ol peri çoğ kūşe iderdi anda
Uşbu beş günlük ' amel neyleye dehri dūnda
Olmadın lenger-i ten baħr-i fenāda fonda
Pupa ālāt ile cān ҡalyetesini ҡullan

Ne yirüñdür senüñ ey fülk dil-i ' ummān-ı fenā
Bu donanma seferin düşmenünüñ yaħşi beķā

Ḥased ü ḥuḳd ü ğaḏab ğıybet ile buĝz u riyā

Ey dirīĝā bizi ğāfille zebūn itdi hevā

Geldi çatdı demür üstinde yaturuñ düşmen

Āh kim fülk gibi baḥr-i fenā bir gün atar

Bu heves yelkenini bād-ı hevā tız yırtar

PİR olduĝça gönül cānına cānā satar

Yā ilāhī bizi girdāb-ı belādan ıurtar

Bize yol vir varalum bir ilimana erken

Bu der-i nazmı hemān ehl-i başıret añlar

Bunı ol güzīde-i kān-ı firāset añlar

Bu erenler yolın erbāb-ı ıarıĝat añlar

Kelimātum dür-i deryā-yı ḥaĝıĝat añlar

Baḥr-i ma^c nāda ŝenāverlik iden ehl-i süḥen

Ey Na^cimī yem-i hicrānda mı yoksa yurduñ

Fırĝatüñ furtınasın fırĝataña buldurduñ

Ķum-ı ĝamda ıomaduñ derd-i sırı arturduñ

Olsa deryā ıumı miĝdārı ıayırmaz derdüñ

Sā^c ati var geĝer ey İlāhī şabr it ıatlan

14b

Derkenār

29

Ķubārī fermāyed

fe^c ilātün fe^c ilātün fe^c ilātün fe^c ilün

Dost ile düşdi fenā baḥrine bu keşti-i ten

Himmet eylen ki beĝā yaĝasına ıııĝa esen

Sırrını virdüĝi cümle şikeste peste

Tantesi eski vü şad-pāre ḥaŝır düz yelken

Rūzgār ise muḥālif gidüp elden güncek
Mevc urup geldi qarantı yine başdan kıcdan
Nice yelken didigüm saña seḫābı pür-ḫıṣm
Yiridür eyleseler leşker-i Fir‘avn’a kefen
Lengeri şofrası yoḫ bir ḫalafatsız köhne
Falyası yir yir açılmış şu girü her sūdan
Ne ki var ālet-i esbābı perīşān olmuş
Ne dümen var u ne yaña ne dümenci ne dümen
Bir elümde pusula var bir elümde ḫarita
Ben bu ḫayretde vü nā-gāḫ görindi yelken
Düşmen-i ḡamla felāket yürüdi her yañadan
Her biri bizi çiginetmege doğrıldı dümen
Çekdürüp ḫorşa ḫadırgalarını düşmenler
Ṭopa ṭutdı meni maymun gibi her yañadan
Ke‘l-cibāl eyledi emvāc u terātun yir yir
Düşdi bu girdāb-ı yem miḫnete bu keştī-i ten
Her ṭarafa irişüp de ṭop ‘adū şofra vü nān
Pāre pāre ciḡer-i ‘āşıḫa döndi yelken

15a

Derkenār

Varaḫ-ı nāme-i ‘uşşāḫa dönüp tente hemān
Ḫalem-i ḫaste dilān gibi şikest oldı seren
Niceler baḫr-i fenāda ilivend oldı bugün
Ḫa‘rdur yāda vaṭan baḫladı çün dürr-i ‘Aden
Ben bu ḫaladı görüp Ḫaḫḫ’a münācāt itdüm
Rūy-ı deryāda şadef gibi açup ḫıṣm u çemen

Baħr-ı luṭfuñdan irerse bañadur bir aṭre
Denk ide baħtuma hem ğara-i deryā-yı miħen
Ben bu vech ile münācāt ider iken Ha'a
Göge gülleri gibi göz dikmiş iken ben¹
Cānib-i düşmene Şaldı kılıcın ol server
Birle ŐemŐirin urup cümle dağıldı düşmen
Ha Te'ālā senüñ için kerem-i deryāsın
NūhveŐ atdı Őecer saña vü niŐān ol sen
Nūh ile Yūnus'a baħr içre 'ināyet idici
Ĝāyete irdi bu ğün miħnet-i ğavf-i ğazen
Bahirinde adı ol Hażret-i Hızır-ı ... fercām
Geldi destinde yeŐil seyf-i cū berg-i sūsen
Didi luṭf ile beŐāretler idüp ğanda kebāb
Müjdeler saña ki ğatim oldu ğavf-ı ğazen
Nūh Cūdī'de ğarār eyledi sen Cidde'de it
Ṭud hemān Ka'be-i maŐūduña doğruldup dümen
15b Derkenār
Rūzgār oldu muħālif papa ālāt ile sen
Yañadan ayurma dümenci 'i hemān ipü seren
aradın atlayup olsa muħālif cenber hebā
Elvend eyleyemez ğaliteñi yaradan
Her açan ma' tem ise orma deñizden herğiz
umda olursa ayırmaz ki geer sā' atden
Durma 'azm-i vaṭan it çün vaṭanuñdur Ka'be

---

¹ Mısranın vezni bozuk.

İresin çün vaşana atma demür terk-i vaşan
İli kâzî'î bir it yürî yelken turuda
Yelken it ğaliteñi yudar oñat kıullan
Çekdürüp forşa bu düşmeden alarğa oy ğör
Çatmasun ekserin albamanda yaturken düşmen
İstife eyle kıumanyayla çökilüp kim ki
Seferüñ derdüme rāz oldu řaķın düşmeden
Mekke'den çıkma řaķın bir dağı zinhār řaķın
Dār-ı dünyāda o bir küşedurur cennetden
Cānib-i Rūm'a řaķın dağı kavğa itme
Rūm'da rūy-ı zemīn üzre bu ğün doldı fiten
Yüz urup ol Harem-i hāřa Ğubārī olığör
Ki ğubārıdur anuñ u senüñ hem misk-i Haten

30

Muğhammes-i Hāyālī Ğazel-i Muğhibbī Rağmetu 'llāh

fa' ilātün fa' ilātün fa' ilātün fa' ilātün

‘Āfiyetden çeksün el yār-ı vefādār isteyen
Kūy-ı ‘ıřķa gelmesün nāmūs ile ār isteyen
Sīnesin pür-dāğ ider bir lāle–ruĥsār isteyen
Kān yudarsa tañ degül la' l-i leb-i yār isteyen
Cān virür bu yolda bir zülf-i siyekār isteyen
Ka' be-i maķřūda ol kim irğürür sa' y ile yol
Cānını kıurbān virür olur ğayātından melül
Nağme-i ‘uřřāķa āhenk idemez her bī-uşül
Terk idüp zühd ü řalāĥı kılmışam zülfüñ kıabül

16b

Rūz-ı maḥşerde benüm ey dost zünnār isteyen

Yāra qalmaz ḥāṭırı olduğına āvāre dil

Yandugına şabr ider pervāne virmez nāre dil

Ƙanlu dāgum gibi boyandı kıızıl Ƙanlara dil

Ƙāni¹ olmaz kūyuña vaşluñ diler biçāre dil

Hıçe şatdı cenneti ıışık ile dīdār isteyen

ıışık-ı pākī cāndadur cān cismüm içre ııriyet

Teşne iseñ Ƙanumı¹ nūş eyle şaḥḥan ııriyet

Cevher-i pāk-i maḥabbetden fenādur ḥāşiyet

Ḥāşıl eyler derd ü miḥnet ııalem içre ııriyet

Naqd-i ııömri ḥarc ider yār-ı vefādār isteyen

Ėam nedīmüñdür Ḥayālī Ƙalbüñi mesrūr tüt

Zāhirüñ vīrāne eyle bāṭınuñ maıımūr tüt

Şalsa pertev cismüñe nār-ı maḥabbet nūr tüt

Bī-vefā yāruñ **Muḥibbī** cevriñi maıızūr tüt

Yārsız Ƙalır cihānda ııaybsız yār isteyen

31

Taḥmīs-i Vaḥdetī Ėazel-i Fuzūlī

mefāıılün mefāıılün mefāıılün mefāıılün

Dilā bu dehr-i fāniye beḳā gördüm fenā gördüm

Anuñ ben ıııyş u nūşın zehr-i Ƙahr ile ııanā gördüm

Dirīgā kime itdümse maḥabbet yüz belā gördüm

Vefā her kimseden kim istedüm andan cefā gördüm

Kimi ki bu fenā dünyāda gördüm bī-vefā gördüm

¹ Anlam olarak “kanumı” yazılması gerekirken metinde “kanuma” yazılmıştır.

Esîr-i derd –i ‘ışk u mübtelâ-yı nâr-ı hicrân
Şanurdum men gibi yok bu fenâ dünyâda ser-gerdân
Melâmet hâlet-i ‘ışk ile olmuş ol dağı hayrân
Kime kim derdümi izhâr kıldum isteyüp dermân
Özümden biñ beter bir derde anı mübtelâ gördüm

Çeküp cām-ı fenâyı bî-ser ü sāmānlık el virdi
Libās-ı ‘āriyetden cümle-i ‘uryānlık el virdi
Başumdan ‘aql ise gitdi yine hayrānlık el virdi
Ayak başdum reh-i ümmîde ser-gerdānlık el virdi
Emel ser-riştesin tutdum elümde ejdehâ gördüm

17a

Şararken boynuma dil-ber müselsel gîsûsın yüz kez
Çekerdüm tîğ-i hicrānuñ efendi kôrķusın yüz kez
Bir iken baht-ı bîdāruñ çekerin kaygusın yüz kez
Baña gösterdi gerdün tîre bahtum gözgüsin yüz kez
Men-i bed-baht aña her dem ki baqdumsa kara gördüm

Bu sözüñ sîne-çāka kışşadur tâ-mā-tekdaddümden
İşit hem **Vahdetî** bende efzal-i mu‘azzamdan
Vefâ resmin şaķın umma cihānda nesl-i Ādem’den
Fuzûlî ‘ayb kılma yüz çevirsem ehl-i ‘ālemden
Neden her kime yüz tıtdumsa andan yüz belâ gördüm

32

Müseddes-i min-Kelām-i Sâ‘î

mef’ ulü fâ‘ ilätü mefâ‘ ilü fâ‘ ilün

Ey dil kanı zamānede bir merd-i zü-fünün

Olmamış ola pîre-zen-i dehre ol zebün

Gün geldügince guşsa vü gam olmada füzün

Hâr-ı belâda gonçe-şifat bağrum oldu hün

‘Älem hasîs ü çarh le’im ü zamâne dün

Geçse ‘aceb mi yirlere bu tāk-ı ser-nigün

Halkuñ içinde âdem olan maldârdur

Erbâb u ‘izz ü rif’ ate dünyâ medârdur

Taḥşîl-i ma‘ rifet yine yâr-i refşârdur

Ehl-i hüner bu ‘arşada bî-i‘ tibârdur

‘Älem hasîs ü çarh le’im ü zamâne dün

Geçse ‘aceb mi yirlere bu tāk-ı ser-nigün

Dünyâ yıkıldı eyledi Ye’cüc-ı gam hücum

Zulm ile yıkdı ‘âlemi nice habîş ü şüm

Himmetle eylemezse nazar pâdişâh-ı Rüm

Qaldı ḥarâbe içre bu gencîne-i ‘ulüm

‘Älem hasîs ü çarh le’im ü zamâne dün

Geçse ‘aceb mi yirlere bu tāk-ı ser-nigün

Ġâyet muḳayyed oldu ekâbir binâyile

Tertîb baḳçe ile munaḳkaş serâyile

Sîm ü zer ise gelmede şıyt ü şadâ ile

‘Ömri günü geçer fuḳarânuñ ricâyile

‘Älem hasîs ü çarh le’im ü zamâne dün

Geçse ‘aceb mi yirlere bu tāk-ı ser-nigün¹

17b Başı göge irerse de bulmaz güneş-şifat

Fazl ile kimse zerre kadar ḳadr u menzilet

¹ Mütেকerrir olan bu beyit yazma eserde yazılmamış, unutulmuştur.

Zemm ile bir durur bula reh-i medh u menkabet

Cihānda müsahharlık oldu ma' rifet¹

‘ Ālem ḥasīs ü çarḥ le’im ü zamāne dūn

Geçse ‘ aceb mi yirlere bu tāk-ı ser-nigūn

33

Tahmīs-i Ḥayālī

mefā‘ ilūn mefā‘ ilūn mefā‘ ilūn mefā‘ ilūn

Ġamuñdan özge dermān istemez bir derd-nākūm ben

Teninde şerḥalar şerḥiyle dinmez sīne-çākūm ben

Cihān ālāyişinden devlet ‘ işkuñda pākūm ben

Ḥadeng-i ğamzeñe cismūm nişān itdūñ ne ḥākūm ben

Olaldan dostum şermende-i lüṭfuñ helākūm ben

Şu kim vaşluñ koyup dāġ-ı firākuñla qarār itdi

Yirini lāle gibi deşt-i ğamda ḥāksār itdi

Şebātın gördi hicrānuñ anuñçün iḥtiyār itdi

Göñül murġın kaçurdum bir gözi şāhin şikār itdi

Ḳafes gibi anuñçün tīg-i ğamdan çāk çākūm ben

Ḥarābāt ehliyūm ta‘ n eylesūn her zāhid ü ‘ ābid

Bu zevke olmasun ḥālī ḥasedden bir nefes ḥāsīd

Behište girmege yoḡdur elinde kimsenūñ kāġıd

Beni ālāyişinden ‘ ālemūñ pāk itdi ey zāhid

Maḥabbet ḥāneḳāhında mürīd-i ‘ ışk-ı pākūm ben

Görüp rengini yüzün virdūñ qarār u şabruñı virdūñ

Cigerde tāzedür zaḥmūñ yüzüñde eskidür derdūñ

¹ Mısra eksik ve vezin problemi var.

Hele yanuñdadur bir gönçe adlu nāz-perverdūñ
Gülüñ derdinden ey bülbül ne çekdüñ gerçi oy virdüñ
Gamından dil-berüñ senden hezārān derd-nāküm ben

Tenümde kanlu kanlu dāğlardan gül-şenüm olsun
Hadeng-i yār serv olsun kılıcı süsenüm olsun
Bu gül-zāruñ hezārānı figān u şivenüm olsun
Serir-i ‘ışk ya Mecnū’nuñ olsun ya benüm olsun
Hayālī şanmasın ‘ālem ki merd-i iştirāküm ben

34

Ġazel-i Za‘ fi Tahmīs-i Vaḥdetī

fa‘ ilātün fa‘ ilātün fa‘ ilātün fa‘ ilātün

Ķüdrēt-i Ḥaḳḳdan şudür iden Mesīḥu’llāh’dur

Ya‘ nī şavt u nuṭḳ u lafz u nūr-ı rüḥu’llāhdur

18a Güş-ı cān ile işit ey dil ki Emru’llāhdur

Her sözi kim söylenür ‘ayn-ı kelāmu’llāhdur

Vāḳıf olmayuz bu sırra lā-cerem güm-rāhdur

Aḫmed’e nāzil olan āyāt ile imlāyile

Nazm neşr ile gelen eş‘ār ile inşāyile

Ḥāşılı ta‘līm ü nuṭḳ-ı vaḥyle vü imān ile

Añladum bildüm rumūz-ı ‘alleme’l-esmāyile

Menzil-i insān-ı kāmil bir ulu dergāhdur

Sırr-ı sübhāne’lezi esrā¹ gelüpdür saçlarıñ

Ser-be-ser esrār-ı Ķur’ān’dur yüzüñde ḫaṭlarıñ

¹ “Kendisine āyetlerimizden bir kısmını gösterelim diye kulunu (Muhammed’i) bir gece Mescid-i Haram’dan çevresini bereketlendirdiğimiz Mescid-i Aksā’ya götüren Allāh’ın şanı yücedir.” İsrā Suresi, 1. ayet.

Noğtalar beñler eliflerdür hemân kirpiklerüñ

Hoş müferraḥ ḥaṭṭ-ı reyḥāndur yazılmış kaşlaruñ

Nice rüşen olmasun kim defteru'llāhdur

Ṭālib-i Mevlā gerekdür Ḥaḫḫ'a inşāf itmege

Ḥaḫḫ'a inşāf eyleyüp ' irfānla lāf itmege

Vech-i Ḥaḫḫ'ı görmek için anı şeffāf itmege

Māye-i taḫlīdden āyīneñi şāf itmege

Faẓl-ı Ḥaḫ' dur feyẓ olan envār-ı nūru'llāhdur

Vaḥdetī burc-ı bedenden gün gibi toğup seḫer

' Ālem-i bālāya mi' rāc eyledüñ tutduñ maḫar

Rāst rāh-i istivādan elfveş kılduñ güzer

Za' fiyā şaḫḫu'l-ḫamer sırrını her kim fehm ider

Āsmānı ' ālem üzre hoş münevver māhdur

35

Müsebba' -ı Vaḥdetī

fa' ilātün fa' ilātün fa' ilātün fa' ilātün

Ḥamdü li'llāh vāḫıf-ı esrār sırr-ı mübhemüm

' Alleme'l-esmāya maḫrem ādem oğlu ādemüm

Muḫkemātuñ ümmehātı nūr-ı pāki ekremüm

Cāmi' u'l-cem' uñ içinde ' ayn-ı ḫarf-i muḫkemüm

Gāh ḫatre gāh mevc ü bād-ı seyl [ü] geh yemüm

Gāh noğta gāh elif geh şavt-i ḫarf [ü] geh demüm

Başdan ayağa kelāmu'llāh-ı ism-i a' zam

Sen beni şāmit şanup zan itme zāhid-i āb u gil

Nāṭıḫ-ı zākir gelüpdür tā ezelden cān u dil

18b

Nağme-i dil söz ile nâlišler eyler mu‘ tedil

‘Andelîb-âsâ gülîstân içre ğayre munfaşıl

Kendü vaşfin itmeyüp eyler terennüm muttaşıl

Gâh nokta gâh elif geh şavt-i ħarf [ü] geh demüm

Başdan ayağa kelâmu’llâh-ı ism-i a‘ zam

Dîde-i cân ile gördüm gönümün mir’atını

Fâzl-ı Hâk’ dan oğudum öz vechimün âyâtını

‘Ahdüme tırdum getürdüm yirine mîkâtını

‘Ayn-ı zât olan şifâtından cemâl-i zâtını

Görüben bildüm kemâhî nefis ile işbâtını

Gâh nokta gâh elif geh şavt-i ħarf [ü] geh demüm

Başdan ayağa kelâmu’llâh-ı ism-i a‘ zam

Mazhar-ı envâr-ı zât-ı muħkemâtum muħkemât

Mebde-i mi‘ âd-ı sırr-ı müfredâtum müfredât

Gelmişem Hâk’ dan mücerred ben ħurûf-ı ‘ âliyât

Gün gibi vâziħ delil ü beyyinâtum beyyinât

Hâşılı zâtuıladur bünyâd-ı kaşır-ı mümkünât

Gâh nokta gâh elif geh şavt-i ħarf [ü] geh demüm

Başdan ayağa kelâmu’llâh-ı ism-i a‘ zam

Kâf nün emrinden itdi cümle eşyâ çün zuhûr

Râst râh-ı istivâdan kıldılar bir bir ‘ubûr

Zâhir itdi cümlesin mânend-ħod mâ-i zuhûr

Zâhir oldı çeşme-i envâr-ı ħûr u hem kuşûr

Hâşıl oldı kalbüme yüz biñ şafâyile sürûr

Gâh nokta gâh elif geh şavt-i ħarf [ü] geh demüm

Başdan ayağa kelāmu'llāh-ı ism-i a'zam

Cümle mevcūdāt evvel benden oldı āşikār

Yine āhır ric'at idüp bende tutdı çün karar

İrşle degdi hilāfet baña oldum şehr-i yār

Ĥod ĥalife nefsi müstaĥlıkdurur bī-iĥtiyār

Bu sebilden gelmişem mir'āt-ı zāt-ı Kird-gār

Gāh noĥta gāh elif geh şavt-i ĥarf [ü] geh demüm

Başdan ayağa kelāmu'llāh-ı ism-i a'zam

Noĥta-i vāĥidde ey dil on sekiz biñ 'ālemi

Her ki derc itse görür lem'āt-ı nūr ādemi

Naĥş ider ĥalbine ĥātem gibi ism-i a'zamı

Vaĥdeti' den diñle kim ...¹ dimişdür ādemi

Gāh noĥta gāh elif geh şavt-i ĥarf [ü] geh demüm

Başdan ayağa kelāmu'llāh-ı ism-i a'zam

36

19a Tahmīs-i Uşūlī

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

Çün itdi şāni' -i kudret ser-ā-ser baĥr [ü] ber peydā

Naĥar ĥıl baĥr ü ber içre bunca neler peydā

İşitdüm yā ki ĥātifden irişdi bu ĥaber peydā

Vücūd-ı muĥlaĥuñ baĥri ne mevci kim ider peydā

Ene'l-Ĥaĥ sırrını söyler eger maĥfi eger peydā

Alup nüş eyleyen Ĥıẓr'uñ şu kim āb-ı ĥayātından

Kim ol ĥayy-i ebed buldı güzer ĥıldı memātından

¹ Mısrada bir kelime eksik olduğu için vezin bozuktur.

Ki seyr it şāni' uñ şun' in bakup şey'-i şifātından
Me' ādindürr kamu eşyā ider öz kendü zātından
Kimisi sīm ü zer zāhir kimi seng [ü] meder peydā

Vücūd-ı ādemüñ baķsañ tamarda reng ü kanı bir
Egerçi şüret-i elvāndur bu cism içinde cānı bir
Zebān yitmiş iki oldı velī dilde me' ānī bir
Bu bāguñ ger haķīkatde şuyı bir bāgbānı bir
Velī oldı haķāyıkdan nice yüz biñ şecer peydā

Temāşā kılsañ eşyānuñ kimi ser ü kimi server
Gedādur kimisi şāhum kimi sultān kimi çāker
Kimisi mīr-i 'ālemdür çeker tabl u 'alem-i 'asker
Nazar kııl nev'-i insāna kimi zehr ü kimi sükker
'Aceb hikmet bir ağacdan nice dürlü şemer peydā

Eger ādem eger hayvān be-küllī yaradılmışlar
Fenā dārında birkaç gün olup mihmān gitmişler
Nedür bu hikmet ü kudret nedür bu hāl bu işler
Düzilür nice biñ işler bozılur nice cünbüşler
Ne kār-ı bü'l-'acebdür bu kim olmaz kārger peydā

Güzāfin başma ey gāfil ayağūñ hār u hāşāke
Gözūñ aç ki şaķın zīnhār iñen hōr bakmağıl hāke
Ki zīrā topraķ olmışdur şedef ol gevher-i pāke
Şu serverler ki tağlar gibi baş egmezdi eflāke
Yaturlar yirde pest olmuş ne tiğ u ne kemer peydā

Ne bilsün rāh-ı taħķīķi hicāb altında her ebter
Bu yolda sālīk olmışdur sülük ehli meşāyihler

İşitdüm böyle şerh itdi görenler dehri ser-tā-ser
Nice şūrīde ‘āşıklar güzerler cümle nāyiḥler
19b Bu tih-i bī-nihāyetde ne reh ne rāh-ber peydā
İrişdi menzil-i ‘ışka şu kim cān u dil geçdi
Hezārān āteş ü bād u hezārān āb u gil geçdi
Kimisi künc-i ḡafletde ḡalup zāl u muzil geçdi
Nice gündüz gice oldı nice biñ ay u yıl geçdi
Dirīgā olmadı ḡaldı şeb-i hicre seher peydā
‘Adem mülkinden ey ḡāfil şorarsañ bir ḡaber baña
Buña idrāk-i ‘aql irmez nice ta‘ bir idem saña
Eger taḡrīr ider olsam ḡalur ḡuş eyleyen taña
Yolumuz bir yabana irişdi nāgehān k’aña
Gider biñ kārban olmaz birinden bir ḡaber peydā
Bugün bāzār-ı dehr içre eyā ḡāfil ne kesb itdüñ
Alup sermāye-i ‘ömri hemān yok yire şarf itdüñ
Ne gördüñ ya neye irdüñ ne bulduñ eyledüñ n’itdüñ
Bu toḡuz ḡubbe vü şeş sū içinde geldüñ ü gitdüñ
Ne geldüḡüñ ḡapu zāhir ne gitdüḡüñ memer peydā
Ḥaḡāyık sırrını ‘ilmin eger keşf itmese kāşif
Bil anı olımaz herkes ḡaḡīḡat sırrına vāḡıf
Bu remzi ehl-i ḡāl añlar nice vaşf eyleye vāşıf
Nice zaḡmet çeker kesb-i kemāl idince bir ‘ārif
Belī çok ḡan yudar kān eyleyince bir gevher peydā
Çün āb u āteş bād ile ḡāk olmaḡ gerek tā kim
Dönüp andan yine bu cism çāk olmaḡ gerek tā kim

Nice şüret nice âbdan hâk olmak gerek tâ kim
Nice bir âdem oğlanı helâk olmak gerek tâ kim
Yalancı kaḥbe dünyâda ola bir gerçek er peydâ

Bu mülk ma' rifet içre dirsem n'ola serverdür
Kelâmı tîgdür remzi ḥayâl [ü] ṭab'ı ' askerdür
Sipâhı Ḥaḫ-şinâs ehli me' ânî her ne kim vardur
Ḳamu nezzâredür ebkâr-ı ma' nî müntazırlardur
Uşûlî gibi tâ kim ola bir şâhib-i nazâr peydâ

37

Tahmîs-i Vahdetî

Fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

Vâkıf-ı esrâr olan insân her cân anlamaz
Şüreti ma' nî nedür peydâ vü pinhân anlamaz
20a Dil-berüñ mâhiyyetini dîv-i nâdân anlamaz
Rûḥ-ı insân n'idügin her ṭab' -ı ḥayvân anlamaz
Ya' nî nûr-ı Aḥmed'i bu cehl-i Mervân anlamaz

Bağlayup zünnâr-ı inkârın biline ol şaḳî
Göz göre seyr eylemek ister vücüd-ı muṭlaḳı
Gözlerinde nûrı yokdur göremez nûr-ı Ḥaḳḳı
Muşḥaf-ı ruḥsârına imân getürmezmiş şaḳî
Öldürüñ şol câhili kim ḳadr-i Ḳur'ân anlamaz

Mebḥaş-i ' irfân u bâb-ı noḳṭadur yâruñ femi
Ḥaḳ Te' âlâ ḳodı anda genc-i sırr-ı Meryem'i
La' l yaḳutında gizlidür Süleymân ḥâtemi
Leblerinden biz kinâye dutaruz cām-ı Cem'i

Şöyle bil bu nükte'î belki Süleymân anlamaz

Ma' nîde birdür mü 'eşşirle mü 'eşşer hem eşer

‘ Āşık u ma' şuk ' ışık olduğu gibidür meger

‘ Ayn-ı vâhid mi degüldür kevkeb şems ü kamer

Çeşm-i nâbına velî bir zerre olmaz nür-ı fer

Nürsuz kıalsun o göz kim vech-i insân anlamaz

‘ Ārif iseñ ey gönül güş eyle benden bir sühen

Râzuñı ketm eyle nuḡka açmagil aşlâ dehen

‘ Ayn-ı vâhiddür egerçi fi 'lḡakîka cân u ten

Nefs-i âdemden ḡaber virme velî nâdâna sen

Şehr-i ḡikmet yolunı diyü beyâbân anlamaz

Râz-ı ' ışıkı ben nice taşvîre taḡrîr ideyim

Nür-ı pâki ya nice a' mâya tenvîr ideyim

Āfitâbı ya nice ḡuffâşa ta' bîr ideyim

ḡâl [ü] ḡaḡḡın dil-berüñ ben kime taşvîr ideyim

Vahdetî her bir denî te' vil ü burhân anlamaz

38

Müseddes-i Cenâbî

mef' ülü mefâ' ilü mefâ' ilü fa' ülün

ḡalkuñ ne ' aceb ḡikmet olur ' aḡd ile ḡalli

Her ḡâle münâsib görinür cümle maḡalli

Eyler kimisi fikr-i teraḡḡî vü te' allî

Gelmiş kimine ' âlem-i süflide tesellî

ḡallâḡ-ı cihân ' âleme kıldıḡda tecellî

20b

Her şey' birer ḡâlle kılmış mütesellî

Olmış kimisi cümle cihān mülkine sulṭān
Başında ğamı ṭaṭṭana-i şevket-i dīvān
Ammā kiminüñ kudreti yok müflis-i devrān
Her birisi ḥālince yine ḥurrem ü ḥandān
Ḥallāk-ı cihān ‘ālemde kıldıķda tecellī
Her şey’ birer ḥalle kılmış mütesellī

Olmış kimi mīr ü kimisi şaḥne vü ḳāzī
Ġavġāsı olur derd ü belā-yı müteḳāzī
Şorsañ yine aḥvālını müstaḳbel ü māzī
Her biri ḥālinden olur şākir ü rāzī
Ḥallāk-ı cihān ‘āleme kıldıķda tecellī
Her şey’ birer ḥalle kılmış mütesellī

Erbāb-ı ğınā devlet ü iḳbālle maġrūr
Aşḥāb-ı hüner faẓl u kemālāt ile mesrūr
Zühhāda ḥayāli ḥarem-i cennet ile ḥūr
‘Uşşāķa şadā-yı ney ü āvāze-i ṭanbūr
Ḥallāk-ı cihān ‘āleme kıldıķda tecellī
Her şey’ birer ḥalle kılmış mütesellī

39

Murabba‘-ı Ḥayālī

Fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

Āhdan leşker çeker baş ḳaldurup efgān baña
Ṭa‘ne taşını atar bu dīde-i giryān baña
Dāġumuñ mir’atı yüz göstermeyüp yārān baña
Baḳduġumca naḳş-ı hicrān gösterür her ān baña

Kaşr-ı gerdündan der-i şādī güşāde olmasun
Şubha kıalsun zulmet-i şām-ı belāda gülmesün
Göreyin āyīne-i devrānı şūret bulmasun
Bağduğumca naķş-ı hicrān gösterür her ān baña

Qalmış idüm meclis-i erbābda kesb itmege hāl
Mevc-i bī-noķşān imiş bildüm benüm şāhum kemāl
Dest-i sākīden gerekmez sāğar-ı bezm-i viřāl
Bağduğumca naķş-ı hicrān gösterür her ān baña

İ‘ tibār itsem gülistānuñ aķan ırmağına
Lale-i şahrā-niřinüñ sīnesinüñ dāğına
Bāğda bū-yı vefā yādına gül yaprağına
Bağduğumca naķş-ı hicrān gösterür her ān baña

21a Ey **Hayālī** hem dem olmağa alup iķrārını
Germ bulsam ol güneş ruhsārınuñ bāzārını
Zerre-i nāçizine ‘ arz eylesün dīdārını
Bağduğumca naķş-ı hicrān gösterür her ān baña

40

Müseddes-i min-keām-ı Huzūrī

mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün

Saña hicrān belāsı hep bu çarķ-ı bī-vefānuñdur
Şefā‘ at merhamet şefkat Resül-i kibriyānuñdur
‘ Aṭā vü luṭf ü baķşıř Hālīķ-ı kevn ü mekānuñdur
Dilā bī-hūde şanma sen bu sözler nüktedānuñdur
Erenlerden ümīd kesme ki himmet evliyānuñdur
Tevekkül kııl viřāl-i yārdan virmek Hūdā’nuñdur

Firākından şafā kesb eyle yāruñ olma bīgāne
Derūnuñ derdini cānuñda şaqla açma nādāna
Çerāğ-ı sīneñi yandur getir ‘ ışık ile meydāna
Göñül rāh-ı maḥabbetde eger düşdüñse hicrāna
Erenlerden ümīd kesme ki himmet evliyānuñdur
Tevekkül kııl vişāl-i yārda virmek Ḥudā’nuñdur

Belā vādīsiniñ Mecnūn’u olma bī-ser ü bī-pā
Recāyı kaṭ‘ idüp hicrāndan itme kimseye şekvā
Olursañ cān ile ṭālib seni maḥrūm ide ḥāşā
Eger başuñda ‘ aqluñ var ise ey ‘ āşık-ı şeydā
21b Erenlerden ümīd kesme ki himmet evliyānuñdur
Tevekkül kııl vişāl-i yārda virmek Ḥudā’nuñdur

Ġam-ı hicrān beni öldürdi gördüm ğayra yok tedbīr
Varup ağladum itdüm bir ‘ azīze ḥālümü taḥrīr
Firāk eyyāminuñ hep sergüzeştin söyledüm bir bir
Bu derde çāre olmaz mı didüm tā ki didi o pīr
Erenlerden ümīd kesme ki himmet evliyānuñdur
Tevekkül kııl vişāl-i yārda virmek Ḥudā’nuñdur

Yüri ālūde-dāmen ol maḥabbet ḥāk-i rāhında
Beḳā yoḳdur bilürsin ‘ āḳıbet devlet külāhında
Ḥuzūrī aldanup ḳalma cihānuñ ‘ izz ü cāhında
Murāda irmek isterseñ bu ‘ ālem tekyegāhında
Erenlerden ümīd kesme ki himmet evliyānuñdur
Tevekkül kııl vişāl-i yārda virmek Ḥudā’nuñdur

Müseddes-i 'Işkî Ğazel-i Fevrî

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

Elvedâ' idüp şehâ sen âfet-i dil-hâh ile

Hem-dem oldum işige yoldaş oldum âh ile

Reh-i hicrânı tutup birkaç nefer hemrâh ile

Gönlümüñ tıflın koyup sen âfet-i devrân ile

Ben diyâr-ı ğurbete gitdüm figân u âh ile

Gönlümi cânâ saña ısmarladum Allâh ile

Hayret-i hicrân alup 'aqlum yitirdüm kendüzüm

La' l-i nâbuñ yâdına her dem tolu kandur gözüm

Kâkülüñ gibi firâkuñda perîşândur sözüm

Farğ olunmaz hañt-ı haddüñsüz giceyle gündüzüm

Eşk-i çeşmüm gibi düşkündür meger kim yılduzum

Ay geçer bir gün meğârin olmazam sen mâh ile

Kul olup sen şâh-ı hüsne ğamdan âzâd oldu dil

Hicr ile ğamgîn iken mihrüñle dil-şâd oldu dil

Her cefâya kıyıl ü her derde mu' tād oldu dil

Bir harâbe bâb iken şevküñle bünyâd oldu dil

Mesken-i sultân-ı 'ışk olaldan âbâd oldu dil

Hağ budur kim memleket âbâd olurmuş şâh ile

Mâl-ı Kârün ile dehr içre eger urursa dem

'İş ü 'işretde elinde olsa dâyim cām-ı Cem

Dise kim aşıl nesebde nesl-i şâh-ı 'âlemem

Lîk münker olsa ehl-i hâle 'ışkı itse dem

Cāh ile ādem diyüp ādem yirine qoymazam

Göklere irsün gerekse başı ‘ izz ü cāh ile

Ġayrdan geç bende ol gel pādişāh-ı miġnete

Var erenler yolına qatıl sipāh-ı miġnete

Baş u cān vir qāyil ol feryād-ı āh-ı miġnete

Gör nedür düşen hevā-yı şāh-ı rāh-ı miġnete

Terk-i ‘ aql u şabr qıl girdünse rāh-ı miġnete

Kim çıkılmaz bu tarīqa **Fevriyā** hem-rāh ile

42

22a

Müseddes-i ‘ Ulvī

Fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

Bir kıyāmet serv-қadsin āfet-i dil-ġāhsın

Ka‘ bedür ‘ uşşāqa kūyuñ sen Ĥalīlu’llāhsın

Da‘ vā-yı ‘ irfān idüp çün ħālden āgāhsın

Her gedāyile şalınma ħüsn iline şāhsın

Ey efendüm menzilüñ burc-ı şeref sen māhsın

Sāye gibi rü-siyehlerle niçün hem-rāhsın

Her pelīde baş qoşup ey serv-қad yār olmagil

Ġonçe-i Bāğ-ı İrem’sin hem-dem ħār olmagil

Qıl nazār bülbüllerüñ zārına bī-zār olmagil

Bir hümāsın dām-ı her būma giriftār olmagil

Ey efendüm menzilüñ burc-ı şeref sen māhsın

Sāye gibi rü-siyehler ile niçün hem-rāhsın

Ĥāne-i āgyāra varup eyleme mihr ü vefā

Mesken itme burc-ı ‘ aqrebde şaqın ey meh-liqā

Kūh gibi rif' atde olmak yaraşur ey meh saña
Şehr içinde ibtizāl ehliyle gezme dāyimā
Ey efendüm menzilūñ burc-ı şeref sen māhsın
Sāye gibi rū-siyehler ile niçün hem-rāhsın

Saña hem dem olmasun anlar ki ' aşık olmaya
Şubh gibi rüz u şeb kavlinde şādık olmaya
Keşf-i rāz itme aña kim hāle vākıf olmaya
Hizmet-i sulṭānda neyler ol ki vākıf olmaya
Ey efendüm menzilūñ burc-ı şeref sen māhsın
Sāye gibi rū-siyehler ile niçün hem-rāhsın

Gün yüzüne gerçi 'Ulvi gündüzini şām ider
Rüz-ı vuşlatda şeb-i gamda dilin nā-kām ider
Hasb-i hāli saña bu güftār ile i' lām ider
Her denīye rām olmak dil-beri bed-nām ider
Ey efendüm menzilūñ burc-ı şeref sen māhsın
Sāye gibi rū-siyehlerle niçün hem-rāhsın

43

22b Müseddes-i min-Kelām-i Penāhī Ğazel-i Mu' idī

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Yārdan yād olduğum bu baht-ı bī-ferden midür
Bu felāketler felekden mi bed-aḡterden midür
Göñli meyl itmez baña bilsem ki mermerden midür
Böyle ser-gerdānlıgum ol mäh-ı manzardan midür
Ṭālī' um naḡs olduğı çarḡ-ı sitemkārdan midür
Başuma bunca belā dilden mi dil-berden midür

Zülfi kâfir kişidir kaçd-ı dil ü imân iden
Hatt u hâlidür dil-i meftûnı ser-gerdân iden
Gamze-i hûn-rîzdür bağrumı her dem kan iden
Leb mi yâ şehd-i mükerrer mi beni hayrân iden
‘Işk mıdur ya gül midür bülbülleri nâlân iden
Na‘ rası bezm ehlinüñ meyden mi sâgardan mıdur

Nâlemi güş eyleyen bir nây-ı pür-şîven şanur
Üstüḥān üzre gören cismümi pîrâhen şanur
Ya şeb-i gamda yanar fânüs şeb-i rûşen şanur
Āh u sengîn dil dil-i sūzānumı âhen şanur
Düşmene uyma didüğümce beni düşmen şanur
Dostlar bi’llâh suç benden mi dil-berden midür

Añladursın dem-be-dem ben ‘andelîbi tütalum
Nâledür ey yüzi gül anuñ naşîbi tütalum
Der-i hicrûñle helâk itdün garîbi tütalum
Çäre çün çekmek durur cevri-î habîbi tütalum
Defter-i ‘uşşâka yazmışuz raķîbi tütalum
Gele inşâf eyle sen de ol bu defterden midür

Her nefes dolâbveş zâr ile nâlân ağlamak
Kûze-i çeşmümle eşküm seyl-i tûfân ağlamak
Bî-ķarâr olup müdâm ser-geşte hayrân ağlamak
Saña mı kaldı **Penâhî** böyle sūzân ağlamak
Ey Mu‘ idî gice gündüz inleyüp kan ağlamak
Kendü kendümden midür yoḥsa güzellerden midür

23a Müseddes min-keġām-ı Tiġi

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

Düşelden ayırsın Yūsuf cemālden elemlele

Mükedder oldı ħālüm cevr-i ihvān-ı sitemlele

Ķoma Ya' ħūb gibi beytü 'l-ħazende derd-i ġamlarla

Şafā vir dīde-i ġam dīde-i luġf u keremlele

Seni ġözler dü-çeşm-i ħūn-feşānum nice demlele

Gel ey nūr-ı başar merdümlük it demlele ħademlele

Olaldan ġün gibi ey māh sen ġeşġ [ü] ġüzār üzre

Düşüpdür ıztırāba cān u dil olmaz ħarar üzre

Şabāveş bir ġün uğrar diyü nāġeh bu ġubār üzre

Ķözüm yollarda ħaldı nergis-āsā intizār üzre

Seni ġözler dü-çeşm-i ħūn-feşānum nice demlele

Gel ey nūr-ı başar merdümlük it demlele ħademlele

Raġibe yār olup olma ħarīn-i düşmen-i bī-dīn

Ķuluñdan nefret itme pādīşāhum eyleyüp nefrīn

Cemālūñ 'arza ħıl ey ruġları meh beñleri pervīn

Münevver ola tā kim tīre baġtum ġözlerüm aydın

Seni ġözler dü-çeşm-i ħūn-feşānum nice demlele

Gel ey nūr-ı başar merdümlük it demlele ħademlele

Şarāb-ı fırġatūñ nūş itdürelden sākī-i devrān

Olupdur ħanlı yaşum cūr' a gibi ħāk ile yeksān

Nice ber-dāyim olsun bezm-i ġamda sākī-i devrān

Vişālūñ ārzūsıyıla ħabāb-ı mey gibi el 'ān

Seni gözler dü-çeşm-i hün-feşānum nice demlerle

Gel ey nūr-ı başār merdümlük it demler kademlerle

Temāşā itmek için **Tiğî** serv-қadd-i dil-cūyuñ¹

Dolanur cūy-ı eşki gibi her dem gül-şen-i kūyuñ

Meşāma irgürüp ey Yūsuf-ı gül pīrehen būyuñ

Demidür çeşm-i cānı rüşen ide gün gibi būyuñ

Seni gözler dü-çeşm-i hün-feşānum nice demlerle

Gel ey nūr-ı başār merdümlük it demler kademlerle

45

23b Müseddes-i Merhūm u Mağfūr min-kelām-ı Raḥīmī Çelebi

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

Alāy-ı rāh-ı ğamda bī-ser ü sāmān olan göñlüm

Diyār-ı ğuşşada āşüfte vü ḥayrān olan göñlüm

Ser-i rāh-ı hevāda ḥāk ile yeksān olan göñlüm

Maḥabbet şāh rāhında yitüp ğaltān olan göñlüm

Cünün vādīsine ḥayl ü ḥaşem sulṭān olan göñlüm

Yüri ey rāh-ı ğamda ḥāk ile yeksān olan göñlüm

Bu fānī dünyede çün kim maḥabbet ihtiyār itdük

Geçüp zevķ ü şafādan derd ü miḥnet ihtiyār itdük

Selāmet ehli olmışken melāmet ihtiyār itdük

Felekde mihr-i yār ile felāket ihtiyār itdük

Şoñunda 'ışķ-ı yār ile nedāmet ihtiyār itdük

Yüri ey rāh-ı ğamda ḥāk ile yeksān olan göñlüm

Geçüp bu ḥāneķāh-ı 'ışķ içinde pārsālıķdan

¹ Mısranın vezni bozuktur.

Ferāgat eyledük zevk ü şafā vü hod-nümālīkdan
Hevā-yı ‘ ışk ile hālī degülsün bī-nevālīkdan
Murād-ı salṭanat alduñ cihān içre gedālīkdan
Katuñda ‘ ışka kul olmağ çü yegdür pādişāhlīkdan
Yüri ey rāh-ı ğamda hāk ile yeksān olan göñlüm

Melāmet ihtiyār itdün düşüp çün ‘ ışk-ı dildāra
Selāmet erlerinden olduñ ey dīvāne āvare
Derūnuñ oldı tīğ-i hicr-i dildār ile peyk-pāre
Qarār u ‘ aql u şabr u cān tağıldı hey bī-çāre
Dirīgā hem dem olmaduñ meded ol çeşm-i bīmāre
Yüri ey rāh-ı ğamda hāk ile yeksān olan göñlüm

Ĝam-ı dildārdan özge dilde bana ğam-kūsār olmaz
Rahīmī ādeme bir derd [ü] miḥnet gibi yār olmaz
Maḥabbetden eyü ‘ ālemde bir eglence kār olmaz
Maḥabbetsiz bu miḥnet-ḥānede bir dem qarār olmaz
Diyār-ı ‘ ışkdan özge saña bir yār u diyār olmaz
Yüri ey rāh-ı ğamda hāk ile yeksān olan göñlüm

46

24a **Tahmīs-i Muṭī‘i Ĝazel-i İshāq Çelebi**

mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün

Gözüm yollarda qalmışdur gözüñ ol dil-rubā gelmez
Bu gün bu kalb-i nā-şāda anuñ çün hiç şafā gelmez
Helāk oldum meded Allāh ṭabībüm gör baña gelmez
Cefā vü cevri arturdu görüñ ol bī-vefā gelmez
Güzelden her ne dirsek hep gelür illā vefā gelmez

Helāk itmek muḳarrerdür beni bu derd ile miḥnet
Eger kim böyle ḳalursa benümle şiddet ü ḥasret
Dirīgā çāresiz ḳaldum geçüpdür cānuma firḳat
Sitāremde temāşā bu ki ol ḥurşid-i meh-ṭal' at
Çıḳup her bir yaña seyrān ider benden yaña gelmez

Ne şuç itdüm dilā bilmem yine ol āfet-i devrān
Çevirmiş yüzini benden nedendür ḳalmışum ḥayrān
Ne deñlü da' vet itdüm ol bize hīç olmadı mihmān
Bizümle çün ḳaçar aḥşamlamaḳdan ol meh-i devrān
Seḥer vaḳtinde gün gibi niçün bārī çıkagelmez

Esīr-i bend-i ' ışḳ oldı dirīgā bu dil-i şeydā
Anuñ çün şehre olmışdur cihan içre gezer rüsvā
Oturdum bezm-i miḥnetde ben ey ḥ'āce bugün tenhā
O yüzi muşḥafı varur oḳurdum şoḥbete ammā
Sözüm geçmez hümādur yüksek uçar oḳıyagelmez

Beni derd ü belāyiçün yaratmışdur meger ḥallāk
Ki ḳısmet eylemiş ' ışḳı baña ol ḳādir [ü] rezzāk
Muṭī' i ḥoş-nevā olsa ' aceb mi cümle-i ' uşşāk
Nigāruñ dünki sözünden gele gibi idi İşḫāk
Şımazdı ' ahd ü peymānı utanmışdur añagelmez

47

Muḥammes-i Merḥūm u Maḡfūr min-keḻām-ı ' Ārifī

Ġazel-i Merḥūm u Maḡfūr Aḥmed

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Hicr odıyla tutışan her demde cānumdur benüm

Āsümānı nīl-renk iden duḡānumdur benüm

Çarḡ fānūsı yaқан sūz-ı nihānumdur benüm

‘Işık taşın çıñradan āh u fiğānumdur benüm

Söylenen dillerde şimdi dāsītānumdur benüm

Māni‘ olur ağlasam ger söylesem güftāruma

Söylemezsem kim meded ider bu āh u zāruma

24b

Bilmezem kim şerḡ ide sūz-ı derūnı yāruma

Ben nice rüşen diyem dil derdini dildāruma

Şem‘ gibi tutuşan evvel zebānumdur benüm

Muşḡaf-ı ‘ışıkı elifden başladum tefsīr için

Şaḡf-i cānda serv-қadler vaşfını taḡrīr için

Deyr-i dilde bir şanem şeklin gönül taşvīr için

Bir perī-peyker ḡayālin her zamān teşḡīr için

Ülker indüren dü çeşm-i ḡūn-feşānumdur benüm

Başuma āhum odından taқdum altun tiller

Şāh-ı ‘ışık olduğuma tā ki işitsün iller

Zeyn olan meydān-ı ‘ışık içinde altun miller

Şubḡa dek taқ-ı zebercedde yanan қandiller

Zāhir olan şu‘le-i sūz-ı nihānumdur benüm

‘**Ārifi** ruḡsār-ı yār üstinde ḡāl-i ‘anberīn

Şan sevād-ı dīde ‘aksidür şu üzre yir yirin

Ser-be-ser rūḡ-ı mücessem eyleyüp ey nāzenīn

Cān-ı Aḡmed’den yaratmış cismūñi cān-āferīn

Ol bu ma‘niden dimişdür saña cānumdur benüm

Murabba‘ min-keġām-ı Muġibbı Raġmetu ’llāh

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

Gönlümi bend eyleyen zülfünde gördüm müyimiş

Çeşmini āhū şanurdum bilmedüm cāzūyimiş

Leblerüñ dāru ’ş-şifā ‘ ışık ehli hep şayruyimiş

Dostum şādī saña kısmet baña kayguyimiş

Çāre ne rüz-ı ezelde başa bu yazuyimiş

Bağ-ı dehrüñ her kaçan kim açılır ra‘ nā güli

Karşusunda medġ okur anuñ hezārān bülbüli

Vird idüp gördüm okur bu beyti her şāhib-dili

Didiler cevı ü cefāsı ağudan acı velī

Şor baña şehd ü şekerden lezzeti tatlıyimiş

Çün gereklü ma‘ nıyimiş kıġl sözüñi muġtaşar

Dikmez anı bāğbān kim virmeye mīve şecer

Her kişi ħālince ħomışdur cihānda bir eşer

Ĥusrevā sen de **Muġibbı** şı‘ rine eyle nażar

Nażm tarzında Nizāmı ma‘ nıde Ĥācūyimiş

25a

Taġmıs-i Ĥayālī

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

Serv mi vardur çemende kıaddüñe ħayrān degül

Gönçe mi var reşk-i la‘ lüñden derünü kıan degül

Dil mi vardur ya kemān-ebrüñ için kıurbān degül

Her ne cān kim gözlerüñ siġr ile ser-gerdān degül

Ehl-i diller mezhebinde cāndur ama cān degül

Kākülün sevdāsıyla fikr-i zülfün dem-be-dem
Yile virdi hırmen-i ‘ömrüm kayusun dilde gam
La‘lün ihyā-yı memāt eyler dirīgā ben n’idem
Çeşme-i hayvān lebüñdür dir raķībün ben direm
Çeşme-i hayvāndur ammā çeşme-i hayvān degül

Saçun eylerdi kaşun mihrābına cānā sücüd

Dağı ādem geymemişdi hil‘at-i hüsn-i vücüd

Ne meleksin ne perī ey huccet-i ihsān u cūd

Nūr-ı Yezdān’dur ki didüm hüsnün ister her vücüd

Burka‘ı ref‘it yüzünden hācet-i burhān degül

Sen melek sīmā perīsin cümle-i cāndur tapun
Hüblük iklimine haķķā ki sultāndur tapun
Çeşme-i cāndur tudağun nūr-ı Yezdān’dur tapun
Şüretün cennettür ey hūrī vü rızvāndur tapun
Yüzü kimidür diyen kem cennet ü rızvān degül

Düşdi dil çāh-ı zenaḥdāna saçundan cān ile

Hālını şor bir esīrün bend ile zindān ile

Kimse bilmez n’olısar hālüm benüm cānān ile

Dem mi var kim baña bu derd ü gam-ı hicrān ile

Sīne sūzān u ciger büryān u dil giryān degül

Dil ki mecrūḥ oldı hicrānuñla merhem n’eylesün
Cān ki mūnisdür senün ‘ışkuñla hem dem n’eylesün
Ey ṭabīb-i cān ü dil derdünle ādem n’eylesün
Zaḥmuma kim baқа eydür buña merhem n’eylesün

Derdümi kim görse eydür qābil-i dermān degül

50

Ġazel-i ‘ Adli Tahmīs-i Qabūli

mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün

Yüri ey meskenüm küy-ı nedāmet eyleyen t̄ali‘

Libāsum köhne-i şāl-ı felāket eyleyen tāli‘

25b Vücūdum pāy-ı māl-ı rāh-ı miḥnet eyleyen tāli‘

Cihān içre beni dāyim melāmet eyleyen t̄ali‘

Felekden herkese ḥālüm şikāyet eyleyen t̄ali‘

Dili bend-i belādan nice āzāde ideyin bilmem

Yıkılmış ḥāṭırum ya nice ābād ideyin bilmem

Kiminüñ ayagına yüzler sürüp dād ideyin bilmem

Sitārem yoq felekde kime feryād ideyin bilmem

Yüri ey ḥāṭırum dāyim qasāvet eyleyen t̄ali‘

Çıqarsa her gice evc-i sipihre yiridür nālem

Ḥalāş olmağ içün ğamdan cihānda bulmadum bir dem

Düşer ḥāke Şüreyyā-yı sirişküm nitekim şeb-nem

Düşer rü-yı zemīne her gice encüm gibi her dem

Gözüm yaşı mekānum ḥāk-i zillet eyleyen t̄ali‘

Yem-i eşk içre şalup zevraḳ-ı cism-i pür-efkārı

Belā deryasına düşdükçe bir dem qalmayup yarı

Ġarīḳ-i lücce-i ğam eyleyüp bu cān-ı bīmārı

Şalup girdāb-ı baḥr-ı firqate fülk-i dil-i zārı

Beni zīr-i felekde pür-felāket eyleyen t̄ali‘

Cüdā idüp ser-i küy-ı dil-ārāndan dil-i zārı

Ḳabūlī gibi giryān eyleyüp bu çeşm-i ḥūn-bārī
Bizi maḥrūm idüp yār ile maḥrem kılp aḡyārī
Bu dehr-i bī-vefāda hem-dem aḡyārī idüp yārī
Yūri ey baḥt-ı ‘adl ile ‘adāvet eyleyen ṭālī‘

51

Murabba‘ -ı min-keḷām-ı Ḥāletī

fā‘ ilātūn fā‘ ilātūn fā‘ ilātūn fā‘ ilūn

Gönlüm alup eyledüñ ben bendeñi bī-iḥtiyār
Şabra yoḡdur ṭakatüm bārī idem terk-i diyār
Ġam degül bülbül gibi ben iñler isem zār u zār
N’eyleyüm dīvāne gönlüm eylemez sensiz ḡarār

Ḥasret ile olmışum ḡāyet za‘if ü bī-mecāl

Vaşluña irmek senüñ zīrā ki olmışdur muḡāl

Dā’imā çekmek revā mıdur göñül hier ü melāl

N’eyleyüm dīvāne gönlüm eylemez sensiz ḡarār

Aḡların ḡāh iñlerin feryād-ı āh u zār ile

Şalınur serv-i ḡırāmānum benüm aḡyār ile

Gönlüm eglenmez benüm seyr-i gül ü gül-zār ile

N’eyleyüm dīvāne gönlüm eylemez sensiz ḡarār

26a

Gönlüm ārām eylemez olsam cihāna pādīşāh

Senden özgeye göñül virmek baña olmuş ḡunāh

Gice vü gündüz işüm olmışdurur feryād u āh

N’eyleyüm dīvāne gönlüm eylemez sensiz ḡarār

Miḡnet ü derd ile cānā olmışum ben nā-tüvān

Nice demler derdümi şerḡ eylesem olmaz beyān

Bağlamaz sensiz gönül bir yirde sulţānum mekān

N'eyleyüm dīvāne gönlüm eylemez sensiz  arār

Şaldı   ışkuñ gönlümü āhir beni sevdālara

Düşmişüm Mecnūn-şifat şeydā olup şahrālara

Hağ bilür ki virmezem sulţānumı dünyālara

N'eyleyüm dīvāne gönlüm eylemez sensiz  arār

Cennet içre hūrilerle eylesem   ıyş-i müdām

Olsa ger Firdevs-i a  lā dem-be-dem baña ma ām

Dostum sensiz olur bunlar baña zirā harām

N'eyleyüm dīvāne gönlüm eylemez sensiz  arār¹

52

Tahmīs-i Cenānī Ğazel-i Uşūlī Beg

mefā  ilün mefā  ilün mefā  ilün mefā  ilün

Dilemez şāhlık gönlüm dimez kim   izz ü devlet vir

Gerekmez tāc u taht u salţanat andan ferāğat vir

Dimem raħm eylesün diyü baña göñline şefkat vir

Maħabbetden İlāhī ol meh-i nā-mihre hālet vir

Beni yağdı aña da zerre deñlü bir harāret vir

Hudāyā gönlüme luţf ile  ahrın iştirāk eyle

Vefāya lāyık olmazsam yolında bārī ħāk eyle

Çü yok şādīye dermān ğamla yiter derd-nāk eyle

Ya vaşl ile sevindür ya firāk ile helāk eyle

Ya inşāfa getür anı ya baña şabr u tākāt vir

Eyle mihr ü vefālar itmede ol māh-ı tībānum

¹ Bu şiir, Bayram Ali Kaya'nın hazırladığı Azmizade Divanı'nda yer almamıştır. (Kaya, 2003)

Benüm günden güne artarsa ʔañ mı āh u figānum
İder bir bezmi rūşen her şeb ol şem^ç -i şebistānum
Celālī şem^ç ine pervāne gibi bārī baq cānum
Ya şevq ile gönüline anuñda bir maḥabbet vir

Firāk-ı nergis-i bī-mārıyla ḥaste-ḥāl oldum
Hilāl ebrūları hicr ile gün günden ḥayāl oldum
Ġam-ı zülfin ü endūh-i elif-ḳadd ile dāl oldum
Belā-yı ^ç ışkı çekmekden hele ben bī-mecāl oldum
Bu bir bār-ı girāndur sen hemān yā Rabb ḳuvvet vir

26b

Cenānī¹ ehl-i ḥāl ol gözleme māzī vü müstaḳbel
Ne sevilür gör ol üstād-ı kemāl nazmda ekmel
Geçil isti^ç cāl ^ç ömr-i nāzenīnden āḥiret var gel
Uşulī dest-i hicrāndan ḥalāş olsun hele evvel
Kerem ḳıl ey ecel bir laḥza ārām eyle mühlet vir²

53

Taḥmīs-i Raḥmī

fe^ç ilātün fe^ç ilātün fe^ç ilātün fe^ç ilün

Baña bi kūşe mi var künc-i fenādan ḡayrı
Baña maḥrem kim ola derd ü ^ç anādan ḡayrı
Ger şorarlarsa dilā bunca belādan ḡayrı
Dime kim yārda yoq cevır ü cefādan ḡayrı
Ne dilersen bulunur mihr ü vefādan ḡayrı

Şerḫa şerḫa dilümi tiḡ-i belālar dilicek

¹ Kaynaklarda birden fazla bu mahlasta şair vardır. (İpekten vd., 1988, s. 380) Bu şiirin hangisine ait olduğu bilinmediğinden biyografisi de verilmemiştir.

² Usulî'nin bu gazeli, M. İsen'in hazırladığı Usulî Divanı'nda yoktur. (İsen, 1990) Birden fazla aynı isimde Cenānî olduğundan şairin biyografisi verilmemiştir.

Siper-i sīnemi bir tīr-i ḥavādiş delicek
Ḥār-ı şahrā-yı ecel dāmen-i ‘ömre ilicek
Beni ağlañ beni kim üstüme gelmez ölicek
Bir avuç toprak atar bād-ı şabādan ğayrı
Çeşmüñe ehl-i nazar nergis-i şehlā didiler
Mīme beñzer dehenüñ la‘ lüñe zībā didiler
Cīme teşbīh idicek kāküle lā lā didiler
Ol elif kāmētüñ ile қаşuña rā didiler
Beni kim añlaya ‘ālemde bu rādan ğayrı
N’eyleyüm pertevi ḥurşīd cemālüñ var iken
Baқmazam māh-ı neve iki hilālüñ var iken
Ġayrı aġyārdurur dilde ḥayālüñ var iken
Ne ümīd idine ‘uşşāq cemālüñ var iken
Ne ğaraż idine bī-mār devādan ğayrı

Rahmiyā virmez ise yār saña vuşlat elin
Virmeye şāhid-i maқşūd bize ol devlet elin
Āh u zār ile urup birbirine ḥayret elin
Yüzine tutsa Necātī n’ola ger ḥaclet elin
Nesi var yüze gelür dest-i du‘ādan ğayrı

54

Tahmīs-i Rāhī

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

Mülk-i dilde bir sipāhī pādişāhumdur benüm
Ol şanem her қанда baқsa secdegāhumdur benüm
27a Vaşlına irgürmeyen baḥt-ı siyāhumdur benüm

Tācdārumdur benüm bir şehr-i yārumdur benüm

Pîr olası nev-civānum şeyḥ u şāhumdur benüm

Şabrumı yağmaya virdi ol meh-i nā-mihribān

Ġamzesi cellādı hergiz ‘āşıka virmez emān

Kim durur dirseñ dilā ol Hüsrev-i Şirîn-zebān

Tāc-dārumdur benüm bir şehr-i yārumdur benüm

Pîr olası nev-civānum şeyḥ u şāhumdur benüm

Ay olur görmezdüm ol yārüñ cemālin ben gedā

Hān onda seyre çıkmış gördüm ol şems-i duḥā

Gökde isterken vişālin yirde buldum **Rāhiyā**

Tācdārumdur benüm bir şehr-i yārumdur benüm

Pîr olası nev-civānum şeyḥ u şāhumdur benüm

55

Tahmîs-i ‘Abîdî

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

Hüsn ile ol meh bulaldan şehr içinde iştiḥār

Baş açuḳ abdālîdur tâcın giyen her tâc-dār

Tekye-i ğamda ḳulı ḳurbānı olursam ne var

‘Āşıḳ-ı pā-māluñam baş açuḳ abdāluñum

Hūblarda taḳyeci dervîşi ḳıldum ihtiyār

Bir siyāh altunlu ğurre pāresi māh-ı felek

Āfitābuñ ‘ayndur tâcında her zerrîn benek

Aḫlas-ı gerdün gibi āvāresiyüm ḥaşre dek

‘Āşıḳ-ı pā-māluñum baş açuḳ abdāluñum

Hūblarda taḳyeci dervîşi ḳıldum ihtiyār

Çarç dükkānı ‘ **Abidī** kendü mihr-i rüşeni
Şa‘ şa‘ a dilde pür anuñ zinde zerrīn sūzeni
Rāzīyum mihri ocağında ütilerse beni
‘ Āşık-ı pā-māluñam baş açık abdāluñam
Hūblarda taqyeci dervīşi kıldum ihtiyār

56

Tahmīs-i ‘Ulvī

fā‘ ilātūn fā‘ ilātūn fā‘ ilātūn fā‘ ilūn

Āteş-i hasretle yanup sīne büryān olduğum
Sāyeveş kıddūñ gamından hūke yeksān olduğum
Şubḥ olunca her gice kapuñda nālān olduğum
Şem‘ veş her dem ruḥuñ şevkiyle giryān olduğum

27b

Hep senüñçündür benüm yolında kırbān olduğum
Gönlümi bend-i belāya mübtelā kıldıklarum
Derd ile taş başdınup kıddüm dü-tā kıldıklarum
Çeşm-i bīmāruñ görüp cānı fedā kıldıklarum
Şağ esen ol diyü her gice du‘ ā kıldıklarum
Hep senüñ çündür benüm yolında kırbān olduğum

Tekyegāh-ı dehr içinde ‘ āşık-ı āvāreler

‘ Āşık-ı āvāreler [hep] sīne-i şad-pāreler

Sīne-i şad-pārelerde şerḥa şerḥa yāreler

Şerḥa şerḥa yārelerde nāle-i bī-çāreler

Hep senüñ çündür benüm yolında kırbān olduğum

Dest-i gamdan toqınan seng-i cefālar başuma

Qavs-i miḥnetden yağan tīr kızālar başuma

Cevr-i düşmenden gelen bunca belâlar başuma

Ṭa' ne-i aġyâr ile bu iftirâlar başuma

Hep senüñ çündür benüm yolında ħurbân olduğum

‘Ulvî-i dil-ħastenüñ baġrı ıolu ħan olduğı

‘Işġ ile meydân-ı ġamda başı ġalġân olduğı

Ĥânmandan el çeküp bî-cism ü bî-cân olduğı

Ĥançer-i hicrân ile çâk-i ġirîbân olduğı

Hep senüñ çündür benüm yolında ħurbân olduğum

57

Murabba' der-maġâm¹

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

Āh idersem göklere düşer şerârumdan şerer

Şabr idersem ıutuşur yanar dil ü cân u ciger

Aralıġda ġalmışam ġayrân u zâr u derbeder

Dostlar n'olsa gerek şimden ġirü bundan beter

Vâh ne derd ile ezel taġmîrüm itmişdür ġader

İñle ey cānum benüm artur [bu] eġġānum benüm

Nitekim mihr ü vefâ umsam belâsın arturur

İstesem lutf ü kerem cevr ü cefâsın arturur

‘Arz idersem iġtiyâcum ol ġinâsın arturur

Dostlar n'olsa gerek şimden ġirü bundan beter

Vah ne derd ile ezel taġmîrüm itmişdür ġader

İñle ey cānum benüm artur [bu] eġġānum benüm

¹ Yazma eserde murabba olarak yazılmasına rağmen nazım biçiminin müseddes olduğu görülmüştür. Murabbanın kime ait olduğu bilinmemektedir.

Murabba‘ -1 der-makām-1 ‘ Irāk**Fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün**

28a Bu beyābān-1 ğamuñ bir nice ser-gerdānıyuz
 Tā ezel esrār-1 ‘ ışık-1 dil-berüñ hayrānıyuz
 Bende-i faqr u fenāyuz ‘ ālemüñ sulṭānıyuz
 Bir nice ‘ āşıklaruz [biz] ‘ āşıq-1 şādıklaruz
 Rūzgāruñ biz de bir kaç bī-ser ü sāmānıyuz

    Kañde bir şem‘ -i cemāl olsa benüm pervānesi

    Kañde bir maḥbūb olursa dil anuñ dīvānesi

    Kime gündüz ‘ ālemüñ Mecnūn-şıfat efsānesi

    Bir nice ‘ āşıklaruz [biz] ‘ āşıq-1 şādıklaruz

    Rūzgāruñ biz de bir kaç bī-ser ü sāmānıyuz

Murabba‘ -1 min-keḷām-1 Ğıyāşī**fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün**

Bir dem ol māhuñ benānında iligin seyr iden
 Gömgök eyler sīnesin seng-i ğam iledür giden
 Kim durur dirseñ eger ol dil-ber-i sīmīn-beden
 Bir şeh-i mülk-i cihān [bir] āfet-i devr-i zamān
 Muşli dirler nāmına ğazzāzdur bir nev-civān

    Saña qarşu bezmde tırımış ‘ adū göğsin döger

    Çek anı çep [ü] rāstdan ey ḥusrev-i vālā güher

    Pāre pāre eyleyüp bu sīnemi kıldı siper

    Bir şeh-i mülk-i cihān [bir] āfet-i devr-i zamān

Muşli dirler nāmına ğazzāz dur bir nev-civān

Māh-ı nev şākird olup gelmiş o şāhuñ yanına

Bir müşebbek topdur bu çarḫ anuñ dükkānına

Ey Ğıyāşī raḫmi yoḫ ben zār u ser-gerdānına

Bir şeh-i mülk-i cihān āfet-i devr-i zamān

Muşli dirler nāmına ğazzāz dur bir nev-civān

Kūşe-i dükkāna geçdi bir meh-i devr-i zamān

Müşterī oldı aña ser cümle ḫübān-ı cihān

Al ibrişime döndürdi gözüm yaşın revān

Bir şeh-i mülk-i cihān [bir] āfet-i devr-i zamān

Muşli dirler nāmına ğazzāz dur bir nev-civān

60

Murabba‘-ı min-keḷām-ı Laḫfī

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

Baḫt-ı bed bir dem baña yār ola şandum n’eyleyüm

Derd-i hicr-i yār ile cāndan uşandum n’eyleyüm

28b Ağlamaḫdan dem-be-dem ḫana boyandı n’eyleyüm

Gözlerüm giryān olup cigerüm büryān olup¹

Döne döne āteş-i ‘ışḫ ile yandum n’eyleyüm

Sevmişem bir dil-beruñ gül-ruḫlarınıñ alını

‘Āşıḫ-ı şeydā olup giydüm melāmet şalını

Serserī şanma dilā bu deşt ü ğam pā-mālını

Gözlerüm giryān olup cigerüm büryān olup

Döne döne āteş-i ‘ışḫ ile yandum n’eyleyüm

¹ Mısranın vezni bozuk.

Olmışam ben cān u dilden ol mehūñ āvāresi
Bend ider biñ ehl-i derdi zülfinūñ her tāresi
Nām-ı Aḥmed bu **Laṭīfi** ḥastedür bī-çāresi
Gözlerüm giryān olup cigerüm büryān olup
Döne döne āteş-i ‘ışk ile yandum n’eyleyüm

61

Murabba‘ -ı ‘Abīdī

Fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

Ḳanı bir dem aḳmaya ḥūñın olup başum benüm
Dem mi var ḳan dökmeye baḡrumdaki yaşum benüm
Görmedik bir mācerā yok oñmadık başum benüm
Acıyup her an baña ağlasun yārān baña
Çekmedik miḥnet mi ḳaldı oñmadık başum benüm

Ṭaş işigin yaşdınuḡ çekdüm o şāhuñ minnetin

Başı ṭaşa ṭaşı başa urup itdüm ḥizmetin

Urdı nā-gāḥ yüregüm başına tiḡ-i fürḳatin

Acıyup her an baña ağlasun yārān baña

Çekmedik miḥnet mi ḳaldı oñmadık başum benüm

Ey ‘**Abīdī** cān belā-yı ‘ışk ile bī-çāredür

Ḥançer-i mihr-i nihāyetle gönül şad-pāredür

Tiḡ-i cevri ile ser-i miḥnet-zede pür-yāredür

Acıyup her an baña ağlasun yārān baña

Çekmedik miḥnet mi ḳaldı oñmadık başum benüm

Ve eydan lehu murabba‘

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

Bir mehüñ mihri ğam ile geh hilāl eyler beni

Gāh fikri mū-miyān ile hayāl eyler beni

Meyl-i pā-būs ile gāhī pāy-māl eyler beni

Kime yanam yaqılam ya kime hālüm ağlayam

29a

Her zamān bir ‘ ışık ile āşüfte hāl eyler beni

Āh elinden gönlümüñ feryād elinden gönlümüñ

Nice yıllar bir perī ‘ ışığıyla olup derd-nāk

Sinemi derdā kılur tığ-i ğam ile çāk çāk

Uğradum bir āfete āhır beni eyler helāk

Kime yanup yaqılam ya kime hālüm ağlayam

Her zamān bir ‘ ışık ile āşüfte hāl eyler beni

Āh elinden gönlümüñ feryād elinden gönlümüñ

Çekdüğüm derdi görüp ağlar gözüm bī-ihtiyār

Çanlu yaşumdan olur ‘ ışığı nihānī āşikār

Virmesün hālüm ‘ **Abīdī** kimseye Perverdigār

Kime yanup yaqılam ya kime hālüm ağlayam

Murabba‘ -1 ve lehu

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

Bī-vefā olma gel ey nā-mihribānum māh-1 nev

Tirüñi gönder dile kaçşı kemānum māh-1 nev

Çarça irgürme figānum alma āhum māh-1 nev

Tāc-dārum māh-ı nev [ü] ŧıvekārum māh-ı nev

Ey efendüm ey yüzi ŧems-i cihānum māh-ı nev

ŧāma karşı seyre çık nāz ile gör kıllaruñı

Anları zār eyleme göstermeyüp dīdāruñı

Muntazırdur ehl-i diller görmege dīdāruñı

Tāc-dārum māh-ı nev [ü] ŧehr-i yārum māh-ı nev

Ey efendüm a yüzi ŧems-i cihānum māh-ı nev

Bu ‘Abīdī bende ki bilmem ne efsün eyledüñ

Leylīveŧ zülfüñle her dem anı Mecnün eyledüñ

İntizār ile dem-ā-dem bağrını hün eyledüñ

Tāc-dārum māh-ı nev ŧehr-i yārum māh-ı nev

Ey efendüm a yüzi ŧems-i cihānum māh-ı nev

64

Murabba‘ -ı be-nām-ı Muḥammed ŧāh

Fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

29b Ey ŧeh-i mülk-i cefā cevı ile ağlatma beni

Eŧk-i çeŧmüm leŧkerine ḥaylı çıħnetme beni

Dāyimā rāh-ı belāda pāy-māl itme beni

Çeŧm-i Tātārum Muḥammed ŧāh’um ağlatma beni

Nāmı Tātārum Muḥammed ŧāhum ağlatma beni

Deŧt-i ‘ iŧkuñda senüñ Mecnün gibi āvāreyüm

Nāvek-i ħamzen ucında dem-be-dem pür-yāreyüm

Başına dermānı yok bir ‘ aŧıķ-ı bī-çāreyüm

Çeŧm-i Tātārum Muḥammed ŧāhum ağlatma beni

Nāmı Tātārum Muḥammed ŧāh’um ağlatma beni

Mef' ulü mefā' ilü mefā' ilü fa' ülün

Bülbül gibi 'ışk ehli fiğān eylemek olmaz

Esrār sözi halka beyān eylemek olmaz

Gencīne-i 'uşşāka ziyān eylemek olmaz

Ser virmek olur sırrı 'ıyān eylemek olmaz

Hicr āteşine cānumı cānāne yaķarsa

Bāzār-ı ğama şem' a gibi iltüp aşarsa

Miķrāz-ı belāyile başum daķı keserse

Ser virmek olur sırrı 'ıyān eylemek olmaz

Cānāne için hańcer-i bürrāna düşersem

Dür-dāne gibi lücce-i 'ummāna düşersem

Pervāne gibi āteş-i sūzāna düşersem

Ser virmek olur sırrı 'ıyān eylemek olmaz

Bülbül gibi ol ğonçe beni zār ider olsa

Eyyüb gibi derd ile bī-mār ider olsa

Manşūr gibi zülfine ber-dār ider olsa

Ser virmek olur sırrı 'ıyān eylemek olmaz

Mest eyleyeli rūhumuzı sāķī-i vaķdet

Biz hāne-i dilde iderüz yār ile şoķbet

Mühr urdı bizüm ağzumuza hātem-i ķudret

Ser virmek olur sırrı 'ıyān eylemek olmaz

Ķassām-ı ezel derd ü belā ķıldı naşībüm

Dil derdine oldur yine 'ālemde taķībüm

Her pāremi iderse ķulağumca haķībüm

Ser virmek olur sırrı ‘ıyān eylemek olmaz

Cevr itse n’ola cānuma maḥbūb-ı zamāne

Dest-i sitemi ḳaddümi döndürse kemāne

Tir-i müjesi sīnemi eylerse nişāne

Ser virmek olur sırrı ‘ıyān eylemek olmaz

30a

Seng-i ḡam ile āhen-i ḳalbümi çıkarırsa

Ḳav gibi meni āteş-i sūzāna yaḳarsa

Circīs gibi cānumı biñ kerre çıkarırsa

Ser virmek olur sırrı ‘ıyān eylemek olmaz

Biz nūş iderüz yidi felek taşını pür-sem

Hem dem olıma bezmümüze Ḥayyām’la çün Cem

Yokdur¹ sözümüz zīr ü zeber olsa dü-‘ ālem

Ser virmek olur sırrı ‘ıyān eylemek olmaz

Çün ‘arz-ı cemāl itdi bize luḡf ile ol yār

Bizden ne umarsın yūri ey zāhid-i hūş-yār

Maḥrem idinüpdür bizi esrārına dil-dār

Ser virmek olur sırrı ‘ıyān eylemek olmaz²

66

Müstezād-ı Fazlī

mef’ ūlū mefā’ ilū mefā’ ilū fa’ ūlūn

mef’ ūlū fa’ ūlūn

Ey serv-i sehī sen geleli seyr ile bāḡa

Ser çekmedi ‘ar’ ar

Çoḡ ‘ālī nesebler özini şaldı ayaḡa

¹ Metinde “Bu ḳad” şeklinde okunmasına rağmen bu şekilde okumak anlama daha uygundur.

² Şiirde mahlas yok. Mecmuanın müellifi de şiirin kime ait olduğunu belirtmemiş.

ul oldu Şanavber
Snbl zini zlfine beñzetdi nigruñ
Grdi ki hadur
Dağlarda yatar yzi kara başı aşağa
aygulu mkedder
Her dem pernñ menzil-i vrne gerekdr
Ya eŐmeler sti
Gñlm kimi vrne gzm kimi bulağa
Gel ey per-peyker
Şol halñ in zlfne ancağ meni bilme
oğlar dolaŐupdur
Bir dne in gr nice kuş dŐe duzağa
Rm oldu musađđar
Bir bde Őarb istedm sk lebñden
SerhoŐ mdı bilmen
eŐmi meni ldrmege yapğdı bacağa
ekdi maña hañer
Zlfñ Őarudan gñlme sevd yili esdi
Reyhn mdı bilmen
Hsni ieginñ koğusu tldi dimağa
Cn oldu mu' attar
Ey rz-ı kymet gnine mnker olanlar
Dil-ber gider oldu
İŐitmedñz Őr ni alndı klağa
opdı baña mađŐer

30b

Dünyādan eger **Fazlī** gözi ağlayı gitdi

Yüzüñ hevesinden

Rahmet yağışı toprağınıñ üstine yağa

Qabri ola enver

67

Müstezād-ı Hayretī

mef' ūlü mefā' ilü mefā' ilü fa' ūlün

mef' ūlü fa' ūlün

Teslīm-i rızā kapladı mülk-i dil ü cānı

Ey rūḥ-ı revānum

Ḥāşā ki cefā kılcı dökse yire kanı

Lā diye zebānum

Ger tır-i cefā at baña ger seng-i melāmet

Hey hey nicesine

Dönmem dile cān it dile dil eyle nişānı

Ey kaşı kemānum

Girdi elüme naqd-i maḥabbet yine nā-gāh

Ey ḥāce ḡanıyürm

Ümmīd budur kim ebedī olmaya fānī

Bir genc-i nihānum

Fehm itmege bir rind-i sebük-rūḥ gerekdür

Fenn-i ḡam-ı 'ışkı

Bu 'ilme duḡul eylemez Molla Gürānī

Ey mūnis cānum

Ger 'āşık isem baña vişāl-i ebedīdür

Eyyāmda bir kez
Göz ucu ile bir nazar eylerse nihānī
Ol āfet-i cānum
Cān oynamadur yoluña aqşā-yı murādı
Erbāb-ı vefānuñ
Bazīcedür ‘ ışk fezāsında qalanı
Ey tāze civānum
Ağyār ile yār olma qarīb olma raqībe
Engelden ırağ olma
Bī-ğār yaraşur çün gül-i gül-zār-ı cinānī
Ey gonçe dehānum
Tek dāmenüñi şaqla hemān yolu dikenden
Ol ser-keş olursañ
Ey qāmeti cān gül-şeninüñ serv-i revānı
Ya‘ ni ki revānum
Ey **Hayretī** dirdüm ki güzel sevmeyem artık
İllā n’ideyin āh
Adın demek olmaz yine bir şūğ-ı cihānı
Sevdi dil ü cānum

68

31a Müstezād-ı min-keleām-i Riyāzī
mef’ ūlü mefā‘ ilü mefā‘ ilü fa‘ ūlün
mef’ ūlü fa‘ ūlün

Sevdi yine dil ‘ ışk ile bir tāze civānı
Ol ibn-i filānı

Dirdi ki uta sırrını cān içre nihānī

Fāş eyledi anı

Hicrānda anuñ durmaz ider nāle ile āh

Her şām u seřergāh

Gökleri yaęar dūd-ı siyāhı dü-cihānı

Virmeyüp emānı

Kirpikleri kimüñ kim ura cānına bir oę

Hergiz dimez ol oę

Her demde ki ęaşd ide o ebrū-yı kemānı

Urmağa nişānı

‘Işkından anuñ olsa kişi ‘āleme rüsvā

Olmaz aña pervā

Ger yirlere urursa ęamu adı vü sanı

utmaya kemānı

Gül-şende ęılır ęarşusına ehile feryād

Her demde idüp yād

Cān bülbüli biñ nāzı ile āh u fięānı

Ol ęone dehānı

Hüsn ile gören ęāmetin ol tāze civānuñ

Olmaya kemānuñ

Kim añlamaya gül-şende ol serv-i revānı

Yā hūr-i cinānı

Gördükçe yüzün şām u seşer işbu **Riyāzī**

İder bu du‘āyı

Kim Hāęę vire bir ęün aña ol rüĥ-ı revānı

Şād ide revānı

69

Müstezād-ı min-keḷām-ı Ḥayretī

mef' ūlü mefā' ilü mefā' ilü fa' ūlün

mef' ūlü fa' ūlün

Ey lebleri mül dişlerdür hoşka dehānı

Қıldı demüñ ihyā

Ben ' aşığı öldürdi müjeñ çekdi kemānı

Ey gözleri şehlä

Her қанда қadem başsañ eyā serv-i revānum

Dirler saña yir yir

Kim sāye ile sū-be-sū doldurdi cihānı

Bu қāmet-i ra' nā

Görse seni ger ins ü melek ḥūrī vü ğılmān

31b

Taḥsīn idüp ide

Ya bāri Ḥudā sen buña ' arz eyle cinānı

Firdevs ola Mevlā

Reşk ide seni göricek ol şems-i қamer-tāb

Bir birine anlar

Yād eyleyeler bu mıdur ol Yūsuf-ı şānī

Yoḥsa daḥı a' lā

Büstān-ı maḥabbetde senüñ tūṭı vü қumrı

Güş itse şadañı

Dem-beste қıla murğ-ı süḥan қılsa fiğānı

Hem bülbül güyā

Der-medh-i düvâz-deh İmâm Hayretî

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

Câna qalmaz biz fedâyî cânlaruz

Terk ü tecrîdüz fenâyî cânlaruz

Şüfi-i şeytân siriştüñ ' aqıyuz

Ehl-i tevhidüz fedâyî cânlaruz

Qıblemüzdür vech-i pâki Aḥmed'üñ

Bir Muḥammed Muştafâyî cânlaruz

Ka' bemüzdür âsitânı Ḥaydar'uñ

Biz ' Aliyyü'l-Murtażâyî cânlaruz

Biz Ḥasan ' ışığına içdük zehr-i ğam

Biz Ḥüseyn-i Kerbelâyî cânlaruz

Cân ile Zeynü'l-' İbādüñ ' abdiyüz

Ḥaşılı Âl-i ' Abâyî cânlaruz

Ḥâk-i râhiyuz Muḥammed Bâkır'uñ

Ca' ferî-mezheb şafâyî cânlaruz

Şâhumuzdur Mûsî-i Kâzım bizüm

Hem ' Ali Mûsî Rızâyî cânlaruz

Şeh Taqî-i müttakî sulṭanumuz

Hem Naqî-i muḳtedâyî cânlaruz

' Askerî'nüñ ' askeriyüz ' askeri

Mehdî-i şâhib-livâyî cânlaruz

Kelbiyüz dergâh-ı Âl-i Ḥaydar'uñ

Biz de bu derde gedâyî cânlaruz

Kaçma bizden **Hayreti** bigânevâr

Biz de bir kaç âşinâyî cânlaruz

71

Rubâ'î-i Hayretî

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

Olmayup 'âlemde şüret şatmada dellâller

Qıl ü qâlî kazıdı defterden ehl-i hâller

Vâkıf-ı esrâr-ı 'ışk-ı Haq olan kattâllar

Keskin erler tîg-i 'uryânlardurur abdâllar

32a

Na' ller kim kesdiler râh-ı Hudâya dâldür

Tâlib-i cezb itmege her biri bir çengâldür

Dâğlar rüşen delil-i meclis-i iqbâldür

Keskin erler tîg-i 'uryânlardurur abdâllar

Bezm-i gamda her elif bir şem' -i cân-efrûzdur

Münkirüñ qalbine likin tîr-i âhen-dûzdur

Gicesi Qadr oldı bunlaruñ günü nev-rûzdur

Keskin erler tîg-i 'uryânlardurur abdâllar

Çün bular râh-ı tarîkatde gelüp hâk oldılar

Zerre iken mihr-i 'âlem-tâb-ı eflâk oldılar

Ğıll ü ğışdan şayqal-ı tevḥîd ile pâk oldılar

Keskin erler tîg-i 'uryânlardurur abdâllar

Şüretâ gerçi birer kemter gedâlardur bular

'Âlem-i ma' nâda likin pâdişâhlardur bular

Merve haqqı şüfiyâ ehl-i şafâlardur bular

Keskin erler tîg-i 'uryânlardurur abdâllar

Cism-i şüretdür hemān ma' nāda bunlar cāndur

‘ Ālem-i taḥḳīke her bir sözleri burhāndur

Kisvet-i faqr içre bunlar da birer sulṭāndur

Keskin erler tīg-i ‘ uryānlardurur abdāllar

Pādişehsin **Ḥayretī** ḥünkāra gerçek ḳul iseñ

Āsitān-ı devletinde bende-i maḳbūl iseñ

Sen de bir dīvānesi ol bunlaruñ ma' ḳūl iseñ

Keskin erler tīg-i ‘ uryānlardurur abdāllar

72

Rubā' i-i Ḥayretī

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Terk-i tecrīd-i fenāyuz ḥānumāndan fāriḡuz

İki ‘ ālemden beriyüz in ü āndan fāriḡuz

Varumuz maḥbūb ile meydür ḳalandan fāriḡuz

Biz de bir ḳaç lāubāliyüz cihāndan fāriḡuz

Gāh olur kim oluruz mest ü ḥarāb u sīne-çāk

Gāh esrār-ı leb-i dil-berle ḥayrānuz helāk

Bir nice āzādeyüz olduḡ esīr-i ‘ ıḡḳ-ı pāk

Biz de bir ḳaç lāubāliyüz cihāndan fāriḡuz

‘ Aḳlumuz ṭaḡıtmıḡuzdur zūlf-i ‘ anbersālara

Virmiḡüzdür dīn ü imānı büt-i ra' nālara

Bir ḳadeh cām-ı şarābı virmezüz dünyālara

Biz de bir ḳaç lāubāliyüz cihāndan fāriḡuz

Zikrümüzdür dā'imā eş'ār u nazm-ı ābdār

Fikrümüz bir gözleri āḥūyı ḳılmaḡdur şikār

32b

Ƙomazuz řāhum mūdām elden řarāb-ı hoş-güvār

Biz de bir kaç lāubāliyüz cihāndan fāriğuz

Tīg-i ʿışķ-ı yār ile başdan ayağa yāreyüz

Çāreden geçmiş tabībā bir bölük bī-çāreyüz

Bādeye düşmiş hevāyī bir nice āvāreyüz

Biz de bir kaç lāubāliyüz cihāndan fāriğuz

Zāhidā ʿāķiller ile hoş degüldür başumuz

ʿĀşıkuz dīvāne meşreblerdurur yoldaşumuz

ʿAķlı řavduķ bezm-i ʿışķ içinde yokdur nāşumuz

Biz de bir kaç lāubāliyüz cihāndan fāriğuz

Ehlini çün kim melāmet ister ʿışķuñ şaleti

Yüz şuyından el yuyup nāmūsdan geç **Ĥayretī**

ʿĀr u ġayret bizde terk itmekdür ʿārı ġayreti

Biz de bir kaç lāubāliyüz cihāndan fāriğuz

73

Ėazel-i Nesīmī Tahmīs-i Ĥayretī

Fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilün

Ayrılıķ cān u gönül şehrini vīrān eyledi

Yaķdı yıķdı dostum ĥāk ile yeksān eyledi

Ƙomadı cemʿ iyyet-i ĥātır perīřān eyledi

Fürķatüñ derdi nigārā bağrumı ķan eyledi

Rüzgār oldu muĥālif vaşl hicrān eyledi

Pādiřāhum bendeñi tā senden ayurdı felek

Nūr idüñ sen dīde-i rüşenden ayurdı felek

Bülbül-i ġam-dīdeñi gül-şenden ayurdı felek

Cānumı ya‘ nī vişālũñ benden ayurdı felek

Gel bu cānsız ‘ aşığı gör kim ne bī-cān eyledi

Bāğ-ı cennet baña kūyuñdan cüdā gül-şen degül

Gözüme sensiz diken olmışdurur gül-şen degül

Cān revān olsun saña rūḥ-ı revānum ben degül

Senden ayru düşdügüm taqdır imiş benden degül

Ḥaḳ’dur ey cān her ne kim taqdir-i Yezdān eyledi

Nice bir vādī-i miḥnetde gönül āh eyleye

Ya nice bir yüz tıttup dergāha ya şāh eyleye

Umarum luḫfuñ bu biz güm-rāha hem-rāh eyleye

Derdümün dermānını fazlından Allāh eyleye

Her devāsız derde dermān ol ki dermān eyledi

Gönlüme bezm-i maḥabbetde olup hem-dem ğamuñ

Anuñ için nice demlerdür ki sürür dem ğamuñ

33a Mey yirine içürür iken dem-ā-dem dem ğamuñ

Bağrumuñ ḳanın gözümdeñ aḳıdur her dem ğamuñ

Ey şanem şevḳuñ beni gör kim ne giryān eyledi

Zāhidũñ her dem mekānı kũşe-i kāşānedür

Rind-i mey-ḫ’oruñ yiri her laḫza devlet-ḫānedür

‘ Āşıḳa mesken hemīşe künc-i miḥnet-ḫānedür

Sırr-ı ‘ ıḫḳuñ genc imiş anuñ yiri vīrānedür

Yaḳdı ‘ ıḫḳuñ gönlümi ol künc-i vīrān eyledi

Ḥayretī’yem kim boyun virdüm belā şemşirine

Cānumı itdüm hedef cānā melāmet tīrine

‘ Āşıḳuñ ölmekden özge pes daḫı tedbirine

Cānını virdi Nesīmī çün şaçuñ zencīrine
Niçün anuñ neskenin zencīr ü zindān eyledi

74

Rübā‘i min-kelām-ı Hāyretī

mef‘ülü mefā‘ilün mef‘ülü mefā‘ilün

Yāruñ ruḥ u zülfin gör bil küfri vü imānı
Vechine nazār kıl baḡ gör āyet-i Qur‘ān’ı
Dil ḥānesini pāk it bul anda o sulṭānı
Ey ṭālib olan ‘ārif seyr itmege cānānı
Diḡḡatle temāşā kıl her gördüğüñ insānı

Şol şüret-i cānānsın kim şüret-i Raḥmān’dur
Vechüñde olan ḥaṭlar hep āyet-i Qur‘ān’dur
El-mü‘minü mir ‘ātuñ¹ Ḥaḡdan saña burhāndur
Çün āyine-i cānān ol şüret-i Raḥmān’dur
Bu āyineye gel baḡ gör şüret-i Raḥmān’ı

‘Āşıḡlar imiş yāruñ şādıḡları ‘āşıḡlar
Cān gözin açan Ḥaḡḡ’uñ envārına lāyıḡlar
Ger görse ‘aceb midür cānānı uyanıḡlar
Şüretde görünmez cān dilerse münāfıḡlar
Sen cāna nazār kılsun görmek dileyen anı

Çün aḡsen-i taḡvīme nā-Ḥaḡ dir imiş münker
‘Āşıḡlara ṭa‘n eyler görükür imiş münker
Maḡbüb temāşāsın men‘ eyler imiş münker
İnşaf ide yā Allāh özge ḡar imiş münker

---

¹ “Mü‘min aynadır.”

Kör gözlerinüñ nûrı yoğdur göremez anı

33b

Zühdinde riyā olsa gelmez bu yola zāhid

Şanma bu ʿ amellerle Firdevs bula zāhid

Dīdār-ı şafāsından bī-behre ola zāhid

Sen hüsni dilārādan göz yumsa n'ola zāhid

Huffāş gözi görmez hırşīd-i dirahşānı

Şol mū-yı miyānuñdan cānā bir eşer tuysam

Esrār-ı dehānuñdan ey laʿ l-şeker tuysam

Yā ʿ aynı ʿ ināyetle bu mūra nazar tuysam

Ey dil-ber-i rühānī cān sırrın eger tuysam

Bir ḥabbeye almazdum şad mülk-i Süleymān'ı

Ey **Ḥayretī** yüzüñ sür ḥāk-i der-i cānāna

Vaqt oldu sücūd eyle ol ḥazret-i sulṭāna

Rāz-ı dil-i pür-derdi insāna di insāna

Esrār sözin Aḥmed keşf eyleme nādāna

Ḥayvana maḥal görme sen çeşme-i ḥayvānı

75

Taḥmīs-i Ḥayretī

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Serverā bed-ḥāh olan saña Yezīd olsun Yezīd

Dāyimā virsün murāduñ mīvesi naḥl-i ümīd

Dīde-i bahtuñ uyansun ṭālī' üñ olsun sa' id

Her giceñ Ḳadr ü Berāt olsun günüñ nevr-ruz u' id

Dünyeler durduqça dur ʿ ömrüñ mezīd olsun mezīd

Bir şeh-i mesned-nişīn ü taḥt u' izzetsīn bu gün

Āfitāb-ı maṭla‘ u şubḥ-ı sa‘ ādetsin bu gün
Şāhbāz-ı āşiyān-ı ‘ izz-i devletsin bu gün
Hāşılı bir şīr-i meydān-ı şecā‘ atsin bu gün
Dünyeler durduqça dur ‘ ömrüñ mezīd olsun mezīd

Destüñe virildi sultānum ‘ inān-ı devletüñ
Çek nic’isterseñ kebādeñdür kemān-ı devletüñ
Ehl-i faqrüñ melce’idür āsitān-ı devletüñ
Haşre deñlü zāyil olmazsın zamān-ı devletüñ
Dünyeler durduqça dur ‘ ömrüñ mezīd olsun mezīd

Ġonçeveş qan yutsun a‘ dā sen açıl gül gül gibi
Göñlümi bir dem perişān eyleme sünbül gibi
Qarşuña el qaldurup dursun güzeller qul gibi
Ehl-i diller oqıyup medḥüñ disün bülbül gibi

34a

Dünyeler durduqça dur ‘ ömrüñ mezīd olsun mezīd

Rübeh-i dünyāya baş indürme şīr ol dāyimā
Geç serīr-i ‘ adl ü inşāfa emīr ol dāyimā
Pertevüñ şal ‘ āleme şems-i münīr ol dāyimā
Ḥākden qaldur faqīri dest-gīr ol dāyimā

Dünyeler durduqça dur ‘ ömrüñ mezīd olsun mezīd

Himmetüñ gāyet bülend ü qadrüñ a‘ lādur senüñ
Jengden āyīne-i qalbüñ mücellādür senüñ
Ehl-i faqre işigüñ ‘ arş-ı mu‘ allādur senüñ
Yāricek hem ğam yime va’ llāhi Mevlā’ dur senüñ
Dünyeler durduqça dur ‘ ömrüñ mezīd olsun mezīd

Göñlüñ alçakdur ve līkin himmetüñ a‘ lādudur

Ġıll ü ğışdan her nefes mir'ât-ı albũñ sâdedür

Saña cân ile ul olan ğuşşadan âzâdedür

şâh-ı çarh-çârũmĩn apuñda bir üftâdedür

Dünyeler durduça dur 'ömrũñ mezĩd olsun mezĩd

şüretâ begsın ve likin sĩretâ dervĩřsin

Nũřsin' âşıklara ehl-i nifâa nĩřsin

Zamsın bed-kĩře ammâ merhem-i dil-nĩřsin

Virme yüz řerrĩre sen bir şâh-ı hayr-endĩřsin

Dünyeler durduça dur 'ömrũñ mezĩd olsun mezĩd

'Âdetũñ dâyim 'atâdur bezldür eltâfdur

şan'atũñ her dem seâdür 'adlle inşâfdur

şu gibi hem göñlũñ ala hem derũnuñ şâfdur

Saña bu hũl ile hep hũl-ı cihân vaşşâfdur

Dünyeler durduça dur 'ömrũñ mezĩd olsun mezĩd

Saña bu hũsn ü bu hũl ile bu yâl ü bâl ile

Yalıñuz insân degül meddâh olanlar âl ile

Her birinũñ dilde zikri devlet ü ibâl ile

Murğ u mâhĩ medh okudurmuş zebân-ı hâl ile

Dünyeler durduça dur 'ömrũñ mezĩd olsun mezĩd

Mazhar-ı luf-ı Hũdâ'sın sen erenler cânı çün

Menba' -ı cũd-ı 'atâsın sen erenler cânı çün

Ma'den-i hilm ü hayâsın sen erenler cânı çün

Nad-i cân-ı Murtaza'sın sen erenler cânı çün

34b

Dünyeler durduça dur 'ömrũñ mezĩd olsun mezĩd

Gelmemişdür Evrenosĩlerde sence evren er

Naqd-i Haydar'sın vilāyetde bugün ey şîr-i ner

Bir zebūnuñdur senüñ bu ejdehā-yı heft-ser

Şāhib-i seyf ü kalemsin pür-hünersin pür-hüner

Dünyeler durduqça dur 'ömrüñ mezîd olsun mezîd

Heft-kışver pâdişāhınuñ yarar bir kulısın

'Abd-i hāşısın erenler cānı çün maqbūlisin

Ġāzî begsın gerçek ersin kuşağūña tölısın

Şundı gerçekler saña cām-ı murāduñ tölısın

Dünyeler durduqça dur 'ömrüñ mezîd olsun mezîd

Haq murāduñ gönlüñe göre müyesser eylemiş

Qalbüñi öz kendü nūriyle münevver eylemiş

Mesned-i' izzet serîrinde muqarrer eylemiş

Luft idüp her yirde manşūr u muzaffer eylemiş

Dünyeler durduqça dur 'ömrüñ mezîd olsun mezîd

Hayretî'yem āsitānuñ itlerinüñ biriyem

Ol qapunuñ bir tuz etmek gözedür Qıtmîr'iyem

Ben de hālümce şadākat pişesinüñ pīriyem

Belki öz meydānumuñ bir merd-i 'ālem-gīriyem

Dünyeler durduqça dur 'ömrüñ mezîd olsun mezîd

76

Rübā' i-i Hayretî

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Şimdi şehrüñ pâdişāhı iki lü' bet-bāzdur

Gün başında her biri qan eylemezse azdur

Biri bir devlet hümāsı biri bir şeh-bāzdur

Bir birinden nāzenīn iki büt-i ṭannāz dur

Biri dil mülkini tārāc itdi biri cān ilin

Biri dil iqlīmın aldı birisi īmān ilin

Görmedi mişlin bularuñ seyr iden ‘ Oşmān ilin

Bir birinden nāzenīn iki büt-i ṭannāz dur

Ḥāneḳāh-ı ğamda şoydı biri pā-māl eyledi

İki ‘ ālemden geçürdi fāriğü ’l-bāl eyledi

Çignedüp esb-i cefāya biri pā-māl eyledi

Bir birinden nāzenīn iki büt-i ṭannāz dur

Birininüñ ruḫları gül-berg-i terden tazedür

Birisi bir serv-ḳaddür meyli dā ’im nāzadur

35a

Ḥil’ at-i ḫüsni ikisinüñ de bir endāzedür

Bir birinden nāzenīn iki büt-i ṭannāz dur

Birisi bir pādişāhdur bende-i fermānyam

Birininüñ ḳulıyam birininüñ ḳurbānyam

Birininüñ Ḥayretī-i vālih ü hayrānyam¹

Birbirinden nāzenīn iki büt-i ṭannāz dur

77

Rübā’ i-i Ḥayretī

fe’ ilātün fe’ ilātün fe’ ilātün fe’ ilün

Yiridür ra’ d feleklerde eger eyleye āh

Ebr u bārān geye giryān oluban şāl-ı siyāh

Yana yaḳıla güneş yirine yüz derd ile āh

Ḳanı ol gül-bün-i gül-zār-ı leṭāfet Memi şāh

¹ Mısra, yazmada yoktur. Divan’dan alınmıştır.

Oluban cān gibi pinhān bizi bī-cān itdi

Dünyeden göz yumuban ʿālemi giryān itdi

Zülfî gibi dil-i ʿuṣṣāķı perīṣān itdi

Ḳanı ol gül-bün-i gül-zār-ı leṭāfet Memi ṣāh

Düşdi çün kim kara toprağa o berg-i gül-i ter

Döginüp taşlar ile göz yaşın aķıtdı şular

Başına ḥāk saçup derd iledür bād-ı seḥer

Ḳanı ol gül-bün-i gül-zār-ı leṭāfet Memi ṣāh

Şīven itsün yoluban saçlarını sünbüle diñ

Gülmesün dünyede açılmasun ayruķ güle diñ

Diñmesün derd ile her laḥza disün bülbüle diñ

Ḳanı ol gül-bün-i gül-zār-ı leṭāfet Memi ṣāh

Boynını бүkdi şurāḥî acıdı bāde-i nāb

Kef urup yüzine def iñledi nāy ile rebāb

Ehl-i bezmüñ cigerin ḥasret odı itdi kebāb

Ḳanı ol gül-bün-i gül-zār-ı leṭāfet Memi ṣāh

Dolnup kün gibi gözden günümi eyledi şām

Ġam u endüh ile cān ʿālemini tutdı gamām

Şimdiden girü bize meclis-i mey oldu ḥarām

Ḳanı ol gül-bün-i gül-zār-ı leṭāfet Memi ṣāh

Öldürürse beni ğam kıлмаğ için def -i melāl

Elüme almayayın and içeyin bāde-i āl

Çalayın yire şafā sāğarını cürʿ a-miṣāl

Ḳanı ol gül-bün-i gül-zār-ı leṭāfet Memi ṣāh

Nağme-i muṭrabi şimden girü gūş eylemeyin

Germ olup meclis-i meyde ʔolu nūş itmeyeyin

Mest ü medhūş oluban cūş u ʔurūş itmeyeyin

ʔanı ol gül-bün-i gül-zār-ı leʔāfet Memi şāh

‘Āleme sāķī-i devranuñ işi āl ancak

Kāse-i zehr ʔolu bāde-i ʔattāl ancak

35b Her gelen gitmede ey dil ‘aceb aḥvāl ancak

ʔanı ol gül-bün-i gül-zār-ı leʔāfet Memi şāh

Bize devrān yine ḥoş ʔulm-i firāvān itdi

Yire sürdi yüzümüz ḥāk ile yeksān itdi

Cānı tenden ayırup arada hicrān itdi

ʔanı ol gül-bün-i gül-zār-ı leʔāfet Memi şāh

Gülmedi kimse kim ol āḥir-i kār ağlamaya

Āteş-i ḥasret ile yā cigerin ʔağlamaya

‘Āķil oldur ki bu dünyāya gönül bağlamaya

ʔanı ol gül-bün-i gül-zār-ı leʔāfet Memi şāh

Ḥayretī ‘āķil iseñ dehr-i fenādan güzer it

İḥtilāṭ eyleme yārān-ı vefādan güzer it

Ḥāşılı Ḥayretī erbāb-ı şafādan güzer it

ʔanı ol gül-bün-i gül-zār-ı leʔāfet Memi şāh

78

Rübā‘i li’l-Ḥayretī

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

Cevr idüp ağlatma bu çeşm-i dūr-efşānum benüm

Pür-günāhum dökme luṭf it yirlere ʔanum benüm

ʔulmi ʔo ‘adl eylegil devletlü sulṭānum benüm

Hāy ‘ömrüm hāşılı Sulţān Süleymān’um benüm
Hüdhüd-i cān yelmedin yoluñda oldı haste-bāl
Bir nazār göstermedi yüz baña Belķıs-ı vişāl
Cevr ile ben mūr-ı bī-miķdār kılduñ pāy-māl
Hāy ‘ömrüm hāşılı Sulţān Süleymān’um benüm

Mühr uraldan mihr-i la‘ lüñ cāna şāhib-ķātemem
Devletüñde ya‘ nī şāhum mālīk-i mülk-i ‘Acem
Ehrimen şanma beni hālümce ben de ādemem
Hāy ‘ömrüm hāşılı Sulţān Süleymān’um benüm

Āl ile aldı leb-i la‘ lüñ dil ü cān illerin
‘Asker-i haţţ ile tutdı hālüñ eyman illerin
Birbirine ķatdı zülfüñ Āl-i ‘Oşmān illerin
Hāy ‘ömrüm hāşılı Sulţān Süleymān’um benüm

Heft-iķlīm-i cemālüñ kāmranısın bu gün
Hüb-rūlar haylinüñ şāh-ı cihānısın bu gün
Sen bu ‘aşruñ hāşılı şāhib-ķırānısın bu gün
Hāy ‘ömrüm hāşılı Sulţān Süleymān’um benüm

İşigüñde ben de şāhum bendeñe kim bendeñem
Hey ne bende bil ki bir kemter seg-i efkendeñem
Hāşılı medhuñda ķaşırdur dilüm şermendeñem
Hāy ‘ömrüm hāşılı Sulţān Süleymān’um benüm

Tünd-bād-ı āh-ı ‘aşıķdan hāzer kııl gel hāzer
Taht u tācın çok Süleymān’uñ kıılur zīr ü zeber

36a **Hayretī** bī-çāre’i aġlatma gel şām u seher

Hāy ‘ömrüm hāşılı Sulţān Süleymān’um benüm

Rübā'î min-kelām-ı Hayretî**fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün**

Ağlasam bir demde başumdan aşar rüdüm benüm

İñleşem āh eylesem şehri yaqar odum benüm

Korkarum çok hanuñ eyvānın dutar dūdum benüm

Hāy kıblem hāy Ka' be' hāy Maḥmūd'um benüm

Ka' be gibi işigüñ ' uşşāka ma' beddür senüñ

Tāb-ı hüsñüñ pertev-i nūr-ı Muḥammed'dür senüñ

La' lüñi şordum didiler mīm-i Aḥmed'dür senüñ

Hāy kıblem hāy Ka' be'm hāy Maḥmūd'um benüm

Hoş gönüller düzdi hoş fettān-ı ' ālem şūhsın

Sen benī ādem degülsin bir muşavver rūhsın

Cümleden erbāb-ı hüsñ içre bu gün memdūhsın

Hāy kıblem hāy Ka' be'm hāy Maḥmūd'um benüm

Dimezem kim āsitānuñda olam bir ' abd-i ḥaş

Baña ' ālemde seg-i kūyuñla besdür iḥtişāş

Boynı bağlu bir kuluñam dile öldür dile aş

Hāy kıblem hāy Ka' be'm hāy Maḥmūd'um benüm

Hayretî'nün gönli şehristānuñ sulṭānısın

Yāresinüñ merhemi hem derdinüñ dermānısın

Nice cānlar virmesün ol saña cānlar cānısın

Hāy kıblem hāy Ka' be'm hāy Maḥmūd'um benüm

Rübā'î min-keîâm-ı Hıyretî

mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

Gezüp her kûşesin bu kûbbe-i şeş-sû-yı a' lānuñ

Teferrüc eyledüm her bir bucağıñ dār-ı dünyānuñ

İdüp seyrānını her bāğ u rāğ-ı ' ālem-ārānuñ

Nazîrin görmedüm yārān bu şehir-i cennet-āsānuñ

Taşı lāl-i Bedeşşān toprağı şāf seng-i ' anberdür

Şuyı yā selsebîl ırmağıdur yā āb-ı Kevşer

İçinde ādemi ekşer perî yüzlü meleklerdür

Nazîrin görmedüm yārān bu şehir-i cennet-āsānuñ

Melek-siretlü hürî-çihreler bî-ğadd ü gāyetdür

Lebi Kevşer boyı Tübā güzeller bî-nihāyetdür

İrem gül-zārıdur bu hāşılı yā bāğ-ı cennetdür

Nazîrin görmedüm yārān bu şehir-i cennet-āsānuñ

Bu yirlerde gönüller alıcı şeh-bāzlar vardur

Ki hayli ta' lîm ider dehre çün şannāzlar vardur

Güzeller bî-bedeller hūblar mümtāzlar vardur

Nazîrin görmedüm yārān bu şehir-i cennet-āsānuñ

36b Bu yir gül-şen durur bunuñ çok olur verd-i ra' nāsı

Yüzi gül kāküli sünbül boyı serv-i dil-ārāsı

İki ' ālem deger şāhum birinüñ bir temāşası

Nazîrin görmedüm yārān bu şehir-i cennet-āsānuñ

Mūyu Bālî durur biri şamusından ser-āmeddür

Temāşā eylemek bir dem cemālin ' ömr-i sermeddür

Kaşı zıll-i İlähîdür yüzi nūr-ı Muḥammed'dür

Nazîrin görmedüm yārân bu şehr-i cennet-âsânũ

Birisi Yūsuf-ı şānî güzellük Mısr'ınũ ḥānı

Göreydi şāh-ı Ken' ānı eger bu ān ile anı

Olupdur biñ cān ile şānî ḳul olurdı aña ānî

Nazîrin görmedüm yārân bu şehr-i cennet-âsânũ

‘Alî Bālî durur adı biri bir şāh-ı ‘ālemdür

Perî-peyker melek-manzar güzel dil-ber-i ādemdür

Ḥayā vü ‘ilm ü ‘işmet şimdilik aña müsellemdür

Nazîrin görmedüm yārân bu şehr-i cennet-âsânũ

Biri Şa' bān Bālî'dür güzeldür şūḥ dil-berdür

Firāḳı oruc ayıdur vişālî ‘îd-i ekberdür

Nazîr olmaz aña ‘ālemde bir rûḥ-ı muşavverdür

Nazîrin görmedüm yārân bu şehr-i cennet-âsânũ

Memi Bālî durur birisi bir çeşm-i Moḡolçindür

Ḳıya baḳıcı diller alıcı şebbāz laçindür

Göñüller kebkin avlasın yürisin yavrı şāhîndür

Nazîrin görmedüm yārân bu şehr-i cennet-âsânũ

Velî Bālîdür ādemi biri bir dil-rubācuḳdur

Hilāl-ebrü ḳamer-ṭal' at yüzi gün alnı açıḳdur

Daḫı nev-reste dil-berdür daḫı bûstan budacuḳdur

Nazîrin görmedüm yārân bu şehr-i cennet-âsânũ

İlähî bu Beligrad'ũ esāsın üstüvār eyle

İçinde cümle maḥbûbın cihan durduḳça var eyle

Belâ-keş **Hayretî**'nũ cānın anlara nişār eyle

Rübâ‘î min-keîâm-ı Ğayretî

mef‘ülü fâ‘ilâtü mefâ‘ilü fâ‘ilün

Çekdüm bu yıl bu yolda nice dürlü bār-ı ğam

Ŧağ oldu Ŧağatüm bükilüp kıaddüm oldu Ğam

Aldum elüme tâ ki yazam nâme-i elem

İki bükildi kâğıd u kıan ağıladı kıalem

Miğnet risâlesin nice tefsîre başlayam

Sen şâh öñinde yâ nice tağrîre başlayam

Ğaşd eyledüm ki Ğâlümi tağrîre başlayam

İki bükildi kâğıd u kıan ağıladı kıalem

37a ‘Arz itmege Ğuzûruña ey mîr-i kâyinât

Tağrîr olındı şemme-i ağvâl-i müşkilât

Ğayretde kıaldı ağızın açup Ğâlüme devât

İki bükildi kâğıd u kıan ağıladı kıalem

Geldüm kıapuña ağılayurağ iderek niyâz

Unutma ben kıuluñı eyâ mîr-i dil-nüvâz

Yazılmadın henüz dağı bu kıışsa-i dirâz

İki bükildi kâğıd u kıan ağıladı kıalem

Geldi kıapuña **Ğayretî** ez‘afü‘l-‘ibâd

Tâ nâme ile ‘arz ide Ğâlîn o nâ-murâd

Dūd-ı dil ile kıaralara boyanup midâd

İki bükildi kâğıd u kıan ağıladı kıalem

Ġazel-i Laṭifi Taḥmīs-i Siyāhi

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

Münevver kıldı āfākı yüzüñ ey meh ziyālıķdan

Yaraşur Sidre ḳaddüñe dem ursa müntehālıķdan

Ferāġat eyledi şandum seni biz pür-cefālıķdan

Gözüm yaşını baħr itdüñ firāķuñla cüdālıķdan

Senüñle ḳanı a zālīm şu sızmadı aralıķdan

Niyāz itmek düşer dāyim gül-i ra' nāya bülbülden

Niyāz itmedikçe nāz itmek gerekdür bülbüle gülden

Beni sen şu gibi ey serv aḳıtduñ cān ile dilden

Çevirdüñ yüzüñi āħir alınca göñlümi benden

Ġaraż bu mıydı a dil-ber bizümle āşinālıķdan

Cihān içre saña beñzer ḳanı bir dil-ber-i ra' nā

Ḥaṭı reyḫān u ' anber-bü yüzi gül ḳāmeti bālā

Ḳamer hey'et güneş ṭal' at perī-peyker melek-sīmā

Bugün melek melāḫatda bulunmaz ḫüsnüñe hemtā

Virilmişdür saña şāhum güzellik şun' -ı Ḥālıķ'dan

Dem-ā-dem dest-i cevruñle nigārā çāk olup yaḳa

Revā mı āteş-i hicrüñ beni ḫāk eyleyüp yaḳa

Teraḫḫum ḳılmayasın sen gözümden ḳanlı yaş aḳa

Oluben ḫüsnüñe ġarrā iken cevri itme ' uşşāķa

Ġurūr ile nice şehler düşeydi pādişāhlıķdan

Siyāhi ġonçeler içre görüp sen verd-i ḫandānı

Göñül derdi n'ola bülbül gibi eyleyse efgānı

Gözünüñ yaşı dem oldı yiridür ḳılsañ iḫsānı

Laṭīfī yoluña cānum virürdi şıdqla cinānı

Teraḥḥum eyleyüp giçseñ eger bu bî-vefālîkdan

37b **Der-beyān-ı Neşāyih ü Qavāyid**

Der aḥbār āmed-est ki Loḫmān-ı Hekīm mer puser ḥod rā vaşiyet kerde-est be-dīn kelimāt ki her ki in kelimāt yād gired bedān kār kuned ḥired-mend ü zīrek gerded ve ez āfet ü bedī-i ḥalk eymen (eymīn) bāşed ü der meyān-ı merdumān nīk-nām kerde kelimāt inest: **Ey puser** Ḥudāy-rā ‘azze ve celle be-şinās ve’z-vey be-ters. **Herçi güyī** güy ez pend ü naşihat be-çest bedān kār kun. **Seḥun** be-endāze-i ḥiṣ güy. **Qadri** merdum bedān u ḥaḫḫ herkes be-şinās. **Düstān-rā** be-sūd u ziyān imtiḥān kun. **Düst** rā zīrek ü dānā iḥtiyār kun. **Ez nādān** dūr bāş. Der kārḥā-yı hayr cidd ü ceḥd kun. **Ber ziyān** āzmūde i’ timād mekun. **Seḥun** be-ḥuccet güy. **Tedbīr** bā merdum-i muşliḥ u dānā kun. **Cüvānī-rā** ḡanīmet dān u be-hengām-i cüvānī kār her dü cihān-rā rāst kun. **Ez mihterān** u ḥācibān cüz pey-rüy meḥvāh. **Düstān u** yārān-rā ‘aziz dār u işān be-vācibī be-güzār. **Üstād** rā bihterīn-i pederān dān. **Ḥarc** rā be-endāze daḥl kun. **Cüvān** merdī pişe kun ḥizmet-i **Mihmān-rā** be-vācibī be-güzār. **Üstād rā** ḥurmet dār. **Der her ḥāne ki der āyī** çeşm ü zebān rā nigāh dār, bā-cemā’ athā bār bāş. **Cāme vü** ten pāk dār. **Ferzend** ‘ilm ü edeb ü tīr endāḥtenī vü süvārī beyāmüz. **Dīn** berā-yı ān-cihān. **Ve direm rā** berā-yı in cihān nigāh dār. **Kefş ü müze** ki pūşī nuḥust pā-yı rāst pūş be-vaḫt-i bīrūn kerden. **Pā-yı** çep bīrūn kun. **Bā herkesī** kār be-endāze-i ṭā’ at-i ü kun. **Ve şeb** süḥan güy āheste vü nerm güy. **Ve be-rüz** çün süḥan güy evvel be-her-sü nigāh kun. **Kem goften** ü kem ḥoften ü kem

38a

 orden  adet kun herçi  od r  pesend  merdum n-r  mepesend. **K r** be-
 d niŐ kun n - m hte  st d  mekun. B  zen n u k dek n r 
 r z meg y. Ber  iz-i kes n dil menuh. Ez b -aŐlan vef  mec y. K r-ı
 imr z be-ferd  mey fken. Ez n kes   baŐil  mmid beh  med r. B 
 bozorgter ez hadd-i ( add-i) miz c mekun.   Av m r  be- od k st h
 mekun.  acet-mend n r  nevmid mekun. Der   ne-i merdum n
 kethud y  mekun. Kes r  der-  ne-i  od kethud y  medeh. Ez-ceng-i
 g zeste y d mekun. Hi  k r b -tedb r mekun. Mey n-ı zen   Őovher
 mey nc  mekun. M l-i  od be-d st u d Şmen menum . Be-yek diden
 ber  izi ferifte meŐov. Be-g ft r-ı zen n k r mekun. Ber-d sti-i zen n
 i  tim d mekun. B  Őumurde be-k r meber. K rh  be-Őarfe v  tedb r
 kun. Kes  r  bih bed y d miken. N -tev n  ceng mekun.  zm de-i  iŐ
 r  be-Őal h g m n meber. N n-ı  iŐ ber sufre-i merdum n meŐor. Der
 k rh  Őit b mekun. Ten-i  od r  ez-ber y-ı d ny  der-renc-i menuh. Her
 ki  od-r  Őin sed ez vey  mmid-i beh  med r. S Őan guften -i
 merdum n g Ő d r. Şeb-i b rehne meŐiz. Piş ez bozorgter n be-r h-ı
 merd mihm n-r  k r meferm y. B  f riŐ b Ő n ber-ser-i muŐallet
 meniŐin. Ez fitne v  ceng ber ken re b Ő. Hergiz b -k rd   eng Őterin
 meb Ő. C y -ki neŐ ah  reften   k r -ki neŐ ah  kerdn meg y.  un
 va  de kun  vef  kun. Hi  kes-r  meters n t  eymen b Ő . Va  ll h  a  lem
 bi  Ő-Őav b ve   aleyhi  Ő-Őekel ni mine  l- izl n.

Tercî' -bend-i Raḥmî Raḥmetu 'llāhi ' Aleyh

mef' ūlū mefā' ilūn mef' ūlū mefā' ilūn

I

Ey dil nice bir dehrüñ derdin çekesin muḥkem

Bu bār-ı girān itdi ḳaddini sipihrüñ ḥam

Yād eyleyeyin gūş it bir ḥādiş-e-i mu' azzam

Bu ḳışsa beyānında oldı nice dil ebkem

Bu güher-i yektādan ḥalk' oldı ḳamu ' ālem

Cehl ile kimi cāhil ' ilm ile kimi ' ālim

Vaşl ile kimi şādān hicr ile kimi pür-gam

Kimisi gedā olmuş kimisi şeh-i ekrem

38b Ğafletle naẓar ḳılma aç gözünüñ gül bir dem

Bu mes'ele baḥşinde ' āḳiller olur mülzem

Bu bezm-i ṭarab-sāza ki gāh olup maḥrem

Tācını idüp kec-rev ' ıyş eyler idi ḥurrem

Cem cāmını nūş itdi sürdi nice dem Rüstem

Bu bezmgir ü bāḳī-i ' ālemgir ü ol ' ālem

II

Cellad-ı felek her dem ger çekse dilā şemşir

Ṭut gerden-i teslimüñ yok daḥı gayre tedbır

Ne yazdı ise başa bir bir getürür taḳdır

Ger nık eger beddür olmaya ḳazā taḡyır

Bir yañada ḥār-ı gam oldı baña dāmen-gır

Ālām-ı ser-encāmum seyrān idicek bir bir

Şan āb-ı hayāt ile kılmışlar anı taḥmīr
Oldı dil-i vīrānum anuñla odum taḥmīr
Bir cām şunup kıldı sūz-ı dilüme te'şīr
Ol cām-ı şafā baḥşüñ eṭrāfına bī-taḫṭīr
Bu beyt-i dil-āvīzi kılmışlar idi taḥrīr
Vaşfında ḥired 'āciz diller idemez taḫrīr

Cem cāmını nūş itdi sürdi nice dem Rüstem

Bu bezmgir ü bākī-i 'ālemgir ü ol 'ālem

III

İcād idicek vācib bu 'ālem-i imkānı
Bir gevher-i pāk itdi māhiyyet-i insānı
Derc eyledi ḳalbinde gencīne-i pinhānı
Nefs ejderidür anuñ her laḫza nigeḥ-bānı
Dil kişverinüñ olmış her biri birer ḥānı
İllā n'idelüm 'ālem olmasa eger fānī
Ġubār-ı felek ḳapdı tāc-ı ser-i ḥākānı
Nūş itmedi İskender ser-çeşme-i ḥayvānı
Şoñ demde bile virdi örnek Süleymān'ı
Geşt itmege 'azm itdüm eṭrāfı gülistānı
Bu beyti oḳur gördüm bülbül idüp efgānı
Güş eyleyicek her gül çāk itdi girībānı

Cem cāmını nūş itdi sürdi nice dem Rüstem

Bu bezmgir ü bākī-i 'ālemgir ü ol 'ālem

IV

Seyrān ideyin derseñ pür-ḥūn-ı ser-dārāyı

39a

Var deşt-i fenā içre gör lāle-i Һamrāyı
Dünyāya kıyās itseñ ger füşat-i ‘uğbāyı
Seyr eyle müşelleşde eşkāl-i zevāyāyı
Bir sākī-i mehveşden nüş it yüri şahbāyı
Düş kūy-ı ħarābāta ol ‘āşık-ı rüsvāyı
Bu pendı işitdükde oldum dil-i rüsvāyī
Mey-ĥāneye ‘azm itdüm geşt eyleyü hercāyī
Bir encümene irdüm gördüm nice dānāyı
Her biri tutar elde cām-ı tarab-efzāyı
Bu beyti oğur gördüm bağrını delüp nāyı
Şevk ile semā‘ itdi oldum nice Mevlā’yı

Cem cāmını nüş itdi sürdi nice dem Rüstem

Bu bezmgir ü bākī-i ‘ālemgir ü ol ‘ālem

V

Rahmī n’ola tālī‘ den eylerse şikāyetler
Çekdi bu feleklerden çok dürlü felāketler
Nā-ehle müyesserdür her dürlü sa‘ ādetler
Dānā dil ü kāmiller çekmekde melāmetler
‘Ākil ola dīvāne fikr olsa bu ĥāletler
Nādāna neden bilsem āyā bu ri‘ āyetler
Bir gün beni ĥāk eyler āĥir bu şasāvetler
Her Ehrümen’üñ varur ayağına devletler
Cān ile perī-rūlar eyler nice ĥizmetler
Var ise kıyāmetden oldı bu ‘alāmetler
Zevk ile sürür ile itdi nice ‘işretler

Dünyā gibi ʿ uqbāda bulsun yine rāhatlar

Cem cāmını nūş itdi sürdi nice dem Rüstem

Bu bezmgir ü bākī-i ʿ ālemgir ü ol ʿ ālem

84

Muʿ aşşer min-Kelām-ı ¹

fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilün

H̄ābdan açdum gözüm tırdum yirümden bir seher

ʿ Ayn-ı ʿ ibretle bu fānī ʿ āleme kıldum nazar

Cübbeye muhtāc pālās içre her ehl-i hüner

Her ne deñlü var ise nādān elinden sīm ü zer

Zāğlar gül-zārda bülbül kafesde zār u türāb

Ehl-i dil ayağda vü nādānlar olmuş tāt u ser

Her kime kim dost olsañ ol saña düşmen çıkar

Girisine ʿ aşıkuñ maʿ şūğ eyler handeler

Zulmeti āb-ı hayāta eylemiş devrān- sefer

Gençler vīrānede kaʿ r-ı bihār içre güher

39b Bülbül ağlar gül güler ʿ ālem temāşādur gider

Seyre çıkdum kim göreydüm nice olmuş gülistān

Dehr elinden kıp kızıl kana boyanmış erguvān

Servler ʿ ālemden el çekmiş bunu söyler hemān

Kimse āzād olımaz ğamdan ki fānīdür cihān

Murğlar bu meskenüñ virüp fenāsından nişān

H̄ardan h̄ar üzre geymişler kabāyı āşiyān

Düter şūr-ı eşcār bir gün irişür diyü hāzān

¹ Yazma eserde şiirin kime ait olduğu belli değildir.

Gül bir iki gün gelüp ‘ömrine olmuş şādmān
Kūşe-ber-kūşe durup bülbüller eylerler fiġān
Bu ne hāletdür didüm çıkdı didi bir bāġbān
Bülbül ağlar gül güler ‘ālem temāşādur gider

Bu cihānuñ bir ‘aceb bezmini gördüm ben gedā
Nāylar virür haber ervāhdan eyler şedā
Çeng iki bükülmüş olmuş bir nigāra mübtelā
Eyleyüp ‘üryān def-i dārb ile eylerler cefā
Güş tñbūrı burup ta‘līm iderler ber-hevā
Çār yāre ġuşşaya çağ çağ diyü eyler nidā
Ehl-i bezmüñ ‘aqlını almış o bezm-i bī-beķā
Kimisi ağlar kimi gelür sürüp zevķ ü şefā
Bu ne ‘ālemdür didigümçün h̄āb için bekā
Bir güzel sākī durup tekrār itdürdi du‘ā
Bülbül ağlar gül güler ‘ālem temāşādur gider

Gāh olur kim bir gedāyı bu felek sulţān ider
Gāh sulţānı gedāveş hāk ile yeksān ider
Kimin öldürür kimini dirgürür çok ķan ider
Maħv ider deryāları vü ķatre-i ‘ummān ider
Mār-ı pür-zehr eyleyüp gencineye derbān ider
Gāh olur pür-şevķ olup bezm-i mehi tābān ider
Gāh olur giryān olup göz yaşların bārān ider
Ķanķı yir ma‘mūr olursa ‘āķıbet vīrān ider
Kiminüñ yārini vuşlat kiminüñ hicrān ider
Aġladur Ya‘ķūb ammā Yūsuf’ı ħandān ider

M  sebba' -1 Fevr 

f ' il t n f ' il t n f ' il t n f ' il n

40a

C n  ıķarsa k y-1 f rķatde ğam-1 dild rdan

Baŗ giderse   ıŗķ i inde c nbiŗ-1 ağy rdan

C me-i ten yansa n r-1 s ne-i b m rdan

T c-1 zer d ŗse hev -y1  h-1  teŗ-berdan

El  ekem hep c n u baŗ u c bbe v  dest rdan

Ge ey m hergiz bel -y1 derd-i   ıŗķ-1 y rdan

D nmeyem ķ l  bel da itd ğ m iķr rdan

N zır isem nergise ol ğamze-k rı terk id p

M yil isem serve ol ķadd-i  ınarı terk id p

Ķ yil isem g l-ŗene ol g l-  iz rı terk id p

T lib isem d nyede ol ğam-k s rı terk id p

R ğib isem Kevŗer'e la' l-i nig rı terk id p

Ķ ni' isem cennete ruŗs r-1 y ri terk id p

R z-1 maŗŗer z hid  maŗr m olam d d rdan

 ŗigine y z s r p benden du'   itdikde ger

Deyr-i miŗnetde Őorarsa  ekd ğ m ğamdan ķaber

Ol Şanem k yına eylesen Şa'  detle sefer

Yoluŗ iz n a ıķ olsun eyle ey b d-1 seŗer

Diyetin Şimdi bel -y1 hicr ile ey s m-ber

ŗ yled r za' fum ki bir d v ra s yķ nsem eger

Peyker m teŗŗiŗ olunmaz Ő ret-i d v rdan

Başda dāğ-ı ḫal-i ruḫsāru ḫaranfil vardur
Tende zaḫm-i tīr-i müjgānuñ gül-i bī-ḫārdur
Dīdede cismüñ ḫayāli nergis-i bī-dārdur
Çeşm-i müjgānuñ ruḫuñ ‘aksiyle bir gül-zārdur
Dilde fikr-i āteş-i la‘l-i lebüñ gül-nārdur
Bāg-ı cānda naḫl-ḫaddüñ serv-i ḫoş-reftārdur
Kim anuñ eṭrāfına ḫavlı çekilmiş ḫārdur

Cān u dildür varı yoğı ‘āşıḫuñ didüm aña
Virsem olmaz mı dehān-ı la‘lüne ey bī-vefā
Didi ancaḫ anlara dūnyā vü ‘uḫbādur bahā
Ben tereddüd eyleyüp bakup ṭururken her yaña
Güş-ı cāna irdi hātifden bu beyt-i cān-fezā
İrmek isterseñ dehān u la‘l u yāre **Fevriyā**
Geç iki ‘ālemden el çek cümle yoḫdan vardan

Derkenār

Şeb-i yeldāyı müneccim-i muvaḫḫıt n’eyler
Mübtelā-yı ḡama şor kim giceler ḫaç sā‘atdür

86

Müşemmen-i Fevrī

mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün

Baña dūnyāda yā Rabb dimezem tāc u ḫilāfet vir
Ya sultān-ı cihān-dār it baña küllī riyāyet vir
40b Ya bir Şāh-ı Süleymān Ḥān’a Aşaf ḫıl vezāret vir
Ya erbāb-ı münāşib gibi özge siyādet vir
Cihānı ehline sevḫ eyle baña şevḫ u ḫālet vir

Kesāfet albi jeng itse muşayal ıl leāfet vir

Kemāl ü fal u uvvet-i lā-yemūt ile sa ādet vir

Dem-i āirde īmān dūnyede şabr u anā at vir

Şeref add eyleyüp fal u kemāle izz ü nāzum yo

Zamānuñ manşıb u cāhına çendān hırş u āzum yo

azā-yı devlet-i māfāt için sūz u gūdāzum yo

Cihān için inen tūl ehl-i fikir-i dirāzum yo

Edāniye denī dūnyāyiçün aşlā niyāzum yo

apuñda ğayriye bir ferde cihānda keşf-i rāzum yo

Fairem derdmendem senden özge çāre-sāzum yo

Dem-i āirde īmān dūnyede şabr u anā at vir

Olaldan cārī şahrā-yı vücūda ulzüm-i ālem

 Adem barinde nā-peydāydum çün reşa-i merhem

Tağayyür eyleyüp a tā mişāl atre-i şeb-nem

Düşürdüñ rame dem ılduñ dönüp abz eyledüñ cān hem

Çıķarduñ āıbet rū-yı zemīne eyledüñ ādem

Beni nev üñ cihānda ekşerinden eyledüñ ekrem

Bugünden şoñra yā Rabbī bi-a'ı ismükel-a zām

Dem-i āirde īmān dūnyede şabr u anā at vir

İlāhī fal-ı vücūduñ gibi luf-i bī-nihāyet ıl

arī-i şer -i far-i āleme sev it hidāyet ıl

Dil ü cānı şürür-ı nefsi-şeytāndan ğimāyet ıl

Gice gündüz işüm gücüm ibādet ıl riyāzet ıl

Kesel geldükçe şevuñ birle uvvet vir i ānet ıl

Kemāl ü fal u ilm ü ğilmi dāyim baa ādet ıl

amu cürmüm günāhum mağfired eyle   ināyet ıl

Dem-i āhirde imān dūnyede şabr u anā  at vir

Hudāyā **Fevri**'nūñ itdūgi āh u vāh aıçūn

Yoluñda baş u cān viren gedā vū şāh aıçūn

Müsemmā-yı maām-ı urb olan dergāh aıçūn

O dergāh içūn olan nāle ile āh aıçūn

41a Havāş tapuña irişdüren şeh-i rāh aıçūn

O rāh içre bulunan fazl u   izz ü cāh aıçūn

Cemī  -i enbiyāyile Resūlu'llāh aıçūn

Dem-i āhirde imān dūnyede şabr u anā  at vir

87

Tercī  -bend-i Ğamī

fe  ilātūn fe  ilātūn fe  ilātūn fe  ilūn

I

Dūn g r p dil-beri olsun bere ğaddār did m

Gelmed ñ yanuma gitd ñ anı ikrār did m

Ne revādur aımasın g l her hār did m

İdesin cān u cihāndan beni bīzār did m

B lb l ñ zārın işit ey g l-i g l-zār did m

  Ahd   peymānuña gel eyleme inkār did m

Meded Allāh'ı severseñ meded ey yār did m

Va  de-i vaşla hīlāf eyleme her-bār did m

II

ahr id p hışm ile d ndi baña ol yār didi

Ya ne vird ñ almazsın şu baña var didi

Senüñ için baña çok ta' n ider ağıyār didi
Dehenüñden bu haber çıkmaya zīnhār didi
Şunayın ağızuña hoş la' l-i şeker-yār didi
Varayın hangi bir şeb yiter ol zār didi

Meded Allāh'ı severseñ meded ey yār didüm

Va' de-i vaşla hilāf eyleme her-bār didüm

III

Ey leb-i mül saçı sünbül yüzi gül-zār didüm
Başuma eyledi dünyā-yı ğamuñ dār didüm
Cigerüm çünkü senüñ cevruñi bisyār didüm
Hizmetüñde kuluñum bir dilüñüm var didüm
Hasretüñ eylemedin cān u dile kār didüm
Merhem-i sīneñe ben hattuñı bir şar didüm

Meded Allāh'ı severseñ meded ey yār didüm

Va' de-i vaşla hilāf eyleme her-bār didüm

IV

Beni gerçek sever isen bire bīkār didi
Sö raķibe dilüñ ile yūri yalvar didi
Göndere saña beni şāyed o murdār didi
Yaħud öldür ol iti sen beni kırtar didi
41b Göresin meyl-i vifāķında ola yesār didi
Nice şayd olur imiş ' aşıkā dil-dār didi

Meded Allāh'ı severseñ meded ey yār didüm

Va' de-i vaşla hilāf eyleme her-bār didüm

V

Söylesem ‘ışkuñla tañ mıdur eş‘ār didüm
‘Āşıkuñ kārı degüldür güzelüm ‘ār didüm
Künc-i Һasretde yanam derd ile bīmār didüm
Vaşl ile eyler iseñ ben Һula tīmār didüm
Gele diyü seni cān Һastesi o mār didüm
Gözlerüm şubҺa degin her gice bīdār didüm

Meded Allāh’ı severseñ meded ey yār didüm

Va‘ de-i vaşla Һilāf eyleme her-bār didüm

VI

Yiter öldüñ Ğamiyā hicr ile ğam-Һ‘ār didi
Һāne-i Һalbüñi tenüñ itmesün aĝyār didi
Varuram bekleyesin dār ile dīvār didi
Bu gice arz iderem Һeşmüñe didār didi
Sırruñı tek kimseye eyleme izhār didi
ŞubҺ dek saña Һılam a vaşlumı işār didi

Meded Allāh’ı severseñ meded ey yār didüm

Va‘ de-i vaşla Һilāf eyleme her-bār didüm

88

Müseddes-i Yahyā

fe‘ ilātün fe‘ ilātün fe‘ ilātün fe‘ ilün

Şehri sāyirler ile seyr ider ol māh meded

Mededüm yoĝ ki varam küyına her gāh meded

Olmadı derd-i dilümden benüm āgāh meded

‘Aĝl ise yār degül ‘ömr ise kütāh meded

N'ideyin n'eyleyeyin āh meded vāh meded

Meded Allāh meded hey meded Allāh meded

Dūd-ı āhum gibi bir yirde qarār idemizin

Gün gibi başum alup terk-i diyār idemizin

‘Işkla fahr iderin zerrece ‘ār idemizin

Gevher-i eşkümi bābına nişār idemizin

Çäre yoq kendümi dil-dāra yār idemizin

Meded Allāh meded hey meded Allāh meded

42a

Gezdüğüm yirde dirīgā nitekim ebr-i semā

Ağlamağ oldu işüm hasret ile şubḥ u mesā

Ṭurmadı yağdı göz açdurmadı bārān-ı belā

Nice gündür ki görünmez baña şems-i duḥā

Naqd-i resmi cemil itdüm ise oldu hebā

Meded Allāh meded hey meded Allāh meded

Gāh olur āh-ı siyāh ile cihānı yoruran

Gāh gird-āb-ı ğam-ı ğuşşada dönüp ṭururan

Yaşum ırmağı gibi boynumı burup ṭururan

Her dem āyine-i ‘ālemde gözümle görüren

Ḥasteyüm derd ü ğam-ı yār ile cānum sürüren

Meded Allāh meded hey meded Allāh meded

Benligüm eyledi cānum gözine perde beni

Kendü kendüme hicāb eyleme her yirde beni

Ser-i aşḥāb şafā kıldur dil-berde beni

Mūnis eyle dil-i **Yahyā** gibi bu derde beni

Elümi alqoma mey gibi ayaklarda beni

Meded Allāh meded hey meded Allāh meded

89

Müseddes-i Muḥibbī

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

Temāšā eyledüm ser-ā-ser gezdüm mülk-i 'Oşmān'ı

Ne şerre uğradumsa sevdi dil-i mäh-ı tábānı

Ḥaber aldum bilenlerden 'Irāk ile Şıfāhān'ı

Didiler geşt idenler Çin ü Maçin [ü] Ḥorasān'ı

Nazirüñ görmedüm işitmedüm ey Yūsuf-ı şānī

Sen olduñ rub' meskūnuñ bugün sultān-ı ḥübānı

Lebüñ yāķūt-ı aḥmerden dişüñ dürr-i 'Aden'den yeg

'İzāruñ berg-i gülden kākülüñ misk-i Ḥuten'den yeg

Miyānuñ mūdan ince ķāmetüñ serv-i çemenden yeg

Söze gelse zebānuñ tūṭi-i şekker-şikenden yeg

Nazirüñ görmedüm işitmedüm ey Yūsuf-ı şānī

Sen olduñ rub' -i meskūnuñ bugün sultān-ı ḥübānı

42b

Aķıtdum şu gibi gördüğüm serv-i ḥırāmāna

Geçürdüm gonçesin gözden nażar kıldum gülistāna

Nice şem' -i cemāle per yaķup mānend-i pervāne

Şaçı Leyliler evşāfında gūş itdüm çok efsāne

Nazirüñ görmedüm işitmedüm ey Yūsuf-ı şānī

Sen olduñ rub' -i meskūnuñ bugün sultān-ı ḥübānı

Ġubāruñ ḥāk-i pāyuñ kuḥl idindi dīde-i binā

Belālardan vücūd-ı zāt-ı pākuñ şaķlasun mevlā

Şadā-yı vaşf-ı ķaddüñle bir oldı 'ālem-i bālā

Yoluña çalkadı varını şūrīde olup deryā

Nazīrūñ görmedüm işitmedüm ey Yūsuf-ı şānī

Sen olduñ rub‘ -i meskūnuñ bugün sultān-ı hūbānı

Görüp kāküllerüñ başdan perīşān oldı sünbüller

Ruħuñ şevķiyle yir yir dāğlar yaqdı қaranfiller

Oқur medħ-i ruħuñ **Muħibbī** gibi gül-şende bülbüller

Қulaқdan ‘ āşıқ olmış girībān-ı çāk ider güller

Nazīrūñ görmedüm işitmedüm ey Yūsuf-ı şānī

Sen olduñ rub‘ -i meskūnuñ bugün sultān-ı hūbānı

90

Tercī‘ -bend-i ‘ Işķ min-keleām-ı Hāletī

fe‘ ilātün fe‘ ilātün fe‘ ilün

I

‘ Işķ ile oldı bu dünyā peydā

Emr-i külliyet-i esmā peydā

‘ Işķ-ı mişbāħ-ı kemişķāt-i kitāb

‘ Işķ-ı esrār-ı Hūdā ser-tā-pā

‘ Işķdur bā‘ iş-i işāl-i ħabīb

‘ Işķdur bu şuver-i naķş ü nümā

‘ Işķdur şāhid-i cān mazħar-ı Hāķķ

‘ Işķdur lem‘ a-i mişbāħ-i hūdā

‘ Işķdur bā‘ iş-i icād-ı cihān

‘ Işķdur ‘ arz-ı semāvāt-ı ‘ ulā

‘ Işķ Kürsī vü қalem Sidre vü levħ

‘ Işķ esrār-ı rümüz-ı Tāhā

‘Işkdur *men* ‘*arefeke*¹ sırrına rāh

‘Işkdur evc-i ‘ulā-yı a

‘Işkdur āyīne-i nūr-ı Hudā

‘Işkdur aşl-ı vücūd-ı eşyā

II

43a

‘Işkdur kulle-i kâf-ı devrān

‘Işkdur mantık-ı esrār-ı lisān

‘Işkdur vākıf-ı mevķūf-ı semā‘

‘Işkdur hem-nefes-i çār-erkān

‘Işkdur küll bu zevķ-i hālet

‘Işkdur ma‘ nā hüve naşş u beyān

‘Işķ ile kāmīl olup ‘ışķa iriş

Aşl-ı fer‘ inde anuñ yok noķşān

‘Işkdur ism-i müsemmā ‘āķil

Görinen şekl-i ‘iyān içre nihān

Bilmege ‘ışķı gerek hāl ehli

Hāletī ‘ışķı ne bilsün nādān

Gözle ma‘ nāyı olup şāhid-bīn

Gerçi kim eylediler küll-i lisān

‘Işkdur āyīne-i nūr-ı Hudā

‘Işkdur aşl-ı vücūd-ı eşyā

III

‘Işķ mişbāh-ı hüdādur lāmi‘

‘Işkdur aşlına rāci‘ lāmi‘

---

¹ “Nefsini tanıyan.”

‘Işka inkārı ҡo ey zāhid-i Һuşk
İnneme ’l- ‘ışk-ı kesif-i ҡātı’
‘Işk ile eyle derūnuñ memlū
‘Ömrüni yoқ yire ҡılma zāyi’
Һaşerāt ile şaқın Һaşr olma
Һazret-i sürūr ola tā şāfi’
Sūd-mend olmadı nāşih-i ‘ışka
Kelimātuñ ҡamu Һāşe’s-sāmi’
Olma ey gāfil uyan ferdāyı
Naқd-i ‘ömr-i güzerānuñ bāyi’
‘Işka vü ‘ışk ile ol ‘ışka iriş
Kimse ‘ışk-ı Һaққ’a olmaz dāfi’
‘Işkdur āyine-i nūr-ı Һudā
‘Işkdur aşl-ı vücūd-ı eşyā

IV

‘Işkdur aşlı bu çār-erkānuñ
‘Işkdur Fārisi bu meydānuñ
‘Işkdur nātıķı fi-küllü maқāl
‘Işkdur güneh-i zü ’l-‘irfānuñ
‘Işkla tīneti taһmīr oldı
Cesedi buldı şerf-i insānuñ
43b ‘Işk ile her kim olur ālūde
Mazhar-ı zātı olur Raһmān’uñ
‘Işk-ı pāk ile olan şāfi dil
Olur ol āyinesi devrānuñ

Bulagör ʿışkla ʿālī derecāt
ʿArş-ı aʿlāca degül mi şānuñ
ʿĀrif ol eyle bu nāṭıķı taşdıķ
Var ise ʿışka eger imānuñ
    ʿIşkdur āyīne-i nūr-ı Hudā
    ʿIşkdur aşl-ı vücūd-ı eşyā

V

Ne bilür nʿidüğini hālet-i ʿışķ
Çekmeyenler niceñüz miḥnet-i ʿışķ
Havf-i Haķķ ile olupdur sārī
Yiter aldı beni heybet-i ʿışķ
Göz yaşın mey çekerek eyle kebāb
Ehl-i ʿışķ içre budur şoḥbet-i ʿışķ
Yitirüb kendüyi mestāne düşür
Şunulursa kime kim şerbet-i ʿışķ
Şaķlama ḥüsn-i cemālūñ bizden
Kimseye eylemezüz minnet-i ʿışķ
ʿAyn-ı sırr-ı çeşme-i ʿışķ ol ʿārif
Kendüñi tanı degül şüret-i ʿışķ
Hātıruñ **Hāletī** cemʿ eyle şaķın
Seni dağıtmaya cemʿ iyyet-i ʿışķ
    ʿIşkdur āyīne-i nūr-ı Hudā
    ʿIşkdur aşl-ı vücūd-ı eşyā

Tercî[‘]-bend-i diger velehu

fe[‘] ilâtün mefâ[‘] ilün fe[‘] ilün

I

Bî-ğam olmağ dilersen ey ğafil

Olma dünyāya şağın ol mā’il

Göñlüñi virme nağş-ı dünyāya

Āhîri çün fenā imiş bilgil

‘Amel-i şālih işle cehd eyle

Fırşatuñ elde iken ey ğāfil

Mezra[‘]-ı āhîret durur bu denî

Bunda ek tohumı anda kıl hāşıl

Geç kamudan rızā-yı Hakk’ı gözet

Hakk’a olmağ diler iseñ vāşıl

44a Seni dögene laţif ile söyle

Seni sevgeni anı sen sevgil

Budurur gitmege tarîk-i Hakk’a

Diler iseñ tarîk-i Hakk’ı kögil

Nefsüñüñ iktizāsını terk it

Göñlüñ içre mağabbeti berk it

II

Kimseye bākî kalmadı bu cihān

Ne diyem kim bugün gibidür ‘ıyān

Cehd kıl eyle kalbünü şāfi

Çoma buğz u hased içinde hemān

Eñ günāhuñda eyle istiğfār
Tā ki ‘afv ide Hāzret-i Sübhān
Lā-mekān ol mekānda n’eylersin
Durma bir yirde eyle cevelān
‘Işk ile durma geçür evķātuñ
‘Işkdan hālī olmagil bir an
Koma sen gel maħabbeti elden
Bir yaña olur ise iki cihān
Faķirden itmegil şaķın ‘ārı
Faħr-i faķr ile itdi faħr-i cihān
Nefsüñüñ iktizāsını terk it
Göñlüñ içre maħabbeti berk it

III

Hāķķ’a olmaķ diler isen çü yaķın
İtmegil kimseye şaķın gel kın
Yaramaz görme kimseyi zinhār
Eyü gör cümlesin burada hemīn
Cümle kāmīl bilüp özüñ nāķış
Yirme maħlūķını Hāķķ’uñ miskīn
Kendü aħvālūñe olup meşğul
Kimse hālīne ta‘n itme şaķın
Yaramazlar ile iħtilāť itme
Yaramaz şanma ola rāza emīn
Rūzgāruñ işi budur hemīn
Kimisin neşād ider kimisin hāzīn

Eyleme red sözümi eyle kabül

Diler isen Hakk ola saña mu'în

Nefsüñüñ iktizâsını terk it

Gönlüñ içre maḥabbeti berk it

IV

44b

Ey gönül 'âkil iseñ eyle ḥazer

Bu fenâ dünyede velî ne beter

Diler isen ki hoş Hakk'a iresin

Nefsüñüñ iktizâsını gider

Veli bu dünyede yağan mâlı

Şeş olup âḥiretde anı şöhar

Kellelerde zebânîler diyeler

İşte dünyâda şakladuğñ zer

Âh kim hoş ne fırsatım var idi

Ḥayf kim fevt eyledüm diliser

Şoñ peşimânlık aşşı itmez hiç

Oı belâyile rencle qalısar

Fırsatuñ elde iken ey gâfil

'Amel-i şâlih işle saña yarar

Nefsüñüñ iktizâsını terk it

Gönlüñ içre maḥabbeti berk it

V

Bu fenâ dünyede iden iḥsân

Cennete girmege olur âsân

Belki bu fânide olan mağrūr

Derdine bulmaz āhir dermān
Cehd kı l kimse gön lü ni yı kma
Ele alma ğa sa ʿ yün ile revān
Bir fa kı rün gön ilci gini ya ğan
Va ʿa nı olı sar anu ũ nırān
Kimsenü ũ ğa k kı kimsede kalmaz
Kā zı oldu ğda Hā zret-i Sü bhān
Bize yev mü ʿ l-cezā da itme cezā
ʿ İzzetü ũ ğa k kı çün eyā Deyyān
Eger ey Hā leti dilerse ũ sen
Dem-i ā hirde olasın sul tān
Nefsü ũ ü ũ iktizāsını terk it
Gön lü ũ içre ma ğabbeti berk it

92

Tercî ʿ ā t-ı Hā leti

mef ʿ ü lü mefā ʿ ilü mefā ʿ ilü fa ʿ ü lün

I

Biz vā lih ü dīvā ne vü ser-mest ü ğarā buz
Biz Hā zret-i pırü ũ işiginde çü türā buz
Bārān gibi gā hı ya ğaruz rü-yı zemī ne
Ki ne felek ü tāk u mu ğarnesde se ğā buz
45a Ser-çe şmesiyüz cümle-i erbā b-ı şafā nu ũ
A ʿ dā gözine gerçe ge mā nend-i serā yuz
Dil lev ğini pāk eylemişüz kāl le kāl den
Her kim ki su ʿ ā litse a ũ na şā fi cevā buz

Āfākı medār eylemişüz baħr-i muħıřuz

Ey münkir bed şanma bizi saña ħabābuz

Biz āyīne-i cām-ı Cem-i lem-yezālīyüz

‘Iyş ehline biz sākı-i ħamr-ı ezeliyüz

II

Rūřen budur ‘ālemde ki biz Rūřenliyüz

Gül gibi bu gül-řende cūyuz Gülřenliyüz

Def eylemişüz benligi yok bizde vücūdı

Ėayri gibi řanmañ bizi senli benliyüz

Biz işümüzi eylemişüz bārīye tefvīř

Řanmañ bizi ‘ālemde ki nefs-i denīliyüz

Ėayri şomazuz ġayret idüp ħāne-i dilde

Āyīneveř öz şanma ki mā’umenliyüz

Kendüñe kıyās itme bizi zāhid-i ħod-bīn

Biz řūfīlerüz Ėalvetiyüz Gülřenliyüz

Biz āyīne-i cām-ı Cem-i lem-yezālīyüz

‘Iyş ehline biz sākı-i ħamr-ı ezeliyüz

III

Biz řūfīlerüz ħū diyenüz cān ile dilden

Şanma bizi fark itmeyen bātılı Ėaķ’dan

Biz ħubb-ı cihānı kıoyuben ‘ıřķa deġiřdük

Yaġmaya virüp var dili lezzet-i dilden

Biz zāhiri baġş eylemezüz kimse ile ħıç

Biz ħāle deġiřdük geçeli kıalle kıalden

Baş rāh-ı Ėaķ’a var ise ‘aķluñ kıademinüñ

Ol kûşe-i vahdetde ne hâşıl saña elden

Ezyâli koyup ‘âlem-i ‘ulvîye ‘urûc it

İnsân ölümü çıkmaya bu âb ile gilden

Biz âyîne-i cām-ı Cem-i lem-yezâliyüz

‘Iş ehline biz sâķî-i hamr-ı ezeliyüz

IV

‘Iş ehlinüñ ‘âlemde bugün tâc-ı seriyüz

Bu hânķāhuñ biz velî şāhib-nazarıyuz

Dil levhini pāk eylemişüz buğz u hasedden

Biz naħl-i vefānuñ göre şāhında beriyüz

45b Şanmañ bizi bir kara elif bilmeniyüz biz

Bu mişe-i çarħuñ ezeli şirmeriyüz

Bu pîrezen-i dehre gönül virmeniyüz biz

Bu mişe-i çarħuñ ezeli şirmeriyüz

Biz Ĥalvetiyüz gezüp ĥilâf eylemezüz hîç

Biz şādık olup kendü sözüümüzüñ eriyüz

Biz âyîne-i cām-ı Cem-i lem-yezâliyüz

‘Iş ehline biz sâķî-i hamr-ı ezeliyüz

V

Aç gözini ref idegöre zıll-i ĥicābı

Ya geldi şu şandı o ki ‘âlemde serābı

Sev cān ile dilden kamu aşhāb-ı Resül’ı

Dil levhine yaz naķş idüben çār-şāhābı

Derc eyle gönül levhine yazmayan ‘ulümü

Cehd eyle ki ezber okıyup cümle kitābı

Gel h azret-i p ir un işigi h akine y uz s ur
Ger c an ile dilden sever ise n bu t ur ab ı
Ben bende ne l ay ıķ ki anu n bendesi olmak
Ol **H alet i** cehd eyley p işigi t ur ab ı

Biz  ay ine-i c am-ı Cem-i lem-yez al iy z

‘Iyş ehline biz s ak i-i h amr-ı ezeliy z¹

93

Terc i’-bend-i VuŐla i

fe’ il t n fe’ il t n fe’ il n

I

H an er-i hicr ile d okme  anum
K ıl tara h um  ulu num sult anum
K unc-i f ur atde  oma dil h aste
Derd ile itme f uz n efg anum
Peyk-i  ahum dolanur k uyu nda
Yinnice bile dil-i n al anum
K unc-i vaŐlu n ı arayup ister
Gice g und z bu dil-i v ir anum
K andesin g ul y z u n ı gel g oster
G ormege  ılca  alupdur c anum

Seni  zler bu dil-i v ir anum

G ormek ister d ide-i giry anum

II

F ur at u n le gice g und z z arum

¹ Bu Şiir, Bayram Ali Kaya’nın hazırladığı Azmizade Divanı’nda yer almamıştır. (Kaya, 2003)

46a

Derd-i hicrũñle ‘aceb bĩ-mārum

Çekmege bār-i ğam-ı hicrānuñ

Ṭākatüm kalmadı yoğdur çārem

Ḳandesin rūḥ-ı revānum kande

Bilmezem arayı kande varam

Şeb-i ğamda iderem āh u fiġān

Uyḥu girmez gözüme bĩdāram

Ġam-ı hicrũñle olan derd-i dili

Söylemege ağız açdı yārem

Seni özler bu dil-i vīrānum

Görmek ister dīde-i giryānum

III

Vaşluña itmek için ḳurbānı

Şaḳlaram sīnem içinde cānı

Cām-ı ‘ışḳda fedā itmişem ‘ahd

Unudam şanma olan peymānı

Derd-i hicrũñle gönül zār u ḥazīn

N’ideyin seyr-i bahāristānı

Baḳmazam gül-şen-i dehre hergiz

Ger ola bāġ u cinān büstānı

Virdi yağmaya gönül şehrini ğam

Gelgil ey taḥt-ı dilüñ sulṭānı

Seni özler bu dil-i vīrānum

Görmek ister dīde-i giryānum

IV

İsterem görmege sen cānānı
Vaşluña hīç bulamam imkānı
Seyl-i eşkümle Һarāb oldı gönül
Yıkdı dil mülkini itdi fānı
Her belāya bilürem ğāyet var
Var mı hicrũñ de ‘aceb pāyānı
Kıl vefā eyle teraҺҺum baña
Gele ey luş u mürüvvet kānı
Hasteyem künc-i ğam-ı fürkatde
Göregil derdüme kıl dermānı

Seni özler bu dil-i vīrānum

Görmek ister dīde-i giryānum

V

46b Nice bir dīdelerüm Һan olsun
Nice bir hicr ile giryān olsun
Dil tenürunda çeker pāreleri
Nice bir hicr ile büryān olsun
Künc-i Һasretde yatur dil Һaste
Nice bir derd ile nālān olsun
Kimse bilmez ğamı hicrũñ ile
Şaқladum sīnede pinhān olsun
Yaş revān eyleyen çeşmümden
Şulasın yoluñı bārān olsun

Seni özler dil-i vīrānum

Görmek ister dīde-i giryānum

VI

Nice bir hicr ile yürek yana
Nice bir döne ciger büryāna
Ġam-ı hicrūñe olur mı ġāyet
İrişür mi ki ‘ aceb pāyāna
Gice gündüz yanaram ḡasretle
Fūrḡatūñ odı irüşdi cāna
Ġül-şen-i ḡüsnüñi öġüp her dem
Gelürem zārī kıilup efġāna
Teşnedür cān u gönül hicrūñle
Şerbet-i vaşluñı ister ḡana

Seni özler dil-i vīrānum

Görmek ister dīde-i giryānum

VII

Bī-ḡarārūm gezerem āvāre
Derd-i hicre ererem bir çāre
Tīr-i hicrān ile baġrum pūr- ḡūn
Tīġ-i fūrḡatle yürek şad-pāre
Girye vü zārı kıılır şām u seḡer
Hicr elinden **Vuşlatī**-i bī-çāre
İsterem ḡarşuña bu bülbül-i dil
Gele feryād u fiġān u zāra

Seni özler dil-i vīrānum

Görmek ister dīde-i giryānum

Min-kelām-ı Āgehī Kaşīde-i Berā-yı Şütür-i Hücra

mefā' ilün fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün

Süvār olup şütüre gitdi yār-ı hücremden

Belā şütürlerine menzil oldı hücre-i ten

Geleydi hücre-i Mecnūn'a üstür-i Leylī

Qılurdu hücre-sini maqdem-i şütür rüşen

47a Vişāl-i hücre-sine gönüm üstür-i irmez

Bu hücrede gice üstür-i meger ki süzen

Şafā şütürleri dil hücre-sine meyl itmez

Qarār-ı hücrede üstür dilā durar mı vağan

Bulur mı hücre-i ' ışkuñ yolın her üstür-i dil

Gezerse hücre-i dehri şütürveş ' āmmeten

Şütür dil olma dilā hücre-i cihānda yürü

Ne hücre bākī qalır bunda ne şütür ne sen

Nedür bu hücre vü bunca şütür bu deñlü raht

Şütür ola saña tabut u raht-ı hücre-i kefen

Şütür gibi bu fenā hücre-i mekān itme

Şütür misin nedür ey dil saña bu hücre-i ten

Getürme hücre-i cismüne üstür-i nefesi

Ki hücre tengün ü şütr bezrün ü ' aẓīm beden

Dilersen üstür-i cān hücre-si ola rüşen

Şütür gibi bu fenā hücrede belā yüklen

Dirişik hücre-i ' arş ide himmetün şütürü

Yürü şütür gibi ten hücre-sinde qılma vağan

Dayanma hücre-i cism ile üstürî nefse
Ki hücre süst ü harâb u şütür kavî düşmen
Getürmedin şütür-i mevt-i hücreden rahtı
Şütürle hücreden el çek nedür bu ev bozan
Ne hücresinde cefâ var ne üstürinde vefâ
Bu fânî hücre-i üstürveş eyleme mesken
Çü hücre köhne şütür mest ü sârbân gâfil
Vü anuñ üstürine hücre olmaz ırak ten
Meger ki maħmil-i üstürde şâh-ı hücre-nişîn
Şütürle hücreñe lütfuñdan ola sâye-fiken
Şütür süvâr-ı ‘ Arab şâh-ı hücre-i Ka‘ be
Medîne hücre şütür-bârdur aña Veys kıran
Bi-ħaķķ-ı üstür-i şâlih biħaķķ-ı hücre-i quds
Şütür çerânuña bir hücredür sekiz gül-şen
Hezâr-bâr-ı şütür hücreñ içre zânû-bend
Henüz hücreñe biñ yük şütür çeker maħzen
Maħabbetüñ şütürü hücre-i gönülde yatur
Şütürle hücre gerekmez eyâ emîr-i zemîn
Şütür şütür keremüñ hücre hücre ihsânuñ
Ne hücre kaldı ne üstür ki irmedi senden
47b Derün hücre ki hâr-ı şütürle memlûdur
Şütürle hücreye gelseñ olurdu şahn-ı çemen
Şütür Burak’uñ olup ‘ arş-ı hücreñ olsa n’ola
Süvâr olup şütür hücreñe olmadı mı mülk-i Yemen
Dil oldu hücrede sensüz şütür gibi esrük

Şütür ki hücrede tenhâ kıla Tūr'umı sen
Şütürle hücreñe 'azm itse Āgehi bendüñ
Varınca hücreñe dil şütür olur kef-i zen
'Garaž saña bu şütür hücreden maḥabbetdür
Şütür-i hücre bahâne murād sensin sen
Nice kaṭār şütür-i hücre hücre medḥ u şenā
Niteki hücre-i Ka' be şütür ola aḥsen

95

Tercī' -bend-i Hatīfi

fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün

I

Ey saçı sünbül-i perişānum
Vey raḥ-ı gül yüzi gülistānum
Yüze geldi firāḳ-ı la' lüñden
Gözden aḳan cigerdeki ḳanum
N'ideyim çarḫ-ı zālīm ayırdı
Seni benden benüm güzel ḥānum
Sa'y ile bir daḫı irişdürse
İşigüñ Ka' besine sübhānum
Ḳapuñı secdegāh idüp yüzüñi
Ka' be-i dīn idinem imānum
Olmaz isem bu derd ü ḥasret ile
Ḳurtarursam bu guşşadan cānum
Ḥaḳ Te' ālā meded ḳılup bir gün
Girü saña irince sultānum

Fikrũni cāna mũnis eyleyeyin

Zikrũni yār u meclis eyleyeyin

II

Kaşlaruñ kıldı k̄ametũm çũ helāk

Gũn yũzũnden gũzũmde k̄aldı hayāl

Ruḥlaruñ gũllerinden ayrulalı

Eksũk olmadı gũzlerũmde al

Elf ũ lām u mĩm ũ cĩm olmuş

Kadd ũ zũlf ũ dehān u kaşı hilāl

‘Aybını bir noḡta gayb ider gũzelũm

Yoz ider bir gũzelligi iki ḥāl

Sen kimi ister iseñ anuñla

Şād olup ‘işret eyle her meh ũ sāl

48a Ben de nāz u gamuñla tũtuşan

Yanayın gũreyin nice olur ḥāl

Nitekim tende bulına cānum

Nitekim cānda ola zerre muḥāl

Fikrũni cāna mũnis eyleyeyin

Zikrũni yār u meclis eyleyeyin

III

Ruḥlaruñ ‘aksi dũşdi gũl-zāra

Yandı bũlbũl tũtuşdı gũli nāra

Şu gibi şāf olmasa ger dil

Mā’il olurmadı o dīdāra

Sen gũneşsin revā mı sāye gibi

DüŖe yanuñca her yüzi ñara
Beni yād itme Ŗād olur düŖmen
Urmagil yārem üstine yara
Göñlümüñ ĥānesini yap yap yap
Zaĥmet olmaya ġayri mi' māra
Olur āĥir bu ñahr ile cānum
Olmasa vaŖluña eger çāre
Bendeki ĥāk idince devr-i zamān
Tırayın iŖigüñde bī-çāre

Fikrüñi cāna mūnis eyleyeyin

Zıkrüñi yār u meclis eyleyeyin

IV

Yüregüm yaĥdı āteŖ-i hicrān
Meded ey āfitāb-ı devr-i zamān
Gün yüzüñle gözüm münevver iken
Ŗaĥladuñ ya' nī eyledüñ pinhān
DiŖlerüñ la' lüñ ile görmeyeli
Çıĥdı gözden bu lü'lü'-i mercān
Ayurdı dün gün yüzüñden ayrı Ŗehā
Meh ü mihre zevālle noĥŖān
DüŖmen olma düŖmene uyma
Dostum görme herkesi yeksān
Göñlümi yıĥma kim cihān yıĥılır
Güzelüm zālīm olıcaĥ sultānum
N'ideyin yāre geçen geçdi

Hele virdüm budur benüm her an

Fikrũni cāna mũnis eyleyeyin

48b

Zikrũni yār u meclis eyleyeyin

V

Baña kılsañ cefā revā ne ola

Her işũñ lāyıkın bilür m'ola

Ɔomadı āhum ile yaşuma yir

Senden ayru yir ile gökde baña

Yansun āhum yaşum yire geçsün

Eylediler beni eyle rüsvā

Dir idũñ baña çāre eyleyüben

Olıcağ böyle vü āgeh ü şeydā

Senden ayrıldığumdur ağladuğum

Ey dirigā vü ħasretā vü ħayfā

Bir yüze dağı açuben gözümü

Kesile yağum yaşum kaç' ā

Ćayriden ħālī eyleyüp göñlüm

Oturup künc-i ğamda pes şāhā

Fikrũni cāna mũnis eyleyeyin

Zikrũni yār u meclis eyleyeyin

VI

Bülbülũñ menzili kafes n'ideyin

Güle yār oldı ħār u ħas n'ideyin

Lebüñe ayurmadı raķīb ayurdu

Yeg imiş tũtũye kafes n'ideyin

Saňa irmek hevāsın eylerdüm
Aşşı qalmaz imiş heves n'ideyin
Vaşluñuñ geçdi qāfilesi
Çalınur sem' uma ceres n'ideyin
Aldı cānum firāq u cevr ü sitem
Qaldı bir iki üç qafes n'ideyin
Mūnisüm yār-ı meclīsüm sen idüñ
Olmaduñ sen de dest-res n'ideyin
Hāk-i pāyuña yüz sürem dir idüm
Çāre yoq gördüm aña pes n'ideyin

Fikrūñi cāna mūnis eyleyeyin

Zikrūñi yār u meclis eyleyeyin

VII

Göz olupdur bu cümle ten şimdi
Göremez gün yüzüñ neden şimdi
Bilür idi beni gören evvel
Bilmez oldu beni bilen şimdi
49a Baña lāyık mıdur bu zilletler
Şeh iken bu cihāna sen şimdi
Qanı Yūsuf gibi güzel şāhum
Qande gitdi o gül-beden şimdi
Gice gündüz efendi egmez isem
Hele bilmen qalanı ben şimdi
Böyle qalamaz efendi bu 'ālem
Unudulur bu eglen şimdi

Bu cihānuñ şırıtduğına baķup

Ağlar imiş biraz glen şimdi

Fikrni cāna mnis eyleyeyin

Zikrni yār u meclis eyleyeyin

VIII

Seng-i cevr ile gönlümi şısın

Bir gün olur ki āķir acırsın

Nice kāfir elinde bend oldum

Bilmezsin ne dürlü kāfirsın

Dilmi bađladuñ gözümle bile

Seni ben bilmezem ne sāķirsın

Seni benden iderse kim ki cdā

Ŧatlu cānından anı ayursın

Gönlüm alduñ yanınca ‘aķlı bile

N’ideyin söylemedin ķakarsın

Ben de cān u gönülle iñleyeyin

Gzñe hey di gönlümi virsin

Dest-i luŦf gele bir yire řāhum

Oñmadıķ başa ‘aķl mı dirsın

Fikrni cāna mnis eyleyeyin

Zikrni yār u meclis eyleyeyin

IX

Ķatlan ey yar-ı bī-vefā ķatlan

Ķatlan ey gözleri belā ķatlan

Baña itdklerñ senüñ bir bir

alur ise saña ala atlan
Hele al sen gözüm yaşın Şimdi
Saña n'eyler bu mcer atlan
Bu güzellik bu nz u isrign
Gresin 'ıbet n'ola atlan
Sen de bu frate benüm servm
Dşesin gl yüzün Őula atlan
49b Dem-i hirde **Htifi** senden
Bu du'yı ider ric atlan
Gele ey cevri o benüm cnum
Hicr ile alma bir para atlan

Fikrni cna mnis eyleyeyin

Zikrni yr u meclis eyleyeyin

96

Terc' -bend-i Raim

mef' ilün mef' ilün mef' ilün mef' ilün

I

Eger 'şık olan bu berr  bare şin olsa
Sevd-ı salanat itmez Şeh-i 'ıŐa ged olsa
'ceb mi n'idgden bu gönül her dem cd olsa
Olur bgne alka 'ıŐa her kim şin olsa

alş olmak ne mümkin bir gönül kim mbtel olsa

Alınmaz 'ış elinden iki 'lem bir yaña olsa

II

Bu dil l-ya' ıl olmişdur Őarb-ı cm-ayretten

İçüp vahdet meyin ayık getürdi bezm-i keşretten
Çü aşşı eylemez zıkr itme nāşih pend ü hikmetden
Rehā bulmağa imkân yok gönül kayd-ı ta' alluğdan

Halâş olmak ne mümkün bir gönül kim mübtelâ olsa
Alınmaz ' ışk elinden iki ' âlem bir yaña olsa

III

Çü bir meh-rûya dil virdüñ anı ol māha ışmarla
Reh-i ' ışk içre yoldaş it gam-ı hem-rāha ışmarla
Gedā-yı şāh-ı ' ışk oldu anı ol şāha ışmarla
Aradan çık hemān şimden girü Allāh'a ışmarla

Halâş olmak ne mümkün bir gönül kim mübtelâ olsa
Alınmaz ' ışk elinden iki ' âlem bir yaña olsa

IV

Ėam-ı ' ışkı neden fehm itmeyüp ta' n itse her cāhil
Melāmet taşı biñ yirden gelürse yüz çevürmez dil
Olupdur şöyle cām-ı ' ışkla dil-i mest-i lā-ya' kıl
Rahîmî çünkü te 'şir eylemez terk-i naşihat kıl

Halâş olmak ne mümkün bir gönül kim mübtelâ olsa
Alınmaz ' ışk elinden iki ' âlem bir yaña olsa

97

50a Tercî'-bend-i ' Işkî

mef' ulü fā' ilātü mefā' ilü fā' ilün

I

Bād-ı nazarda görelî ben mübtelâ seni
İtdüm gönül vilāyetine pādişā seni

Cān u cihāna virmez in ey dil-rubā seni

Dünyā nedür bedel kılam ey cān aña seni

Dünyāyı bir yaña qosalar bir yaña seni

Baña seni gerek seni ey dil-rubā seni

II

Qıblem qapuñı Ka‘be-i ‘ulyāya virmez in

Kūyuñ riyāzını cennet-i a‘lāya virmez in

Reftār-ı serv-i qaddūñı Tūbā’ya virmez in

Bir kez yüzüñe baqmağı dünyāya virmez in

Dünyāyı bir yaña qosalar bir yaña seni

Baña seni gerek seni ey dil-rubā seni

III

‘Işkuñ yolında terk iderin cism ü cānı ben

Ölince beklerin hele bu āsitānı ben

Sensiz efendi n’eyleyeyin bu cihānı ben

Qande bulam senüñ gibi bir nev-civānı ben

Dünyāyı bir yaña qosalar bir yaña seni

Baña seni gerek seni ey dil-rubā seni

IV

Bir dem mi var ki baqr-i ğam-ı ‘ışqa qalmaz in

Girdāb-ı ‘ışqa zevraq-ı cismümi şalmaz in

‘Işkuñ yolında başa vü hem cāna qalmaz in

Sensiz cihān mülkini bir pula almaz in

Dünyāyı bir yaña qosalar bir yaña seni

Baña seni gerek seni ey dil-rubā seni

V

Küyuñ gedāsı cennet-i me'vāyı n'eylesün

Çaddüñ esiri sāye-i Tübā'yı n'eylesün

Gören yüzüñi ğayr-i temāşayı n'eylesün

Sensiz efendi 'İşkī bu dünyāyı n'eylesün

Dünyāyı bir yaña қosalar bir yaña seni

Baña seni gerek seni ey dil-rubā seni

98

50b Tercī'-bend-i 'Ulvi

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

I

Çıl nazar hālūme ey kişver-i hüsñüñ şāhı

Gāh cevr eyler isen bārī esirge gāhı

Çoma tenhāda vü fürçatde dil-i güm-rāhı

İrmesün çarça dem-ā-dem bu ğarībüñ āhı

Bezme gel bu gice ey 'ālem-i hüsñüñ māhı

Yoқsa yirden göge dek incinürem va'İlāhı

II

Çulmet-i fürçate şalma dil-i nālānumuzı

Her dem irgüre meded göklere efgānumuzı

Bezme gel bu gice ey 'ālem-i hüsñüñ māhı

Yoқsa yirden göge dek incinürem va'İlāhı¹

III

Göz yaşın bezm-i maḥabbetde şarāb eyleyelüm

¹ Bu bentte bir beyit eksik yazılmış.

Nāle vü āhı o meclisde rebāb eyleyelüm

Cigeri āteş-i şevkuñla kebāb eyleyelüm

Mey-i la' lüñle dili mest ü ħarāb eyleyelüm

Bezme gel bu gice ey 'ālem-i ħüsnüñ māhı

Yoğsa yirden göge dek incinürem va' llāhi

IV

Şeb-i ħamda şü ħadar derd ile āh eylemişüz

Yerleri gökleri hep dūd-ı siyāh eylemişüz

Gerçi cān nağdini yoluñda tebāh eylemişüz

Nağaruñ yoğ bize bilseñ ne günāh eylemişüz

Bezme gel bu gice ey 'ālem-i ħüsnüñ māhı

Yoğsa yirden göge dek incinürem va' llāhi

V

Ėayrlar ile nice bir cām-ı mey nüş idesin

Cür'aveş ħāke şalup 'Ulvi'yi bī-ħüş idesin

Nice bir ħavm-i ħasūduñ sözini güş idesin

Nice bir eyledüğüñ 'ahdi ferāmüş idesin

Bezme gel bu gice ey 'ālem-i ħüsnüñ māhı

Yoğsa yirden göge dek incinürem va' llāhi

99

Tercī' -bend-i Raħmī

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

I

Nev-bahār oldı yine irişdi hengām-ı cünün

Dāğ-ı sīnem gibi şaħrālar olupdur lāle-gün

51a Yârsız çeşmüm döker her lahzada seyl-âb-ı hûn

Âh elüñden kime feryâd ideyin ey dehr-i dün

Hâtırum maḥzûn bağrum hûn bahtum ser-nigûn

Şabra t̄aḫat ḫalmadı gâyet zebûn oldum zebûn

II

Bir seher gül-zâr ‘azm idüp nice şāḫib-i kemāl

Şundılar destüme bu devrāna gül-zâr-ı ḫayāl

Kevkeb-i iḫbālümü yād idüp açdum anda fāl

Nāgehānī geldi bu maḫla‘ u demde ḫasb-i ḫāl

Hâtırum maḥzûn bağrum hûn bahtum ser-nigûn

Şabra t̄aḫat ḫalmadı gâyet zebûn oldum zebûn

III

Yūsuf’umdan ayrı düşdüm nitekim Ya‘ ḫûb-ı zâr

Kâr-ı yâr derd ü gam ile eyleyüp terk-i diyâr

Ḥār ḫâr-ı gam u cüdum eyledi zâr u nizâr

Germ-i miḫnet sīnemi oñar idüp Eyyübvâr

Hâtırum maḥzûn bağrum hûn bahtum ser-nigûn

Şabra t̄aḫat ḫalmadı gâyet zebûn oldum zebûn

IV

Tîg-i ḫasret cāme-i cismüm idüpdür çāk çāk

Nīze-i ḫa‘ n-ı ‘adūdan āh kim oldum helāk

Künc-i gamda sīne pür-dāğ-ı derūnum derd-nāk

Gözde āb u dilde nār u başda ḫāk¹

Hâtırum maḥzûn bağrum hûn bahtum ser-nigûn

---

¹ Mısra eksiktir.

Şabra t̄akat almadı ḡayet zeb̄un oldum zeb̄un

V

Rahmi'yā devrān beni Mecnūn-ı ıŝqa yār idüp

Şaldı ŝahrā-yı belāya menzilüm kuh-sār idüp

Ourum bu maqla ı derdüm aña iŝ ar idüp

Kim gelürse yanuma h̄älümden istifsār idüp

H̄atırum maḥzūn bağrum h̄ün bahtum ser-nigūn

Şabra t̄akat almadı ḡayet zeb̄un oldum zeb̄un

100

Müseddes-i H̄āletī

mefā ilün mefā ilün mefā ilün mefā ilün

Bilürsin ey gönül çün kimseye bāı degül devrān

Geçür zev ile  ömrüñ çekmegil gam zerrece bir an

Girüp meydān-ı  iŝ ire urup t̄āvusveŝ cevelān

Düşüp taqlara Mecnūn gibi vālih baŝ aı  uryān

51b Şiladur cümle  uŝŝāa gülüñ dervīŝ olan yārān

Füyüzāt-ı ilāhīdür ulu devlet bulur el 'ān

Firāuñ cāna kār itdi arārüm almadı gitdi

Esirge bendeñi cānā cefāyise n'ola yitdi

Meded vaŝluñla ŝād eyle yiter hicrūñ ki aqlatdı

Firāuñ bağrumı an eyleyüp yaşum revān itdi

Gönül bari yine taŝdı cihānı eyle ar itdi

Yaın oldı ki āfāı ser-ā-ser bürüye t̄ufān

ŝerī atle olan āyim H̄a'ı aña mu in buldum

Hevā-yı nefse uyanları ŝeytān-ı la in buldum

Şırâṭ-ı müstakîm üzre olan Hakk'a yakîn buldum
Şerî' at yolına girdüm 'aceb rāh-ı emîn buldum
Me'ânî bahrine taldum haḳâyıḳ ma' denin buldum
Bu güher kıymetin bilmez bahâsın virmeyenler cān

Dilersen ey gönül rāhat olup cānuñ şafâ sürsin
Gözün aç dem-be-dem ğafletde kalma nice uyursın
Dilâ meydân-ı 'ışık içre serin top eyleyen tursın
Bu yolda virmeyen cān nice cānāneyi görsin
Kim ister ire cānāna dil ü cān terkini ursun
Çü sen cānuña kıymazsın yüri sen özleme cānān

Cihān mülkini vireler baña almam bir pula el-Haḳ
Müsāvî oldı yanumda yoğ u var anı itmem fark
İçeli bāde-i vaḫdet olalı mest-i müstağraḳ
Tecellî-i İlāhî **Hāletî** olmuşdı ğāyet ğarḳ
Hayālî pür-me'ânîdür cihānı kaplamış muṭlaḳ
Şıgmağa velî ḳanı bulagör aña pür-vidcān¹

101

Sāḳî-nāme Der-Mu'aşşer Güfte-i Hāletî

fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün

I

Sāḳiyā şun bize mey-i ḫamrā
Tā ki cüş ide dilde zevḳ u şafā
'Işık yār oldı derdüme dermān
İstemem derd-i 'ışık-ı yāre devā

¹ Bu şiir, Bayram Ali Kaya'nın hazırladığı Azmizade Divanı'nda yer almamıştır. (Kaya, 2003)

52a

Bir perî yüzlüye gönül oldı

Cân ile dilden ‘âşık-ı şeydâ

Kâkül-i ‘anberîn görelden ben

Başuma geldi bu benüm sevdâ

İçelüm sâkiyâ müdâm içelüm

İçelüm ayık olmayup içelüm

Sâkî şun içelüm mey-i gül-gün

Oldı ‘âlem bahâr-ı gün-â-gün

II

Bâkî çün kimseye degül devrân

Gül gibi dâyim olalum handân

Oldı ‘âlem bahâr ey sâkî

İçelüm ayık olmayup bir an

Furşatuñ elde var iken ey dil

Dâyimâ ‘ıyş ü ‘işret eyle hemân

Bu cihân ey gönül çü bir demdür

Sür demüñ olmadın şoñı vîrân

Demidür ‘ıyş ü ‘işret eyleyelüm

Nice bülbülveş olalum nâlân

Sâkî şun içelüm mey-i gül-gün

Oldı ‘âlem bahâr-ı gün-â-gün

III

Gitdi vaqt-i hazân irişdi bahâr

Bâğa ‘azm idelüm gel ey dil-dâr

Oldı sen Leylî’ye bu dil Mecnûn

Zeyn olaldan bahār ile eşcār
Bülbülüñ irdi çarha āvāzı
Hem-nişin oldı gönçeye çün hār
İçelüm sākī içeçek demdür
Çünki bu ‘ālemüñ güzelligi var
Sākıyā şun bize müdām müdām
Kalmadı cān u dilde zerre qarār

Sākī şun içelüm mey-i gül-gün

Oldı ‘ālem bahār-ı gün-ā-gün

IV

Nice dil zār ile nizār olsun
Nice ‘ışkuñla bī-qarār olsun
‘İşkuña düşeli revā mı bu dil
Dem-be-dem ğamlar ile yār olsun
52b Vaşluñ ile bu qalbi şād eyle
Demidür bi’llāh ey nigār olsun
Gül-sitān içre yār ile şöhet
İdelüm nice rüzgār olsun
Meclis-i meyde dilerüm senden
Nice büseñ baña kenār olsun

Sākī şun içelüm mey-i gül-gün

Oldı ‘ālem bahār-ı gün-ā-gün

V

İçelüm sākıyā müdām içelüm
Koma elden mey-i müdām içelüm

Yār ile **Hāletī** gülistānda
Zevk idüp hāşıl-ı kelām içelüm
Sāgarı devr eyle ey sākī
Olma hālī ‘ale’ d-devām içelüm
Mest olup ayık olmayup bir an
İçelüm durma şubḥ u şām içelüm
Sözümüz budur evvel ü āḥir
Sözi kaç‘ eyle ve’s-selām içelüm
Sākī şun içelüm mey-i gül-gün
Oldı ‘ālem bahār-ı gün-ā-gün¹

102

Ve eydan lehu Mu‘aşşer
fe‘ ilātün mefā‘ ilün fe‘ ilün

I

Gül-i gül-şen gözüme hār oldı
Vüs‘at-i dehr başuma tar oldı
Umma andan vefā hāzer eyle
Çarḥ-ı atlas kimünle yār oldı
Bir nefes ḥayāli olmadı ğamdan
Dār-ı dünyāya kim ki cār oldı
Menzil-i ten ki ola taḥt-ı türāb
Tutalum şāh-ı kām-kār oldı
Tā ezel ağlamak naşībümdür
Gözlerüm yaşı cūybār oldı

---

¹ Bu şiir, Bayram Ali Kaya'nın hazırladığı Azmizade Divanı'nda yer almamıştır. (Kaya, 2003)

Yoğ nihāyet ğama dırāz oldu

Şādılık    mr gibi az oldu

II

Ç n naş b m belā v  mişnet imiş

Çeker m anı ol ki k smet imiş

53a K smet olduğda her kişiye naş b

D r-1 d nyāda belki zillet imiş

Ğoma yā Rabb beni mezelletde

Tābi  -i nefse āhiret let imiş

Her ki bunda fağr ola řādık

Menzili yārin anda cennet imiş

Yā İlāh  v c dum itdi helāk

Derd   mişnet baņa ne   illet imiş

Yoğ nihāyet ğama dırāz oldu

Şādılık    mr gibi az oldu

III

Çekeyin r z u şeb belā nice bir

Olayın derde m btelā nice bir

İllere řād u başt ola r z 

Ğahr u derd    nā baņa nice bir

Rāyegān ola   āleme řād 

Ben aņa bulmayam bahā nice bir

Ğilm ile eyleye cihān  ğar ğ

Baņa ğahrın ide   aņā nice bir

Olmaya ğayāl  g zler m yaşı

Ola her dem bu mācerā nice bir

Yok nihāyet ğama dırāz oldu

Şādılık ʿ ömr gibi az oldu

IV

Beni dem-beste eyledi devrān

Cürʿ a-dān-ı ğam eyledi hayrān

Bañā rūzī olan muşībetdür

Şādılık eyledi evzen-i pinhān

Mevc-i ğam kaʿ r-ı dilde eyledi cūş

Beni bu hālet eyledi nigerān

Bu muşībet beni hazīn itdi

Başumı itdi āhiri ğaltān

Zecr ü qahr u elem degül mi ğaraż

Ki ide ʿ āleme beni destān

Yok nihāyet ğama dırāz oldu

Şādılık ʿ ömr gibi az oldu

V

Olmış **Hāletī** cihānda ğarīb

Elem ü zecr ü qahr olalı naşīb

53b Şādılık buʿ d-ı meşriķīn oldu

Ġuşşa vü derd ü miḥnet oldu qarīb

Ġam olupdur bu cāna müstevlī

Eylemek ağladuğuma taʿ yīb

Dili bu varṭadan ḥalāş eyle

Keremüñden degül İlāhī ʿ acīb

Ka' r-ı deryā-yı guşşaya ıaldum

Dilerüm fazl-ı Haııı irişe ıarıb

Yoı nihāyet ğama dırāz oldu

Ŗādılık ' ömr gibi az oldu

103

'Ale't-taııık 'Atıııı Hudā Olan Ebū Bekr-i Ŗıddık Hazretlerinüñ

Faziletlerinüñ Mübārek Zıkrıdır Raııya 'llāhu Te'ālā 'Anhu

fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün

I

Dār-ı dūnyāyı ŝanma cāy sürür

Olasın tā muzaffer ü manŝür

ıadre ir şu gibi ğörüp dıdār

Yürü ŝur niyāzda ŝurı ŝur

ıoldı cürm ile nāme-i a' māl

N'ola hālik olunca vaııt-i nüŝür

Doıunur nāvek-i ecel āıır

Saña oldu niŝāne ehl-i ıubür

ııdık ile ümmet-i Muıammed iseñ

ıalavātı dilüñden eyleme dūr

ıār yāra ri' āyet eyleyigör

ıde raıımet saña o Rabb-i ğafūr

Oldı Ebū Bekr efzal-i ümmet

Ve 'aleyhi rivāyete'l-cumhūr

Kān-ı ba' de 'n-nebiyyi bi 't-taııık

Efzalü 'l-hālıkı ' indene 'ŝ-ııddık

II

Ol Hudā-yı müheymin-i müte‘āl

Zāt-ı pākine virdi fażl u kemāl

Aña üç yār oldı cümle muṭī‘

Bāreka ’llāh zihī hüccete ḥiṣāl

Aḥmed’e yār-ı evvel olmuşdur

Ol elf-i kāmēt ü mübārek fāl

Ol ki bālā-nişin ümmetdür

Oldı adındaki elf aña dāl

54a

Lafz-ı nāmı ucından efzündür

Fażlına olsa n’ola istidlāl

Saña efzün didük ise zīnhār

Ya gelüp olma şaķın ehl-i ḍalāl

Her biri rükn-i Ka‘be-i dīndür

Ġayri eksiklik ile kılma ḥayāl

Oldı şıdķ ile efzal ü evlā

Ref u ’llāhü ḳadrehü ebeden

III

Bedr idi alnı ya kefi ḥurşid

Şa‘ şa‘ a oldı aña ḥaṭṭ-ı sefid

Çehresin ḳılmışdı nūrānī

Pertevi nūr u vaḥdet ü tevḥid

Naql ider bu ḥadışi rāviler

Buyurupdur Resül-i Rabb ü Mecid

Gelse mizāna ḥalkuñ imānı

Anuñ imānı olaydı mezīd
Ġār içinde ııırdı pāyını mār
Cānına irdi bir cefā-yı cedīd
Vākıf oldu bu hāle Őāhid-i HaĠk
Didi āġir seni bu ide Őehīd
Allāh Allāh nedür bu fazl u kemāl
Oldı ġalk-ı cihān içinde ferīd
Yār-ı ġār-ı Muġammed-i Muġtār
Şānī işneyini iz hümā fi 'l-ġār

IV

Ġār-ı ten oldu Şanki anlar cān
Oldılar anda cān gibi pinhān
Ġār içinde Resül ile ŐıddīĠ
Birlige yitdi oldu genc-i nihān
Ey nice Yūsuf'ı koyup çāha
İrgürür 'izz ü cāha devr-i zamān
Oldı ġār içre Şanasın anlar
Zulmet içinde çeşme-i ġayvān
Bu iki 'andelīb-i bāġ-ı eġad
Kıldılar bir ġafes içinde mekān
Beñzer ol mü'min-i muvaġġide ġār
Ola ġalbinde ŐıdĠ ile imān
Düşmen-i bī-ġisāba aşdı ġicāb
Perde-dār oldu 'ankebüt ol an

İde rahmetlerin ziyāde Һudā

V

Қıldı һүкм ü һукümeti nice yıl
Oldı ‘ömr-i ‘azīz-i müsta‘cil
Eyleyüp ārzū-yı ‘īd-i vişāl
Қıldı cānāna cānını vāşıl
Göñli mānend-i cennetü ’l-me ’vā
Dār-ı dünyāya olmadı mā ’il
Evliyā eyle enbiyāya daһı
Қalmaz imiş zamāne ey gāfil
Ma‘şiyet cāmı şimdi **Yahya**’yı
İtdi hayrān u mest ü lā-ya‘қil
Vay eger ağlamazsa aһvālin
Rūz-ı maһşerde aña ve ’l-һāşıl
Devlet anuñ ki ola ol şāhuñ
Āsitānında ola bende-i muқbil

Gül-şen-i dīn қıldı şıdқ ile zeyn

Raziya ’llāhü ‘anhü fi ’d-dāreyn

104

‘Ömer Fārūқ Һazretlerinüñ Şādır Olan Kerāmetinüñ Zikridür

Raziya ’llāhu Te‘ālā ‘Anhu

fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün

I

Ey göñül bu қubeb-i çarһ-ı ‘uқāb

Oldı seyl-i fenāda hemçü һabāb

Berķ-i hāṭifveṣ olmayup ḥandān
Aġla ʿ iṣyānuña miṣāl-i seḥāb
Ḥālūñ irtesi n’olur ey ġāfil
Cürmüñe göre olur ise ʿ azāb
Yüri eyle ġünāhuña istiġfār
ʿ Ārif iseñ budur cevāb-ı ṣevāb
Raḥmete lāyık eyle kendüzüñi
Ġafleti kılma cān gözine ḥicāb
Oķı medḥ-i Resūl cismüñi hem
Çār-yār işiginde pür-türāb
Kıl duʿ ā rūḥ-ı Ḥazret-i ʿ Ömer’e
Oldı çün ol ḥalīfe-i aṣḥāb

Ekmelü ’l-ḥalk ḥākim [ü] ʿ ādil

Efzalü ’l-ḥalk ʿ ālim ü ʿ ādil

II

55a Didi ṣāh-ı Resūl olurdu ʿ Ömer
Gelse bir daḥı ḥalka peyġamber
Dirler idi ʿ aleyke ʿ aynu ’llāh
Rūz-ı rezm içre ḳalsa cevānlar
Geldi ṣehr-i Medīne’de bir ġün
Rūm’dan aña ḳāṣıd-ı Ḳayṣer
Didi gelsün o kāfir imāna
Ḳāṣıda heybet ile ḳıldı naṣar
İçine ḳorķu düṣdi küffāruñ
Her biri küfri oķudı ezber

Görinüp gözlerine kıavs-i kıazā

Cānlarına irişdi tīr-i kıader

Çıķdı dīvārdan bir el nāgāh

Kayřer-i Rūm'ı kııldı zīr ü zeber

Nice günlük yola idüp te'sīr

Zāhir itdi velāyetini emīr

III

Yaķdı ĥurřīd bir gün anı 'ıyān

'Āřıķīn şanki mihr-i mihrübān

Ĥıřm ile döndi kııldı çünkü nazār

Kabķara oldu māh-ı nūrefřān

Göz göre gök yüzinde oldu siyāh

Fi'l-miřāl ĥāl-i 'arīz-ı cānān

Sidre'den yire ol nefes-i Cibrīl

İndi mānend-i raĥmet-i Raĥmān

Didi luşf ile yā Veliyyu'llāh

Çok selām eyledi saña Sübhān

Göñül alçaķlıgın idüp Fārūķ

Oĥřasun şemsi eylesün iĥsān

Yoķsa böyle kıalur kıyāmete dek

Nitekim rū-yı 'āřiyān-ı cihān

Gördi 'ālem velāyetini temām

Ayağı toprağına oldu ĥulām

IV

'Adl ü dād ile ol emīr-i ricāl

Rāh-ı dīn içre almadı ihmāl
Erba‘ ın oldu ümmet anuñla
Oldı mīm-i mübāreki aña dāl
Manzar-ı ‘ayn ‘adl ü dād oldu
Kimseye eylemezdi zılm ü dālāl
Gün gibi açdı tığ ile dehri
Oldı a‘ dā mükedderü ’l-aḥvāl
55b Sünnet-i Aḥmed’i idüp icrā
Ḥayr işine iderdi isti‘ cāl
Tāḫati almayup açardı hemān
Görse İblīs gölgesin fi ’l-ḫāl
ıluban biñde birini tafşıl
Eyledüm vaşfını ‘ale ’l-icmāl
Ki odur zübde-i ulü ’l-elbāb
Yār-ı şānī güzide-i aşḫāb

V

Ḥāba varmışdı bir gice o hümām
Girdi rü ’yāsına Resūl-i imām
Da‘ vet idüp aña ḫiṭāb itdi
Yā ‘Ömer didi ‘ömrüñ oldu temām
‘Ālem-i ‘ulvīye ‘urūc eyle
Cāy-ı süflide yiter eyle maḫām
Vaḫtidür gel bize mülāḫāt ol
Virdi ‘adlūñ cihāna cümle nizām
Çün uyandı o nūr-ı dīde-i dīn

Qıldı aşhāba hālını i' lām
Emr-i Hāḡḡ ile āḡir oldı şehīd
Rūḡ-ı pākine Hāḡḡ'dan ola selām
Çünki āḡir ölümdür ey **Yahyā**
İ' timād itme dehr-i dūna müdām

Virdi ' adl ile İslām'a revnaḡ

Artura rahmetini Hāzret-i Hāḡḡ

105

'Osmān Zekī Hāzretlerinūñ Sergüzešt-i Şehādetlerinūñ Zikridür

Rāziya 'llāhu Te' ālā ' Anhu

fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün

I

Fānīdür ey gönül cihān fānī
Bekleme bümveş bu vīrānı
Hāḡḡa taḡdīrini ḡavāle ider
Añlamaz kimse sırr-ı sübhānı
Germ ü serd arada bahāne olur
Müddet-i ' ömrūñ irse pāyānı
Nice naḡl itdi diñle ' ālemden
Çār-yār-ı Resūl-i Yezdān'ı
Oldı nāgeh şehīd-i zi'n-nūreyn
Hāke düşdi o pīr-i nūrānı
Görinen şanma ebr ü bārāndur
Eyleyen gök yüzini ḡulmānı
Dest-mālın dutup yüzine felek

56a

Añup ağlar o vird-i ħandānı

Vāh ki mānend-i lāle-i nu' mān

Ḳana ġarḳ oldu Ḥazret-i ' Oṣmān

II

Ḳan degüldür aḳan o demde revān

Daḳdı boynına sübhā-i mercān

Ḳırmızı güller ile tıldurdu

Ḳoynını Şanki ol emīr-i cihān

DüŐdi Őehr-i vücūdına āteŐ

Gerdeninden ' ulular oldu ' ıyān

Aña fetḫ olmaġa tılsım-ı beḳā

Virdi bu ḫāneḳāḫda ḳurbān

Maḫla' -ı mihrine irişdi zevāl

Őefḳati zāhir eyledi ol an

Dest-i ḳudret cemāl-i muŐḫafına

Őerḫ ile yazdı āyet-i Ḳur'an

Őunar iken aña Őarāb-ı ḫahūr

Bir zeyn dökdi üstine rızvān

İrdi ol meyden aña keyfiyet

Ḳana mest itdi sākī-i vaḫdet

III

Cānuma geḳdi nāvek-i efkār

Nice ḳıydı ' aceb aña aġyār

Buldılar çün o genci pinhānī

Ḥānesin deldi bir nice ġaddār

Yalñuz gördiler o dildarı

Leyse fi 'd-dārı ğayrühü deyyār¹

Haqq rızasını boynına aldı

Havf idüp kılmadı o demde firār

Ser virüp sırrı virmedi āhır

Deheni oldu maḥzen-i esrār

Olmasun aña kaşd iden yā Rabb

Bāġ-ı Firdevs içinde bir hürdār

Karalar giydi bu ğam ile leyāl

Yağalar çāk eyledi eşçār

Gördiler çün bu hāleti aşhāb

Didi *tūbā lehüm ve hüsñü me 'āb²*

IV

56b Eyledi anı ol kerīm ü raḥīm
Aḥsen-i ḥulḳ ile ḥalīm ü selīm
Utanurdu anuñ ḥayāsından
Cümle kerrūbiyān-ı 'arş-ı 'azīm
Oldı āyīne-i vücūdı anuñ
Mazhar-ı nūr aḥsen-i taḳvīm
Anda ḥatm oldu āyet-i Qur'ān
Halka Qur'ān eyledi ta' līm
Düşdi hep nār-ı ḥayrete aşhāb
Nāgehān oldu çün emr-i 'azīm
Terk idüp bu maḳām-ı dünyāyı

¹ “Dāreyn içinde hem ğayrühü (başkası) hem leyse fi 'd-dār (yersiz) olmak.”

² “...onlar için mutluluk ve güzel bir dönüş yeridir.” Ra' d suresi, 29. āyet.

Oldı dāru ʾl-ḳarār içinde muḳīm

Ḥaḳ yolına olup o dem ḳurbān

Ḳıldı cānāna cānını teslīm

Budurur rāy-ı ḥayr u fikr ü ṣaḥīḥ

Oldı ol pādiṣāha zūlm-i ṣarīḥ

V

Yatduḡı yiri Ḥaḳḳ cinān itsün

Rūḥına ʿ arṣ-ı āṣiyān itsün

İricek taḥtgāh-ı Firdevs'e

Ṣehdü ʾṣ-ṣekerine ḥān olsun

Ehl-i imāna çün ḥalife idi

Anda da ṣāh-ı kāmran itsün

Anı kim sevmez ise ḳahr idüben

İki ʿ ālemde nā-tüvān olsun

Sūre-i Fātiḥa ṣevābın anuñ

Rūḥ-ı pākine anu armağan olsun

Bu du ʿ ā-nāmesini **Yahyā**'nuñ

Cümle dillerde dāstān olsun

İşiden sūz-nāk sözlerini

Yaḳalar çāk idüp fiḡān itsün

Ve ne fiḡān kendüsin helāk itsün

Āstānında cismini ḥāk itsün¹

---

¹ Bu şiir divanda yoktur. (Çavuşoğlu, 1977)

Leysu 'llāhül-gālib 'Alī ibni Ebī Tālib Kerrema 'llāhü

Veçehü Hāzretlerinüñ Velāyet-i Sa' ādetlerinüñ Beyānındadır

fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün

I

57a Olma mecnūn gibi ey gāfil
 Naqşına deyr-i ' ālemüñ mā'il
 Miḥnet oldu maḥabbet-i dünyā
 Lezzetini hemīşe zillet bil
 Yüri kesb-i ' ibādet eyleyüben
 Emr-i ma' rūf u nehy-i münker bil
 Rūḥına çār-yāruñ eyle du' ā
 Sünen-i Aḥmed eyle ol ' āmil
 Tā ki maḫbūl olan du' ā gibisin
 Olasın ḫurb-ı Hāzret'e vāşıl
 Esedu'llāhdur biri anuñ
 Oldı ḫaḫkında hilātı nāzil
 Ya' nī serdār-ı zümre-i aşḫāb
 Ḳuṭb-ı aḫṭāb u mürşid-i kāmil

Māh-ı devrān emīr-i ' izzet ü cāh

Şāh-ı merdān 'Alī veliyyu'llāh

II

Hātem-i enbiyā gibi meşelā
 Oldı fazl ile ḫātem-i ḫulefā
 Zāt-ı ḫurşid-i çarḫ-çārumdur

Ki esed bir cin eyledi me`vā
Adı gibi olup mübārek fāl
‘Ādet idi añā seḥā vü ‘aṭā
Oldı üstinde ḥāṭır u nāzır
‘Ayn u ‘ilm ü ‘ināyet-i mevlā
Devr-i ‘ālemde çār-yār-ı güzīn
Aınca otuz yıl oldılar ḥulefā
Göz göre Ḥāzret-i ‘Alī’deki lām
‘Aynı ile işāret itdi añā
Her velāyetde yoĝ idi mişli
‘İlmle oldı kenzü lā-yefnā

Ya‘ nī kenz-i ma‘ārif-i ‘izzet

Bāb-ı ‘ilm ü medīne-i ḥikmet

III

Ey kamer-i ṭal‘at u esed-i kevkeb
Şāh-ı a‘cām u müktedā-yı ‘Arab
Olduñ alçaq göñüllü ḥāk gibi
Bu türāb olsa ṭan mı saña laḳab
Zāt-ı pāküñ durur ḥasīb ü nesīb
Bāreka`llāh zihī ‘ināyet-i Rabb
N’ola arduñca yürüse ḳanber
Rūz-ı nev-rūz ile nitekim şeb
‘Ālemüñ yüzi şuyı sensin
Sāḳī-i kevşer olduñ ümmete heb
Bir yirüñde yoĝ idi noḳşānuñ

57b

Edeb öğrendi senden ehl-i edeb

İbn-i ‘amm-i Resûl faħr-i cihân

Bildiler sensin ey emîr-i A‘rab

Nâ’ib-i Aħmed ü imâm-ı Hudâ

Âlem ü ‘âlim ü ser fużalâ

IV

Zülfikârıñ elüñde ey gül-i ter

Bâğ-ı cennetde süsene beñzer

Hâmil-i vahye beñzer degse n’ola

Zülfikâr oldı saña çün şeh-per

Keffüñe didi mecma‘ u’l-Baħreyn

Göricek Zülfikâr’uñ ehl-i nazâr

Zât-ı pākün durur sefine-i ‘ilm

Baħr-i keffüñde oldı ol lenger

Kimdür inkâr ide velâyetüñe

Naşş-ı kâtı‘ yiter o tîr-i hüner

‘Anter’i iki biçdügise n’ola

Oldur a‘dâya ejdehâ dev-ser

Dosta düşmene yarar ol tîğ

Virdi İslâm’a nef‘ u küfre zarar

Ol gül-i gül-sitân-ı fazl u kemâl

Olmış idi Resûl’e ħayre’l-âl

V

Böyle naql itdi râviyân-ı kirâm

Aña düş-nâm iderdi bir bed-nâm

İstimā' itdi biri aşhābuñ
Didi ey ḥayy u 'ālem-i 'allām
Bir nişān vir bunuñ günāhından
Bile 'āşiligini cümle inām
Yüzine ur günāhını anuñ
Göricek ḡayretü'l-ḥāşıla 'ām
Bu du'āsını eyleyüp maqbül
Eyledi ol 'azīze Ḥaḡ in'ām
Aña düş-nām iden pelidüñ o gün
Ḳabḡara oldı yüzi niteki şām
Kim ki sevmezse anı ey **Yahyā**
Ola cennet şarābı aña ḡarām

58a

Ḳaddesa'llāhu sırrahu'l-a'lā
Kerrema'llāhu vechehu ebeden¹

107

Ḳaşīde-i Ḥayretī der-medḡ-i Pāşā-yı A'zam

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Gel temāşā ḡıl 'acüz-ı dehri gör ey nev-civān
Zeyn olup bir nāzenīn maḡbūba dönmişdür cihān
Döşenüp tāze çemenlerle gök olmuşdur zemīn
Açılan yir yir çiçeklerdür kevākibden nişān
Yā çemende bir bisāt-ı 'ıyş yazdı rüzḡār
'Ārifāne ḡıldılar varın çiçekler dermiyān
Yā şükūfeyle çemen bezminde ḡudretten yine

¹ Bu şiir divanda yoktur. (Çavuşoğlu, 1977)

Bir yeñi altunlu sebz atlas giyüpdür büstān
‘Iyş u nüş eyyāmıdur şahrā demidür gel diyü
Turuban eṭrāfa el şalar çenār u nārvān
Ey gedālar kandasız şāhāne ‘ıyş itmek gerek
Kim sizünçün yaşamışdur her ağaç bir sāye-bān
Duruban ihzār ider nergisler ile lāleler
Şunmağa zerrīn kadehlerle şarāb-ı erguvān
Bezm-i gül-şende getürürler giderler gülleri
Beñzer olmuşlardurur gāyetde mest-i bī-girān
Pāyına ya zaḥm urupdur ḥār olupdur bī-mecāl
Şeb-nem ile şu seper yüzine ebr-i dūr-feşān
Şu degül la‘līn ṭabaḳlar içre gevherlerdurur
Pāy-ı yāre neşr için ihzār idüpdür gül-sitān
Dürr-i şeb-nemle kulaḳların ya ḥod zeyn eylemiş
Şanki gül-şen bir güler yüzlü güzeldür mihribān
Serv bir maḥbūb ser-keşdür miyān bāğında kim
Pāyına düşmiş kenār itmek diler āb-ı revān
Mevsim-i dīvānelükdür yā delürmişdür meger
Şu degüldür ol aña zencīr urupdur bāğ-bān
Görinen serv üzre kuşlar āşiyānın şanmañuz
Tāze dāğı penbesidür görünür yir yir ‘ıyān
Yā ayağ üzre durup destine almışdur ayağ
Tolular içmek diler şāh-ı güle serv-i revān
Gonçeler çinī şurāḫiler ṭutup şāh-ı gülün
La‘lden cāmın pür itmişdür şarāb-ı ergavān

Añladuñ mı n'idügin bülbüllerüñ âvâzesin

Çağırup her küşede her biri ider nüş-ı cān

Yā meger kim şevķ-i gülden mest olupdur derd ile

Dem-be-dem bu şî'ri tekrār eyleyüp eyler figān

Gül şen ol sen gül-şen-i hüsn içre ey gül-zār-ı cān

Bülbül-i nālānıñam ķan ağlayayın ben revān

58b

Gül gibi sen gül-şen-i şahnında ģandān ol yüri

Baña bülbül gibi ģār-ı miģnet olsun āşiyān

Gitdi eyyām-i zemistān geldi faşl-ı nev-bahār

Gitmedi bāģ-ı vücūdumdan benüm bir dem ģazān

Yā gülüñ ra' nālıģın seyr eylemişdür çağırup

Eydür ey bād-ı ģazān bi'llāhi zinhār el-amān

Şafģa-i gül-şende ģüyā uşbu taģrîr-i ķemen

Dehr elinden saña her aģvālümü eyler beyān

Şanki yā her bir ģiyā baş ģalduruban serverā

Ĥālümü i' lām itmege sen şāha olmışdur zebān

Dehr elinden dāyimā gözlerüm ķan ağlama

Aña ağla ģālünü k'oldur penāh-ı ins ü cān

Ĥazret-i Paşa-yı a'zam kim simātı fazlasın

Her ģedāya kim müyesser ola olur kāmran

Mihr-i 'adl ile ara yirden bürüdet götrilüp

İ' tidāl üstindedür muģkem zemīn ü āsumān

Mihr idüp bu zerre-i nāķizi ģaldur ģākden

Vaķtidür kim fer vire her ģāke mihr-i āsmān

Dest-i cūduñda senüñ bir sikkesüz dīnārdur

Toprağı altun ider gerçi ki şems-i zer-feşân

Cüduñ ol baħr-i ‘aţadur kim aña yoğdur kenār

Luţfuñ ol kân-ı seħadur kim aña yoğdur kerān

Devletüñ yanında şāhā birdür bāy u gedā

Çuvvetüñ yanında yeksāndur tūvān u nā-tūvān

Bāb-ı ‘adl imiş kapuñ geldüm şikāyet eyleyü

Fağr elinden el-fiğān deyn elinden el-emān

Ey taḃīb-i cān u dil bīmār-ı tīmāram meded

Vey Mesīḃā-dem baña tīmār idüp vir tāze cān

Zulm-i fağr ile yıķılmış göñlümi ger yapasın

Ka‘be bünyād eyledüñ va’llāhi sulţānum hemān

Çünkü dirler **Ḥayretī** varın viren yād olmadı

Bir gedāsın şāha bir deste gülüñ var armağan

Bir çarıncayam ne miğdarum ola kim serverā

Āşaf-ı Sulţān Süleymān vaşfına açam dehān

59a Līk ‘ādetdür du‘ā dervişlerden şehlere

Nitekim dervişlere iḥsān-ı sulţān-ı cihān

Nitekim dünyāyı tezeyyün ide bārān-ı bahār

Nitekim güller gülüp bülbüller eylerler fiğān

108

Kaşīde-i ‘Işğ min-keḷām-ı Ḥayretī Raḥmetu’llāhi ‘Aleyh

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

Oldı çün cān bülbülinüñ menzil-i gül-zār-ı ‘ışğ

Cümleten eczāyı yandurdı kül itdi nār-ı ‘ışğ

Bī-tekellūf dil ağup şu gibi gitdi kendüden

Gördi çün mir'ât-ı hüsni-yârda diyâr-ı ʿışk
Eylemezdi ʿâlemi rüşen çerâğ-ı âfitâb
Mîhr ile bir zerre pertev şalmasa envâr-ı ʿışk
Üstüne dönmezdi dâyim devr idüp gerdün-ı dūn
Levh-i mevcûdâta dâ'ir olmasa pergâr-ı ʿışk
Pîşekârı olamaz bu şan'atun her nâ-be-kâr
Zâhidâ bî-kâr olanlar pîşesidür kâr-ı ʿışk
Viremez her kuş dilin bilen Süleymân'dan nişân
Olamaz her Mantıku'ı-ı Tayr okıyan ʿAtfâr-ı ʿışk
Varlığı naqdin virüp yokluk metâ'ın almayan
Sûdı yok sevdâdadur bilmez nedür bâzâr-ı ʿışk
Ey nihâl-i kâmet-i bâr-ı elemle ham olan
Gam yime sensin bu bâğ içinde ber-hordâr-ı ʿışk
Baş çeküp serdâr-ı iklim-i Ene'l-Hâk olmadı
Baş virüp meydânda Hâllâc olmadı berdâr-ı ʿışk
Cümleten cismini bî-pervâ yakup nûr itmedin
Rüşen olmadı ten-i pervânede âsâr-ı ʿışk
Merdüm-i bî-ğayretem göz yaşı gibi ben revân
Eylemezsem ger hayâtum naqdini îşâr-ı ʿışk
Mülk-i şüretde özüñden bî-haber ol bî-haber
ʿÂlem-i ma' nide isterseñ eger aḥbâr-ı ʿışk
Tâcı terk it hırkayı harḳ it ʿaşâyı oda ur
Zâhidâ bilmek dilerseñ n'idügin eṭvâr-ı ʿışk
Hey nice zühd ü nice takvâ nice ʿilm ü ʿamel
Cümleden geçdüm olup dīvâne-i nâ-çâr-ı ʿışk

Oñmaduđ başum ıurı ğavgā vü cismüm ğarķ-ı ħün
‘Āşıkam yitmez mi baña cübbe vü destār-ı ‘ışķ
    Toludur ħālũñ ħayāliyle derūnum tāze dāğ
    Devletũnde kiseden ħālĩ degül dīnār-ı ‘ışķ
Ĝam yiyüp ‘uşşāķa ķan içmek ğıdā-yı rüĥdur
    Ķısmet itdi çün ezel bezminde ħũñ-sālār-ı ‘ışķ
59b   Çün müferriĥdür fezā-yı gül-şen-i Firdevs’den
    ‘Āşık-ı dīdār isem ben müstemend ğār-ı ışķ
Cānuma ķaşr-ı İrem’dür senũñ ħār ey elem
    Cismüme ey ğonçe-leb gül-berg-i terdür ħār-ı ‘ışķ
    Nūr-ı vaĥdetdür ğöñül ğözine cānā nār-ı ğam
    ‘Ayn-ı rāĥatdur belā-keş cānuma āzār-ı ‘ışķ
Ger belādan döndürürsem yüz baña inkār idũñ
    Çünki ben rüz-ı ezelde eyledüm iķrār-ı ‘ışķ
    Gelmesün ‘ākıller eydũñ bezmine ‘āşıkıların
    Yārdan ğayrı bu meclisde olur ağyār-ı ‘ışķ
    Ĥayl-i ‘unvāndur eger dīvāneler dīvānına
Adumuz ‘āşık diyüp yazdıysa defter-dār-ı ‘ışķ
    ‘Ālemũñ var ‘ālemũñ sulţānı sensin ey gedā
    Cān ile dilden eger olduńsa ĥıdmet-kār-ı ‘ışķ
Her ğöñülde ĥükmi cārĩ olsa tañ mı şāhvār
    Oldı ‘āşıklar ışiginde şu kim cerrār-ı ‘ışķ
    Şan‘at-ı miĥnetde şorsañ başķa bir üstāddur
    Çār-sū-yı ğamda her yir oñmaduđ bĩ-kār-ı ‘ışķ
Her nefes bu dūd-ı āh-ı pür-şerārımdan benüm

Dutar āfaķuñ yüzün bir ebr-i āteş-bār-ı ıŝķ
Yüzüme şu sepdı merdümlükler itdi gözlerüm
Eyledi pındār-ı ħ̣ābından beni bīdār-ı ıŝķ
Görmedüm yaşum gibi bir hem-dem-i bezm-i belā
Bulmadum hem-dem gibi ıālemde bir ğam-ħ̣ār-ı ıŝķ
Bir zümürüddür dilā emmāre nefesüñ mārına
Göz yaşından olsa āyīneñde ger jengār-ı ıŝķ
Ey gönül emrāz-ı Ħaķ'da aza tīmār itmedüñ
Vey nice hoş varduñ olduñ derd ile bīmār-ı ıŝķ
Ħurtarur cān-ı za' ifi bār-ı minnet çekmedin
Nice olmasun kişi cān ile minnetdār-ı ıŝķ
Beyt ma' mūr eyler āħır anı yap yap ğam yime
Ħānkāh-ı ğamda iftār ideli esrār-ı ıŝķ
Elde mecmū' añ gül-i gül-zār-ı vaĥdetdür senüñ
Söyle ey murĝ-ı laṭif-elĥān-ı hoş-ġüftār-ı ıŝķ

109

60a **Ħaşīde-i Ħayretī Der-medĥ-i Pāşā-yı A' zām**

mef' ūlū fā' ilātū mefā' ilū fā' ilün

Levh-i zemīne yazsa nice faşl-ı bāb āb

Ħüsnüñ kitābın eylemez intiĥāb āb

Tahrīre başlasam kaçan evşāf-ı ĥaddüñi

Odlara düşüben kalem olur kitāb āb

Ger ıārižuñda ey yüzi gül dāne-i ıarak

Damsa virürdi ıālemde bū-yı gül-āb āb

La' lüñ firāķıyla aķan gözlerüm yaşı

Deryāya düşse ola ‘ aķıķ-i müdāb āb
Bir ķatre ağzı yarını damzursa yire yār
Esrār olup ğubār ola řāfi řarāb āb
Deryāya düşse zerre-i mihr-i cemāl-i dost
Virürdi kāyināta güneş gibi tāb āb
Sen meh-liķānuñ işideli şuya girdügin
Lerzān olur kaçan ki göre āfitāb āb
Yüz buldı ise dilemiş ide muķābele
Āyine-i ‘ izāruña ey āfitāb āb
Gördi řafā-yı ‘ arızuñı ğaşy olup revān
Düşdi yüzünñ üstine hicāb itdi āb
Bī-iħtiyār vālih olup gitdi kendüden
Dīdār-ı yāri seyr ideli bī-niķāb āb
Başumda āhum odını yaşumla dir gören
Bir seyā-bān-ı āteře olmuş tınāb āb
Bencileyin fiġānlar idüp devr elinden āh
Döker hemişe dīdelerinden dolāb āb
Bařtum sitāresini nuħūsetde ğoreli
Aķıtdı řubħ-dem gice ‘ ayn-ı řihāb āb
Bir ħaddeyem ki sīm ü zerüñ adın añdılar
Aķıtdı yüzüm üzre ğözüm bī-ħisāb āb
Sā’il ğörüp ğözüm yaşını rū-yı luř ile
Virüp bu ħasteye yine řāfi cevāb āb
Didi yüzüñi řu gibi bir āsitāne sūd
Kim irdi añna irmek ile fetħ-i bāb āb

Pāṣā-yı a‘ zamuñ ire luṭfi nesīmi ger
60b La‘l ola ƙara taş ola dürr-i hoş-āb āb
Çün adı añdı çuş idüben şu gibi revān
Oƙıdı uşbu maṭla‘ idüp ḥiṭāb āb
Eyledi āsitānuña çün intisāb āb
Buldı şafa-yı ƙalb oluban kāmyāb āb
Yüz süreli işigüñe bir ƙadre irdi kim
Yıllarla dursa gitmege itmez şitāb āb
Keffüñ cihāna şol ƙadar eyler nişarı kim
Rū-yı zemīne şaçmaz o deñlü seḥāb āb
Keff-i kerīm ile olımaz bir le‘im eli
Feyz itmede olur mı cihānda serāb āb
Ƙahruñ odı irişse yaƙardı hevāda nār
Lutfuñ nesīmi esse olurdı türāb āb
Tīguñ ‘ adū vilāyetini şol kadar yıƙdı kim
Şan mülk-i Ƙaydafādudurur itdi ḥarāb āb
Ey pīr olası tāze civān tīguñ olmasa
Nūş eylemezdi rāḥat ile şeyḥ u şāb āb
Tīguñdurur bu çarḥı ƙoyan çarḥa dāyimā
Dönmezdi bulmayaydı eger āsiyāb āb
Taḥrīk-i bād ile n’ider idi zırh geyüp
Tīguñdan itmeyeydi eger ictimāb āb
Şemşir-i ‘ adlüñe ṭayanup arƙalamasa
Yatmazdı sırtı üstine bī-ictimāb āb
‘ Adlüñ şu resmedür ki zamānuñda ḥusrevā

Hergiz habābı hānesin itmez harāb āb

Başsañ rikāba vaqt-i ğazab pā-yı hıřmuñı

Olurđı heybetüñden eriyüp rikāb āb

Ger yir yüzinde kırasın otağ-ı kıaddüñi

şerminden eriyüp ola bu nüh-habāb āb

Gerçi kim başdı geçdı yüce āsitānuña

Alçağa düşdı çekdi nice ıztırāb āb

Deryāda kıatresin idemez haşre dek beyān

Medħuñ risālesin yaza ger bāb bāb āb

Söylerse **Hayreti** ne var eş^çār-ı āb-dār

^çĀdetdurur hemişe akıdur türāb āb

61a Bir büstān-ı servdurur bu kıaşide kim

Uğrar kenārına şanasın bī-hisāb āb

Halk-ı cihana olmış iken bā^ç iş-i hayāt

Halk-ı mu^çānide ola ^çayn-ı mezāb āb

Yaqmaya nār saña hevādār olanları

Mařserde řuna ellerine Bū-Türāb āb

şu kıoya düşmen ocağına tığ-i āb-dār

Eyleye zılm esāsını yıkıup harāb āb

Baħtuñ civāndur rāyuñ ola pīr dāyimā

Sāyeñde iče rāħat ile řeyħ u řāb āb

110

Kıaşide-i Hayreti Der-medħ-i şemşir

fā^ç ilātün fā^ç ilātün fā^ç ilātün fā^ç ilün

Nice iller günler açmış bir dilāverdür kıılıç

Lîk sulţānuma her yüzden müsah hardur  ılı 
Biline hizmet  uşağın iki yirden bağlanup
Emr ne bil bağladı bilence  akerd r  ılı 
 uşanup zerr n kemer yanun ca şalındur y ri
Kim hen z bir s de-r  ma b b dil-berd r  ılı 
Dostlar i er hay t  bını t guld n vel 
D şmen n ilin g nin yağmağda  zerd r  ılı 
Cevşen-i p l dına i en  ayanmasun   ad 
Eyle şanmasın ki y  şemş r y  ha cerd r  ılı 
 stine d n d şmeni k firler n odlar şa ar
Şanki d n genc nesi h fzına ejderd r  ılı 
Şuvarıldı himmet n  bıyla sulţ num sen n
Anu  i  n p r-şaf  v  t ze v  terd r  ılı 
 a n mı uğrında bah dırlar anu  c n virseler
Baş  eker i lim a ar bir g z  serverd r  ılı 
 ayl-i d şmen ger dem r  ağ olsa d nd rmez y zin
 oğrusın mı diyel m hayl  h ner-verd r  ılı 
Ar alansa hayl  y z vir p  ekildi yanun a
Ol sebebden  anda kim varsa muzafferd r  ılı 
Uğramaz yanına zenlerden  a ar i  r z ider
Bir m cerred s de-dil ger ek  alenderd r  ılı 
Şehs v ra nice havf itmeye t gu ndan   ad 
Bir nefesde nice d şmenler keser erd r  ılı 
T z olur g yetde g rd k e   ad nu  leşkerin
Server  be zer bulutdan nem  apar terd r  ılı 

Ebr gibi ağıdup erbāb-ı küfrüñ derneğin

Şanki dīn gencīnesi hıfzına ejderdür kılıç

61b Bir sühanverdür o kim Hindī gulāmıdur alem

Bir dilāverdür o kim yanınca ākerdür kılıç

Hızmetinde boynı bağlu bir ulı olmuşdurur

Gerçi kim bir şehri yār-ı heft-kişverdür kılıç

Keffi bir deryā-yı bī-pāyāndur anda fi'l-meşel

Her hūnerden ayrı bir pākize gevherdür kılıç

Kim durur anuñ gibi tīz-ab[ ] -ı mū-şikāf

Kim anuñ envār-ı zihniyle mūnevverdür kılıç

Mīvesi olsa [ ]aceb mi āyet-i *fethun karīb*¹

Rezm būstānında çün bir şāh-ı nev-berdür kılıç

Cānı yođdur şanmaya bir dem [ ]adūnuñ leşkeri

Büt-şikenlükde şan İbrāhīm-i Āzer'dür kılıç

Zulmet-i alb-i [ ]adū içre arar āb-ı hayāt

Heft-kişver pādişāhı yā Sikender'dür kılıç

Yanuña [ ]uryān ide geldükde evvel şimdi līk

Şalınur zerrīn kemerlerle tūvān-gerdür kılıç

Bekleyüp yanuñ idindi çün seni [ ]ālī-sened

İşin altun eyledi şan kimyā-gerdür kılıç

añ mudur erbāb u erkān içre olursa üzīn

Cümleden ālāt-ı harb içre tūvān-gerdür kılıç

Himmetüñdür böyle āyet tīz iden şemşirüñi

[ ]Arşa-i [ ]ālemde keskin gerçek erlerdür kılıç

¹“...yakın bir fetih...” Saff suresi, 13. āyet.

Serverā ya‘ nī dil-āverler elinde olmasa

Fi ’l-miṣāl bir berg-i sūsenle ber-ā-berdür kılıç

Üstine cān virdüğüm ‘ ayb itme kim cānā gamuñ

Ḥançer ile kan yalaşmış bir birāderdür kılıç

Ehl-i diller gibi jeng-i ğamda koma kıl ḥalāş

Yanuña al ilerü çek çün hüner-verdür kılıç

Şanma kim meydān yüzinde her nacaķ keskin olur

Yine şol ber-cevher olan ehl-i dillerdür kılıç

Yüreginde cevheri olanda maḥfidür kılıç

Beyza-i pūlādda niteki muzmerdür kılıç

Her ne deñlü ferbiḥ ise bozdoğandan yegdurur

Ḥayretī gibi bir Āzer gerçi lāğardur kılıç

Şimdilik bir pehlivānıyam sūḥan meydānınuñ

Dost düşmen içre destümde muḥarrerdür kılıç

Şöyle şaflar bağladı ebyāt-ı şı‘ rüm gūyiyā

Ellerinde şol dilāverler gibi vardur kılıç

Tiz-tab‘ ārāyiş ehline kemāl olmışdurur

Nitekim her pehlevāna zīb ü ziverdür kılıç

62a Yiridür dāyim hüner ehline eylerse nazār

Kim hünerver olduğıçün tāze vü terdür kılıç

Nitekim kāḥ şekl-i ḥançer geh şır olur hilāl

‘ Arşa-i eflākde ḥurşid-i ḥāverdür kılıç

Dilerem Ḥaķķ’ dan kılıcuñ keskin olsun dāyimā

Nitekim evlād-ı ‘ Oşmān’ a müsahḥardur kılıç

Kaşide-i Der-medh-i 'İd-i Min-kelem-ı Hayretî

mef' ulü fâ' ilätü mefâ' ilü fâ' ilün

Bülbül-i hezâr şevk ile idüp nevâ-yı 'id

Şaldı cihân içine şadâ-yı şalâ-yı 'id

Geldi yidişdi dürlü şükûf ile yir yüzi

Güyâ ki oldı cümle beyâbân fezâsı 'id

Geldi irişdi mevsim-i 'ıyş u şafâ diyü

Güllerle geldi gül-şen açıldı likâ-yı 'id

Şöyle tonandı dürlü şükûfeyle yir yüzi

Güyâ ki oldı cümle beyâbân fezâ-yı 'id

Şoymışdı her şeceri reh-zen-i şitâ

Geydürdi mihr idüp yine devrân şabâ-yı 'id

Her şâh-ı şüh câme-i sebz ile tonanup

Eyler biri biriyle turup merhabâ-yı 'id

Şevk ile rakşa girdi elin karşıban çenâr

Başladı çün terennüme destân-serây-ı 'id

Ebr-i bahâr yine gül-efşânlığ eyleyüp

Cârü-keş oldı geldi nesim-i şabâ-yı 'id

Turup 'ale's-seher ikisi el bir eyleyüp

Ferş-i cihâna virdiler anı cilâ-yı 'id

Bir meclis-i şafâ bezedi yine nev-bahâr

Virdi cihâna zînet ü zîb ü behâ-yı 'id

Şâhâne oturup yine la'lin ayağ ile

Güller dutarlar elde mey-i dil-güşâ-yı 'id

Ebr-i bahār jāleden eṭbāḳ-ı lāleye
Toldurdu nuḳl-i tāze ki ola ğidā-yı ‘īd
Bu meclis-i şafāda münādī idüp hezār
Her kūşede çağırup ider nidā-yı ‘īd
Bāḳī degül durur bu demi hoş geçür ‘azīz
Üç gündurur bu şevket ü hāy u hūy-ı ‘īd
Çün zīnetin bu vech ile gördi zamānenüñ
Bir şî‘r okıdı gül gibi destān-serāy-ı ‘īd
62b Eyley hezār yārı ile merḫabā-yı ‘īd
Neşr oldı ‘āleme yine būy-ı vefā-yı ‘īd
Geldi o dem ki ‘āşık u ma‘şūḳ cem‘ olup
Bī-bāḳ ṭurup eyleyeler merḫabā-yı ‘īd
Gül bülbül ile hem-nefes ü bülbül ile cām
Hem-dem olup hemīşe sürerler şafā-yı ‘īd
Gül yüzlü ğonçeler buluben rayb ü ferine
Huld-ı Berīn’e ṭa‘n ider oldı fezā-yı ‘īd
Miftāḥ-ı māh n’ola yine ey ṭabīb-i cān
Açıldı gül gibidür dārü’ş-şifā-yı ‘īd
Ġam ḫastesine şerbet-i şāfi olup şarāb
Her derdmende eyledi yine devā-yı ‘īd
Līkin benüm bu derdüme tīmār olmadı
Gerçi ki nice ḫasteye irdi şifā-yı ‘īd
İrdi ḳapuñda her kişi ‘īd-i murādına
Ben nā-tüväna irmedi anca nevā-yı ‘īd
Şavm-ı belāda görelı yād oldı cümleten

Bezm-i şafâda hem-dem olan âşinâ-yı ʿîd

Gördi bu hâletümi çü bir yâr-ı dil-nevâz

Luţf ile didi durma yûri ey gedâ-yı ʿîd

Bâd-ı şabâ gibi iriş ol âsitâna kim

Rûy-ı cihâna bahş olur ender ʿatâ-yı ʿîd

Bir âsitândur ol ki görüp sidreveş anı

Cibrîl-i cân didi budurur müntehâ-yı ʿîd

Bir âsitândur ol ki hümâyûn-ı vaqt olup

Yüz sürmek ile buldı saʿâdet hümâ-yı ʿîd

Ol mihr-i burc-ı devlete ir kim o serverüñ

Bir zerre ayağı tozu kuhl-i cilâ-yı ʿîd

Yaʿnî o devlet aḡteri Pâşâ-yı kâmbîn

Mihr-i saʿâdetiyle bulur fer liḡâ-yı ʿîd

İhsânı sofrasında biraz tere âsmân

İnʿâmı maḡbahında zemîn dik-i pâ-yı ʿîd

Düş olabilse fazla-i ḡʿân-ı seḡâsına

Bir demde bây olurdu nice biñ gedâ-yı ʿîd

Teşbîh iderdi devletini ʿîde dil eger

Dünyâ vü âḡiretde olaydı beḡâ-yı ʿîd

Devrinde kimse ağlamaz illâ ki bezm-i şemʿ

ʿAhdinde kimse inlemez illâ ki nây-ı ʿîd

63a

Bezminde bâdedür şafaḡ-ı surḡ-ı mihr ü mâh

Bir iki zer piyâle-i ʿişret fezâ-yı ʿîd

Zerrîn ʿaşâ alup ele her şubḡ âfitâb

Devr eyler işigüñ ola tâ ketḡüdâ-yı ʿîd

Ƙapuñda nām ile biri Ferruḡ biri Bilāl
İki ƙuluñdur uşbu şabāḡ u mesā-yı ʿid
Eyyām-ı devletüñde niçün ben emīn olam
Diller ġamını açmağ iken muḡtezā-yı ʿid
Ben düşmişüñ elin al ayağın tozı ḡaḡḡı
Ƙ'a' yān-ı merdüm için odur tütüyā-yı ʿid
Demdür ki **Ḥayretī** el açuben çınarvār
Tā rüz-ı ḡaşr olunca idevüz du' ā-yı ʿid
Her ġün ki dehr için münevver ƙıla ġüneş
Her yıl şehr için pür ide şadā-yı ʿid
Her bir ġünü ki biñ yıl ide ḡayy-i lā-yenām
Her bir nefesde vire hezārān şafā-yı ʿid

112

Ƙaşıde-i Min-keām-ı Ḥayretī Der-medḡ-i Abdālān

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Buldılar ol bī-nişāndan çün nişān abdāllar
Lā-mekān ilinde tutdılar mekān abdāllar
Şatdılar bir yāre cümle iki ʿālem raḡtını
Yaşamadılar dü kān içre dükān abdāllar
İçdiler faẓl-ı İlāḡi çeşmesinden āb-ı Ḥıẓr
İtdiler kesb-i ḡayāt-ı cāvidān abdāllar
Öldiler ölmezdin evvel oldılar ḡayy-ı ebed
Virtiler cān buldılar bir özge cān abdāllar
Oldılar çün kim şırāḡ-ı müstaḡimüñ sāliki
Olsalar Ḥıẓr ile ḡañ mı hem-ʿ inān abdāllar

Cümle nefsanî murādâtı çü dilden sürdiler
Oldılar ma' nide şāh-ı kāmran abdāllar
Şaķınup düzd-i hevādan gerçek erler himmetin
Eylediler şehr-i dilde pāsbān abdāllar
Eylemişdür her biri ' ifritini nefsün zebün
Şüretā seyr itdügün şol nā-tüvān abdāllar
Başdılar küşt-gır-i nefsi tañ mı olsalar
Baş açık meydān içinde pehlevān abdāllar
İrdiler taħķīķe taķlīdüñ yıkup bünyādını
Buldılar vīrānede genc-i nihān abdāllar
63b Düşmeninden ehl-i beyt-i Aħmed'ün olup biri
Oldılar cāndan muħibb-i ħanedān abdāllar
Kerbelā' da cān revān idenler için teşne-leb
İtdiler göz yaşların āb-ı revān abdāllar
Umaram yarın olalar ümmet içre sürĥ-rū
Oldılar gözden bugün çün ħün-feşān abdāllar
Yandılar tāb-ı cefāya bunda yārin umarın
İdeler Aħmed livāsın sāyebān abdāllar
Muştafā bahrinde ğavvāş oldılar çün buldılar
Gevher-i *el-faķru faķrī*¹ den nişān abdāllar
Eylemez vesvās-i şeytān-i racīm anlara kār
İtdiler çün şāh-ı ismin ħırz-ı cān abdāllar
Bunda mesmūm-ı rāh-ı dīn Ĥasan şāh ' ışķına
İtdiler çün nūş-ı niş-i cān-sitān abdāllar

¹ "Fakirlik benim iftiharımdır." Hadis-i Şerif.

Bezm-i maḥşerde ümîdüm var ki yarın içeler
Sākî-i Kevşer elinden nûş-ı cān abdāllar
Hem tutup her dem Hüseyn ibn-i ‘Alî’nüñ mātemin
Ağlasun gözden dökerler bunda ḳan abdāllar
Umaram ḥandān u ḥurrem yarın anuñla bile
İdeler seyr-i gülistān-ı cinān abdāllar
Oldılar Zeynü’l-‘ibādî çün ‘ibādî oldılar
Cān u dil mülkinde şāh-ı şeh-niş’in abdāllar
Bākır’uñ ser-tāc idinüp ayağı toprağını
İşin altun eylediler bî-gümān abdāllar
Pey-rev olup pîş-rev idenler çün Ca‘fer’i
Menzil-i maḳşūda irdiler hemān abdāllar
Mūsî-i Kāzım işigin idinüp muḥkem ḥişār
Buldılar Ye’cūc-ı¹ keşretten emān abdāllar
İtdiler şāh-ı Ḥorāsān’uñ ayağı tozını
Cān u dil çeşmine kuḥl-i İşfahān abdāllar
Şāh Taḳî ile Naḳî’nüñ medḥini bülbül gibi
Şubḥ u şām idindiler vird-i zebān abdāllar
Oldılar ‘Askerî’nüñ ‘askeri kimdür ne ğam
‘Ālemi seyr eylesünler şādmān abdāllar
Var ümîdüm kim toğup bir gün günü mü’minlerüñ
İre devr-i Mehdî-i şāhib-ḳırān abdāllar
64a Zulmet-i ğafletten arınup cihān mülki tamām
İrişe Ḥaḳ’dan hidāyet nāgehān abdāllar

¹ Yazmada kelime yazılmamıştır. Divandan yazılmıştır.

Bir hidāyet necmidür her dāğuñuz ma' nide kim

Menzilinden sālike virür nişān abdāllar

Hayretî-i ğam şebinde koyasız lāyık mıdur

Olmayasız ol ğaribe mihibān abdāllar

Siz erenlerden niyāz oldur ki redd olunmaya

Eyledi meydānda uş rūḥ-ı revān abdāllar

113

Tercî' -bend Min-keġām-ı Ḥātîfî

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

I

Ṭut ki 'ālemde dilā mîr-i emîrān olduñ

Mālik-i mülk-i Şîrāz u Ḥorāsān olduñ

Seçilüp 'arşa-i 'ālemde begün Rüstenvār

Ḳuvvet ü şevket ile server-i merdān olduñ

Ḥükmüñ icrā idüben berr ile baḥra ğüyā

Cām-ı Ḥurşîd ile İskender-i devrān olduñ

Düşmenüñ baḥt-ı siyeh sen felek-i rif' atde

'Āleme nür virür mihr-i dıraḥşān olduñ

Ṭut ki her aç gedāya irişüp iḥsānuñ

Sen de Ḥātem gibi 'ālemlere destān olduñ

Yidiyüm kaṭresi vü ḳubbe-i çarḥ aña ḥabāb

Dürr-i mercān ile pür ṭut ki bir 'ummān olduñ

Zaḥm-ı ḥār ile bu gül-şende çü bülbül her bār

Aġlayan aġladı sen gül gibi ḥandān olduñ

Degme bir manşîb ile bulmadı ḳalbüñ teskîn

Haşmet ü 'izzetüñ artup giderek cān olduñ

'Ākıbet çünki ecel irişecek hürmet idüp

Cūdumuzmış saña sen 'āleme sulţān olduñ

Ṭotalum pādişeh-i milket-i 'Oşmān olduñ

Şöyle farz eyle zamānuñda Süleymān olduñ

II

Diler iseñ k'olasın zāhir ü bāṭın hoş-ḥāl

Eyleme ṭā'at-i bārīde kuşūr u ihmāl

Çek elüñ mülk-i fenā saltanatından tā kim

Olasın dār-ı bekāda melek-i ferruḥ-fāl

Ṭāyir-i kuds ola şaydüñ dir iseñ zāğ-şifat

Her zamān cīfe-i dünyāya uzatma çengāl

Fikr idüp 'ākıbetin gözle ki āḫir sen de

Dönderür toğmaduğa dehr-i muḫalleb āmāl

64b Çeşm-i 'ibretle nażar eyle cihān fānīdür

Gözüñ aç ğafleti ḳo nefis emiridür aḥvāl

Bu güzergāha gelüp bir iki gün olmaḳdan

Ġālib āzād oluben aşla rücū' oldı māl

Şeh-i baḫr u ber olup devlet-i ḳudretle eger

Sende bulursa nihāyet ḳamu 'izz ü iclāl

Taḫtuñı taḫtaya tebdil idüp İskendervār

İrgürür bād-ı ecel āyīneñe gird-i melāl

'Ākıbet çünki emān virmeyüben al içre

Çarḫ-ı merdüm-keş ider ḳaşr-ı vücūduñ pā-māl

Ṭotalum pādişeh-i milket-i 'Oşmān olduñ

Şöyle farz eyle zamānuñda Süleymān olduñ

III

İtme dervīş-i ‘ abā-pūşe haķāretle nazār
O da hālince fenā milketinüñ şāhı geçer
Nemed ü şāl u ‘ abā içre nice şehirler var
Yaraşur olsa işiginde Sikender çāker
Nazār itme bu fenādār-ı metā‘ ına dağı
Şeh-i iķlīm-i beķā māl [ü] menāli n’eyler
Kişi ol dem irişür devleti kim yanında
Ola dervīş ile bir şāh-ı mücevher efser
Götürüp sen dağı meyl ü hevesüñ dünyādan
Dürüş evķatunı tã‘ ate maħal kıll ekşer
İrişüp kevkeb-i baħtuña zevāl-i noķşān
Ne ķadar nūr-ı sa‘ ādetle olursa enver
Tut felek meygede vü āb-ı hayāt olmış mı
Dağı bezmünde meh [ü] mihr aña zerrin sāğar
‘ İyş u ‘ işret dökünüp bezm-i şafā āħir olup
Çünki nāzük tenüñe ħāk-i siyeh ola maķar

Ṭotalum pādişeh-i milket-i ‘ Oşmān olduñ

Şöyle farz eyle zamānuñda Süleymān olduñ

IV

Bu fenā evde nice şāh-ı Ferīdün-miķdār
İtdiler bir nice gün ķuvvet-i şevket izħār
Değişüp cāhı vü cāha gidüp elden dünyā
Oldı muħtāc-ı kefen her birisi āħir-kār

Kişiye olsa gerek ‘ âkıbet-i menzil gör
Ne kadar artar ise haşmet ü temkîn [ü] vaķār
Zer ü sîme şu kadar meyl ü heves eyleme kim
Ki Haķ’uñ ķahrına mazhar düşesin Kārūnvār
65a Nice bir hırş u hevā şāhına cāndan ķul olup
İdesin zīnet-i dünyāya temeyyül her bār
Dīde-i ‘ ibreti aç ğafleti ķo ārif iseñ
Dürüşüp ‘ âkıbet endiş olıģör leyl ü nehār
Elüm irmedi diyü devlet-i dünyāya neden
Gice gündüz olasın zār u nizār u ğam-ķ̄ār
Eşer eylemeyüp ‘ âlemde benī ādemden
Şoñ uci dār-ı cihānuñ çü ħarāb olması var
Tutalum pādişeh-i milket-i ‘ Oşmān olduñ
Şöyle farz eyle zamānuñda Süleymān olduñ

V

Devrişüp ‘ ārif-i Haķķ’a olıģör nā-maħrem
Yalıñuz ... ¹ deriye çü dimezler ādem
Çıķarup atlası kıl cāme-i faķr-ı dervīş
Olmayam dirseñ eger pīş-i Ĥudā’ da mülzem
Ne şafā eyledi faķr içre şeh-i ‘ âlem iken
Terk idüp salţanat oldu ‘ abā-pūş-ı Edhem
Ebedī şāh olayın dirseñ idüp faķr-ı tebāh
Farķ eylemez imiş n’idüğini ğuşşa vü ğam
Nice biñ ķan aķıdur yaş yirine çeşmindür

¹ Yazma metinde kelime silinmiştir.

Şunu kim devr-i zamān eyledi bir dem ħurrem
Kime bir cām-ı şafā şundi bu sākī-i zamān
Ki anuñ nūşını nīş eyledi mi yā Cem
Tayanup kaşr-ı ħayāta gözün aç ħafleti ħo
Anı bennā-i ezel itmedi çün kim muħkem
Ne ħadar çoħise yoħ mā-melekün fāyidesi
İdemez men‘ ħazā vāķı‘ asın ħayl ü ħaşem
Şunılır her kişye ‘ākıbeti cām-ı ecel
Kimseye bākī degül **Hātifi** çün kim ‘ālem
Tutalum pādişeh-i milket-i ‘Oşmān olduñ
Şöyle farz eyle zamānuñda Süleymān olduñ

114

Müşemmen-i Fevrī

mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün

I

Hezārān şükr ü minnet her nefes ħannān u Mennān’a
Ki zātuñ mazħar idüp luḡf vücūduñ fazl u iħsāna
Vezīr-i a‘ zām itdi eşref-i evlād-ı ‘Oşmān’a
İşigün maħsim-i rızķ itdi ehl-i küfr ü imāna
Teveşül eyleyüp senden kemāl-i şun‘ -ı Yezdān’a
Terahħum kıl ‘ibād-ı ħālişu ’l-iħvān u Raħmān’a
65b Taşaddī idicek amma ki derd ehline dermāna
Kılup bir silsilecek bendeñi zencīr-i iħsāna
Ki derd-i ‘azl ile sevdā-yı manşıb kıldı dīvāne

II

Cihāngīr ola dirseñ nāmuñi her dem ‘ adālet kıł
Hudā’ dan luṭf umarsan ḥalk-ı Hakk’a sen şefā’ at kıł
Ḥalāş it dest-i zālinden re’ āyāyı ri’ āyet kıł
Teraḳḳī vir sipāhīye ḥayālī bir şecā’ at kıł
Emānet eyle zılm ehline mazlūmı inābet kıł
Fezāyil ehline manşıb vir iḥsān it ri’ āyet kıł
Benüm mürvetlü sulṭānum ‘ Ālīlik it mürüvvet kıł
Kıłup bir silsilecek bendeñi zencīr-i iḥsāna
Ki derd-i ‘ azl ile sevdā-yı manşıb kıldı dīvāne

III

Cihānda saña beñzer gelmedi düstūr-ı ‘ ādil-dil
Rūsūm-ı luṭfda māhir-i fūnūn cūdda kāmīl
Terāzū-yı ‘ adāletsin degülsin dirheme mā’ il
Zamānuñda seçildi rüz u şeb gibi ḥaḳ u bā’ ıl
Mübeyyen oldı şer’ i ḳalmadı ḳānūnda müşkil
Senüñ devrūñde ‘ ālim behresiyle bulamaz cāhil
İderken līk luṭfuñ herkesüñ maḳşūdını ḥāşıl
Kıłup bir silsilecek bendeñi zencīr-i iḥsāna
Ki derd-i ‘ azl ile sevdā-yı manşıb kıldı dīvāne

IV

Güneş ḥāke düşer gerçi toĝar çarḥ-ı muṭabbaḳdan
Keder bulmaz dilā pāk [u] şāfi yirde aḳmaḳdan
Tenezzül ‘ arz ider ehl-i tereffü’ ḥacca varmaḳdan
Özüñ yüksek tutup sen daḥı kıılma ‘ ār alçaḳdan

Tevāzū' kıl fakīrūñ hālını şor 'ārif-i Hakk'dan
Murāduñ var ise az çok der Vehhāb-ı muṭlaqdan
Ya tadrīs ü kazādan ya ze'āmetden ya şancaqdan
    Kılup bir silsilecek bendeñi zencir-i ihsāna
    Ki derd-i 'azl ile sevdā-yı manşıb kıldı dīvāne

V

    Kuraldan pādīşāh-ı lem-yezel dīvān-ı imkānı
    Vezāret şadrına oturmamışdur hīç saña şānı
    İhāta eylemiş zātuñ hişāli hūb-ı insānı
    Unutmaz cümle zātuñdan olan elṭāf-ı Rabbānı
    Rimāl-i bahre darb itse nesim emvāc-ı 'ummānı
    Velī çok çekdi **Fevrī**-i kemīne cevr-i devrānı
    Alup bir nā-mahalden eylemezseñ bār-ı ihsānı
    Kılup bir silsilecek bendeñi zencir-i ihsānı
66a   Ki derd-i 'azl ile sevdāyı manşıb kıldı āvāre

115

Müsebba' Min-keḷām-ı Hayretī

fā' ilātūn fā' ilātūn fā' ilātūn fā' ilūn

Gülmedi gül gibi açılmadı gönlüm bir zamān
    Gönçeves dem-besteyüm derd ile bağrum tolu kan
    Lālevār eksük degül cānumda bir dāğ-ı nihān
    Gözüme her bir çemen bir hañçer terdür hemān
    Hāşılı zindānum olmuşdur bahār-ı büstān
    Bir belālu bülbülem işim durur āh u fiğān
    El-emān ey çarḥ-ı bed-girdār elüñden el-emān

ılmaduñ ben nā-murādı gitdi bir dem ber-murād
Virmedüñ oynama kıldı şeşidür ğamdan ğüşād
Kerem iken bāzār mı bozduñ kesād itdüñ kesād
Var iken cānān ile cān ile tenvār ittiñād
Araya hicrān düşürdüñ çok fesād itdüñ fesād
Yine senden saña feryād ideyin ey bed-nihād
El-emān ey çarḥ-ı bed-girdār elüñden el-emān

N'eyledüm ben saña kim ney gibi nālān eyledüñ
Şem' -i bezm-ārā gibi sūzān u giryān eyledüñ
Derdle baĝrum şurāḥıveş tolu kan eyledüñ
Yire çalduñ cür' a tek ḥāk ile yeksān eyledüñ
Bir şınık sāĝar gibi pā-māl-ı devrān eyledüñ
'Aqlumı şoḥbet şoñı gibi perişān eyledüñ
El-emān ey çarḥ-ı bed-girdār elüñden el-emān

Hey ne al itdüñ baña bi 'llāh hey gerdün-ı dūn
Kim gözüm yaşını bir renk ile kılduñ lāle-ĝün
Eyledüñ ḥālüm diger ĝün oldu baḥtum ser-niĝün
Ayaĝumda bend-i ĝam boynumda zencir-i cünün
Cān ḥarık-i nār-ı hicrān ten ĝarık baḥr-i ḥün
Tākatüm tak oldu ĝāyet zebün oldum zebün
El-emān ey çarḥ-ı bed-girdār elüñden el-emān

Ḥayretī ĝamĝin hiç 'ālemde dil-şād itmedüñ
urtarup bend-i belādan gitdi āzād itmedüñ
Luḥf idüp bir dem dil-i vīrānın ābād itmedüñ
Nice yıldur zūlm idersin bir aĝız dād itmedüñ

66b

Qaldı mı bir ğam ki cānın aña mu‘ tād itmedüñ
Kime yār olduñ ki şoñ demde yine yād itmedüñ
El-emān ey çarḥ-ı bed-girdār elüñden el-emān

116

Müseddes Min-kelām-ı Ḥayretī

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

Olmadum devründe bir dem şād elüñden ey felek
Olmadı virāne dil ābād elüñden ey felek
Oldı şabrum ḥırmeni berbād elüñden ey felek
Zulm ider dād eylemezsin dād elüñden ey felek
Bārī öldür olayın zārī¹ elüñden ey felek
Āh elüñden ey felek feryād elüñden ey felek

Dem mi var kim ğonçeveş bağrum ṭolu kan olmaya
Gül gibi ya dāmenüm pür-ḥār-ı hicrān olmaya
Lāleveş bağrında dāğ-ı nār-ı hicrān olmaya
Ḥātırım sünbül gibi yāḥud perişān olmaya
Ya zamān olur mı gül-şen baña zindān olmaya
Āh elüñden ey felek feryād elüñden ey felek

Virmedüñ fırsat çü yār ile idem ‘ıyş-ı müdām
Nüş idem bir dem vişālinde şarāb-ı lāle-fām
Ben de eller gibi ‘ālemden alam fi’l-cümle kām
Ġayrı meclisde gerekmez şunmasunlar baña cām
Kim baña devründe ‘ıyş itmek ḥarām oldu ḥarām
Āh elüñden ey felek feryād elüñden ey felek

¹ Divanda “āzād” diye okunmuştur.

Başuma dār-ı cihānı dar iden sensin benüm
Gözüme bu çetri teng ü tār iden sensin benüm
Meskenüm gül-zār iken pür-ḥār iden sensin benüm
Cānumı hoş ḥāl iken bīmār iden sensin benüm
Gönlümi her nesneden bī-zār iden sensin benüm
Āh elüнден ey felek feryād elüнден ey felek

Bozulup ey zāl-i fānī tīz günde çenberüñ
Göreyin kim ṭob ola meydān-ı miḥnetde serüñ
Ṭutulup māhuñ zevāle ire mihr-i enverüñ
Yirlere ola ber-ā-ber Ḥayretī gibi yirüñ
Kim yirin ḥāke ber-ā-ber eyledüñ ḥākisterüñ
67a Āh elüнден ey felek feryād elüнден ey felek

117

Tercī‘ -bend-i ‘Ādil sellemehu’llāh
fe‘ ilātün fe‘ ilātün fe‘ ilātün fe‘ ilün

I

Yıķalum ķaşr-ı vücūdı yeñi bünyād olsun
Yıķalum saķf-ı kebūdı güli berbād olsun
Tenümüz ḥāk idelüm ḥāṭırumuz şād olsun
Düşelüm kūy-ı ḥarābāta dil ābād olsun

Nām u nengi ķoyalum dünyede bir ad olsun

Pire teslīm olalum ḥāṭırumuz şād olsun

II

Der-miyān eyleyelüm varumuzı yārumuza
Ḥānumān terkin urup cān ile dildārumuza

Sırrumuz gizlü degül vâkıf-ı esrârumuza

Çün belî didüñ ezel turalum ikrârumuza

Nâm u nengi koyalum dünyede bir ad olsun

Pîre teslim olalum hâtırumuz şâd olsun

III

Ehl-i derde irelüm merd ile hem derd olalum

Nefsümüz tanıyalum ‘ârif-i Haqq merd olalum

Her taraf devr idelüm nokta gibi ferd olalum

Ber-hevâ hemçü şabâ merd-i cihân-gird olalum

Nâm u nengi koyalum dünyede bir ad olsun

Pîre teslim olalum hâtırumuz şâd olsun

IV

Dâr-ı gurbet gezelüm râh-ı maḥabbet turalum

Okıyalum yazalum semt-i seyâhat turalum

Dermendâne levendâne melâmet turalum

İrelüm küşe-i vahdetde selâmet turalum

Nâm u nengi koyalum dünyede bir ad olsun

Pîre teslim olalum hâtırumuz şâd olsun

V

Nâ-murâd olmuşuz ‘âlemde irâdet kıliyuz

İktizâ eylemezüz şadr-ı sa‘âdet kıliyuz

Ne riyâset ne vezâret ne hilâfet kıliyuz

Dâmen-i pîri tutup bî‘at-ı inâbet kıliyuz

Nâm u nengi koyalum dünyede bir ad olsun

Pîre teslim olalum hâtırumuz şâd olsun

VI

Meşnevî diñleyelüm kân-ı ma‘ arif olalum

Ma‘ nevî añlayalum ma‘ nāya vāqıf olalum

İrelüm keşf-i kerāmete mükāşif olalum

Ölelüm dirilelüm nefse muḥālif olalum

Nām u nengi ḳoyalum dünyede bir ad olsun

Pire teslīm olalum ḥātırumuz şād olsun

VII

Gülşenî ḥāngehi gibi ulu dergāhı

Çü penāh eyledüñ ‘ Ādil göre ol rāhı

Ḥāşılı ḥāzır u nāzır görelüm Allāh’ı

Bir kese lā dimeyüp idelüm eyvallāhı

Nām u nengi ḳoyalum dünyede bir ad olsun

Pire teslīm olalum ḥātırumuz şād olsun

118

Müseddes Min-keḷām-ı ‘ Azmî

mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün

I

Dilā her ne ümīd eylerseñ ol dergāhdan iste

Dimezler saña var bir mürşid-i güm-rāhdan iste

Ne baḥt-ı ṭālî‘ -i bedden ne mihr ü māhdan iste

Ne şeyḫ şöhret-i āyinden ne ehl-i cāhdan iste

Ne zāhiden ne şūfiden ne mīr ü şāhdan iste

Yüri yoḳdan seni var eyleyen Allāh’dan iste

II

Niyāzı cānib-i dergāh-ı Hakk'a it ki kādirdür

Degül a' māl ü eşkâle ki qalb-i ' abde nâzırdur

Bu kavli gūş-ı hūş ile işit burhān-ı nâzırdur

Umūrında ser-ā-ser halk-ı ' ālem cümle kâşırdur

Ne zāhiden ne şūfiden ne mîr ü şāhdan iste

Yüri yoqdan seni var eyleyen Allāh'dan iste

III

Elüñ çek halk-ı ' ālemden ideyin bir gūşe-i me'vā

Dimişler kimseden hiç fāyide yoq kimseye aşıla

Kelāmum cevherin taq gūş-ı cāna eyleyüp aşfa

Tazarru' lar idüp baş aç du' āya el getir ammā

Ne zāhiden ne şūfiden ne mîr ü şāhdan iste

68a

Yüri yoqdan seni var eyleyen Allāh'dan iste

IV

Hudā' nuñdur cihān halkına hod mebzül olan himmet

Naşibüñ irişür gūşişle virme kendüñe zaḥmet

Gözüñ aç ' ayn-ı cānı kılasın perde-i gaflet

Sözi ḥarc eyleyüp yoq yire itme kimseye minnet

Ne zāhiden ne şūfiden ne mîr ü şāhdan iste

Yüri yoqdan seni var eyleyen Allāh'dan iste

V

Ümidüñ cāmesin ' **Azmi** katı teng eyleyüp kaşma

Atup tîr-i murādâtı nişāne pāyuñı başma

Qılıcuñ mübhemātum diyü il dîvārına aşma

Muşāḥib isteyu birisinüñ qapusına başma

Ne zāhidden ne şūfiden ne mīr ü şāhdan iste

Yūri yokdan seni var eyleyen Allāh'dan iste

119

Tercī' -bend-i Ża' fi Raḥmetu 'llāhi ' Aleyh

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

I

Gelünüz ' āşık olup çāk-ı girībān olalum

' Ār u nāmūsı koyup bī-ser ü sāmān olalum

Cüş idüp kaçre iken ya' nī ki ' ummān olalum

Cehd idüp hem nefes-i meclis-i rindān olalum

Kesb-i ' irfān idelüm kāmīl-i insān olalum

İkilik perdesi içre nice pinhān olalum

Keşf-i esrār idelüm ' āleme destān olalum

Merkez-i dā'ire-i gerdiş-i devrān olalum

Mihr ile hem-ser olup ḥāk ile yeksān olalum

Şāh-ı ' ışka kul olup ' āleme sulṭān olalum

II

Merd odur ki özini tanıya kesb ide fenā

Jeng-i ğam kıomaya dilde oluben şafā

Levh-i kalb-i ola her laḥza anuñ kıla nümā

Қande baқsa göre cān gözi ile nūr-ı Ḥudā

İrişüp vaḥdeti şarfa kıomayup naқş-ı hevā

Қaplaya cān u gönül mülkini teslīm-i rızā

Lime lādan geçüben diye hemān sellemnā

Fānī-i şarf oluben bula fenā içre fenā

Çün fenâdur garaž evvelde vü âhirde dilâ

68b

Biz dağı fânî olup tâlib-i ‘ irfân olalum

III

‘ Āşıkun şanma şağın serserî gavğâsını

Dime bî-hûde durur başdağı sevdâsını

Göricek Vâmık olan ‘ arız-ı ‘ Azrâ’ sını

Bulur ol şâhid-i maqşûdı tecellâsını

Silüben şaykal-ı ‘ ışık ile gönül pasını

Cân göziyle ider ol dostı temâşâsını

Nice terk eylesün ol şüret-i zibâsını

Dün ü gün ‘ aşık olup biz dağı giryân olalum

IV

Gelüñüz murğ-i dili kayddan âzâd idelüm

Ĥâne-i ĥırmen-i lâhûtı aña zâd idelüm

Gül-şen-i kudsde aĥvâlümüzi yâd idelüm

Dil-i vîrânumuzı ‘ ışık ile âbâd idelüm

Ten ĥişârın yağuban ĥâk ile berbâd idelüm

‘ Işık meydâni içinde yine bir ad idelüm

Silelüm jeng-i ġamı ĥâtırumuz şâd idelüm

Mekteb-i ‘ ışıkda dil tıflını üstâd idelüm

Mihr-i ĥurşide irüp cânı ferağ-şâd idelüm

Hem-demi hem-nefesi meclis-i rindân olalum

V

... nice bu deñlü hevesi bunca fenâ¹

¹ Yazma eserde mısranın başı eksik yazılmış. Mahlas da eksiktir.

Ya nice bir olasıñ böyle hevāyile hebā
Hakḫ didi çünki kelāmında *leḫad kerremnā*¹
Sendedür feyz-i kerāmet özüñ añla yārā
Olmayup dīv perī diyü şaşın kıılma ḫaḫā
Görinür gerçi perī dīvdür aşlı ammā
Ya niçün esfele ḫāyilsin olurken a‘ lā
Ḫalma esfelde ‘urūc eyle gel aşluña dilā
‘İlmüñe cümle melā’ik didiler sellemnā
Pes niçün böyle iken biz daḫı şeyṭān olalum

120

Tercī‘ -bend-i ‘Azmi Li-terki’ d-dünyā

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

I

Sā‘ at-i ‘ömr ile añlanmaz mürürī ‘ālemüñ
Bir degül mi ‘ārife nezdik-i devri ‘ālemüñ
Güş-ı hüşuñdan çıkar var ise ḡaflet perdesin
Ḫāke yeksān olmaya degmez ḡurūrī ‘ālemüñ
69a Zūr-ı bāzūña ṭayanma ‘āḫıbet irür şikest
Āhenīn dest olup olsañ ... ‘ūrī ‘ālemüñ
Oldı peydā var ise eṣrāḫ-ı rüz-ı rüsteḫīz
Āşikār olmaḫdadur yir yir şürürī ‘ālemüñ
‘Āḫil isen keṣreti terk eyle vaḫdet zevḫin it
Nāzır olsañ ḫa‘ rına çoḫdur ḫuşūrī ‘ālemüñ
Ḫāşılı degmez fenāsına sürürī ‘ālemüñ

¹ “...andolsun biz yücelttik, şereflendirdik, kerim kıldık...” İsrā suresi, 70. āyet.

Aç gözün ğafletden uçmışdur huzurı 'ālemün

II

Manşibuñ 'ālī olup bulduķca pāyeñ riķ' ati
Başuña ğavgā üşüp dāyim çekersin zilleti
Şevket ü ferr ile bulsañ her ne deñlü iştiħār
Vardur her şöhretün āħir soñında āfeti
Encümenler zabt idüp cem' eyleseñ encüm şimār
Doymayup bād-ı fenāya tağıur cem' iyyeti
Şöyle 'ākılsin ki gelmez yāduña ħāl-i selef
Eyle şanursın mü'eyyed ķala dünyā devleti
İtmek isterseñ fenā dünyāda bir kaç gün huzūr
İhtiyār eyle ķanā' at birle künc-i 'uzleti

Ĥaşılı degmez fenāsına sürürü 'ālemün

Aç gözün ğafletden uçmışdur huzurı 'ālemün

III

Cife dünyāyiçün itme yok yire ceng ü cidāl
Ehline sevķ eyle anı oldur ehline maħal
Devleti let manşıbı menşüba malı mārduur
Niş-i zembürına degmez lezzet añlarsañ 'asel
Kuħl-i 'ibret birle çeşm-i cānı eyle rüşenā
Ķalmaya tā ref' olup 'ayn-ı yakīnünde siyel
Ĥırş ile ālūdedür 'ömri geķer ğavgā ile
Şanma kim āsūdedür dünyāda erbāb-ı düvel
İrişür āħirine senün ħavādişden zarar
Cām-ı Cem āyīne-i İskender olsañ fi'l-mişāl

Hāşılı degmez fenāsına sūrūrı ‘ālemūñ

Aç gözūñ ğafletden uçmışdur huzūrı ‘ālemūñ

IV

69b Tāḡ-1 eyvānuñ olursa çarḡ-1 mīnādan bülend
Rūzgār-1 bed saña irişdürür āḡir gezend
Ḥikmet ile Dānyāl olsañ ya Loḡmān-1 zamān
İtse erbāb-1 ḡikem her yüzden aḡvālūñ pesend
İrmeyince derdüñe üstād-1 ḡikmetden devā
Sa‘ y ile şanma müdāvā ide sen hey derdmend
Bārgāhuñ ḡubbesi eflāke irse ḡadr ile
Pāyesine irmese ḡurşid atup zerrīn kemend
Eyler anı şarşar-1 bād-1 fenā zīr ü zeber
Her ne deñlü ḡālī‘ -i sa‘ d ile olsañ ercümend

Hāşılı degmez fenāsına sūrūrı ‘ālemūñ

Aç gözūñ ğafletden uçmışdur huzūrı ‘ālemūñ

V

İtme ‘**Azmi** pīrezen dūnyāya hergiz i‘ timād
Böyle şevher-bīn ile cāyiz degüldür ittiḡād
Tırmaz aldur ḡalkı naḡş-1 dil-firībin göster
Sūḡ-1 dehr içre metā‘ -1 ḡīlesin idüp mezād
Cāh-1 dūnyāyile maḡrūr olma ‘ izzetden şaḡın
Nice yıl giryān ider bir dem seni eylerse şād
‘ Aḡl u hūşuñ var ise bīdār-1 ḡ‘āb ğafletden ol
ḡaplamaya būy-1 kibr ile dimāḡuñ tā fesād
İrişüp maḡşūda kām almaḡ dilerse dūnyede

Nā-murād ol nā-murād ol nā-murād ol nā-murād

Hāşılı degmez fenāsına sürürü ‘ālemüñ

Aç gözüñ ğafletden uçmuşdur huzürü ‘ālemüñ

121

Tercî‘ -bend-i Dede Günāhî

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

I

Bülbül-i nev-rüz ile nālišde nāyilerdenüz

Rāst-ı ‘uşşāk içinde biz nevāyilerdenüz

Şanma mānend-i ḥabāb-ı mey hevāyilerdenüz

‘Işk meydānında baş oynar fedāyilerdenüz

Görmedük bākî beḳā gördük fenāyilerdenüz

Geçmişüz ḥodluḳdan ey zāhid Ḥudāyilerdenüz

İhtiyār itdük nemed-i al ‘abāyilerdenüz

Ḳomazuz cāmı müdām elden şafāyilerdenüz

Ḳana boyanduk şehid-i Kerbelāyilerdenüz

Şāh Ḥaḳḳıçün ‘Aliyye’l-Murtażāyilerdenüz

Şevḳ-i Mevlānā’yile Şemsü’l-Hudāyilerdenüz

Ümmet-i Aḥmed’den olduk Muştafāyilerdenüz

II

Fırḳa-i tecrîd içinde gerçi pinhān olmuşuz

İbn-i Edhem gibi mülk-i ‘ışka sulṫān olmuşuz

70a Geçmişüz öz kendümüzden şöyle ḥayrān olmuşuz

Terk idüp tāk u ḳabā-yı dehri ‘uryān olmuşuz

Bir iki gün kim bu fānî evde mihmān olmuşuz

Kāse leyse ḥāce-i erbāb-ı ʿirfān olmuşuz
Bir hilāl-ebrū şanem kūyında qurbān olmuşuz
Döne döne çarḥ tennūrında büryān olmuşuz
Mihr-i meh-rūlarla gerçi ḥāke yeksān olmuşuz
Zerre-i nāçiz iken meşhūr-ı devrān olmuşuz

Şevk-i Mevlānā'yile Şemsü'l-Hüdāyilerdenüz

Ümmet-i Aḥmed'den olduḡ Muştafāyilerdenüz

III

Biz boyun virdük belā bendine çākerler gibi
Bulduḡ ol zencir ile zinet ḡazanferler gibi
Pāspānuz maʿrifet gencine ejderler gibi
Ḥāmil-i esrār-ı ʿiştüz üştür-i nerler gibi
Cāna başa ḡalmayup esrük dil-āverler gibi
Ḳaḡbe dünyānuñ zebūnı olmaduḡ erler gibi
Ḥaydar-ı vaḡtūñ olup ya bende Ḳanberler gibi
Peşt-i pā urduḡ felek farḡına serverler gibi
Dürretü ʿt-tāc olmuşuz ʿālemde gevherler gibi
Ḳalbümüz şāf oldu mir ʿāt-ı ḡalenderler gibi

Şevk-i Mevlānā'yile Şemsü'l-Hüdāyilerdenüz

Ümmet-i Aḥmed'den olduḡ Muştafāyilerdenüz

IV

Gül yüzüñ fikrile göñlüm oldu cennetden ıraḡ
Külbe-i ʿAḡḡār için lāzım degüldür bāḡ u rāḡ
Ḥaʿn ider zāhid görüp sinemde yir yir ḡanlar dāḡ
Ḥālet-i mecmūʿa-i ḡülden ne fehm eyler külāḡ

Eylerüz biz her nefes şehbâz-ı kıdsilerle lâğ
Cife-i dünyâya mâyl olmazuz mânend-i zâğ
Tekye-i dilde uyarduğ nür-ı vaḥdetden çerâğ
İrdi mihr-i ‘âlem-ârānuñ fūrūgından ferâğ
Fülüs aḥmerce degüldür ‘aynumda la‘lveş çerâğ
Bağmazuz altun olursa ser-be-ser şahrâ vü tağ

Şevk-i Mevlânâ’yile Şemsü’l-Hüdâyilerdenüz
Ümmet-i Aḥmed’den olduğ Muştafâyilerdenüz

V

Cānuma şem‘ -i tecellinüñ uraldan pertevi
Zerre zerre rakş urur mânend-i Tūr-ı Müsevî
70b Zulmet-i âbâd fenâdur çünki dünyānuñ evi
Küşe-i bî-tüşe-i faqr içre olduğ münzevî
Ne kalur kıds-i Ḥalilu’llāh ne dîn-i ‘İsevî
Kandedür Nüşirevân u tâc u taḥt u Ḥusrevî
Şüreti қо ‘ışk ile olduñsa mürd-i ma‘nevî
Def ü nâyile semâ‘ it Mevlevî ol Mevlevî
Bu **Günâh**iveş olup nür-ı celālün pertevi
Ki gazel nazm eylerüz gâhî kelām-ı Meşnevî

Şevk-i Mevlânâ’yile Şemsü’l-Hüdâyilerdenüz
Ümmet-i Aḥmed’den olduğ Muştafâyilerdenüz

Tercî' -bend-i Ğubārî**mefâ' ilün mefâ' ilün fa' ülün****I**

Dilâ güş it sözü m zînhâr zînhâr
 Ğidâyiçün cihânda olma ğam-h'âr
 Anuñ kim vardur bir beksimâtı
 Görinmez gözine biñ bir semâtı
 Ğidâ kim muķtezâ-yı çeşm-i cāndur
 Bir içim şuyile bir loķma nāndur
 Gedâ kim ķāni' her huşķ ü terdür
 Hāķiķat pādişāhı baħr u berdür
 Bunı bilgil ki bu dār-ı fenāda
 Bu dār-ı pür-belâ vü bir ' anādur

Hemān bir güşe bir nān tüşe besdür

Hevâ-yı salţanat ķurı hevesdür

II

Ne lâzım dürlü ni' metler ne lâzım
 Ne lâzım şîr ü şerbetler ne lâzım
 Ne lâzım sükkeri olmaķ ta' āmuñ
 Olısar ' āķıbet çün telĥ-ı kāmūñ
 Ne lâzım ola ta' muñ murĝ-i büryān
 Uçar çün ' āķıbet bu tütî-i cān
 Ne lâzım çok yimekler çok emekler
 Dimāĝ-ı pāki muĥtel eylemekler

Bu ʿiřret-hāne-i pür-hemm ü ğamda

Bu Őohbet hāne-i büm u elemde

Hemān bir ğuře bir nān tūře besdür

Hevā-yı salţanat ıurı hevesdür

III

71a

ıurı itmek iseñ birdür birāder

Olur ol ıurı itmek ğül-be-şekker

Eger toğla bir iseñ ğül-be-şekker

Görürsin ğül-be-şekkerden zarar

Eger bī-vađt iıerseñ şu sem olur

Eger vađt ile iıeseñ emsem olur

şağın ıok yimeği sen şanma nāfiʿ

Ki az yimekdedür belki menāfiʿ

Bu bīmār-hāneyi bu derd-i ğamda

Buyur ğāra buyur cevri ü sitemde

Hemān bir ğuře bir nān tūře besdür

Hevā-yı salţanat ıurı hevesdür

IV

Eger insān ise ten-perver olma

Ki ten-perver olan ğor-der-ğor olma

Teni ço bār-i murğ-i cānı besle

Beni cān ile diñle sözüm esle

Ki cān bāķi vü fānīdür bu tenler

Gider cānlar ıürür yirde bu tenler

Nedür ten aña ğürmetler idersin

Şeb ü rüz añâ ʿ izzetler idersin

Bu cism-i bî-vefâ vü bî-beķāda

Bu resm-i pür fenâ vü bî-şafâda

Hemân bir gūşe bir nân-ı tūşe-besdür

Hevâ-yı salţanat ķurı hevesdür

V

Ne lâzımdur serây-ı ĥusrevâna

Ne lâzım şeh-nişîn-i ʿ âlişâna

Ne lâzım ki ola Şeddâdî maķâmuñ

Şeriyâyâ yitişe saķf-i bâmuñ

Ṭotalum kim senüñdür heft-iķlîm

İdersin ʿ âķıbet issına teslîm

Eger taĥt-ı Süleymân ola cāhuñ

Zemîndür ʿ âķıbet baş tekyegāhuñ

Berâdur miĥnet âbâd u fenâda

Bu kâĥ-ı senġlâĥ-ı pür ķazâda

Hemân bir gūşe bir nân tūşe besdür

Hevâ-yı salţanat ķurı hevesdür

VI

71b Şafâyî ĥâţır isterseñ **Ġubârî**

Göñülde silmek istersen ġubârı

Derünuñ tâbnâk olmaķ dilerseñ

Birünuñ cümle pāk olmaķ dilerseñ

Olnca ṭür Ĥarem'de iʿ tikâf it

Mübârek Kaʿ betu'llâĥ'ı ṭavâf it

Miřāl-i Bü'l-Ķays anda Ķarār it
Ķināyı terk idüp fakr ihtiyār it
Bu nefsi-ı řūm-ı meyšūma hemiře
Zarūrī oldı Ķün kim gūře tūře

Hemān bir gūře bir nān tūře besdür

Hevā-yı salĶanat Ķurı hevesdür

123

Tercī' -bend-i AĶmed Beg RaĶmetu 'llāhi ' Aleyh

mef' ūlü mefā' ilü mefā' ilü fa' ūlün

I

Dünyādan ider ' ārif olan Ķat' -ı ' alāķı
Bu pīrezen-i dehre virür nice Ķalāķı
Gel ma' rifetüñ mülkine sulĶān olıgör kim
Bir Ķünce degül salĶanat-ı řām u ' Irāķ' ı
şimdi saña āsān gelür aĶvāl-i Ķıyāmet
Ol gün bilesin kim Ķopa bařuña Ķırāķı
MaĶrūr oluben salĶanat-ı dehre n' idersin
Ķisrā' nuñ ' aceb var idi bile taĶt u tāķı
Bu Ķāli eger añlayuban Ķāl idinürseñ
Menzile irüp Ķalma girü eyle yaraķı

Ger ' ıyş-ı müdām ister iseñ řoĶbet-i bāķi

Derviş olıgör kim saña sulĶān ola sākı

II

Ger vākıf olup řaķlar iseñ sırr-ı nihānı

Enfās-ı nesīmüñ Ķutısar cümle cihānı

Ya' k̄ub-ı dil ol demde bulur nūr-ı başār kim

Bu çāh-ı bedenden çıkar ol Yūsuf-ı Şānī

‘Ayb eylemeñüz sırrımı fāş eylese āhum

‘Āşık olanuñ elde degül şabr-ı ‘inānı

Cehd eyle ki nūş eylesin cām-ı vişāli

Fürkatde nice bir dōkesin yaş ile kıanı

Ma' şūka cemāli ide her demde tecellī

Pāk eyler iseñ ğayriden āyīne-i cānı

Ger ‘ıyş-ı müdām ister iseñ şöhet-i bākī

Derviş olıgör kim saña sultān ola sākī

III

72a

Nā-ehl olana dime şaķın gizlü kelāmı

Sırr işini hiç añlaya mı degme bir ‘āmı

Dünyāda eger ferd olasın ‘ārif-i cānsın

Sen puhte olup saña yaķın eyleme ğamı

Künc-i ğam-ı fürkatde otur eşki revān it

Biñ zār ile nūş eyle mey-i ‘ışk-ı müdāmı

Zāhid yūri sen müşkilümüz ğall idemezsin

Cānāndan alur ‘āşık olan gizlü peyāmı

Nāşih özüñe eyle eger var ise pendüñ

Nefsini bilen hiç vire İblīs’e o yamı

Ger ‘ıyş-ı müdām ister iseñ şöhet-i bākī

Derviş olıgör kim saña sultān ola sākī

IV

Ey şubh-ı sa'adet ki cebinüñde hüveydā
Doğrusı zihî hüsñ ü taqaddüs ü te'ālā
Ger 'arif iseñ päreñi bul bunda bugün sen
Ferdā hevesin itme şağın kandağı ferdā
Günden güne arturdı n'idem āh u figānı
Dīvāne gönül şabr idemez n'ideyin aşlā
Gül-zār-ı cemālünñde bu cān bülbülü ey dost
Vaḥdet gülünü yoldı odur olduğı gūyā
Esrār-ı ḥaḳāyıḳdan eger tıyduñ ise sen
Şād ol yüri 'ālemde sen ey 'aşık-ı şeydā

Ger 'ıyş-ı müdām ister iseñ şoḫbet-i bākī

Dervīş olıgör kim saña sulṫān ola sākī

V

Gel bāğ-ı cihānuñ naẓar it yāsemenin gör
Hep vaḥdete şāhid mi degül bu çemenin gör
Gül-şende gülün güldüğüne gurre olursañ
Gül gonçesinünñ kan ile ṫolmuş cigerin gör
Dāğ-ı ğam ile öldi dirildi yine lāle
Egninde anuñ kana boyanmış kefenin gör
Aḫmedī yüri dervīş iseñ aldanma cihāna
Dünyā sevenünñ anda belā vü miḫenin gör
Bī-çün ü çerā ister iseñ vuşlat-ı yāri
Mūsā gibi cān ol yüri ṫūr-ı bedeninin gör

Ger 'ıyş-ı müdām ister iseñ şoḫbet-i bākī

124

**Tercī‘ -bend-i Min-keġām-ı Źa‘ fi ‘ Aleyhi ‘r-rahme
fe‘ ilātūn mefā‘ ilūn fe‘ ilūn**

I

Bir tecellīdür evvel ü āhīr
Gāh olur bātın u gehī zāhir
Cümle bir ma‘ nādur bu taşvīrāt
Şüretā gerçi görünür vāfir
Özgedür bu ki bir haķīkat iken
Kimi mü ‘min olur kimi kāfir
Kimi şāh-ı cihān kimisi faķīr
Kimi şād olur u kimi ācir
Ehl-i ‘ irfān yanında bir görünür
Şāl u aţlās cāme-i fāhīr
Cümle ber baħrdur şaţ u Ceyhūn
Gerçi zāhirde fark var bāhir

Vaħdet ü keşret i‘ tibārīdür

‘ Ayn-ı vāhīd durur ki cārīdür

II

Bir oyunbāzdur bu dehr-i denī
Oynadur nice lu‘ bet ile seni
Gözün aç ġāfil olma eyle nażar
Nūr-ı Haķķ rüşen itdi encümeni
Şuya at küfrüñi Müselmān ol

‘Āşıkun küfri oldı mā’ u meni
Uyma şeytāna nefsüñi tanı
Kendüñe hem-dem itme Ehremen’i
Vaḥdet-i Haḫḫ’a şāhid oldı şarīḥ
Göre ‘ibret göziyle her çemeni
Qalma keşretde vaḥdet eyleyigör
Seni saña gerekse diñle meni

Vaḥdet ü keşret i‘tibārīdür

‘Ayn-ı vāḥid durur ki cārīdür

III

Naḫş-ı ‘ālem ḫayāl-i ḫ’āb ancaḫ
Dehr-i ma‘mūresi ḫarāb ancaḫ
Varlıḡun maḫv idüp fenāya iriş
Sālike benligi ḫicāb ancaḫ
Şūfi ile cidāl itme şaḫın
Aḫmaḫa danmaḫ cevāb ancaḫ
73a N’eylesün ḫīl ü ḫālī ehl-i vuḫūf
‘Ārife her varaḫ kitāb ancaḫ
Kimine çarḫun işi mihr ü vefā
Kimine renc ile ‘itāb ancaḫ
Cām bir bāde bir ḫaḫīḫat bir
Görinen keşret-i ḫabāb ancaḫ

Vaḥdet ü keşret i‘tibārīdür

‘Ayn-ı vāḥid durur ki cārīdür

IV

Görinen zāhirā bu gūn-ā-gūn
Emr-i Hāḡ'dur dinildi kūn-fe-yekūn
Hilḡat-i mūmkināta oldu sebeb
Çūnki terkībe geldi kāf ile nūn
İki ḡarfūñ rūmūzını fehm it
Tā saña keşf ola zūhūr u buḡūn
İki ḡarfūñ taşarrufından gör
Zāhir oldu bu naḡş-ı gūn-ā-gūn
İki ḡarf oldu çūn şehādet-i ḡayb
Kāf ḡayb oldu vū şehādet nūn
İkidür şūretā vū ma' nā bir
Nitekim noḡta oldu aşl-ı fūnūn

Vaḡdet ü keşret i' tibārīdür

‘Ayn-ı vāḡid durur ki cārīdür

V

Za' fiyā ḡo bu keşret aḡvālin
Gūn-be-gūndür dime bu gūn yarın
Her ki bugūn ki gūn ḡırmaya kendin
ḡande yārin göriser aḡvālin
‘Işḡ bāzārına gedā olımaz
Çalmayan taşa kāse-i ‘ārın
‘Āşıḡuñ zāhirā nişānı olur
Sende var ise göster āşārın
Şāf olmaḡ gerek ‘alāyıḡdan

Her kim isterse dost dīdārın

Çünkü naqqāşı birdür eşkālūñ

Sen de bir şay nuqūş-ı tekrārın

Vaḥdet ü keşret i‘ tibārīdür

‘Ayn-ı vāḥid durur ki cārīdür

125

73b **Tercī‘ -bend-i Ğubārī Sellemehu’llāh**

fe‘ ilātūn fe‘ ilātūn fe‘ ilātūn fe‘ ilūn

I

Bir gice sākın idüm ḥānḳāh-ı ğafletde

İ‘ tikāf itmiş idüm künc-i ğam u miḥnetde

Gözlerüm yummamış idüm ‘ābir-i ‘ ibretden

Ğaflet uyḥusı beni almış idi ğāyetde

Pür idi penbe-i ğafletde semāḥ-ı sem‘ um

Dil-i efsürde ḥacer olmuş idi şiddetde

Eyle ğarḳ olmuş idüm қа‘ rumı ğaflet ile

‘Aql u fikr ü dil ü cān ḳalmış idi ḥayretde

Rište-i ğaflet ile baĝlu idi her uzvum

Mā-ḥaşal ḳāşır idüm ğāyet ile ḥizmetde

Güş-ı hūşa bu nidā irdi o dem hātifden

Didi ey ‘ālem-i şuĝrada ḳalan ğafletde

Ğāfil olma gözüñ aç ‘ālem-i kübrāsın sen

Sidre vü levḥ u ḳalem ‘arş-ı mu‘ allāsın sen

II

Sendedür maḥzen-i esrār-ı hüviyyet sende

Sendedür rābıta-i rişte-i vaḥdet sende
Sendedür ma' den-i ' irfān-ı hidāyet sende
Sendedür menba' -ı envā' -ı kerāmet sende
Sendedür cām-ı Cem ü āyine-i İskender
Sendedür çeşme-i cān milket-i zulmet sende
Sendedür mihr-i cihān-sūzuma şām-ı eفزūn
Sendedür burc-ı şeref necm-i sa' ādet sende
Sendedür ' ālem-i lāhūt u maḳām-ı ceberūt
Sendedür düzaḥ-ı sūzān daḥı cennet sende
Sendedür her ne ki maḳşūd idinürseñ sende
Sendedür ḳufl-i ṭılsımāt-ı ḥaḳıḳat sende

Ġāfil olma gözüñ aç ' ālem-i kübrāsın sen

Sidre vü levḥ u ḳalem ' arş-ı mu' allāsın sen

III

Sen ḥabāb-ı felegi cām-ı mücellā şanduñ
Sen serābı görüp içinde anuñ mā şanduñ
Hoḳḳa-i çarḥ ki zehr ile leb-ā-leb pürdür
Sen anı toptolu tiryāk-i Mesīḥā şanduñ
Gözüñe pırezen-i dehr görindi tāze
Ziver-i ' āriyeden anı mu' arrā şanduñ
Hem görindi saña eṭfāl-i şeyāṭin ğılmān
Bu cihān baġını sen cennet-i me'vā şanduñ
74a Külḥan-ı dehre baḳup gül-şen-i zībā şanduñ
Ser-be-ser aḥkerin anuñ gül-i ḥamrā şanduñ
Dide-i hırş ile bu ' ālem-i şuġrāya baḳup

Aldanup añlamayup ʿālem-i kübrā şanduñ

Ġāfil olma gözüñ aç ʿālem-i kübrāsın sen

Sidre vü levḥ u qalem ʿarş-ı muʿallāsın sen

IV

Nice bir bunca zamān zīver ü zīnet nice bir

Nice bir cübbe vü destār-ı ḥamāqat nice bir

Nice bir kayd-ı libās ü nice bir ʿādet-i nās

Nice bir şevket ile şöhret-i āfet nice bir

Nice bir rind-i cihān-ı vālih ü şeydālar ile

Güft ü gū-yı tarab u tavr-ı zarāfet nice bir

Nice bir bāğ-ı cihānda oturup mīrāne

Bunca yārān ile bu ʿiş bu ʿişret nice bir

Bu ḥamaqat nice bir bunca feşāhat nice bir

Bu şeqāvet nice bir hāy bu ğaflet nice bir

Ġāfil olma gözüñ aç ʿālim-i kübrāsın sen

Sidre vü levḥ u qalem ʿarş-ı muʿallāsın sen

V

Cümle zerrāt-ı cihān maṭlaʿ-ı ʿibretdür hep

Ehl-i idrāk olana remze işāretdür hep

Naqş-ı zāhirde ʿıyān cümle ʿulüm-ı bāṭın

Külle şeyʾ mürşid-i erbāb-ı başiretdür hep

Nazar it dīde-i cān ile cihānı añla

Maḥzen-i ʿilm-i ledün maḥzar-ı ḥikmetdür hep

Ḥikmet ü ʿibret ü her remze işāretin ki var

Hep Ḥudāʾdan saña taʿlīm-i hidāyetdür hep

Fehm için ‘ālem-i kübrā-yı ulū’l-elbāba

Şuver-i ‘ālem-i şafrāhuma şūretdür hep

Ey **Ġubārī** yüri var kendüñi idrāk eyle

Pendümi hūş ile gūş it ki beşāretdür hep

Ġāfil olma gözüñ aç ‘ālem-i kübrāsın sen

Sidre vü levḥ u kalem ‘arş-ı mu‘allāsın sen

126

Tercī‘-bend-i Min-keḷām-ı Aḥmed Beg Duḡagin

fe‘ ilātün fe‘ ilātün fe‘ ilātün fe‘ ilün

I

‘Ārif ol mürşide ir zātuñi ‘irfān idegör

Baş koyup işigine cānuñi ḡurbān idegör

74b Ḳaṭresin bahre ḡarış kendüñi ‘ummān idegör

Ḳul iken özüñi var ‘āleme sulṭān idegör

Ġāfil olma gözü aç sen seni insān idegör

Hem dem ehl-i dil olup tenüñi cān idegör

II

Şekl-i insān görinür ma‘nāda ḡayvān yürüme

Şūretā cānlu olup sīret-i bī-cān yürüme

Baş açuḡ yalın ayaḡ çıplaḡ ‘uryān yürüme

Bilmeyüp kendüzüñi vālih [ü] ḡayrān yürüme

Ġāfil olma gözü aç sen seni insān idegör

Hem dem ehl-i dil olup tenüñi cān idegör

III

Gel ‘abeş yirlere ‘ömrüñi şaḡın itme telef

Rabbüñe eyle ‘ibâdet ki odur fi‘l-i selef

Âdemî ol ki disünler saña bu hayr-ı halef

Ğafleti terk idegör tâ bulasın ‘izz ü şeref

Ğāfil olma gözü aç sen seni insān idegör

Hem dem ehl-i dil olup tenüñi cān idegör

IV

Aldadı hırş u hevā nefsüñi ğarrāluğı қо

Uşlana hey delü dīvāne bu rüsvāluğı қо

Ehl-i hāl ol gele şimden girü şeydāluğı қо

‘Aқluñı başuña dir fikr ide a‘ mālūğı қо

Ğāfil olma gözü aç sen seni insān idegör

Hem dem ehl-i dil olup tenüñi cān idegör

V

Ħamd ü şükr ile Ħudā’dan virilen ni‘mete baқ

Seni tekrīm idüben eyledügi ‘izzete baқ

Ol kerīmüñ kerem ü luţfuñu gör ħikmete baқ

‘Āқil iseñ berü gel saña olan devlete baқ

Ğāfil olma gözü aç sen seni insān idegör

Hem dem ehl-i dil olup tenüñi cān idegör

VI

Sen seni şanma tehī ‘ālem-i kübrā sensin

Dünyede eşref olan mażhar-ı esmā sensin

Ma‘nāda ādem iseñ ‘arş-ı mu‘allā sensin

Yırde gökde ne ki var cümleden a‘lā sensin

75a

Ğāfil olma gözü aç sen seni insān idegör

Hem dem ehl-i dil olup tenüñi cān idegör

VII

Enbiyā gitdi izin ezel-i dergāha ulaş

Evliyā baḥşına ser-çeşme olan şāha ulaş

Men ‘aref sırrını duy ‘ārif-i bi’llāha ulaş

Nefsüñi eyle muḥakḳak daḥı Allāh’a ulaş

Ġāfil olma gözü aç sen seni insān idegör

Hem dem ehl-i dil olup tenüñi cān idegör

VIII

Ḥāliḳuñ ma‘ rifetin ḥāşıl iden buldı kemāl

Odur insān-ı mükemmel aña yoḳ kıl ile ḳāl

Benligi terk idegör tā olasın nīk ḥişāl

Yoḳdurur şoñ ucu bir zerre şehā ‘özre mecāl

Ġāfil olma gözü aç sen seni insān idegör

Hem dem ehl-i dil olup tenüñi cān idegör

IX

Aḥmedī ğayri ḳo kendüñe ‘ālī-naḳar it

Mürşid-i kāmile ir nāmuñı bir gerçek er it

Vāşıl-ı ma‘ rifetu’llāh olıgör bir hüner it

Ḥasb-i ḥālüñi hemān bir söz ile muḥtaşar it

Ġāfil olma gözü aç sen seni insān idegör

Hem dem ehl-i dil olup tenüñi cān idegör

Tercî[‘] -bend-i Min-keîâm-ı ‘ Aîâ Raĥmetu ’llâhi ‘ Aleyh
fe[‘] ilâtün fe[‘] ilâtün fe[‘] ilâtün fe[‘] ilün

I

Ey gönül ‘ âlemi sen şanma şaĥın cāy-ı maĥar
Bir güzergāhdurur bunda gelen yine gider
Gerilüp durma kemān gibi hele toĥrı ĥaber
Çekilür ĥavs-i ĥuzeĥ hem atılır tîr-i ĥader

Sâlik-i rāĥ-ı fenâ olan ider ‘ azm-i sefer

Kūs-ı riĥlet çalınur ĥāfile-i ‘ ömr geçer

II

Bir gice olmuş idüm sâkin-i genc-i vaĥdet
Aldı ĥāyetde meni ‘ âlem-i ĥ‘āb-ı ĥaflet
İrdi cān ĥuşına bir ĥoşca nidâ ol sâ‘ at
Didi ey müntazır-ı vaĥt-i şabāĥ-ı riĥlet

75b

Ne yatarsın gözün aç şimdi var iken fırsat

Kūs-ı riĥlet çalınur ĥāfile-i ‘ ömr geçer

III

Taĥt-ı şāĥiyi virür yile Süleymān-ı ecel
Tolanur şāĥib-i gencîne-i şu‘ bān-ı ecel
Ĥāfil olma gelicek devlet ile ĥ‘ān-ı ecel
‘ Alem ü tabl ile gelmez saña sultān-ı ecel

Hey şaĥın ańsuzın irür saña miĥmān-ı ecel

Kūs-ı riĥlet çalınur ĥāfile-i ‘ ömr göçer

IV

Ğurre olma ecel irür saña ey ferzâne
Bend virür esb-i fenāya kişiyi şāhāne
Gösterür rāh-ı diyār-ı ‘ ademi sulţāna
Sen ceres gibi dilā başla gerek efgāna

Pāy-māl ide seni çün şütür-i devrāne

Kūs-ı rihlet çalınur kıāfile-i ‘ ömr göçer

V

Tekye-i tende çoğ anlamaz iken bu dil ü cān
Kõnduğı yirde iki üç gün olur ancak mihmān
Döndürür geldüğü yoldan kişiyi devr-i zamān
Ey ‘ **Atā** menzil-i maķşūd degüldür bu cihān

Maħmilüñ bağlayıgör diķķat ile yüri hemān

Kūs-ı rihlet çalınur kıāfile-i ‘ ömr göçer

128

Tercī‘ -bend-i Resmī

mef’ ülü fā’ ilātün mef’ ülü fā’ ilātün

I

Ey dil eger dilerseñ Hāķ senden ola rāzī
Kesb it rızāsın anuñ sen lik bī-niyāz ol
Tut sünnetini gözle emrini Muşţafā’ nuñ
Hem cān ile muħibb-i evlād-ı Murtaşā ol

Cānuña tā ki Hāķ’ dan ire ‘ aţā-yı rahmet

Hem āhıretde Aħmed kıla saña şefā’ at

II

Ey dil eger dilerseñ olasin ehl-i tevḥīd
Çağ perde-i dü-tādan yektā-yı bī-ḥicāb ol
Maḥv eyle varluğunı bu zūlmet-i fenāda
Ol ‘ālem-i beḳāda zerreyken āfitāb ol

76a

Cānuña tā ki Ḥaḳ’dan ire ‘aḫā-yı raḥmet
Hem āḫiretde Aḫmed kıla saña şefā‘ at

III

Ey dil eger dilerseñ ‘ālemde ‘ömr-i bāḳī
Bu zūlmet-i fenāda ser-çeşme-i ḫayāt ol
Ya‘ nī ki Ḥızır gibi Allāh ‘avniyile
Girdāb-ı baḫr-i ḡamda ḳalmışlara necāt ol

Cānuña tā ki Ḥaḳ’dan ire ‘aḫā-yı raḥmet
Hem āḫiretde Aḫmed kıla saña şefā‘ at

IV

Ey dil eger dilerseñ ‘arş ola cilvegāhuñ
Ṭāvūs-ı sidre gibi ser-tā-ḫarem cenāḫuñ
Ya‘ nī ki Ḥaḳḳ yolında ḫayra dürüş hemişe
Eydüñ şalāḫ-ı pīşe ḫayye ‘ale ‘l-felāḫ¹

Cānuña tā ki Ḥaḳ’dan ire ‘aḫā-yı raḥmet
Hem āḫiretde Aḫmed kıla saña şefā‘ at

V

Ey dil eger dilerseñ sulṫān-ı vaḳt olasin
Künc-i ḳanā‘ at içre derviş-i bī-niyāz ol

---

¹ “Haydi kurtuluşa!”

İksir-i hikmet ile kalbünü hâliş eyle

Nağdüni zâyî' itme 'âlemde ser-firâz ol

Cānuña tā ki Hâk'dan ire 'atâ-yı rahmet

Hem âhiretde Aḥmed kıla saña şefâ' at

VI

Ey dil eger dilerseñ manzûr-ı Hâk olasın

Tevbe cilâsı ile âyine gibi pāk ol

Çoğise n'ola cürmüñ sen mağfiret taleb kııl

Kaṭ' eyleme recāñı illā ki ḥavf-nāk ol

Cānuña tā ki Hâk'dan ire 'atâ-yı rahmet

Hem âhiretde Aḥmed kıla saña şefâ' at

VII

Ey dil eger dilerseñ aduñ ola hünermend

Noğşān [u] 'aybını bil var t̄alib-i kemāl ol

Nādāna gerden egme başı göge irürse

Dānālar ayağında yir gibi pāymāl ol

Cānuña tā ki Hâk'dan ire 'atâ-yı rahmet

Hem âhiretde Aḥmed kıla saña şefâ' at

VIII

76b Ey dil eger dilerseñ cāvid ola ḥayātuñ

Hulḳ ile ḥalkı toyla 'âlemde nīk nām ol

Cehd it ki kimse senden incinmeye cihānda

Ayās-ı ḥoş-ḥişāl ol Maḥmūd-ı ḥāş u 'ām ol

Cānuña tā ki Hâk'dan ire 'atâ-yı rahmet

Hem âhiretde Aḥmed kıla saña şefâ' at

IX

Ey dil eger dilersen̄ dūşmenlerüñ ola dost
Miskīnlik eyle hālķa miskīnlere penāh ol
Saña ne şanur iseñ ğayre dağı anı şan
Kim saña bed şanursa sen aña nīk-ĥāh ol

Cānuña tā ki Hāķ'dan ire 'aṭā-yı rahmet

Hem āĥiretde Aĥmed kıla saña şefā' at

X

Ey dil eger dilersen̄ şebbāz-ı 'arş olasın
Kāf-ı ferāgat iĥre 'Anķā-yı bī-nişān ol
Dünyā metā' ı iĥün mihrine her denīnūñ
Gel müşterī dirilme ĥurşīd-i āsmān ol

Cānuña tā ki Hāķ'dan ire 'aṭā-yı rahmet

Hem āĥiretde Aĥmed kıla saña şefā' at

XI

Ey dil eger dilersen̄ devlet ola saña yār
Gözle şoñın her eşk-i evvelde ehl-i rāy ol
Yāĥūd bu **Resmī** gibi ğuş eylegil naşīĥat
'Āķiller işiginde her laĥza ĥāk-i pāy ol

Cānuña tā ki Hāķ'dan ire 'aṭā-yı rahmet

Hem āĥiretde Aĥmed kıla saña şefā' at

Tercî‘ -bend-i Min-kelâm-ı Fâhri ‘ Aleyhi ‘r-rahme

mef‘ ülü fa‘ ilätü mefâ‘ ilü fâ‘ ilün

I

Gel ey belâlu başına sultân olan gedâ

Fehm it țarîķ-i ğamda nedür miħnet ü belâ

İrgür sürür-ı ķalb ile öz cānuña şafâ

Diñle rümüz-ı ‘ ışķı nedür añla mâcerâ

Olğıl ümîd-i vaşl ile sen derde mübtelâ

Cân u dil ile tâ olasın ‘ ışķa âşinâ

II

77a Terk it hemîşe varuñı ma‘ düm idüp özüñ

Düşürme ķıl ü ķâle şaķın ‘ ârif ol sözüñ

Her dü-mekânda ger dir iseñ ağ ola yüzüñ

Bir dem bu ķargâh-ı cihâna açup gözüñ

Olğıl ümîd-i vaşl ile sen derde mübtelâ

Cân u dille tâ olasın ‘ ışķa mübtelâ

III

Tenden elüñ bu ‘ ışķ ile bî-cân ol yüri

Kendü başuña başķaca sultân olup yüri

Ya‘ nî cihânda ‘ âşık-ı giryân olup yüri

İşit sözüñ dergeh-i dermân olup yüri

Olğıl ümîd-i vaşl ile sen derde mübtelâ

Cân u dil ile tâ olasın ‘ ışķa mübtelâ

IV

Sözün uzatma tūṭī-i şīrīn-kelām iseñ
Ken‘ ān-ı Mısr’a ḥāce-i ‘ālī-maḳām iseñ
Ger Yūsuf-ı zamān u şeh-i ḥaş ‘ulūm iseñ
Muṭlaḳ sa‘īd ü merdüm-i beytü’l-ḥarām iseñ

Olğıl ümīd-i vaşl ile sen derde mübtelā

Cān u dille tā olasın ‘ışḳa mübtelā

V

Zār ol hemīşe bülbül-i gül-zār iseñ eger
Yār olma ğayre öz özüñe yār iseñ eger
Ya‘ nī cihānda ‘āşık-ı bī-kār iseñ eger
El-ḳışşa **Fahrī** ṭālib-i dīdār iseñ eger

Olğıl ümīd-i vaşl ile sen derde mübtelā

Cān u dille tā olasın ‘ışḳa mübtelā

130

Tercī‘-bend-i Min-kelām-ı Ğazālī Der-vaḳt-i reftin
be-Ka‘be-i Şerīf Şerrefehu’līlāhi Teşrīfen
fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

I

Yine bu gönüm benüm bir ṭurfe-kār itmek diler
Bir zamān ğurbet çeküp terk-i diyār itmek diler
Her ne dürlü var ise yanında esbāb-ı ḥuzūr
... ü naḥş idüp ḳamusın tārumār itmek diler
Dürlü dürlü ṭurfe ḥilḳatler görüp ...¹

¹ Mısra eksik.

77b Kudret-i Haqq'a bulardan i' tibār itmek diler
İşret ü zevk u şafâyı terk idüp bir nice gün
Miñnet ü zecr ü belâlar ihtiyâr itmek diler
Seyr idüp evvel cihâni ser-te-ser âhîr gelüp
Ka' be-yi ' ulyâda ölince karar itmek diler
Didügi olmak gerek çün kim gönül sultândur
Bu cihâna gelmedin maqşûd bir seyrândur

II

Mülk-i Rûm'ı terk idüp dil ' azm-i Şâm itmek diler
Enbiyâ ervâhına bizden selâm itmek diler
Mekke şehrinde muķim olmaķlıĝa niyyet idüp
Bir nice müddet muşallâsın maķâm itmek diler
Bu ten-i hâkini andan soñra yüz biñ şevk ile
Hâk-i râh-ı ravza-i hayrû'l-enâm itmek diler
Baş açuķ yalın ayak yollarda ser-gerdân gezüp
Nice noķşânını anuñla tamâm itmek diler
Hâş ' âşîķdur meger nâmûs u ' arı terk idüp
' Âlem içre kendüyi rüsvâ-yı ' âm itmek diler
N'eylesün bî-çâre dil kim ol daĝı benden beter
Dermend ü vâlih ü şeydâ vü ser-gerdândur

III

Mısr-ı dil seyrân idüp ' azm-i Furât itmek diler
Meşrebini gâh Nîl ü geh Furât itmek diler
Gâh Beytu'llâh'ı huccâc ile eyleyüp tavâf
Hüsn-i a' mâl ile maħv-i seyvi 'ât itmek diler

Āsitān-ı ravza-i pak-i Nebiyye yüz sürüp
Kendüyi bu vech ile ehl-i necāt itmek diler
Terk idüp fısk u fücürü şimdiden girü hemān
Dāyimā işini şavm ile şalāt itmek diler
Baħr-i vaħdetde n'ola ğavvāş olursa her zamān
Gevher-i zātı bulup seyr-i şıfāt itmek diler

Maħzen olmuşdur göñül var ise genc-i vaħdete

Anuñiçün dā'imā bu resme vīrāndur¹

IV

Dil reh-i 'ıřkuñda cānā terk-i cān itmek diler
Ol daħı ' uşşāķ içinde bir nişān itmek diler
Fūrkat-i dil-dāra şabr itmege gördi çāre yok
Lā-cerem ğurbet çeküp geşt-i cihān itmek diler
Seyr-i Mışr u Şām ile itmez kanā' at bu göñül
Menzilini bir zamān Hindūsitān itmek diler
Eyleyüp biñ şevķ ile andan yine ' azm-i Hicāz
Bir nice müddet daħı anda mekān itmek diler
78a Ravza-i pāk-i Nebiyyu 'llāh'da āħir dem gelüp
Bu ten-i ħākini ħāk-i āsitān itmek diler

Dil ' aceb dīvānedür yoķdur qararı bir nefes

Dāyimā eṭrāf-ı ' ālemde işi devrāndur

V

Cübbe vü destārı dil rehn-i şarāb itmek diler
Ey dirīğā ħāne-i zühdi ħarāb itmek diler

---

¹ Mısranın vezni bozuk.

Çāk idüp ten cübbesin yaqdı maḥabbet nārına
Şoḥbet-i dil-dārı ya‘ nī bī-ḥicāb itmek diler
Geh şalāḥa meyl idüp eyler ‘ ibādet Ḥālīk’a
Gāh olur fişq u fücūra irtikāb itmek diler
Ber-ḳarār olmaz zemīn gibi yirinde bir zamān
Şu gibi bir laḫza dürlü ıztırāb itmek diler
Ḥamduli ‘llāh niyyeti şimdi be-gāyet ḥūbdur
Her menāhīden ki vardur ictināb itmek diler

Ey **Ġazālī** hoşça tut bi ‘llāhi incinme iñen
Ḥāne-i tende gönül bir iki gün mihmāndur

131

Der-medḥ-i Ḥazret-i ‘ Alī Kerrema ‘llāhü Vechehü ve
Raziya ‘llāhü ‘ Anḥü Min-keḷām-ı Vaḥdetī
fe‘ ilātün fe‘ ilātün fe‘ ilātün fe‘ ilün

I

Ḥazret-i faẓl-ı eḥadden yine rüz-ı ezeli
Şuver-i muḥkem ile irişüben ḳuvvet eli
Ḳudret ile yoğıran āteş ü āb u bād u gili¹
Mesken idindi o dem kendü için cān u dili
Kimdür ol kim bileyüm dirseñ eger ḳavl-i celī

Sırr-ı Ḥaḳ nūr-ı Muḥammed esedu ‘llāhu velī
Ve ‘ Aliyyü ve ‘ Aliyyü ve ‘ Aliyyü ve ‘ Alī

II

Noḳta-i bā-i nübüvvet rü-yı levḥ-i ḳalem

---

¹ Vezin kusurlu.

Menba‘ -1 sırr-1 velāyet maqar-1 cūd u kerem

Mazhar-1 ekmele ü ālā kelimāt-1 a‘ zam

Hādī-i cinn ü beşer mürşid-i nūr-1 ekrem

Ezelī vü ebedīdür *fetā ‘e mil fā feheme*¹

Sırr-1 Haq nūr-1 Muhammed esedu’llāhu velī

Ve ‘Aliyyü ve ‘Aliyyü ve ‘Aliyyü ve ‘Alī

III

Kāşif-i sırr-1 sühan bāb-1 ‘ulüm-1 Aḥmed

Vāşıl-1 zāt-1 ezel *kul hüva’llāhu eḥad*²

Vaşf-1 zātında nüzül eyledi *Allāhü ‘ş-şamed*³

Nutqı Haqq’dur şıfatı *lem yelid ve lem yūled*⁴

78b *Lem yekun*⁵ dirsem olur aña *lehū küfüven eḥad*⁶

Sırr-1 Haq nūr-1 Muhammed esedu’llāhu velī

Ve ‘Aliyyü ve ‘Aliyyü ve ‘Aliyyü ve ‘Alī

IV

Nüh felek esfel ü a‘lāda ser-ā-ser tā-ḥūt

Gökdeki şems ü kamer yirdeki la‘l-i yāḳūt

Dest-i ḳabzında durur ‘ālem-i mülk-i melekūt

Feyz-i luṭfuñdan anuñ buldı ḳamu nūr ile ḳūt

Pādişāh-1 dil ü cān server-i şāh-1 lāhūt

Sırr-1 Haq nūr-1 Muhammed esedu’llāhu velī

Ve ‘Aliyyü ve ‘Aliyyü ve ‘Aliyyü ve ‘Alī

¹ Hz. Ali için kullanılan bir ifadedir.

² “De ki: O Allah birdir.” İhlās suresi, 1. āyet.

³ “Allah samettir.” İhlās suresi, 2. āyet.

⁴ “O doğmamış ve kendisi de doğurmamıştır.” İhlās suresi, 3. āyet.

⁵ “Ve...yoktur.” İhlās suresi, 4. āyet.

⁶ “Hiçbir şey O’na denk değildir.” İhlās suresi, 4. āyet.

V

Hasan ile Hüseyin şāh-ı kerem kân u ‘atā
Kuds-i zuhrından anuñ geldi vücūda haqqā
Biri şāh-ı şühedā birisi şāh-ı ‘ulemā
Birisi kurş-ı kamer birisi de şems-i duḡā
Sözümüñ mā-ḡaşalı budurur ey ehl-i şafā

Sırr-ı Haḡ nūr-ı Muḡammed esedu’llāhu velī

Ve ‘Aliyyü ve ‘Aliyyü ve ‘Aliyyü ve ‘Alī

VI

Ḥazret-i ‘Ābid ü Bāḡır şeh-i ḡayl-i fuḡarā
‘İzzet-i Ca‘ fer-i Şādıḡ siper-i tīr-i ḡazā
Mūsī-i Kāzım ile ol şeh-i teslīm-i rızā
Şeh Taḡī ile Naḡī tāc-ı rü’ūsı füşehā
Cümlesi nūr-ı ezel vāḡıf-ı sırr-ı Ṭāhā

Sırr-ı Haḡ nūr-ı Muḡammed esedu’llāhu velī

Ve ‘Aliyyü ve ‘Aliyyü ve ‘Aliyyü ve ‘Alī

VII

Vahdetī seyf-i Ḥudā ḡātil-i aşḡāb-ı caḡīm
‘Askerī’dür kim anuñdur yine cennāt-ı na‘īm
Mehdī-i devr-i zamān vāḡıf-ı esrār-ı ḡadīm
Ḥazret-i fazl-ı Ḥudā kāşif-i Ḳur’ān-ı ‘azīm
Noḡta-i evvel ü āḡir süḡan-ı Rabb-i Kerīm

Sırr-ı Haḡ nūr-ı Muḡammed esedu’llāhu velī

Ve ‘Aliyyü ve ‘Aliyyü ve ‘Aliyyü ve ‘Alī

Tercî' -bend-i Min-keîâm-ı Mîr Hayâlî

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

I

Bir güzel sevdüm ki reşk-i şüret-i büt-ĥânedür

Kendüsinden ğayriye âteş gibi bîġânedür

Kim zebânından gelen efsün ile efsânedür

Mü'min ü küffâr ile hem şoĥbet hem ĥânedür

79a Câm-ı zerrîn nüş ider pür şevk u pür mestânedür

Nüş iden bir cür'asın bîñ yıl yatur mey-ĥânedür

Tîġ çekmiş bir dil-âverdür ki kaçdı cânedür

Nür-ı tab'umdan çerâġın yaqmamışdur yanedür

Râstî men şem'-i dil-süzem 'adü pervânedür

Kim tolaşa âteşe pervâne ya dîvânedür

II

Bir nihâlüm kim baña berg-i ĥazân oldu naşîb

Süd içinde ğayriler baña ziyân oldu naşîb

Cismden 'âr eyler oldum tâ ki cân oldu naşîb

Bir hü mâ-yı nür-ı pâküm üstüh'ân oldu naşîb

Gel ĥaber al 'ışqdan çünkim ziyân oldu naşîb

Baña yanmak bî-tereddüd bî-fiġân oldu naşîb

Süz u ĥasret âşikârâ vü nihân oldu naşîb

Kendü ĥâlümden baña çün kim beyân oldu naşîb

Râstî men şem'-i dil-süzem 'adü pervânedür

Kim tolaşa âteşe pervâne ya dîvânedür

III

Şüretüm nakş-ı fenâ göstermege mir 'âtdur
‘Ayn-ı hürşîdüm baña pervâne bir zerrâtdur
Şöyle gūyâyum ki yanumda cihân ısmâtdur
Geh dilümde sihr-i cārî gâh nâr-ı necâtdur
Tâk-ı ‘arşa çıkmağa himmet baña mirkâtdur
Âb-ı hayvânum şeb-i muzlim baña zulmâtdur
Tende cânım pertevi envâr-ı bahr-i zâtdur
Mâverâyı şüretüm fehm eylemek heyhâtdur

Râstî men şem‘ -i dil-süzem ‘adū pervânedür

Kim tolaşa âteşe pervâne yâ divânedür

IV

Gerçi devrân benden öñdin ğayre virdi firşatı
Pây-ı taht-ı ‘ışkda çalındı Mecnûn nevbeti
Âhîr-i Ferhâd hem irgürdi başa şan‘ atı
Kıblegâhı oldı Maḥmūd’uñ Ayaz’uñ türbeti
Vâmıķ u ‘Azrâ ile añladı dürlü ḥâleti
Lâ-cerem her ‘aşıķuñ bir demde oldı şöhreti
Bunlaruñ başındadır iķlîm-i ‘ışķuñ devleti
Şâm-ı ğamda bunlaruñ oldum çerâĝ-ı şoḥbeti

Râstî men şem‘ -i dil-süzem ‘adū pervânedür

Kim tolaşa âteşe pervâne ya divânedür

V

79b Ey **Ḥayâlî** tâ ki gördüm ol kâmer-ruḥsârımı
Mihr-i ‘âlem-tâbdan germ eyledüm bâzârımı

Vuşlatı hicrāna şatdum aldılar ikrārımı
Deyr-i ʿ işkuñ rāhibiydüm kesdiler zünnārımı
Hāşılı pāk itdiler eşnāmdan fer-ḥārımı
Aldı bir şāh-ı cihān gönlüm gibi serdārımı
Nār-ı ḥasretle yanup yakılma itdüm kārımı
Māh-rūlar şevkine nūr eyledüm destārımı

Rāstī men şemʿ -i dil-süzem ʿ adū pervānedür

Kim tolaşa āteşe pervāne ya dīvānedür

133

Mersiyye Berā-yı Sultān Muştafā

fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilün

I

Çünki alur işbu tāk u taḥt-ı devr-i rüzgār
Terk idüp bu raḥt u baḥtı bir nemed kııl ihtiyār
Besleme cismüñ anı kim yiyiserdür mūr u mār
Ġurre olma dehr-i dūne kim degüldür pāydār
Nice her dem ḳan ile boyandı işbu lāle-zār
Nice biñ ḥasretlü yatur nice biñ biñ gül-ʿ izār
Ṭoludur feryād u āh u zār ile dār u diyār
ʿ Āḳıbet bildün anı kim saña kıılmaz pāyidār

Cehd kııl kim ḳala senden dünyāda bir yādigār

Baña dirseñ dur elinden ʿ aḳlum oldı tārümār

II

Bir nazar kııl lāleye kim bağırı ḥūn olmışdur

Serv şalar başını şankim cünün olmışdur

Nice ser-keşler bu devr içre zebūn olmışdur
Cevr maḥabbet derd ü ğam çarḫa fūnūn olmışdur
Göz yaşından yiryüzi hep lāle-gūn olmışdur
Virdügin dünyā alur şankim oyun olmışdur
Ġāfil ölmek dostlar gerdūn-ı dūn olmışdur
Bir degirmendür felek ‘ ömr aña un olmışdur

Ey gönül tut kim seni bu çarḫa sulṭān eyledük

Nice sulṭānlar yatur toprağ içinde ḫ̄ār u zār

III

Vaqt-i şubḫ irdi yine ‘azm-i gülistān eyledük
Def -i ğam kıлмаğ ile ya‘nī ki dermān eyledük
Lāleye kılduk nazar bağrumuzı ḫan eyledük
Āh kılduk cümle tağı taşı nālān eyledük
80a Derd-i miḫnet çekmede Ferhād’ı yalan eyledük
Āḫirin bildük fenā terkin dil ü cān eyledük
Nām u nengi biz bugün toprağa yeksān eyledük
Nice gül yüzlüleri ḫāk içre pinhān eyledük

Bir ḫanaradur bu ‘ālem ḫalk ḫoyun olmışdur

Ārif iseñ her gice bir tekyede kıлма ḫarār

IV

Bir zamān itdi bahāruñ şoḫbetini ‘āşıkān
Başladı eşcārı tağyir itmege bād-ı ḫazān
Serv büküldi vü şoldı gül döküldi erguvān
Nicesi ğam çekmeyem ya nice olam şādumān
Virdüğini çün bilürsin kim alur āḫir cihān

‘Ömre gurre olmağa kim bir aķar sudur hemān
Gizlü nesne yok cihānda cümlesi gündē ‘ayān
Bunda ne Ḍaḥḥāk Cem ḳaldı ne ḥod Nūṣirevān
Görmedüñ mi Bursa’da nice yatur ‘Oṣmāniyān
Māzīye ḳılgıl nażar geĉdi biñ biñ tac-dār

V

Çünki eṣcāruñ ḳabāsın ḳapdı peyk-i bī-direng
Ḳırdı eṣcāruñ vücūdın itmedin bir laḥza ceng
Yine ḥil’ atini geydi bu arāz-ı lāle-reng
Muṣa dönmiṣdür ecel dāmende nice biñ peleng
Nice altun tāc urınan başları başduğı seng
Sen düşersin benüm olsun diyü Türk ü Fireng
Hey ne ğāfilsin ki gelmez yādıña tābūt-ı teng
Ḳılmıṣam ḥayrān [u] vālih yimeden afyon u beng

Belki saña ıṣṣı ḳalmaz Muṣtafā bu nām [u] neng

Rāh-ı ‘ıṣḳ içinde cehd it cümlesin ḳılgıl niṣār

134

Merṣiyye Berā-yı Merḥūm u Mağfūr Sultān Muṣtafā Min-keḻām-ı Yahyā

mefā’ ilün fe’ ilātün mefā’ ilün fe’ ilün

I

Meded meded bu cihānuñ yıkıldı bir yanı
Ecel Celālileri aldı Muṣtafā Ḥān’ı
Ṭolandı mihr-i cemāli bozuldı eyvānı
Vebāle ḳoydılar āl ile Āl-i ‘Oṣmān’ı
Geĉerler idi geĉende o merd-i meydānı

80b

Felek o cānibe döndürdi şāh-ı devrānı
Yalancınunñ kırı bühtānı buğz-ı pinhānı
Akıtdı yaşumızı yaqdı nār-ı hicrānı
Hıyānet itmedi cānı gibi anuñ cānı
Boğıldı seyl-i belāya tağıldı erkānı

N'olaydı görmeye idi bu mācerāyı gözüm

Yazıklar aña revā görmedi bu rāyı gözüm

II

Ṭonandı aklar ile nūrdan mināre dönüp
Güşāde hātır idi şevk ile nehāra dönüp
Görindi halka dıraht-ı şükūfe-zāra dönüp
Yüridi kulları yanınca lāle-zāra dönüp
Ṭur didi şāh-ı cihān hiddet ile nāra dönüp
Otağı haymeleri qarlu kūhsāra dönüp
Müzeyyen idi bedenlerle aq hışāra dönüp
El öpmege yüridi mihr-i bī-qarāra dönüp
Ṭolandı gelmedi çün kim o māh-ı yāre dönüp
Görenler ağladılar ebr-i nev-bahāra dönüp

Bir ejdehā-yı dü-serdür bu hayme-i dünyā

Dehānına düşen olur hemişe nā-peydā

III

O bedr-i kāmil [ü] ol āşinā-yı baqr-i 'ulūm
Fenāya vardı telef itdi anı ṭālī' -i şūm
Dögündi qaldı hemān hasret ile dāğ-ı nücūm
Göyindi Şām-ı firākında ṭoldı yaş ile Rūm

Ƙara geyürdi Ƙaraman'a guşsa itdi hücum

O mâhi ince hayâl ile itdiler ma' düm

Ʀolandı gerdenine hâle gibi mâr-ı semüm

Rızâ-yı Hağ ne ise râzî oldı ol merhüm

Hağası ğayr-i mu' ayyen ğünâhı nâ-ma' lüm

Zihî sa' id ü şehid ü zihî şeh-i mazlüm

Yıkıldı yir yüzine aşlına rücü' itdi

Sa' âdet ile hemân ğurb-ı Hağret'e girdi

IV

Getürdi arğasını yire Zâl-i devr [ü] zamân

Dökildi ğöz yaşı yıldızları çoğaldı figân

Vücüdına sitem-i Rüstem ile irdi ziyân

Dem-i memâtı ğıyâmet ğüninde oldı nişân

Ēiriv ü nâle vü zâr ile taldı kevn ü mekân

Ağar su gibi müdâm ağlamağda pîr ü cüvân

Vücüd iline ağın şaldı ağdı eşk müdâm

Eyâ serîr-i sa' âdetde pâdişâh-ı cihân

81a O cân-ı âdemiyân oldı ğâk ile yeksân

Diri ğala ne revâdur fesâd iden şeytân

Nesîm-i şubğ gibi yirde ğoma âhumuzı

Hağâret eylediler nesl-i pâdişâhumuzı

V

Bir iki egri fesâd ehli nitekim şemşîr

Bir iki nâme-i tezvîri itdi ğatline tîr

Gelür ezelde muğadder olan ğalîl ü keşîr

Hezār kayşerũñ oldı leyāl-i ‘ömri kayşir
Eceldür ādeme derbend-i tār u teng ü ‘asir
Zarũridür bu kim uğrar buña civān ile pır
Yirini zır-i zemın eyledi o mihr-i münir
Yirini gitdi cihāndan niteki merd-i faķir
Bu vāķı‘ a olımaz halka ķābil-i ta‘ bır
Kim Erdeşir-i velāyetde ola ‘ādet-i şir

Bunuñ gibi işi kim gördi kim işitdi ‘aceb

Ki oğlına kıya bir server-i ‘Ömer-meşreb

VI

Ferid-i ‘ālem idi ‘ālim idi a‘lem idi
Muhammed ümmetine mevti mevt-i ‘ālem idi
Ziyāde mātem idi haylī emr-i a‘zam idi
Şalāh u zühdī kavī i‘tikādı muķkem idi
Meşāyiğ ile muşāhib ricāle hem-dem idi
Kerāmet ile kerimü’l-ħişāl ādem idi
Nücüm gibi cihān-dāide vü mükerrrem idi
Vücūdı muhteşem ü şevketi mu‘azzam idi
Tevāzu‘ ile selāmetde ğod müselleme idi
‘Aceb o bedr-i tamāmuñ ne ‘ādeti kem idi

Ħayıflar oldı aña iftirāyile gitdi

Ħuzũr-ı Ħaķķ’a du‘ā vü şenāyile gitdi

VII

Sipihrũñ āyīnesinden görindi rüy-ı zemın
Ħodı bu keşret-i dünyāyı kıldı ‘azm-i beķā

Ġarībler gibi gitdi o yollara tenhā
Çekindi ‘ālem-i bālāya hemçü murğ-ı Hümā
Haķīķaten sebep-i rif‘ at oldı düşmen añā
Naşībi olmasa ıań mı bu cīfe-i dünyā
Ġayāt-ı bākīye irişdi rūhı ey **Yahyā**
Şefī‘ i rūh-ı Muĥammed refīķi zāt-ı Ĥudā
81b Enīsi ġāyib erenler celīsi ehl-i şafā
Ziyāde ide yaşum gibi raĥmetin Mevlā
İlāhī cennet-i Firdevs añā durağ olsun
Nizām-ı ‘ālem olan pādişāh şağ olsun

135

Merşīye-i Min-keġām-ı Mānī

mef‘ ūlū fa‘ ilātū mefā‘ ilū fā‘ ilūn

I

Ey rūzgār gine ġüzār u sitīze-kār
Vey çarĥ-ı rūzgār u cefā-cūy u bī-ķarār
Bir servi sāye gibi düşürdüń zemīne kim
Aķmışdı ĥalk ayağına mānend-i cūybār
Bustān-serāy-ı dehrde bir taze naĥl idi
Oldı o naĥle la‘l ile yāķūt-ı berk-bār
Ĥūn-ı ciger pūr itse zemīni ‘aceb degül
Şemşīr çekdi üstine cellād-ı rūzgār
Ġayfā ki dīdeden o perī oldı nā-bedīd
Derd añā Murtażā’yı şehīd itdi bir Yezīd

II

Sīmīn teninde zāhir olan zaḥm-i ḥūn-feṣān
Şan lāledür ki yāsemen içre ola ʿıyān
Āb-ı revān içinde duran tāze gül gibi
Açıldı sīnesinde olan zaḥm-ı cānistān
Nergīslerini ğarḳa-i ḥūn itdi şanmañuz
Ġayretten o şehūñ büridi gözlerini ḳan
Ḥāb-ı eceldür anı zebūn eyleyen gülūñ
Bīdār olunca eyleyelüm nāle vü figān

Dāyim şehīd olanları añsam fenā gelür

Zirā ki ḳalbe vāḳıʿ a-i Murtażā gelür

III

ʿUşşāḳa māyil ehl-i dile mihribān idi
Maʿ ḳūle ḳātil idi mülāyim civān idi
Bāġ-ı cinān olursa muḥaldür turaġı kim
Ṭurduḳça serv-i ḳāmeti rūḥ-ı revān idi
Varan bulurdu işigine ʿömr-i cāvidān
Şaḥn-ı serāy-ı ʿāşıḳa bāġ-ı cinān idi
İtdi zamāne fitnesi āḫir zaman idi
Ṭurduḳça kendü fitne-i āḫir zamān idi

Ol servi ḳıldı bād-ı ecel ḥāksār ḥayf

82a

Ḥayf eyledi n'eyleyelüm bize bu rüzgār ḥayf

IV

Cism-i laṭīf idi teni rūḥ-ı revān gibi
Gözden ʿaceb mi cismi nihān olsa cān gibi

Bir güher idi kıymetini kimse bilmeyüp
Şaklandı hāk içindeki genc-i nihān gibi
Bir nev-resīde gönçe iken tāze gül yüzi
Soldı dökildi toprağa berg-i hāzān gibi
Cām-ı hayātın eyledi dest-i kazā-şikest
Kanı saçıldı hāke mey-i erguvān gibi

Kanı dökildi cismi belürmez türābdan

Sāgar gibi bir ayru düşüpdür şarābdan

VI

Mānī du‘ām odur ki maḳām-ı cinān ola
Rūḥ-ı revān-ı pākine cennet mekān ola
Yā Rabb āna ki bülbül-i gül-zār-ı hüsn idi
Şahn-ı serāy-ı bāğ-ı behişt āşiyān ola
Fānī cihānda itdi güzer çün du‘ām odur
Rūḥı behişt bāğına toğrı revān ola
Hāk-i zemīne düşdi şolup berg-i gül gibi
Zir-i muğāñ o gül yüzine gül-sitān ola
Yatduqça yirde genc-i nihān gibi ol perī
Yirden Hāq üstün eyleye bākī civānları

136

Merhūm Hayretī Hāl-i Hayātında Oğulçukları Hāqqında

Didügi Merşiyedür

mef‘ülü fa‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün

I

Dünyā didükleri ne ‘aceb pīre-zāl imiş

Leyl ü nehār pîşesi mekr ile āl imiş
Ehl-i başirete göre bir ahbe-i abîh
A‘ mā yanında dil-ber-i şāhib-cemāl imiş
Beş gün bunuñ bu salţanat-ı umţurāına
Diatle nāzır olsa kimesne hayāl imiş
Nekbet bucağı miñnet evi guşsa gūşesi
Derd ü belā fezāsı maħall-i cidāl imiş
Tīmārı mār u devleti let māl-i pür-belā
Māl ü menāline nazār itseñ celāl imiş
Her şenlikinüñ āħiri bir matem-i ğarîb
Ve ‘l-ħāşılı kemālinüñ ardı zevāl imiş
Bu mülk içinde bir nice gün beglik eyleyen
Şol bir faır ü āni‘ olan ehl-i ħāl imiş

82b

Ger istegüñi kesb idesin ‘ömr-i cāvidān

Ölmekden öñgin ölmege sa‘y idegör hemān

II

Bāĝ-ı cihān bitürmiş idi iki hoş nihāl
āmetlerini dest-i ecel bükdi ıldı dāl
İki gül idi gül-şen-i dehr içre oldılar
Bād-ı ħazān merg ile fi ‘l-ħāl pāy-i māl
Birisi māh u birisi mihr-i münîr idi
İrişdi ikisine de vā-ħasretā zevāl
auñ şıfātına iki mir ‘āt-ı şāf idi
Seng-i ħavādiş itdi dirīgā şikeste-ħāl
Bāĝ-ı zamānenüñ yüzi şuyı iken dirīĝ

Uş yire geçdi ol iki ser-çeşme-i zülāl
Bu menzil-i fenādan ikisi bir aradan
Mülk-i beķāya eylediler ya' nī irtiḥāl
Ḥ'āb oldu gözde birisinüñ kara saçları
Oldı gönülde birisinüñ kaşları ḥayāl

Cān gibi gözden eyleyüben özlerin nihān

Bir yirden oldu ol iki rūḥ-ı revān revān

III

Çün tāze gül bu ḥāk ile yeksān olup yatur
Çok gönçenüñ derünü tolu kan olup yatur
Çok turralar ki rişte-i cān idi her kılı
Şimdi bu kara yirde perişān olup yatur
Çok saç ki kılmış idi nice 'aqlı tārūmār
Her tārı şimdi mār ile pīçān olup yatur
Dün gördüğüñ ol iki genc-i nāzenīn
Seyr eyle gör bugün nice vīrān olup yatur
Ya' nī ol iki serv-i ser-efrāz-ı cāme-pūş
Yüz urdı toprağa nice 'uryān olup yatur
'Ālemdurur bu ben nice ağlamayam diyen
Gördüm bu dehrüñ işine ḥayrān olup yatur
Şüretde zindeyüm dirilür miskin ādemī
Ma' nā yüzinde her biri el 'ān ölüp yatur

'Ömrüñ beķası dünyede bir ān imiş dirīğ

Her bir vişālüñ āḥiri hicrān imiş dirīğ

IV

Ey bî-vefâ felek anı Şeh Muştafâ anı
Ya n'eyledün Memi'yi o nür-1 Hüdâ anı
83a Gözden olandı gün gibi Şâm olmadın henüz
ıldı cihâni zulmet o Şemsü 'd-uâ anı
Cân 'âlemi ki anlar ile idi müstenîr
Ol âfitâb n'oldı o bedrü 'd-ücâ anı
O mülk-i hüsne mâlik olan Őâhı n'eyledün
Ya ol nigâr-1 Şâhib-i hilm ü hayâ anı
Ol cân u dil marîzine derdi devâ olan
Ol âsitân-1 devlet-i dârü 'Ő-Şifâ anı
Ya ol ayağı oprağı baŐlarda tâc olan
Ol izi tozu gözlere kul-i cilâ anı
Bâg-1 cinâna deñlü anat bükdiler gibi
Yâ Rabbi ya ol iki hümâyün hümâ anı

Bu âŐiyânedен yine uçdı iki hümâ

Her kim iŐitdi dir rażiyâ'llâhü 'anhümâ

V

Yâ Rabb bi-a-1 pertev-i envâr-1 Muştafâ
Yâ Rabb bi-a-1 meŐreb-i Sultân Murtażâ
Yâ Rabb bi-a-1 ân Şeh-i mesmüm-1 râh-1 dîn
Yâ Rabb bi-a-1 Şâh-1 Őehîdân-1 Kerbelâ
Yâ Rabb bi-a-1 Bâır u hâliş-derün-1 râh
Ya' nî ol ayağı tozu gözlere kîmyâ
Yâ Rabb bi-a-1 seyyid-i sâdât-1 ins ü cân

Yā Rabb bi-ḥaḳḳ-ı ādem-i evlād-ı Murtażā
Yā Rabb bi-ḥaḳḳ-ı Ca' fer-i Şādıḳ imām-ı dīn
Yā Rabb bi-ḥaḳḳ-ı Kāzım-ı ser-çeşme-i vefā
Yā Rabb bi-ḥaḳḳ-ı şıdḳ Taḳī ' izzet-i Naḳī
Yā Rabb bi-ḥaḳḳ-ı ān dü şeh-en-şāh-ı etḳıyā

Ḥaşr it yarın sen anları evlād-ı Şāh ile

Olsun münir cānları nūr-ı ilāh ile

137

Tercī' -bend-i Ālī Sellemehu'llāhi Te' ālā

mef' ūlū mefā' ilū mefā' ilū fa' ūlūn

I

Bir gün felegüñ ḥāli beni eyledi ğamgīn
Ten kişverini seyle virüp dīde-i nemgīn
Aḥvālūmi fikr eyler iken yāduma geldi
Gördüm göz ile yirini bu çarḥ-ı şuverbīn
83b Eyā kanı Dārā vü Ferīdūn u Sikender
Ḥāk içre yatur bī-ḥod olup bunca selāḫīn
Ne ḥayl ü ḥaşem var bilene ṭabl u ' alem var
Gitmiş bu riyāset bu kadar tarz u bu āyīn
Bir zerreye düş oldu gözüm aḥḳar u nāçiz
Remz ile beyān itdi baña bir nice āhīn
Didi göre ḥurşid-i cihān-tāb-ı felekde
Her şubḥ giyer farkına bir efser-i zerrīn
Kevkebleri maḥv eyler alur başını māhuñ
Şad-çāk ider egninde ḳomaz cāme-i sīmīn

Ahşām olıcak yine irer burc-ı zevāle
‘ Ālemde naşīb olmaz aña zerrece temkīn
Peygüle-i hāk içre yatur kendüsi lerzān
Nūrını ider māh-ı şeb arasına ta‘ yīn

Hallāk-ı cihān ‘ āleme kılduğda tecellī

Her şey ‘i birer hāl ile kıldı mütesellī

II

Kimi gül-i handān u kimi bülbül-i nālān
Kimisi neşāt üzre kimi hüzñ ile giryān
Cem cāmına mālīk kimisi kaşr u şafāda
Ğuşşayla kimi cür‘ a gibi hāk ile yeksān
Aç cān gözini āyīne-i dehre nazār kııl
Bir kimsede gör kim ne kadar şekl-i nümāyān
Ālām-ı felek kimisinüñ cānına geçmiş
Kimisi riyāset taleb eyler kimi ‘ unvān
Kimisi kazā tīrine cānın siper itmiş
Dergāh-ı tevekkülde alur rızqını pinhān
Gördüm kimini bezm-i fenādan haberi yoğ
Esrār-ı maḥabbetle olup vālīh [ü] ḥayrān
Kimisi temennā-yı vişāl üzre dem-ā-dem
Kimisini hāk ister ider āteş-i hicrān
‘ Ömr ise tekāpūda ecel ise kafada
Cān ise tarab-ḥānede gerdende vü gerdān
Hemvār degül ḥāşıl-ı aḥvāl-i ḥalāyık
Bir laḥzada biñ şekle girer şūret-i insān

Ḥallāk-ı cihān ‘āleme kılduḡda tecellī

Her şey ’i birer ḡāl ile kıldı mütesellī

III

Ḳudret eli itdükde benüm ḡākümi taḡmīr

‘Işḡ āteşi kıldı dil-i sengīnüme te’sīr

84a

Yap yap zuḡūr eyledi āşār-ı maḡabbet

Bennā-yı revān kıldı beden ḡaşrımı ta’ mīr

Şol deñlü göñül pisteri ḡayretde yaturdı

Uyḡudan uyarmazdı beni nāle-i şebḡīr

Rü’yāda temāşā ideridüm dü-cihānı

Bir kimse bulunmazdı velī iblih-i ta’ bīr

Ebkār-ı ma’ ānī pūr olup ḡacle-i dilde

Vechümde ‘ıyān idi serāyırde-i taḡdīr

Deyr-i dile micmere gerdāndı nefesüm

Ruhbān gibi kendüye iderdi beni teşḡīr

Eşḡāl ile memlū idi cevlānuña icād

Mir’āt-ı ‘adem ḡolmuş idi şūret-i taḡdīr

Gelmezdi ebed ḡāle daḡı ḡāl-i derūnum

Destümde idi gerçi ki ser-rişte-i taḡdīr

Bu maḡla’ -ı ḡarrāyı görüp levḡ-i ezelde

Bir pīr baña eyledi ma’ nāsını tefsīr

Ḥallāk-ı cihān ‘āleme kılduḡda tecellī

Her şey ’i birer ḡāl ile kıldı mütesellī

IV

Andan berü kim oldu beden kişveri ābād

Vîrândur aña nisbet ile al' a-i p l d
Bir sengini kim eyleyimez h ne-i alb n
Var uvvet-i b z ya get rse dili Ferh d
Demler ola kim yine bu ak m ile anı
Enf s-ı ecel z hir olup eyleye berb d
Vadet ... olmaz bir kişi bir n
Halka nice y zden g rin r şuret-i ic d
Z hirde bin sı birin n k rger olmaz
B tında kimi ub-ı cih n kimisi evt d
Keşret yolını tutmasa ev r-ı h layı
ılmaz idi  h ile fiġ n kimisi fery d
Gemiş kimin n gerdenine halka taayy d
Il k-ı seririnde kimi guşşadan  z d
Rencide ider kimi dilin h d aderden
Kimisi olur guşşa v  gam yimege mu' t d

H ll k-ı cih n '  leme ıldıda tecelli

Her şey'i birer h l ile ıldı m teselli

V

84b    l  gibi ıldıuşsa eger alb ni p r-n r
Budur saňa r řen g n ile z lmet-i deyc r
Dil baġlayıcı olma g zerg h-ı cih nda
ek yayuğı at n vek ni niteki Manş r
Tayanmaġa sa'y eyleme b l n-i h z rda
Y d eyle şikest olduġımı g lle-i faġf r
Bir m rcaveş z duğı cem' eyle cih nda

Bir dāne için ğam yime ser-māde çü ‘aşfūr
Ta‘ mīr ide gör kendüñi vīrāne dil olma
Çalbūñde nihāndur nice gencīne-i memhūr
Himmat alımaş naşb ide gör deşt-i vücūda
Tā kim ola ‘asker-i a‘ māl ile maşşūr
Çāl pāyüñi dāmāne kamu hālūñe şükr it
Dime bu gedādur bu ğanī bu şeh-i mağrūr
Mā-fevķūñe reşk eyleme mā-dūna nazār kııl
Tā kim saña mekşūf ola mestūr ile meşhūr
Şal gerdeni teslimüñi zencīr-i każāya
Oldıysa ne ğam kimisi mağzūn kimi mesrūr

Hallāķ-ı cihān ‘āleme kııldıķda tecellī

Her şey’i birer hāl ile kııldı mütesellī

138

Tercī‘ -bend-i Aħmed Beg Duķagin-zāde Mir Livā ki

Be-iħtiyār Ĥod Ferāğat ‘Uzlet-gerde

mef’ ūlü mefā‘ ilü mefā‘ ilü fa‘ ūlün

I

Benlikden eger geçmez iseñ cān olımaşsın

Terk itmez iseñ küfrüñi imān olımaşsın

Dil hātemini ceħd idüben diyü vireydin

Ĥıfz itmez iseñ belki Süleymān olımaşsın

Ceħd itmez iseñ āb-ı vişāl içmege ey dil

Hicr āteşine derd ile büryān olımaşsın

Vaħdet gülini yolmaz ise bāğ-ı cihānda

Cān gül-şenine murğ-ı hoş-elhān olımazsın
Şaddāf-ı ma‘ārifde olandur beynüme
Mālik olımazsañ yūri ‘ummān olımazsın
Sırr şakla eyā t̄alib-i Hāḡ cān sözin işit
Ser virmez iseñ şāhib-i meydān olımazsın
N’idüğini Ṭūr ile bugün Vādī-i Eymen
Fehm itmez iseñ Mūsī-i ‘İmrān olımazsın
Terk itmez iseñ cismüñi cānān olımazsın
Dervīş olımazsañ yūri sulṭān olımazsın

II

85a Fehm eyler iseñ maḡharı sen zāt-ı şifātuñ
İdrāk idegör menba‘ı sen āb-ı ḡayātuñ
Dil ḡanesini pāk idegör Hāḡḡ’uñ evidür
Ġāfil yürüme t̄alibi iseñ sen o zātuñ
Bil mebdē’eni ‘ārif iseñ añla me‘ānī
Zulmet gide nūr ile ṭola cümle cihātuñ
Baḡriler öküş baḡr-şifāt içre vü līkin
İrişmediler ḡa‘rına hīç lūcce-i zātuñ
Nūş eyleyeli bāde-i ‘ışḡ cür‘asın ey dost
Hiç lezzetini bulımadum ḡand-ı nebātuñ
Ol yāre irişmege göñül eyle t̄aleb kim
‘İd ola günüñ hem giceler Ḳadr [ü] Berāt’uñ

Terk itmez iseñ cismüñi cānān olımazsın
Dervīş olımazsañ yūri sulṭān olımazsın

III

Ey dil bulagör cehd ile bir dil-ber-i hem-dem
Hem-ḥāl ola aḥvālūñe hem sırruña maḥrem
Dil-şād oluruz cevrine cānānumuzuñ biz
Dest-i ğam ile eyler ise kāmētümüz ḥam
Dīvānelerüz ‘ ışkı hevāsında ḥabībūñ
Birdür bize ‘ ālemde bugün şādī ile ğam
Ḥayrān ola ger şoḥbetümüz seyr ide Ḥusrev
Raḳḳāş ola hem cāmumuzuñ devri ile Cem
Mest eyleyeli rūḥumuzu bāde-i vaḥdet
Bir çü nice degül ‘ aynumuza bu iki ‘ ālem
Yaruñ ruḥı ‘ Aden’inde gönül dāneye düşdi
‘ Ayb eylemeñüz dāneye meyl eylese ādem
‘ Işık ehline serdār olayın dir iseñ ey dil
Derd ile yüri yāreñe var isteme merhem

Terk itmez iseñ cismüñi cānān olımazsın

Derviş olımazsañ yüri sultān olımazsın

IV

Aldanma gönül ‘ ārif iseñ fikr-i ḥayāle
Tebdīl idegör fūrḳatūñi bunda vişāle
Maḳşūdına irişmedi her kim ki cihānda
Dil virdi ise ğaflet ile mülk ile māle
Dil şem‘ -i ruḥuñ şevḳi ile yandı tütüşdi
Pervāne şıfat yaḳmadı hīç per ile bāle
Sīrāba düşüp gezme şusuzdur bedrāy-ı dil

85b

Gel mülk-i ma'ânide iriş 'ayn-ı zülâle

Fürkatde idüp şâm u seher zâr ile efgân

'Âşıklarun eglencesidür ehle nâle

Bu rûze-i hicrân ile bir gün ola şâyed

Qurbân idevüz cânumuzı 'id-i vişâle

Meyhâne-i 'ışk içre bugün bir ruhu gülgün

Mest itmek için destümüze şundi piyâle

Terk itmez iseñ cismüñi cânân olımazsın

Dervîş olımazsañ yûri sulţân olımazsın

V

Cânâna kaçan 'işveler ile nazâr eyler

Yeksân olan hâk ile ol demde zer eyler

Hâşiyet-i 'ışkuñ şanemâ kanlu yaşımı

Yoluña nişâr itmege la'l ü güher eyler

Gül-şende ruhuñ vaşfını eylemege gönçe

Şeb-nem ile pür ağzını gül-âbla ter eyler

Dil hânesine gamzelerün seyr ide gelse

Cân karşı çıkup 'izzet ile aña yir eyler

Biñ nâz ile bakdukça bu dil-i hasteye ey dost

Cânım gelür ağzuma o çeh-i âh yir eyler

Şabr ile karar ola mı 'âşıkda o demde

Cânân dil ü cân içre kaçan cilveler eyler

Ma' zûr buyur yoluña cân oynasa **Ahmed**

Dervîş olan tuhfesini mâ-ğazar eyler

Terk itmez iseñ cismüñi cânân olımazsın

Merşiyeye-i Fuzûlî Berâ-yı Şâh-ı Kerbelâ

mef' ulü fa' ilätü mefâ' ilü fâ' ilün

I

Mâh-ı Muharrem oldı şafağdan çıkup hilâl
Kılmış 'azâ tutup kad-i ham ğark-i eşk-i âl
Evlâd-ı Muşafâ'ya meded kılmamış Furât
Geçürmesün mi yirlere anı bu infi'âl
Çokdur hikâyet-i elem-i Şâh-ı Kerbelâ
Elbette çok hikâyet olur mücib-i melâl
Fehm eyleseñ ğam-ı şühedâ şerhin itmege
Her sebze Kerbelâ'da çeküpdür zebân-ı hâl
Tecdîd-i mâtem-i şühedâ kıldı rûzgâr
Zâr ağla ey gönül bugün oldukça ihtimâl

Meydân-ı çarhı cilvegeh-i dūd-ı âh kıl

86a

Gerdün-ı dūna kisvet-i mâtem siyâh kıl

II

Mâh-ı muharrem oldı meserret harâmdur
Mâtem bugün şerî' ate bir ihtirâmdur
Tecdîd-i mâtem-i şühedâ nef' süz degül
Ğaflet serây-ı dehrdeki siyeh-i 'âmdur
Her dürr-i eşk kim saçılır zıkr-i sübhadan
Seyyâre-i sipihir 'ulüvv-i maķâmdur
Her medd-i âh kim çekilür Ehl-i Beyt için

Miftāh-ı bāb-ı Ravza-i Dārü's-Selām'dur
Ġavġā-yı Kerbelā o kadar sehl şanma kim
Naķş-ı vefā-yı dehr-i delīl-i tamāmdur

Şād olmasun bu vāķı' adan şād olan gönül

Bir dem melāl [ü] ġuşşadan āzād olan gönül

III

Tedbīr-i ķatli Āl-i ' Abā ķıldıñ ey felek
Fikr-i ġalaķ ġayāl-i ġaķā ķıldıñ ey felek
Berķ-i sehāb-ı ġādiseden tīġler çeküp
Bir bir ġavāle-i şühedā ķıldıñ ey felek
'İşmet ġarem-serāsına devlet-revā iken
Pā-māl-i ġışm-ı bī-ser ü pā ķıldıñ ey felek
Şahrā-yı Kerbelā'da olan teşne-dillere
Rik-i revān seyl-i belā ķıldıñ ey felek
Taġfif-i ķadr-i şer' den endīşe ķılmayup
Evlād-ı Muştafā'ya cefā ķıldıñ ey felek

Merhem ķılmaduñ cigeri ķan olanlara

Ġurbetde rüzġarı perīşān olanlara

IV

Başduķda Kerbelā'ya ķadem Şāh-ı Kerbelā
Oldı nişān-ı tīre sitem Şāh-ı Kerbelā
Düşmen oķına bed-sitemi görmeyüp revā
Yaķmışdı cāna dāġ-ı elem Şāh-ı Kerbelā
A' dāya ķarşu çekende şaf-ı sipāh
Ġılmışdı medd-i āhı ' alem Şāh-ı Kerbelā

Oldukça ʿömri rāhat-ı dil görmeyüp dağı
Olmış hemîşe hem-dem-i ğam Şāh-ı Kerbelā
Dūd-ı dil-i pür-āteş-i ehl-i nezāreden
Olmışdı perdedār-ı harem Şāh-ı Kerbelā

Yā Şāh-ı Kerbelā ne revā bunca ğam saña

86b

Derd-i dem-ā-dem ü elem-i dem-be-dem saña

V

Ey derd-i pür-elem elem-i Kerbelā Hüseyn
Vey Kerbelā belālarına mübtelā Hüseyn
Ġam pāre pāre baġruñı yandurdı kan ile
Ey lāle-i hadīka-i Āl-i ʿAbā Hüseyn
Tīġ-i cefā ile bedenüñ oldı çāk çāk
Ey büstān-ı sebze-i tīġ-i cefā Hüseyn
Yağdı vücūduñı ğam-ı zulmet-serāy-ı dehr
Ey şemʿ-i bezm-i bārgēh-i kibriyā Hüseyn
Devr-i felek içürdi saña kana kana kan
Ey teşne-i harāret-i berķ-ı belā Hüseyn

Yād it **Fuzūlī** Āl-i ʿAbā hālin eyle āh

Kim berķ-i āh ile yaqılır hürmen-i günāh

140

Kaşide-i Der-medh-i Düvāz-de İmām min-kelem-ı Hayretī

faʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilün

Şuretā biz gerçi kaş u göz temāşāsındayuz

Zāhidā maʿ nīde Haqq’uñ ʿarş-ı aʿ lāsındayuz

Kaşlarından okuduk biz *ķābe ķavseyn*¹ āyetin

*Külle şey'in hālikün illā vecchū*² zībāsındayuz

Secde emrinde mu'ānid olmaz isek Ādem'e

Biz Hūdā'nuñ bilmiş ol Firdevs-i a'lāsındayuz

Şöyle hayrān olmuşuz kim kendümüzden geçmişüz

Rūzgāruñ biz ne telhinde ne helvāsındayuz

Mest ü rüsvā nekbeti bir kaç harābātīlerüz

Ālemüñ līkin ne şulhında ne ğavgāsındayuz

Ey birāder ibn-i vaķtüz künc-i 'uzletde bu gün

Biz ne emrüzındayuz dehrüñ ne ferdāsındayuz

Künc-i dil genc-i melāl ü ğamla māl-ā-māl iken

Yine biz şanmañ menāl ü māl sevdāsındayuz

Bulmayalum şeş-der-i ğamdan gerekmez biz ğüşād

Zār olalum nitekim uşbu felek tāsındayuz

Her kişi bir hişşe almışdur bu dünyādan velī

Sehm-i a'lā bizedür kağh-i mu'allāsındayuz

Zerreyüz kim Muştafā'nuñ mihri ser-gerdānyuz

Kaţreyüz kim Murtażā'nuñ 'ilmi deryāsındayuz

Biz Hasan 'ışķına kıldıķ zehr-i miñnet iħtiyār

Hem Hüseyn için henüz kan ağlayup yasındayuz

Cān ile dilden bu gün Zeyne'l-Ābād'uñ 'abdiyüz

87a

Bu cihānuñ ne vezirinde ne paşasındayuz

İşümüz altun olursa yiridür çün her nefes

Kīmyā-yı himmet-i Bāķır temennāsındayuz

¹“(Peygambere olan mesafesi) iki yay aralığı kadar, yahut daha az oldu.” Necm suresi, 9. āyet.

²“... O'nun zatından başka her şey yok olacaktır...” Kasas suresi, 88. āyet.

Şubḥ gibi yüzümüz ağ olsa tañ mıdur bizüm
Şadıķuñ şıdk ile çün dāyım tevellāsındayuz
Mūsī-i Kāzım ‘Alī Mūsī’r-Rızāyī cān ile
Sevmeyen bī-dīnlerüñ her dem teberrāsındayuz
Oķuruz medḥin Taķī ile Naķī’nüñ her zamān
‘Askerī’nüñ dā’imā evşāf-ı emlāsındayuz
Gün gibi şāḥib-zamān yā Rabb kaçan ide tūlū‘
İntizār-ı pertev-i nūr-ı tecellāsındayuz
Muştafā’nuñ ümmeti yüz Murtażā’nuñ bendesi
Çāker-i Āl-i ‘Abāyuz **Ḥayretī** nāzındayuz

141

Kaşide-i Tantarāniyye

fa‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

Yā ḥaliyye kaçad belbelte bi’l-bāli bāl
Bi’n-nevā zilzeldenī ve’l-‘aķlü fi’z-zilzālī zāl
Ey meh-i nā-mihribān āvāre kılduñ göñlümi
Hicr ile bī-şabr idüp āvāre kılduñ göñlümi
Fūrķatüñ şāḥrālarında dem-be-dem Mecnūn gibi
‘Aķlumı zāyil kılup ğam-ḥ‘ār kılduñ göñlümi

Yā reşīķa’l-ķadd kaçad kaçavveste kaçaddī festāķīm
Fi’l-hevā ve’früg fe-ķalbī şāģile’l-eşģālī ğāl
Ey boyı oķ gibi mevzūn kaçaddümi yā eyledüñ
Kej gibi hicrūñle beni bī-ser ü pā eyledüñ
Sen nigārā ḥātıruñ ḥoş tut ki işķuñda benüm
Cümle-i eşģālden göñlüm tesellī eyledüñ

Yā esīle'l-haddi ħuzi'd-dem' a ħuzī fi'n-nevā
'İbretī ve duĸ ve 'aynī minke yā ze'l-ĥālī ĥāl
Ey güzel yüzlü ĥabībüm yüzüñdür ĥāl-dār
Çāk çāk itdi yaşum seyli yüzini ĥālvār
Fürkatüñden oldı gözüm yaşı ebr-i eşk-bār
Bil ki nehr-i çeşmüm oldı 'ayn-ı baĥr-i bī-kenār

87b

Kem tesķī zümrete'l-'uşşāk 'uşşāķa'l-cevā
Kem tesūķu'l-ĥatfe min sāķin 'ani'l-ĥalĥali ĥāl
Nice bir içüresin 'uşşāķuña ĥün-ı ciger
Nice bir derd-i delīle kılasın zīr ü zeber
Nice bir sāķuñda ĸomayup ĥalli sīm ü zer
İdesin ĥalĥal gibi 'āşıķlaruñ bī-pā vü ser

İnne ĸalbī fi-ĥumārın ĥāce min-sükkeri'l-hevā
Fe'sķinī men fike ĥamren fīhi ke's-silsāli sāl
Göñlümi maĥmūr iden 'ışķuñ şarābı şevķidür
Cānumı ĥayrān iden la'lüñ zülāli zevķidür
Şun lebüñ cāmın ki oldur çeşme-i Āb-ı ĥayāt
Cür'asınuñ teşnesi ehl-i maĥabbet çevķidür

Laĥte min vechin cemīlin cümlete'l-'uşşāķı şāk
Cüd bitaķbīlin ileyhi ĸalbe zi'l-müştäķ-ı tāk
Zāĥir oldı çün cemālüñ nūrı ey ĥurşīd-rū
Cān u dilden cümle 'uşşāk eylediler arzu
Dermendüñ büse-i ruĥsāruñ eyler cüst ü cū
Kıl 'aĥā kim rū-yı ĥūba yaraşur ĥalk-ı nīgū

Yā ĸazāle'l-aķzühü fi'l-meşyi ke'l-irmāĥi māĥ

Rikuhu rāhun ve mā-fi ğayri tilke'r-rāhi rāh

Ey gözi āhū-yı Çin reftāruña irmez remāh

Aġzuñuñ yārimden özge cāna yoġdur rūh-ı rāh

Ey yüzi nūr-ı şabāh u ʔal' atı şem'-i revāh

Şām-ı zülfüñ ʔāyiri ervāha olmışdur merāh

Lem-yezel yertāzu fi cennāti ' adnin men cenā

Men cenā bustāni ħaddin minke ke't-tüffāhı fāh

Dā'imā cennāt-i ' adn içre olur mīve-çin

Her ki bustān-ı cemālün içre eyler mīve-çin

Yā kefüñ sebab-i gülābı leblerün mā'-i mu' in

Gözlerün siħri ħelāli sözlerün dürr-i şimīn

Kaṭṭa mā-ferrahtenī müz bālā sey ebrahtenī

88a Sürre şubben müz ğaden fi'l-ħüzni mā-fi'r-rāhı

Hergiz ey şāh-ı cihānum ben ħuluñ yād itmedün

Yād idüp bu ħāṭır-ı nā-şādumı şad itmedün

La'-i cān baħşüñ meyinden bir piyāle ʔoldurup

Bu dil-i vīrānı bir cür'a ile ābād itmedün

Ḳad keşmete el-ħubbe fi ħalbī zamānen fa' tedī

Derrü cādī edma' i bi's-sırrı ke'l-mişbāhı bāh

' Işķuñ rāzın gönülde şaķladum çoķ rüzġār

' Āķıbet gözüm yaşından oldı rāzum āşikār

Sen nigāruñ ħüsnini ben dil-fiġāruñ ħüznini

Söyleşürler ay u gün şām u seħer leyl ü nehār

Men yelümnī fi'l-hevā ħūru'l-ġavā fi Ḳad ġavā

İnne hāze'l-emrī min zene'l-fettāhı tāh

Şol ki ʿışk içre baña eyler melāmet zāldür

ʿİşk ʿāşıklar kıatında hādī iķbāldür

ʿİşk kim taķdīr-i Rabbānīdür anuñ münşeʿatı

Haķķ Teʿālā ħāzretinden kıullara efzāldür

Neccinī ʿammā eķāsī inne ħatfīʿlʿāni ān

Lin lenā kıalben feķāsīʿl-ķalbe liʿl-ħullāni lān

Biʿllāhi ey ʿİsī-nefes bu derdüme eyle devā

Bu belādan kim cigerden cānuma irgür şifā

Şāh kıulların göricek resmdür raħm eylemek

Қıl teraħħum bendeñe ey Ĥüsrev-i Şirīn-liķā

Fī ʿirāziʿl-vaşli ġāniʿl-hicri keʿl-fedāri dār

Lā terħal feʿl-ħaşā min keşretiʿl-esfāri fār

Vaşluñuñ meydānlarında ehl-i hicr eyler ġüzār

Şol taħayyür ehli gibi kim ola āşüfte-ķār

Fāriġ it ġöñlüñ şaferden ey meh-i rüşen-ʿizār

Kim sefer añduķça yaşum mevc urur mişl-i biħār

Lem tezel tezverü küberā minke ʿannī cāniben

Lā tecürrü feʿl-fetā min kıalbikeʿl-cebbāri bār

88b

Ben kıuluñdan kibr idüp iʿrāz iderseñ ey şanem

Şanma kim iʿrāzla ben bendesinden o şanem

Kibr-i ġaşşından ġöñül cāmın muşaffā eyle kim

Ehl-i kibrüñ taʿmesi olmaz meger derd ü elem

Müz şededteʿl-vasať muʿterren bi-zennāriʿl-hevā

Kem ezel fiʿn-nāri veʿl-ülā bi-ziz-zināri nār

ʿİşk zünnārın bilüme baġlanaldan ey nigār

Kārbārum nāra yanmaqlıkdurur leyl ü nehār

Zülfüñ zünnāri ḥaddüñ nārına yaqdı beni

Şāhib-i zünnāra lāyıq olmaya illā ki nār

Tāh ḳalbī ızā tāh min be-tārīhi'l-hevā

Mā-efāḳa'l-ḳalbü müz min tarfihi's-seḫāri ḫār

Zülf-i ṭarrāruñ ḡamından 'aḳlum oldı tārūmār

Çeşm-i seḫḫāruñ deminden gönlüm oldı bī-ḳarār

Şadr-ı 'ālī şāhib-i cūd u büzürk nāmdār

Kim şi'ār-ı ḳadrine ḳonmaz ḡubār-ı neng ü 'ār

Zer hüve'l-fizlāni ve aḫteri medḫi şadri cedmā

Cāyidin ḳavmin sürrī min şi'āri'l-'āri 'ār

Dil-rubālar vaşfını ḳo eyle medḫin iḫtiyār

Şol güzīde ḫāzretüñ kim devletidür pāy-dār

Şadr-ı 'ālī şāhib-i cūd u büzürk nām-dār

Kim şi'ār-ı ḳadrine ḳonmaz ḡubār-ı neng ü 'ār

Seyyedi fi külli ḫuṭbin sādeti'l-āfāḳı fāḳ

Eyyidin fi 'd-dīni belvāhü ile'l-fessāḳı sāḳ

Seyyid-i rüşen nihād u faḫr-i sādāt-ı bilād

Nāşır-ı ehl-i şalāḫ u ḳāhir-i ehl-i fesād

Maşlahat vaḳtinde rāy-ı pīşvā-yı her şavāb

Memleket zabṭında fikri rehnümā-yı her sedād

Faḫri dīni'llāhi min cedvāh fi'l-en'āmi 'ām

Ve hüve min cinsi'l-me'ālī keşreti'l-ikrāmi rām

Faḫr-i dīn kim oldı en'ām-ı cihān ḫalḳına 'ām

'İzzet ü ikrām olupdur aña maḳşūd-ı murād

89a

‘Adl devrinde buña kılmaz meger çeşm-i gumām

Luṭf-i ‘ahdinde ḥanīn itmez meger ḥalk ḥümām

Naşru rāyāti’l-Hüdā seyyāfū ḡāyāti’n-nidā

‘Ādili hindiyyetü’l-‘ārī ‘le’l-ḡuşşāmi şām

Ol hidāyet ‘āleminüñ serveri ferzānesi

Ol seḥāvet ḥāteminüñ gevher-i yekdānesi

Her kaçan şemşir-i āteş-bārı berķ efşān ola

Seyl-i ḥūn ile ṭola zālimlerüñ ḥum-ḥānesi

Muvitimü’l-enbiyā’i fi’l-hicā’i ‘an ābā’ihim

Müşfiķa eşfāķahü’l-mevķūķu li’l-ināmi nām

İntikāmı eylemişdür nice ṭıflı bī-peder

İhtirāmı eylemişdür niceyi pür sīm ü zer

Ebr-i iḥsānī şol yirdeki yağmur yağdura

Mīve yirine cevāhir bitire şāḥ-ı şecer

Şāme li’l-ma‘būdı ‘an lezzātihi lākinnehü

Leyse ‘an ḳatli’l-‘ādi maḥḍimi’ş-şamşāmi şām

Cümle-i lezzātdan gerçi ki itmişdür şıyām

Tiḡ-i bürrānına düşmen ḳanın içmekdür ṭa‘ām

Ḥamle vaḳtinde görenler raḥş üstinde anı

Dir ki şebbāza şikār olmuş yitür ḥoş-rev ḥarām

Żayḡami min de’bihi irḡāmi’s-serāy

Bāsilün ḥamsün ilā ḍarbi’z-zuley ve’l-hāmi hām

Arslandur kim şikār-ı ‘azmdür şir-i jiyān

Pehlivāndur kim fikārı rezmidür bīr ü beyān

Bir dil-āverdür ki boynın urmaḡiçün düşmenüñ

Berķ gibi tiginũn yalmanıdur āteş-feşān

Lev re ʾāhü şāhibün ʿan şan ʿatü'l-küttābi tāb

Ev ʿarāhü Rüstemün fi mevķifi'l-erhābi hāb

Şāhib anı görse inşādan daķı urmazdı dem

Rüstem aña ursa daķı cenge başmazdı ķadem

89b

Ya ʿlemu'llāh kim deñizden bir ķaķresin şerķ itmeye

Ger kemālātını taķrİR ide taķrİR-i ķalem

Yā ʿalİmen ʿindehü'l-ġalāmü zü'l-irşādi şād

Zāhidün taķvāhü fi dūnyāhü li'l-zühhādi hād

Ey ki ʿilmüñden irişür ehl-i ʿilme i ʿtidā

Vey ki zühdüñden yitişür ehl-i dİne ihtidā

Çār-yār-i bā-şafā gibi laķİf-i aġlaķla

Müķtedāsın mühtedİsin müctebāsın Murtażā

Yā nizāmü'l-mülki yā faġri'l-verā yā men İzen

Cā ʾehü'l-müstencidü'l-maẓlūmi bi'l-incādi cād

Ey nizām-ı mülk ü millet nāşır-ı her dād-ġāh

Vey hümām-ı baġt u devlet ķāhir her ki nigāh

Eşbaġat mañşüreten rāyātü dİnü'l-Muştafā

Minhü vesterdİ cihāden men ile'l-ilġādi ġād

Heybetinden rāyet-i dİn oldı mañşüru'l-livā

Ni ʿmetinden sāġat-i mülk oldı mevfüru'r-rızā

Nez ʿmeydānında ķünki ķekdi dİn şemşİRini

Ķomadı küfr-i đalāl ehline yir yüzinde cā

Şānehü eşfādü min vālāhü mine'l-āyeh

Vaġtedey şānihi fi'l-aġlāli ve'l-işfādi fād

Şanı ihsân eylemekdür evliyâ-yı devlete
Fikri in‘âm eylemekdür etkiyâ-yı hazrete
Hükmine baş kıomayup şol kim temerrüd eyledi
Boynını kendü eliyle şaldı bend-i hayrete

Yer‘adü’l-etvâdi bi’l-i‘adi hattâ ennehü

Lev raethü ma‘tedet min hevli ze’l-i‘âdi ‘ad

Ditredür qahrı yili tağları çün berg-i giyâ

‘Ad kavmi görse anı eylemezdi i‘tidâ

Hattı fermân ile her kim kıomaya baş bendevâr

Hâme gibi başını kıat‘ eylesün tığ-i belâ

Minhü fi nâde’l-e‘âdi târiki’l-âcâli câl

90a

Mâlehüm müz zâ‘ahüm fi şiddeti’l-evcâli câl

Heybetinden meclis-i a‘dâda dâyirdür ecel

Dehşetinden sîne-i düşmende sâyirdür veşel

Şöyle başmışdur ‘adü haylinde .....¹

İçlerinde kıomamışdur def‘-i âlâma mağhal

Müksiğin ezhâ ve minhü münhelün inşâfi şâf

Qâhirin emsey ‘ale’l-a‘dâ’i bi’l-ağcâfi câf

Bir ‘adâlet ıssıdur k’inşâf ile meşhûrdur

Bir celâlet ıssıdur k’eltâf ile mezkûrdur

‘Adlinüñ ser-çeşmesinden itkiyâdur tâze rû

Qahrınıñ ser-pençesinden eşkiyâ mağhûrdur

Sâdehü’l-ğassâdü minhü fi’l-ğitâtı dâ’imün

İnne ‘ulyâhü lehüm ke’zze‘ za‘i’n-nesâfi sâf

¹ Mısra yazma metinde eksiktir.

Devletinde ma'şer hüssād olupdur h'ār u zār

'İzzetinden leşker-i a' dā bulupdur inkisār

Rif' atinde key perīşān oldılar cem' -i ' adū

Nitekim bād u zāndan tārūmār olur ğubār

Kem yezel ya' tıye'l-' āfin nārahü evtādühü

Eşere't-tağdīmi ve't-te'hīri fi'l-es' āfi ' āf

Sā' ile eyler ' aṭā hācātını eyler revā

Gelmemişdür ' āleme anuñ gibi şāhib-sehā

Her murādına irer fi'l-hāl bi't-te'hīr ü mühel

Çün ziyāfet-hānesinden ide şey 'u'llāh gedā

Sehbi aḡtārü's-semā' i lev lem telef mā-zırādih

Li'l-verā tevkāf ğādī keffehü'l-vekkāfi kāf

Bir mürüvvet kânıdur kim dest-i gevher-pāşınıñ

Bahşişi ḡatında deryā ḡatre-i şeb-nem degül

Āsmāndan yire yağmur yağmaz ise ğam degül

' Āleme yiter ' aṭāsı yalıñuz ādem degül

Düm ' alā rağme'l-' idā verteh bi-' avdi fi'l-' id-i fi

Devleti ' addā' i fihā edvemi'l-elṭāfi ṭāf

90b Düşmenüñ rağmına dā'im devletüñ bāḡī ola

' İyş u nūşuñ meclisinde ay u ğün sākī ola

Ġündüzüñ ' id-i sa' ādet-baḡş ü giceñ ḡadr ola

Luṭf-i Yezdān ' izz ü şāna hāfız u vāḡī ola

Tercî' -bend-i Min-keîâm-ı Ānî

fa' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

I

Ey müsemâmâ-yı haqâyıq 'ilmîni duyar nigâr
 Vey mu' ammâ-yı deqâyıq mâhiri ferhunde yâr
 Nazm ile esrârı setr itdüm bu tercî' -bendde
 Tâ ki nâdânlıq idüp dahl itmeye her nâ-be-kâr
 Remz ü harf ü nükte ile söyledüm aqvâlümü
 Ehl-i kâle setr idüben ehl-i hâle âşikâr
 Men bu şi' r-i dil-güşâdan da' vî nuqk itmezem
 Söylemezsem o da yanar qorqaram dâr u diyâr
 Ey bu remzi fehm iden nür-ı Hudâ'yam çünki ben
 Şehvâram şehr-i yâram tâc-dâram nâm-dâram

Adem-i mecmû' ıyam yoqdur baña haşr u kenâr

Mażharum her şüretüñ elvânına âyînevâr

II

'Ālem-i bahri muhîti kaplayan deryâ menem
 Vüs' at-i zât ü şifâtı haşr iden ma' nâ menem
 Hâtem-i mühr-i Süleymân'ı yazan imlâ menem
 Kâ'inâtuñ defterini şerh iden inşâ menem
 'Alleme'l-esmâyı ta' lîm eyleyen insân menem
 Nâ-halef ferzend olan şol bende-i Mevlâ menem
 Ehl-i ' irfân meclisinde bulmuşam qadr-i tamâm
 Gerçi a' vâm maḥfilinde mużhik ü rüsvâ menem

Vā' izā zāg u zağın şanma beni dānāyiseñ

Gül-sitān-ı lā-mekānda bülbul-i şeydā menem

Adem-i mecmū' ıyam yokdur baña haşr u kenār

Mazharum her şüretüñ elvānına āyīnevār

III

Manzar-ı ma' nā-yı kellim meşhed ü ' ilm ü hayāl

Ol sekiz biñ ' ālemi āyīne sanam hem cemāl

Kağnūs-i kalb-i halāyık yanmadın nār-ı ğama

Yağmış idi cānumı vaḥdetdeki nār-ı celāl

Dem urup diriltmedin ' İsi-i Meryem mürdeyi

Hāleti ihyā idem men ism-i Hay'da ber-kemāl

Leyli'ye Mecnūn henüz ' aşık degüldi ol zamān

Dil-rubā-yı vaḥdet ile bulmuş iken biz vişāl

91a ' Alleme'r-Raḥmān'dur ta' līm iden baña bunı

' Ālem-i ' ilm-i ' alimem māverā-yı kıl ü kāl

Adem-i mecmū' ıyam yokdur baña haşr u kenār

Mazharum her şüretüñ elvānına āyīnevār

IV

Müdrük-i ma' nā-şināsam fāhim-i ' ilm ü hikem

Nāṭık-ı nuṭq-ı ḥaḳāyık muḥbir-i Türk ü ' Acem

Vaḳtümüñ Selmānı'yam şı' r ü selefden baña ne

Ṭab' -ı nazm-engiz ile zātumda çün oldum ' alem

İşbu hāletler şehā zātumda ḥālümdür benüm

Çünkü cānum şafḥasında yazdı nūnu ve'l-kalem

*Elestü Rabbiküm*¹ didükde dimişem Hakk'a belâ²

Dimeyüp rüz-ı elestde döndürüp yüzüm ne' am

Nefha-i nefh-ı İlāham menba' -ı deryā-yı dem

Fāzıl-ı insān-ı mücmel şārih-i şadr-ı elem

Adem-i mecmū' ıyam yokdur baña haşr u kenār

Mazharum her şüretüñ elvānına āyīnevār

V

Mazhar-ı cezvetle küllüm kāyinātam 'ālemem

Cennetem nāram hevāyam kendüm ile ādemem

Kevşer'em nehrem Furāt'am āb-ı dünyāyam tamām

Zulmetem Hızr'am yemem Āb-ı hayātam Zemzemem

Nākışam horam haķīrem şüretā gerçi velī

Māverā-yı derk-i fehmem ğāyet ile mübhemem

'Aşrumuñ Manşūr'ıyam sırr-ı ene'l-Haķ bendedür

Vechinüñ mir 'ātıyam esmā-yı külle maħremem

Tāc u taħtam raħt ü baħtam aħsen-i taķvīm hem

'Ālem-i bāķīde dāyim pādişāha hem-demem

Adem-i mecmū' ıyam yokdur baña haşr u kenār

Mazharum her şüretüñ elvānına āyīnevār

VI

'Āleme mülk ü melek bir haţvedür reftāruma

'Ārifem haddümden artuķ baķmañuz miķdāruma

Men meni medħ eylesem zendür yanında 'ārifüñ

Bu kaçadar vardur şehā inşāf idüñ eş'āruma

¹“Ben sizin Rabb'niz değil miyim?”

²“Evet.”

Āb-ı deryāsı cihānuñ atredür nukumdasın
Āfitāb-ı ālem-ārā zerredür envāruma
Ĝar olaydı alk-ı ālem bar-i Ramān'da tamām
Nuk ideydüm her me ānı kim gelür efkāruma
91b Çün aıat albümü mücellā idindi vechine
Aı olsa a midur eyā-yı küll dıdāruma

Adem-i mecmū ıyam yodur baa ar u kenār

Mazharum her üretüñ elvānına āyınevār

VII

Çünkü ref oldu ıcābum ben baa buldum viāl
Ba dazin bildüm ki dāyim var imi bende bu āl
Vāıl iken ben baa anurmuşam duram henüz
Fıkr-i fāsidler idüp eylermişem dürlü ayal
Tenmişem üretde geri ma nāda cān u cihān
Cüzmişem zāhirde lıkin bāınam a'a cemāl
Gāh valum gāh hicrüm gāh ikisinden biri
Gāh urbem gāh bu dem gāh gāhı ittiāl
Āniyā mir āt-ı a'um çün cemāle her nefes
*Külle yevmin hüve fı e 'n*¹ bende bulmuşdur kemāl

Adem-i mecmū ıyam yodur baa ar u kenār

Mazharum her üretüñ elvānına āyınevār

¹ "... O her an yeni bir tasarruftadır." Rahman suresi, 29. ayet.

Kaşide-i Dervîş Günâhî Mevlevî

fa' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

Nâzır-ı dîdâr-ı Hâk olmak dilerseñ âbveş

Mâsivâ ebrini ref' it dîdeden mehtâbveş

Vech-i raḥmet şalmasun ebrūsına dirseñ eger

Qâmetüñ bârı teveccühle ḥam it miḥrâbveş

Ṭur-ı devrin bilmek isterseñ rızâ bustânınuñ

Akıdup göz yaşların nâlişler it tûlâbveş

Âb-ı ma' nâdan leb-i rûhı dilerseñ bâmuza

Gel berü ol kışr-ı şüretten ulü'l-elbâbveş

Ṭatludur Şîrîn'e ey Ferhâd ezilmek küllesi

Tîşe-i dest-i ecel ezmezse ḳand-ı nâbveş

Her ne deñlü mâ'ıl olsañ rûzgar rûzgâr

Yârdan uçurmadın ḳor mı seni seylâb

İşmetüñ pîrâhenin düzd-i ḥazân eyler penâh

Leb bilüp her gelene şarılmağıl leblâbveş

Dağıdur ol nâr-ı ışık ile ḳalendervâr eger

Cân gözin açmaḳ dilerseñ lâle-i sırâbveş

Âşinâ ol gevher-i maḳşûda kim bir gün felek

Cezb idüp felek vücūduñ ḡarḳ ider girdâbveş

Ka' be Hâḳḳ-ı cân sebîl itseñ lisânuñdan müdâm

Selsebîl-i ma' rifet cârî olur mîzâbveş

92a

Postuñda nuṭḳı ḳo ey dost-ı çengâl-hilâl

Remz ider kim postuñ olur ḳazâ ḳaşşâbveş

Yār ğarıŝur vâĥdet ol tefâr-ı rûĥdan
Râh-ı raĥmet nûş ideyüm dir iseñ aŝĥâbveŝ
Kıymetüñ bil kıymetüñ ey dil ki ğalmıŝsın yetim
Âb u gil içinde zâyî‘ gevher-i nâ-yâbveŝ
Ĥall olup her müŝkilüñ ĥelvâ olur tek sen hemân
Ĥalvet eyle kûşe-i dehlîzde düŝâbveŝ
Oldı ħâŝır rütbet ol kes miŝâl-i icâz-ı naĥl
Kim şafâ ihvânına oldı mümil itnâbveŝ
Ĥüccet-i ‘ıŝħa ŝühüdü’l-ĥâl olup abdâllar
Nâme-i iħbâle ‘ünvân oldılar elħâbveŝ
Ger dilerseñ ey dil endişe kilidinden ğüŝâd
Bend olup bir yirde ħalma ħalka-i ebvâbveŝ
İşigi altun ider elbetde iksîr-i kemâl
Ditremezseñ devlet-i dünyâ için sîmâbveŝ
Ĥılmayan ħalbin miĥekk-i istiħâmetden ‘ayâr
Rûz-ı maĥŝerde ħara maħbun olur ħullâbveŝ
ŝeyĥe ben Sünnî direm ol baña mülĥid umaruz
İkimüzde Ĥaħ ħatında olavuz kezzâbveŝ
Ne yirin ħamdan ne ŝâdîden sevin kim ‘âlemüñ
Ĥâl ü ħâlî bir ħarâr olmaz ħayâl-i ĥâbveŝ
Ĥavħ-ı zerrîn ħann idüp ey câhil itme ħahħaha
Mâr-ı emmâre ŝarılmıŝ boynuña ħilâbveŝ
Saña bu ħayd-ı ‘alâyıħdan ne mümkindür ħalâŝ
Kim vücüduñ ser-be-ser bend eylemiş esbâbveŝ
Allâh Allâh bâde-i kibre iñen meyl itme kim

Zehr-i kâtildür görünür şerbet-i cellâdveş

Ķandedür seyf-i ‘ Ali kim bu kelâm-ı âteşin

Münker-i sengin dile kâr eylemez tizâbveş

NoĶta-i perkâr-ı vaĶdetdür gözüm merdümleri

Devr ider çarĶuñ muĶiĶe merkezîn-i aĶtâb

Âferin ol encüm-i gerdün-ı istignāya kim

Aña nisbet levĶ-i ‘ arş olmışdur usturlâb

Ey **Günâhî** vâşılum ben bir ‘ arūs-ı vaĶdete

Kim ridâ ‘e’l-kibriyâ olmuş aña cilbâbveş

92b **Ķazeliyyât-ı Şu‘ arâ**

RaĶimehu’ llâhi Te‘ alâ

1

fa‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilün

Zikr-i Bismi’ llâhi RaĶmâni’r-raĶim

Âşikâr u gizlüye sensin ‘ alim

Dermendüm derdüme eyle devâ

Kim Ķastelere sensin Ķakim¹

Ķamdüli’ llâh kim MuĶammed ümmeti

Eyledüñ bu bendeñüzi yâ kerim

Şoñ nefesde şaĶla imānum benüm

Bulmaya yol aña şeytāni ‘r-racim

Muştafâ’ nuñ Ķürmetine yâ İlâh

Sen müyesser eyle cennâti’ n-na‘ im

Rüz-ı maĶşerde **MuĶibbi** bendeñi

¹ Mısranın vezni bozuktur.

Irma anı rahmetünden yā Raḥīm

2

Kelām-ı Vuşlatī

fa' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Yā İlähî ol delîl ü reh-nümâ

Eyle tevfiķuñ refiķ dāyim baña

Ḥāb-ı ğafletde ķoma bî-dār kıı

Cān gözini aç baķam senden yaña

Yaķ derūnumda ķerāğ-ı ' ışķuñı

Ḥāne-i gönlümi kıısun rüşenâ

Yā İlähî ' ışķ-ı pāküñ ḥaķķıçün

Dāyimâ vir ķalb-i ' uşşāķa şafâ

Ķıl münevver **Vuşlatī**' nün ķalbini

Nūr-ı tevḥîdüñle her dem ey Ḥudâ

3

Kelām-ı Selimî

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

Fidâ kıı cism ile cānı di *lā-ma' būde illā hū*¹

Özüñi eylegil fānî di *lā-ma' būde illā hū*

Anuñ ğayrinden it ' uzlet olasın maķbūl-i ḥazret

Bulasın menzil-i ķurbet di *lā-ma' būde illā hū*

93a

Ṭaleb kııur iseñ anı görürsin nūr-ı sübhānı

Bilesin sırr-ı ḥaķķānı di *lā-ma' būde illā hū*

Bilürsin bu fenâ fülkin sevenler oldılar maḥrūm

¹“Allah'tan başka ibadet edilecek yoktur.”

Beḳā-i ʿizzet isterseñ di *lā-maʿbūde illā hū*

Selīmī idegör āhı gel olğıl anuñ āgāhı

Bulasın ol şeh-en-şāhı di *lā-maʿbūde illā hū*

Derkenār 4

faʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilün

Bāri senden vaz geldüm işte

Ben de bir cānānı sevdüm işte

Yana yana hicr odına ber-bād

Tālī cānumdan uşandum işte

Baña dirdüñ dönmezem bu ʿahdden

Çünki döndin bendedenüm işte

Ey **Muʿid** gerçi yārin bī-bedel

Ben de bir yavırı sevdüm işte

5

Min-keḷām-ı ʿĀcizī

faʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilün

ʿĪd-i vaşla kimse irmez olmadın ḳurbān hū

Ehl-i ʿişḳa cān u dil emr eylemiş ḳurbān hū

Hū şarābın içmeyenler görmedi hūdan eşer

Derd odına yanmayanlar bulmadı dermān hū

Çeng ü ḳānūn u rebāb u neyden al hū sırrını

ʿĀşıḳ olmayan ne bilsün kim nedür nālān hū

Dostum luḳf eyle gel göster cemālūñ şemʿini

Cān u dil pervānesi tā kim ola büryān hū

ʿĀcizī cān u cihāndan geçmeyen ʿāşıḳ degül

Cānı olmaz her kimüñ kim olmaya cānān hū

6

Min-keḷām-ı ‘Ulvi

mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün

Gedā-yı bī-nevā ol devlet-i dünyāyı n’eylersin

Ölüm öñ soñ muḳarrerdür ḳurı ğavġāyı n’eylersin

İdersin ser bürehne taḫta tabutı çün¹ mesken

Serir-i salṫanatda efser-i Dārā’yı n’eylersin

Ten efserde ki ḫil‘ at-i kefendür ‘āḳıbet şāhum

Giyüp fāḫir libāsı aṫlas-ı dībāyı n’eylersin

‘Adem iḳlīmine āḫir göçersin bī-kes ü tenhā

Begüm yanuñca ‘asker cem‘ idüp alayı n’eylersin

Ecel peymānesin çekseñ gerekdür ‘Ulvi’yā bir gün

Fenā bezminde şimdi sāġar u şahbāyı n’eylersin

7

Min-keḷām-ı Sırrı

mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün

Dilā ‘uḳbā dilerseñ devlet-i dünyāyı n’eylersin

Ġaraz dīdār ise dünyāda gel ‘uḳbāyı n’eylersin

Ölürsin çeşm-i zerdüñi ḳoçar çün ḫāk bir gün

Çeküp pehlüya her şeb bir semen-simāyı n’eylersin

Kefen pīrāhenin bir gün giyersin ‘āḳıbet şāhum

Giyüp şimdi ḳabāyı zer-keş ü dībāyı n’eylersin

Degülsin çün ġnā-yı ḳalbe mālīk ey dil-i şeydā

¹ Mısranın vezni bozuktur.

Şatup halka metā'ı nāz u istiğnāyı n'eylersin
Geçüp tül-ı emelden ibn-i vaqt ol künc-i 'uzletde
93b Çeküp **Sırrı** bugündür şıhhat ü ferdāyı n'eylersin

8

Min-keām-ı Vuşlatı

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

Der-i maṭlūb dil baḥrinde bul 'ummānı n'eylersin

Güher maḳşūd idüben¹ şarrāf-ı dehr ol kānı n'eylersin

Cihānda ehl-i ḥāl ol māzī müstaḳbeli fikr itme

Nazar çün ḥāledür ancaḳ geçen zamānı n'eylersin

Görürsin şüretā insān veli ḥayvān-ı nāṭıḳdur

Ara insān-ı kāmil bul baḳar ḥayvānı n'eylersin

Sikender gibi maḥrūm olma ḳalma zūlmet içinde

Hızırveş Āb-ı ḥayvāna iriş zūlmānı n'eylersin

Ma' ānī dūrlerin çün düzmeyesin rişte-i nazma

Süvār olup semend-i ṭab' uña meydānı n'eylersin

Maḥabbet gül-şeninüñ güllerin şoldurma her dem kim

Gözünden durma aḳıt yaşları bārānı n'eylersin

Otur beytü'l-ḥazende yaş döküp Ya' ḳüb gibi her dem

Bulagör **Vuşlatı** cān Yūsuf'ın Ken' ān'ı n'eylersin

¹ Metinde "idüben" şeklinde yazılmıştır. Bu haliyle vezne uymadığı için "idüp" şekli tercih edilmiştir.

Ve Lehu Eydan**mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün**

Şafā kesb eyle zāhid cübbe-i pīrānı n'eylersin

Hulūsuñ yoğdurur çün zıkr idüp sübhānı n'eylersin

Oturup künc-i mescide geçür tesbīhi gönülden

Riyāyı ço elüñden sübha-i mercānı n'eylersin

Münevver kıl derünuñ nūr-ı tevḥīd-i Hudā'yile

Ziyā-yı şems-i envārı meh-i tābānı n'eylersin

Ġam u miḥnet deminde saña yār u Ġam-kūsār olmaz

Çeküp kaydın cihānda isteyüp yārānı n'eylersin

Muḳayyed olma āzāde olup kayd-ı ta' alluğdan

Cihānda başuña sultān olup sultānı n'eylersin

Ribāṭ-ı köhnedür dünyā ḳonalar göçdiler āḫir

Göçersin 'ākıbet sen de yapup vīrānı n'eylersin

Hudā **Vuşlatı** cürmin yumaz ise ḳatre-i raḫmet

Ya ol deryā-yı luṭf vücūd-ı bī-pāyānı n'eylersin

94a

Ve Lehu Eydan**mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün**

Ḳoyup küyını cānānuñ gezüp seyrānı n'eylersin

Gözet her demde dil-dāruñ baḳup yabanı n'eylersin

Bitür cān gül-şeninde bir nihāl-i Ġonçe-i ḫoş-bū

N'idersin serv-i büstānı gül-i ḫandānı n'eylersin

Mu' aṭtar kıl dimāguñ büy-ı zülf-i yār ile her dem

Bu gül-zâr-ı cihânda sünbül ü reyhânı n'eylersin
Bilürsin her yaña şūfî nedür başuñda bu sevdâ
Cihânda derd-i 'ışkı arayup dermânı n'eylersin
Gedâ-yı 'ışk olup peşmineñi tâc u kabâdan geç
Giyüp fâhîr libâsı baqınup dört yanı n'eylersin
Bilürsin 'âlem-i vaḥdet selâmetdür taleb-kâr ol
Cihân keşretdurur gavgâ yiridür anı n'eylersin
Otur beytü'l-ḥazende yaş döküp Ya' kûb gibi her dem
Bulagör **Vuşlatî** cân Yūsuf'ın Ken'ân'ı n'eylersin

11

Min-keîâm-ı Ḥalîlî

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

Yârinî yarın görendür kim bugün yarın görür
Görmeyen yârin bugün yarın kaçan yarın görür
Kim ki keşretten geçüp oldu 'alâyıkdan biri
Vaḥdetüñ buldı tarîkin Ḥakk'ıñ envârın görür
Ka'be-i ma' nâyı 'ârif dem-be-dem eyler tavâf
Ḥacî-i şüretdür ol kim Ka'be dîvârın görür
Kim ki nefsin bilmedi Rabb'ini bilmezseñ degül
Nefsini bilendür ol kim kendü miqdârın görür
Aşılan dâr-ı belâya dünyâda Manşürveş
Nice dil-şâd olmasun kim rüy-ı dildârı görür
Yarın anda şoḥbet-i didârdan maḥrûm olur
Bunda Gerkes gibi her kim dünye murdârın görür
Ey **Ḥalîlî** ol hümâ himmet faqîr ol kim müdâm

Ārzū-yı cennet itmez dost-ı dīdārın görür

12

Min-kelām-ı Fuzūlī

mef' ulü fā' ilätü mefā' ilü fā' ilün

Cānlar virüp senüñ gibi cānāna yitmişem

Raḥm eyle kim yitince saña cāna yitmişem

94b

Şükrāne-i vişālüñe cān virdüğüm bu kim

Çoğ derd çekmişem ki bu dermāna yitmişem

Hālüm diyüp murāduma yitsem ' aceb degül

Bir bendeyem ki dergeh-i sultāna yitmişem

Mür-ı muḥaqqaram ki serāsime çoğ gezüp

Nā-gāh bārgāh-ı Süleymān'a yitmişem

Bir bülbülem ki gül-şen olupdur nişimenüm

Yā tütüyem ki bir şeker-istāna yitmişem

Devr-i felek müyesser idüpdür murādumı

Güyā ki ṭālib-i güherem kāna yitmişem

Miskīn **Fuzūlī**'yem ki yüzüm saña tütmişem

Yā bir kemīne kaçre ki ' ummāna yitmişem

13

Min-kelām-ı Ḥayretī

mef' ulü mefā' ilün mef' ulü mefā' ilün

Ne āteş ü bād ü ne āb ü gil idüm cānā

Sen serv-i hevā baḥşa ben mā' il idüm cānā

Dağı gili Ferhād'uñ olmamış idi taḥmīr

Ben rāh-ı maḥabbetde pādergil idüm cānā

‘Älemde henüz adı yād olmadın engūruñ
Hum-ḥāne-i vaḥdetde ben ḳanzil idüm cānā
Leylī’ye henüz meftūn olmamışdı Mecnūn
Ben vādī-i ḥayretde lā-ya‘ ḳil idüm cānā
‘Işḳ eyledi āvāre ben **Ḥayretī**’yi yoḥsa
Her ḥizmete cān ile müsta‘cil idüm cānā

14

Ve Lehu Eydan Rahimehu ’llāh

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

Gün yüzüñe ve’ḍ-ḍuḥā eyler işāret Muştafā
Hem ḳılır ve’l-leyl zūlfüñe delālet Muştafā
Dest-i ḳudretle yazılmış sūre-i ve’ş-şemsdür
Muşḥaf-ı ḥüsnüñdeki āyāt-ı raḥmet Muştafā
Bulımaz erbāb-ı ‘ışḳuñ şemme-i ḥālātını
Zāhid-i murtāz biñ ḳılsun ‘ibādet Muştafā
Her kişi kim zūlfüñüñ küfrini imān bilmese
Aña mü’min dimez erbāb-ı zarāfet Muştafā
Sende bilmem ne kerāmet vardurur kim ḳul olur
Bir naḫar görse yüzüñ ehl-i velāyet Muştafā

95a

Dāl-ı devletdür dile her bend-i miskīn zūlfüñüñ
Ḥışm-ı çeşmüñdür baña ‘ayn-ı ‘ināyet Muştafā
Ḥayretī yanar cehennemden biter hicr odına
Hey şefā‘ at itmedüñ bir dem ḳıyāmet Muştafā

Ve Lehu Eydan**fa' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün**

Seyrüm oldu dün gece Tübā'yı gördüm bir nazar

Çin-i sihr ol serv-i hoş-bālâyı gördüm bir nazar

Kurtulup zulmetden açıldı biraz gönlüm gözüm

Yine ol mihr-i cihān-ārāyı gördüm bir nazar

Çün gelüp yaylağı seyr itdüm hemānā fi'l-miṣāl

Yir yüzinde Cennetü'l-Me'vā'yı gördüm bir nazar

Uş baña dağ üsti bāğ oldu bugün yoldaşlar

Ol leb-i gonce gül-i ra'nāyı gördüm bir nazar

Necd'e vardum şanki Mecnūn'ı temāṣā eyledüm

Ḥayretī-i vālih-i şeydāyı gördüm bir nazar**Ve Lehu Eydan****mefā' ilün mefā' ilün fa' ülün**

Maḥabbet bezminüñ dil menzolidür

Mey-i 'iṣṣkuñ ḥired lā-ya' kılidür

Dökilsün dāne dāne eşk-i çeşmüm

Maḥabbet mezra' inuñ ḥāşılıdur

Ṭarīk-i ğamda başum bir ceresdür

Dehānumda dilüm gūyā dilidür

Raķībün ne çalar bezm-i belāda

Gerekse biñ kez ötsün çük kılıdur

Ölüm āsān olupdur **Ḥayretī**'ye

Bu halkuñ gerçi ğāyet müşkilidür

95a Derkenār 17

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

Ganīdür ' ışık ile gönüm ne mālüm ne melālüm var

Ne vaşl-ı yāra handānam ne hicrāndan melālüm var

Ne sağ olmak murādumdur ne ölmekden kaçır cānum

Cihānda haste-i ' ışık olalı benüm bir hoşça hālüm var

Ne zevk-i şöhet-i yārum ne ta' n-ı düşmen-i nādān

Ne ta' n-ı zāhid-i nādān ne ceng ü ne cidālüm var

Cihān fānīdür ey **Yahyā** Hüve'l-Ḥayyü Hüve'l-Bākī

Değişmem atlas-ı çarha benüm bir köhne şālüm var

18

Ve Lehu Eydan

mef' ulü fā' ilätü mefā' ilü fā' ilün

Luṭf it unutma bendeñi himmet zamānıdur

Kim fevt olur efendi bu fırsat zamānıdur

Devründe irdi pāye-i ' āliye her kişi

Alçağda koma bendeñi rif' āt zamānıdur

95b Hengām-ı' ıyş mevsim-i şādī irişdi gel

Ḳoma beni ' ināda ' ināyet zamānıdur

Tīmār eyle derdüme cān ṭabībi kim

Bīmār olan gönüllere şıḫhat zamānıdur

Āfāk içinde her kişi hoş-dil fakīr ide

Ḳoma marīz-i vifāka ifākat zamānıdur

Ağmāz kılma zaḫmuma merhem maḫallidür

İhmāl itme hasteye şerbet zamānidur

Yok sende özge kimsecügüm bir mededsüzüm

Rahm eyle derdmendüñe şefkat zamānidur

Redd itme bende bende-i derbānuñam senüñ

Çek saye-i kabüle himāyet zamānidur

Ben nā-tüvānı ‘ asker-i ğam eyledi zebün

At şal meded üstüme cerā’et zamānidur

Ol dest-giri kaldı ayaklarda **Hayretî**

Şāhum ‘ Alilik eyle mürüvvet zamānidur

19

Ve Lehu Eydan

fa’ ilātün fā’ ilātün fā’ ilātün fā’ ilün

Şem’ ile dutuşmağı pervāne benden öğrenür

Yanmağı göynüklüler gerçi ki andan öğrenür

H̄āce kapusın dağı bilmez tıfldur sevdüğüm

Şive bābın bilmezem ey h̄āce kandan öğrenür

Benden öğren şan’ at-ı ‘ ışkı gel ey şūfî ki çün

‘ Ādet-i meşhürdur bilmez bilenden öğrenür

‘ Ālem-i hayretde şeydālanmağ ço ey **Hayretî**

Şöyle hayrānsın ki her dīvāne senden öğrenür

20

Ve Lehu Eydan

fa’ ilātün fā’ ilātün fā’ ilātün fā’ ilün

Çeşm-i h̄ün-rizüñ ucından dīdeler giryān olur

Hey ne zālimsin ki her dem işigüñde kan olur

Nice ‘ arz idem ‘ aceb sūz-ı dil-i dil-dāde ben
Nāme göndersem kebūter iletmez büryān olur

96a ‘ Āşık mıdur ‘ ışkum ile niçün ölmez dir imiş
Ölmek āsān idi ammā arada hicrān olur

Didüm ey meh-rū n’ola mihr ü vefālar eyleseñ
Nāz ile geldi didi ‘ ālemlere destān olur

Ey kemān-ebrū hayat-ı cāvidānı kesb ider
Tekye-i ‘ ıŝkuñda şol cān kim senüñ kurbān olur

Mıŝr-ı hüsn içinde bir Yūsuf-cemāl kim görür
Kul olur biñ cān ile gönüm ‘ aceb sultān olur

şemme-i esrār-ı ‘ ıŝkumdan kime şerh eylesem
Hayreti-i vālih-i ŝeydā gibi hayrān olur

21

Ve Lehu Eydan

mefā’ ilün mefā’ ilün fa’ ülün

Ayağūñ toprağı ser-tācumuzdur

İŝigūñ ‘ arşumuz mi’ rācumuzdur

Bulaldan ‘ ıŝkuñuñ gencīnesini

Kamu mīr ü gedā muhtācumuzdur

Geçürüz āhumuz oğın felekden

Bu ne şişe bizüm amacumuzdur

Nice olsun gönül mülki ‘ imāret

Harāmī gözlerūñ yağmacumuzdur

Harābāt erlerinūñ hāk-i pāyı

Bizüm ey **Hayreti** ser-tācumuzdur

Ve Lehu Eydan

mef' ūlū fā' ilātū mefā' ilū fā' ilūn

‘Ayn-1 ‘ināyet ile baña bir naẓar yiter

Maẓşūd olan vefāyise işbu kadar yiter

Çok çok cefālar eyledüğüñ az vefā mıdur

Ger ādem iseñ ol bize ey vird-i ter yiter

Mihmān-1 ħānķāh-1 ğam-1 ‘ışķ olanlara

Ĥān-1 ciger çekilse ne var mā-ħazer yiter

Kaçduķça dil kebūteri müjġānuñ oķları

Ardından öñine geķer anuñ irer yiter

Devlet nişānı **Ĥayretiyā** başdan ‘āşıķuñ

Maĥbūbınuñ ayaġı tozından eşer yiter

Ve Lehu Eydan

mef' ūlū fā' ilātūn mef' ūlū fā' ilātūn

96b

Dil-teşneyem İlähī āb-1 zülāle irgür

Fürķat-i şeb-nemi ya' nī rüz-1 vişāle irgür

Tār-1 cilāluñ ile ĥākister olmadın ten

Dīdār-1 Ĥaķķ'ı yā Rab nūr-1 cemāle irgür

Bu mihr-i cānı yā Rab ķurtar ķüsūf-1 ğamdan

Maẓşūd kevkebini burc-1 kemāle irgür

Bu dehr-i dūn elinden ĥāke ber-ā-ber oldum

Ķaldur elüm alup ol tāze nihāle irgür

Zevķ u şafāyile kııl bī-hüş **Ĥayretī**'yi

Ey sākī-i maḥabbet gel bir piyāle irgür

24

Ve Lehu Eydan

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

‘Āşık-ı taḥkīk olan cevr ü cefādan ḥaz alur

Şāhib-i taqlid olan mihr ü vefādan ḥaz alur

‘Āşık-ı şādık olan cevrine yārūñ cān virür

Mübtelā-yı derd-i ‘ışık olan belādan ḥaz alur

Ġam degüldür çekse bu cehl-i raķībūñ ṭab‘ını

Şol şafā ehli ki ḥubb-i Muşafā’dan ḥaz alur

Yād idermişsin dil-i bī-çāre-yi düşnām ile

Müstedām ol ḥastedür miskīn du‘ādan ḥaz alur

Ḥayretī şavm-ı firāk-ı yārdan incinmeyüp

‘İd-i vuşlatda hemān bir merḥabādan ḥaz alur

25

Ve Lehu Eydan

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Rind-i fāniler bu dünyā-yı fenādan geçdiler

Zāhidā şanma şarāb-ı dil-güşādan geçdiler

Şāh için çāk eylediler ten libāsın terk idüp

Terk ü tecrid oldılar tāt u ḳabādan geçdiler

Öldiler ölmezden öñdin ya‘nī ihyā oldılar

Bu ten-i ḥākīyi ḳodılar semādan geçdiler

Bir nefes ey ḥāce ṭā‘at ḳılmadılar rızık için

Ehl-i tevḥid oldılar rezzaḳ u yārdan geçdiler

97a

Ṭālib-i rāh-ı ḥaḳīḳat oldılar abdāllar

Ḥayretī el yudılar her mācerādan geçdiler

26

Ve Lehu Eydan

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Ḥāk-i pāyuñ ey güzeller şāhı başlar tācıdur

Āsitānuñ ehl-i 'ıṣṣuñ 'arşıdur mi' rācıdur

İrmedi vaşluña dil yıllardurur kūyuñdadur

Nūr görmedi iñen çoḳdan mücāvır ḥācıdur

Şaḳınuñ dil mülkini tārāc iderler şaḳınuñ

Ġamze-i Tātār dil-berler ḳatı yaḡmacıdur

Ḥüsn meydānında ey dil ġamze-i ġammāz dost

Hey ne tiz-endāz olur kim cān u dil umacıdur

Keşf-i esrār eyler ise **Ḥayretī** Manşürvār

Dār ile ḳorḳutma şūfī ol anuñ mi' rācıdur

27

Ve Lehu Eydan

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Cānumı mest eyleyen yāruñ leb-i mey-gündur

Zār iden dil-i 'andelībin ol ruḡ-ı gül-gündur

Gönlümüñ şeydālıḡın 'ayb eylemek Ferhādvār

Bir leb-i Şirīn şacı Leylī'ye çün Mecnūn'dur

Dest-i ḳahrından bu dehrüñ kime ḳan ağlasam

Görürem benden beter anuñ da baḡrı ḥündur

Nev-resīde ḡonçe bülbüller gibi zār eylemek

Gül-şen-i dehr içinde anlar eskiden kânündür

Ḥayretî-i būsītān-ı dehrde dūlābveş

Döne döne iñledin bu gerdiş-i gerdündür

28

Ve Lehu Eydan

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

Şüretā kaçreyüz ammā ki deñizdür dilümüz

Bulımaz keşti-i endişe bizüm sāhilümüz

Şöyle çāpüklerüz biz bu tarīkuñ ki irişür

Evvel ādemde 'adem mülkine eñ kāhinümüz

97b Gönlümüz alçaķ olup yüzümüz yirde ola

Ƙaderle 'arş-ı mu' allāda olur menzilümüz

Tekye-i 'ışkı danışumuñ ne bilür dānişmend

Kim danış ile bizüm ĥall olımaz müşkilümüz

Bir kadeh bādeye cānlar virürüz **Ḥayretiyā**

Bilmezem ĥamriye mi oldı muĥammer gülimüz

29

Ve Lehu Eydan

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Ġam degül dāyim sıfāl-i ĥāk olursa cāmumuz

Tek müdām olmasun eksik bāde-i gül-fāmumuz

Ka' be-i kūyuñda ey dil-ber senüñ ĥurbān olup ĥoçlar gibi

Ḥüre geçmekdür hemān ey meh bezm-i bayrāmumuz

Devlet-i 'ışkuñda bir 'ālemdeyüz biz şimdi kim

Rüşenā-yı baĥş-ı hengām-ı seĥerdür şāmumuz

Murg-zâr-ı kıuds olur çevlângehi tâvûs-ı cân

Rište-i kayd-ı ta' alluğ olmaz ise dâmumuz

Biz selâmet defterine çekmedük ey **Hayretî**

Nâme-i nâmûsdan hakk olmadın çok nâmumuz

30

Ve Lehu Eydan

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

Lâ 'übâliyüz gedâyuz gerçi sultânlar bizüz

Şüretâ kim kaçreyüz ma' nâda 'ummânlar bizüz

Birbirümüzle belâ bezminde dâyim şubha dek

'Işk odından yanıcı şem' -i şeb-istânlar bizüz

Küşe-i mey-hânelerde dâyimâ mest ü harâb

Pirehen çâk idici âlûde dâmânlar bizüz

Küşe-i miñnetde bir kaç derdmendüz gerçi kim

Kaçma bizden zâhidâ derdüñe dermânlar bizüz

Gül-şen-i râz içre esrâr-ı dekâyıķ söylerüz

Şimdilik ey **Hayretî** murg-ı hoş-elhânlar bizüz

31

Ve Lehu Eydan

mefâ' ilün mefâ' ilün fa' ülün

98a Yüri hey fitnessi çok şefkati az

Özi gibi gözi de şüh tannâz

Beni öldürmek için hey vefâsuz

Nedür bu bunca şive bu kadar nâz

Nedür bu turra-i pür-çin-i tarrâr

Nedür bu ğamze-i pür kîn-i ğammâz
‘ Aceb şayd eyledüñ göñlüm Hümâ’sın
Nazîrûñ görmedüm va’llâh şebbâz
Cihândur bu güzeller cevri ammâ
Ħabîbüm saña beñzer az olur az
Raķîbüñ gibi urgân yâre şevği
Hele ben görmedüm üstad-ı cân-bâz
Bugün meydânda gerçi cân fedâ çok
Begüm bu **Ħayreti**’de câna kılmaz

32

Ve Lehu Eydan

fe’ ilâtün fe’ ilâtün fe’ ilâtün fe’ ilün

Zâhidâ hırķa-i sâlûs-ı riyâdan beriyüz
Budalayuz baş açuķ tâc u ķabâdan beriyüz
Biz de Ferhâd gibi ehl-i belânuñ eriyüz
Bizi ey Ħusrev ü Şirîn ķo şafâdan eriyüz
Başumuz derdle hoşdur ķo tabîbâ bizi gel
Derd-i ser virme bize ķünki devâdan beriyüz
Pâdişâhum ķuluñam mihr ü vefâ eyle didüm
Didi nâz ile biraz mihr ü vefâdan beriyüz
Mâ-cerâdan geçûben birlige başduķ ķademi
El yuduķ **Ħayreti**yâ biz men ü mâdan beriyüz

Ve Lehu Eydan

fa' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Yine biñ cān ile bir cānāna düşdi göñlümüz

Muştafā'dur adı bir sultāna düşdi göñlümüz

‘ Ālem-i ‘ ışka bırağıldın bizi bu rūzgār

Şanki bir zevrağdur ‘ ummāna düşdi göñlümüz

Şūfiyā men‘ idemezseñ bizi biñ şeytānlık it

‘ Āşıkuz bir şüret-i Raḥmān’a düşdi göñlümüz

98b

Ruḥlaruñ devrinde bend oldı şaçuñ zencirine

Nev-bāhār içre yine divāne düşdi göñlümüz

Bundan artık **Ḥayreti** ‘ ālemde rüsvālık mı var

Pirlik vaqtinde bir oğlana düşdi göñlümüz

Ve Lehu Eydan

fa' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Bir nihāl-i tazedür ḳaddüñ senüñ ey serv-i nāz

Şivelerden mīvesi eksik degüldür ḳış yaz

Ehl-i ‘ ışk içre namāz olmaz diyü ta‘ n eyleme

Şūfiyā şāfi derün ile niyāz eyler niyāz

Zāğ ḫālin beñ ḳoyup zülf-i siyāhın ağ idüp

Göñlümüñ şebbāzını şayd eyledi bir ḫile-bāz

Leblerüñ öpdükçe irmez nāle vü āhum benüm

Sāḳiyā meclisinde eksük olmaz söz ü sāz

Ḥayli çekdüñ cevriñi yāruñ egerçi **Ḥayreti**

‘Ömri çok olsun hele luţfuñ dağı gördük biraz

35

Ve Lehu Eyđan

mefā‘ ilün mefā‘ ilün fa‘ ülün

Nice gündür ki dil-dārum görünmez

Bütün gün ağlaram yārum görünmez

Hazān oldı yine bāđ-ı dil ü cān

Nihāl-i ħüb-reftārum görünmez

Dilā zār ol ki bir ħayli zamāndur

Benüm yār ü dil-āzādum görünmez

Olupdur varlığumla yoğluğum bir

Cihānda olalı varum görünmez

Figān it **Ĥayretī** dāyim çü bülbül

Ėanı ol yüzi gül-zārum görünmez

36

Ve Lehu Eyđan

fa‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

Püte-i ‘ işka düşüp kāl olmağ ister göñlümüz

Ėalb-i řāfi pāk abdāl olmağ ister göñlümüz

99a

Her kaçan kim esb-i nāza binse ol çāpük-süvār

Atınuñ öninde pāy-māl olmağ ister göñlümüz

Duymağa rāz-ı dehānın bir bir eşk-i dīdeden

Noğta dökmiş yine remmāl olmağ ister göñlümüz

Tīr-i miĥnet şol kaçadar dildigi ‘ arz-ı ĥāl için

Bezm-i ĥamda yare kavvāl olmağ ister göñlümüz

Yine cān naq̄din virüp derd almağ için **Hayretî**

Çār-sū-yı ğamda dellāl olmağ ister göñlümüz

37

Ve Lehu Eydan

fa' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Her q̄bādan göz diküp tek cāma kıılma iltimās

Diyüñ tecerrüd sözini bizle bilüñ üzre palās

Ağ 'abañı şubḥ-ı şādıq gibi tek rüşen-dil ol

Şeb gibi tîre derūnı olma giyüp zerrîn libās

'Ārif iseñ ne k̄ulı ol kimesnenüñ ne ḥ'ācesi

Kim bu fānī evde ne Maḥmūd q̄aldı ne Ayās

Yoğdurur bir ḥabbe taḥşilüm bu mezra' da dirīg

Geldi 'ömrüm ḥāşılın biçmege q̄addüm oldı dās

Hayretî gūyā berātıdur cemāl-i dost kim

Süre-i ve's-şemsden itmiş Ḥağ anı iktibās

38

Ve Lehu Eydan

fa' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Geldi irdi çün yine q̄ara ḥaber gibi tıraş

Ey dirīgā atdı oğın başdı yayın göz ü q̄aş

Ġālibā āḥir zamān olmışdurur yoldaşlar

Rūm ilinden her taraıdan fitneler q̄aldurdu baş

'Ārızuñ ābında ğarq̄ olsun dir iseñ ḥaṭṭuñı

'Asker-i Fir'avn'dur Mūsī'yle ider şavaş

Kimse barmaq̄ başmasun ḥarfūñe dirseñ dostum

İki günde bir tıraş ol iki günde bir ol tıraş

Hiç hâb-ı vahdeti yoklar batupdur **Hayretî**

Dem-be-dem aķsa   aceb mi gözlerümden kanlu yaş

39

Ve Lehu Eydan

fe' ilätün fe' ilätün fe' ilätün fe' ilün

99b

añ mıdur ger olsa âfet-i devrân ser-keş

Olur elbetde bilürsin meh-i tâbân ser-keş

Gül gibi elden ele varma kim tîz şolmayasın

Dostum ol niyete kim serv-i hırâmân ser-keş

Böyle yandurmaz idi her gice pervânelerin

Olmasa sencileyin şem' -i şeb-istân ser-keş

Yüzi yir didi hemîşe işi miskînlik idi

Oldı yüz bulalıdan zülf-i perişân ser-keş

Şüfî ger şüret-i insâna sücüd eyleme

Hayretî tañlama olmadı mı şeytân ser-keş

40

Ve Lehu Eydan

mef' ülü fâ' ilätü mefâ' ilü fâ' ilün

Ehl-i kemâle taş işigüñ secdegâh imiş

Allâh ne âsitâne-i devlet-penâh imiş

Zülfüñ bitürdi bend-i belâ bu ğam-ı haţtuñ

Şürîde dillere ne belâ-yı siyâhmış

ağlar başındağı görinen ebr şanmañuz

  Aşıkklar itdügi dün ü gün âh u vâymış

And içmek istedüm mey-i nâb içmege velî

Âyîn-i ' ışık içinde danışdum günâhmış

Ey **Hayretî** kulı olan olur cihâna şâh

Sultân-ı ' ışık hey ne yüce pâdişâhmış

41

Ve Lehu Eydan

fa' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

Ayru düşmek yârdan yoldaşlar düşvârmış

Küşe-i fûrkatde tenhâlık ne müşkil kârmış

Dostlar bu gül-istân-ı ' âleme şüret viren

Ol lebi gönçe yüzi gül serv-i hoş-reftârmış

Ayrılık vâdisine tanıdı vardı râh-ı ' ışık

Çâre ne çekmek gerek ey dil yoluñda varmış

Gelmege ' ahd eyledi gitdi dirîgâ ol şanem

Al didi ben nâ-tüvânı bilmedüm ' ayyârmış

100a Mülk-i dilde âteşüm üstine âteşler yağan

O da yansun **Hayretî** eş'âr-ı âteş-bâr imiş

42

Ve Lehu Eydan

fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

Ya bu yirlerde ne hoş şüh cihân-gîrler var imiş

Cân virür ' âşıkâ çok ruh-ı revânlar var imiş

Dindürür söylese bülbüllerinüñ şaklıgını

Ne güşâde gül-i gül-zâr-ı cinânlar var imiş

Deldiler gamze okıyla nice yirde cigerüm

Oḡ nice fitne çok kaşı kemānlar var imiş

Emdürür hastesine gāh dilin gāh tudağın

‘Āşıka cān yidürür bunda ne cānlar var imiş

Bu sipāhī bu bek oğlı dime düş ayağına

Ḳuculur bunda fülān oğlı fülānlar var imiş

Ḥūblar ma‘ denidür dirler idi gerçekmiş

Gör ne kâbilce ne cevherce civānlar var imiş

Şalınur bile hevādāriyla ‘ār itmez

Ḥayretī bunda ‘aceb serv-i revānlar var imiş

43

Ve Lehu Eydan

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

Ey gönül olmaḡ dilersenñ ġuşsa vü ġamdan ḡalāş

Cedd ü cehd it olıgör kayd-ı dü-‘ ālemden ḡalāş

Nefsüñi ḡurtarmaz iseñ nār-ı Ḥaḡ dervāzeden

Bilmiş ol olmazsın ey şūfi cehennemden ḡalāş

Bağlamalu bir delisin ey dil-i şeydā eger

İster iseñ kayd-ı bend-i zūlf-i pür-ḡamdan ḡalāş

Zahm-ı tıġ-i ‘ışḡ-ı yāre var boyun vir ey gönül

Fikr-i merhemden ḡalāş ol fikr-i merhemden ḡalāş

Derd ile bir āh idüp geḡdi özinden **Ḥayretī**

İki ‘ālem ġuşsasından oldı bir demde ḡalāş

Ve Lehu Eydan

mef' ūlū fā' ilātū mefā' ilū fā' ilūn

100b

Āzādelik risālesidür ehl-i ' ışka ĥaṭ

Ḳazıduñ ey nigār yazıldı meger ğalaṭ

Ben ḳuluña efendi ' atıḳ nāme olmadın

Ḳatlüme ĥüccet olduĝı çok yeg durur o ĥaṭ

Bildüñ rümūzı ĥaṭṭ-ı istivāysın

Olduñsa Muřtafā'ya eger ümmet-i vasat

Terk itdi ĥaṭ geldi diyü evvelki yārini

Yumaz yüzi ḳarasını Nil ü Furāt u řaṭ

Aĝ u ḳarayı terk ideĝör **Ḥayretī** eger

' Işk ise cihānda murāduñ senüñ faḳaṭ

Ve Lehu Eydan

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilūn

Zāĝ-ı ĥālin beñ ḳoyup zülfi siyāhın ḳıldı aĝ

Ḳurdı bir beñ gönümünñ řehbāzına bir ḳıldur aĝ

Gözlerünñ maḳtūlinünñ ḳabrinde nergisler bite

Ol řehīd-i ' ışk için yir yir uyarmışlar çerāĝ

Görinen bařında ben Mecnūn' uñ ey Leylī ḥarām

Āřiyān-ı murĝ-ı miḥnetdür degüldür tāze dāĝ

Dāĝına ' āřıḳlaruñ şa' n eylese zāhid ne řañ

Dostum gülden ne deñlü ĥālet añlaya kelāĝ

Ḥayretī-i āsitānı yārdan men' eyleme

Ey raķīb olsun dir iseñ saña cennetde dirāğ

46

Ve Lehu Eyđan

mef' ũlũ fā' ilātũ mefā' ilũ fā' ilũn

Cān 'āleminde biri gũn oldu birisi ay

Mihr-i ruđuñla yağdum iki yādigār dāğ

Bir fũls-i ađmerũm yoğ ise kīsede ne var

Vardur tenũmde tāze ōgilmiş hezār dāğ

Zeyn itdi penbe ile ser-ā-ser vũcũdını

Ĥil' at geyũrdi Şan baña ey Şehr-i yār dāğ

Āhum Őerārıdur giceler **Ĥayreti** benim

Yir yir felekde Şol gōrinen bĩ-Őũmār dāğ

47

Ve Lehu Eyđan

fā' ilātũn fā' ilātũn fā' ilātũn fā' ilũn

101a Nār-ı gayretle nice yağmayayım ben cāna dāğ

Ĥayriler bezminde yağmış mest olup cānāne dāğ

Bir dũgũndũr her ķara gũnlũye olmaz ol naŐıb

Meclisũnde germ olup yağmağ senũñ mestāne dāğ

Virmezem biñ ĥālıŐ altuna erenler cānı ķũn

Bir elif ķekdũm yağup sīnemde dũn ũç dāne dāğ

Bĩ-ĥisāb işe var ey ĥ'āce dīnāruñ senũñ

Bizde de eksik degũl fi'l-cũmle dervıŐāne dāğ

Ĥayreti ķılsa tecellĩ pertev-i dīdār-ı yār

Ṭũr-ı Mũsĩ gibi ānĩde ķarāra yana dāğ

Ve Lehu Eydan

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Yağdı dil nār-ı gam-ı dil-berle bir kaç pāre dāğ

Her biri oldı fezāyīsinde bir qara dāğ

Bendeki qahr odına yaqıup yaqışma dūşmene

Yaqma luř it dāğumuñ üstine ey meh-pāre dāğ

Od degüldür giceler yir yir görinen tağlar

Āteş-i ' ışkuñ qomışdur sīne-i kuhsāre dāğ

Her biri gün gibi bir rüşen delil olup yine

Yana yana hālüm i' lām itdi yir yir yāre dāğ

Her biri ey **Hayreti** ma' nāda bir āyīnedür

Şüretā hālüm ne ise gösterür dil-dāra dāğ

Ve Lehu Eydan

mef' ülü mefā' ilü mefā' ilü fa' ülün

Keşşāfa baqıup oqısa yıllarla muvāfıq

Olmaz kişi esrār-ı kitāb-ı gama vāqıf

Fenn-i gamı terk eyleye mi ' ārif-i bī-kār

Budur azılı pīşe-i erbāb-ı ma' ārif

'Uşşāka bir ay oldı ki görünmedi ol şāh

Qullar ne şuc itdi ki virilmedi vezāyif

Güller gelüp açıldı idüp gönçe tebessüm

Bülbül öteden söyledi gül-şende ma' ārif

101b

Qorqar lebin öpmege uyurken anuñ ağıyār

Ey **Ḥayretī** ğam yime gey elḥā'ın-i ḥātif

50

Ve Lehu Eyḍan

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

‘Asker-i ğam yine cānum kaşdına baĝladı saf

Üstüme at şal mürüvvet eyle şāh-ı Necef

Dutalum kim ‘asker-i ğam dutdı dünyāyı ne ğam

Ṭurfetü'l-‘ayn içre eylersin sen anı ber-ṭaraf

Nice demler kan yudup cem‘ itdüğüm gevherleri

Göz göre atdı gözüm merdümleri bir bir telef

Yine kūyuñda göğüs döğüp kılayın nāleler

Yine çalınsun maḥabbet meclisinde nāy u def

Atma ğamzeñ oqını ğayre dururken **Ḥayretī**

Ġayret oqlarına cānın eyleme anuñ hedef

51

Ve Lehu Eyḍan

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Piş-rev olmazsa dāyim saña pīrān-ı selef

Gitdi azıtduñ ṭarīki ey civān-ı nā-ḥalef

Lezzet- ḥān-ı ğamı ten-perver olan añılmaz

Ol ğidā-yı rūḥdur bilmez anı kāv-ı ‘alef

Varlıĝuñ naḥdin virüp yoqluĝ metā'ın al göñül

Olmasun dirseñ eger yoĝ yirlere varuñ telef

Kıl beni bu künc-i tārik-i ḍalāletden ḥalāş

Ey şeh-i şūr-ı velāyet vey meh-i bedr-i naḥif

Nitekim olur mekânle müşerref her mekân

Hayretî'nün gönline hubb-i ' Alî virür şeref

52

Ve Lehu Eydan

mef' ulü fâ' ilätü mefâ' ilü fâ' ilün

Seyrâna çıkdı sîm bedenler taraf taraf

Şalındı yine serv-i çemenler taraf taraf

Bülbül gibi her ehl-i dil efgâna başladı

Açıldı güldi gonçe-dehenler taraf taraf

102a

Bülbüller oldı hâr-ı belâlarda mübtelâ

Bezm-i şafâda zâğ u zağanlar taraf taraf

Ben gül-sitâna varıcağ el şundi yir yirin

Dāmānum aldı dutdı dikenler taraf taraf

Künc-i belâda sensin eyâ **Hayretî** hemân

Bezm-i şafâda cümle қalanlar taraf taraf

53

Ve Lehu Eydan

fe' ilätün fe' ilätün fe' ilätün fe' ilün

Şu gelen nâz ile serv-i hırāmān ancağ

Şu gelen şüh ile ol gül-i handān ancağ

Şu geçen alıcı şahin gibi hışm ile bağan

O benüm gönüm alan dil-ber-i fettān ancağ

Devr idüp qarşuda şol nâz ile cevlanlar idüp

Şol pür-âşüb-ı cihān âfet-i devrān ancağ

N'ola bu ān ile ' ömrüm disem ey cān saña ben

‘Ömr didükleri añlayana bir ān ancak

Bir nazar itdüm idi ‘ālem-i ‘ışka gördüm

Her qarıncasını bir başka Süleymān ancak

Görüp āşüfte beni nāz ile dil-dār didi

Hayretī yine bugün vālih ü hayrān ancak

54

Ve Lehu Eydan

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

Her za‘ife ħor bakma merd iseñ merdāne bak

Bir qarıncayı dil-āver gör dilā şirāne bak

Gözün üstinde kaşuñ var dime hergiz kimseye

Gel kalender-meşreb ol her şahşa dervişāne bak

Gözlerüm çün ğayrler gözler dir imiş müdde‘ī

Dide-i giryānuma olan ħurı bühtāna bak

Pir mürşid diyü ey her nā-ehle uyma **Hayretī**

Ana rahminde velāyet gösteren oğlana bak

55

Ve Lehu Eydan

mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün

‘Aceb dīvānelikdür ħaĥbe dünyādan vefā ummaĥ

Bir erden arta ħalmış köhne Zāl’ı pārisā ummaĥ

102b

Dü-tā-ħaddin gördüğün bu ‘acüz dehrüñ aldanup

Görüp bir ejder her dem ribā-yı dil-rubā ummaĥ

Şu kim birdür dime dermān oladur cem‘ ider māni‘

Devā ummaĥdurur sitem helāhilden devā ummaĥ

Siyāset-hānedür rāhat evi şanma bu gerdünü

Sefāhetdür görüp dārı der-i dārü'ş-şifā ummağ

Bu gerdünda şafā sürmekle yanuñda ber-ā-berdür

Sifāl-i ser-nigün içre şarāb-ı dil-güşā ummağ

Bu bir bād-ı fenā tolmış habāb-ı baħr-i miħnetdür

Düşer mi 'ākile ey **Hayreti** bundan vefā ummağ

56

Ve Lehu Eydan

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Şādümān idüm beni cevı ile maħzün eyledüñ

Neyledüñ ey bī-vefā ħālüm diger-gün eyledüñ

Ey dehānı mīm ü zülfi cīm ü kaşı nün olan

Yine nağş ile ben miskīni Mecnün eyledüñ

'Örf idi dil-berlere kan itmek ammā şimdi sen

Günde bir kan itmegi bir tāze kânün eyledüñ

Men' idersin 'arz-ı ħüsñ itdükçe bārī ey raķīb

Ĥağ seni mağbün ide sen bizi mağbün eyledüñ

Ey elf-ķadd gösterüp sīneñdeki ħālī yine

Hayreti'nüñ cānda dāğı bir iken biñ eyledüñ

57

Ve Lehu Eydan

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

Bugün bu bezm-i fāñide gözetmez şol ki toz itmek

Bir ednā dāñiye degmez anı ekmek gerek ekmek

Kişi bir deste gülde olsa eger bu bāğ-ı fāñide

Periřānlık muķarrerdür ķuřađı olıcak kōřek
Alışmadı mizācum řādlıkıla gitdi ey ğam-ı gūl
Ķadīmī hem-demem sen olma benden bir nefes mūnfek
Du‘ ālar eyleyūp çok çok Ĥudā’dan cennet isterin
Sōzū gediydi olmasa řaķaluñ řūfiyā seyrek
Maķabbet tekyesinūñ **Ĥayretī** bir iķtiyāridur
Ĥayāl-i dil-beri yanınca ra‘ nā bir gūzel kōek

58

Ve Lehu Eyđan

mef‘ ūlū fā‘ ilātū mefā‘ ilū fā‘ ilūn

Dūz bařdı yine meclis içinde ayađumuz

Elde ‘ ařā-yı bāde olaldan şayağumuz

103a

Yūz bulmaduķ erenler içinde ķılı gibi

Ķuřatmayınca ak iki yirden ķuřađumuz

Derviřlerūz ki mūlk-i Sūleymān’a virmezūz

Bu kūy-ı faķr vifākada kendū bucađumuz

Sultānlaruz ki hoř geinūr sāyemūzde ĥalk

Olmıřdurur bu ĥayme-i gerdūn otađumuz

Ĝavĝādan oldu **Ĥayretiyā** gōnlūmūz emīn

ūn dāmen-i ferāĝata ekduk ayađumuz

59

Ve Lehu Eyđan

mef‘ ūlū fā‘ ilātū mefā‘ ilū fā‘ ilūn

Dil-ber řovuķluk itdi ķıř oldu bahārumuz

Gūn gōrmedūk řeb oldu dirīĝā nehārumuz

Bir taş bağırlu dil-bere düşdi ‘ aceb midür
Dil şîşesinde olsa müdâm-ı inkisârumuz
Yıllardurur misâfir-i mülk-i maḥabbetüz
Şehr-i vişâle uğramadı reh-güzârumuz
Yirden yire urup bizi kûyından itdi dūr
İrse feleklere yiridür āh u zârumuz
Ey **Ḥayretî** döneydi olup belki bî-ḥuzūr
Göz degse yâre nergis-i ḥāk-i mezârumuz

60

Ve Lehu Eyḍan

mef’ ulü fâ’ ilâtü mefâ’ ilü fâ’ ilün

Kûy-ı nigâra uğramasa reh-güzârumuz
İtmez ḥuzūr o gün bu dil-i bî-ḳarârumuz
Yâr ile geldi ḥücremüze dün gice raḳîb
İrdük bahâr-ı vuşlata gül virdi ḥârumuz
Bir dâğ baḳdı sîneme didi yüzüm ḥaḳḳı
Olsun senüñle gül gibi bir yâdigârumuz
Dil şehrini siyâh ḡam ideydi ṭop ḥarâb
Mey-ḥâne künci olmasa muḥkem ḥişârumuz
Ey **Ḥayretî** olursaq eger ḥāk-i pây-ı dost
Hep kuḥl idine ehl-i başîret ḡubârumuz

61

Ve Lehu Eyḍan

mef’ ulü fâ’ ilâtü mefâ’ ilü fâ’ ilün

Didüm güzellerüñ nesi ḡâyet güzel gerek

Bir pîr işitdi didi güzelde güzel gerek
103b   ‘Arz eyleme mesâ’il-i fiķhı bize faķih
                            Rindâne ter terâne vü rengin ğazel gerek
Şi‘ r oldurur ki ‘arz-ı ħuşul-i vişâl ola
Sözinde ħâşılı kişinüñ mâ-ħaşel gerek
                            Bu şimdiki güzeller ile hem dem olmaĝa
                            Bir oñmaduķ ħaķîķati yok mübtezal gerek
Didüm ecelsüz öldi kuluñ **Ĥayretî** didi
Bir dirliğine ölmüşe de ne ecel gerek

62

Ve Lehu Eydan

fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilün

Dilerem cân oynayup ‘ışķuñda cânâ ten yaķam
Raķşa girem germ olup meclisde pîrâhen yaķam
                            Bâl ü per yirine bî-pervâ dil-i cân yandurup
                            İsterem ‘ışķ odını pervânedden rüşen yaķam
Çâk çâk olmaķ muķarrerdür ħayâtum cübbesi
Dest-i hicrânuñdan olmazsa ħalâş erken yaķam
                            El uzatma ħâr tek dâmânına bir kimsenüñ
                            Elinde olmasun dirseñ biraz resen yaķam
Sözlerümde **Ĥayretî** bir söz var kim umaram
Gün gibi bu Rüm’da Ĥusrev-i çerâĝın ben yaķam

Ve Lehu Eydan

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Rūbeh-i dünyāya aldanmayan şīrānesin

Gökde uçarsañ da aldanduñsa murğ dānesin

Virmedüñse zīnetine Zāl-i dünyānuñ gönül

‘Işık meydānında Rüstem’den dağı merdānesin

Hāşıl-ı cümle hevā-yı ‘ışık ile virdüñ yile

Hırmen-i ‘ālemde ey dil hāşılı yek dānesin

Rūh-ı şānī didüğüm ey mey harām olsun saña

La‘l-i yāre öykünürsin kıp kızıl dīvānesin

Hayretī’nüñ seng-i cevri ile yaqarsın göñlini

Ma‘ nide yap yap yaparsın öksüzüñ vīrānesin

Ve Lehu Eydan

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Baña agyār itmedi yoldaşlar yār itdügin

Hārdan dil bülbüli görmedi gül-zār itdügin

104a

Ol güzeller şāhı beñzer ki ferāmūş eyledi

Bendesini bend-i hicrāna giriftār itdügin

Yoğdurur zāhirde yārum çün ne bilsünler benüm

Olmayınca tīg-i hicrān cānuma kār itdügin

Biñde birin haşre dek şerh eylesem olmaz ‘ıyān

Dostlar eksükliye bu çarh-ı gaddār itdügin

Dil virüp cān nağdini almış metā‘ -ı vaşluñı

Kim görüpdür bir delünüñ böyle bāzār itdügin

Zülfünüñ dārına ber-dār it şehā Manşürvār

İşidürseñ **Hayretî**'nüñ keşf-i esrār itdügin

65

Ve Lehu Eydan

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Dostum ben gideyüm bu çeşm-i giryān ağlasun

Vaqtidür düşmen şen olsun dostlar kıan ağlasun

Şol kıadar āh ideyin şol deñlü yaşlar dökeyin

Acısun deryā-yı 'ummān ebr-i bārān ağlasun

Yād-ı la' l ile ölürsem sāgar eyleñ toprağum

Anı taħmīr itmege üstüme bārān ağlasun

Yazayın ben ħūn-cigerle ben bu ħasret-nāmeyi

Başına toprak şaçup kağıd kıalem kıan ağlasun

Ey bŷy-ı serv-i revānum senden ayru **Hayretî**

Göz yaşın seyl-i revān itsün firāvān ağlasun

66

Min-kełām-ı Vuşlatî

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Kim ki cānā 'ışķuñ ile eylemez kıaddin kemer

Ādem olmaz bu cihānda yokdurur andan kim er

Her ki cānın şaķınup yoluñda kıurbān itmeye

Girmesün meydān-ı 'ışķa gelmez elinden hüner

Derd-i hicr ile şehā āh eylesem bu murğ-ı dil

Dalbınur senden yaña uçmağa açar bāl ü per

Yanmağı pervāneden öğren gönül sen anı gör

Nice yaqar şem‘ akinden eylemez pervā-yı ser

Vuşlatī terk eyle ağıyārı gönülden sür çıkar

Dāyimā yār ile yār olmaq dilerseñ sen eger

67

Ve Lehu Eydan

mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün

104b Cemālin eyledi pinhān firāqa şaldı ol cānān

Yine bu gerdiş-i devrān düşürdi araya hicrān

Arayup isterem yāri dün ü gün eylerem zārī

Bulup görince dil-dārı gözüm qan ağla yürek yan

Bulınca derde dermānı aqıtsun durmasun göz qan

Olınca vaşl-ı cānānı sen ol hicrān ile giryān

Bu derd-i fūrqate Loqmān bulımadı aña dermān

Eger ister iseñ cānān gönül derdiyle ol nālān

Qamusından idüp ‘uzlet ne seyr iste ne hūd şoĥbet

Gider gitsün ne bu gāflet gözün aç uyĥudan uyan

Bulam dirseñ eger maqlüb gerekdür aña şabr-ı Eyyüb

Ele girür mi hıç maĥbüb ciger olmayıcaq büryān

Egerçi künc-i ĥasretde çekersin ĥam-ı fūrqatde

Olursın **Vuşlatī** vuşlatda şād ü ĥurrem ü ĥandān

68

Ve Lehu Eydan

mefā‘ ilün mefā‘ ilün fa‘ ülün

Ėam-ı hicrān ile bu dāde giryān

Cefâ tîriyle bağrum toptolu kan

Giyürdi baña hil' at dâğ-ı ' ışkuñ

Qızıl bir şah biñ altunlu kaftân

Berkitdi âteş-i ' ışk cāna âteş

Yanar durmaz derūnum şanki külhān

Qızup tennūr-ı sīnem yaqdı bağrum

Yürek yandı cigerüm oldu büryān

Tutuşdı **Vuşlatî** ' ışk âteşine

Ne ten qaldı ne dil qaldı ne hod-cān

69

Ve Lehu Eydan

mefā' ilün mefā' ilün fa' ülün

Vişāl-i ' idine irgürse cānān

İderdüm cānumı şükrāne qurbān

Vücūdum garq olur seyl-āb-ı eşke

Eger qalursa böyle işbu hicrān

Qayur oldu cefā tîrine sīnem

Nihān oldu yürekde tîr ü peykān

N' idem cānānesüz gül-zār-ı dehri

Görinür gülleri hār-ı muğaylān

105a

Firāq-ı yār ile **Vuşlatî** hergiz

Ne bāğ seyrin diler gönlüm ne büstān

Min-kelām-ı Muhibbî**fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün**

Göz kara vü kaç kara kirpik kara

Baňa olmışdur belā-ender-belā

Hasret ü hicrān elinden āh u vāh

Olmışam derde dirġā mübtelā

Bend-i zülfine dolaşdı çün gönül

Añlamazam dağı ayruk kırtıla

Şorma hālüm gül yüzüñsüz dostum

Bülbülñ gül-zārsuz hāli n'ola

Ka' bedür kūy-ı **Muhibbî** varıcağ

Ulı devletdür eger kırbān ola

Ve Lehu Eydan**fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün**

Her gice göge çıkar şu' le-i āhum şanemā

Bilmedüm niçün irişmez saña āhum şanemā

Qabrüm üzre gelicek nāzla o serv-i sehī

İdeler saña du' ā cümle giyāhum şanemā

Dutdı eşküm sipehi cümle cihānı düpdüz

Cem' olup ġarğ ide dünyā-yı sipāhum şanemā

Gözlerüm eşk döker dilde ider āh u fiğān

'İşka yitmez mi 'aceb iki güvāhum şanemā

Başı eflāke irüp yimez idi zerrece ġam

İşigüñ olsa **Muhibbî**'ye penâhum şanemâ

72

Ve Lehu Eydan

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

Var mıdur ağzuñ didüm ey gönçe-leb

Bî-nişāndan gör nişān kıldum taleb

Kākülün olalı sultān-ı Habeş

Mışr-ı hüsñün hālidür şāh-ı ' Arab

Kevşer ü hūrā murādı zāhidün

Fikr-i ' aşık zāhid ü āb-ı ' ineb

105b

Kūyuña koyma raķib-i kāfiri

Cennet lāyık degüldür Bū Leheb

Ĝam nedimü göz yaşı gül-gün şarāb

Ey **Muhibbî** durma kı l ' ıyş u tarab

73

Ve Lehu Eydan

mefā' ilün mefā' ilün fa' ülün

Ķıyām itse kaçan ol serv-ķāmet

Ķoparur başuma ol gün ķıyāmet

Eķibbā ol urup nabżuma didi

Cünün-ı ' ışķ ancaķ bu ' alāmet

Olam sālīm baña kıлмаñ du' āyı

Selāmet istemez ehl-i melāmet

Oķutmaķ sāğarı zāhid hūner mi

Bütün kıлмаķdur anı kerāmet

Ne ğam ölse yoluñda ger **Muhibbî**

Nigārā tek sen ol sağ u selāmet

74

Kelām-ı Vuşlatî

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

Ƙanı ' ışkuñla şol dem gözlerüm giryān idi her dem

Şulardı kūyunı durmaz yaşum bārān idi her dem

İderdüm gül-şen-i hüsñünde bülbül gibi efġān

Mey-i ' ışkuñla mestāne gönül nālān idi her dem

Yağardı bāl u per pervā-yı ser etmezdi dil cānā

Cemālūñ şem' ine pervāneveş sūzān idi her dem

Ğam-ı ' ışkuñla zār idüm Ƙomazdı bu dil-i tenhā

Ħayālūñ külbe-i aħzānuma mihmān idi her dem

Firāğ-ı yār ile ey **Vuşlatî** nālān u giryānum

Ƙanı şol dem vişāl ile gönül ħandān idi her dem

75

Kelām-ı Şāhî

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Şanmañuz vaşl-ı nigār u şöħbet-i cām isterüz

Biz Sikender-himmetüz ' ālemde bir nām isterüz

Bārgāh-ı kibriyādan luğf-ı ' avn-i ' ām umup

Çār-yār-ı Muştafā'dan himmet-i nām isterüz

Yalñız ħıfz-ı ħavāş ile Ƙanā' at itmezüz

Luğfumuz ħalk-ı cihāna cümle-i ' ām isterüz

106a

İns ü cinn-i ' ālemi mühr-engiz-i ' adl ile

Biz Süleymân-kevkebüz fermân-ber ü râm isterüz

Şimdi **Şāhī**¹ dehr-i dūnuñ kâderine i' tibār

Merd-i 'ālī-meşrebüz biz nīk-fercām isterüz

76

Min-kelām-ı Vuşlatī

fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün

'Āşık ol demi dār-ı gerden-i yār

Resen olmışdur aña zülf-i nigār

Zekân-ı yār içinde kaldı göñül

Yiridür eyler ise āh ile zār

Dökerüm yaş 'izār-ı zülfin alup

Eylerüm āh u nāle leyl ü nehār

Hicr-i yār ile dil şikeste olup

Olmışum künc-i gamda zār u nizār

Vuşlatī yana yana kalmadı ten

Eyledi fūrkat odı cānuma kār

77

Kelām-ı Kemāl Paşa-zāde

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

'Işık ile şaykal urup mir'āt-ı cānı eyle pāk

Şüret-i cānān ile tā ola yüzi tāb-nāk

'Arz-ı şevk itdüm saña ağıyārı yaqdı nār-ı reşk

Taşa te'sir eyler imiş söz ki ola sūz-nāk

Merdüm-i bed-mestdurur gördüğüne hañcer çeker

¹ Şair hakkında bilgi bulunamadığı için biyografisi verilmemiştir.

Ġamzesin ser-tiz idüp çeşmi ki ola hışm-nāk

Ben ölürdüm ġuşşadan deñdigiçün şikār raķīb

Zehrdür kim dökmek ile ādemi eyler helāk

Çāk olurdu ġuşşadan dil dökmese göz yaşını

Yağmasa yağmur yirüñ olurdu yüzi çāk çāk

Ĥāk ol umarsañ vişālinden gönül yārüñ naşīb

Çün bilürsin gence menzil olmaz illā genc-i ĥāk

78

Kelām-ı Vuşlatı

mefā' ilün mefā' ilün fa' ulün

106b Şehā yok mı 'aceb bu cevre pāyān

Helāk itdi beni bu derd-i hicrān

Yaturduñ künc-i ġamda ĥaste vü zār

Gice gündüz ider ney gibi nālān

Firākuña nice şabr eyleye dil

Taḥammül ide mi hiç buña insān

Ġam-ı hicrūñle miḥnet kūşesinde

Aķar her dem gözüm yaşı firāvān

Gözüñden **Vuşlatı** dök durma yaşlar

Ulaşdur baḥr-ı 'ışķa eyle 'ummān

79

Ve Lehu Eydan

mefā' ilün mefā' ilün fa' ulün

Ķanı ol yir yüzinde şāh olanlar

Sipihri-i salṭanatda māh olanlar

Yaturlar Şimdi yir altında pinhān
Kara topraĝa çü olmiŐlar yeksān
Kuru vü yaş elemdedür diyen baş
Ya kara toprak olur ya kuru taş
Ararsañ zerre zerre her gubān
Bulursın bir diyāruñ Şehr-i yān
Ne yire kim kadem baŐsañ ser-ā-ser
Ser-i hākāndurur ya dest-i kayŐer
Şu lāle kim yiri hāk-i siyāhdur
Őorarsañ aşlı bir lā' līn külāhdur
Çiçekler kim çıkar yirden ser-ā-ser
Ya çeşm-i yārdurur ya zülf-i dil-ber¹

80

Min-keleām-ı Revānī

mef' ūlū fā' ilātū mefā' ilū fā' ilūn

Őarrāf-ı dīdede o püser çok güher sezer
Yüzüme güldüĝi bu kim ol bende zer sezer
Meclisde sāĝar almaĝa la' lūñ haberlerin
Nāzüklük ile aĝzumuz arar haber sezer
Cān atdı gitdi dil leb-i Őīrīnūñe yine
Biz haste içün anda meger gül-Şeker sezer
Düşmezdi rāh-ı ' işka gönül görmese ruħuñ
Gün toĝmayınca yolda müsāfir haŐar sezer

107a Ben bülbülini görse yüzün gönlüñi düzer

¹ Bu Şiir mesnevi biçiminde kafiyelidir.

Beñzer **Revānī** sevdüğüm ol ʿ işveger sezer

81

Aḥmedī

mefāʿ ilün mefāʿ ilün mefāʿ ilün mefāʿ ilün

Yaşılmış yayını dehrüñ felek tākında ḳurduñ tüt

Kemān-ı ʿ ışka güç virüp murād oḳını urduñ tüt

Yiyüp içilmedük şāhum nesi var ola dünyānuñ

Sevüp her ḳāmeti servi ḳocup zevḳini sürdüñ tüt

Nice Rüstemleri meydān-ı ʿ ışk içre zebün eyler

Bugün ser-pençe-i şīr-i cihān-gīrleri yurduñ tüt

Beḳā iklimine ʿ azm-i seferdür niyyetüñ āḫir

Süleymān bārgāhını fenā mülkinde ḳurduñ tüt

Çü ber-dāyim bir olmışdur maḳām-ı menzilüñ cānā

Cihānuñ deşt ü şāhrāsın ser-ā-ser cümle yurduñ tüt

Göñül şeh-bāzın ardınca şal imdi **Aḥmedī** yāruñ

Bugün bir yavrı şāhīni yuvasından uçurduñ tüt

82

Vuşlatī

fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilün

Dem mi var laʿ lüñ ḡamıyla gözlerüm ḳan olmaya

Yā ḫayāl-i zülfüñ ile dil perīşān olmaya

Görmeyeli gül yüzüñ pinhān idelden dostum

Bir dem olmaz kim ḫayālüñ dilde mihmān olmaya

Derd-i hicrüne arayup bulmadum hīç bir devā

Şerbet-i vaşluñdan özge aña dermān olmaya

Ḥaste-i ʿ iṣḡuñ olaldan āh u zār eyler gönül

Gice yoḡdur ŧubḡ dek ney gibi nālān olmaya

Gün mi vardur ruḡlaruñ yādına cānā **Vuṣlatī**

Yaṣ yirine ḡan aḡıdup dīde-giryān olmaya

83

Ve Lehu Eyḡan

mefāʿ ilün mefāʿ ilün faʿ ülün

Gözüm hier ile giryān eyle dostum

Ciger fürḡatle büryān eyle dostum

Maḡabbet gül-ṣenini itmege ter

Gözüm yaṣını bārān eyle dostum

107b Olup çeng ḡāmetüm bezm-i ḡamuñda

Dilüm ney gibi nālān eyle dostum

Cihānı baṣuma ḡar itdi ʿ iṣḡuñ

Baña dünyāyı zindān eyle dostum

Dün ü gün künc-i ḡamda **Vuṣlatī**'nüñ

İṣin āh ile efḡān eyle dostum

84

Ve Lehu Eyḡan

mef ʿ ülü mefāʿ ilü mefāʿ ilü faʿ ülün

Hicrünüle gözüm ḡoḡtolu ḡan eylerüm dost

Her dem aḡıdup yaṣı revān eylerüm dost

Görmege seni cān u gönül ḡılça ḡalıpdur

Her cānibe çeṣmüm nigerān eylerüm dost

Gül yüzünü görmeyeli feryāda gelüp dil

Bülbül gibi fürkatde fiğān eylerüm dost

Yoluña nişār itmek için gevher-i eşküm

Bu dāide-i hūn-bārumı kān eylerüm dost

Şanma ki yoluñda şanemā **Vuşlatī** olmaz

‘İşkuñda fedā baş ile cān eylerüm dost

85

Ve Lehu Eydan

fe‘ ilātūn fe‘ ilātūn fe‘ ilūn

Bāğ-ı hūsnūñ güli handān olsun

Bülbülüñ anda hezārān olsun

Murg-ı dil şevke gelüp şām u seher

Bāğ-ı hūsnūñde hoş-elhān olsun

Şem‘ -i ruhsāruña pervāneñdür

Yağayın cānumı sūzān olsun

Şağlarum cānumı şanma senden

Cān nedür yoluña qurbān olsun

Eylerüm cānumı cānā qurbān

Tek hemān itmege fermān olsun

Cümle ‘uşşāk arasında nāmum

İsterüm şıdğ ile destān olsun

108a

Nāme-i mağlaş-ı ‘uşşāk içde

Vuşlatī mağlaş-ı ‘unvān olsun

86

Ve Lehu Eydan

mef‘ ülü mefā‘ ilü mefā‘ ilü fa‘ ülün

Bağrumı delüp nāvek-i hicrūñ aqıdup an
Dil ŐiŐesin urdı dūŐürüp araya hicrān
Gül-zār-ı cemālūñden ayurduñ beni ey dost
Hicrūñle nice bülbul-i dil itmeye efgān
Yār ayrulıķı mūŐkil olur doymaz aña dil
Fūratde nice olmayayın zār ile giryān
Zülfūñ hevesinde bulurum geri yiler o
Yodur güzelüm bencileyin hāli perīŐān
Hāk olmiŐ iken **Vuşlatı** eflāke irerdi
Yek zerre nazār itseñ eger eyleyüp ihsān

87

Ve Lehu Eydan

fe' ilātūn fe' ilātūn fe' ilūn

Tır-i hicrūñle ciger an oldu
Yüregüm tırūñe peykān oldu
Kūh u Őahrāda döküp göz yaŐın
Ser-te-ser lāle-i nu' mān oldu
Gül yüzūñ yādına her Őām u seher
Bu gōñül bülbul-i nālān oldu
Rāz-ı 'ıŐuñı 'ıyān eyleyemez
Őaqlarum sīne-i pinhān oldu
Künc-i 'ıŐuñı nihān itmek iün
VuŐlatı'nūñ dili vīrān oldu

Ve Lehu Eydan

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

Kemān-ebrūlaruñ qurduñ atarsın tır-i hicrānuñ

Murāduñ dil midür cānāndur dil cānda qurbānuñ

Ne kim emrūñ olursa yüz çevirmem cān baş üzre

Qaçan tutmaz anı bende ola fermānı sulṭānuñ

108b

Bugün meydān-ı 'ışık içre gelüp n'eyler şu 'āřık kim

Başın ṭob eylemeye zülfi çevgānına cānānuñ

Ruḥuñ zülfüñle örtersin aqar seyler gibi yaşum

Seḥāb içre güneş girse olur eṭrāfı nār anuñ

Gerek öldür gerek dirgür gerek aqlat gerek güldür

Quluñdur Vuřlatı emrūñe rāmdur eyle fermānuñ

Ve Lehu Eydan

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

şalarsın nāvek-i gānzeñ nedür bu çeşm-i fettānuñ

Periřān eyledi aḥvālümü zülf-i periřānuñ

Nice bir qan yudam hicrūñle gonceveř dil-i teng

Dil-i gāmgīnümi güldür olam gül gibi ḥandānuñ

Nice demlerdurur şavm-i firāquñ içerüm ey dost

Ümid-i ḥāñ-ı vařluñla olup kapuñda miḥmānuñ

Cemālūñ āfitābın řal bu çeřmüm cāmına cānā

Münevver eylesün dil-ḥānesini pertevi anuñ

Özin bilmez gezer āvāredür dünyāyı geşt eyler

Olupdur **Vuşlatî** ‘ ışkuñ mey ile mest [ü] hayrānuñ

90

Ve Lehu Eydan

mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün

Görinmez gözüme hergiz güli gül-zārı dünyānuñ

Yanumda gül-‘ izārum yoq n’idem seyrin gül-istānuñ

Firāk-ı yār ile zārum olur gül-şen baña zindān

Gözüme görünür mi hiç bahārı bāğ-ı büstānuñ

Kaçan sūz ile āh itsem taşar durmaz gözüm yaşı

Hevāyile olur lā-büd kamu emvācı deryānuñ

Kuşūr-ı hūr-ı ğilmānı veli bī-ḥaddür ‘ Aden’üñ

Baña yārum gerek yārum gerekmez cevriñi anuñ

Reh-i ‘ ışkuñda cānuñı idegör **Vuşlatî** kurbān

İrişmek ister iseñ ‘ id-i vaşlına o cānānuñ

91

Ve Lehu Eydan

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

109a

Gördükde dām-ı zülfin ‘ arız-ı dil-dārda

Murg-ı dil dutuşup tutıldı qaldı āh u zārda

Ey ölürken yüzi göstermez ol meh n’eyleyüm

Ṭālî‘ ümde yoq sitārum çarḥuñuz refṭārda

Kūh-ı şahrāda ciger qanın döker bu gözlerüm

Lāleler şanmañ görinen dāmen-i kuhsārda

Nāz-ı fürqatle yürek tağlar hemān ney şanmañuz

Tîr-i hicr ile deler bağrın dür-i şehvārda

Künc-i fūrkatde nice bir **Vuşlatî** efgān ide

Ḳoma bülbül gibi cānā ḥasret ile zārda

92

Ve Lehu Eyḍan

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Āh u nālem ḥaste-ḥāl olan bilür

Ḥün-ı kerīm eşki al olan bilür

Süz ile nāyuñ fiğānı n'idügin

Nāle ile cismi nāl olan bilür

Dil ne çekdügin ğam-ı cānān ile

Hicr ile gönli melāl olan bilür

Zārını ' aşık ne deñlü şaḳlasa

Sırr-ı ' ışkı ehl-i ḥāl olan bilür

Ehl-i ' ışkuñ sözlerin ey **Vuşlatî**

Bu cihānda ehl-i ḳāl olan bilür

93

Ve Lehu Eyḍan

mef' ülü fā' ilātü mefā' ilü fā' ilün

Eyle fenā vüçüduñı yoḳ ile varuñı

Yoḳluḳ içindedür ara bul iste yāruñı

Ḥalvet-serāy eyle gönül ḥānesini sen

Ḳılmaya ğayri tā göresin sen nigāruñı

Şehr-i fenāya eyleyeyin dir iseñ sefer

Terk eyle işbu yolda gider cümle varuñı

Maḳşüd-ı menziline irem dir iseñ eger

Üstünden ayurı bırağ arduña varuñı

Rāh-ı fenāda **Vuşlatı** azıq olur saña

Yüklen duynca figān ile āh u zāruñı

94

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

109b Gül niğābın ref' idüp ' arz-ı cemāl itmiş durur

Fürüşında bülbül-i şūrīde zārın artırur

Gonçeler eyler tebessüm nāz ile örter yüzün

N'eylesün açılmaduğ güldür utanur kızarur

Dura dura gögerüp raħm eylemez gül gördi kim

Pāyına düşüp benefşe boynın egüp belürür

' Āşık olmışdur gül-i nesrīn görüp gül yüzüñi

Anuñ içündür ki günden güne beñzi şararur

Nev-bahār oldı cünün eyyāmıdur **Vuşlatı**

Cūylar dīvānelerdür şimdi zencirin sürür

95

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

Qāmet-i yāri şanup serv-i çemen

Düşüp ayağın öper berg-i semen

Hırka çekdi başın nāfe-i Çin

Eyledi terk-i diyār misk-i Hutun

Zülfi sevdāsı gamından yāruñ

Āhiri miskīne şarıldı kefen

Bir şanem şeklini naqş itdi gönül

Görmedi mişlin anuñ deyr-i kühen

Dil-i ' uşşâkı çeker zülfi gamı

Vuşlatî yirin ider çâh-ı zeķen

96

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

Gel gönül bâğını seyr eyle bahâr-istândur

Mîve-i ümîdi bî-ħadd hoşdur ħastândur

Bülbül-i dil dem-be-dem durmaz hezâr efgân ider

Gül-şen-i bâğ-ı maħabbetde ' aceb nâlândur

Şolmasun diyü maħabbet güllerin şâm u seħer

Eşk-i çeşmüm durma şular şanasın bārândur

Muntazırdur cân-ı dil cânâ seni ister gönül

Gice gündüz zârla dîde ħün-feşândur gönül

Eşk-i çârüb-ı müjeñle dil serâyın sil süpür

Kim gönül taħtına gelen **Vuşlatî** cânândur

97

mef' ulü mefâ' ilü mefâ' ilü fa' ülün

Cânân ki kaçan ' aşıkâ ne ħamzeler eyler

Ol ħamzeler ile dil ü câna neler eyler

Biñ nâz ile ħüftâra gelüp ol ruħı gül-gün

Göstermege dürdânelerin ħandeler eyler

' Āşık nice şabr ile ħarâr eyleye ol dem

Cânân dil ü cân içre kaçan cilveler eyler

110a

' Āşıkda dil ü cân mı ħor ol serv-i ħırâmân

Nâz ile kaçan ħarşu gelüp şîveler eyler

Gül-ruħlaruñuñ şevķiyile **Vuşlatî** cânâ

Bülbül gibi karşımda hezâr nâleler eyler

98

fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün

Dil-i ' aşıkda hiç olur mı karar

Şabr ider mi görünce rû-yı nigâr

Şem' ruhsâr-ı yâre karşı yaçar

Cânı pervâne gibi ' aşık-ı zâr

Eylese gül kaçan ki ' arz-ı cemâl

Bülbül eyler figân o demde hezâr

Eşk-i ' uşşâk cüş idüp bulanur

Taşar enhâr-ı ' ayn-ı vaqt-i bahâr

Kılmaya zerrece vücudumda

Vuşlatî ger ola tecellî-i yâr

99

mef' ülü mefâ' ilü mefâ' ilü fa' ülün

İtdükçe niyâz yârum ider nâzını artık

Nâz eyler ise n'ola odur aña yaraşık

Her şâm u seher âh ile itsem n'ola zârî

Zâr ile niyâz eyledüğümdür baña lâyıq

' Aşık geçinür yâre iken çok velî ammâ

Her kim ki fedâ eyleye cânın odur ' aşık

Gayri hevesi ço olagör tâlib-i didâr

Geç iki cihândan olasın ' aşık-ı şadıq

Câm-ı mey-i ' ışık ile olup mest yürürüm çün

Ey **Vuşlatî** her kim ki görürse şanur ayık

Ve Lehu Eydan

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

Hîç benümle kimse hem-ķāl olımaz

‘Işķ içinde baña hem-ķāl olımaz

Da' vā-yı ‘ışķ ider çok gerçi

Her kişi ‘ışķ ile hoş-ķāl olımaz

İtmeye rüyını her kimse ki zerd

Gözi yaşı bil anuñ al olımaz

Küy-ı yāre şu ki itmeye heves

Uçmağa āhı per ü bāl olımaz

110b Vuşlatı derdi olan nāle kıılır

Nālesin cismi olan nāl olımaz

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Her dem eyler gözlerüm giryān-ı ‘ışķ

Dil yanar olur ciğer büryān-ı ‘ışķ

‘Asker-i ğam yıķdı göñlüm mülkini

Şehr-i dilde ķonalı sultān-ı ‘ışķ

Bî-ğam olup başına sultān iken

Bende eyler kişiye fermān-ı ‘ışķ

Nice şehler tāc u taķtın terk ider

Ĥānumānın itdürür tālān-ı ıřķ

Gice gündüz **Vuşlatı** giryāndur

Eşk-i çeşmin eyledi ‘ummān-ı ‘ışķ

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

Gitmedi göz yaşı müjgānumdan

Bir dem ayrılmadı gam yanumdan

Künc-i fūrkatde ciger kanın azup

Dökerüm dīde-i giryānumdan

Uyhu girmez gözüme bīdārum

Her gice nāle vü efgānumdan

Cevr okı sīnem içinde yāruñ

Sevgilüdür baña o cānumdan

Vuşlati hoş görürem incinmem

Her cefā kim gele cānānumdan

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Eksük olmaz ' ışkuñ ile dilde gam

Bir dem olmaz olmaya çeşmümde nem

Eşk-i çeşmüm yoluña harc eylerem

Bundan özge saña lāyık ola nem

Pādişahum nār-ı hicrūñden senüñ

Bilmezem hīç kime yanup yaqılam

Derd-i hirci irerüm dermānumı

İsterem derdüme bir çāre kılam

Alçağı kıo yüce pervāz eyle kim

Vuşlati kııl kendüñe ' āli himem

Ve Lehu Eydan

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

111a Zāhirüm gerçi güler ḥandānum

Bāṭınım gör ki nice giryānum

Dil fitil oldu yürek yağına

Tutuşup şem' gibi sūzānum

Yıkılıp mülk-i vücūd oldu ḥarāb

Genc-i 'ışk-ı yār için vīrānum

Ḥāküm ammā gevher-i nā-yābum

Ḳaṭreyüm gerçi velī 'ummānum

Zerreyüm **Vuşlatī** gerçi ammā

Gökde ḥurşīde velī raḥşānum

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

İçmişem cām-ı maḥabbetle ezelden bāde

Mest-i 'ışkum gelürem zārī kılıp feryāda

Künc-i fūrkatde yatur ḥaste gönül zār u ḥazīn

Luṭf idüp eyle tesellī bu dil-i nā-şāda

Kūh u şahrāda döker dīdelerüm ḥün-ciger

Lāleler şanma görinen çemen-i ḥaḍrāda

Gördi çün dāne-i ḥalüñi ruḥuñ üstinde

Dām-ı zülfüñe gönül murğ olup üftāde

Yağdurur **Vuşlatī** nīsān gibi göz yaşlarını

Ḳaṭarātından anuñ dūrler olur deryāda

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

İşi dil murğınun efgān oldu

Derd-i hicrān ile nālān oldu

Künc-i ğamda iderem girye vü zār

Her yaña dīde ħün-efşān oldu

Bād-ı āhumla gezer zevrağ-ı dil

Eşk-i çeşmüm taşup 'ummān oldu

Yārsuz bāğ-ı cinānı n'ideyin

Tutayın ħūr u ğılmān oldu¹

Vuşlatī hīç dilümüz ğayri gönül

Cān u dil sevgüsi cānān oldu

mefā' ilün mefā' ilün fa' ülün

Ķarār itmez gönül bir yirde bir an

Seni ister seni arar dil ü cān

Düşeli gül-şen kūyuñdan ayru

İder bülbül gibi dil āh u figān

Ķam-ı hicrūñ gönül yağmaya virdi

Ne dil Ķaldı ne şabr u 'ağl ne cān

111b

Firāğunla nice bir künc-i ğamda

Ağıda yaşların bu çeşm-i giryān

Vişālūñ Ķıl müyesser **Vuşlatī**'ye

Helāk eyler anı bu derd-i hicrān

¹ Mısranın vezni bozuktur.

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

Hicr-i yār ile oñulmaz yüregümde yāre

Ne kılam n'eyleyeyin yāreme bilmem çāre

Nāz-ı fürkatle yaqup cismümi pür-dag itdüm

Dāğ-ı sūzānum ile döndi beden kühsāre

Derd-i hicr ile neler çekdüğini cān u gönül

Sine şerh eyler idi irişebilsem yāre

Qandesin ey yüzi gül seni arayup ister

Gitdiler her yaña cān u dil olup āvāre

Dün gün anuñ için **Vuşlatı** eyler āhı

Ola kim haste dili rāhat ola bir yāre

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Bülbül-i şeydā nice arturmasun efgānını

Hār elinden kırtarmadı gülüñ dāmānını

Lāleler olmuş qalender terk idüp tāc u qabā

Yana yana 'arz ider her biri yaqmış dāğını

Sünbülüñ hālin perişān eyledi zülf-i nigār

Hırqaya baş çekdi nergis qodı başdan tācını

Boynını burup benefşe hāk ile yeksān olup

Dūd-ı āh ile boyanmış şorma hergiz hayālını

Bezm-i gamda gice gündüz nāle vü efgān ider

N'idügin hiç kimse bilmez **Vuşlatı**'nüñ hālını

fa' ilātün fa' ilātün fa' ilün

Nār-ı hicrũñle yürek sūzāndur

Dil tenūrında ciger büryāndur

Gül-şen-i kūyuñdan ayru dostum

Murg-ı dil bülbül gibi nālāndur

Şerbet-i vaşluñ irişdür ey tabīb

Haste diller derdine dermāndur

Dil yatar fürkat şebinde şubh dek

Şem' gibi gözlerüm giryāndur

Ni' met-i vaşluñı umar **Vuşlati**

Āsitānuñda şehā mihmāndur

mef' ülü mefa' ilün mef' ülü mefa' ilün

112a Ayru düşeli senden bulmadı dil ārāmı

Qaldum şeb-i hicrũñde vaşluñ günü ola mı

Vaşluñ dilerem cānā cānumı idem qurbān

Bu rüze-i hicrānuñ kaçan ola bayramı

Hicrine taḥammül kıl ey dil sen o cānānuñ

Çek ğurbeti geşt eyle mülk-i 'Acem ü Şām'ı

Derd-i ğam-ı hicrāna dermān bulasın şāyed

Vaşlına irişince çek miḥnet-i ālāmı

Mısr-ı dil içindesin cān Yūsuf'ını ara

Ya' kūb gibi dök yaşı ire saña peygāmı

Hum-ḥāne-i 'ışk içre bir sākī-i gül-çihre

Doldurdı mey-i ʿışkı şundı elüme cāmı

Cāmı mey-i ʿışkı çün ey **Vuşlatı** nüş itdün

Mestâne yüri dāyim böyle geçür eyyāmı

112

fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilün

Zeyn olupdur dāğ-ı ʿışkuñla tenüm

Gül-i şakāyık bitürüpdür bedenüm

Görmeyelden gül yüzüñi dostum

Rāhatum yok hār-ı miḥnet meskenüm

Senden ayru guşşadan hālüm ḥarāb

Dest-i ğamdan kırtarımam dāmenüm

Öldürürseñ yüzümi döndürmezem

İşte tığuñ işte cānā gerdenüm

Derd-i ʿışkuñla öliceğ **Vuşlatı**

Şarasın baña elüñle kefenüm

113

feʿ ilātün feʿ ilātün feʿ ilün

Hoş gelür cāna müjeñ peykānı

Şaqlaram sīnem içinde anı

Tığ-ı cevruñle keserseñ başum

Ṭutaram buynumı kıl fermānı

Şaqlaram cānumı şanma senden

Ḳomışam yoluña ḳurbān cānı

Derd-i ʿışkuña devāyı buldum

Derd ile ölmek imiş dermānı

İki çeşmedür aqar ʿ ışkuñda

Vuşlatī'nüñ dīde-i giryānı

114

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

Cüş idüp dilde sirişk-i gül-gün

Gözlerümden taşup oldı bīrün

112b

Nāvek-i hier ile baqrum delinüp

Aqıdur hūn-ı ciger iki ʿ uyün

Ol elif-kāmeti dil levhinde

Qaşların rā bilürem gözini nün

Şeb-i zülfünde olup ʿ aşık-ı rāz

Oynaram turre-i gīsūñla oyun

Vaşluña olmağıçün qurbānuñ

Diz çöküp **Vuşlatī** uzatdı boyun

115

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Tiğ-i cevrüñe çöküp diz tutmuşam bu gerdeni

Qomışam ʿ ışkuñ yolında başla cān u teni

Bu cihānda serv-kāmetler şalınur gerçi çok

Gözüme şaldurmazam görelidin cānā seni

Kim ki yārin isteye derd ü belāsın hoş görür

Var mıdur bir gül cihānda olmaya hīç dikenı

Dāqlar yaq cismüñe gögsüñ gerüp göster cübbe

Düşmenüñe qarşu durup egniñe gey cevşeni

Şerhalar çek **Vuşlatī** çün mātem-i hierāndasın

Derd-i āh ile boyanup giy libās-ı sūseni

116

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

Yanar nār-ı firākuñla yürekde dāğ-ı hicrānuñ

Dün ü gün künc-i fürkatde olıpdur dāde-giryānuñ

Görüp ruhsāruñ üzre dāne dāne hāl-i miskāsā

Göñül murğın düşürdüm oldı bülbül gibi nālānuñ

Göreldeñ tırra-i gīsū-yı ' anber-i yār-i hoş-būyuñ

Göñül bağlandı oldı çün dil-i dīvānesi anuñ

Düşüp şahrā-yı tih-i hicrūñe dil-teşneyüm cānā

Zülāl-i vaşluñ ister dil arar çāh-ı zenehdānuñ

Yatur bālini miḥnetde ider **Vuşlatı** nālişler

Olup ḥüsnüñ ṭabībüm gel yetiş derde dermānuñ

117

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Ḥaste-i ' ışkum ḥabībüm kıl şifā

Derdüme eyle ṭabībüm bir devā

Nāle ile ışigün yaşdınup

Āsitānuñ bilürem dārü 'ş-şifā

Za' f-ı ' ışkuñla hilāl oldı tenüm

Ey efendüm raḥm idüp eyle vefā

Senüñ cevır ile yıkılmış göñlümi

Qıl ' imāret ḥātırım bulsun şafā

113a

Gice gündüz künc-i ğamda **Vuşlatı**

Luṭf u iḥsānuñ umar eyler ricā

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

Baňa raħm eyle benüm derdüme kı l dermānum

Yiter cevr ile delüp bağrum aqıtma qanum

Ġam-1 hicrũnle nice bir yıqıla hāne-i dil

Dest-i luřfuñla yapılsun bu dil-i vīrānum

Yüz çevirme bu quluñdan qoma ġamgīn-dil olam

Yüzüme bir güle baq tā ki sevinsün cānum

Bāğ-1 hūsn içre şalan cilveler ile dost

Şulasın yollaruñı dīde-i hūn-efşānum

Ĥastedür **Vuşlatī** hicrũnle olup zār u nizār

Şerbet-i vaşluñ içür bula şifā sultānum

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Dām-1 'ıřquñda olan murğ-1 dili yād eyle

Bend-i zülfüñde olan miskīn dili şād eyle

Ġam-1 hicrũn bu göñül şehrini vīrān itdi

Gel yetiş qoma ĥarāb olmağa ābād eyle

Cevr-i miħnetle nice bir yıqıla mülk-i vücūd

Güzelüm miħrũn esāsın gele bünyād eyle

Çünki bu derd ü belā nihāyete irmez yā Rabb

Bu dili bārī belā çekmege mu' tād eyle

Qafes-i tende nice bir dura bu bülbül-i dil

Qurtarup bend-i belādan anı āzād eyle

Derd-i ĥasret ġam-1 fūrqatle geçerse ' ömrüm

Ağla göz inle yürek derdle feryād eyle

Vuşlatī vaşlına yāruñ irişürseñ sen eger

Derd-i hicr ile neler çekdüğini yād eyle

120

mefā' ilün mefā' ilün fa' ülün

Firākuñla nice bir sīne yana

Vişālūñ şerbetin şun cāna қana

Düşüp gül-zār-ı hüsnüñden cüdā çün

Nice gelmeye dil āh u figāna

Şehā қapuñda bir kemter қuluñam

Elüm alup beni atma yabana

Cefā tīrine ey қаşı kemānum

Olıpdur sīnem içre dil-i nişāna

Nice şerh idebilür **Vuşlatī** kim

Ġam-ı hicrūñ gelür mi hiç beyāna¹

121

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

113b Her ne dem kim cānumı tīrden cānān aña

Cān atar қarşu çıkar bir oқ ata mı cān aña

Şol қadar hışm ile geldi kim oқuñ cān қaşdına

Қıldı zahm aғzına barmaq қoyup ҳayrān aña

Hücre-i қalbüm şeb-i ġamda niçün tārīk ola

¹ 113a-derkenārda: Yil ve sızı için Ġāzī Evrenos Beg merhūmuñ oğlı 'İsā Beg vaқf itmişdür hāl-i hayātında yidi yüz adam şifā bulmışdur. Bal mumı/ direm 20. Dehen-i zeytūn-ı 'atīq/ direm 100. Tere tohumı/ direm15. Çörek otı/direm 6. Қırқыün/ direm 4. Zencebil/direm 4. Bālada mestūr olan eczaları başқа başқа dögüp elekden geçürüp ba' de zeytyağı ile bal mumı ısıcaқ kül üzerinde қaynadup tiz indürüp hāmāma varup yunduқdan şoñra a' rısı olan yirü aşağa süre yukarı sürmeye yaradan Allāh Te'āla rih ve sızı def' olınacaқdur.

Şem' dūr tīrūñ nigārā şu' ledūr peykān aña

Dest-i hūn-ālūduñūñ ' aksiyle çeşmüm gūyā

Ŧas-ı saqqādur ki kōnmiş pençe-i mercān aña

Ger şanarsañ ağrı altuna hāk-i pāyuñı

Gözlerüm bi 'llāh eyle keffe-i mīzān aña

Çeşmidūr çarhuñ güneş hūsnūñ temāşā kıılmağa

Çevresinde şa' şa' a ey māh-rū müjgān aña

Görinen zātı hilāl üzre şafağdur şanmañuz

Na' l kesmiş ' ışkına yāruñ bulaşmış kan aña¹

122

fā' ilātūn fā' ilātūn fā' ilātūn fā' ilūn

Hūsnūñūñ mecmū' asın cām-ı bahār-istān oğur

Şeyh-i Sa' dī Gūlistān yazar velī Būstān oğur

Cāmi' -i hūsnūñde hālūñ haṭṭuña olup qarīn

Şanki bir ṭıfl-ı Habeş'dür Ka' be'de Qur'ān oğur

Ġamzeñ oğlarına karşı çıksa cān u dil n'ola

' İzzet eyler her kişi kim hāneye mihmān oğur

Unudıldı ey şanem devrūñde Yūsuf kışşası

Şimdi hep iller seni reşk-i mehi Ken' ān oğur

Cīmdür zūlfūñ elf kaddūñ kaşuñ nūn ey şanem

Ol sebebden dil seni başdan ayağa cān oğur

Gül-şen-i hūsnūñde kavī olsun müdāmı bülbülüñ

Güllerüñ medhīn hemīşe murğ-ı hoş-elhān oğur

Mülk-i nazmuñ kim **Necātī** yek olıpdur hüsrevi

¹ Gazelin mahlası belli değil.

Şimdi heb şā' irler anı şāhib-i dīvān oğur¹

123

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Raht-ı ' aqluñ başına şu koydı bu seyl-āb-ı ' ışk

Çande ise gālib olur şeyh-i ' aqla şābb-ı ' ışk

Çünkü yakduñ cānumı şun bārī la' lüñ şirīn

Tā ki bu iħrāk teskīn itsün ol cellāb-ı ' ışk

Gör dü-ğonca zülf-i pīç-ā-pīçüñi zencirveş

Kendüyi o dürlülüğe ulü 'l-elbāb-ı ' ışk

Çün görem pīr-i muğān öñinde cāmı şanuram

Ĥācedür kim var anuñ öñinde usturlāb-ı ' ışk

Ey **Mesīhī** gerçi kim bir düzd-i şeb-rūdur ' ukül

Nesne uğratmaz aña şu' le-i mehtāb-ı ' ışk

124

mef' ulü fā' ilātü mefā' ilü fā' ilün

114a Ey vaşf-ı şu' le-i bī-bedelüñ Aħsenü 'l-Çaşaş

Ol kaç u göz yiter saña da' vī-yi ĥüsne naş

Teşbīh iderdüm anı cemāl-i cemālüne

Cisminde bedr-i enverüñ olmasa ger baraş

Uçmağ dilerdi kūyuña dil murğı ey şanem

Cism-i müşebbekümde *ke 't-tayri fi 'l-kafeş*²

Tiğünle kes serin saña yangın geçenlerüñ

Şem' uñ niteki başını māh-rū maçaş

Bir ĥātem olsa cem' oluban cümle dil-rubā

¹ Bu şiir, Ali Nihat Tarlan'ın hazırladığı Necati Beg Divanı'nda yer almamıştır. (Tarlan,1992)

² "Kafeste kuş gibidir."

Zātī aña o gevher bî-miśl olurdı aş

125

mefā' ilün mefā' ilün fa' ülün

Aar hicrũnle yaşum durma ağlar

Varur kũyuña seyler gibi aęlar

Öñlemedin yũrekde dāę-ı hicrũñ

Urarsın durmadın dāę üzre dāęlar

Gõñũl Mecnũn olup aęa dũřerdi

Velī zencir-i zũlfũñ anı bāęlar

Henüz gelmiřdũr ' iřķũñ mektebine

Gõñũl ıflı anuñçũn durma ağlar

Varılmaz **Vuřlatī** kũyına yāruñ

Ayaęũnda var iken bunca bāęlar

126

fā' ilātũn fā' ilātũn fā' ilũn

' Aql u fikrũm gitdi oldum bî-arār

şabrumı yağmaya virdi ' iřķ-ı yār

Kũy-ı yāri nāle vũ efgān ile

Durmadın devr eylerem leyl ü nehār

Araram şem' -i ruħı cānānumı

Yaęmaęa cān gõñũl pervānevār

Kũnc-i fũratde yatur dil-ħasteyem

Derd-i hicr ile olup zār u nizār

Menzil-i maķřũda hergiz **Vuřlatī**

İremezsın vāh ki bu bũt-kede bār

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

Sünbülün ' arızuñ beste

Bāğ-ı hüsnün güli olmuş deste

Mest-i ' ışkum baña şunma sākī

Cām-ı mey hiç şunılır mı meste

Gül-şen-i kūyuñ içinde nālem

İtdi bülbülleri hep dem-beste

114b

Kārbān-ı reh-i ' ışkuñ çeresi

Çalınur durma geçer āheste

Göçilür **Vuşlatī** āhir çünkim

Hāzır ol kim yüküñ olsun beste

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

Oturup kūşe-i ' uzletde düşe seccāde

Gele erbāb-ı şafā saña mübārek yāde

' Ālem-i vaḥdete ir zevkını sür tevḥīdün

Māsivā fikrini қо göñlüñi eyle sāde

Nefyüñ işbātını illā eyle her demde idüp

Rāḥat isterseñ eger eyle taleb ' uqbāda

İşbu dünyāyı şaқın şanma ola cāy-ı sürür

Eyle tevḥīd dil ü cān gele istişhāda

' İzz ü cāhına bu dehrün sevinüp itme gurūr

Қalmadı Cemşid ü Cem gitdi қanı Dārā da

Rūzgāra dayanup gögsüñi germe şaқın

Virür āhir şavurup hırmen-i ʿömrün bāde

Ƙuvvet-i yevmiye çün çekme ğamı ğuşşa yime

Vuşlati eyle ƙanāʿ at bu fenā dünyāda

129

feʿ ilātün feʿ ilātün feʿ ilün

Ne çekersin bu cihānuñ ƙahrın

Ne içersin tolu tolu zehrin

Bī-vefādur çü bilürsin dünyā

Çekme bu ƙaħbe zenüñ hiç cevrin

Saña el virmedi çün rām olmaz

Ƙoma zerrece gönülde mihrin

Ğül-şen-i dehre baƙup neylersin

Ğöz yumup eyleme anuñ seyrin

Künc-i fenāda idesin seyr-i beƙā

Yokluğ içre ara varlığ şehrin

Bād-ı āh ile yüri aç yelken

Ğörmek isterseñ eger ʿışƙ baħrin

Ƙulzüm-i ʿışƙa ulaşdur durma

Aƙıdup **Vuşlati** eşküñ nehriñ

130

fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilün

Ey gönül deryā dil ol gez baħrini pāyānda

Bul meʿ ānī dürlerin ğavvāş olup ʿummānda

Mışr-ı dilde bulagör cān Yūsuf'ın ey hoca sen

Ħasret ile ƙılma Yaʿ ƙüb gibi gel aħzānda

115a

Kūh u şahrā bāğ u gül-şen seyrini eyleme gel

Kūy-ı yāri bekle gezme serserī yabanda

Yaşlar aqıt yüzüñi sür yirlere Mecnūn gibi

Cān u dilden ara Leyl'üñ iste sen her anda

Derd ile kan yutmayınca yar bulunmaz **Vuşlatī**

Degme derd ile ele girer mi gevher kānda

131

fe' ilātūn fe' ilātūn fe' ilūn

Çekegör cevriñi sen cānānuñ

Göresin sen luḡfını ol sulṭānuñ

Yār ile birlige ir keşreti қо

İrişüp vaḡdete dūr devrānuñ

Şanemā āteş-i ' ışkuñ ile olup

Dil tenūrında ciger büryānuñ

Künc-i fūrḡatde gözüm giryāndur

Derd-i hicrūñle gönül nālānuñ

Hoş gelür yāre fiğān u zāruñ

Vuşlatī artıragör efgānuñ

132

fe' ilātūn fe' ilātūn fe' ilūn

Bulmağ isterseñ eger cānānuñ

Durmayup ara çıkınca cānuñ

Ne ḡadar ' ömrüñi virüp ḡarc eyle

Bulagör derd ile dermānuñ

Pā bürehne yūri gez dünyāyı

‘Işk-ı yār ile idüp seyrānuñ

Yārsüz eyleme cennet hevesin

Hūr ü ğilmānına bakma anuñ

N’ideyin **Vuşlatı** ğayruñ mihrin

Var iken sevgüsi ol cānānuñ

133

fe‘ ilātün fe‘ ilātün fe‘ ilün

Nice bir ola ya naqş u zīnet

Nice bir ola bu h̄‘āb-ı ğaflet

Ġāfil olma yüzüñ aç bir gün olur

Göçüp āhır idersin riḫlet

Durma göçmekde ‘ömr kāfilesi

Durma çalınmada kūs-ı riḫlet

Cehd idüp vaḫdeti bul keşretde

Olagör sākin-i künc-i ḫalvet

115b ‘Ālem-i keşret ğavġādur

‘Ālem-i vaḫdete ir bul rāḫat

Āsiyāb-ı felek ‘ömrüñ toḫmın

Ögüdür saña da gelür nevbet¹

134

fe‘ ilātün fe‘ ilātün fe‘ ilün

Ġayri ḳo eyle naẓar cānāna

Gözüñ aç bakma şaḳın yabana

Bekleyüp kūyını yāruñ her dem

¹ Gazelde mahlas yazılmamış.

Seyr-i bâğ itme heves büstāna

Ol şanem şeklini dil levhinde

Nağş idüp gönülünü kııl büt-hāne

Şan'at-ı 'ışka varup neylersin

Saña üstad yiter pervāne

Bülbül-i şūrīdeden al ta' līm

Dil-i mehcūrı getir efgāna

Vecd ü hālātı nedür hiç bilmez

İrmeyen bezm-i mey-i 'irfāna

Cām-ı 'ışkı koma elden hergiz

Nüş idüp **Vuşlati** şıhhat cāna

135

mef'ülü fā' ilātü mefā' ilü fā' ilün

Qıldum belā-yı 'ışk ile ben mübtelā sefer

Meşhūrdur ki 'āşıka ya şabr ya sefer

Hayretdeyüm ki böyle hevādār iken saña

Çün irdi kūyuña niçün ider şabā sefer

Gitmez kapuñdan ol ki göre zülf ü haddüni

'Akrēbde olsa māh degüldür revā sefer

Ka'be kapuñ koyup çekerüz gam beriyyesin

'Umre komaz temettü' i ol bī-şafā sefer

Kağ' -ı 'alāyık eyleyüp **Ahmed** gibi kıılır

Sevdā-yı zülf-i yār ile misk-i Hıta sefer

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Yār ser-keş sine pür-āteş göñül sevdā-perest

Baht nā-hemvār ʔālī' ser-nigün hāṭır şikest

Şehr-i ğam ābād u behcet-hāne vīrān u ḥarāb

Rütbe-i ihmāl 'ālī pāye-i iḳdām pest

Kīse-i ümmīd ḥālī dest-i istiġnā teḥī

Menzil-i fırşat ba'īd ü pā-yı istid'ā şikest

Zulmet-i miḥnet hüveydā şubḥ-ı himmet nā-bedīd

Nīk ü bed ber-mükteżā-yı kısmet-i rüzā best

116a

Pençe-i kām-ı dil-i dervīş-i zīr-i dest-i ğam

Çāre ne meşhūrdur çün dest-i ber-bālā-yı dest¹

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Aç gözün̄ baḳ özüñe maḳşūd eşyasındadır

Ādem ü Ḥavvā ilen ism ü müsemmasındadır

Derde dermān eyleyen şol ism-i Ḥayy'ün̄ maḫzarı

Mürdeye cānlar viren nuṭḳ-ı Mesīḥā'sındadır

Manşūr şūrīdeveş dāyim ene'l-Ḥaḳḳ çağırup

Dāġ-ı derd ile yanan ol merd-i dānāsındadır

Şüret-i ğayre nice baḫarsın ey dil āh idüp

Özge yirde şanduġun̄ maḫbūb u zībāsındadır

Şem' veş her meclisi gezüp nidersin dem-be-dem

Şol temennā itdüġun̄ nūrı tecellisindedür

¹ Gazelin mahlası belli deġil.

Zahmete girüp nidersin herkese idüp su'âl

Müşkilün hâll itmege çün Tūr-ı Sînâ'sındadır

Göz döküp göge elün nice açarsın ey **Hasan**

Çün münâcât itdügün cām-ı muşaffāsındadır

138

Min-keġām-ı Maġālî

mef' ūlū mefā' ilū mefā' ilū fa' ūlūn

Āhū-yı Huten misin eyā Türk Moġol u Çin

Kim gül-şen-i hüsñünde yatur nāfe-i miskīn

Çöz zūlfūñi tā kim kese zūnnārını rāhib

Göster yüzüñi imāna gele kāfir-i bî-din

Evşāfuñ ile ey şeh-i iġlīm-i melāhat

Şaldum yine söz mülkine bir tarz-ı nev-āyīn

Yazınmaġa medh-i ruġ-ı renginüñi benden

Baġladı çemen gülleri mecmū' a-i rengin

İşitse **Maġālî**¹ sözüñi gökde melā'ik

Yirde irişe sem' uña āvāze-i taşsin

139

Muġibbî

fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün

Delinüpdür ġam-ı müjeñle yürek

Biraz ey kaç ya oġuñ çekerek

Seyr-i bostān ider benümle o māh

¹ Kaynaklarda birden fazla bu mahlasta şair vardır. (İpekten vd., 1988, s. 380) Bu şiirin hangisine ait olduğu bilinmediğinden biyografisi de verilmemiştir.

Felege dimesem ‘ acerb mi kelek

116b Hışm ider apusunda ağlar isem

Ekdilige dağı sitāre gerek

Pāyimāl itme alb-i ‘ uřřāı

řehsüvārum anuñ başın ekerek

Ey **Muhibbī** daı-i nazımdan

‘ Ad-i pervīne ab‘ um aşdı elek

140

Min-kelām-ı Ramī

fe‘ ilātūn fe‘ ilātūn fe‘ ilātūn fe‘ ilūn

Cū-yı eřkūm auben beñzerdi Nīl Aras’a

Dūřeli vādī-i ‘ ıřuñda hevā vū hevese

řehsüvārum řanasın Rūm ilinūñ geregidūr

Dōneli nāllarum atı öñince cerese

N’ola dil būlbūli feryād eylerse hezār

Yüz virūr gül gibi ol ğone dehen ĥār u ĥese

şol adar sīnemi peykānlar ile zeyn itdi

Gūyiyā murĝ-ı dilūm girdi demirden afese

ıa peykānları jengārı benūm sīnemden

arĥ-ı ğurabāyı eger ĥākūmi **Ramī** alsa

141

Min-kelām-ı Rızāyī

fe‘ ilātūn fe‘ ilātūn fe‘ ilātūn fe‘ ilūn

Rāz-ı keyfiyyet-i esrārı dime ĥi kese

Tā saña kim dimeye vā‘ ız ü sōzini kese

Hem-nefes oldu raķible benüm āhum alup
Korķaram ol yüzi āyine doķınur nefese
Ol ķaşı ya Şu ķadar urdı baña cevır oķını
Murĝ-ı cān ıķardı girmese āhın ķafese
Göñlin añlar bile añlar reh-i ĝamda dilümüñ
Ehl-i dildür dirsem n'ola bu yolda cerese
Baħr-ı ĝarķ-ı ĝam olursa ü **Rızāyī** ĝazer it
Āşinā olmaĝı yād itme dilā hiç kese

142

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

Ĝuşsa-i ĝāl-i lebün düşdi dil-i pür-hevese
Tāķatüm yitmez iken sāye-i perr-i megese

117a

Dil ü cān bülbüline sen yüzi gülsüz ey serv

Şāħ-ı güllerle emen döndi müşebbek ķafese

Taraf-ı dāide-i giryānda gören kirpüĝümü

Beñzedür baħr kenārında ĝār u ĝese

Māh-ı nevden dili var nāleler eyler her dem

Beñzedürsem felegi n'ola bu yolda cerese

Emri ĝāk olmış isem ķalka tozum ' izzet ide

Cānib-i yārdan üstüme ķaçan kim yil ese

143

mef' ülü mefā' ilü mefā' ilü fa' ülün

Bir ' āleme ermiş durur erbāb-ı ĝarābāt

Düşinde daħı görmez anı ehl-i münācāt

Mey telħ olıcaķ ĝālet olur anda ziyāde

‘Işk ehline yiter bu kadar keşf ü kerāmet

Ārām idemez dil göricek sāgar-ı pür-mey

Ĥurşīdi göricek n’ola raqş eylese zerrāt

Ferzīn gibi kec-revligi o na‘ -ı felekde

arĥ itse gerekdür seni bir lu‘ b ile şeh māt

Sevdā-yı cihānı oma gönlünde **Ĥayālī**

Ol Ka‘ be-i ‘ ulyāyı niçün mesken ider Lāt

144

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

Kūh-ı ġamda ‘ ışk-ı yār oldu dil-i şeydāyile

Bir dil-āverdür ki seyr-i āf ider ‘ Anā’yile

Ni‘ met-i dünyāya meyl itme dilā eyler helāk

Nitekim Ferhād’ı şol bir pīrezen ĥelvāyile

Kūyuña varmaġa ‘ uşşāa lebūñ fikri yiter

Şabr ider zīrā tevekkül ehli bir ĥurmāyile

Rahmiyā ĥürmetle tut cāmı ki anuñ ineti

Ĥāk-i Cemşid ü Ferīdün’dur Cem ü Dārā’yile

145

fe‘ ilātün fe‘ ilātün fe‘ ilātün fe‘ ilün

Şatma ey ĥ‘āce nebāt-ı ĥumavīden bize ĥiç

Leb-i cānān urur iken şekerūñ ez şuyın iç

Yāre didüm ki niçün şabrumı yaġma ıldıuñ

Faqr u fāum göricek didi ki la‘ net bir ĥiç

Dil-i şad-pāreme beñzedüġiçün dendānın

Kākülūñ oldu bugün şāne ile pīç-ā-pīç

Sineden gözlerümüñ yaşı revān oldu yine

Beñzer ol şehre ki içinden aķar Tunca Meriç

117b Meyl iderse dil-i ‘Ulvī seni koyup ğayre

Ķālib-i mürde seni tiĝ-i müjeñle iki biç

146

mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün

Yitüşdi nev-civānum serv-i bālā oldu gitdükçe

Açıldı gül gibi ol ğonçe ra‘ nā oldu gitdükçe

Vişāline cem‘ olurlar serv-i ĳaddüñ sırrına ‘uşşāķ

Dinilmez vaşf-ı reftarı temāşā oldu gitdükçe

Ayaķdaşum bulunmazsa beyān-ı maħabbetde

Reh-i ‘ışķ içre sāyem baña hem-pā oldu gitdükçe

Ķamuñ afyonu ‘Ulvī’nüñ şu deñlü aldı ‘aķlın

Yitürdi gitdüĝi yolu muħarrā oldu gitdükçe

147

mefā‘ ilün mefā‘ ilün fa‘ ülün

Murādı göñlümüñ senden vefādur

Ki o cevruñe çoķdan mübtelādur

Benüm bu ĳālümü zülf-i siyāhuñ

Bilür bilmezlenür yüzi ĳaradur

Kimüñe bir büt-i simin-beri yoķ

Eger şāh-ı cihān ise gedādur

Mekes el açuben zārili‘ eyler

Murādı ĳālüñe dāyim du‘ ādur

Aķar sudur meĝer göñül **Figāni**

Ki her serve aþar gönül belâdur

148

mef' ulü mefâ' ilü mefâ' ilü fa' ülün

Her tîr-i belâ kıavs-i fezâdan k'ola nâzil

Şahrâ-yı dil-i ehl-i vefâdur aña menzil

Çaddüm gibi hâk-i kâdemün öpdi na' lçen

Meşhûrdurur *e'd-dâliü 'ale'l-hayri ke-fâ' il'*

Ağız bir idüp söylemek âsân idi yâruñ

Zahmümle gelüp olsa eger hançeri yek-dil

Cân câna olurduķ dem-i vuşlatda senüñle

Sinem eger ey rûh-ı revân olmasa hâyil

Bâkıyi kâlem eyledi şemşîr-i maħabbet

Bir kerre naşîb olmadı taķbîl-i enâmil

149

fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün

Hûbda çihre bile sîne gerek

Bil ki maħbûb böylesine gerek

118a

Geçmege baħr-i ğamdan sâķî

Zevraķ-ı mey gibi sefine gerek

Mışr-ı hûsn içre ey şeh-i hûbân

Almağa vaşluñı hâzîne gerek

Sâde rûlarda al ruħlar ile

Siyeh ebrü beyâz sîne gerek

Büsesin eksük eylemez cânân

¹“Hayra vesile olan onu yapan gibidir.” Hadis-i Şerif.

Bundan artuğ baña dağı ne gerek

Gölmek ol ğonçeye münāsibdür

Ağlamak bu dil-i ğazîne gerek

Künc-i ğamda ço ağlasun **Bākī**

Ğüb sevmek anuñ kesine gerek

150

mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün

Çeker ğışm ile ‘uřřāķa o çeşm-i ğahramān ğançer

Zamāne görmedi bu resme ğoķķayı amān ğançer

Yazılmış rāy-ı ğarrādur miyān-ı server-i ğınāda

Miyānuñda gör yatan ey bŷy-ı serv-i revān

Hilāl hāle řandum atlas gerdūnda seyr itdüm

Ğuşanmış zerd kemer ol şeh řaķınmıř zer-niřān

‘Iyān eyler saña ayın bezm-i rezmi ey ğūnī

řol elde sāğar řağ elde her dem ğūn-feřān

řikāf-ı sīne-i ‘Ulvi’den olmasun cūdā ğamzeñ

Ğılāf-ı sŷrh içinde yāre řŷr olsa nihān ğançer

151

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

Serv-ķaddüñdür çenārı eyleyen gül-şende pest

Bu mişl-i meřhŷrdur kim dest-ber-bālā-yı dest

Ğađđ-ı la‘ lŷñ ey şanem tŷtmıř Mesihā meşrebin

Rŷy-ı gül-ğŷnında ğālŷñ Hindŷ-yı āteř-perest

N’ola yıķsañ ğöñlŷm ey Cemşid-i eyvān-ı cemāl

Rŷzgār āyīne-i İşkender’e virdi şikeşt

Kem ḥabābın bādenüñ virmez Ferīdün tācına

Kūşe-i kūy-ı ḥarābāt içre bir evgār mest

Bezm-i dünyānuñ **Ḥayālī** çekdi seyrinden ayağ

Oldı dürd-i mey gibi mey-ḥānede ehl-i nişest

152

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Añılur gerçi ḥarābāt içre nāmum mey-perest

Oldı bu ḥum-ḥānede ḥumlar tehī ben nīm-mest

Rehne tāc u ḥırkayı göndermedi mey-ḥāneye

Sāğara şūfī iñen uzatmasun bezm içre dest

118b Da' vi-i ḥüsn eyleyüp meydānuña geldükçe māh

Ḥüsn-i 'ālem-gīrūñ ey meh-rū tūtardı anı mest

Bezm-i ḥāş-ı yārda Manşūr-ı 'ālī-meşrebe

Kāse-i serden şunılmış bāde-i bezm-i Elest

Kārger olmaz **Ḥayālī** bu dil-i pejmürde ğam

Cām-ı mihre irmedi seng-i ḥavādişden şikest

153

mefā' ilün mefā' ilün fā' ülün

Döginüp def çağırur her nefes nāy

Nedür dünyā için bu hūy u bu hāy

Bu dünyā heft-ser bir ejdehādur

Budur dimez yoḥsul u budur bāy

Şaḫın şer işleme nefsüñe uyma

Ki şoñra dimeyesin āhla vāh

Ḥarāmī gözleri ḳan itmek ister

Müje tîrine kılmış kaşların yay

Ezelden kısmet imiş şādî vü ğam

Muhibbî ğuşşadan düşdi saña pây

154

mefâ' ilün mefâ' ilün fa' ülün

Ɛomaz ser-keşligi bu nefes-i ğod-rây

Müdārâ eyleseñ vay itmeseñ vay

Felek bir ejdehâ-yı heft-serdür

Ɛolaşmış genc-i dünyâyı ser-â-pâ

Ħalâş eyler mi cānı şol kimesne

Ki aña ğalka-i ejder ola cây

Gedâya kısmet-i rûz-ı ezelden

Leked-küp-i melâmetdür degen pây

‘Aṭâ kııl **Bakî**’ye luṭfuñ İlähî

Saña muḥtâç eger yoḥsul eger bây

155

mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

Baña ‘ayn-ı sa’ âdet göz ucıyla bir selâmuñdur

Bütün dünyâda ‘izzet yarım ağız bir selâmuñdur

Dem-i ‘İsî ki dirler mürdeyi iḥyâ iden cānâ

Senüñ ‘ışķ ehline gönderdüğüñ şîrîn peyâmuñdur

Ayağun başduğı yollarda yaşum kevkeb-i raḥşân

İki gözüm yumılmaz rûz u şeb kaşruñda cāmuñdur

Ele alup anı bir ğün nevâziş itseñ olmaz mı

Kebüter gibi ğöñlüm nice demdür şayd-ı dāmuñdur

119a Sorarsañ kim durur **Nev'î** diyüp keyfiyyet-i hâlin
Çapuñda hizmete bel bağlamış bir kem gulāmuñdur

156

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Ey şanem şol hâl kim konmuş bu hatt-ı mehveşe

Kāfir-i Hindūdurur kim secde kılmış āteşe

Şām-ı fūrkatde benümçün az giryān olmaduñ

Göreyüm ey merdüm-i çeşmüm İlahî çok yaşa

Baña eflāküñ toköz peymānesin bir yirden iç

Ṭolu içseñ sākiyā biz 'āşık-ı deryā-keşe

Cānını kurbān virdi uğrasa 'āşıklarūñ

Ḥançerūñ gibi belek yüzlü güzel pehlū-keşe

Devlet-i dünyāya meyl itmez **Ḥayālī** pāk-dil

Şāhbāz-ı evc-i istignā olan konmaz leşe

157

mefā' ilün mefā' ilün fa' ülün

N'ola şayru gözūñ öldürse şağı

Ḥudā çün saña virmişdür puçağı

Yüzüñe öykinür mäh-ı şeb-efrüz

O da hürşidden yaqar çerāğı

Gözümde eşk-i mey-gūnum görenler

Didi kandan pür itdüñ bu қаpağı

Nihāl öykündüğüçün kadd-i yāre

Biline bāgbān urdı taбаğı

Mey içme yār ile dirlerse **Zātī**

İşitme sözlerin götür ayağı

158

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

‘ Āşıkı çün bî-vücūd itmek olupdur hū saña

Biz ‘ adem mülkine muhmil bağladuğ yā hū saña

Çün gidersin bir tolu iç bārī andan git didüm

Götürüp ol dem ayağı didi kim yā hū saña

Bend ile aldum dimiş sen bŷy-ı zŷlf-i dil-beri

Ey şabā es ‘ ömrŷn olduça qalursa saña

Yüregŷn ey derdlenmiş ‘ āşık-ı bî-çāreveş

Harıda geçmişdür meger ol düşleri lü’lü’ saña

Yaşuña yüz virme **Zātī** başuñdan aşmasun

Yüz bulıçağ çok iş eyler ol delü kanlu saña

159

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

Harıtuña virdŷn ey nigār-ı yŷzi

Bād-ı āhum koparmasun mı tozı

119b

Ögme ey dost düşmeni kerem it

Baña öğretme gütdüğüm toñuzı

Yār ile seyr iderdük ağıyāruñ

Çıka geldi bize toқındı gözi

Қo benüm biñ olurdı şulansa қadeh

Bir қoyun elā gözli körpe қuzı

Тutdı şŷfi mekān Ğalata’ da

Oldı bir bî-bedel Frenk uyuzı

Sözi meclisde nāy nālemüzüñ

Didi sāzendeye getür opuzu

Zātī'nūñ zāt-1 bī-naẓīrūñdür

Fıkr göñlinde dilinde sözi

160

Min-kelām-1 Hāyālī

mef' ulü fā' ilätü mefā' ilü fā' ilün

Yoluñda ser virüp Şu ki serverlik eyledi

Meydān-1 ' ış içinde dil-āverlik eyledi

Şol kim bu ar-1 pīrezene māyil olmadı

Merdāneler içinde bugün erlik eyledi

Zünnār-1 zülfin eyledi bī-dīn raıbe ' arz

Gördüñ mi ol Şanem nice kāfirlik eyledi

Peykān-1 yār sīneme geldi yüreklenüp

Dil deldi cānum aldı ciger-derlik eyledi

Dilden **Hāyālī** Şüret-i idrāki azıyup

Dīvāne meşreb oldu alenderlik eyledi

161

Eyan lehu

fe' ilätün mefā' ilün fe' ilün

Ne elüm var benüm miyānuñda

Ne dilüm var senüñ dehānuñda

Devr-i hūsñünde cümle il giryān

Kim güler ben gülem zamānuñda

' ĀŐı öldürmek ile pādīŐāhum

Ḥançerüñ yir idindi yanuñda

Ḥüsn-i yāruñ bir āndur ammā

Bilmedi ƣadrini ol anuñda

Yok yire cān virür dehānuñçün

Dil ne işsuñda ne ziyānuñda¹

162

Min-keḷām-ı Necātī

mef' ūlū mefā' ilū mefā' ilū fa' ūlūn

120a Fūrƣat ŧebine dūŧmiŧüm ey māh esirge

Çıƣdı felege āh-ı seḫergāh esirge

Ey gözlerümüñ aydını vey baḫr-i ' ibādet

Zulmetde ƣalıpdur dil-i güm-rāh esirge

Hicr ile yaŧum yirde gözüm gökde ƣalıpdur

Ey yiri gögi yaradan Allāh esirge

Her ḫācet içün Ka' be işigüñi ƣolanur

Her ŧām u seḫer ƣāfile-i āh esirge

Hey derdüñ ile bir gün olur ḫaste **Necātī**

Ki cevri ü cefā eyler iseñ gāh esirge

163

Ve lehu Eyḡan

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Gül budāğıdur iden bülbüllere

Ey yüzi gül serçeye ƣıƣ pere

Aya kim dirler ki geçmez āfītāb

¹ Bu ŧiir divanda yoktur. (Tarlan, 1992)

Ḥüsn bāzārında fels-i aḥmere

Gel ki ḥaṭṭ-ı müşk-bāruñla lebüñ

Beñzedi efsün oқınmış sükkere

Yüz kızardur ḥalkı öpersin diyü

Acı dil virdi şurāḥi sāğara

Bu ‘acebdür ḥalk dīvānın tutar

Geçmedin daḥı **Necāti** deftere

164

Lāmi‘i

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

Ey cemālün bezmgāḥı Ravza-i Dāru’s-selām

Şerbeti şirīn-lebün sübhān-ı *men-yuḥyi’l-‘izām*¹

Ḥaymeler çekmiş eṭrāf-ı bāğ- ḥüsnüñe

Gözlerün çün *ḳāşırātü’t-ṭarfī fi-taḥte’l-ḥıyām*²

Gül-şeni eṭrāf-ı küyuñ şahn-ı cennātü’n-na‘im

Bülbül temcīd ḥānuñ nağmesi *fihe’s-selām*³

Sāḳiyā peymāne şun *va’llāḥü zü’l-fazlu’l-‘aẓīm*⁴

Muṭribā çal nağmeñi *yağfirleküm yevme’l-ḳıyām*⁵

120b **Lāmi‘i** ḥüsn kelāmuñ gördi çün rūḥu’l-ḳūdüs

Didiler fevḳu’s-semādan *fiḳe ḳadīmü’l-ḳelām*⁶

¹“Kim kemiklere hayat verir.” Yāsīn suresi, 78.āyet.

²“Çadırın altında münasebet vardır.”

³“Orası selam yurdudur.”

⁴“Ve Allah büyük bir fazl sahibidir.” Cuma suresi, 4. āyet.

⁵“Kıyamet günü sizi bağışlar.”

⁶“Senin ağzında sözün eskisi vardır.”

Min-keġām-ı Ĥayālī**fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün**

Biz ŧeb-i ġamda āha mensübuz

Ya' nī dūd-ı siyāha mensübuz

Yaġamaz bizi āfitāb-ı sitem

Çünkü zıll-ı İlāh'a mensübuz

Zer kemendin ġüneŧ atup çıġamaz

Bir yüce bārigāha mensübuz

Küy-ı ' ışkuñ gedası çākeriyüz

Biz begüm pādiŧāha mensübuz

Luġf-i Ĥaġġ'a **Ĥayālī** muntazırız

Gerçi biñ biñ ġünāha mensübuz

Ĥayretī**mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün**

Maġabbet meclisinde leblerüñ ŧahbā-yı āl oġŧar

Leġāfet ġül-ŧeninde sözlerüñ āb-ı zülāl oġŧar

Elf kim sīneme ġaddüñ ġayāliyle çekilmiŧdür

Maġabbet büstānında henüz bitmiŧ nihāl oġŧar

Benüm bu tāze tāze dāġla ġüyā ŧınıġ ġönlüm

Ĥaranfillerle zenil olmiŧ ŧikeste bir siġāl oġŧar

Henüz ġāk ile oynar eglenür bir tıfl-ı nādāndur

ŧu kim def' -i melāl iġün alup destine māl oġŧar

Bulımaz dāmen-i zülf-i niġāra dest-res herkes

Anı ey **Hayretî** ya şâne ya bād-ı şimāl oğşar

167

Min-kelām-ı Cenābî

mef' ulü fā' ilätü mefā' ilü fā' ilün

Şol kim giyerdi egnine 'uzlet libāsını

İki cihānda buldı sa' ādet yaqasını

Tāc-ı zer-i riyāsete baş egmeyen gedā

Virmez kabā-yı devlete zillet palasını

Zulmet-i küfr içinde qalurdı cihān eger

Şalmasa dehre şem' -i hidāyet ziyāsını

121a

Miqrāz-ı gāmla doğradı dil cāmesini āh

Gerdün uralı cismüme fūrkat kabāsını

Her şuffe-i şafāda içilen tolu qadeh

Virmez **Cenābî** cām-ı maḥabbet şafāsını

168

fā' ilätün fā' ilätün fā' ilätün fā' ilün

'Āşık olduğum tıyaldan yüzüme bakmaz ḥabīb

Yöresine uğramaz ölümlü bīmāruñ ṭabīb

Çin-i zülfümden çekilsün dir imiş sen dostum

Hey ma' āza 'llāh ne çāre uşda boğaz uşda ib

Qısmet olmak ister iseñ derd ü gam cān u dile

Oq bir füsün gamzeñ ebrü-kemān yā naşīb

Mest olıcaq kan içer dirler senüñ çün dostum

Hey gözi mestüm şarāb-ı nāzı neylersin içip

Gözlerüñ 'ayn-ı 'ināyetdür kime ide nazār

Kirpigün sehm-i sa' âdetdür kime ola naşib

Pādişāhum kılıcuñla açılır iqlim-i hüsn

Ġamzeñüñ şânında nāzil āyet-i *fethun karib*¹

Za' f ile görünmez oldum kimden umayın vişāl

Görmeyince hasteyi kime ' ilāc itsün tabib

Acır iseñ gel **Necātī** derd-mendi acı kim

Ne leb-i dil-ber naşib oldu nı helvā-yı raķib

169

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Ey ' aceb ben bende n' itdüm kim nigārum söylemez

Ġamküsārum mūnisüm ' ālemde varum söylemez

Zülfi fikrinde bilür her gice ser-gerdānlıgum

Her gün işidür daħı şevķinde zārum söylemez

Fürķatinüñ ateşi yaķdı vücūdum ser-te-ser

Ṭağıdursa her yaña yiller ğubārum söylemez

Ḥār-ı hicrānında bülbül gibi zārum işidüp

Nicedür ħālüñ diyüp o gül-' izārum söylemez

Seng-i fürķatle şikest oldu bu gönlüm şişesi

Çok görür gerçi bu inkisārum söylemez

Ne günāhum vardur ey **Kāsım** ķatında dil-berüñ

Ki aldı dilden ṫāķatüm şabr u ķararum söylemez

170

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Mübtelā-yı derd ü hicrān eyleyen sensin beni

¹“Fetih yakındır.” Saff suresi, 13. āyet.

‘Āşık u bî-şabr u ārām eyleyen sensin beni

Raht u bahtum yandurup ‘ışk odına pervānevār

Şem‘ veş ‘uryān u büryān eyleyen sensin beni

121b Ğam beyābānında Mecnūn gibi ser-gerdān olup

Vālih ü şeydā vü hayrān eyleyen sensin beni

Ey hūkūķ-ı şoĥbeti cümle ferāmūş eyleyen

Her nefes ney gibi nālān eyleyen sensin beni

Ĥāme-i luţfuñla **İshāk** adını evvel yazup

Defter-i ‘uşşāķa ‘unvān eyleyen sensin beni

171

fā’ ilātūn fā’ ilātūn fā’ ilātūn fā’ ilūn

Cā-be-cā ey sīm-ten cismümde dāğ-ı hūn-feşān

Aţlas-ı zerd üstine altun denklerdür hemān

Şāh-ı ‘ışķum oldı āfāk içre ey ĥurşid-i ced

Dūd-ı āhum üstüme bir lāciverdī āsumān

Gitdi āhum ‘arş kandilin çıkup o parmağa

Dūd-ı āhum anuñ ardınca götürdi nerdübān

Yirde gökde zerreveş şabr u qarārum ķalmadı

Gün yüzüñi görmeyelden ey meh-i nā-mihribān

Ey **Figānī** bu gice sevdā-yı zūlf-i yār ile

Dūd-ı āhum başın alup gökler oldı revān

172

fā’ ilātūn fā’ ilātūn fā’ ilātūn fā’ ilūn

Merĥabā ķılmaz geķer ‘uşşāķa cānānum benüm

Kimseye baş egmez ol serv-i ĥirāmānum benüm

Āh kim elden ol kaçırđum ol gözi şebbāzumı
Göklere irse n'ola feryād u efgānum benüm
Gün yüzüñi günde biñ kerre temāşā eylesem
Ey gönül bir dağı görmege iver cānum benüm
Sen vefā nerdini oynarsın begüm ađyār ile
Tās-ı çarđı çekendür zār ile efgānum benüm
Āsitānuñdan ayırma derdmendüñdür senüñ
Kıyma **Yahyā** bendeñe devletlü sulţānum benüm

173

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Nāleye āhenk iderseñ ey gönül Ferhād'a gel
Bađruña taşlar başup tağlar gibi feryāda gel
Sen gönülden çıđduđuñdur ğayrle yār olduđuñ
Eksügüñse ey kamer-ruğ yāda var yāda gel
Çekmek isterseñ bugün bār-ı ta' alluğdan elüñ
Serv gibi sebze-zār-ı 'āleme āzāde gel
Mağv olur nağş-ı emel mānende-i ğađđ-ı mezār
Ħāk-pāy-ı cān-sitāna 'ārif iseñ sāde gel
Oñmaduđından belek oldu **Necātī** pişekār
Şan'at öğrenmek eger mađşūdsa üstāda gel

174

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

122a Tāñ mı cān virse kişi sevdügi cānānına
Şimdi mi kıydı begüm 'āşık olanlar cānına
Hey ne oñmaz yāredür bu dildeki yārem benüm

Varduğınca beter oldı bilmezüm dermānı

Seyr idenler gülistānı hüsni ol gül yüzlünüñ

Vālih ü hayrān olurlar sünbül ü reyhānına

Bir eline başın alsun bir eline cānını

Girmek isteyen kişi ‘ aşıkıların meydānına

Ey **Necāti** haşre dek hergiz hālāş olmaz dağı

Kañkı dil kim şol zenehdānuñ düşe zindānına

175

fe’ ilātün mefā’ ilün fe’ ilün

Zekān-ı yārda vefā n’eyler

Ser-nigün çāh içinde mā n’eyler

Bülbülüñ dūd-ı āhı ey yüzi gül

Göresin ‘ aqıbet saña n’eyler

Dimedüñ yād idüp beni bir gün

‘ Aceb ol derde mübtelā n’eyler

Hele derd ü belāya şabr idelüm

Görelüm şoñ ucı Hudā n’eyler

Şol çemende k’ide **Necāti** figān

‘ Andelīb-i sühan-serā n’eyler

176

fe’ ilātün mefā’ ilün fe’ ilün

Üstüme döndi gam piyāleleri

Başuma çıkdı derd nāleleri

Bu faqırüñ ne borcu var şāhum

Ki müjeñ gönderdi havāleleri

Benüm için mi yaratduñ Allāh'um

Kirpigi kara gözi alaları

Cām-ı ʿışk olmaz ise derd olsun

Baña ḥʿān-ı şafā nevāleleri

Yüregini dilersen eflāküñ

Çekerek tut **Necātī** nāleleri

177

mef' ulü mefā' ilün mef' ulü mefā' ilün

Bir muğbeçeyi gördüm dil-berligi çağında

Tāc-ı zerri başında ḥalḥal ayağında

İnsān u perī gelmiş fermānına kul olmuş

Güyā ki Süleymān'dur ḥükminde yasağında

Naḳḳāş-ı ezel anuñ naḳş eyler iken ḥüsnin

Nūr āyetini yazmış alnında yañağında

122b

Gördi beni bezminde şundi tolı bir cāmı

İçdüm tolusın öpdüm ağızında tuḫtağında

Ol cāmı şafā-baḥşı çün şevḳle nūş itdüm

Yatdum nice gün serḥoş meyḥāne bucağında

Ol muğbeçenüñ mihri göñlinde **Nehāri**¹'nüñ

Bir şāh-ı kamer-ruḥdur yatmışdur otağında

178

fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün

ʿĀrızuñ verd-i āle beñzetdüm

¹ Kaynaklarda birden fazla bu mahlasta şair vardır. (İpekten vd., 1988, s. 380) Bu şiirin hangisine ait olduğu bilinmediğinden biyografisi de verilmemiştir.

Kaşlaruñı hilāle beñzetedüm

Bāğ-ı dilde hayāl-i kāmētüñi

Gül-şen içre nihāle beñzetedüm

Mümkin oldukça cevruñi çekeyin

Vaşluñ emr-i muhāle beñzetedüm

‘İşk içinde bu münkesir göñlüm

Bir şikeste sıfāle beñzetedüm

Ķil ü kāl eylemez dehānuñçün

Seheri¹ ehl-i hāle beñzetedüm

179

fe’ ilātün mefā’ ilün fe’ ilün

‘Āşıka dil-rubā mı eksük olur

Ehl-i derde belā mı eksük olur

Ben olursam belāyile ey dil

Yāre mübtelā mı eksük olur

Gül-şen-i hüsnine o gonçe-lebüñ

Bülbül-i hoş-nevā mı eksük olur

N’ola yār olmaz ise ol yüzi gül

Baña bir meh-liqā mı eksük olur

Ne şorarsın **Halili** ağladuğum

Yār ile mā-cerā mı eksük olur

---

¹ Kaynaklarda birden fazla bu mahlasta şair vardır. (İpekten vd., 1988, s. 380) Bu şiirin hangisine ait olduğu bilinmediğinden biyografisi de verilmemiştir.

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

Bahār oldı şafā kesb idecek demdür çemenlerde

Huşūşā şalına yanuñca serv-i sım-tenler de

Zebün olma ne zendür gam şarāb iç devr-i gül-şendür

Qavī himmet gerekdür bu cihān içre erenlerde

Şarılur her gül-endāma çeker pehlūya meh-rūlar

Ne hāletler nezāketler kōmış Hāqıq pīrehenlerde

Qayıрма ey gönül bend olduñ ise tār-ı zūlfine

Şınuq diller hezārān baqludur her bir şikenlerde

Fırāquñla **Nişānī** bendeñüñ hāli mükedderdür

123a Vişālūñ va' de itmişdüñ behey zālim geçenlerde

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

Didüm ol şūh-ı cefā-pişe inen nāzlanur

Nāz ile güldi didi nāzük olan nāzlanur

Rūzgāra niçün baş eger ol qad-bülend

Nev-bahāra bilürüz serv-i çemen nāzlanur

Toğradı hār-ı cefā baqrını bülbüllerinüñ

Bir ağız söylemez ol gonçe-dehen nāzlanur

Qanlı yaşdan gözümün iki qapağı toludur

Bir tolu içmege ol baña neden nāzlanur

Ben **Necātī** iderüm kendümi yolına şehid

Ol baña şarmağa bir qanlı kefen nāzlanur

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

Hastedür gönülüm gül-i ruhsâruñ eyler ârzü

Kaşınadur la' l-i şeker-güftâruñ eyler ârzü

Her ne lezzet var ise dünyâda gönülüm istemez

Ey melek-simâ hemân didâruñ eyler ârzü

Bu sünbül kalbe kuvvet rûha râhatlar virür

Ol sebebden zülf-i ' anber-bâruñ eyler ârzü

Zerre deñlü mihrüñe cânlar virür ey mâh-rü

Müşteri her küşede izâruñ eyler ârzü

Görmek ister ruğlaruñı rüz şeb ey lâle-ruğ

Bülbülündür **Câmi' i** gül-zâruñ eyler ârzü

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

Küyuñı görüp didüm bî-ihtiyâr ey hür-ı ' in

Hâzihi cennâtü ' adnin fedhulühâ hâlidîn¹

' Aqlumı tağıtdı urdı cânuma dâğ-ı siyâh

Dostum bu zülf-i miskîn ü bu hâl ü ' anberin

Bu letâfet bu zerâfet bu kıadd ü bu hüsn ü ân

Bâreka ' llâhü zî-kemâl şun' -i Rabbe ' l- ' âlemîn

Murğ-ı dil uçmağ diler küy-ı behişt-âbâduña

Dilerüm Hâk' dan anuñ olsun yiri huld-i berin

Çeşmiyâ bir dânesin bu nazm-ı gevher-bâr ile

Âşinâ-yı baħr-i ma' nisin hezârân âferin

¹“Ey senin dergahının yeryüzündeki devamlı müntesipleri! İşte cennet bahçeleri; oraya ebedi kalacak şekilde giriniz.” Tâhâ suresi, 76. ayet.

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

Kulı oldum yine bir Hüsrev-i şîrîn-dehenün

Yaña degdi yine mîrâtı bugün küh-kenün

Qadd ü haṭṭuña müşâbih diyüben bād-ı şabā

Göyünüp vay ki düşer üstine serv-i çemenün

123b

Ey gönül yâr ışigin mesken idinürseñ eger

Yiridür saḳf-ı semā olur ise ger vaṭanuñ

Serv dîvâne olup lâle özin çäk itdi

Göreliden qad-i ra' nāñ ile vech-i ḥasenün

Tîg-i hicr ile helāk eyledüğine beni yâr

Lâleveş şâhid ola **Rahmî** bu qanlı bu kefenün

Min-kelâm-ı Bâkî

fe' ilātün mefâ' ilün fe' ilün

Bulma' isterdi ' ışq içinde murād

Yâr-ı Şîrîn degül midür Ferhād

Defter-i faẓl u dāniş evrâḳın

Şarşar-ı āhum eyledi ber-bād

Günbed-i çarḫ u şu' le-i āhum

Tîg-i elmās u ḥancer-i pülād

Şeş-der-i ğamda zâr qaldı gönül

Dād ey pâdişeh-i ' âlem dād

Bâkî hicrün ğam ile cān virdi

Dād ey pâdişeh-i ' âlem dād

mef' ūlū fā' ilātū mefā' ilū fā' ilūn

Tīr-i ğam-ı nigār ile ten pāre pāredür

Şemşīr-i hicr-i yār ile dil yāre yāredür

Öykünse haddüñe ne ğam ey āfitāb-ı hūsn

Māh-ı sipihr kimdür o ne yüzi qaradur

Ĥālūñ hayāli ĥātır-ı aġyārı kıldı cā

Güyā karañu gicede rüşen sitāredür

Eş' arum içre vaşf-ı leb-i yār güyiyā

Āb-ı zülāl içinde yatur la' l-pāredür

Çeşm-i ĥaĥaret ile nazār kıлма dostum

Uşşāķ-ı ĥaste-ĥāli de Allāh yaradur

Bāķi derūnum āteşinūñ dūdıdur felek

Mihr-i sipihr āhum odından şerāredür

fe' ilātūn fe' ilātūn fe' ilūn

Leb-i ĥandānuñ ile kılduñ yād

Eyledüñ mürdelerüñ rūĥını şād

Bizi yād eyledüñ iĥyā itdüñ

Öldiler gitdiler ammā ĥussād

Tiġ-i hicrūñle ber-ā-ber kıldı

Nāvek-i ġamzelerüñ zaĥmı ziyād

124a

Yüri ey serv-i ser-efrāz yüri

Ķad-i bālāña yitişmez şimşād

Ķāmetüñ kılluġına düşmeyicek

Olmadı serv-i hırāmān āzād

Bākīye emr nedür sulṭānum

Saña ḳul oldı muṭī' ü münḳād

188

mef' ūlū fā' ilātū mefā' ilū fā' ilün

Gül-gün ḳabāsı ol şanemüñ şanki lāledür

Cism-i laṭīfi lāle-i ḫamrāda jāledür

Ḳarşumda allar geyüp ol lāle-ruḫ yine

Gül-günlar ile 'aḳlum alur şan piyāledür

Ṭāḳ-ı cefāda manzara-i çeşm-i dil-rubā

Küy-ı belāda ḫāne-i cāna ḫavāledür

Sünbül ṭaḳınmış alnına o gül-'izār

Çıkmış külāh-ı küşeye tār-ı külāledür

Küyuñda itse 'azm-i sefer cān-ı mübtelā

Zād-ı reh aña ḡuşşa vü nāle nevāledür

Bir bezme mīr-i meclis olupdur gönül k'aña

Baḫr-i muḫīt cür' a vü gerdün piyāledür

Bākī sipihr āhum oḳına siper dutar

Farḳ-ı felekde zāhir olan şanma hāledür

189

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Çekdi zencire beni 'ışḳuñ nitekim şirler

Eşk-i çeşmüm iki yanumdan iki zencirler

Na' l kesmiş farḳına her biri olmuş sine-riş

Nāvek-i müjgānuñ efgendesidür tırler

Yanına alsun diyü bu kâfir gözün ğamzeñ gibi

Girdiler şimdi çelipâ şekline şemşirler

Şu^ç le-i şem^ç -i cemâli şevkine cem^ç oldılar

Bir çerâğ idindiler ol nev-civânı pîrler

İRmege şubḥ-ı vişâl-i yâre hergiz çâre yok

Bâkiyâ âfâkı tutdı nâle-i şebgîrler

190

mefâ^ç ilün fe^ç ilâtün mefâ^ç ilün fe^ç ilün

Dilâ cihânı sirişkümle pür-şarâb itdüñ

Behey ḥarâb olası ^ç âlemi ḥarâb itdüñ

Şarâb şöḥbetin illerle eyledüñ varduñ

Firâkuñ âteşine bağrumı kebâb itdüñ

Ne sende mihr ü vefâ var ne bende şabr u qarâr

O yok bu yok ne ^ç aceb bizden ictinâb itdüñ

124b

Şemîm-i nâfe-i ḥâlinden ey nesîm-i seḥer

Dimâğ-ı ^ç âlemi pür-büy-ı müşg-i nâb itdüñ

Saçın kelâmın o deñlü uzatduñ ey **Bâkî**

İki şaḥîfe yiri başka bir kitâb itdüñ

191

mef^ç ülü mefâ^ç ilü mefâ^ç ilü fa^ç ülün

Devrân ayağın şöyle şikest itdi şarâbuñ

Güyâ ki mey-i nâba gözi degdi ḥabâbuñ

Keyfiyyet-i esrâra dōşendi zurefâ hep

Yârân ayağın almada ḥayrân mey-i nâbuñ

Esbâb-ı tarab seyl-i mey-i nâb ile gitdi

Āvāzı boğıldı giderek çeng ü rebābuñ

Cāna şikest oldı yatur haylī zamāndur

Yanup yağılup hātırı mecrūh kebābuñ

Bākī yine şaçıldı nemek bāde-i nāba

Bilsek ‘acebā aşlı nedür şekker-ābuñ

192

fe’ ilātün fe’ ilātün fe’ ilün

Umaruz cām-ı la’ lüñi emmek

Çok çekilmişdür ol ümīde emek

Çatı eller dili seri zülfün

Dilek ey şūh-ı şivekār dilek

Na’ re-i mest-i ‘ışka beñzedemez

Lāf çatlatmasun iñende tüfek

Bağs idüp bir dağıka hüsnünden

Hāle māh-ı sipihre aşdı elek

Cūy-ı eşküm beklemez ey **Bākī**

Çok döner dağı āsiyāb-ı felek

193

fā’ ilātün fā’ ilātün fā’ ilātün fā’ ilün

Çeşm-i pür-hūnum yoluñda eşk-bār itsem gerek

Ayağun tozına gevherler nişār itsem gerek

Gül gibi pīrāhen nāmūsı şad-çāk eylesün

Ġonçeves dağ-ı nihānum āşikār itsem gerek

Çırma yazıyla ‘adūnuñ dişleri vaşfin yazup

Nüşha-i çeşmi sevādın pür-ğubār itsem gerek

Eyleyüp zühdüñ binâ-yı sitte bünyâdın ħarâb

Ĥâne-i ‘ ışkuñ esâsın üstüvâr itsem gerek

Bezm-i keşretten çekildi cāmveş **Bâķī** gönül

Tekye-i ‘ uzletde vaĥdet ihtiyâr itsem gerek

194

fe‘ ilâtün fe‘ ilâtün fe‘ ilâtün fe‘ ilün

125a Elemin Ķays’a kıyâs itme dili maĥzûnuñ

‘ Aķlı yoĝ idi ne derdi var idi Mecnün’uñ

Ey ser-efrâz geçen kimesne ĝaddâr idügin

Başuña toķunıcaķ añlayasın gerdünuñ

Zir-i ĥâk olsa gerek menzilüñ âĥir n’idelüm

Mâlına mâlik imişsin tütalum Ķârün’uñ

Mey-i râĥat dileyü çekme ĝam-ı devrânı

Câm-ı gül-reng yiter saña dil-i pür-ĥünuñ

Yâre ‘ arz eyleyemez çihre-i zerdini **Bâķī**

Virdügi rengi görüñ aña mey-i gül-günuñ

195

mefâ‘ ilün mefâ‘ ilün mefâ‘ ilün mefâ‘ ilün

İrişdüm baĥre cüyâsâ basîṭ-i ĥâlden geçdüm

Bisâṭ-ı ĥurba irdüm çenber-i eflâkdan geçdüm

Şarâb-ı la‘ l-fâm u zevraķ-ı zerrîni terk itdüm

Ben ol keşti ile ol âb-ı âteş-nâkden geçdüm

Ķamuñ afyününü tiryâk diyü baña arz itme

Yüri sağ ol benüm ‘ ömrüm ben ol tiryâkdan geçdüm

Muĝaylân-ı belâ tütmiş tarîķ-i Ka‘ be-i vaşluñ

Efendi ben o rāh-ı pür- ھا ü ھاşākden geçdüm

Metā[‘] -ı dehr bir puldur aqar şu [‘] ömr-i müsta[‘] cel

Anuñcün **Bākiyā** esbābdan emlakden geçdüm

196

fe[‘] ilātün fe[‘] ilātün fe[‘] ilātün fe[‘] ilün

Meclis-i [‘] ışka girüp ayağı evvelden çekdüm

Mā-sivādan getüri āhir-i kār el çekdüm

Sīnem üzre görinen kanlu elifler şanmañ

Şafha-i derd ü ğama sürh ile cedvel çekdüm

[‘] Alev-i āteş-i āhum degül eflāke çıkan

Ahter-i bahtuma bir tīg-i muşaykal çekdüm

Na[‘] ra-i eşkümle sīm-keş oldum şimdi

Müjemüñ aralarından bir iki tel çekdüm

Dağlar na[‘] l-i eliflerle degül peyveste

Şafha-i sīneye bir hatt-ı müselsel çekdüm

Beden-i zerd ü nizārumla degül çihre-i zer

[‘] Işk ser-nāmesine levha yazup hal çekdüm

Bākiyā hūn-ı dili dīde düketdi gördüm

Mey-i nābı bedel-i mā-yeteħallel çekdüm

197

fe[‘] ilātün fe[‘] ilātün fe[‘] ilātün fe[‘] ilün

N’ola dehr içre nişānum yoğ ise [‘] Ankā’yam

Ne [‘] aceb seyl gibi çağlamasam deryāyam

125b

Göze göstermez ise tañ mı beni her ednā

Ki nazar fark idecek mertebeden a[‘] lāyam

İltifât eylemez zerre kadar nâ-dâna

Āsumân-ı hünere mihr-i cihân-ārāyam

Şüretâ gerçi gedâ şeklin urındum ammâ

Mesned-i memleket-i ma‘ rifete Dārâ’yam

Bâkiyâ dîn-i Muḥammed ḥaḳ için ‘ âlemde

Dem-i cân-baḥş ile nazm içre bugün ‘ Anḳâ’yam

198

fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilün

Zevraḳ-ı şahbâyı sâķi şundi çün nüş eyledüm

İrdi bir ḥâlet ki deryâlar gibi cüş eyledüm

‘ İşret-i bezm-i vişâl-i yâr geldi yāduma

Ġuşşa-i derd ü ğam-ı devri ferâmüş eyledüm

Terk idüp tâc u ḳabâyı şem‘ -i şevḳ-i ḥüsnüñi

Kendümi pervâneāsâ bir nemed-püş eyledüm

Fürḳatüñde baĝa vardum ḥasret-i bālâñ ile

Ḳalmanı şabrum görüp servi der-âĝüş eyledüm

Nâleler ḳıldum ser-i kūyında yârüñ **Bâkiyâ**

Bülbülân-ı gül-sitân-ı dehri ḥâmüş eyledüm

199

mefâ‘ ilün mefâ‘ ilün mefâ‘ ilün mefâ‘ ilün

Maḥabbet baḥridür āhum yilinden mevc urur yaşum

Melâmet fülkidür ser aña lengerdür iki ḳaşum

Peleng-i ‘ ışḳ-ı yârüñ bişesidür müy-ı jülidem

Diyâr-ı derd ü miḥnet kühsâridur benüm başum

Ne meclis içre nüş-ı cām idersem la‘ lüñle

O bezm ehlinde qalmaz cür' adan ğayri ayaqdaşum

Bilürsin nür-ı dīdem tūtiyā qatılur cevher

N'ola ağlarsa hāk-i pāyuña çeşm-i güher yaşum

Ayurdı sihr idüp yāri sipihr-i pīrezen benden

Ne lu' b itdi baña gör **Bākīyā** bi 'llāhi oynaşum

200

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

Nev-bahār oldı gelün ' azm-i gül-istān idelüm

Açalum ğonçe-i qalbi gül-i ħandān idelüm

Qomayup lāle gibi elden ayağı bir dem

Mest olup ğonçe-şifat çāk-ı girībān idelüm

İçelüm la' l-i müzābı şaçalum cür' aları

Hāk-i gül-zārı bugün la' l-i Bedaḥşān idelüm

Menzil-i ' ıyş u tarab ḥurrem ü ābād olsun

Yıqalum zerq u riyā deyrini vīrān idelüm

126a Oqusun vaşf-ı ruḥ-ı yār ile **Bākī** şı' rin

Bülbül-i gül-şeni meclisde ğazel-ḥ'ān idelüm

201

fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün

Haste-i derdi ' ışq-ı cānānam

Mübtelā-yı belā-yı hicrānam

Çeşm-i cārī gibi haste-dilem

Ser-i zülfi gibi perişānam

Şem' veş şubḥ olunca şevqümnden

Gāh giryān gāhī ħandānam

Bunca cevri ü cefâ baña nice bir

Hây kâfir hele Müselmân'am

Bâkiyâ h̄ân-ı vaşla irmez isem

Ġam tenürında nice bir yanam

202

mef' ülü mefâ' ilü mefâ' ilü fa' ülün

Rüşen ola tã işigüñe varmağa rāhum

Yil mümlarını yaqdı gice şu' le-i āhum

Hem-reng-i peleng itdi beni küh-ı belāda

Cismümde ser-ā-pā görinen dāğ-ı siyāhum

Luţf eyle iñen qullaruña cevri çok itme

Āh eylesün kimseye zulm eyleme şāhum

Dildür saña ' arz itmege aḥvālümü güyā

Qabrümdeki ḥāk üzre biten tāze giyāhum

Bâki dilemez dehr-i deni saltanatın dil

Yār işiginüñ hizmetidür devlet ü cāhum

203

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

Levh-i ḥātırda ḥaṭuñ naqşını yarmaq ' amelüm

Künc-i ḥalvetde senüñ fikr-i lebüñdür emelüm

Yitişinceydi hemān derdine ben bīmāruñ

Mīve-i vaşlına yāruñ n'ideyin irmez elüm

Bülbülüñ medḥ idüp ol şāḥ-ı gül-i ter didügi

Bir ' ömr dörpüsidür qaddüñe nisbet güzelüm

Benem ol şāḥ-ı nihāl-i çemen-i miḥnet kim

Mīve-i ma' rifet ü fazl u hüner bükdi belüm

Bāde-i mihr ü vefā sāğarıdur ey **Bākī**

N'ola devr eyler ise bezm-i cihānı ğazelüm

204

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

Eyledi müjde-i gül bülbüli şād u hurrem

Ğonçenüñ gönli açıldı güle düşdi şeb-nem

126b

Dāne-i hāliline baq cennet-i ruhsārında

Nice şabr eylesün Allāh'ı severseñ ādem

Ālemüñ neyleyeyin bāğ u bahārın sensiz

Baňa sen ruhları gül-zār ile hoşdur Ālem

Dil-i şūrīdeye kıl pend ü naşīhat geh geh

Nefsüñ gelsün eyā şūfi-i Ālem dem dem

Āb-dār olsa n'ola mīve-i şī'r-i **Bākī**

Urmadı kimse bu bāğ içre dağı böyle kalem

205

fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün

Ol iki zülf-i müşg-i ğāliye-fām

Olmış ebrūlaruñ hilāliline lām

Kaş rā kad elf dehān ise mīm

Kılduñ ey māh halkı emr ile rām

Sīme beñzer diyenlerüñ tenüñi

Hele ey dost sözleri katı hām

Ābgīne içinde mey gibidür

Leb-i la' lüñ hayāli dilde müdām

Olmasañ ger cihānda bir dāne

Zülfüñ olmazdı cān murğına dām

Vuşlatuñ ‘îdine irersem eger

Bāde-i la‘ lüñ ile şavm [u] şıyām

Kime vaşf eylesem şehā seni dir

Bākiyā oldum aña ben de ğulām

206

mef’ ülü mefā’ ilün mef’ ülü mefā’ ilün

Şeb-nem gibi saçılsun çoñ eşk-i firāvānum

Güller gibi açılsun tek ğonçe-i ħandānum

Ben āb-ı revān itmek cān üzre gözüm yaşı

Tek meyl-i kenār itsün ol serv-i ħırāmānum

Yād-ı ser-i zülfüñle ğül-zār-ı dil ü cānda

Sünbüller ider peydā efkār-ı perīşānum

Cām-ı mey-i ‘işretdür ‘ışkuñda dil-i pür-ħün

Şem’ -i şeb-i vuşlatdur dāğ-ı dil-i sūzānum

Sen ğül gibi ğül-şende ğülmekde açılmağda

İñler ħafes-i tende murğ-ı dil-i nālānum

Tan uyħusına varmış ‘ālemden olup fāriğ

Ādem mi görür şimdi ol gözleri mestānum

Döksün güher-i eşki **Bāki** reh-i kūyuñda

Maħşül-ı dil ü dīde hep yoluña sultānum

207

fe’ ilātün mefā’ ilün fe’ ilü

‘İşkı bülbül gibi beyān idelüm

127a Hālümüz gül gibi ʿıyān idelüm
Jāleveş bezme varmaz saçalum
Zeri gül gibi dermān idelüm
Çekelüm hüküm-i ʿışka tuğrāyı
ʿAklı bī-nām u bī-nişān idelüm
Gül gibi cām-ı ʿıyşı güldürelüm
Rūh-ı Cemşid’i bī-nişān idelüm
Zer gibi kalbi şāf olan gelsün
Āteş-i meyde imtiḥān idelüm
Hic te’ḥire yir yok ey **Bākī**
Niyet-i ḥayrdur hemān idelüm

208

mef’ ūlū fā’ ilātū mefā’ ilū fā’ ilün

Pervāne gibi şu’ le-i şevḳüñle yanmadın
ʿĀşık-ı maḥabbet ideyin eger mey utanmadın
Pertev şalardı sinede dāğ-ı maḥabbetüñ
Şaḥn-ı felekde şu’ le-i mihr yanmadın
Cānā ḥayālūñ añlar idi ḥaste gönlümi
Şubḥ-ı ezelde ḥ’āb-ı ʿademden uyanmadın
Ḥoş ʿādil idi sākī bezm-i cihān eger
Cām-ı şarāb-ı vuşlatı almasa ḳanmadın
Kesb-i hevā-yı ʿışḳ idegör **Bākīyā** bugün
Dil-ḥānesine rev-zen didüñ ḳapanmadın

209

mef’ ūlū fā’ ilātū mefā’ ilū fā’ ilün

Nām u nişāne qalmaqı faşl-ı bahārdan

Düşdi çemende berk-i dıraht i' tibārdan

Eşcār-ı bāğ hırqa-i tecrīde girdiler

Bād-ı hazān çemende el aldı çenārdan

Her yañadan ayagına altun aqup gelür

Eşcār-ı bāğ himmet umar cūy-bārdan

Şahn-ı çemende turma şalınsun şabāyla

Āzādedür nihāl bugün berk ü bārdan

Bākī çemende hayli perişān imiş varaq

Beñzer ki bir şikāyeti var rüzgārdan

210

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

Tesellī virmez ey dil derdüñ ol cānāna söylersin

Açılmaz saña gūyā gonca-i handāna söylersin

Varup Mecnūn gibi āhuñ kemendin şalma şahrāya

Ol āhū saña şayd olmaz 'ıyş-ı yabāna söylersin

Qoyup tesbīh-i mercānı seni kim diñler ey vā' iz

Mufaşşal kışsa söylersin 'aceb yābāna söylersin

127b

Anuñçün gonçe-i gül saña rāzın açmaz

Hezārān hem-zebānuñ var varup yārāna söylersin

Yanup yaqılmağa bir kimse yoq yanuñca ey **Bākī**

Hadīs-i 'ışk-ı 'ālem-süz-ı yāri yana söylersin

211

mef' ulü mefā' ilü mefā' ilü fa' ulün

Çāk oldı yaqam cevri-i firāvānuñ elinden

Şad-pāre iken dāmen-i dil anuñ elinden

İl bezm-i vefāñ içre şafālarda velī ben

Çanlar yudarın sākī-i hicrānuñ elinden

La‘l-i leb-i dil-dāra özin nisbet idelden

Āzürde-dilem pençe-i mercānuñ elinden

Fāş itmez idi rāz-ı dili Yūsuf-ı Ken‘ān

Çäk olmasa dāmānı Züleyhā’nuñ elinden

Ey nice ser-efrāzlaruñ güllesi tūpı

Ġaltān ola bu ‘arşa-i çevgānuñ elinden

Bākī nice bir fāhteveş bezm-i belāda

Nālān olam ol serv-i hırāmānuñ elinden

212

mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün

Bildüñ mi sen de kendüñi ey bī-vefā nesin

Āşüb-ı dehr ü āfet devr-i zamānesin

Saña bahāne idi cefā-pişe olmasa

Haqqā bu dergi bī-bedel ü bī-bahānesin

Çandil gibi dīde pür-āb u dilümde tāb

Eflāke çekdüm āteş-i āhum zebānesin

Müşkil-i belā degül mi vefāsız güzel sevüp

Ġuşşayla yata derd ü ğam ile uyanasın

Gāhī cenāb-ı Leyli’ye mektüb uçurmaña

Öründi Çays başına murğ āşiyānesin

Ey çarh gerçi cānuma geçdi cefā oқи

Ammā ħadenk-i āhuma sen de nişānesin

Bākī yolında dōke şaça h̄arc idüp gözüm

Āh̄ir dūketdi naḡd-i sirişkūm ḡazānesin

213

fā' ilātūn fā' ilātūn fā' ilūn

Ruḡsār ki ḡaṡṡ-ı 'anber-efşān

'Abd-i Ḥabeşī' dūr adı reyḡān

Ol ḡāl-i siyāh Bilāl ü lebler

Yākūt biri birisi mercān

Zūlf-i siyehūñ mübārek olsun

Zī-ḡil'at-i 'anberīn-girībān

128a

İrüp şarḡa Sedīd olurdı

Ḳul olsa eger o māha Keyvān

Bākī sözi gibi cevher itsün

Perverde iderse aña im'ān

214

mef' ulū fā' ilātū mefā' ilū fā' ilūn

İrdüm fiḡān u zārla ol āsitāna ben

Çıḡdum kemed-i nāle ile āsumāna ben

Lü'lü' dişüñ ḡamıyla sirişkūm güherlerin

Dizdüm ümmīd riştesin dāne dāne ben

Yād-ı lebüñle cām-ı mey-i la' l-fām için

Kūy-ı muḡānı ḡeşṡ iderin ḡāne ḡāne ben

Şubḡ-ı vişāle irmedi pāyāna yitdi ḡam

Şām-ı ḡamuñda şem' gibi yana yana ben

Bākī müsellemler oldu baña ḡetür süḡan

Geçdüm serîr-i nazma bugün husrevâne ben

215

fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

Seyre çıksun ne temâşâ olagöresin

Bir iki gün hele seyr eyle temâşâ göresin

Leb-i cân-bağş ile mürdeler ihyâ itsün

Nice olur mu' cize-i Hâzret-i ' İisâ göresin

Çekivir silsile-i zülf-i siyehkârûña dil

Beni dîvâne kıllur bir gün o sevdâ göresin

Şüret-i mihrine ey dil katı mağrûr olma

Bî-vefâdur felek âyîne-i sîmâ göresin

Seni bir şüret-i zîbâyla aldır ammâ

' Âkıbet tâ ki ne yüz göstere dünyâ göresin

Bâkiyâ cilve kıllur çehre-i iqbâl ol dem

Ki gönül âyînesin pâk-i mücellâ göresin

216

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

Dil-i giriftâriyla dil-ber-i hevâ'î neylesün

Dâma düşmez yirlere konmaz hümâyı neylesün

Kayinâtuñ seyr iden nağş- şâfâ-yı câmdan

Şafha-i âyîne-i ' âlem-nümâyı neylesün

Göñlüñ inler nâle-i zencîrle Mecnûn-ı ' ışık

Nağme-i ' üd u şadâ-yı çeng ü nânı neylesün

Mübtelâ-yı ' ışkuñuñ dermândan istiğnâsı var

Derdüñe mu' tād olan diller devâyı neylesün

Halk-ı ʿālem **Bākiyā** ʿışığında yārūn haste-dil

Bir tabīb andan bu deñlü mübtelāyı neylesün

217

mefʿ ulü fāʿ ilätü mefāʿ ilü fāʿ ilün

128b Gül-şende kırdılar yine taht-ı zümürriñ

Sulṭān-ı ʿid güller ile oldı hem-nişin

Bir zīnet itdi ʿāleme naqqāş-ı sunʿ kim

Ḥayretde kıaldı naqqına şüret-nigār-ı Çin

Şükr-i Ḥudāʿya baş açar lāle-i çemen

Rūy-ı niyāzı ḥāke sürer berg-i yāsemīn

Uyḥu gözine girmez ider sūz-ı derd ile

Vaqt-i seherde murğ-ı çemen nāle-i ḥazīn

Biz ḥāb-ı gaflet içre ḥayāl-i muḥālde

Geçdi nesīm-i şubḥ gibi ʿömr-i nāzenīn

Bülbül edā-yı medḥ-i gül ü gül-sitān ider

Bākī duʿā-yı devlet-i sulṭān-ı pāk-dīn

218

mefʿ ulü fāʿ ilätü mefāʿ ilü fāʿ ilün

Şahrālarda döşendi bisāṭ-ı zümürriñ

Devlet anuñ ki lāle daḥı oldı hem-nişin

Cārüb-keş oldı sünbül-i ter bāğa nitekim

Şahn-ı behište ṭurra-i müşkīn-i ḥür-i ʿin

Çin içre yok saçuñ gibi bir müşk-i ter velī

Müşgīn saçuñda bulmaḥ olur şad-hezār-ı Çin

Āb-ı revān-ı gül-şen emn ü emān yiter

Tiğ-i cihān kitābı şehensāh-ı pāk dīn

Bākī işigi hākine tutsun kimün ki var

Ahter gibi bülend-i nazār çeşm-i dūr-bīn

219

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Geh cefā kılsun niyāz ehline geh nāz eylesün

Nāz iderse 'āşıkā ol şūh-ı tannāz eylesün

Nāle kılsun kāmētūñ yādına murğ-ı hoş-nevā

Rāstdan bir nağme-i dil-keş ser-āğāz eylesün

Būs-ı la' lin isteyen ol muṭrib-i 'īsā-demūñ

Nāyveş kendin belā bezmine dem-sāz eylesün

Pāy-ı būsın emmedin ol sākī-i gül-çehrenūñ

Kendüyi nergis gibi mest ü ser-endāz eylesün

Māyil ol **Bākī**-şifat dāyım Hümālar şaydına

Şāhbāz himmetin göklere pervāz eylesün

220

mef' ülü fā' ilātü mefā' ilü fā' ilün

Hergiz ne kadar cāh u ne nesīm ü zār isterin

Bir servi boylu dil-ber-i simīn-ber isterin

Bāğ-ı behişt-i kūyına yāruñ irem diyü

Hākdan hemişe uçmağa bāl u per isterin

129a

Şahrā vü kūhı geşt ü güzār itdügüm bu kim

Dīvāne göñlüm añlıcağ bir yir isterin

Sīm-i sirişki harc iderin hāk-i pāyuña

İksir-i 'ışk t̄alibiyüm cevher isterin

Meylüm cihānda bāde-i gül-günadur benüm

Ma' cün olursa bārī leb-i dil-ber isterin

Bākī gedā-yı mey-gede-i 'ışk olup yine

Bezm-i gamında o şanemüñ sāgar isterin

221

mefā' ilün mefā' ilün fa' ülün

Qıyām itdi çemende yāre qarşu

Çenār u 'ar'ar u şimşād kamu

Görüp zülfüñ 'izāruñ üzre bildüm

Muqahhar batmaz imiş şuya cāzū

Degül mi bezm-i vaşl-ı yār Firdevs

Belā-yı şöhet-i ağıyār tamu

Yağardı tāb-ı ruhsarı cihānı

Güneşde olsa ger ol çeşm ebru

Gelüp miskīnlik itdi hāle yāre

Hıtdan nāfe-i müşkīn-āhū

Sevād-ı hāzda nazm-ı ābdāram

Çemen-zār içre olmışdur aqarşu

Ya hod bir nev-ħaṭṭ-ı a' lā dil-rubādur

İki mışrā' olupdur aña ebrū

Cihān enfās-ı müşgīnūñle tldı

Saña Hakk'dan 'atādur **Bākīyā** bu

222

fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün

Gül-şen isterseñ işte mey-ħāne

Gül-i ḥandān gerekse peymāne

Tālib-i şem^ç -i vaşl olunca kişi

Oda yanmağdan aña pervāne

Ḥāk-i rāh olduğum görüp ayağın

Yirlere başmaz oldu cānāne

Sūz-ı ^çışkuñla dūd-ı āh-ı kebūd

Çorçarum yanar oda kāşāne

Bākiyā tarz-ı şî^ç r böyle gerek

Hem zarīfāne hem levendāne

223

fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün

Baña irdi rüy-ı cānānı

Maṭla^ç -ı mihrdür girībānı

129b

Menzil-i māhdur ḥam zülfi

Bülbül-i kūşe-i gül-istānı

Sebebdür ğabğabı ruḥı tāriḥ

Leb-i rengini la^ç l-i rummānı

Āh kim düşdi nā-gehān göñlüme

Göricek ol çeh-i zenehdānı

Sākinān-ı ḥarīm-i kūy-ı ḥabīb

İstemezler riyāz-ı rızvānı

Māyil ol ^çıyş-ı nūşa ey **Bāki**

Bî-vefādur çü ^çālem-i fānı

fâ' ilātün fâ' ilātün fâ' ilātün fâ' ilün

‘ Ārızuñ Firdevs-i a‘ lā kâmetüñ Tübâ’yimiş

Büse-i la‘ lüñ alan hoş mîve-i zibâyimiş

Ruğların teşbîh idersem n’ola cennet bâğına

Eksük olmaz tâze şeftâlûlar anda yaz u kış

Teşne-diller vādî-i hicrânda sensiz yanalar

Hzırveş ey la‘ l-i nâbı âb-ı civānum yanmış

Gecdi sen servi semen sîmâ dururken ser-efrâz

Gördi ‘ ar‘ ar lā-cerem bād-ı şabâdan serzeniş

Kâr-ı düşvâr olsa kı̄l-i ‘ azm-i cenâb mey-fürüş

Himmet-i merdân ile âsân olur her müşkil iş

Göz yaşın **Bâkı** revân it cürm-i ‘ işyân üzre kim

Āfitâb-ı luğf-ı sultân ile bulmuş perveriş

mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

N’ola gelse dil-i mecrûha derd dil-rubâdan hâz

İder haste ne deñlü nâ-ümîd olsa devâdan hâz

Ġam-ı ‘ ışkuñ cihân-ı mülkinde buldum şādumân oldum

Kişi ğurbet diyârında idermiş âşinâdan hâz

Şafâ-yı cām-ı la‘ lüñde ne hâlet kesb ider şûfi

Ki tab‘ -ı bî-mezāk itmez şarâb-ı dil-güşâdan hâz

Ġam-ı ‘ ışkuñ cihân mülkinde buldum şādumân oldum

Kişi ğurbet diyârında idermiş âşinâdan hâz

İlâhî tab‘ -ı **Bâkı**’den rüsüm-ı ğayrı mağveyle

Ki hergiz kılmaya kalbinde naqş-ı mäsivâdan haz

226

mef' ülü fâ' ilätü mefâ' ilü fâ' ilün

Bahş itmesün ' izāruñ ile encümende şem'

Çande çerāğ-ı mäh-ı şeb-efrüz çande şem'

Çün şubh olunca bellü olur yüzi qarası

Germ olmasun o hüsn ile ey mäh-ı iñende şem'

130a Bād-ı hazān irişmedin ir şahñ-ı bāğa kim

Bezm-i bahāra nergis olupdur çemende şem'

Olsun çerāğı ruğlaruñuñ rüşen ey şanem

Yağduçça mihr ü mäh bu deyr-i kühende şem'

Bākī ' aceb mi şı' r-i dil-āvizüñ itseler

Erbāb-ı ' ışık cem' olıcağ encümende şem'

227

mef' ülü fâ' ilätü mefâ' ilü fâ' ilün

Feryāda geldi bülbül-i destān-serāy-ı bāğ

Ya' nī zamān-ı ' ıyşdur eyler şalā-yı bāğ

' Iyş u şafāya hātırumuz durmayup çeker

Sünbüller oldı silsile-i misgsā-yı bāğ

Gerd-i kederden āyine-i kalbi şāf u pāk

Güyā derün-ı ehl-i şafādur fezā-yı bāğ

Şaçıldı şahñ-ı sebzeve nesrīn-fer kıldı

Sakf-ı sipihre beñzedi şahñ-ı sarāy-ı bāğ

Bākī zamān-ı ' işret ü hengām-ı ' ıyşdur

Virmek gerek ne hālet ise muğtezā-yı bāğ

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

Sînesine yakmada şem' -i ruhuñ şevkle dâğ

Mâh-1 enver mihr-i ' âlem-tâbda yaqar çerâğ

Bî-sütünü gül-şen itmiş hün-1 cism-i kühken

' Āşıka sevdâ-yı vaşl-1 yârla dağ üsti bâğ

Gül gibi ter-dâmene teşbîh iden kimdür seni

Yâsemen gibi cihânda alnuñ açık yüzüñ ağ

Mâh-1 çarğ üzre nedür bilmek dilersen ol sevâd

Yakdı yâre şunmağa devrân-1 turunc üstine dâğ

Şem' veş süz-1 derünün ' arz ider **Bâki** saña

Yana yana kalmadı bî-çârenüñ bağrında yağ

fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

Müje haylin düzer ol gamze-i fettân şaf şaf

Güyyâ cenge durur nîze güzârân şaf şaf

Seni seyr itmek için reh-güzer-i gül-şende

İki cānibde durur serv-i hırāmān şaf şaf

Cāmi' içre göre tā kimlere hem-zānūsın

Şekl-i şakqāda gezer dīde-i giryān şaf şaf

Gökde efgān iderek şanma geçer hayl-i gülünüñ

Çekilür kūyuña murgān-1 dil ü cān şaf şaf

Vaşf-1 kaddüñle hırām itse ' alem gibi kalem

Leşker-i şadri çeker defter-i dīvān şaf şaf

Ḥarem-i Ka'be'de her cānibe erkān şaf şaf

Ehl-i dil derd ü ğamuñ ni'etine müstağrak

Düzilürler keremüñ ḥānına mihmān şaf şaf

Leşker-i eşk Firavun'la cenk itmek için

Gönderür müciblerin lücce-i 'ummān şaf şaf

Ḳadrüni seng-i muşallāda bilüp ey **Bākī**

Ṭurup el bağlayalar karşıña yārān şaf şaf

230

mef' ulü fā' ilätü mefā' ilü fā' ilün

Ey dürr-i pāk ağzuña nisbet senüñ şadef

Deryā sevāhilinde yatur pāre-i ḥazef

Baḥr-ı muḥiṭ eşkümedür dil uzatmasa

Deryā yüzine urmaz idi bād-ı şubḥ kef

Ḥāk-i rehüнден irdi meger şubḥ-dem nesīm

Büy-ı 'abīr ü 'anber ile ṭoldı her taraf

Bir māhdur ki çevresin aldı sitāreler

Bezm-i şarāb gice 'aceb şevḳ virdi def

Eşküme gibi ğamuñla kırup terk-i ḥān u mān

İtdüm yoluñda varımı çeşmüm gibi telef

Esrār keşfin itmek için şūfi **Bākiyā**

Başını muraḳka'ına çeker nitekim keşef

231

fe' ilätün fe' ilätün fe' ilätün fe' ilün

Şeb-i tārik görünür yüzüme bu rüz-ı firāk

Dūd-ı āhumla meger ṭoldı ser-ā-ser āfāk

Yine bir kaşı hilālũñ sitemi çarḥ gibi
Kaddümi itdi kemer tākını eyledi tāk
Tutdı ebrũña yüzün mihr-i ʿ izāruñla gönül
Kıbleye karşı kıılır ŧanki ŧalāt eŧrāk
Merd ise her deñi mekrine meftũn olma
Er odur kim vire bu pīrezen çarḥa ŧalāk
Tutdı āfākı bugün nāleleri **Bākı**'nũñ
Yine var ise ʿ adũ eyledi yārine nifāk

232

feʿ ilātũn feʿ ilātũn feʿ ilātũn feʿ ilũn
Kemāl ü fazlla ʿ ālemde iftiḥārum yoḥ
Melāmet eylese ʿ iŧkuñ cihānda ʿ ārum yoḥ
Hezār mertebe ʿ iŧkuñda ğālibem Kays'a
Nihāyet ey ŧanem ol deñlü iŧihārum yoḥ
Hużũr-ı pīre yitiŧdũm egerçi her kande
Velı güzelleri sevmekde iḥtiyārum yoḥ

131a

Çemende gonçe-i dil yine eglensũn açılısun
Benũm de sencileyin ŧũḥ gül-ʿ izārum yoḥ
ʿ Adem diyārına çoḥdan giderdũm ey **Bākı**
ŧarāb-ı ʿ iŧkla reftāra iḥtidārum yoḥ

233

fāʿ ilātũn fāʿ ilātũn fāʿ ilātũn fāʿ ilũn
Sine-i mecrũḥ ğam-ı ğurbet ü efkār-ı firāk
Dil esir-i elem hicr ü giriftār-ı firāk
Dideden kanlu yaŧum aḥsa dem-ā-dem n'aceb

Cigerüm yāreledi ḥaṅçer-i āzār-ı firāk
Gitdi mülk-i ‘ ademe kâfile-i şabr-ı sükün
Karşu tutdı yolına meş‘ ale-i ger firāk
Şöyle bî-kıymet olur ‘ aşık-ı miḥnet-zede kim
‘ Ākıbet hiçe şatar ḥ‘āce-i bāzār-ı firāk
Teşne-leb iki gözi āb-ı vişālūñ gözedür
Püster-i ğamda yatur **Bākī**-i bīmār-ı firāk

234

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

Yazdı bahār āyet-i ḥüsnüñ varaḳ varaḳ
Gül muşhafından oқıdı bülbül varaḳ varaḳ
Rāh-ı ğamuñda bulmadı dil emn ü rāḫatı
Tātār-ı ‘ işkuñ eyledi yağma ḳonaḳ ḳonaḳ
Yād-ı lebüñle işret içün büstānlara
Allāh çekildi bāde-i gül-gün ḳabaḳ ḳabaḳ
Dün gice ol ğazālı ḳaçırmış raḳıbsen
İtler gibi aradı bulınca yataḳ yataḳ
Ḳaddüñ nihāli ruḫlaruñ alı gerek bize
Gül deste deste tāze fidānlar ḳucaḳ ḳucaḳ
Mesken dutalı ol ḥam-ı ebrūda çeşm
Āşüb u fitne gizlenür oldı bucaḳ bucaḳ
Bākī işigi ḥākine düşmiş niyāz ider
Mesken-i fütāde ‘ aşık-ı bî-dil sabaḳ sabaḳ

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

Giceler kāküli sevdāsıyla dil-dāruñ

Ḥadd-i pāyānı mı var dūr u dırāz efkāruñ

‘ Āşıkuñ āh u enīn olsa ‘ aceb mi kārı

Nāle vü zār olur eglenceleri bīmāruñ

Nev-bahār oldı yine geldi cünün eyyāmı

Ṭağdı zencīrleri bād-ı bahār enhāruñ

Gül-şene nergis ü gül ḥayālī leṭāfet virdi

Şimdi açıldı daḥı yüzi gözi gül-zāruñ

131b

Māyil olmaz gül ü şimşād-ı çemen seyrine dil

Görüben gül-şen-i ḥüsnüñde ḳadd ü ruḥsāruñ

Jāleler ṭamlamaḳ ister gül-i terden gūyā

Görinen dürr ü benāgūşı degüldür yāruñ

Bāḳiyā söyle lebi yādına rengīn gāzeli

Demidür nūş-ı meyüñ mevsimidür eş' āruñ

mefā' ilün fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün

Çerāḡı ḥüsni āşüfdür o mehveşüñ gerçek

Dehān-ı teng-i dil-āvīzi bir güzel göçek

Ḥadeng-i āhumuñ aḳluña seyr ider gezerin

Ḥicābı söyle çeker yirlere geçer nāvek

Piyāle düşmez elümden hemīşe lāle-şıfat

Şerār-ı nār-ı ḡamuñdan ṭutuşdı yandı yürek

Raḳīb yanını tenhā ḳomaz ol āhūnuñ

Geçer hemân oturur karşusunda âh o köpek

Şebâh-ı dehre tayanmağ olurdu ey **Bâkî**

Duraydı ‘ahdine ‘âlemde dönmeseydi felek

237

fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilün

Dil-rubâlarla ‘aceb keşreti var her yoluñ

Giçemez hūblarından gönül İstānbul’uñ

Nice olur tağlaruñ işler işe ey abdāl

Çürümiş rāh-ı maḥabbetde bir iki puluñ

Devr-i gamzeñde senüñ kimesne ḥançer çekmez

Boynuma alurun ey şūḥ dil-ārā kuluñ

Ḳadd ü bālāña göre şive-i refṭār gerek

Ey şanavber bize ‘arz itme iñende ṭuluñ

Añlamaz dehr-i denī merdüm-i dānā ḳadrin

Bâkiyā minnetini çekmeyelüm her gülüñ

238

fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilün

Hem dem olaldın bizümle sen gül-i nāzük-beden

Ey lebi ḡonca gözine olduḡ aḡyāruñ diken

Luṭf idüp aḡyāra öpdürme elüñ ḥanum gibi

Ḳanḳı taş ḳaṭı ise ursun pīşe nīm-ten

Büstānda dik gelürmiş ḳāmet-i şimşād ki

Cānı varsa taşra çıḳsun bir ḳadem serv-i çemen

Ca‘ d-ı zülfüñ gibi bükdi ‘āşık-ı miskīn belin

Boynuña ḳul şaldığıçün ṭurra-i ‘anber-şiken

Ser-te-ser diller hişārın yıkdı ʔobı ğabğabuñ

Serçe göñlüm gibi aña doysun bir beden

132a

Öldür ğam-ı ʿışkı ger bir nefes āh itmese

Nāle kılmasun benüm rûhum ya olsun mı seven

Aṭlas-ı çarḡuñ **Latîfi** māha şüret virmedi

Barışaldan yāre şol altun beñlü nim-ten

239

feʿ ilātün feʿ ilātün feʿ ilātün feʿ ilün

ʿİd-i vaşlına nigāruñ beni ʔurbān eyleñ

Bir gedāyum ʿadem iklîmine sultān eyleñ

Ĝam-ı hicr ile ölüsem serümün kâsesini

Ser-i kūyında sifāl-i seg-i cānān eyleñ

Üstühānumla ʔonuklañ işigi itlerini

O bahāneyle beni kūyına mihmān eyleñ

Gözlerümden aqıduñ ʔanlı ciger yārelerin

Ṭaĝ u şahrāyı ʔolu lāle-i nuʿ mān eyleñ

ʿİşkuñuñ lüncine vîrāne imiş mesken olan

Ey ğam u ğuşşa dil-i **Hāfiz**’ı vîrān eyleñ

240

mefāʿ ilün mefāʿ ilün mefāʿ ilün mefāʿ ilün

Seni sevdüm belā vü derd ü miḡnet iḡtiyār itdüm

Giyüp şāl u ʿabāyı faqr u zillet iḡtiyār itdüm

Ben ol ʔaṭʿ -ı taʿ alluḡ eylemiş abdāl-ı ʿışkum ki

Unutdum şehr-i yāri dāri ğurbet iḡtiyār itdüm

Ben ol ḡākister olmuş bir belālu bülbülüm ey gül

Ḳanā' at gül-şeninde ḥār-ı ḥasret iḥtiyār itdüm

Ḳabā vü tācı terk itdüm maḥabbet ḥāneḳāhında

Serīr-i sırr-ı 'ıŝḳam künc-i 'uzlet iḥtiyār itdüm

Mücerred 'āleminde bir Mesīḥā-meşrebüm **Şādık**

Ḳoyuñ zevḳ-i vişāl-i yāri fūrḳat iḥtiyār itdüm

241

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Ol Süleymān-ı zamānuñ la' l-i güher yaşına

Kendini nisbet idermiş ḥātemüñ taş başına

Şehr içinde barmağıyla gösterür eller dilā

Beñzeyelden mäh-ı nev ol meh-liḳānuñ ḳaşına

Çeşm-i ḥün-ālūdum içre 'aks-i ḥāl-i 'arızuñ

Şanki bir tıfl-ı Ḥabeş'dür şimdi girdi yaşına

Ey sütün-ı ğamda göñlüm tīşe-i hicrānken

Ṭuymadı Ferḥādveş toḳınmayınca başına

Devletinde **Şādıkā** ol zer ger sīmīn tek

Giydi ḥātemler yine la' lin ḳabālar taşına

242

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

132b N'ider ol çeşm-i Tātārum ṭutup tīr-i kemān elde

Ġarāz tārāc-ı cān ise anı bilsün hemān elde

Ne ḥoşdur setr-i bāğ itmek nigār-ı lāle-ruḥlarla

Ḥuşuşan ola anda şarāb-ı erġuvān elde

Leb-i la' lüñle hem-renk olduġiçün bāde-i ḥamrā

Aña ḥurmet idüp her dem ṭutar pīr ü civān elde

Göñül murğın şikâr itmiş yaturken ol kâra gözlü

Nider ol çeşm-i şayyâduñ tıttup cānā sitār elde

Süvār-ı ‘arşa-i nazm-ı belāgat olduñ ey ‘Avnî

Yürî meydāna ğam çekme bi-ħamdi ’llāh ‘inān elde

243

mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün

Ĥarāmiveş gözüñ niçün tıttar tîr ü kemān elde

Metā‘-ı cān ise maķşūd anı bilsün hemān elde

Seni nüş eylesün diyü müdām ey lāle-ruĥ güller

Ĥıttar zerrîn kadeĥlerle şarāb-ı ergüvān elde

Niçün rakş itmeyem şüfi girüp ĥalka-i deñize

Ĥuşüşā kim ola dest-i nigār-ı dil-sitān elde

Der-āĝüş itmege zerrîn kemer-bendüñ seni bir kez

Faķırāna nesi var ise itmiş der-miyān elde

Ser-āĝāz eyle ey muṭrib bu şî‘ r-i pāki ĝüş itsün

Mücevher cām tıttuķca o şāh-ı kāmran elde

Ĥasūd-ı nazmuñ olmazdı ser-efkende eger **Zihnî**

Bu elmās süĥan olmasa tîĝ-i zer-nişān elde

244

mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün

Ĥümāveş yüksek uçar şāh-bāzum baña meyl itmez

Dirîĝ ol ķadd-i ṭubāya elüm yitmez ĝücüm yitmez

Görüp germiyyeti sūz u derūnum germ olur ķalbi

Beni gördüķce anuñçün o şeh yay ķaşların ķatmaz

‘İzāruñla cebinüñ vaşf idüp dil nāle ķılduķca

Hezārān ʿandelibi lal ider tūṭiyi söyletmez

Mürüvvet kıl benüm eşküme raḥm eyle a sulṭānum

Serīr-i maʿrifet serverleri maẓlūmı aḡlatmaz

Cihānuñ yügrigünüñ menzil ala durma ey ʿUlvi

Semendi ṭabʿuña bir āh-ı fenāda kimseler yitmez

245

mefāʿ ilün mefāʿ ilün mefāʿ ilün mefāʿ ilün

Muṣaffā eyle dil levḥin bu gün nūr-ı tecellādan

Cemālin göstere cānāna mirʾāt-ı tecellādan

Bu gün her kim görür yārin gören anlardurur yārin

Ne bilsün anda dil-dārın olanlar bunda aʿmādan

133a

Nazargāh-ı Ḥudāʾdur dil deli ṣanmañ cüdādur dil

Uçar miṣl-i hümādur dil geçer ʿarṣ-ı muʿallādan

Degülsün lāyık-ı cānān seni çün naḡṣ ide ḡayrān

Gel ey Mecnūn-ı ser-gerdān ḡaberdār ol bu Leyliʾden

Nedendür ʿilmüʾl-āsmāna sırrdur Leyletüʾl-İsrā

Meẓāhirdür ḡamu eṣyā ḡaber vir bu muʿammādan

Ḥayālī pes ʿiyān itgil bu esrārı nihān itgil

Mekānuñ lā-mekān itgil cevāb alḡıl müsem mādan¹

246

fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilün

Terk-i cān iden olur cānā yine oldum yaḡın

Bil ki cān terkin iden görür anı ʿayneʾl-yaḡın

Gerçi Ḥaḡʾdur yirde gökde her ne itse kāyināt

¹ Bu şiir divanda yoktur. (Tarlan, 1992)

Ğayr olur amma ne terkib olsa sende ol mübîn
Çün tecelliyâtına yokdur nihâyet şâni‘ uñ
Durma dürüş bir arada alma sa‘ y eyle hemîn
Anı ol görür hemân anı anuñla göregör
Her cihetden ister iseñ görmek anı ey mübîn
İntihâsı çün taayyürdür kemâli âdemüñ
*Rabbi zidnî hayreten*¹ didi güzîn-i mürselin
Bar-i bî-pâyândurur yokdur nihâyet a‘ rına
Degmedür miskîn **Hayâli** eylese dâyim enîn

247

fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilün

Tâ mu‘ anber kâkülüñ hırşide şalmıdur kemend
Baqlamıdur boynına zencîr-i zülfüñ bende bend
add-i dil-cüyuñ nihâlin gördi çün gül-zârda
Tırdı ayağ üstine ta‘ zîm ider serv-i bülend
Pây-mâl oldum yoluñda buldı çâpük-süvâr
Kim bu ben âzâdenüñ üstine sermezsın semend
‘ Anber-efşân zülfüne ırmek diler cânâ gönül
Allâh Allâh ne uzun sevdâya düşmiş derdmend
Ey **Selîmî** add-i sevdâsından anuñ baş çeken
Yârelensün tîğ-i minetle ılam tek bend bend

248

fe‘ ilâtün fe‘ ilâtün fe‘ ilâtün fe‘ ilün

Gulgul itdi yine sâî ru-ı cânânı şarâb

¹ “Rabb’im benim hayretimi artır.”, duadır.

Bülbül itdi kamu meclisdeki yārānı şarāb

Tāzelerdi tolu yağdırmāsalar meclisde

‘Ömrümüz ḥāşılın āhestece bārānı şarāb

Sākiyā durma hilāl ḳadeḫi devrāndur

Rūz-ı ‘īd oldı yine irdi Ḥudā’dan şarāb

133b

Yanuma uğranaz oldı gönül ey pīr-i muğān

Yine gāyetde levend itdi bu oğlanı şarāb

Devr içinde nice ārām ideyin sensiz kim

Bañā rām eyledi o āfete devrān-ı şarāb

Leblerüñden senüñ ey yār eger ḳatarca yār

İrse deryāya yidürdi kamu ‘ummānı şarāb

‘Āşıḳuñ bezm-i belāda nesi var ola şehā

Cigeri pāre kebāb u gözinüñ ḳanı şarāb

Ḥayretī büse-i la‘ lüñe ne var cān virse

Sākiyā şā‘ ir olanuñ çün olur cānı şarāb

249

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

Ey gönül gel dīde-i taḫḳīḳle āşināya baḳ

Keşret-i şüretde vaḫdet gösteren ma‘ nāya baḳ

Bilmek isterseñ kelāmu ’llāh-ı nāḫıḳ şerḫini

Ādemüñ vechinde metn-i ‘alleme ’l-esmāya baḳ

Cān gözin māzāğ kuḫlinden mukaḫḫal eyleyüp

Şüret-i Ḥaḳḳ görmek istersen ruḫ-ı zībāya baḳ

Bulmaḳ isterseñ Mesīḫā tek dem-i Rūḫu ’l-Ḳudüs

Ḥızr-ı vaḳt ol cām-ı Cem’de bāde-i ḫamrāya baḳ

İctināb eyler ruḥ-ı insān-ı kāmilden faḳīh

Görebilmez şüret-i Raḥmān'ı ol a' māya baḳ

Ey **Sürürî** āşiyān-ı ' arşa pervāz eyleyüp

Ḳulle-i ḳāf-ı ḳademden menzil-i ' Anḳā'ya baḳ

250

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Bî-sütün tağında berg-i lāle-i ḥamrāya baḳ

Perde-hāy-ı dīde-i Ferḥād ḡam-ı ferşāya baḳ

Gösterür kuḥl-i cevāhir ḥoḳḳasından lāle kim

La' l-i terden sermedān nergis-i şehlāya baḳ

Dāmen-i berḳ-i bahārīde nazar ḳıl laleye

Penbe-i ber-ḥün-ı dāğ-ı sīne-i şahrāya baḳ

Ger çemende lāle evrāḳında görse dāğ-ı ḡam

Fi 'l-miṣāl gökde şafaḳ içre tutilmiş aya baḳ

Ḡonçe-i lāle sevād-ı dāğ-ı ' ışḳ eyler nihān

Nāfe-i müşk üzre çolḡanmış kızıl u elāya baḳ

Lāle-gün mey şunsa sākī sā' id-simīnle

Şu' le-i *innī ene 'llāh'* u yed-i beyzāya baḳ

Ey **Sürürî** lāle-zār-ı ' ömre yoḳdur i' tibār

Bāde-i gül-renk içüp bir şüret-i zībāya baḳ

251

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

134a Ey gönül baş ḳoşmagil ol çeşm ol ebrüyıla

Ebsem ol sevdāya düşme fenne-i cāzüyıla

¹ "Ben Allah'ım!"

Murg-ı cān pervāz iderken āşiyān-ı ‘arşda
Bendeyüm ol zülfe kim bend eyledi bir mūyıla
Bir Moğolcīn gözlü Türkūñ ḥālī sevdāsındayın
Nāfe tek tağlarda bağrum yaqaram āhūyıla
Ey gönül ‘āşıklığı ḥūy idelidin cilvesin
Çande varduñ kim melāmet olmaduñ ol ḥūyıla
Ey **Sürürī** zūlfini tutmağ müyesser olmadı
Gerçi kim ‘ömr-i ‘azizüm geçdi bu kayguyıla

252

mef’ ulü fā’ ilātü mefā’ ilü fā’ ilün

‘Älemde bir benüm gibi ‘āşık görür misin
Mānend-i şubḥ mihrine şādık görür misin
Didār-ı yāre bakmağa bīdār olur mı hiç
Ey dil-i günūde bahtuñ uyanık görür misin
Tolu kabağ kucağda ayak elde bir ğarğ
Bir böyle mey-perest ola ayık görür misin
Çok bakma ḥāl-i zāhire gel ehl-i ḥālīnūñ
Ḥāl-i derūn kāle muṭābık görür misin
Ġayre vefā cefā mey-i sezāvār olan bize
Amı **Ķabūli** bendūñe lāyık görür misin

253

mefā’ ilün mefā’ ilün mefā’ ilün mefā’ ilün

Berāti ḥüsnūññ ebrūlaruñ tuğrā-keşānidur
Bu ‘unvān ile añılmağ begüm devlet nişānidur
Tebessüm kııl didükçe gülme anuñ da vaḳti var dirdūñ

Bahār irdi gül-istān oldı ‘ālem gül zamānidur

Ƙadem başmış benüm Ƙaddümde vādī-i ‘ıřƘa

N’ola dirlerse ‘ālemde baña Mecnūn-ı şānīdür

Ter aƘa na‘ ralardur Ƙal‘ a-i āteř-feřān sīnem

ÇıƘar Ƙapuñda her řeb dūd-ı āhum āsumānīdur

Bilūñ zıkr itmeden ģālī degül gūyā ki rūĥıdur

Bu nazm-ı ābdār ile **Ƙabūlī** yā revānidur

254

mef‘ ūlū mefā‘ ilū mefā‘ ilū fa‘ ūlūn

Yār içün imiş hep bu Ƙadar şurma oturma

Şimden girü ey serv-i çemen şurma oturma

Utandığı yiter güle yārūñ yañağından

Ey bād-ı seşer sen de varup yüzüme şurma

Bülbül didüğüñ bildüğüümüz Ƙuşdur ezelden

Ey ruĥları gül anı bize Ƙatı uçurma

134b

Bir nice yirūñ var ise yanında nigāruñ

Var ol yolınup gezme gel ağıyarı Ƙo durma

Şayd itmege ol gözleri řehbāzı **Ƙabūlī**

Murg-ı dili virdi Ƙafes-i tenden uçurma

255

mef‘ ūlū fā‘ ilātū mefā‘ ilū fā‘ ilūn

Sāķī piyāle şun ki getürdi ayağı dey

Geldi Ƙadem getürdi bihān-ı ģuceste yey

Bir bir disün ģabāb-ı mey-i lāle-gün sañā

Kim nice yile vardı nice biñ külāh-ı key

Bād-ı şabā Mesīh şıfat dirilür yine
İtdi bahār mürdelerin bir nefesde hay
Girdi semā^c a serv-i sehī Mevlevī gibi
Gülbāng idince bülbül-i şūrīde hemçü ney
Her nükte kim **Maḳālī**¹ lebünden beyān ider
Hālet virür ṭabī^c ata mānend-i cām-ı mey

256

fā^c ilātün mefā^c ilün fā^c ilün
Hālūñ oldıysa guşşadan düşvār
Mey-i nābuñ ayağına düş var
Dem-be-dem gönline girer ğamzeñ
Aña cān virmesün mi ^c āşıq-ı zār
Beñzemez dişlerüñe bir dāne
Şatmasun kendüyi dürr-i şehvār
Dilleri bağlamaya yüz tıtdı
Ruḫı üstinde zülf-i ^c anber-i yār

Bu **Nihānī** harāretin ḫalkā
Süz-ı eş^c ārıdur ider eş^c ār

257

mefā^c ilün mefā^c ilün fa^c ülün
Gönül şem^c -i ruḫuñ pervānesidür
Düşüp ol şem^c a bir gün yanasıdur
Ben andan berü şād olamam ki gönüm

---

¹ Kaynaklarda birden fazla bu mahlasta şair vardır. (İpekten vd., 1988, s. 380) Bu şiirin hangisine ait olduğu bilinmediğinden biyografisi de verilmemiştir.

Senüñ ʿ işkuñ ğamınuñ ħānesidür

Ezelden nüş iden ʿ işkuñ ümīdin

Henüz ol cürʿ anuñ mestānesidür

Senüñ ʿ işkuñdurur bir genc-i maḥfi

Benüm sīnem anuñ vīrānesidür

Bu besdür revişine kim diyeler

Bu ol gül yüzlünüñ dīvānesidür¹

258

mefʿ ülü mefaʿ ilün mefʿ ülü mefaʿ ilün

135a Bir kenzdurur ḳanāʿ at yoḳdur anuñ fenāsı

Dil bir metāʿ a virme kim olmaya beḳāsı

Her nā-kes ü ḥabse yüzüñ servi varma

Yüzüñ şuyına degmez çünkim anuñ ʿ aḫāsı

Nān u cūh ḳanāʿ at eyle getürme minnet

Şāhından ise dehrüñ yegdür anuñ lidāsı

İste ne ise Ḥaḳʾdan getürme çevir ḥalkı

Çün cümle bī-nevānuñ andandurur nevāsı

Minnet bu gün götürme bir iki gün **Ḥayālī**

Olma şaḳın cihānda ol yār mübtelāsı²

259

fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilün

Her kimüñle ʿ işret itdüm ʿ āḳıbet virdi şadāʿ

Nefret itdüm anuñçün cümleden itdüm vedāʿ

Sırruñı fāş itme maḥrem ḳılma her şaḥşı saña

¹ Gazelin kime ait olduğu belli değildir.

² Bu şiir divanda yoktur. (Tarlan, 1992)

Ner nice yārum dise şağın sözün itme semā^ç
Rāhat olmak ister iseñ bu sözüm gūşuñda tut
Kılmağıl māl ü menālüñ cem^ç ine hergiz nizā^ç
Ger saña el virse dünyā qovulup olma ferağ
Nice gibiye hīle idüp virmiş Hudā^ç
Virmegil bād-ı hevāya Hağğ'a virgil gönlüñi
İster iseñ ey **Hayālī** ^ç ömrüñi olmaya zā^ç ¹

260

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün
İster iseñ rāhat olmak itme hağğ ile hılāf
Nefsüñi öldür anuñla eylegil dāyim müşāf
Qomağıl sen de ta^ç alluğ muğlağ u āzāde ol
Şişiben dağı qovulma eyleme lāf u güzāf
Geç hevāyile hevesden qomağıl sen de eş
İsteseñ sen dağı olmak bende-i ^ç Abd-i Menāf
Her cihetden munğatı^ç olduğıdur Ka^ç be Şerīf
Anuñçün her tarafından anı eylerler tavāf
Her kişi bir derdle olmış cihānda mübtelā
Ey **Hayālī** şanma ^ç ālemde ola kimse mu^ç āf

261

mefā' ilün mefā' ilün fa' ülün
Gönül neden öldüñ her āsān
Cihānuñ terki oldı saña āsān
Uşanduñ gibi bu dār-ı fenādan

¹ Bu şiir divanda yoktur. (Tarlan, 1992)

Beḳā dārına olduñ şöyle pīrān

Ne deñlü kim çekerseñ bunda miḥnet

Oradadur refāhiyyet-i firāvān

135b

Göñül pervāz idüp açduñ perr ü bāl

Nedür ‘azmüñ ne yiredür bu cevelān

Burada rāḥat olmaḳ key ḥaṭādur

Çü miḥnet-ḥāne didi faḥr-i insān

Uşanduñ çün **Ḥayālī** bu cihāndan

Vaṭanuñ özleyüp şabr itme bir an

262

fā’ ilātün fā’ ilātün fā’ ilātün fā’ ilün

Düşeli sevdā-yı cānāna göñül ḥayrāndur

Bir ‘aceb sevdādur ol kim baḥr-i bī-pāyāndur

Dil esīr-i zülfü olaldın nigārā bu göñül

Kāḥ perişān gāḥ cem‘ u gāḥ ser-gerdāndur

‘Āşīḳ olmaz çok belā vü derd ü miḥnet çekmeyen

Çoḳdur anuñ müşkilātı şanma kim āsāndur

Her heves ehli olınmaz kūy-ı cānāna yaḳīn

Ārzūyı ile irem diyen iñen nādāndur

Yüz çevirme ey **Ḥayālī** göricek derd-miḥen

Zār-ı rāḥ-ı yāri çünkim derd-i bī-pāyāndur

263

fā’ ilātün fā’ ilātün fā’ ilātün fā’ ilün

Ḳūy-ı cānāna benümle kimse hem-rāḥ olımaz

Anuñçün eyle ḳamu ḥālümdeñ āgāḥ olımaz

Māsivādan geçmeyenler Aḥmed-i Muḥtārveş

Pādişāh-ı dehr olursa bende-i şāh olıma

Rāhat-ı tenden geçüp derd ü belāyı çekmeyen

Bende-i muḥbil olup maḥbūl-i dergāh olıma

Āh u feryād ile āfāka şadālar şalmayan

Bir nefes ol hem-dem āh-ı seḥergāh olıma

Ey **Ḥayālī** ḳahr u luṭf-ı vaşl hicri bilmeyen

Muḳtedā-yı dīn olur hem-rāh-ı gümrāh olıma

264

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Naḳd-ı cān ile kim aldı la' l-i cānānı dürüst

Şübhesiz aradı buldı derde dermānı dürüst

Her ki ' aşıḳdur bilür ' ālemde derdüñ ḳıymetin

Virselir virmez ḳamu Īrān u Tūrān' ı dürüst

Pertev-i ḥüsnüñle cānā dil münevver eyleyen

Bir nazar baḳmaz göre ḥurşid-i raḥşānı dürüst

Şu' le virdi metn-i ḥüsnüñde senüñ nūr āyeti

Geldi ḥaṭṭuñ yazdı tefsir eyledi anı dürüst

Görmedi gül-şende bir gül ' arız-ı dil-ber gibi

Bu **Muḥibbī** aradı cümle gül-istānı dürüst

265

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

136a Gül yüzüñ vaşfında bülbül ḳılsa elḥānı dürüst

Bāgda bir gonçenüñ ḳalmaz girībānı dürüst

Dil-berüñ ' ahdi bütün ammā vefāsı süst olur

‘Āşıķuñ göñli şikeste ‘ahd [ü] peymānı¹ dürüst

Cevşen-i pülād-ı çarhı çāk çāk itdüm velī

Tīg-i āteş-bārumuñ şemşīr-i bürrānı dürüst

Āteş-i sūz-ı firāķuñ bir harāret virdi kim

Nūş ider bir demde dil deryā-yı ‘ummānı dürüst

Bākiyā fennüñde tutmaz kimse noķşānuñ senüñ

Ĥamdüli‘ llāh ṭab‘ mevzūn ‘aql mīzānı dürüst

266

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

Ĥall idenler sırr-ı nazm-ı şāh-ı devrānı dürüst

Fehm idenler mantıķu’ṭ-ṭayr-ı Süleymān’ı dürüst

Ol meḥāsinle o ruḥsārı gānīmet bilmeyen

Gitmesün Qur’ān ile olmasun imānı dürüst

İdemez bülbül Bahār-istān-ı ḥüsn-i vaşfını

Ezber oķur gerçi Bustān’ı Gülistān’ı dürüst

Ben daḥı erbāb-ı dīvāndan olurdum **Fevriyā**

Şāh-ı dehrüñ ben ķulına diñse dīvānı dürüst

Yā İlähī şāh-ı dehri dāyimā ta‘zīm ķıl

Çünki tekrīm itdi erbāb-ı ‘irfānı dürüst

267

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

Murğ-ı dil cān virdi yārüñ ‘arız-ı gül-fāmına

Cāme-i surḥ-ı elemden gül-şende gül endāmına

Gül degül peydā olan şaḥn-ı harīm-i bāgda olan

¹ Yazma metinde “‘ahdi” şeklindedir.

Yılda bir sikke çıkar şāh-ı bahāruñ nāmına

Kāse-i çeşmüm ki pürdür eşk-i hūn-ālūdla

Seng-i ta‘ n atar Cem’uñ cām-ı server-i encāmına

Çift olup cevri ile zāhidvār şarāb-ı Kevşer iç

Tek hemān ta‘ n itme devrūñ rind-i dürd-āşāmına

Çeşm-i sākīden gözi gitmez habābuñ **Hātemi**¹

Göz diker meyḥāredür bezm ehlinūñ bādemine

268

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

Seyr-i pehlū itmege girmiş vefā ḥammāmına

Bağ ‘ādū-yı nāz-ı eşk-i dostlar endāmına

Rūşen oldı bezmümüz çün geldi meydāna şarāb

Kaşr-ı şevkūñ sākīyā ḥurşīd doğdı cāmına

Bāde-i merg ile bī-hūş oldı geçdi kendüden

Cem bu devrūñ dönmeyüp cām-ı belā encāmına²

136b

Şanma encümdür şeb-i ‘işretde ḥaddūñ şevkine

Bir nice güller yetişdür dem-i sipihruñ bāmına

Ey **Misālī** ḥaṭṭ –ı yāḳūtın tırāş idüp o şāh

La‘ l kaşlu bir mühr kazdurdı kendü nāmına

269

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

Bağmağa kaşrında ‘uryān ol mehūñ endāmına

¹ Kaynaklarda birden fazla bu mahlasta şair vardır. (İpekten vd., 1988, s. 380) Bu şiirin hangisine ait olduğu bilinmediğinden biyografisi de verilmemiştir.

² 136a-derkenārda: Biñ iki yüz otuz iki senesinde vücūdumuza ‘illet-i riḥ müstevli olub bu kadar mu‘ālice olup ...yāb olmaduğumuzdan āḫirü’ d-devā ilki ḥadış mücibine imtisālen mayıs ayınuñ on altıncı yevm yevm-i bazār irtesi iki ‘aded pamuk dizlerümüzden açılıp Cenāb-ı Ḥāzretü’ llāh şifā-i ‘ācileler ‘ināyet eyleye āmin bi-ḥurmet-i ceddü’ l-ḥasenen.

Āfitābı kapudan kovduķca geldi yanuma

Olalı mīr-i livā-yı mülk ğam ŧanma hilāl

Oldı hem-rāhuñ sancağı çarħuñ bāmına

Dilde mührin naķş idüp her dil-ber-i pūlād-ı dil

Sikke kazdı ol ŧeh Ğüsn ü Baħā’nuñ nāmına

Gözlük olsa duħter-i rez seyrine la’ lüñ koyup

Ben bu derdüñ baķmayam cām-ı server-i encāmına

Nāle eyler isem lāğarda ‘ İzārī cān-ı rāz

Bir mekesdür düŧdi ğüyā ‘ ankebütüñ dāmına

270

fā’ ilātün fā’ ilātün fā’ ilātün fā’ ilün

Beñzerem dirdi ŧehüñ kaŧr-ı zümüröd fāmına

Āsumāna döndi nażar idince anuñ bāmına

Cām-ı eyvānuñ ħarāretler çeker ħurŧıdden

Baķduğınca her ğün andan sen ŧehüñ endāmına

Olalı ‘ āŧıķ sipāh-ı eŧkle sulţān-ı ‘ ışķ

Dūd-ı āhı çekdi tuğrā nüħ-felek aħkāmına

İki ‘ ālemden geçer bir kaţresin nüş eyleyen

Sāķiyā ‘ ālemden ‘ ışķ olsun maħabbet cāmına

Ey **Nihāl**¹ ğönlüme ħoŧ geldüğün dem-be-dem

Zaħm-ı sīnem ğöz değer peykānları bādāmına

---

¹ Kaynaklarda birden fazla bu mahlasta ŧair vardır. (İpekten vd., 1988, s. 380) Bu ŧiirin hangisine ait olduğu bilinmediğinden biyografisi de verilmemiŧtir.

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

Düşeli gönlüm harâbātuñ mey-i gül-fâmına

İ' tibārum yok Cem'ün cām-ı server-i encāmına

Cür'asın nüş eyleyenler mest-i bî-hüş oldılar

Bilmezem ey sākī ne katduñ bezm-i 'ışkuñ cāmına

Pend kār itmez ferāgat eyle zāyid söyleme

Zāhidā kūy-ı harābuñ rind-i dürd āşāmına

Yā İlāhī tek hemān hicrān-ı cān olmasun

Rūzgāruñ rāzıyam bu miḥnet-i ālāmına

Kendü şeklin böyle yonmış **Husrev**¹ā Şirīn ile

Bağ şu Ferhād'um diyen dīvānenüñ endāmına

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

137a Her kaçan nāz eylese ol serv-i āzādum benüm

Sineden çıkmak diler rūḥ-ı ferah-şādum benüm

Bunca gündür kūh-ı gamda lāleveş kan ağlaram

Dimez ol Şirīn dehen ḥālūñ ne Ferhād'um benüm

Ben kula raḥm it demekden aǵzum egildi şehā

Çılmaduñ bir gün nezzāre ey perī-zādum benüm

'İşk-ı Ferhad ile Mecnūn n'ola yād eylesem

Kim biri şeyḥüm 'azizüm biri üstādum benüm

Gün gibi 'ālemde olaydum **Hayālī** nām-dār

¹ Kaynaklarda birden fazla bu mahlasta şair vardır. (İpekten vd., 1988, s. 380) Bu şiirin hangisine ait olduğu bilinmediğinden biyografisi de verilmemiştir.

Bir gün ol gönçe dehen yād eylese adum benüm

273

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Gerçi bülbüldür figān itmekde üstādum benüm

Lik başmışdur anı ey gönca feryādum benüm

Şol kadar seyr eyledüm ' ışkuñ beyābānında kim

Kendü şehrumde bilür bir kimse yoğ adum benüm

Gördügince ' aşık-ı dil-ğastesin durmaz kaçır

Ādem olmağdan şalupdur ol perī-zādum benüm

Şol kadar seng-i sitem urduñ dil-i mecrūğuma

Doymaya taşdan demirden olsa bünyādum benüm

Pir olası nev-civānuñ çoma elden şaddini

Tođru yoldur ey **Figānī** saña irşādum benüm

274

mef' ülü fā' ilātün mef' ülü fā' ilātün

Süzum sirāyet itse Mecnün-ı nā-murāda

Şuşlar kebāb olaydı başındaki yuvada

Nađ' -ı zemīnde oldum ferzānesi cihānuñ

Ferzīn olur öñinde süre süre piyāde

Māyet döken cihānuñ fehm it cenāb-ı meyden

Yazmış bu nükte-i Cem cām-ı cihān şāda

Zühhāda künc-i mescid baña ģarābāt

Tağdır böyle kılmış nem var benüm arada

Bir yayını çeküpdür ' ışkuñ **Ĥayālī** ey meh

Kim aña nisbet oldu řavs-i řūzağ-ı kepāda

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

Kendümi eylemezem zîr-i cefâ-yı her dūn

Başum üstinde degirmen yürödürse gerdūn

Kühken yügrümedi baña yabanlarda gezer

‘İşk vādîlerini bir pāre tuymış Mecnūn

Eşk-i pür-h̄ānuma teşbîh idelidin kendin

‘Ālemūñ pillerinūñ çıkdı gözinden meycūn

137b

Zülfi sevdāsına boyun urur iseñ yārūñ

Dil-i dīvāne benüm boynuma zencîr-i cūnūn

Şermsār eylemese sîm-i sirişk ü ruḡ-ı zerd

Ḥacletinden yire geçmezdi ‘İzārî Ḳārūn

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

Bir bî-kesem ki ḥālūme maḥrem bulunmadı

Ḳanlı yaşum gibi baña hem-dem bulunmadı

Dārü ’ş-şifâ-yı ‘ālemi geşt eyleyüp zirî’

Ölmekden özge yāreme merhem bulunmadı

Bir bezm-i bî-şafāya getürdüñ felek bizi

Bāde dükendi cām tehî Cem bulunmadı

Mîr ü gedā faḳîr ü ḡanî hep esîr-i māl

Hiç kimsede nişāne-i ḥātem bulunmadı

Ḥālūñ yanında almaya Firdevs’i ḥabbeye

Ādem gibi cihānda bir ādem bulunmadı

‘Ulvî getürdi cānını tuḥfe ḳabûl ḳıla

‘Arz olmağa huzūruña nesnem bulunmadı

277

fā’ ilātün fā’ ilātün fā’ ilātün fā’ ilün

Ey gönül iller gehi bayram iderler geh düğün

Sineye yir yir düğün ko sen de taşlarla düğün

Al diyüp biñ cānla bir büseñi alsan gerek

Ey lebi gonçe yüzi gül var yüri sen de o gün

Gönlümüñ āyinesi şundukca senüñ hicrüne

Bir nazarla ol gözi fettān anı ider bütün

Hey begüm farzā ki öldürdüñ bu gün ‘aşıkları

Hiç eger misin peşimān olmağı yarınki gün

‘Işk meydānında Ferhād ile Mecnūn evvelā

Cān u baş oynadı gitdi şimdi sırrıdur oyun

Zülf-i şebdiz ile hoşdum eşk ü gül-günüm

Āhum eşkümden yaña olur ider aña uzun

Ġamzeñüñ cellādına ben bildüm kim **İshāk** ise

Karşu varup boynunu tutmağ degül mi ten boyun

278

mef’ ulü fā’ ilātü mefā’ ilü fā’ ilün

Yā Rabb rızā-yı cūduñı kıl reh-nümā baña

Göster o şāh-ı rāhı ki varur saña baña

Yād eyle benden ol şey’ kim āşinā degül

Luṭf-ı hidāyetüñ ola tā āşinā baña

Heb lī rızāke mink eyā şāhibe ’l-vücūd¹

¹“Ey varlık sahibi, katından hoşnutluğunu bana ihsan et.”

Baḥş it rızāñı bendeye k'oldur rızā baña

138a

Yok zerre deñlü kimseye 'ālemde ihtiyāc

Yā Rabb hidāyet-i keremüñden ğınā baña

Çekme cihānda **Hāletī** hiç cürmüñe elem

Çünkim şefā' at eyleye ḥayre'l-verā baña¹

279

fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün

'Ālem içre benüm gibi şeydā

Var mıdur kimse bir daḥı aşlā

Olmışam vālih ü ḥarābātī

Ben saña vireli gönül cānā

Nāgehān bir güzel kamer-i ṭal' at

Eyledi 'aqlumı benüm yağma

Düşeli 'ışka ben gedā bi'llāh

Gözüme zerrece degül dünyā

Eylemez ārzū-yı Firdevs'i

Hāletī kıldı kūyuñı me'vā²

280

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Yā İlāhī ente ğaffāru'z-zünüb

Ḳāzi'l-ḥacāt settārül-'uyüb

'Ālem-i 'allām u mu'ṭī vü ra'ūf

Ente ta'allüm külle şey'in fi'l-ḳulüb

Rāziḳ-i rezzāḳ u mennān-ı kerīm

¹ Bu şiir, Bayram Ali Kaya'nın hazırladığı Azmizade Divanı'nda yer almamıştır. (Kaya, 2003)

² Bu şiir, Bayram Ali Kaya'nın hazırladığı Azmizade Divanı'nda yer almamıştır. (Kaya, 2003)

Fātih u fettāh u ‘allāmu’l-ğuyüb

Mebde’ ü muhsin muğış ü muğtedir

Kāşif ü hādī vü keşşāfū’l-kürüb

Hāletī kad cā’eke yā müste‘ān

‘Afvüñ yercü ve ileyke yetüb¹

281

mef’ülü fā’ ilätü mefā’ ilü fā’ ilün

Ey mazhar-ı fütüh-ı ma‘ānī kübh-ı zāt

Miftāh-ı bāb kenz-i tılsımāt şış-i cihāt

Mişbāh-ı nūr ‘ilm-i ledün āfitāb-ı dīn

Māh-ı münir evc-i ‘alā-yı meknünāt

Buldı şeref kemālūñle disem kün-fe-kān

Nuṭkuñla muḥkem oldı senüñ cümle muḥkemāt

Keşf oldı saña mantıq-ı esrār-ı ma‘nevī

Ey kāşif-i ḥaḳāyık u ḥellāl-i müşkilāt

Mevtāyı zinde eylese ‘İsī ‘aceb degül

Enfāsuñ ile buldı senüñ oldı ḥabāb

Āyīne-i vücūduña gelmez keder senüñ

‘Aksine devr iderse gerdiş gerdün-ı kāyınāt

138b Senden murādı **Hāletī** bī-dilüñ çü kim

Bir gūşe ile eyleyesin aña iltifāt²

¹ Bu şiir, Bayram Ali Kaya’nın hazırladığı Azmizade Divanı’nda yer almamıştır. (Kaya, 2003)

² Bu şiir, Bayram Ali Kaya’nın hazırladığı Azmizade Divanı’nda yer almamıştır. (Kaya, 2003)

fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün

‘Ākıl ol bend-i pendî gūş it

Pîrezen-i dehri biñ talāk ile boş it

Mümkin olduċca ictināb eyle

Meskenet birle gönlüñi hoş it

Baĥr-i ‘ilm-i haċâyık-ı Hāċċ’a

‘Aċl-ı fikr ü firāseti düş it

Nice ey dil sükūna rām olasın

Sen de deryāleyin taşup cūş it

Hāletî zînet-i zen-i dehri

Dileme kendüñi ‘abā pūş it¹

mefā' ilün mefā' ilün fa' ülün

Göñül ne cāh u devlet iĥtiyār it

Hemān ‘ışċ u maĥabbet iĥtiyār it

Umūr-ı dünyevîden cedd ü cehd it

Ferāġat eyle ‘uzlet iĥtiyār it

Şaċın bir kimseye ‘arz itme faċruñ

Bu ‘ālemde ċanā'at iĥtiyār it

Bulam dirseñ Cenāb-ı Bārî'ye yol

Göñül pîr ü tarîċat iĥtiyār it

Yime ġam **Hāletî** itme şikāyet

Ne gelse saña ċısmet iĥtiyār it¹

¹ Bu şiir, Bayram Ali Kaya'nın hazırladığı Azmizade Divanı'nda yer almamıştır. (Kaya, 2003)

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Bî-vefā dil-dār elinden el-ğiyāş

Ol gözi mekkār elinden el-ğiyāş

Yāri benden zulmle kıldı cüdā

Dostlar ağıyār elinden el-ğiyāş

Giceler feryādı uyutmaz beni

Bülbül-i gül-zār elinden el-ğiyāş

Sihr ile dīvāne kıldı gönlümi

Āh ol sehhār elinden el-ğiyāş

Baňa bir zerre 'ināyet eylemez

Hāletī ol yār elinden el-ğiyāş²

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Bu fenā dünyāda ey dil sen bekā gördüñ mi hîç

Meyl iderseñ zerrece andan gördüñ mi hîç

139a

Qalbini şāf itmeye bu'z-ı hasedden ol kişi

Bu cihān içre dilā andan şafā gördüñ mi hîç

Derd-i 'ışka 'aqlı var mıdur anuñ ki ister devā

Aña sen ölmekden özge bir devā gördüñ mi hîç

Yüz çevirmez derd ile derd ü belāya şabr ider

Dostum bir bencileyin mübtelā gördüñ mi hîç

Dem-be-dem hicr āteşine yaqasın pervāneveş

Hāletī'ye sen bunı cānā revā gördüñ mi hîç¹

¹ Bu şiir, Bayram Ali Kaya'nın hazırladığı Azmizade Divanı'nda yer almamıştır. (Kaya, 2003)

² Bu şiir, Bayram Ali Kaya'nın hazırladığı Azmizade Divanı'nda yer almamıştır. (Kaya, 2003)

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

Ey gönül bir nânla eyle kanâ' at ol sirâc

Haqq'dan özge kimseye gel itme ' arz-ı ihtiyâc

Derde şabr itsün şikâyet itmesün dervîş olan

Şişe gibi olmamak gerek kişi nâzûk-mizâc

Duydı İbrâhîm-i Edhem sırr-ı vahdetden haber

Gelmedi ' aynına anuñ zerrece tahayyüle tâc

Derd-i ' ışkuñ ol kadar yaqdı beni kıldı za' if

Tâ ki Loqmân olsa da kâbil degül ide ' ilâc

Hâletî zulmetde kalurdu kamu ehl-i sülük

Rüşeniden Gülşenînüñ olmasa vechi sirâc²

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

Yâ İlâhî kapuña geldüm baña eyle meded

Sen gânisin ben bî-çâreyi luğf ile redd

Çün belâ didüñ ezelde emrüñe lem-yezel

Dönmezüz ikrârumuzdan hâşe li'llâhi tâ ebed

Çurtulup keşretden irmek ister iseñ vahdete

Gitmesün dâyim dilüñden bir nefes zıkr-i ehad

Kısmetüñe râzî ol Haqq' uñ kulıysañ eger

Ni' metine eyleme hîç kimsenüñ buğz u hâsed

İyilik eyle dâyim ol sa' y eyle budur pend-i pîr

Bu cihândur **Hâletî** gerçi çeker her nîk ü bed¹

¹ Bu şiir, Bayram Ali Kaya'nın hazırladığı Azmizade Divanı'nda yer almamıştır. (Kaya, 2003)

² Bu şiir, Bayram Ali Kaya'nın hazırladığı Azmizade Divanı'nda yer almamıştır. (Kaya, 2003)

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

Bağlama dünyāya dil aldanma bir vīrānedür

Devletine i' tibār itme qurı efsānedür

Hilesi çokdur vefāsı yokdurur aşlā tek

Zāl-i dünyāya gönül virmez o kim merdānedür

‘ Ārif oldur cümle varlıqdan geçe ‘ uryān ola

O şalı şanmañ dil viren bu fāniye dīvānedür

Şüreti ma' mūr olursa ğam degüldür ‘ ākıbet

O kişinüñ vaşfi vü ahlākı dervīşānedür

139b

Añlamaz hergiz hayālin sa' y ile hergiz anuñ

İntisābı **Hāletī**'nüñ bir ulu sulṭānedür²

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

Aç gözün şun' -ı Hudā her işde mevcūd oldı gör

Yirde gökde her ne var anlara mescūd oldı gör

Sırrī iseñ tur yüri qālū belā ikrārına

Haq'la ceddün ezelde nice ma' hūd oldı gör

Secde kıldı emr-i Haq ile melāyik Ādem'e

Arada ibā idüp İblis'i merdūd oldı gör

Ğurre olma ' ömrüne geldi vü gitdi niceler

İsm ü resmi qalması ' ālemde nābūd oldı gör

Dūd-ı āh-ı **Hāletī** eflāke irdi ey şanem

Mücmir-i ' işkuñda bağı yanımda ' üd oldı gör¹

¹ Bu şiir, Bayram Ali Kaya'nın hazırladığı Azmizade Divanı'nda yer almamıştır. (Kaya, 2003)

² Bu şiir, Bayram Ali Kaya'nın hazırladığı Azmizade Divanı'nda yer almamıştır. (Kaya, 2003)

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

Didüm nigāra bi'llāh cev̄ ü cefā gerekmez

Nāz ile geldi didi mihr ü vefā gerekmez

Didüm nigāra her dem işüm saña du' ādur

Ḥı̄şm ile baqdı didi baña du' ā gerekmez

Didüm nigāra yaqdı ' işkuñ beni devā it

' Āşık olan kişiye didi devā gerekmez

Didüm nigāra saña cān armağan getürdüm

Didi ki armağanuñ al git baña gerekmez

Didüm ki oldı bīmār kııl **Hāletī**'ye tīmār

Derdüm ile ḥaste olsun didi şifā gerekmez²

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Āh kim yandurdı āfāqı dil-i sūzānumuz

Eylemez hergiz teraḥḥum nidelüm cānānumuz

N'eyleyem hīç añlamaz ḥālüm benüm ol dil-rubā

Göklere irdi şadā-yı nāle vü efgānumuz

Nice gündür kūyına varup mülāzimdür gönül

Āh kim göstermedi yüz āfet-i devrānumuz

Ey gönül dervīş olan nām u nişānı n'eylesün

Geçmişüz nām nişāndan kimse bilmez şānumuz

Başumuz göge irdi zevkden ey **Hāletī**

Kim kulumdur dise bir kez Ḥāzret-i sulṭānumuz¹

¹ Bu şiir, Bayram Ali Kaya'nın hazırladığı Azmizade Divanı'nda yer almamıştır. (Kaya, 2003)

² Bu şiir, Bayram Ali Kaya'nın hazırladığı Azmizade Divanı'nda yer almamıştır. (Kaya, 2003)

mef' ülü fâ' ilâtün mef' ülü fâ' ilâtün

İçdük şarâb-ı 'ışkı mestâneler bizüz biz

Mecnûn gibi cihânda dîvâneler bizüz biz

140a

Bu keşreti idüp terk vahdet maķâma irdük

Ĥalk-ı cihânda ey dil bigâneler bizüz biz

Şem' -i ruĥuña karşı her gice şubĥ olunca

Yanmaĥa 'ışk ile ĥoş pervâneler bizüz biz

Terk eyledük cihânda nefis iķtizâsını çün

Ĥaķķ'uñ rızâsın ferzâneler bizüz biz

Bu bî-vefâ zamânuñ naķşına virmedük dil

Ey **Ĥâletî** cihânda merdâneler bizüz biz²

mef' ülü mefâ' ilü mefâ' ilü fa' ülün

Cân virmeyicek derd ile cânân ele girmez

Müşkil budurur ol daĥı âsân ele girmez

Gül den ne biter gül-şen-i 'âlemde ĥabîbüm

'Âşıklara ĥüsnüñ gibi seyrân ele girmez

Münkirlerüñ inkârına ĥam çekme ki zîrâ

Küfr olmayıcaķ arada imân ele girmez

Sür devrünü ihvân-ı şafâyile cihânda

Kim buncılayın bir daĥı devrân ele girmez

Ey **Ĥâletî** sür yüzünü dergâhına anuñ

'Âlemde Ĥayâlî gibi sultân ele girmez¹

¹ Bu şiir, Bayram Ali Kaya'nın hazırladığı Azmizade Divanı'nda yer almamıştır. (Kaya, 2003)

² Bu şiir, Bayram Ali Kaya'nın hazırladığı Azmizade Divanı'nda yer almamıştır. (Kaya, 2003)

mef' ūlü fā' ilātü mefā' ilü fā' ilün

Şanmañ bizi bu 'āleme pāyāne gelmişüz

Haqq' uñ kemāl-i şun' ını seyrāne gelmişüz

Redd eyleme kapuñdan eyā şāh-ı zü'l-kerim

Dergāhuña ümmidle ihsāna gelmişüz

Mestüz mey-i mecāzla şanma dostum

İçüp şarāb-ı 'ışkuñı mestāne gelmişüz

Feryāddan gel olmayalum bir nefes cüdā

Bülbül gibi bu gül-şene efğāna gelmişüz

Pervāne gibi şevkle meclisde çerh urup

Yanmağa şem' -i la' lüñe pesbāne gelmişüz

Kesb-i ma' ārif itmege sa' y eyle ey gönül

Kim 'ālem-i şehādete 'irfāna gelmişüz

Meyl itmeyüp bu pīrezen-i dehre 'ākıbet

Meydān-ı 'ışka **Hāletī** merdāne gelmişüz²

fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün

Şeb-i hicrūñde yanmada mumuz

Gāh pervāne gibi ma' lūmuz

Āteş-i hışma yakma ey zālim

Haq Te' ālā bilür ki mazlūmuz

140b Şüretā 'āleme 'ıyān olduk

Sīretā 'ışk içinde mektūmuz

¹ Bu şiir, Bayram Ali Kaya'nın hazırladığı Azmizade Divanı'nda yer almamıştır. (Kaya, 2003)

² Bu şiir, Bayram Ali Kaya'nın hazırladığı Azmizade Divanı'nda yer almamıştır. (Kaya, 2003)

Cümleten ehl-i ʿışka ser-defter

Levh-i maḥfūz içinde merķūmuz

Hāletī bulmuşuz vişāl-i ḥabīb

Şandılar kim ḥarīş-i maḥrūmuz¹

296

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

Hem-dem nefes-i ehl-i münācātuz biz

Menba' -ı feyż-i ḥaḳāyık-ı der-ḥācātuz biz

Ṭā'ir-i ḥālika gül-şen-i ehl-i tevḥīd

Vāriş-i irş-i ebed evc-i kerāmātuz biz

Mażhar-ı sırrı Ḥudā lem' a-i fihā maṭbāḥ

Vāḳf-ı ʿilm-i ledün nūr-ı kemeşkatuz biz

Bā' iş-i ʿalleme'l-esmā' -i Ḥudā-yı müte' āl

Nāzır-ı mevhibet metn-i künūzātuz biz

Ṭañ mıdur ḥāk-i rāh-ı Aḥmed-i Muḥtār olsaḳ

Hāletī gün gibi çün nūr-ı feyyūzātuz biz

297

mefā' ilün mefā' ilün fa' ülün

Ġam-ı yāre ezelden mübtelāyuz

Bizi biḡāne şanmañ āşināyuz

Küdūret yok gönül āyinesinde

Tecelliyāta mi 'āt-ı şafāyuz

Maḥabbetden gönül ḥālī degüldür

Ḥaḳīkat mażharı luṭf-ı Ḥudā'yuz

¹ Bu şiir, Bayram Ali Kaya'nın hazırladığı Azmizade Divanı'nda yer almamıştır. (Kaya, 2003)

Gedâyuz şüretâ ma' nâda lâkin

Maḥabbet mülketinde pâdişâyuz

Ġinâ şadrında müstaġnî cihânda

Ḥarâbâtîlerüz ehl-i fenâyuz

Biz ol bâz-ı hümâ pervâz-ı 'ışkuz

Hemîşe řâ'ir-i evc-i 'ulâyuz

Maḥabbet-i Ḥudâ-nevüz **Ḥâletî** biz

Esîr-i bende-i âl-i 'abâyuz¹

298

fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

Mâyilüz gerçi ki her tâze nihâli severüz

Bülbül gül-şeniyüz biz güli alı severüz

Reh-i 'ışk içre n'ola kıaddümüz olursa dü-tâ

Rüşenüz gün gibi ol şaşı hilâli severüz

141a Bize andan görünür nür-ı tecellâ-yı Ḥudâ

Şâf dil 'aşkıyuz ḥüsn ü cemâli severüz

Seg raķîbüñ n'ola biz kaçamaķ isnâdından

Şîr-i ser kulle-i 'ışkuz o ġazâlî severüz

Evvelâ **Ḥâletî** inkâr olunur mı 'ışķa

Âḥiri sözüümüzün bu ki mâlî severüz²

299

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

Ķâf-ı kudretten kıanâ' at-pîşe 'Anķâ'lar bizüz

Ķatremüzden ġarķ olur 'âlem o deryâlar bizüz

¹ Bu şiir, Bayram Ali Kaya'nın hazırladığı Azmizade Divanı'nda yer almamıştır. (Kaya, 2003)

² Bu şiir, Bayram Ali Kaya'nın hazırladığı Azmizade Divanı'nda yer almamıştır. (Kaya, 2003)

Māsivā Allāh'dan bu gün levḥ-i dili pāk eylemiş

Āşık-ı bī-pāklar ser-mest ü şeydālar bizüz

İhtiyār itmiş fenā vü fakri istiğnāyla

Çekmiş el dünyā ğamından bī-ser ü pālar bizüz

Görme a' mā zāhidā kendüñ gibi ' āşıkları

Gel temāşā eyle gör ' ışık ile bīnālar bizüz

Hāletī külliyyet-i āsmānı bildüñ n'idügin

Mazhar-ı sırr-ı Hudā ' ālemde dānālar bizüz¹

300

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Yüzüne urmağa itme kimsenüñ ' aybın heves

Dilüñi ğıybet sözinden ey gönül cehd eyle kes

Yerme maḥlūkını Ḥaqq' uñ eyleme inkār aña

Ḥaqq Te' ālā bir şey ḥalk itmemişdür hiç ' abes

Pādişāh-ı dehr olursa ' ākıbet ol ḥāk olur

Añlar iseñ bu naşihatler degül mi saña bes

İhtiyāruñ elde iken eyle feryād u fiğān

Bir zamān ola ki senden gelmeye āvāz u ses

İhtiyār eyle kanā' at küşesin ey **Hāletī**

Lezzet-i dünyāya ḳalma olma mānend-i mekes

301

mef' ūlü fā' ilātü mefā' ilü fā' ilün

Ey mazhar-ı fütūḥ-ı ma' ānī ḥaqq-şinās

Miftāḥ-ı küntü kenz olunur senden iltimās

¹ Bu şiir, Bayram Ali Kaya'nın hazırladığı Azmizade Divanı'nda yer almamıştır. (Kaya, 2003)

Eyler hemîşe feyzüni mâh-ı felek senün
Nür-ı zühür-ı mihr ü vücūduñdan iktibās
Taḥmîr idi maḥabbetle ḥāk-i ṫinetüm
Şalınmamışdı dehr-i zemîne daḥı esās
Deryāveş aḳsa her yaña cūy-bār-ı rūzgār
Nîl-i sirişk-i ‘aynuma olmaz benüm ḳıyās
Āyîne-i vücūduñı şāf eyle **Hāletî**
Ġam çekme gösterürse felek saña in‘ ikās¹

302

fe‘ ilātün mefā‘ ilün fe‘ ilün

141b

Güzel olunca bî-bahāne gerek
Cāndan özge aña bahāne gerek
Sinemez dāyimā o dil-dāruñ
Ġamzesi tîrine nişāne gerek
‘Āşık olan kimesnenün her dem
Gözi yaşı dilā revāne gerek
Urmazın terkini o dil-dāruñ
Eylesün biñ cefāyı cāna gerek
Şan‘ at-ı şî‘ ri **Hāletî** n’itsün
Ġazel olunca ‘āşıkāne gerek

303

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

Başuma üşdi düşeldin ‘ışıkla ġavġālaruñ
Öldürür āḥir beni bu hicrle sevdālaruñ

¹ Bu şiir, Bayram Ali Kaya'nın hazırladığı Azmizade Divanı'nda yer almamıştır. (Kaya, 2003)

Dāyimā aġyāra eylersin nazār lāyık mıdur
Yoluña cānlar virürler ‘ aşık-ı şeydālaruñ
Sen revā mı dāyima hem-dem olasın ħārla
Gül yüzüñ şevķine öter bülbül-i ġyālaruñ
Sen ferāġat ‘ āleminde dāyim eylersin şafā
Kūşe kūşe inleşürler ‘ aşık-ı rüsvālaruñ
Baġr-ı eşkümüñ görüp çağladıġın ey **Hāletī**
Dem-be-dem cüş u ħurüşı artdı hep deryālaruñ¹

304

mefā‘ ilün mefā‘ ilün fa‘ ülün

Cefāsın çekmeyenler bu cihānuñ
Ne bilsün ġadrini zevķ ü şafānuñ

Kimisin şād ider kimisini ġamġin

‘ Acebdür ħāli bu devr-i zamānuñ

Eger dünyāda iyilik kesb iderseñ

Olur ‘ uġbāda cennet bil mekānuñ

Görenler kūyuñı ey şāh-ı ‘ ālem

Eger mi ednā baġ-ı cinānuñ

Cihānuñ **Hāletī** olur mı maġrüm

İşigin bekleyen bu āsitānuñ²

305

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

Külbe-i aġzānumı ey senüñ dil-şād itmedüñ

Murġ-ı cānı bir nefes hiç ġamdan āzād itmedüñ

¹ Bu şiir, Bayram Ali Kaya'nın hazırladığı Azmizade Divanı'nda yer almamıştır. (Kaya, 2003)

² Bu şiir, Bayram Ali Kaya'nın hazırladığı Azmizade Divanı'nda yer almamıştır. (Kaya, 2003)

Ey haķıķatsız vefāsız bilmeyen nān u nemek

Bende-i āşüfteñi bir luṭfla yād itmedüñ

Ey dil-i şūrīde-i miskīn esīr-i rüy-ı dost

Gül-şen-i ‘ālemde bir dem var mı feryād itmedüñ

142a

Ey şeker-leb serv-ķadlı sözi şīrīn nigār

Ķalmadı bir kimse kim ‘ışķuñda Ferhād itmedün

Hāletī’nün gönlini ey pādīşāh-ı nāzenīn

Almaduñ bir luṭfla virānı bünyād itmedüñ¹

306

mef’ülü mefā’ilü mefā’ilü fa’ülün

Ṭūr-ı dile ḥüsnüñle tecellā ider olduñ

‘Uşşāķı o cilveyle tesellā ider olduñ

Her ķandeñe baķsam görünür anda cemālūñ

Levh-i dili her demde mücellā ider olduñ

Dāmānuña el irmez eyā serv-i ḥırāmān

Reftāruñı Ḥaķķā bu ki a’lā ider olduñ

Şordum lebüñüñ ḥāşiyetin ey dem-i ‘īsā

Bildüm seni ben mürdeler iḥyā ider olduñ

Ol servi kenār eyleyem diyü dem-ā-dem

Göz yaşını ey **Hāletī** deryā ider olduñ²

307

mef’ülü mefā’ilü mefā’ilü fa’ülün

Ey nūr-ı tecellī-i Ḥudā āyine-i pāk

Maķdūr-ı beşer mi kim zātuñı idrāk

¹ Bu şiir, Bayram Ali Kaya’nın hazırladığı Azmizade Divanı’nda yer almamıştır. (Kaya, 2003)

² Bu şiir, Bayram Ali Kaya’nın hazırladığı Azmizade Divanı’nda yer almamıştır. (Kaya, 2003)

Bu ‘ālem-i küberāya sebep oldı vücūdūñ
Şānuñda nüzül oldı senūñ āyet-i levlāk
Haşr eyle bizi sāye-i rīz-‘ālemde
Ey pādīşeh-i mülk-i beķā ba‘iş-i eflāk
Pervāz idemez vaşfuña şebbāz-ı tabī‘at
Mümkin degül olsa ne ķadar ķāpāk-i ķālāk
Bulduķda cenābdur Mevlā’ya vuşūli
Āşār-ı maķabbet ķomaz ey **Hāletī** gamnāk¹

308

mefā‘ ilün mefā‘ ilün fa‘ ulün

Yitirdüm cānumı cānānı buldum
Göñülde yār olan ihvānı buldum
Yitirmişdüm cihānda şāhumı ben
Göñül Mışır’ındağı sultānı buldum
Çü bildüm yārımı yār olmaz imiş
O yāri neyleyem yārānı buldum
Baña dirdüñ yiter ‘ālemde ey şāh
‘İlācı neyleyem Loķmān’ı buldum
Nihāyet yoķdurur derd ü belāya
Dimesin **Hāletī** dermānı buldum²

309

mefā‘ ilün mefā‘ ilün fa‘ ulün

142b Haķıķat cür‘asından mest olanlar
Hićābı ref‘ idüp Raķmān’a gelsün

¹ Bu şiir, Bayram Ali Kaya’nın hazırladığı Azmizade Divanı’nda yer almamıştır. (Kaya, 2003)

² Bu şiir, Bayram Ali Kaya’nın hazırladığı Azmizade Divanı’nda yer almamıştır. (Kaya, 2003)

Enāniyyet ʔarīkinden ʔalāş ol
Koma āyīneñi nefşāne gelsün
O kim ref eyledi ğaflet ʔumārın
Şarāb-ı ʕ ışķla uyana gelsün
Olanlar ehl-i meşreb-i bezm-i şāha
Özin pinhān idüp zindāna gelsün
Meded sākī helāk oldı ʕ aţeşden
Kamu ehl-i şafā peymāna gelsün
İçüp ʔum-ʔāne-i vaʔdetde dil mey
Yitürsün özini mestāne gelsün
Füyüzāt-ı ğanīdür ğāfil ölmek
Şalā diyüñ cümle-i bārāna gelsün
Bizüm yoķ münkir ile baʔtumuz hīç
Gerek küfre gerek imāna gelsün
Tekellüfden beri ol cedd ü cehd it
Olanlar ʕ aķl-ı küll dīvāna gelsün
Keremdür **Hāletī**'ye himmet eyleñ
Demidür ʔaţreden ʕ ummāna gelsün¹

310

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

Düşelüm ayāğa elde mey-i gül-fām olsun

Cām-ı Cem mülki gerekmez bize tek cām olsun

Şalalum zevraķ-ı cismi yine ʕ ummāna şehā

Yoķsa şabr eyleyem kim hele eyyām olsun

¹ Bu şiir, Bayram Ali Kaya'nın hazırladığı Azmizade Divanı'nda yer almamıştır. (Kaya, 2003)

Hiç gelür mi o perî bezm-i mey-i ‘uşşâka

Çanı inşâf ‘aceb nice bir ebrâm olsun

Sen otur taht-ı ferâgatde muķim ol şâhum

Pâdişâhlar ayağ üzre saña huddâm olsun

Hâletî’ye dime olmaz lebüni itme dirîg

Mîve-i la‘l-i lebün şun aña ger hām olsun¹

311

mefâ‘ilün mefâ‘ilün fa‘ülün

Çeküben derdüni devâ yirine

Ola tâ kim vefâ cefâ yirine

İşiginde kul oldum ol şâhuñ

Şimdi düşdi dağı gedâ yirine

Bez kefen kıala saña öldükde

Şaralar tâc ile kıabâ yirine

Dutdı ağızum bezmde sâķi benüm

Bir tolu şundı merhabâ yirine

143a Ayağı tozını o dil-dâruñ

Çeküben çeşme tütüyâ yirine

Şimdi mecnün olup yine göñlüm

Küh şahrâyı tutdı câ yirine

Marzî ‘ışķ-ı yâri **Hâletî** gör

Dem-be-dem kendüni şifâ yirine²

¹ Bu şiir, Bayram Ali Kaya’nın hazırladığı Azmizade Divanı’nda yer almamıştır. (Kaya, 2003)

² Bu şiir, Bayram Ali Kaya’nın hazırladığı Azmizade Divanı’nda yer almamıştır. (Kaya, 2003)

fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün

Yārumuz bunda yoğ bizüm bu gice

Çande kendi ' aceb gözüm bu gice

Gitdi ağıār ḥānesine nigār

Burc-1 ' aḳrebde yıldızum bu gice

Gözüme girmez uyḥu cānānsız

Dostlar oldı gündüzüm bu gice

Çodı girdi bizi o şems-i cihān

Yaş ile ḳan aḳıt gözüm bu gice

Eyle oldı za' if cümle tenüm

İşidülmez gözün sözüm bu gice

Hāletī eyle aldı ḡam beni kim

Yitürüp bilmezem özüm bu gice¹

mef' ülü fā' ilātü mefā' ilü fā' ilün

Faḥr itmesün cihānda kişi hīç libās ile

Kim faḥr idindi ḥāzret-i server palās ile

Her kim ki nār-1 ' ışḳla yaḳmaz vücūdını

Ḥalāt-1 ' ışḳı añlayamaz ol ḳıyās ile

Sil māsivā ḡubārını vir ḳalbüne cilā

Olmaz tecellī āyīne-i ḳalbe pas ile

Terk eyle keşret ile bu ḡavgā-yı ' ālemi

Ḥaḳḳ ile āşinā ol u biḡāne nās ile

¹ Bu şiir, Bayram Ali Kaya'nın hazırladığı Azmizade Divanı'nda yer almamıştır. (Kaya, 2003)

Cānā vişāl-i ‘idüñe lāyık mı irmeye
Giçe cihānda **Hāletī**’nüñ ‘ömri yas ile¹

314

mefā‘ ilün mefā‘ ilün fa‘ ülün

Ala ey kaçır bir şevk-i cihāna

Nice oldı hāzret-i pīr ü zamāne

Qanı bu sürdügüñ zevk ü şafālar

‘Alī rağm-ı ‘Alī cebr-i ‘avāne

Yüri şimden girü ağla dün gün

Elüñden gitdi ol şāh-ı bigāne

Yüri hayfā yüri derdā dirīgā

Zamāne hey zamāne hey zamāne

143b Revā mıdur felek aldı elümden

N’idem ey **Hāletī** bilmem revāne²

315

mef’ ülü mefā‘ ilü mefā‘ ilü fa‘ ülün

Sevdā ile dil düşdi şaçıñ silsilesine

‘Işkuñ iledür āhıri bu silsilesine

Her şeb şerāre-i derūnuñdurur ey dil

Āteş bırağur māh-ı felek meş‘ alesine

Pinhān olalı cān gibi çeşmümden o hırşid

Yandı kül olup ola gibi dāğ ile sine

Her dem dileseñ anda tecellā ide cānān

Şaykal urıgör gıl koma dil āyinesine

¹ Bu şiir, Bayram Ali Kaya’nın hazırladığı Azmizade Divanı’nda yer almamıştır. (Kaya, 2003)

² Bu şiir, Bayram Ali Kaya’nın hazırladığı Azmizade Divanı’nda yer almamıştır. (Kaya, 2003)

ıl at' -1 ta' allu bu cihān fānī muarrar

Ey Hāletī gel dūme bu aruñ hevesine¹

316

mef' ulū mefā' ilū mefā' ilū fa' ulūn

Ey aı kemān tīr mūjeñ atma yabāne

Gönder anı cānum seyri sīne bahāne

Renk oldu bugün sāıye bu meclis-i meyde

Ayalara dūmezdi eger girmese ana

Cān ılıca ılıpdur nice vaf ide meyānı

Araya girüp aneri ad eyledi cāna

ar eyledi seyl-āb-1 sirikümle cihānı

o ekdi evirdi beni bu devr-i zamāna

Ey Hāletī bu māh-1 felek abla-i āhum

Durmaz atılır tīr seergāh-1 niāna²

317

fe' ilātūn fe' ilātūn fe' ilātūn fe' ilūn

' Āı olsa yine bir tāze ru-1 zībāya

Būlbūl olsa yine bir onca ul-i ra' nāya

Bugünüm yarına alsın dime-se ū olsa

almasa ' āı-1 sevdāzede-i ferdāya

Nad-i ' ömrümle teselli bulur olsa cānān

Beni alatmasa meyl eylemese dūnyāya

Bezmdede ayaa dūdükce vefā ılsa bize

Māyil olsa o daı cām-1 mey-i amrāya

¹ Bu iir, Bayram Ali Kaya'nın hazırladığı Azmizade Divanı'nda yer almamıştır. (Kaya, 2003)

² Bu iir, Bayram Ali Kaya'nın hazırladığı Azmizade Divanı'nda yer almamıştır. (Kaya, 2003)

Bize ey **Hāletī** ʿ ışk ehli gerekdür dil-dār

Gāhīce tā ki vefā ide dil-i şeydāya¹

318

mef' ulü fā' ilätü mefā' ilü fā' ilün

ʿ Ārif odur ki ʿ ışk ile kendinde hāl ola

Dāyim dilinde zikri anuñ zü'l-celāl ola

144a

İnsān odur ki cümle eşyāyı Hāq bile

Noqşān göz ile baqmaya ehl-i kemāl ola

Meyl itme naqş-ı ʿ āleme sābit-ḳadem degül

Bir şey 'e virme dilüñe serī' ü'z-zevāl ola

Sālik gerek ki sa' y ide seyr-i sülükına

Cehd ide tā ki lāyıq-ı feyz-i ricāl ola

Ḥubb-i cihānı levḫ-i gönülden tırāş idüp

Abdālvār **Hāletī** bī-ḳıl ü ḳāl ola²

319

fe' ilätün fe' ilätün fe' ilätün fe' ilün

Dostum gel kerem eyle ḳo cefā-kārlığı

Bī-vefā olma iñen eyle vefā-dārlığı

Ḳo yanam ḫüsnüñe ḳarşu beni pervāne gerek

Luṭf idüp eyleme redd itme sitem-kārlığı

Şubḫ şām ey yüzi gül durma hemān ḫandān ol

Beni bülbül gibi ḳo eyleyeyin zārlığı

Bi 'llāh ey rūḫ-ı revānum düşeli ʿ ışkuña ben

İtmişem terk hemān nāmūs ile ʿ ārlığı

¹ Bu şiir, Bayram Ali Kaya'nın hazırladığı Azmizade Divanı'nda yer almamıştır. (Kaya, 2003)

² Bu şiir, Bayram Ali Kaya'nın hazırladığı Azmizade Divanı'nda yer almamıştır. (Kaya, 2003)

Hāletī kuluñuñ ey yār cihān yanında

Hep bir oldu bu cihānuñ yoğı vü varlığı¹

320

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

Gel ey sākī-i vaḥdetden iĉer cām-ı muşaffāyı

*Seḳāhüm Rabbühüm*²den mest olup meyhūş-ı rüsvāyı

Didi *ānestü nāran*³ Ḥazret-i Mūsā kelīmu'llāh

*Le'alli etāküm minhā*⁴ya maḥv ide ol *erānī*⁵

Erinī didi Mūsā çün didi tākāt-i keyfümüzsin

Şecerden itdi anuñçün Ḥudā aña tecellāyı

Erinī didi Mūsā *len terānī*⁶ didi Ḥaḳḳ aña

Beşer tākāt getürmez anda eydür *ḥarra Mūsā*⁷'yı

Şaḳın ey **Hāletī** bu sırr-ı Raḥmān'ı 'ıyān itme

Nice añlaya her cāhil ü nādān pes ü ma' nāy⁸

321

mef' ulü fā' ilätü mefā' ilü fā' ilün

Yoḳdur sebātı gör bu serānuñ ' adem gibi

Geldi buraya gitdi nice cām-ı Cem gibi

Cānā firāḳuñ ile yürek tutuşup yanar

Yir yir dikildi göklere āhum ' alem gibi

Yād eyledükçe la' l-leb-i cān-fezāñı ben

¹ Bu şiir, Bayram Ali Kaya'nın hazırladığı Azmizade Divanı'nda yer almamıştır. (Kaya, 2003)

² "...Rableri onlara iĉecek sundu." İnsān suresi, 21. āyet.

³ "Bir ateş gördüm." Tāhā suresi, 10. āyet.

⁴ "Umulur ki ateşten size getiririm."

⁵ "Bana gösterdi."

⁶ "Sen beni göremezsin."

⁷ "Mūsā düştü."

⁸ Bu şiir, Bayram Ali Kaya'nın hazırladığı Azmizade Divanı'nda yer almamıştır. (Kaya, 2003)

Her dem revān bu gözlerümüñ yaşı dem gibi

Rüz-ı ezel rakībe muḳadder imiş vefā

İllā **Hāletī** saña cevr ü sitem gibi¹

322

mef' ūlü mefā' ilü mefā' ilü fa' ūlün

144b Tır-i müjeñ ey dost varup ḳana yitişdi

Derd-i elem hicr-i ḡamuñ cāna yitişdi

Āhum 'ālemi künküre-i 'arşa degüldi

Dil āteşi burc-ı meh-i tābāna yitişdi

Dil- ḡaste-i 'ışḳuñ olana yoḳ mıdur imkān

Yoḳ yire şatardum dem-i Loḳmān'a yitişdi

Ḳan yutmışdı tır-i müjeñden dil ü cānum

Dil teşne idi la' lüñe peymāne yitişdi

Sultān oluben başına āzāde yürürken

Ḳul oldu yine **Hāletī** cānāna yitişdi²

323

mef' ūlü fā' ilātün mef' ūlü fā' ilātün

Ḥāl-i ḡamuñla yaḳdum sīnemde dāḡ-ı 'ışḳı

Yaḳdum yine sönmiş 'ālī çerāḡ-ı 'ışḳı

Bir serv-i gül-'izāruñ zülfine dil düşelden

Boynumda tavḳ olupdur zencir-i bāḡ-ı 'ışḳı

Geçdüm şebātı yoḳdur evvel bu cüz ü külden

Bildüm nedür cihānda āḡir ferāḡ-ı 'ışḳı

Oldum emir-i 'uşşāḳ āh u fiḡān u cevrüm

¹ Bu şiir, Bayram Ali Kaya'nın hazırladığı Azmizade Divanı'nda yer almamıştır. (Kaya, 2003)

² Bu şiir, Bayram Ali Kaya'nın hazırladığı Azmizade Divanı'nda yer almamıştır. (Kaya, 2003)

Hıfz itmege virildi cāna otağ-ı ʿışkı

Ey **Hāletī**-i bī-dil-i ʿışkla bī-ķarār ol

Mecnūn gibi cihānda gez cümle dağ-ı ʿışkı¹

324

feʿ ilātūn feʿ ilātūn feʿ ilātūn feʿ ilūn

Her seher ʿarşa çıkar āteş-i āhum şereri

Hāzer it degmeye bir gün saña ey meh zarar

Būy-ı zūlfūñ iriše tā ki meşāmm-ı cāna

Seheri bād-ı şabā geldi getürdi haberi

Çeşm-i yāre nice teşbih olına nergis-i bāğ

Cānı yoķdur ki ide ol güle doğrı nazarı

Seri top eyledi meydān-ı maħabbetde gönül

N’ola gelsün biri var ise kimūñ cān u seri

Hāletī maħv-i vücūd eyledi ʿışkuñla senūñ

Ancaķ anuñ görünür ķaldı hemān bir eşeri

325

fāʿ ilātūn fāʿ ilātūn fāʿ ilūn

Gideli ol bī-vefā yārum benüm

Kim irişdi göklere zārum benüm

Almazum dünyāyı ben bir ħabbeye

N’eyleyüm ki yār idi varum benüm

Herkesūñ bir dürlü ķarı var imiş

Oldı hoş bī-ķarlık ķarum benüm

145a

Gül-şen içre ʿāşıkum ben bir güle

¹ Bu şiir, Bayram Ali Kaya’nın hazırladığı Azmizade Divanı’nda yer almamıştır. (Kaya, 2003)

Hāşe li 'llāh yokdur inkārum benüm

Hār ile hem-dem durur ey **Hāletī**

Āh kim ol bī-vefā yārum benüm¹

326

mefā' ilün mefā' ilün fa' ülün

Meded bir cevri çok cānāna düşdüm

Cemāl-i şem' ine pervāne düşdüm

Dem-ā-dem bülbülin gūyā idici

N'idem kim bir gül-i ḥandāna düşdüm

Meded kim senden özge yandı cānum

Cehennem gibi bir zindāna düşdüm

O gülmez derd imiş dermān-ı ' aşık

Meded bir derd-i bī-dermāna düşdüm

Olup ey **Hāletī** Mecnūn mişāli

Ġam-ı Leylī'yle dīvāne düşdüm²

327

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Kaşlaruñ çatup atarsın ğamzeñ oğların baña

Ey saçı sünbül yüzi gül n'eyledüm n'itdüm saña

Derd ile 'uşşākuñ öldürmek midür cānā ğaraz

Bu cefālar kim idersin doymaya tağlar aña

Cānı n'eyler sensiz ey cān 'aşık-ı şādık olan

Cān u ten cümle yoluñda dostum olsun fedā

Leyse lī fi'l-ḳalbi ḥubben ğayraküm yā sādetī

¹ Bu şiir, Bayram Ali Kaya'nın hazırladığı Azmizade Divanı'nda yer almamıştır. (Kaya, 2003)

² Bu şiir, Bayram Ali Kaya'nın hazırladığı Azmizade Divanı'nda yer almamıştır. (Kaya, 2003)

Aksamu bi'llāhi albī leyse ayruk yurnecā

ahirunī eyyuhe'l- uāı m-lī āat

Men re'ā husni fī arzı mılidur fī 's-sem

Hey kafirdur haramī gozlerun ey āh-ı husn

Bir bamada oymadı dil mlkinini itdi heb

Haleti Mecnun-ıfat aqlarda du  ryn olup

Halk ile bigane ol Hak ile olıl āin¹

328

mef' l mef' il mef' il fa' ln

Uunı ldrmek ise sende mrvvet

hsn senun bazna ollaruna uvvet

Rahm eyleyben dar-ı ifasında abbm

Nafi' diy iurdi bu divaneye erbet

Dayim bana cevri ile cefadur iun amm

imden gir it mihr-i vefakr u nbvvet

Hım ile nazr eyleyp āufteni her dem

ldrmee ad itme beheyy gozleri āfet

145b Canına cefalar iderin dir imi ol yr

Andan ne gelirse gorrm canuma minnet

addm bukilp enge doner sinem olur def

Ol yr aan kim ide ayar ile obet

Ger hor [u] hair itse **Necati** seni yrun

incinme ki  ua budur  zzet  hurmet

¹ Bu iir, Bayram Ali Kaya'nın hazırladı Azmizade Divanı'nda yer almamıtır. (Kaya, 2003)

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Servi kıaddüñ dikmesidür şāḥ-ı gül gül-zārda

Eşkümün perverdesidür lāleler kuhsārda

Vaşl-ı dil-berdür hemın dünyā metā' ından ğarāz

Yoḥsa ' ışık ehli ne aldı şatdı bu bāzārda

Ya ğöñül sīnemde mihrün gizledi ağyārdan

Ya örümcek perde çekdi Aḥmed üzre ğārda

Çin [ü] Maçın'e giden geldi yine sağ [u] esen

Bu benüm şūrīde ğöñlüm kıaldı zülf-i yārda

Sūzi'nün ma' nīde rüşendür ğüneşden her sözi

Gerçi kemdür şūretā kim zerreden miķdārda

fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün

Düşeyin ḥāk-i pāyuña kıo beni

Dostum sen de ğör saña düşeni

Naķd-i cān virmek ile ey dil-i zār

Bulınur şanma dil-berün deheni

Ṭama' -ı ḥām ider ğörüp ağyār

Sīb-i ğabğabla al diye zekānı

Bulup ol tıfl-ı nāzenini bugün

Yaķasından ğeçerdi pīreheni

Ölmedin kııl **Ümīdi'**ye dermān

Seven ölsün mi a begüm ya seni

mef' ūlü fā' ilātü mefā' ilü fā' ilün

Dāyim cemāl-i yār görünmez niķābda

Ol gonçe-leb açılmadı kaldı hicābda

Görmek müyesser olmadı kapuñda gün yüzüñ

Hergiz efendi ṭālī'umuz yok o bābda

Düşmezdi böyle bāde-i gül-gūna dāyimā

La' lüñ hevāsı olmasa cānā ḥabābda

Urmadı ise yāresine leblerüñ nemek

Bu sūz ile bu girye nedür ya kebābda

Geh nokṭa dirler aǵzına yāruñ gehi şifir

Şorsañ **Ümīdi** ikisi de bir ḥisābda

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

146a

Ṭolaşurmuş ki öpe la' l-lebin cānānuñ

Ḳızılı çıkdı yine cām-ı mey-i ḥamrānuñ

‘Āşıkuñ sīnesine anı kerem ḳıl gönder

Meded ey ḳaşı kemān cāna geṇer peykānuñ

Gözlerüm yaşına taḳlīd ider imiş ḳatı çok

Dadı ṭuzı gerek ey yüzi gül-i ‘ummānuñ

Dāǵ-ı miḥnetle yanarsa yüregüñ lāle-şıfat

Kimseye açma şaḳın rāz-ı dil-i sūzānuñ

Ḥoḳḳa-i la' l-lebinden o ṭabīb-i dil-i cān

Fehmī-i ḥaste senüñ eylemedi dermānuñ

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

Ferāmūş itmesün diyü vefā-yı ' ahd-i peymānı

Ser-i engüştine şardum o māhuñ rişte-i cānı

Ġubār-ı reh-güzāruñ var iken ey merdüm-i dīde

Göze göstermez erbāb-ı nazar kuḥl-i Şıfāhān'ı

Ḥayātum maḥv olur nāz ile güftār eylese ammā

Söze geldükçe cān-baḥşum dir ol la' l-i dūr-efşānı

Daḥı açılmadıḡ bir ḡonçe-i terdür leṭāfetde

Ḥaṭṭ-ı ' anber-feşān ile o şūḥuñ la' l-i ḥandānı

Elüñde nāmeñ ey **Fehmī** gülistān-ı me' ānīdür

' Aceb mi eylese ṭāvūs ḥāmeñ anda cevelānı

mef' ülü mefā' ilü mefā' ilü fa' ülün

Beñzetmiş özin ḡāmet-i dil-cūsına yāruñ

Başında ḡavaḡ yili eser daḥı çenāruñ

Biñ tāze açılmış güle virmez deli göñlüm

Bir dāḡ-ı ḡamın sīnede ol lāle-' izāruñ

Gözüm yaşını eyleme ırmaḡ işigüñde

Aḡar şu yüzi şuyı durur bāḡ-ı bahāruñ

Ey ḡamze-i maḥmūr-ı mey-i nāz u kirişme

İç bāde gibi ḡanımı def' eyle ḥumāruñ

Ey **Ḥayretī** şimden girü gel ḡurbete yüz ṭut

Terk eyledi yāruñ seni terk eyle diyāruñ

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

Añlasa derd-i derūnum baña bir yār olsa

Bilse keyfiyyet-i hālüm vāqıf-ı esrār olsa

Nükte-dān olsa söz añlasa zarīf olsa güzel

Hāl-i dilden hele fi'l-cümle haber-dār olsa

Düşse pāyına sürinse yürise sāye gibi

Bir boyı serve gönül virse hevādār olsa

146b

Ara yirden ikilik perdelerin ref' idüben

İttiḥād itse oñat yār-ı vefādār olsa

Añlasa bu dil-i vīrānumuzı **Ḥayretiā**

Ġuşsa vaktinde bize mūnis-i ğam-ḥ'ār olsa

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Yüz çevürdi yār bizden hāl bir yüzden daḥı

Baḥt yüz göstermedi iḳbāl bir yüzden daḥı

Kātib-i ḳudret vefā resmin ḥaḥında yazmamış

Muşḥaf-ı ḥüsninde gördüm fāl bir yüzden daḥı

Fikr-i ḥaḥtuñsuz ölüsem ḳorḳarum cānā ola

Rūz-ı maḥşer nāme-i a' māl bir yüzden daḥı

Şüret-i mihr ü vefā göstermedi mir'āt-ı çarḥ

Yok sitārem dehrde aḥvāl bir yüzden daḥı

Ḥançer-i ḥün-riz-i dil-ber Āb-ı ḥayvāndur velī

Görinür ol Nev' i'ye ḳattāl bir yüzden daḥı

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Bunca yıl ğam-h̄āruñ olduĝ ğam-küsār olmaz mısın

Baña yār oldu ğamuñ sen daĝı yār olmaz mısın

Ĥāk-i pāy-ı yār olam diyü idersin ārzü

İntizār ile daĝı ey sen ĝubār olmaz mısın

Ey nigāra ĥāke şal ' uşşāķı diyü pend iden

Sen de bir ĝün bu cihānda ĥāksār olmaz mısın

Yār inanmaz bunca yıldur yanarum aĥvālümü

Daĝı ey dāĝ-ı nihānum āşikār olmaz mısın

Aç gözün meyl itme cāha ĥ̄āb-ı ĝafletden uyan

Āzeri hiç rüşde şāh u şehir-i yār olmaz mısın

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

Şanma ey bülbül-i şeydā gül-i ter

İtdüğün āhı kulaĝına koyar

Öykinürsin o lebi şirine

Ṭatlusun ne diyelüm ey sükker

Rehn ile ister iseñ cān naĝdin

Alalum buseñi la' lün tutıver

Dişlerün vaşfını eyler ĥaĥķāk

Dürlerün söyle ki baĝrını deler

Ĥaşlarından ne alur **Emri** hilāl

Ki gelür karşıasına boynın eger

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

147a

‘Işk âsândur diyü ey dil iñen çok urma lâf

‘Işk bir yükdür ki ham olmuş anuñ altında Kâf

Olma hâlî derd-keşler şöhetinden ey gönül

Ger dilersen idesin itmeye âyine-i idrâki şâf

Reşk-i ruhsâruñ dil-i hurşide şalmış iztırâb

Ġayret-i kıddüñ mizâc-ı şem‘ a virmiş inhirâf

Hâk-i küyuñ Ka‘ be‘ye nisbet kılan bilmez mi kim

Bunda her dem anda bir nevbet olur vâcib tavâf

Vehmüm andandur ki mümkün olmaya ğamdan necât

Ferrici ‘llâhümme hemmî neccinâ mimmâ neĥâf

Ey **Fuzûlî** zâhidâ da‘ vî ‘ aql eyler ne sūd

Nefy-i zevk-i ‘ işkdur cehline ‘ ayn-ı i‘ tirâf

mef‘ ülü mefâ‘ ilü mefâ‘ ilü fa‘ ülün

Bir dem yüzüne bakmaya ol mâh ne müşkil

Hışm eyleye bir bendesine şâh ne müşkil

Añmaya vefâ adını bî-raĥm ola yâruñ

Durmaya cefâ eyleye her gâh ne müşkil

Gerçi yolına cānumı virmek iñen âsân

Ayrulıĝa şabr eylememek âh ne müşkil

‘ Āşık olasin yüzüne bakmaya ĥabîbüñ

Ķullar başına virmesün Allâh ne müşkil

Mihnet iline gider iken bir kişi **Fehmî**

Çam gâfilesin idene hem-râh ne müşkil

341

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

Ol nedür kim ism anuñ ' unşur gibi

Çârdur harfi kaçan itseñ şümâr

Ol cihâruñ ger giderseñ birini

Yine yirinde qalur anuñ cihâr

Eyleseñ dördinden isqâţ iken

Hem-çenân dört üzre olur ber-qarâr

Bu kez ol çâruñ üçin tarq eyleseñ

Çârdur girü yirinde pây-dâr

Bu ' acebdür kim giderseñ çârını

Çâr olur bâqî hemîn ey baqt-i yâr

Hizmetinde bende ol çâder gibi

Lâmi' î bu ismi kim fetq itse var

342

mef' ülü fâ' ilâtü mefâ' ilü fâ' ilün

Taqt-ı zümürüd üzre geçüp Husrev-i bahâr

İtdi şüküfe dirhemini ' âleme nişâr

147b

Sünbül benefşe şahñ-ı gül-şeni kapladı

Rüy-ı nigârı niteki bu zülf-i müşk-bâr

Beñzer diyü çemende nihâl-i bülendüñe

Serv ayağına geldi yüzün sürdi cüy-bâr

Bir gonçenüñ gamıyla çü ' uşşâq-ı bî-nevâ

Şâh-ı gül üzre nağmeler itmekdedür hezâr

Ėarķ oldı bahri eşkine vālī-i ĥaste-dil
Ol serv-i mū **Meyānī** daĥı itmedi kenār

343

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

Sevme şehri güzeli görme tábān ise de

Virme her cāyiye dil mihr-i dıraĥşān ise de

Saña ser-keşlük idüp ġayriye māyil olanuñ

Geç hevāsından eger serv-i ĥırāmān ise de

Ĥār ile hem-dem olup baġruñı pür-ĥūn idenüñ

Güle baķma yüzüne bir gül-i ĥandān ise de

Seni dil ĥaste idüp derdine tīmār iden

Mübtelā olma şaķın āfet-i devrān ise de

Ey **Ĥayālī** ruĥ-ı her cem' münevver kılanuñ

Olma pervānesi ol şem' -i şebistān ise de

344

mef' ülü fā' ilātü mefā' ilü fā' ilün

Ey kaşı ya ĥadengüñe sīnem nişāna dik

Nāzük nihāl-i servdür ol bāġ-ı cāna dik

Tirüñle sīnemi beter itdüñ delik delik

Şimden giri ' aşāñı dil-i nā-tüväna dik

Ey cān řabībi tiġ-i ġamuñ sīnem itdi çāk

Gül sözini müjeñle yine nāzikāne dik

Gül dikme bāġa ' arız-ı dil-ber yiter diyü

Serv [ü] çenār geldi yine bāġbāna dik

'Uşşāk içinde eyle **Hüdāyī**'yi ser-firāz

Ey Yūsuf-ı zamāne başın kes sināna dik

345

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

Cihānda bir tatar cām-ı ecel derviş [ü] sulṭānı

Dirīgā kimseye bāḳi degüldür 'ālem-i fāni

Düşürür cāhdan cāha seni çarḫ-ı felek āḫir

Eger Yūsuf gibi dahı olursañ Mıṣr sultānı

Maḳarr olur muḳarrer sana çünkim taḫta-i tābūt

Ṭotalum kim senüñ olmış dilā taḫt-ı Süleymānı

Yidi iḳlīme ṣāh olsa üşürmez başa dīvānı

Ḳabül itmez Ḥudā'ya ḳul olan 'unvān-ı dīvānı

148a Şanasın bir 'imāretdür bu vīrān olıcaḳ dünyā

Ḥudāyī bir iki günlük içinde ḫalk-ı mihmānı

346

mef' ülü mefā' ilü mefā' ilü fa' ülün

Āh eyledüġüm serv-i ḫırāmānuñ içündür

Ḳan ağladuġum ġonçe-i ḫandānuñ içündür

Sergeştelüġüm kākül-i müşġinüñ ucından

Āşüftelüġüm zülf-i perīşānuñ içündür

Bimār tenüm nergis-i mestüñ eleminden

Ḥünin-cigerüm la' l-i dür-efşānuñ içündür

Cān vir gönül ol ġonceye kim bunca zamānlar

Cān ile seni besledüġüm anuñ içündür

Vā' iz bize dün düzaḫı vaşf itdi **Fuzūlī**

Ol vaşf senüñ külbe-i aḫzānuñ içündür

mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

Helâk oldum nedür cānā bu fūrkatler cüdālīklar

N'olaydı olmayaydı tā ezelden āşınālīklar

Belā bahrine ğarķ oldum yitiş ey Hızr devrānuma

Gözüm yaşını seyl itme demidür dil-rubālīklarūñ

Bañā yār olmadūñ gitdūñ niçün inşāfa gelmezseñ

Behey zālīm behey āfet nedür bu bī-vefālīklar

Şaķın mazlūmuñ āhından bilürsin pāydār olma

Efendüm bu güzelliķler begüm bu pādīşāhlīklar

Şuçun 'afv eyle **Remzi**' nūñ ķapuña yüz süregeldüm

İder yüz meskenet birle gedālīklar tevāzu' lar

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

Cānumuñ cevheri ol la' l-i güher-bāra fidā

'Ömrümüñ hāşılı ol şīve-i reftāra fidā

Derd çekmiş başum ol hāl-i siyeh ķurbānı

Nāb görmiş tenüm ol tūrta-i tarrāra fidā

Gözlerümden saçılan ķatre-i eşküm gevheri

Leblerüñden dökilen lü 'lü '-i şehvāra fidā

Çāk-i sinemde olan ķanlı ciger pāreleri

Mest-i çeşmüñde olan ğamze-i hūn-h'āra fidā

Pāre pāre dil-i mecrūh-ı perīşānumdan

Ser-i kūyuñda olan her ite bir pāre fidā

Cān [u] dil ķaydını çekmekden özüm ķurtardum

Cānı cānāneye itdüm dili dildāra fidā

Ey **Fuzūlī** n'ola ger şaqlar isem cānı ' azīz

Vaqt ola kim ola ol şūḡ-ı sitem-kāra fidā

349

mef' ūlū fā' ilātū mefā' ilū fā' ilün

148b Ey şāh-ı ser-firāz nazīrūñ mi var senūñ

Ya ben ḡuluñdan özge esīrūñ mi var senūñ

Baña taşadduḡ eyle zekāt-ı vişālūñi

Benden muḡal efendi faḡīrūñ mi var senūñ

Göster bahār-ı ḡüsnūñi eḡānlar eylesün

Dil murḡı gibi zemzeme-ḡīrūñ mi var senūñ

Ḥaḡ'dur benüm tarīḡ-i maḡabbetde mürşidüm

Ey zāhid-i belāzede pīrūñ mi var senūñ

Dil-ber maḡallesinden uzaḡ olma **Ḥayretī**

İki cihānda bir daḡı yīrūñ mi var senūñ

350

mef' ūlū fā' ilātū mefā' ilū fā' ilün

Ḥūn u kebūter ile pūr olup yine lübūs¹

Devr-i piyāle göstere mi dīde-i ḡurūs

Meclisde cām-ı la' l-i lebūñ vaşfin eyledüm

Taḡsīnler itdi cūr' a baña ḡıldı ḡāk-būs

Ruḡsār-ı şāf u pāki ḡam-ı zūlf-i yārda

Āyīnedür ki deste vü pervāzı ābnūs

Cām-ı cihān-nümā-yı cemālin göreydi ger

¹ Baki Divanı'nda "kü'ūs" şeklindedir.

İtmezdi vaż' -ı āyine ferzend-i Fīlekūs

Ebrū-yı ' anberīñ ile mihrāb dīndür

Ruhsār-ı āteşin ile ol kıble-i Mecūs

Evşāf-ı la' lūñ ile pür-efsūndur sözüñ

K'eyler oқınsa çihre-i a' dā-yı senderūs

Bākī süħanda nevbet-i şāhī saña degüp

Dehlū'da gūş-ı Hūsrev'e irdi şadā-yı kūs

351

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

La' l-i nābuñsuz o kim cām-ı mey-i aħmer çeker

Lāleveş hūñin dil olup şoñra derd-i ser çeker

Seyr-i gül-zār eyleseñ gül-şende sen ey serv-i nāz

Gül yaқasın seyr-i ruhsāruñla çāk eyler çeker

Zülf ü gamzeñ rişte-i sūzın gibi ey pür-cefā

Nice bir her dem dil-i mecrūhumı eyler çeker

Ġuşşa çekmez şol ki cānā sīnesine giceler

Cānı gibi saña beñzer bir perī-peyker çeker

149a Devlet anuñ ġoncaveş sen dil-beri ra' nāyile

El çeküp dünyā ġamından gül gibi sāġar çeker

Hızrveş cānā hayāt-ı cāvidān bulur revān

Bāde-i la' lūñden ol kim cām-ı cān-peyker çeker

Eyledür aġyār her şūfiyi kılsam қаpuña

Gör ne kāfirdür harīm-i Ka' be'ye ol ġar çeker

Nazmī la' lūñle ruħuñ yādına ol serv-i revān

Şād u ġandān gül gibi şāfī mey-i aħmer çeker

müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün

Ben de kapuñda serverā derbān olayın varayın

Ya' nī sa' ādet mülkine sulṭān olayın varayın

Ayruḡ ümīd-i cāhla baş egmeyeyin cāhile

Esrār-ı 'ıṣḡu 'llāh ile ḡayrān olayın varayın

Yüz tütayın necd-i ḡama ḡarıṣmayayın ādeme

Mecnūn ḡibi ṣu 'āleme destān olayın varayın

Yār ile 'ahdi berk idüp ḡayret ḡuṣaḡın terk idüp

Tāc u ḡabāyı terk idüp 'uryān olayın varayın

Ma' mūr iken bu ḡānumān ḡenc-i nihān olmaz 'ayān

Ey **ḡayretī** yap yap hemān vīrān olayın varayın

mef' ülü mefā' ilün mef' ülü mefā' ilün

Ey dil yine yārumdan ayurdı beni devrān

Göz göre revānumdan ayurdı beni devrān

Bir serv-i bülendümden bir ṣāh-ı levendümden

Bir ḡerçek efendümden ayurdı beni devrān

Bir serv-i dil-ārādan bir ḡül-ṣen-i zībādan

Bir özge temāṣādan ayurdı beni devrān

Çeṣmümdeki nūrumdan cismümde ḡuzūrumdan

ḡalbümde sürūrumdan ayurdı beni devrān

Ey **ḡayretī** devletden tāc-ı ser-i 'izzetden

Va 'llāhi sa' ādetden ayurdı beni devrān

mef' ūlū mefā' ilūn mef' ūlū mefā' ilūn

Bir ħusrev-i ħübāndan ayurdı beni devrān

Bir mihr-i dıraĥşāndan ayurdı beni devrān

Bir serv-i nihālūmden bir ruĥları alumdan

Bir ħaşı hilālūmden ayurdı beni devrān

Bir gözleri ŧehlādan bir zūlf-i semen-sādan

Mecnūn gibi Leyli'den ayurdı beni devrān

Bir ħāmet-i bālādan bir gözleri elādan

Vāmıĥ gibi 'Azrā'dan ayurdı beni devrān

149b

Bir ŧaçları sūnbūlden bir beñleri fūlfūlden

Būlbūl gibi bir gülden ayurdı beni devrān

Bir ħālūme ħāldaşdan bir yoluma yoldaşdan

Cānuma ħardaşdan ayurdı beni devrān¹

fā' ilātūn fā' ilātūn fā' ilātūn fā' ilūn

'Iŧĥa ħul olalı göñlüm bu ħalāyıĥdan ħaçar

Merd olan nā-maĥrem ile āŧinālıĥdan ħaçar

Riŧte-i peyvende sūzen gibi meyl itmez göñül

ŧanki 'İsī-i mücerreddür 'alāyıĥdan ħaçar

Kūnc-i fūrĥatde ħam-ı dil-berden olmaz dil beri

Kiŧi ħurbetde ħaçan yār-ı muvāfiĥdan ħaçar

'Āŧıĥ incinse cefādan bil ŧafādan dūrdur

Yār-ı 'āŧıĥdan ħaçan ħaçsa yaraŧıĥdan ħaçar

¹ Mahlas beyti yazma eserde olmadığından gazelin hangi ŧaire ait olduĥu tespit edilememiŧtir.

İttihād-ı ma' nevī kesb idegör ey **Hayretī**

Şüretā maḥbūb olan elbetde 'āşıqdan kaçır

356

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Süz-ı dilden kırkaram āh itmege 'ālem yanar

Çār erkān u toğuz eflāk ü yidi yem yanar

Nice yanam yaqılam yārāna bilmem derdümi

Kim dem ursam sūzişümden gūş iden ādem yanar

Bağrumuñ zaḥmı oñulmağa ne çāre ey ṭabīb

K'ateş-i sūz u derūnumdan benüm merhem yanar

Gözlerüm yaşına gark iken gören āhum odın

Dir ki şol bī-çāre hem deryāya düşmiş hem yanar

Uçururlar bāl u per yandurmada pervāneler

Oda yansun **Hayretī** şol dil ki andan kem yanar

357

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Gün gibi mihr-i maḥabbet 'āleme yayılmasa

Sevdüğümi sevdüğümünden ğayrı kimse bilmese

Ben gedādan 'ār ider çün o şeh-i 'āli-cenāb

Şoḥbetinde kāşkī adım daḥı añlamasa

Çokdan ol şāh-ı cihāna 'arz iderdüm ḥālümü

Bakıcağ sabrum gibi 'aqlum eger dağılmasa

Bir gice tebdil-i şüret eyleyüp virdüm selām

Hergiz almazdı selāmumı eger yañılmasa

150a

'Işqum ey **Yahyā** benüm olmazdı ḥalkā dāstān

Ol saçı Leylî beni Mecnûn u şeydâ kılmasa

358

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

Dostum ben gideyüm bu çeşm-i giryân ağlasun

Vaktidür düşmen şen olsun dostlar kıan ağlasun

Şol kıadar kıan ağlayın şu deñlü yaşlar dökeyin

Acısun deryâ-yı 'ummân ebr-i bâran ağlasun

Yâd-ı la' liyle ölürsem sâgar eyleñ toprağum

Anı tahmîr itmege üstüme yârân ağlasun

Yazayın hûn-cigerle ben bu hasret-nâmeyi

Başına toprak saçup kâğıd kıalem kıan ağlasun

Ey boyı serv-i revânum senden ayru **Hayretî**

Göz yaşın seyl-i revân itsün firāvân ağlasun

359

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

Biñde birin haşre dek şerh eylesem olmaz 'ıyân

Dostlar eksüklüye bu çarh-ı gaddâr itdügin

Dil virüp cân naqdini almış metâ' -ı vaşluñı

Kim görüpdür bir delünün böyle bazar itdügin

Zülfünün dârına ber-dâr it şehâ Mansûrvâr

İşidürseñ **Hayretî**'nün keşf-i esrâr itdügin

Min-farh nâr-ı iştiyâkî ve lev' atî ve ihtirâgî segâh-ı ülfet beyne 't-telâkî

mevşihu 'n-nâtiq min-l' râk ehâhiye ehâhiye 'ırâk ütliyet li 'r-rakbi leylen

şabâ ebğî ziyâret leylen ehâhiye ehâhiye 'ırâk fahruke 'l-vecdi 'indî

Hüseynî şevken leyskân necdî ehâhiye ehâhiye ‘ iraq şaftü ’n-nehâr ve
nidâyî sem‘ atü ’l-beyânî ehâhiye ehâhiye ‘ iraq ve ’l-ğalbü fî eylenküsâr
bûselik ma‘ an-nevâ ve ’l-ğaşârî ve mağabbetî şabretî sünbüle
muğayyiren ve şebbitnî ehâhiye ehâhiye ‘ iraq yâ liyennehâ vuşlatenî
cârgâh min-ba‘ demâ katî‘ atenî ehâhiye ehâhiye ‘ iraq ve fî ’l-Hicâzî
erâhâ ğarâl tecellâlenâ kad ğumâ yâ ehâhiye ehâhiye ‘ iraq limâ
dağalnâhümâ hâ şeh-nâz celledlezi kad ğumâ ehâhiye ‘ iraq tâbe ’l-mesîr
ve sırrınâ nîğüner ve fî ’l-vehârî aqamnâ li ’l-necgâh ve ğanî ’en ve li ’n-
Nişâbûr enbinâr ğanâfemâ cevr şevken lâ-celle semelek ‘ aşkan küntü
ene ve ‘ aşrân henâl ve ma‘ î vağlân elğatü nûr za‘ m-i ‘ ömr fî ‘ Alî kad
ehl-i sitemi ehâhiye ‘ iraq fî ’l-evci şümme etemnâ ve fî ’l-mağâmât
ğatemnâ ehâhiye ehâhiye ‘ iraq

360

150b

... ‘ unvânuñ zorbalığa tebdîl itdün

... Kandilci gidi ğükm-i şerî‘ at bu mıdur

‘ Abdürahîm oğlını ğunkâr göricek dimiş¹

Ced-be-ced zorba olan kân-ı şeğâvet bu mıdur

‘ Ârifüñ cürmi nedür keyfine uymış gitmiş

Berş [ü] benglük eşer-i ğîn-i cesâret bu mıdur

Tağye ğabdı küçücek şadr-ı KOkıcı-zâde

Biri didi şaçup başına devlet bu mıdur

Ğoğılasun seng-i ta‘ n ile ‘ Alî La‘ l-i zâde

Pâk gevher olan âsân şadâğat bu mıdur

Ğuğb-ı ‘ aşrum dir imiş ğürci Sivâsî-zâde

¹ Mısranın vezni bozuktur.

Hele dursun oralar hükmi-denâyet bu mıdur

Genç 'Ali esîri damadını göricek dimiş

Türk Baḫlamyuz ḫamâl kıyâfet bu mıdur

Meşveretde bir idük gitmedük ammâ sen

Şâdıķ-ı 'ahd-şiken-i şart-ı şadâfet bu mıdur

Ol reyîs-i eşkiyâ Baba Kalyon Hişâr

Sihr-i fevķ ile gidi şart-ı tarîķat bu mıdur

361

'Acebâ ... büzgili felegin bize nâzı nedür

Naķdi dil [ü] cân alur bilmezüz ammâ ne şatar

Kış kıyâmete yağmur âfet fitne yildür belâcık belâ

Yaz cennet gülüñ ni' met uyķu râḫat-ı ten belâ

Şâdır olduķça maḫabbet kışşası bu ḫâmeden

Mevc urup deryâya ḫasret taşra çıķdı nâmeden

SONUÇ

Mecmualar, klasik Türk edebiyatı araştırmacısına şairin takip ettiği yolu ve beğendiği şiir ustalarının şairlik yeteneği hakkında önemli ipuçları verir. şairin yolundan gitmiş ve kendi edebî kişiliğini oluştururken kendisinden yararlanmış şairlere ait malzemeler de sunar. Mecmualar, şiirleri ve isimleri unutulmuş, çeşitli nedenlerle edebiyat tarihinde yer almamış şairler için de önemli bir kaynaktır. Ayrıca değişik nedenlerle divan metnine girmemiş şiirler de mecmualarda bulunabilir. Bu bakımdan tenkitli metin neşirlerinde mecmuaların metne katkıları çoktur.

Üzerinde durulan çalışmanın esası, Milli Kütüphane 319/1'de kayıtlı mecmuada bulunan şiirlerin çevriyazısının yapılması şeklinde oluşturulmuştur. Çalışma, özellikle 16. yüzyıl şairlerinin şiirlerini içermektedir. Bu açıdan mecmuanın klasik şiirin aydınlık dönemi anlayışını yansıtmaları bakımından çok önemli bir yönü olduğu söylenebilir. Bilinen şairlerin ve şiirlerinin yanında gün yüzüne çıkmamış, divanları olmayan şairlerin şiirleriyle de çokça karşılaşılmıştır. Mecmuada 90 şairin şiiri vardır. Musammatlar, kasideler dahil, 143 tanedir. Mecmuada 361 gazel vardır..

Giriş bölümünde mecmuaların genel anlamda tanıtımı yapılmıştır. Çalışmaya temel oluşturan mecmua hakkında da tespit edilebildiği kadarıyla teknik bilgi verildi. Mecmuada yer alan şairlerin biyografileri ve edebî kişilikleri, metnin anlaşılmasını kolaylaştırmak açısından ele alınmıştır. Mecmuanın metni, çalışmanın son bölümünde verildi.

Tasavvufî içerikli şiirlerin mecmuada çokça yer aldığı görülmüştür. Hayretî, Haletî, Hayalî, Usulî gibi şairlerin şiirleri de bu açıdan dikkate alınması gereken şiirlerdir.

Hayretî'nin 1 muhammes, 2 müstezat, 9 rübai, 8 kaside, 1 müsebba, 1 müseddes ve 63 gazeli olmak üzere toplam 85 şiiri mecmuada yer almıştır.

Haletî'nin 1 murabba, 3 terci-bent, 1 müseddes, 2 muaşşer ve 45 gazel olmak üzere 52 şiiri mecmuada yer almıştır.

Bakî'nin 1 muhammes, 57 gazel olmak üzere toplam 58 şiiri mecmuada yer almıştır.

Vuslatî'nin 1 terci-bent ve 54 gazel olmak üzere 55 şiiri mecmuada yer almıştır.

Hayalî'nin 1 murabba, 5 muhammes, 1 terci-bent ve 15 gazel olmak üzere 22 şiiri mecmuada yer almıştır.

Necatî'nin 9 gazeli mecmuada yer almıştır.

Yahya'nın 1 müseddes, 2 terci-bent, 3 gazeli mecmuada yer almıştır.

Fuzulî'nin 1 terci-bent, 4 gazeli mecmuada yer almıştır.

Zatî'nin 4 gazeli mecmuada yer almıştır.

Mecmuaların işlevlerinin başında, divanı yayınlanıp da divanda yer almayan şiirlerin mecmuada yer bulmasıdır. Bu mecmuada; Haletî'nin 50 şiirinin, Baki'nin 1 şiirinin, Hayalî'nin 4 şiirinin, Yahya'nın 2 şiirinin, Necatî'nin 1 şiirinin divanlarda olmadığı tespit edilmiştir. Divanlarda yer almayan bu şiirler, dipnotta belirtilmiştir.

Mecmuada Avnî ve Muhibbî gibi şairlerin bilinen meşhur padişah şairler olamayabileceği ve bu şairlerin Rumelili şairler olabileceği tespit edilmiştir. Ayrıca mecmuada, Rumelili şairlerin çokluğu dikkati çekmektedir.

Divanı olmayan şairlerin şiirlerine de mecmuada yer verildiği görülmüştür:
Abidî, Âdil, Âgehî, Azmî, Beliğî, Cenabî, Fahrî, Fazlî, Fehmî, Gamî, Gubarî, Hatifî,
İzarî, Kasım, Katibî, Manî, Meşamî, Muhibbî, Nihanî, Nişanî, Penahî, Rahî, Rahmî,
Rızayî, Saî, Sırrî, Suzî, Şerifî, Ümidî, Vuslatî.

Mecmuada, denizcilik terimlerinin bolca yer aldığı Naimî (28. musammat) ve
Gubarî (29. musammat)'ye ait iki şiirin de yer aldığı tespit edilmiştir.

“Kaside-i Tantaraniyye” adlı bir şiir de, Arapça beyitlerin açıklaması şeklinde
yazılıp klasik edebiyatta nadir görülen bir şiir, mecmuada yer almıştır.

Mecmuada nazire denilebilecek şiirler de söz konusudur. Gubarî'nin 125.
musammat olarak mecmuada yer alan şiirine, Gubarî'nin Kanunî döneminde yaşadığı
tespit edildiğine göre Şeyh Galip tarafından naziredir, denilebilir. Gubarî'nin şiiri:

“Gafil olma gözün aç âlem-i kübrasın sen
Sidre vü levh u kalem arş-ı muallasın sen”

Şeyh Galip'in şiiri:

“Hoşça bak zatına kim zübde-i âlemsin sen
Merdüm-i dide-i ekvan olan Âdemsin sen”

Yine Haletî'nin mecmuadaki 278. gazeli, Fuzulî'nin gazeline naziredir,
denilebilir. Haletî'nin gazeli:

“Ya Rabb rıza-yı cudunı kıl reh-nüma bana
Göster o şah-ı rah-ı ki varur sana bana”

Fuzulî'nin gazeli:

“Ya Rabb hemişe lütfunı it reh-nüma bana
Gösterme ol tariki ki gitmez sana bana”

KAYNAKÇA

- Adak, A. (2006). Zai'fî Gülşenî hayatı, eserleri, edebî şahsiyeti ve divanının incelenmesi (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Ahdî. (2005). Gülşen-i Şuarâ (Haz. Süleyman Solmaz). Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayını.
- Âlî. Kühü'l-Ahbar. İ.Ü. Ktp. nr. 2377, vr. 178b.
- Aksoy, Ö.A. (1978). Deyimler ve atasözleri sözlüğü I-II. Ankara: TDK Yayınları.
- Atayî, N. (1989). Hada'ikü'l-hakayık fî tekmiletü'ş-şakayık (Haz. Abdülkadir Özcan). İstanbul.
- Aydemir, Y. (2001). Şiir mecmuaları ve metin teşkilinde mecmuaların rolü. Bilig, 19, Ankara.
- Aydemir, Y. (2001). Şairlerin edebî kişiliğinin tespitinde mecmuaların rolü. Türk Kültürü. 464, Ankara.
- Aydemir, Y. (10-12 Nisan 2006). Metin neşrinde mecmuaların rolü ve karşılaşılan problemler. 2. Kayseri ve Yöresi Kültür, Sanat ve Edebiyat Bilgi Şöleni. Kayseri.
- Ayvansarayî, H. H. (1281). Hadikatü'l-cevami. İstanbul.
- Bağdatlı İsmail Paşa. (1955). Hediyetü'l-ârifin esmaü'l-müellifin ve âsaru'l-musannifin (Cilt 3). İstanbul.
- Banarlı, N.S. (1338). Resimli Türk edebiyatı tarihi (Cilt 1). İstanbul: MEB Yayınları.
- Bursalı Mehmet Tahir. Osmanlı müellifleri. İstanbul.

- Canpolat, M. (1982). Mecmu'atü'n-nezair. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Çavuşoğlu, M. (1977). Yahya Bey divanı. Tenkitli Basım. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yay. No: 2233.
- Devellioğlu, F. (1995). Osmanlıca-Türkçe ansiklopedik lugat. 12. baskı. Ankara: Aydın Kitabevi.
- Dağ, H. (2002). Ravzatü'l-islam (giriş-inceleme-metin-sözlük –tıpkıbasım) (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Isparta.
- Dilçin, C. (1992). Örneklerle Türk şiir bilgisi. 2. baskı. Ankara: TTK Yayınları.
- Dilçin, C. (1983). Yeni tarama sözlüğü. Ankara: TDK Yayınları.
- Ertaylan İ. H. (1948). Külliyyat-ı divan-ı Kabulî. İstanbul.
- Hafız Hüseyin Ayvansarayî. (1281). Hadikatü'l-cevami. İstanbul.
- Hayretî. (1981). Divan (Haz. M. Çavuşoğlu-M.A. Tanyeri). İstanbul: İstanbul Ü. Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- İsen, M. (1984). Kühül'l-Ahbar'ın tezkire kısmı. Ankara.
- İsen, M. (2010). Tezkireden biyografiye. İstanbul: Kapı Yayınları.
- İsen, M. (1990). Usulî divanı. Ankara: Akçağ Yayınları.
- İpekten, H., İsen, M., Toparlı R., vd. (1988). Tezkirelere göre divan edebiyatı isimler sözlüğü. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Kastamonulu Latifî. (1314). Tezkire-i Latîfî. İstanbul.
- Kaya, B. A. (2003). Azmizade Haleti divanı. Harvard Üniversitesi. Yakındoğu Dilleri ve Medeniyeti Bölümü.
- Kaya, T. (2007). Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi 13467 Numara Mecmua Metni (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Konya.
- Kılıç, F. (2010). Meşairü'ş-şu'ara. İstanbul: İstanbul Araştırmaları Enstitüsü.

- Kınalızade Hasan Çelebi. (1978). Tezkiretü'ş-şuara (Cilt 1). Haz. İbrahim Kutluk, Ankara.
- Kut, G. (1986). Mecmua (Cilt 1). Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Koç, Mustafa (2005). Baleybelen Muhyî-i Gülşenî. İstanbul: Klasik Yay.
- Küçük, S. (1994). Baki divanı. Tenkitli Basım. Ankara: TDK Yayınları.
- Levend, A. S. (1998). Türk edebiyatı tarihi (Cilt 1). Ankara: TTK Basımevi.
- Naci, M. (1987). Lugat-ı Naci. İstanbul: Çağrı Yayınları.
- Özön, M. N. (1987). Büyük Osmanlıca-Türkçe sözlük. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Pakalın, M. Z. (1993). Osmanlı tarih deyimleri ve terimleri sözlüğü (Cilt I-III). İstanbul: MEB Yayınları.
- Pala, İ. (2003). Ansiklopedik divan şiiri sözlüğü. İstanbul: L&M Yayınları.
- Recepoğlu, A. S. (2000). Prizrenli Suzi'nin 500. yılı (bildirgeler, bilgiler, belgeler). Prizren: Türk Yazarlar Derneği Yayınları: 2.
- Reşat, F. (1312). Eslaf. İstanbul.
- Steingass, F. (1970). A Comprehensive Persian-English Dictionary. Beirut.
- Şemseddin Sami. (1989). Kâmus-ı Türkî. İstanbul: Enderun Kitabevi.
- Şemsettin Sami. (1311). Kâmusu'l-A'lam (Cilt 4). İstanbul.
- Şükun, Z. (1996). Farsça-Türkçe lugat, Gencine-i Güftar Ferheng-i Ziya (Cilt I-III). 2.baskı. İstanbul: MEB Yayınları.
- Tarlan, A. N. (2005). Ahmet Paşa divanı. İstanbul: MEB Yayınları.
- Tarlan, A. N. (1992). Hayalî Bey divanı Ankara: Akçağ Yayınları.
- Tarlan, A. N. (1992). Necatî Beg divanı Ankara: Akçağ Yayınları.

- Timurtaş, F. K. (1994). Eski Türkiye Türkçesi (gramer-metin-sözlük). İstanbul:
Enderun Kitabevi.
- Tuman, N. (2001). Tuhfe-i Nailî, Divan şairlerinin muhtasar biyografileri. Ankara.
- Türkçe Sözlük I-II. (1998). Ankara: TDK Yayınları.
- Uludağ, S. (1995). Tasavvuf terimleri sözlüğü. 2. baskı. İstanbul: Marifet Yayınları.
- Uzun, M. (2003). Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi. (Cilt 28). Ankara.
- Ünver, İ. (1993). Çevriyazıda yazım birliği üzerine öneriler (Cilt 10). Ankara:
Türkoloji Dergisi. 53-89.
- Yazıcı, G. (19-21 Aralık 2005). Gelibolu Mevlevihanesi'nden yetişen sanatkarlar.
Uluslar arası Mevlana, Mesnevi, Mevlevihaneler Sempozyumu. Manisa.
- Yazıcı, G. (2008). Gelibolu Mevlevihanesi. Çanakkale tarihi içinde (Cilt II). İstanbul.

ŞAİRLER DİZİNİ

A

- ‘Abīdī, 11, 110, 111, 115, 116, 117
‘Ācizī, 318, 319
‘Ādil, 11, 236, 238
‘Adlī, 105
Āgehī, 11, 70, 173, 175
Aḥmed, 44, 45, 89, 101, 251, 260, 293,
296, 389, 492
Aḥmedī, 12, 253, 262, 361
‘Ālī, 12
Ānī, 12, 310, 313
‘Ārifī, 101, 102
‘Atā, 12, 92, 263, 264, 399
‘Avnī, 12, 446
Āzerī, 496
‘Azmi, 13, 45, 46, 238, 239, 242, 244

B

- Bākī, 13, 67, 68, 189, 396, 397, 399,
415, 416, 417, 418, 419, 420, 421,
422, 423, 424, 425, 426, 427, 428,
429, 430, 431, 432, 433, 434, 435,
436, 437, 438, 439, 440, 441, 442,
443, 458, 503
Belīgī, 14, 59, 60

C

- Cāmi‘ī, 414
Cenābī, 14, 90, 406
Cenānī, 107, 108

E

- Emrī, 14, 393, 496

F

- Faḥrī, 14, 268, 269
Fażlī, 14, 39, 40, 42, 43, 119, 121
Fehmī, 15, 493, 494, 497

- Fevrī, 15, 68, 69, 94, 95, 151, 152,
154, 231, 233, 458

- Figānī, 15, 395, 408, 462

- Fuzūlī, 15, 79, 80, 297, 299, 323, 497,
500, 502

G

- Ġamī, 16, 154
Ġazālī, 269, 272
Ġıyāsī, 113, 114
Ġubārī, 16, 75, 78, 247, 250, 257, 260
Ġünāhī, 16, 46, 48, 245, 247, 314, 316

H

- Hāfız, 16, 444
Hāletī, 16, 106, 159, 160, 162, 166,
169, 187, 188, 191, 193, 465, 466,
467, 468, 469, 470, 471, 472, 473,
474, 475, 476, 477, 478, 479, 480,
481, 482, 483, 484, 485, 486, 487,
488, 489, 490, 491
Ḥalilī, 322, 412
Ḥasan, 391
Ḥātemī, 459
Ḥātifi, 17, 175, 181, 231, 227
Ḥayālī, 17, 50, 51, 58, 59, 78, 79, 82,
83, 91, 92, 103, 275, 276, 394, 398,
400, 402, 405, 447, 448, 454, 455,
456, 457, 461, 462, 472, 499
Ḥayretī, 17, 44, 45, 46, 48, 121, 122,
124, 125, 126, 127, 128, 129, 130,
131, 134, 135, 137, 138, 139, 140,
141, 142, 208, 211, 214, 217, 220,
221, 224, 227, 233, 234, 235, 236,
285, 299, 301, 323, 324, 325, 327,
328, 329, 330, 331, 332, 333, 334,
335, 336, 337, 338, 339, 340, 341,
342, 343, 344, 345, 346, 347, 348,
349, 350, 351, 352, 405, 406, 449,
494, 495, 502, 504, 506, 507
Ḥudāyī, 500

Ḥusrev, 334, 350, 415, 461, 498
Ḥuzūrī, 18, 92, 93
Hüdāyī, 499

I

‘**Işki**, 18, 51, 52, 94, 182, 184

İ

İshāk, 18, 100, 101, 408, 464
‘**İzārī**, 18, 460, 463

K

Ḳabūlī, 18, 105, 106, 451, 452
Ḳāsim, 19, 407
Kāşif, 38
Kātibī, 19, 52
Kemāl Paşa-zāde, 358

L

Lāmi‘ī, 19, 404, 498
Laṭīfi, 40, 41, 48, 49, 114, 115, 143,
144, 444

M

Maḳālī, 391, 453
Mānī, 20, 283, 285
Mesīhī, 20, 383
Meşāmī, 20, 58, 59, 61, 62
Meyānī, 499
Mişālī, 459
Muḥammed Şāh, 117
Muḥibbī, 20, 49, 50, 78, 79, 103, 158,
159, 317, 355, 356, 357, 391, 392,
399, 457
Muhyī, 21, 62, 63
Muḳīmī, 53
Mu‘īd, 318
Mu‘īdī, 96
Muṭī‘ī, 100, 101

N

Nālī, 21, 65, 66
Na‘īmī, 70, 75
Nāṭikī, 57, 58
Nazmī, 21, 503

Necātī, 21, 109, 382, 403, 404, 407,
409, 410, 411, 413, 491

Nehārī, 411

Nesīmī, 34, 36, 54, 57, 128, 130

Nev‘ī, 400, 495

Nihālī, 460

Nihānī, 22, 453

Nişānī, 22, 413

Nizāmī, 62, 63, 103

P

Penāhī, 22, 96, 97

R

Rāhī, 22, 109, 110

Raḥīmī, 99, 100, 181, 182

Raḥmī, 22, 50, 51, 108, 109, 146, 148,
185, 187, 392, 394, 415

Remzī, 501

Resmī, 23, 264, 267

Revānī, 360, 361

Rizāyī, 23, 63, 64, 392, 393

Riyāzī, 122, 123

S

Şadık, 23, 445, 509

Sā‘ī, 23, 80

Seherī, 412

Selīmī, 317, 318, 448

Sırrī, 319, 320, 470

Siyāhī, 143

Sürürī, 25, 450, 451

Sūzī, 24, 492

Ş

Şāhī, 63, 357, 358

Şerīfi, 25, 49, 50

T

Tiğī, 25, 98, 99

U

‘**Ulvī**, 26, 61, 62, 95, 96, 111, 112,
184, 185, 319, 395, 397, 447, 463

Uşulī, 26, 34, 36, 86, 89, 107, 108

Ü
Ümīdī, 26, 492, 493

V
Vaḥdetī, 79, 80, 83, 84, 86, 89, 90,
272, 274
Vuşlatī, 27, 172, 317, 320, 321, 322,
352, 353, 354, 357, 358, 359, 361,
362, 363, 364, 365, 366, 367, 368,
369, 370, 371, 372, 373, 374, 375,

376, 377, 378, 379, 380, 381, 384,
385, 386, 387, 388, 389

Y
Yahyā, 27, 67, 68, 156, 157, 197, 201,
204, 208, 279, 283, 326, 409, 506

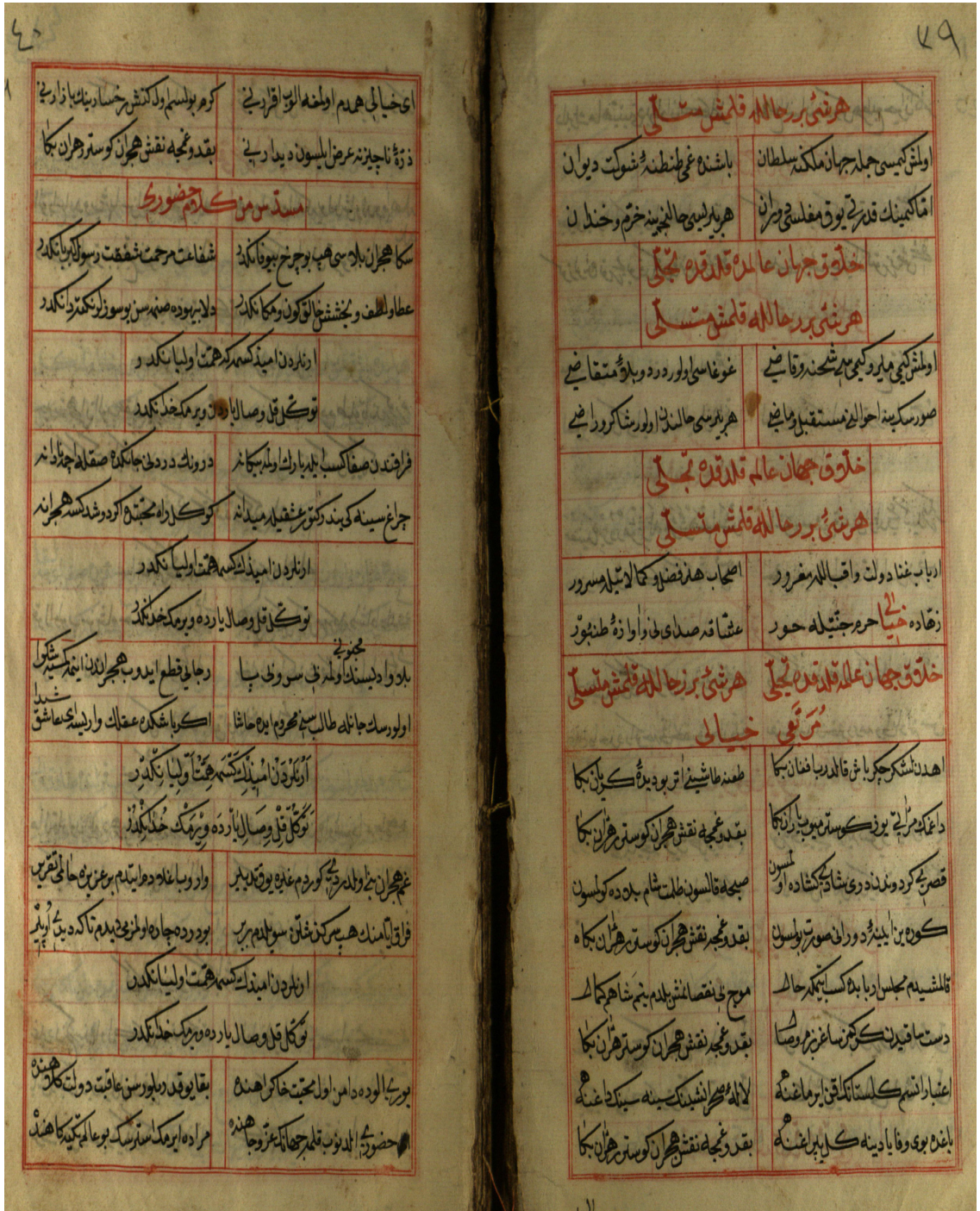
Z
Za' fi, 27, 53, 54, 56, 83, 240, 254, 256
Zātī, 28, 384, 400, 401, 402
Zihnī, 446

EKLER

Ek-1

TIPKIBASIM'DAN ÖRNEK VARAKLAR

20b-21a

ترجمہ بند عشق		دو اکر دہا تھے سندن	بود عالی اید در جاقاتین
بادی نظره کو روطن میناوسینے		کلیہ ای جو رہے جو جوق بیجا تم	ہجر الہ للہ بر سیرا قاتین
دنیائے بریکہ افسوسہ بریکہ سینے		ذکر وی جانہ مولن ایلیدین	ذکر وی باو و مجلس ایلیدین
ترجمہ بند رحیم			
بکاسنی کرک ای دل را سینے		اکو رعاشق اولن بو بر و جہ اشناوسہ	سواد سلطنت اتمز شہ عشق کلا او
قبلم قبیلک کعبہ علیا یہ وزیرین		عجمی ہند کو دن بو کو کل ہدم جلا او	ارو بریکہ خلق عشق کہ اشنا او
دقتار سرو تو کو کلویں دیو وزیرین		خلاص اولونہ ممکن بر کو کل کہ مبتلا اوسہ	
دنیای بریکہ افسوسہ بریکہ سینے		الغز عشق الذی اکی عالم بریکہ اوسہ	
بکاسنی کرک ای دل را سینے		برو ل لایعقل ارشد شہرام جہیزین	
عشقک بولنہ ترک ایلہ بر جسم جانی		جو اقصای عمر ذکراتیہ ناصر بند و حکمت	
سنسن نیلیہ بن اندی بو جہانی بن		خلاص اولونہ ممکن بر کو کل کہ مبتلا اوسہ	
دنیای بریکہ افسوسہ بریکہ سینے		الغز عشق الذی اکی عالم بریکہ اوسہ	
بکاسنی کرک ای دل را سینے		جو رہم ہر دیر دل و ورد انا اول ماہ ہر ملہ	
بر دمی وارکہ بحر غم عشقہ طامزین		کہایغہ عشق اولدہ انا اول ماہ ہر ملہ	
عشقک بولنہ باشد و جہانہ طامزین		خلاص اولونہ ممکن بر کو کل کہ مبتلا اوسہ	
دنیای بریکہ افسوسہ بریکہ سینے		الغز عشق الذی اکی عالم بریکہ اوسہ	
بکاسنی کرک ای دل را سینے		غز عشق ذی فہم ایتیمو طعن ایتیمو جہا	
کو یک کداسی جنت ماوی نیلسون		اولید رشو لہ جام عشقہ دل مست	
کو ردا یوزرکی غدیما شالی نیلسون		خلاص اولونہ ممکن بر کو کل کہ مبتلا اوسہ	
دنیای بریکہ افسوسہ بریکہ سینے		الغز عشق الذی اکی عالم بریکہ اوسہ	
بکاسنی کرک ای دل را سینے			

ترجمہ

خیات آمدی عالی کبریا نواک جانی	بوغلای سسل بله بر طفلد جا کارا نیلے
نولید کورمه ابدی بوجا جالی کوزومر	
یا ز قرا کدر او کورمه بوری کوزومر	
طونری قله نوزن مناره دونوب	گناده خاطر اید شوقل نزاره دونوب
کوزنیم خلقه درخت تنکوز زاره دونوب	بوریزم قرآنی با بنجر لاله زاره دونوب
طوردی شاه جهان ختیل نزاره دونوب	ازمانی خیمه روی قار کوه سساره دونوب
مزین ایدی بند ناللاق حصاره دونوب	ال او بکجه بریدی بریترانه دونوب
طولندی کمد چنکیم و ماه یاره دونوب	کوزن اول غلله کور نوزن یاره دونوب
برازدهای دوسر بر بوجیمه دنیا	
دهاننده دوشن اولور همیشه ناپسید	
اوبدرا کمال اول اشنای بچر علومر	فتایه واردی تلفت ایدی عالی طالع شهر
دو کوردی فالدی جهان حشر بلوغ نوجو	کوسیدی شام فراتنه طولی ناپسید دوم
قر کیدی قرلمان غصه ایدی هجومر	ارما هونجه خیال لیلان بومدوم
طولندی کورنده هال کبیر مار سمومر	رضای حق نبالسه راضی اولدی اولور حرم
خطاسی غایر مین کماهی نام معلومر	زهی سعیده شرسید نوز هجره مظلوم
بفلقم بریزونیندا اصلندر رجوع ایدی	
سعادتیلله همان قریب حضرته کندی	
کتوردی رفیقین برون زاره و رزمان	دو کولیک کوزن ایشی بلیند بر جوعالی
وجودند سیم بریم اید ابردی نریان	دم محالی قیامت کوزند اولدی نزنان
غریب اولدور اید طولیک کون و مکان	اقصوب کیم مدم غنقه پیر جبران
وجود الداتین صالحی اید شاک معلومر	ایاسر بر سادنده پادشاه جهان
ارجان	
ارجان ادمیان اولدی خاک کله یکسان	ذیری قله نرواد رفسا دایدن شیطان
لشیم صلیح کیبی پیرده تومره اهرمز	
حقارت ایلدیلر نسل پادشا همزمی	
برایکی کبری فساد هلی نیت کم کششیره	برایکی امامه تزویری نیدی قتلند تاپیر
کوز زله مقدمه داوین قلیل و کثیر	هنرا قیصر ک اولدی لیاالی عمری قصیر
اجلد رادمه دیند تار و تنک عسیر	ضروریدر بو کیم او غرر بو کیم جلد پیر
یاریق زیر زمین ایلدی اوهر منیر	یرین کنده ججه اندن نیت کوزو شقییر
بو واقعه اولیمز خلقه قابلقب ایر	کم اردن شیر اولدین اولده عادت شیر
بوزک کوی ایشی کم کوردی کم ایشند کیم	
کله و غلند قیله بر سر و عمر مشرب	
فرید عالم ایدی عالم ایدی	تختد آستنه موت عالم ایدی
زیاده ماتج ایدی خلی امر عظیم ایدی	صلاح و زهد قوی اعتقاد کیم کوی ایدی
مشا بخیه مصاحب رجاله هم ایدی	کرات ایلد کیم الحصال ایدی
نجوم کیبی جهان دید و کیم ایدی	وجودی مختلفه دشوکتی معقلم ایدی
نواضعیله سله متد خرد مسالم ایدی	عجبا و بدبر قیامت عادت کیم ایدی
جنگل اولدی کله قاتر ایلله کندی	
حضوری حقه عاوشنا ایلله کندی	
سهرک ایلیند سندن کورنی رو و فنا	فردی بو کثرت دنیا قلد عمریم بقا
غریب کوی کندی و یولون تنزا	جک کندی عالم بالا یه جومرغها
حقیقتا سبب رفیق اولد دشمن اکا	نصیبی اولد سلطنتی بوجیقته دنیا
حیاتی با قید بر شدی روحی حیا	شقیلی روح کیم راضی نوزان خدا

<p>نَوَل مَاهِدَرَم زَيْف سیندر غنچه مرغی تار مرغ آه کم در ستادی ناکه آن کوکلم ساکان حرم کوی جیب</p>	<p>بلی کوشه کلبستانی لبس رنگی لعل تابی کوز بیک اول چه نخدوانی استخر لر ریاض رضوانی</p>
<p>مایل اول عیش نوشه ای باقی بیوفادر جو عالم فانی عارضک فردوس علاقا منتک لوایش رخلین تشبیه آید سم نوبخت بخت نشده دالر وادی مجراند سنسنه لر کجوی سن روی من جماد در کمر فر از کار دشوار اولسه فیاعه جنبه بیغوش</p>	<p>زیاده کلدی بلبل و ستان سرای باغ عیش و صفای خاطر مزه و در محبوب چکر کرد که در دن آینه قلبی صاف پاک صاحلدی محی سینه نسرین فر کلدی</p>
<p>کوز باشن باقی جان ایت برم عصیا اوزر کم افتاب لطف سلطانیه بولتن پرورش</p>	<p>باقی زمان غنچه و حکام عیشدر دیرمک کرک نه حالتیه مقتضای باغ</p>
<p>نولا کلبه دل بحر وجه در در بارن غم عشق جهان ملکده بولدم شادمانی صفای جام لعلکده نهالت کب اید صوفی غم عشق جهان ملکده بولدم شادمانی</p>	<p>سینه بقعه شمع زخک شوقه داغ بسی سوتی کلتن آغش خون جسم کوکلن کلکبی ترد آینه تشبیه ابدن کیمده غی ماه جرج اوزره ندر بلیک دیرسک اول</p>
<p>لی طبع بافیدن سوم غری حوایله که هرگز قلبیه نقش اسوانی خط</p>	<p>شمع دوش سوزد رون عرض ابد باقی کا یا نه یانه قلدری بیچارنک بغرنه باغ</p>
<p>جنت ایشون عذار کاه اجنده شمع چون صبح اوینجه بالو اولور بوز و قاری</p>	<p>مزه خیلن دزر اول غمزه فتان نصف سین سیرانکچون ره کدر کلشنده جامع ایچره کوره ناکچله عمر انوسن کو که افغان ایدرک صمبه کچر کلشنک وصف قد کل فرام آتسه علم کوی قلم</p>

صه اجمد شب عشرتده خذك شوقته برخه گلر بنشد روم سپهر كيامته	هر چي ناز ايلسه اولد سرو ادم بنم بوخه كو ندر كه غمه لال و شوقان غلوه بن قولد عمت ديمكدن اغرم گلديشها عشق فهاديله چيخون نولد ياد ايلسم
بقعه قمرينه عزان اولمهلك اندامنه اوللي بولوي ملك غم صنه هارل دلكه مرن نقش ايد ويهره لير بولادول كو ذلك اولسه دختدر سيره اهلك قوتو	آفتابي قابودن فودجه گلدي بارته اولدي حشرهك سنجاني چوك بامنه سكده قوتدي اولك شه حورن بانك بن نو دروك بعقيم جام سرور ليخامنه
نالله ايلو حيم لالغره غواري جان زار برمكسدر دوشوي كوياعا كوتلك امته	كون كي صالده اولدم خيالي نامدار بركون اولنجه دهن بار ايلسه ادم
بلازم دروي شهك قصر هرز فامنه جام ابوانك هزار چركر خريشدون اوللي عاشق سپاه اسكله سلطان عشق ايكي عالمده كچر قمره سن نوش اباين	كوجه بلبل در فغان ايتلكه استاد بنم شوقلقدور سيرايلدم عشقك بيا ايتله كم كورد و كجنه عاشق خلقه سن وور چير شول قدر سنك ستم اوردك دلچيز ورم
دوشلي كو كلمه فرا بانك جي سك فامنه چرعه سن نوش ايلير مسته هوش اولدك بندكار ايتير فراغت ايله زايوسوليله يا الهيكدهان حيران جان اولسون	پيرا اولسي نوجوانلك قومه اللدن قوتدي طوغر بولدر اي غمت ساكار ايشاد بنم
كندوشكلن بيله بو عشق خورشيد بنم بن شو فهادم دين ديوانك ايلامنه	سوزم سر ايت ايتسه چيخون نامزاده نطق زمينه اولدم فريزه سجي جهانك مايندورن جهانلغيم ايت جتنا ميند زهاده كچر سچيد ساكن بكار ايات
كندوشكلن بيله بو عشق خورشيد بنم بن شو فهادم دين ديوانك ايلامنه	باشم و سنده دگر من برودر سه كرو عشق واد يارني برباره طويش چيخون عالمك يالارنك چقدوي كوز دنه چيخون

ÖZ GEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı, SOYADI: Cemal ÖZYÖN

Doğum Tarihi ve Yeri: 06.02.1972-AKSARAY

Eğitim Durumu

Derece	Kurum	Mezuniyet Yılı
[Yüksek Lisans]	Nevşehir Ü. Türk Dili ve Edebiyatı ABD	...
[Lisans]	AÜ DTCF Türk Dili ve Edebiyatı	1994
[Lise]	Sincan İmam-Hatip Lisesi	1989

Bildiği Yabancı Diller: İngilizce, Arapça (Orta düzey)

İş Deneyimi

Çalıştığı Kurumlar:

Aksaray Kutlu Ortaokulu	Türkçe Öğretmeni	1994-1997
Özel (Dershane)	Türkçe Öğretmeni	1997-2008
Bitlis Beşminare Lisesi	Türk Dili ve Edebiyatı Öğrt.	2008-2009
Aksaray Tek. ve End. M. Lisesi	Türk Dili ve Edebiyatı Öğrt.	2009- ...

İletişim

Yazışma Adresi: Pınar Mah. 4000 Nolu Sokak No: 6/6 AKSARAY

E-Posta Adresi: cemalozyn68@hotmail.com